

সম্প্রতি

ISSN : 2454-3837

ৰাষ্ট্ৰীয় গবেষণা পত্ৰিকা

SAMPRITI

DOUBLE BLIND PEER REVIEWED NATIONAL RESEARCH
JOURNAL OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES
Vol.-VIII, Issue-II, September 2022
(Bi-Lingual)

Editor in Chief

Dr. Dhiraj Patar

Assistant Editor

Dr. Rumi Patar

Special support by the Department of Assamese
North Lakhimpur College (Autonomous)

SAMPRITI PUBLICATION
NEAR GAUHATI UNIVERSITY
ASSAM FOREST SCHOOL-781014

SAMPRITI : A Half yearly bi-lingual (Assamese and English) Double-Blind Peer Reviewed National Research Journal of Humanities and Social Sciences, Edited by Dr. Dhiraj Patar, published by Sampriti Publication, Ghy-14. ISSN : 2454-3837, Volume-VIII, Issue-II, September, 2022.

Advisor

Prof. Dipti Phukan Patgiri, Rtd. D. Lit. Dept. of Assamese, Gauhati University.
Prof. Pradip Jyoti Mahanta, Rtd. Dean Faculty of Cultural Studies, Tezpur University.
Prof. Kanak Chandra Saharia, HOD, Dept. of Assamese, Gauhati University.
Prof. Projit Kumar Palit, Former HOD, Dept. of History, Assam University.
Prof. Nirajana Mahanta Bezabora, Former HOD, Dept. of Assamese, D.U.
Prof. Prafulla Kumar Nath, Dept. of Assamese, Gauhati University.
Dr. Raju Baruah, Rtd. Prof. & HOD, Dept. of Assamese, Jagiroad College.
Dr. Rabindra Sarma, Associate Professor & HOD, Centre for Tribal Folklore, Language and Literature, Central University of Jharkhand.
Dr. Satarupa Dutta Mazumder, Visiting Scientist (Linguist) Institute of Cybernetics Systems and Information Technology, (ICSIT) Kolkata & Editor, Journal of Kolkata Society for Asian Studies (JKSAS).
Prof. Bimal Mazumdar, Dept. of Assamese, Gauhati University.
Prof. Kamaluddin Ahmed, Dept. of Assamese, Gauhati University.
Dr. Habibur Rahman, Associate Prof. Jagiroad College
Dr. Khagen Gogoi, Associate Prof. Jagiroad College
Dr. Srijani Das, Associate Prof. Jagiroad College
Dr. Dhrubajyoti Saharia, Associate Prof. Dept. of Geography, Gauhati University.
Dr. Arabinda Rajkhowa, Assistant Prof. Dept. of Assamese, North Lakhimpur College (A)

Editorial Board

Editor in Chief

Dr. Dhiraj Patar

Assistant Editor

Dr. Rumi Patar

Board of Members

Dr. Parag Nath, Dr. Dipak Das, Dr. Devaprotim Hazarika, Dr. Utpal Saikia, Dr. Jayanta Pathok, Dr. Pranab Prasad Borah, Dr. Abhijeet Borah, Dr. Jadabendra Borah, Dr. Champak Saikia, Debajit Bordoloi, Dr. Ratul Deka, Ranjanjyoti Sarmah, Dr. Neetu Saharia, Dr. Sanjib Borah, Dr. Sangita Saikia, Dr. Bijaya Borah, Dr. Bhupen Baruah, Dr. Bhanita Das, Dr. Nishgandha Talukdar

Price: 500.00/-

Publicity & Distributor: BANDHAV, Panbazar, Ghy-1

© All rights reserved; published by Sampriti publication, Near Gauhati University,
Assam Forest School-781014, email-sampritipublication@gmail.com
www.sampritipublication.com. Contact no. +91 99 546 89 619

To,

Advisor/Reviewer/Author/Subscribers

With Thanks
Editorial Board
—Sampriti

Disclaimer

This journal is purely research based. The content and information as published in the papers at the discretion are the authors alone. The Editorial Board members or Publisher of The **Sampriti** can't be held responsible for that.

Editorial Board
—Sampriti

Content

❖ দ্বিতীয় ভাষাকাপে হিন্দী আহরণত প্রথম ভাষা অসমীয়াৰ লিংগৰ ধাৰণাৰ প্ৰভাৱ	09-29
অংকুৰ জ্যোতি তালুকদাৰ	
❖ অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনা(অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰশীৰ্ঘক গৃহৰ উল্লেখেৰে)	30-41
চয়নিকা বৰা	
❖ অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত লোক-চিকিৎসা আৰু নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱ	42-53
আৰ্জনা শইকীয়া	
❖ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উপন্যাসৰ গদ্যৰীতি : এটি অধ্যয়ন	54-67
ড° দুলাল চন্দ্ৰ দাস	
❖ অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰী চৰিত্ৰ	68-81
ড° ইন্দৱনী ডেকা, বিস্মিতা দেৱী	
❖ পাবতিপ্ৰসাদ বৰুৱাৰ গীতৰ ভাষা : ধ্বনিকেন্দ্ৰিক শৈলী বিচাৰ	82-91
ড° দীপামণি হালৈ মহস্ত	
❖ ৰাজবংশী ভাষাৰ বিভক্তি : বৰ্গনামূলক ভাষাবিজ্ঞানৰ আধাৰত এটি আলোচনা	92-104
ড° উমেশ দাস	
❖ অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৰোনামৰ বচনা-কৌশলত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ	105-113
বিজু বেখা বৰি	
❖ জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰবালাৰ গীতৰ সুৰ—বৈচিত্ৰ্যঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন	114-122
চয়নিকা চাঁমাই	
❖ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ ধাৰা : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন	123-131
ড° ভাৰ্কুৰজিৎ বৰা	
❖ টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ পদ্ধতি : এটি অধ্যয়ন	132-141
ড° চন্দ্ৰ মানচে	

- ❖ A Comparative Study Of Environmental Awareness Among Rural And Urban School Going Adolescents of Kamrup District
Dr. Ranju Medhi 142-148
- ❖ Women’s Work, Occupations and Prevalent Mentalities Revisiting the British Census Reports on Assam
Barnali Kakati 149-156
- ❖ Women Characters in Temsula Ao’s *These Hills Called Home: Stories from a War Zone*
Dr. L.X. Polin Hazarika 157-166
- ❖ Cultivation and Farming Dictum as Reflected in the Assamese Oral Proverbs
Dr. Ataur Rahman 167-175
- ❖ Consciousness of Mass Revolution in Sananta Tanty’s Poems : An Analytical Study (With Special reference to his poetic collection ‘Kailoir Dinto Aamar Hobo’)
Dr. Daisy Rani Deka 176-184
- ❖ Identification of Skill Gap of Labourers Employed in Home-Based Informal Enterprises in Kerala, India
Baiju K.C. & Praveen Das K. 185-207
- ❖ Ict Among Rural Hs Teachers’ In Classroom Transaction: Present status and Future prospects
Dr. Pradip Mochahary & Dr. Nabanita Sarmah 208-216
- ❖ Interlinkages of Infrastructure Development, Economic Growth and Poverty Reduction: A Theoretical Review
Mr. Nihaljyoti Das 217-227
- ❖ Phulaguri Dhawa: From Resistance To Tribal Revolt
Ranjit Bordoloi 228-232
- ❖ Role of Education in Respect of Empowerment of Assamese Women
Dr. Pranati Baruah 233-238
- ❖ Premium Investments and Growth of Health Insurance Business in India
Rajbir Saha 239-247
- ❖ Tribal Tourism: Path of Sustainable Development: Case Study on Arunachal Pradesh, India
Dr. Biplob Tripathy & Subhechya Raha 248-255

Guidelines for the author(s)

1. Write a self declaration. Mention that the paper is original, unpublished
2. Give a Plagiarism certificate.
3. Give full address or institutional designations for communication i.e. email, mobile number, postal address.
4. Author has to give the copyright authority to Sampriti.
5. Write a title on the top of the page in centre and mention about the authors designation, correspondence address, telephone no, fax no, email id etc.
6. Manuscripts submitted to Sampriti cannot be published anywhere without withdrawal. Author has to take permission or withdraw if he/she already sent the manuscript to sampriti.
7. An abstract of maximum 100 words must be enclosed with the paper and mention 3 to 6 key words to specify the article.
8. Manuscript should be typed in double line spacing on one side of the paper (A4 size) and leave one inch in every side of the page. Write the article in Microsoft word for English in Times New Roman and pagemaker software for Assamese in Geetanjalilight font (English 12 size and Assamese 14 size) and send it sampritipublication@gmail.com. Visit website www.sampritipublication.com
9. Paper should not exceed **3000** word along with abstract and references.
10. Author must follow the following steps for writing the research article –
(i) Introduction, (ii) Area of research, (iii) Objective (iv) Methodology, (v) Results and Discussion (vi) Conclusion/ recommendations.
11. In case of citation author has to mark the proper citation side. For any kind of quotation please follow the quotation mark (“.”) and mention the citation in the body of the text like (**Patar 30/ Patar, Dhira 30/Patar, Rumi 14**).
12. Cited books, Magazine, News papers name should be type in ***Italic***.
13. Author should mention properly the references in MLA Handbook method.
The reference should mention with the cited page number.
14. Bibliography should be arranged in **MLA Handbook method**.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 09-29

দ্বিতীয় ভাষারপে হিন্দী আহরণত প্রথম ভাষা অসমীয়াৰ লিংগৰ ধাৰণাৰ প্ৰভাৱ

অংকুৰ জ্যোতি তালুকদাৰ

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, পাঞ্চ মহাবিদ্যালয়, পাঞ্চ

ই-মেইল : ankurjyoti@gauhati.ac.in

Abstract

India is a multilingual country subscribing to both bilingual and multilingual identity in its linguistic ecosystem. Assam is also no exception with its citizens having a command over at least more than one language. Starting from the time when British brought in administrative officers from the other states to Assam, resulting in the spread of Hindi in the region, to the modern times where technology along with educational institutes and mass media services has removed the remaining vestiges in the path of this integration.

Both Assamese and Hindi, having the same Aryan origin, have gone through various struggles to morph into their present avatars. The individuals with Assamese as their first language often employ rules from their first language in order to simplify the absorption of Hindi, resulting in their Language Acquisition Device having various fossilizations, residues which prevent them from employing the inherent quirks of the second language. This is specially seen in the assignment of genders in the Hindi language. It is specially seen in assignment of genders as it does not carry the same significance in Assamese as in Hindi; consequently, gender mistakes are very common when such individuals use their second language i.e. Hindi. This topic will be analyzed descriptively in this paper.

Keywords: Language Acquisition, Hindi language, Assamese language

০.০১ আৰচ্ছণি ৪

বিশ্বৰ ইতিহাস প্ৰেজনৰ ইতিহাস। প্ৰজিত মানুহে সভ্যতাৰ সংযোগৰ লগে লগে সংযোগ কৰে ভাষাৰ। সংযোজিত ভাষাৰ কংগে মানুহৰ ভাষাৰ গতি আৰু প্ৰকৃতি সলনি কৰে। একবিংশ শতকাত তথ্য প্ৰযুক্তিৰ বিকাশৰ বাবে ভাষাৰ সংযোগৰ মাত্ৰা আৰু প্ৰকৃতি উভয়ে সলনি হৈছে। বৰ্তমান সময়ত বিশ্বৰ প্ৰায়বোৰ সমাজে বহুভাষী। বহুভাষী সমাজ এখনত প্ৰথম ভাষা আহৰণ কৰাৰ লগে লগে দিতীয় ভাষা আহৰণৰ প্ৰতিও মানুহ উৎসাহিত আৰু কেতিয়াবা বাধ্য হয়। আগ্রহৰ বাবে, ভাৰ বিনিময়ৰ বাবে, উন্নত জীৱন ধাৰণৰ বাবে, আৰ্থিক স্বচ্ছলতাৰ বাবে, নিয়োগৰ সুবিধাৰ বাবে মানুহে প্ৰথম ভাষা এটাৰ লগতে দিতীয় ভাষা এটাও আহৰণ কৰিবলৈ আগছী হয়। দিতীয় ভাষা আহৰণ (Second Language Acquisition, SLA) প্ৰক্ৰিয়াটো প্ৰথম ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে কিছুমান ক্ষেত্ৰত একে আৰু কিছুমান ক্ষেত্ৰত বেলেগ বুলি ভাষা আহৰণ সম্পর্কে অধ্যয়নকৰ্ত্তাসকলে ক'ব খোজে। প্ৰথম ভাষা আহৰণ স্বাভাৱিকভাৱেই হয়। তাৰ তুলনাত দিতীয় ভাষা আহৰণ বহু পৰিমাণে কষ্টসাধ্য আৰু সচেতনতা অৱলম্বন কৰিব লগা প্ৰক্ৰিয়া। শাৰীৰিক আৰু মানসিকভাৱে বাধাগ্ৰাস্ত নহ'লে সকলো মানুহে প্ৰথম ভাষা আহৰণত সম্পূৰ্ণ সফলতা প্ৰদৰ্শন কৰে। কিন্তু দিতীয় ভাষাৰ আহৰণ সকলোৰে ক্ষেত্ৰত একে হাৰৰ নহয়। দিতীয় ভাষা আহৰণৰ ক্ষেত্ৰত খুব কম সংখ্যক মানুহেহে শেষৰ স্তৰ অৰ্থাৎ স্থানীয় ভাষিক দক্ষতা (Near Native Competence) লাভ কৰে। দিতীয় ভাষাৰ আহৰণ, বিকাশ আৰু দক্ষতা লাভৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান ব্যক্তি নিৰ্ভৰ আৰু কিছুমান সমাজ নিৰ্ভৰ কাৰকে ক্ৰিয়া কৰে। দিতীয় ভাষা আহৰণ কৰ্তাৰ প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ এনে এটা সক্ৰিয় ব্যক্তি নিৰ্ভৰ কাৰক।

ব্যক্তি এজনৰ ভাষিক সফলতাৰ মাপকাঠিত তেওঁ শিকা প্ৰত্যেকটো ভাষাই সমান হাৰত আৰু স্বকীয় কৃপত ইটোৱে সিটোৰ পৰা পাৰ্থক্য বক্ষা কৰি অৱস্থান কৰিব নোৱাৰে। যাৰ বাবে মগজুৰ ভাষিক সক্ষমতাই ভাষাবোৰৰ উন্মোহতীয়া প্ৰভাৱ আৰু ভাষাৰ বিন্যাসৰ সহায়ত ভাষাৰ আহৰণ আৰু শিক্ষণ সহজ কৰি তোলে। এই ক্ষেত্ৰত হাকেট জোনছ এ.ভি.ৰ মত উল্লেখনীয়—“....communicative competencies in several language cannot co-exist in the learners' minds separately from each other, but rather they exert mutual influences and from various joints patterns that can either hinder or conductive to the burning process.”(A.V. 141)

প্ৰথম ভাষাৰ জ্ঞানে দিতীয় ভাষা আহৰণত যিদিৰে সহায় কৰে, তেনেদিৰে বহু সময়ত দিতীয় ভাষা আহৰণত অসুবিধাৰো সৃষ্টি কৰে। সাধাৰণতে দিতীয় ভাষা আহৰণ কৰাৰ আগতে বজ্জাৰ মগজুত প্ৰথম ভাষাৰ এক ভাষাতাত্ত্বিক আৰু সমাজ ভাষাতাত্ত্বিক পৰিকাৰ্যামো তৈয়াৰ হয়। "The adolescent or Adult second language learner is by no means socio-linguistically naives since he has already acquired the complex sociolinguistic system used in his natives speech community"(Holmes et al. 423). যাৰ বাবে বজ্জাই দিতীয় ভাষা আহৰণ কৰিবলৈ আগবঢ়াতে প্ৰথম ভাষাৰ লগত দিতীয় ভাষাৰ নিয়মবোৰৰ তুলনা কৰি দিতীয় ভাষাৰ যিবোৰ নিয়ম প্ৰথম ভাষাৰ সৈতে

একে, সেইবোৰ প্রথম ভাষাৰ নিয়মেৰে চলাই দিয়ে আৰু বহসময়ত অতি সাধাৰণীকৰণ কৰি একে নোহোৱা নিয়মবোৰতো প্রথম ভাষাৰ নিয়মেৰেই দ্বিতীয় ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে। ফলস্বৰূপে দ্বিতীয় ভাষাৰ যিবোৰ বৈশিষ্ট্য প্রথম ভাষাৰ পৰা পৃথক, সেইসমূহ আহৰণ কৰোঁতে দ্বিতীয় আহৰণ কৰ্তাই বহু সময়ত ভুল কৰে। স্বাভাৱিকতে এনে ভুলসমূহত প্রথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট। আনহাতে, বজ্ঞা এজনে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ পথত আগবঢ়োতে কৰা ভুলসমূহৰ লক্ষণ প্রথম ভাষা আহৰণৰ সময়ত কৰা ভুলসমূহৰ দৰে একেই। এই ভুলবোৰৰ বিশ্লেষণৰ সহায়ত বজ্ঞাৰ দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ প্ৰক্ৰিয়াত প্রথম ভাষাই কিদৰে আৰু কিমান প্ৰভাৱান্বিত কৰিছে, সেয়া অনুমান কৰি ল'ব পাৰি।

সাধাৰণভাৱে ক'বলৈ গ'লে কোনো ব্যক্তি বিশেষে দুটা ভাষাত মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবলৈ সমৰ্থবান হ'লে তেওঁ দ্বিভাষী আৰু দুটাতকৈ অধিক ভাষাত মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হ'লে তেওঁ বহুভাষী। ভাৰতত এই বহুভাষিকতা বহু প্ৰাচীন কালৰে চলি আহিছে। ভাৰতৰ সাহিত্যিক পৰম্পৰায়ো কয় যে সমাজৰ একাংশ লোকে অতি অনায়াসে পালি আৰু সংস্কৃত, তামিল আৰু সংস্কৃত, অৰ্ধমাগধী আৰু সংস্কৃত ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিছিল। (J. C., Sharma 2001) মোগলসকলৰ বাজসভাতো এনে বহু বিদ্বান ব্যক্তি আছিল যি সংস্কৃত আৰু আৰোৱা বা পার্শ্বী ভাষাত বুৎপত্তি দেখুৱাইছিল। (languageinindia.com 2001) ভাৰতৰ প্ৰাচীন নাট্য পৰম্পৰাইও সংস্কৃত ভাষাৰ সমান্বালভাৱে সাহিত্যিক প্রাকৃতসমূহক (মাগধী, অৰ্ধমাগধী, শৌৰসেনী) নাটকৰ চৰিত্ৰ আৰু পটভূমি অনুযায়ী ব্যৱহাৰ কৰাৰ কথা কৈছিল। উপনিৱেশিক শাসনকালৰ মাজেৰে আহি আহি স্বাধীনোন্তৰ ভাৰতে এই বহুভাষিক চৰিত্ৰ আকৃষ্ণ ৰাখিছে। ১৯৬১ চনৰ লোকপিলৰ তথ্যাই ভাৰতত ৯.৫% দ্বিভাষী লোক থকাৰ কথা কৈছিল। (languageinindia.com 2001) ২০১১ চনৰ লোকপিলত ভাৰতৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ২৬.০১% লোকে নিজকে দ্বিভাষী আৰু ৭.১০% লোকে নিজকে বহুভাষী বুলি পৰিচয় দিছে। (C-17 POPULATION BY BILINGUALISM AND TRILINGUALISM 2011) এই দ্বিভাষিকতা (Bilingualism) আৰু বহুভাষিকতা (Multilingualism) ভাৰতৰ প্ৰায়বোৰ ভাষিক পৰিমাণলতে কম বেছি পৰিমাণে দেখা যায়। অসমতো দ্বিভাষিকতাৰ প্ৰচলনৰ স্বক্ষেত্ৰ অতি সমৃদ্ধপূৰ্ণ। ইঞ্জে-ইউৰোপীয়, চীন-তিৰিতীয়, দ্বাৰিড়, অস্ট্ৰিক, ছেমীয়-হেমীয় আদিৰ দৰে ভাষা পৰিয়ালৰ অস্তৰ্গত সংবিধান স্বীকৃত আৰু সংবিধান বিৰচিত বিভিন্ন ভাষাৰ উপস্থিতিয়ে স্বাভাৱিকভাৱে অসমৰ মানুহক এটাতকৈ অধিক ভাষাত যোগাযোগ কৰিবলৈ সক্ষম কৰি তুলিছে। ২০১১ চনৰ লোকপিলত অনুসৰি অসমৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৪৬.৩৩% লোক দ্বিভাষী আৰু ১৩.৯৪% লোক বহুভাষী। (C-17 POPULATION BY BILINGUALISM AND TRILINGUALISM 2011) অৱশ্যে অসমৰ বহুভাষিক পৰিস্থিতি একেদিনাই সৃষ্টি হোৱা নহয়। ইতিহাসৰ ভিন্ন সময়ত প্ৰজনে সৃষ্টি কৰা ভাষা সংযোগ (Language Contact) এ বহুভাষিক প্ৰেক্ষাপট নিমার্গত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিছিল। তেনে এটা ভাষাৰ সংযোগ আছিল হিন্দী (পূৰ্বতে হিন্দুহানী) ভাষাৰ সৈতে হোৱা অসমীয়া ভাষাৰ সংযোগ।

মধ্যযুগের পরা মুছলমান আক্রমণকারীসকল সৈতে অনেক হিন্দুস্থানী ভাষী লোক এই অঞ্চলটোলৈ আহিছিল। একেদেরে ব্রিটিছ শাসনৰ আগতেই বেহা-বেপাৰৰ বাবে বা অন্যান্য কাম-কাজৰ বাবেও ভাৰতৰ উভৰ আৰু মধ্য প্ৰান্তৰ পৰা হিন্দী ভাষা-ভাষী লোকসকল এই ভূখণ্ডলৈ আহিছিল। কিন্তু যোগাযোগ ব্যৱস্থাৰ প্ৰত্যাহ্বানৰ বাবে এনে লোকৰ সংখ্যাও আছিল কম আৰু সেই সময়ত ভাষাসমূহৰ মাজত ভাষা সংযোগৰ ফলশ্ৰুতিত ভাষা স্থানান্তৰণ কৰি কালক্রমত তেওঁলোকে এই ভূখণ্ডৰ ভাষাকে আকৰ্ণালি লৈছিল। উনবিংশ শতিকাৰ পৰা ব্ৰিটিছৰ অনুগ্ৰহত অসমলৈ হিন্দীভাষী মানুহৰ প্ৰজন অধিক হাৰত হ'বলৈ আৰস্ত কৰিছিল। স্বাধীনতা সংঘামে হিন্দী ভাষা আহৰণৰ বাবে স্থানীয় লোকক অধিক উৎসাহিত কৰে। একেদেৰে বেল পৰিবহন ব্যৱস্থাৰ আৰস্তগিৰ লগে লগে ভাৰতবৰ্ষৰ হিন্দীভাষী জনগণৰ লগত সঘন যোগাযোগৰ পথ মুকলি হয়। স্বাধীনতা লাভ কৰাৰ পাছত ব্যৱসায়-বাণিজ্য সংক্ৰান্তত অথবা চাকৰিসূত্ৰে এই প্ৰজনৰ মাত্ৰা যথেষ্ট বৃদ্ধি পালে। একেদেৰে স্বাধীন ভাৰতৰ শিক্ষান্তীতিয়ে হিন্দী ভাষাৰ প্ৰসাৰ আৰু প্ৰচাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াৰ ফলত প্ৰাথমিক আৰু মাধ্যমিক শিক্ষা ব্যৱস্থাত এটা পৰ্যায়লোকে কম-বেছি পৰিমাণে সকলোৱে হিন্দী ভাষা শিকিবলৈ আৰস্ত কৰে। তথ্য প্ৰযুক্তিৰ বিকাশৰ ফলত আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ লগতে অনানুষ্ঠানিকভাৱে 'ৰেডিঅ' আৰু দূৰদৰ্শনেও হিন্দী ভাষাৰ আহৰণত সাধাৰণ লোকক সহায় কৰে। ফলত কুৰি শতিকাৰ শেষৰ পিনে হিন্দী ভাষাৰ লগত অসমীয়া ভাষা-ভাষীৰ সংযোগ বহু পৰিমাণে বৃদ্ধি পায়। সংযোগৰ ফলশ্ৰুতিত প্ৰথমভাষী অসমীয়া লোকে আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক পৰিৱেশত বিভিন্ন আৰ্থসামাজিক কাৰকৰ দ্বাৰা সচেতন বা অসচেতনভাৱে প্ৰভাৱাত্মিত হৈ হিন্দী ভাষাটোক আহৰণ কৰিবলৈ ধৰে।

অসমীয়া ভাষাক প্ৰথম ভাষা কাপে ব্যৱহাৰ কৰা ব্যক্তিসকলে হিন্দী ভাষা আহৰণ কৰাৰ সময়ত হিন্দী ভাষাৰ যিবোৰ ভাষাতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্য প্ৰথম ভাষা অসমীয়াত দেখা নাযায়, সেইবোৰ আহৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে সৱহভাগ আহৰণকাৰীয়ে সাধাৰণীকৰণ (Generalisation) কৰে। অসমীয়া ভাষাক প্ৰথম ভাষাকাপে ব্যৱহাৰকৰ্ত্তজনৰ ভাষা আহৰণ কৰা মগজুৰ আহিলা (Language Acquisition Device)টোত বহু সময়ত প্ৰথম ভাষাৰ নিয়মৰোৰ জীৱাশীভূত (Fossilisation) হৈ থাকে, যাৰ বাবে দিতীয় ভাষাৰ বিশেষ কিছুমান নিয়মক স্থান দিব নোৱাৰি, ভাষা আহৰণৰ আহিলাত মজুত হৈ থকা প্ৰথম ভাষাৰ নিয়মকে সাধাৰণীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰে ব্যৱহাৰ কৰি দিতীয় ভাষা উৎপাদন কৰি ভাষাৰ যোগাযোগমূলক প্ৰকাৰ্য সম্পাদন কৰে। এনে বিশেষত্বপূৰ্ণ দিতীয় ভাষাৰ অধ্যয়ন আৰু বিশেষকৈ তাত সম্বৰিষ্ট ভুলৰ বিশেষণ (Error Analysis)ৰ সহায়ত ব্যক্তিগৰাকীৰ ভাষা আহৰণ কোনটো স্বৰত আছে, তেওঁৰ দিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ মাত্ৰা আৰু তাৰ সমাজতাত্ত্বিক আৰু মনস্তাত্ত্বিক কাৰকসমূহৰ যথোচিত বিচাৰ আৰু বিশেষণ সন্তুৰ। এনে বিশেষণে দিতীয় ভাষাৰ আহৰণকৰ্ত্তক দিতীয় ভাষা আহৰণ কৰোঁতে সহায় কৰাৰ সমান্তৰালকৈ দিতীয় ভাষাৰ আনুষ্ঠানিক শিক্ষা প্ৰদানৰ ক্ষেত্ৰত উপযুক্ত শিক্ষা-নীতি প্ৰস্তুত কৰোঁতাসকলক দিগন্দৰ্শন কৰে।

০.০২ গৱেষণা-পত্ৰৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব :

বর্তমান বিশ্বত এটাটাকে অধিক ভাষা জনা লোকৰ চাহিদা অধিক। প্রথম ভাষাৰ লগতে দ্বিতীয় ভাষাকপে এক বা একাধিক বিদেশী বা সমৃদ্ধ আৰু শক্তিশালী ভাষা আহৰণত বিশ্বৰ প্ৰায়ৰোৰ প্রাণৰ লোকে গুৰুত্ব দিয়ে। দ্বিতীয় ভাষা আহৰণে সামগ্ৰিকভাৱে ভাষা আহৰণৰ কথা, প্ৰকৃতি আৰু পদ্ধতিৰ খবৰ ভাষাবিজ্ঞানীসকলক দিব পাৰে। প্রথম ভাষা আহৰণৰ প্ৰক্ৰিয়া অধিক স্বাভাৱিক হ'লৈও সেই প্ৰক্ৰিয়াৰ বস্তুনিৰ্ণ্ণ আলোচনা কৰা সন্তুষ্পৰ নহয়, কাৰণ ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাসকল সেই প্ৰক্ৰিয়া সম্পর্কে সচেতন নহয়। তাৰ তুলনাত দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাসকল যথেষ্ট পৰিপৰ্ক আৰু সচেতন, যাৰ বাবে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ মাজেৰে ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া জনাটো সন্তুষ্পৰ।

দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত কিছুমান কাৰকে প্ৰভাৱ পেলায়। এই কাৰকসমূহৰ অধ্যয়নে ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাৰ মনোগত, ভাৰগত আৰু সমাজগত দিশৰোৰ পোহৰাই তোলে। এই দিশৰোৰ বিষয়ে দ্বিতীয় ভাষাৰ শিক্ষক আৰু শিকাক উভয়ে সচেতন হোৱাটো দৰকাৰ। দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণত আহৰণকৰ্ত্তাৰ প্ৰথম ভাষা জ্ঞানে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ এনে প্ৰভাৱ সম্পর্কে ভাৰতীয় ভাষাভিজ্ঞিক আলোচনা সীমিত পৰিমাণত হৈছে। অসমীয়া ভাষাক ভিত্তি ভাষা হিচাপে লৈ এনে আলোচনা হোৱা দেখা নাযায়। এই দিশৰ পৰা এই গৱেষণা-পত্ৰখন গুৰুত্বপূৰ্ণ। কাকতখনৰ উদ্দেশ্য ভাৰততত্ত্ব (Indology) ত ভাষাবিজ্ঞানৰ এই দৃষ্টিভঙ্গীক আলোচনাৰ মাজলৈ আনা আৰু বিচাৰ্য বিষয়কপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা।

অসমীয়া ভাষাক প্ৰথম ভাষাকপে ব্যৱহাৰ কৰা মানুহে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ সহায়ত অসমীয়া ভাষাৰ ধ্বনিতাত্ত্বিক, ৰূপতাত্ত্বিক আৰু বাক্যতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্যসমূহ সচেতনভাৱে লক্ষ্য কৰি সেইসমূহৰ প্ৰভাৱ যথাসন্তু সীমিত কৰিব লাগে, তেতিয়াহে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ স্বৰত ব্যক্তি বিশেষে অলগ আগুৱাবলৈ সক্ষম হয়। হিন্দীক দ্বিতীয় ভাষাকপে শিক্ষাদান কৰা শিক্ষকসকলৰ উপযুক্ত ভাষাবিজ্ঞানিক আৰু প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ জ্ঞান বৃদ্ধি কৰাৰ দিশৰ পৰাও এই গৱেষণা-পত্ৰৰ বিষয় গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষভাৱে এই গুৰুত্বক প্ৰকাশ কৰাটোৱে গৱেষণা-পত্ৰখনৰ উদ্দেশ্য।

দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ সময়ত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱ অস্থীকাৰ কৰাৰ যি পৰম্পৰাগত ধাৰণা, সেই ধাৰণাৰ পৰিৱৰ্তন সাধন কৰি নতুন দৃষ্টিকোণেৰে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ প্ৰক্ৰিয়াটো ব্যাখ্যা কৰাৰ ক্ষেত্ৰতো এই আলোচ্য বিষয় প্ৰয়োজনীয়। এনে প্ৰয়োজনীয় দিশসমূহক যৎপৰোনাস্তি ন্যায্যতা প্ৰদান কৰি বস্তুনিৰ্ণ্ণ সিদ্ধান্তত উপনীত হোৱাৰ উদ্দেশ্যেৰে গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

০.০৩ গৱেষণা-পত্ৰৰ পৰিসৰ :

দ্বিতীয় ভাষাকপে হিন্দীৰ আহৰণত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱ এক বিশাল আয়তনৰ অধ্যয়নৰ বিষয়বস্তু। ইয়াৰ পৰিসৰ বিস্তৃত আৰু বহুধা-বিভক্ত। প্ৰথম ভাষাৰ ধ্বনিতত্ত্ব, ৰূপতত্ত্ব, বাক্যতত্ত্ব, শব্দতত্ত্ব, সমাজ-ভাষাগত জ্ঞান, ভাষিক-সাংস্কৃতিক কাৰক সকলোৱে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰভাৱ পেলায়। এনে বহুল পৰিসৰক এখন ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা-পত্ৰত সামৰা সন্তুষ্পৰ নহয়, গৱেষণা-পত্ৰৰ আনন্দভূমিক পৰিসৰ বৃদ্ধি হ'লৈ গুণগত মান হোৱাৰো সন্তাৱনা

থাকে। বহু বিষয়ক একেলগে আলোচনা করিব লগ্য হোৱা বাবে কোনো এটা বিষয়ৰ ওপৰতে বিতৎ আৰু বস্তুনিষ্ঠ আলোচনা সন্তোষৰ হৈনুঠে। যাৰ বাবে এই গৱেষণা-পত্ৰৰ বিষয় নিৰ্বাচন কৰোঁতে বিষয়বস্তুৰ দিশৰ পৰা পৰিসৰ সীমিত কৰাৰ মানসেৰে উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিতভাৱে কৃপতাৰ্ত্তিক আলোচনাৰ অনুগতি লিংগৰ ধাৰণাটোক নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। একে মূলৰপৰা বিকশিত হোৱা নব্য ভাৰতীয় আৰ্যভাষাবলপে দুয়োটা ভাষাতে লিংগ কৃপতাৰ্ত্তিক আৰু কৃপবাক্যতাৰ্ত্তিক(Morphosyntactic)আলোচনাৰ অপৰিহাৰ্য অংগ। তথাপিও দুয়োটা ভাষাৰ লিংগৰ স্পষ্ট চৰিত্ৰগত পাৰ্থক্য পৰিলক্ষিত হয়। এনে পাৰ্থক্যৰ বাবেই দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ তাৰ্ত্তিক পৰিকাঠামো অনুযায়ী অসমীয়াক প্ৰথমভাষা কাপে ব্যৱহাৰ কৰি অহা ব্যক্তি এজনে দ্বিতীয়ভাষা কাপে হিন্দী ভাষা আহৰণ কৰিবলৈ আগবঢ়োতে তেওঁৰ ভাষা আহৰণ আৰু উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াক প্ৰথম ভাষাৰ আন ভাষিক বিশিষ্টতাসমূহে প্ৰভাৱাত্মিত কৰাৰ সমান্বালভাৱে দ্বিতীয় ভাষাৰ লিংগগত ধাৰণাকো অসমীয়া ভাষাৰ লিংগগত জ্ঞানে প্ৰভাৱাত্মিত কৰিব। এই প্ৰভাৱৰ মাত্ৰা কিমান? এই প্ৰভাৱৰ ফলত ভাষা আহৰণে কোনদিশে গতি কৰিছে? দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ এই প্ৰভাৱ সদৰ্থক নে নওৰ্থক? এই প্ৰভাৱ লিংগ নিৰ্বিশেষে সকলোৰে ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নে? ভাষা ব্যৱহাৰকাৰী দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ কোনটো স্বৰত আছে, দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ স্বৰূপ কেনেকুৱা, দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ সীমাবদ্ধতা নিৰ্ণয় আৰু সেই সীমাবদ্ধতা দূৰীকৰণৰ প্ৰগালীবদ্ধ আৰু যুক্তিসংগত উপায় উন্নৱনৰ চেষ্টা— এইবোৰ দিশকে সামৰি গৱেষণা-পত্ৰৰ পৰিসৰ নিৰ্ণিত হৈছে। ইতিমধ্যে কৈ অহা হৈছে যে ভাষা আহৰণৰ যিকোনো এটা দিশৰ অগ্ৰগতিয়ে ভাষা আহৰণৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ ইঁহিগত দিব পাৰে। সেই দিশৰ পৰা ‘দ্বিতীয় ভাষাকপে হিন্দী আহৰণত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ লিংগৰ ধাৰণাৰ প্ৰভাৱ’ শীৰ্ষিক গৱেষণা-পত্ৰৰ পৰিসৰ কম যদিও যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ।

০.০৪ গৱেষণা পদ্ধতি :

গৱেষণা-পত্ৰ এখন প্ৰস্তুত কৰি উলিওৱাৰ বাবে যথেষ্ট প্ৰগালীবদ্ধভাৱে আগবঢ়িব লগ্য হয়। এই গৱেষণা-পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰিবলৈ আগবঢ়োতে সমল সংগ্ৰহৰ বাবে মূলতঃ তিনিটা সুকীয়া পথা গ্ৰহণ কৰা হৈছে। প্ৰথমতে পৰোক্ষ পৰ্যবেক্ষণ (Passive Observation) পদ্ধতিৰে বিষয় নমুনাসমূহক চিনাক্তকৰণ কৰা হৈছে। চিনাক্তকৃত নমুনাসমূহক এক দীঘলীয়া সময়লৈ প্ৰত্যক্ষ পৰ্যবেক্ষণ (Active Observation) কৰা হৈছে (নমুনা অনুযায়ী পৰ্যবেক্ষণ কাল বেলেগ বেলেগ)। নমুনাসমূহে আনুষ্ঠানিক-অনানুষ্ঠানিক পৰিৱেশত হিন্দী ভাষাৰ লিংগৰ ধাৰণা কেনেদৰে প্ৰকাশ কৰে দেয়া নমুনাৰ অসচেতন আৰু সচেতন হৈ থকা অৱস্থাত সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। নমুনাৰ সমাজভাষাগত দিশ, মনোগত দৃষ্টিভঙ্গীৰ পৰিচয় লোৱা হৈছে। নমুনাৰ দ্বিতীয় ভাষা উৎপাদন বাণীবন্ধন আহিলাৰে (Recording Device) বাণীবন্ধন কৰা হৈছে, যাতে পৰৱৰ্তী সময়ত বিশ্লেষণ কাৰ্য সহায়ক হয়। পৰ্যবেক্ষিত নমুনাৰ পৰা লাভ কৰা তথ্যসমূহৰ বৈধতা পুনৰীকৰণৰ কাৰণে দ্বিতীয় পৰ্যায়ত প্ৰশ্নসূচী পদ্ধতিৰ (Questionnaire Method) সহায়েৰে অসমৰ বিভিন্ন প্ৰাস্তুৰ পৰা সৰ্বমুঠ ১১ গৱাকী ব্যক্তিৰ পৰা বিষয় সম্পর্কত সংখ্যাগত (Quantitative) আৰু গুণগত (Qualitative) সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। প্ৰশ্নসূচী প্ৰেৰণ

কৰাৰ সময়ত সচেতনভাৱে লক্ষ্য কৰা হৈছে যে তথ্যদাতাগবাকীৰ প্ৰথম ভাষা অসমীয়া বা অসমীয়া ভাষাৰ সৈতে তেওঁৰ একেবাৰে শৈশবকালৰে পৰা গাঢ় সম্পর্ক। একেদৰে লক্ষ্য কৰা হৈছে যে তথ্যদাতাসকল এনে এক বয়সশ্ৰেণীৰ অন্তৰুক্ত হয় যিয়ে প্রাক-কেশোৰ কালৰে পৰা দৃশ্য-শ্ৰব্য মাধ্যমৰ যোগেন্দ্ৰি হিন্দী ভাষাৰ সৈতে সংস্পৰ্শলৈ আহিছে আৰু আনুষ্ঠানিকভাৱে নূন্যতম সময়ৰ বাবে হ'লেও হিন্দী ভাষাটো শিকিছে। সংগৃহীত তথ্যসমূহ বিশ্লেষণ কৰি তৃতীয় পৰ্যায়ত বিভিন্নজন সমলাভাৰ টেলিফোনিক সাক্ষাৎকাৰ (Telephonic Interview) গ্ৰহণ কৰি বিষয় সম্পর্কত অধিক ভাষিক আৰু অভাষিক (Non-Linguistic) সমল সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

সমগ্ৰ গৱেষণা পত্ৰখনতে মূলতঃ বিষয়ভিত্তিক অধ্যয়ন (Case-Study) পদ্ধতিৰ আদৰ্শ আগত বাখি বিষয়বস্তুক বিশ্লেষণ পদ্ধতিৰে তুলি ধৰা হৈছে। সময়ে সময়ে তুলনাৰ বাবে তুলনাভূক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে। একেদৰে বৈধতাৰ প্ৰয়োজনত সময়ত পাৰিসাংখ্যিক তথ্য যোগান ধৰা হৈছে।

এই গৱেষণা-পত্ৰক কাৰ্যিক কৃপ দিবলৈ যাওঁতে, পাতনি, বিষয়বস্তুৰ উদ্দেশ্য আৰু গুৰুত্ব, গৱেষণাৰ পৰিসৰ, গৱেষণা পদ্ধতি, মূল বিষয়বস্তুৰ উপস্থাপন, সামৰণি আদি শিতানত ভাগ কৰি আগবঢ়া গৈছে। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে উপশিতানত ভাগ কৰি বিষয়বস্তুক প্রাসংগিক আৰু গ্ৰহণযোগ্য কৰি তুলিবলৈ মূল লেখকৰ বক্তব্যক উদ্ভৃত কৰা হৈছে। গৱেষণা পদ্ধতি অনুসৰণ কৰি মূল লেখকৰ নাম, চন আৰু পৃষ্ঠা (in-text citation) আৰু শেষত প্ৰসংগটোকা (References) লগতে গ্ৰন্থপঞ্জী (Bibliography) MLA Handbook ব অষ্টম সংস্কৰণৰ আধাৰত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে।

০.০৫ মূল বিষয়বস্তুৰ উপস্থাপন আৰু বিশ্লেষণ :

ভাষা আহৰণৰ পদ্ধতিগত আলোচনা আৰুত্ত হৈছিল উনবিংশ শতিকাতে। ১৮৭৬ চন মানৰ পৰাই সচেতন অভিভাৱকসকলে তেওঁলোকৰ সন্তানৰ শাৰীৰিক বিকাশৰ খত্তিয়ান দিনলিপিত টুকি বাখিছিল (Ingram 07)। এইবোৰ শিশু-জীৱনী (Baby Biography) ৰ মাধ্যমত শিশুৰ ভাষিক বিকাশ আৰু আহৰণ সম্পর্কত প্রাথমিক গৱেষণাৰ পটভূমি নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। ভাষাৰ বিজ্ঞানসম্মত অধ্যয়নৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে ভাষা আহৰণ সম্পৰ্কীয় অধ্যয়ন পদ্ধতিৰো পৰিৱৰ্তন হ'ল। দিতীয় ভাষা আহৰণৰ বৰ্তমান মনস্তাত্ত্বিক পৰিকাৰ্তামো (psychological framework) বহু পৰিমাণে সজ্ঞানাভূক জ্ঞানৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। ‘The current psychological framework for approaching the phenomenon of second language acquisition is firmly cognitive. By this I mean that the process of acquisition is seen as one creating a body of implicit knowledge upon which the utterances in the language are based.’ (Corder 20)। এই ধাৰণাই ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াটো সৃষ্টিশীল প্ৰক্ৰিয়া বুলি ব্যাখ্যা কৰে, য'ত ভাষা আহৰণকৰ্তাৰ পারিপার্শ্বিক অৱস্থাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ সততে সমুখীন হৈ থকা ভাষাতাত্ত্বিক তথ্যসমূহৰ সংস্পৰ্শত এক মানসিক আভ্যন্তৰীণ ব্যৱস্থা সৃষ্টি কৰি লয়।

দ্বিতীয় ভাষা আহরণের এনে গতিশীল গরেষণালক্ষ চিন্তাই কয় যে দ্বিতীয় ভাষা আহরণক কিছুমান বাহ্যিক আৰু আভ্যন্তৰীণ কাৰকে সদায় প্ৰভাৱাত্মিত কৰি আছিছে। বাহ্যিক কাৰকসমূহতকে আভ্যন্তৰীণ কাৰকসমূহৰ প্ৰভাৱ বেছি সুৰূপসাৰী। এই কাৰকবোৰে দ্বিতীয় ভাষাৰ আহরণৰ গতি নিৰ্ণয় কৰে। ইতিমধ্যে দ্বিতীয় ভাষা আহরণকৰ্ত্তাজনৰ মনত পূৰ্বে আহৰিত ভাষা এটা বা একাধিক ভাষাৰ নিয়মবোৰ থোথিত হৈ থাকে। এই প্ৰোথিত প্ৰথম ভাষাৰ নিয়মবোৰে দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণ আৰু বিকাশক প্ৰভাৱাত্মিত কৰাতো অতি স্বাভাৱিক। অৱশ্যে এই প্ৰসংগত প্ৰথম আৰু দ্বিতীয় ভাষাৰ মাজৰ সম্পৰ্কও নিৰূপণ কৰিবলগীয়া। কিয়নো প্ৰথম ভাষাৰ সৈতে দ্বিতীয় ভাষাৰ সম্পৰ্কই দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাইকি পৰিমাণত প্ৰভাৱ পেলোৱ তাৰ খবৰ দিব পাৰে। এই প্ৰভাৱ দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাজনৰ সচেতন আৰু অসচেতন দুয়োটা অৱস্থাতে পৰাটো সন্তুৰ। সচেতনভাৱে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাজনে দ্বিতীয় ভাষাৰ যিবোৰ নিয়ম তেওঁৰ প্ৰথম ভাষাৰ সৈতে একে বুলি বিবেচনা কৰে, সেই নিয়মবোৰ তেওঁ দ্বিতীয় ভাষালৈ স্থানান্তৰণ কৰে। এয়া হৈছে ধনাত্মক প্ৰভাৱ। ইয়াক স্থানান্তৰণ (Transfer) বুলিব পাৰি (A.V. 141)। আনহাতে বক্তাজনে দ্বিতীয় ভাষাক যেতিয়া তেওঁৰ প্ৰথম ভাষাৰ সৈতে প্ৰায় একে বুলি ভুল কৰি প্ৰথম ভাষাৰ গাঁথনিগত বিশিষ্টতাৰে দ্বিতীয় ভাষা উৎপাদন কৰে তেতিয়া তাক ব্যাহতকাৰক (Interference) বুলি কোৱা হয়। (Allard 677, A.V. 141) এয়া প্ৰথম ভাষাৰ ঝগাত্মক প্ৰভাৱ। এই ঝগাত্মক প্ৰভাৱক কিছুমান ভাষাবিজ্ঞানীয়ে স্থানান্তৰণ প্ৰক্ৰিয়াত সংঘটিত অৱহেলাত্মক প্ৰমেয় গঠন (Ignorance Hypothesis) বুলি কৈছে (Krashan 135)। Corder এ তেওঁৰ বচনাত এই ধাৰণাটোক ধাৰকাৰ্যবা Borrowing বুলিহে ক'ব বিচাৰিছে(26)। সি যি কিনহওক, এটা কথা স্পষ্ট যে এই ঝগাত্মক প্ৰভাৱে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্ত্তাৰ মনৰ ভাষিক পৰিমণুলত এটা আন্তঃভাষাৰ সৃষ্টি কৰে। আন্তঃভাষা হ'ল এনে এটা ভাষিক কল্প য'ত দুটা বা ততোধিক ভাষাৰ উপাদান সমিৱিষ্ট হৈ থাকে। "Interlanguage was defined as a system intermediate between the mother tongue and the target language. Hence its name interlanguage." (Corder 23)

আনহাতে, ব্যাহতকাৰক (Interference) ৰ আলোচনা বিন্দুয়াতনিক দিশৰ পৰা যথেষ্ট পৰিমাণে হৈছে যদিও ইয়াৰ প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ দুটা দিশৰ কথা বৰ বিশেষ আলোচিত নহয়। প্ৰত্যক্ষ দিশটোৱে শাব্দিক, ধ্বনিতাত্ত্বিক, ৰূপতাত্ত্বিক বা অইন ব্যাকবণ্ণগত দিশত হোৱা ঝগাত্মক প্ৰভাৱৰ কথা আলোচনা কৰাৰ বিপৰীতে পৰোক্ষ দিশটোৱে প্ৰথম ভাষাটোৱ সৈতে জড়িত সমাজ আৰু সংস্কৃতিগত দিশটোৱ কথা আলোচনা কৰে।" "Direct ('pryamaya') interference involves such deviation from language norms that explicitly manifests itself in lexical, grammatical or phonetic mistakes, while indirect interference ('kosvennaya') that CI can be associated with, is rather more subtle and challenging for an external observer". (Hackett-Jones 141)

ভাষাবিজ্ঞানীসকলে কয় যে, দ্বিতীয় ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ আৰম্ভণিৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হ'ল প্ৰথম ভাষা। এই আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াত লাহে লাহে প্ৰথম ভাষাৰ নিয়মৰ ওপৰত আধাৰ কৰি নিয়মবোৰ পুনৰ গঠনৰ মাজেৰে দ্বিতীয় ভাষাৰ নিকটৱৰ্তী কিছুমান ভাষিক ব্যৱস্থা গঢ়ি তোলাৰ

চেষ্টা করা হয়। আন্তঃভাষার প্রাথমিক স্তরত সেয়ে সি প্রায় প্রথম ভাষার ক্ষপতে থাকে। যাৰ বাবে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্তা এজনৰ দ্বিতীয় ভাষা উৎপাদনৰ প্ৰক্ৰিয়াত প্ৰথমাবস্থাত ভুলৰ হাৰ যিমান বেছি দেখা যায়, পৰৱৰ্তী সময়ত সেই ভুলৰ হাৰ বহু কমে।

অসমীয়া ভাষাক প্রথম ভাষাকপে গ্ৰহণ কৰা ব্যক্তি এজনে হিন্দী ভাষাক পৰৱৰ্তী সময়ত দ্বিতীয় ভাষাকপে আহৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে আলোচ্য দিশসমূহ সচেতন বা অসচেতনভাৱে অতিক্ৰম কৰে। অসমীয়া আৰু হিন্দী দুয়োটাই সংবিধান স্বীকৃত নব্য-ভাৰতীয় আৰ্য ভাষা। দুয়োটা ভাষাই প্ৰাচীন ভাৰতীয় আৰ্য ভাষাবৰপৰা মধ্যভাৰতীয় আৰ্য ভাষাৰ মাজেৰে আহি বৰ্তমানৰ ৰূপ লাভ কৰিছে। দুয়োটা ভাষাই বিভিন্ন সময়ত স্বীকৃতিৰ বাবে যুঁজ দি প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিছে। অসমীয়া ভাষা ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলক কেন্দ্ৰ কৰি বিকশিত হৈছে, য'ত মুখ্যতঃ তিৰৰত-বৰ্মী ভাষাসমূহৰ প্ৰভাৱে ভাষাটোক কিছু সুকীয়া বিশিষ্টতা প্ৰদান কৰিছে। আনহাতে হিন্দী ভাষাৰ বিকাশ হৈছে উত্তৰ ভাৰতৰ আধিগ্লিক ভাষাক কেন্দ্ৰ কৰি। দুয়োটা ভাষাবে শব্দগত, ধ্বনিগত, ৰূপগত, বাক্যগত দিশত সাদৃশ্য বিৰাজমান যদিও কিছুমান ভাষাতাত্ত্বিক দিশে দুয়োটা ভাষাকে সুকীয়া বিশিষ্টতা প্ৰদান কৰিছে। তাৰ ভিতৰত লিংগৰ ধাৰণাও অন্যতম।

অসমীয়া ভাষাৰ লিংগৰ ধাৰণা ব্যাকৰণগত বিষয় (Grammatical subject) নহয় (গোস্বামী ৫৩, পাঠক ২২৭)। অৰ্থাৎ অসমীয়া ভাষাত কৰ্ত্তাৰ লিংগৰ লগে লগে ক্ৰিয়াৰ বা বিশেষ্যৰ লগে লগে বিশেষণৰ লিংগগত ক্ষপৰ পৰিৱৰ্তন সাধন নহয়। কিছুমান বিশেষ প্ৰসংগতহে বিশেষ্যৰ লিংগ অনুসৰি অতি সীমিত পৰিমাণত বিশেষণৰ পৰিৱৰ্তন সাধন হয়। সকলোবোৰ ক্ষেত্ৰতে বিশেষণৰ পৰিৱৰ্তন নহয়। উদাহৰণস্বৰূপে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰবালাৰ ‘শোণিত কুঁৰৰী’ নাটকৰ এটি গীতলৈ লক্ষ্য কৰিব পাৰি —

‘ক্ষপহ কোঁৰৰ চুমা-পৰশতে
লাজুকী কুঁৰৰী মৰহি যায়।
সোণতে সুৱগা আহি সানি দিলে
গোলাপী গালতে বঙে চৰাই।
সপোনৰে সখা আহি দিলে দেখা
দিয়া সখী দিয়া হিয়া বিলাই।’ (আগৰবালা ৫৬২)

ইয়াত কোঁৰৰ পুঁলিংগৰ শব্দ কাৰণে বিশেষণ পদটোও পুঁলিংগৰ ক্ষপহ হৈছে। আকৌ কুঁৰৰী স্ত্ৰীলিংগৰ শব্দ দেখি বিশেষণকপে স্ত্ৰীলিংগ প্ৰকাশক ‘লাজুকী’ পদৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। কিন্তু ‘ওখ ল’ৰা’, ‘ওখ ছোৱালী’, ‘ভাল ল’ৰা’, ‘ভাল ছোৱালী’ আদি বাক্যত বিশেষ্যৰ লিংগ অনুসৰি বিশেষণৰ পৰিৱৰ্তন সাধন নহয়। একেদৰে কৰ্ত্তাৰ লগত ক্ৰিয়াৰ লিংগৰ সংগতি নোহোৱা উদাহৰণ হ’ল —

- (ক) ল’ৰাজনে ভাল খেলে।
- (খ) ছোৱালীজনীয়ে ভাল খেলে।
- (গ) মানুহজনে ভাত খায়।

- (ঘ) মানুহজনীয়ে ভাত খায়।
- (ঙ) গায়কজনে তাল গীত গায়।
- (চ) গায়িকাগারাকীয়ে ভাল গীত গায়।

ওপৰৰ (ক) আৰু (খ), (গ) আৰু (ঘ), (ঙ) আৰু (চ) এই উদাহৰণকেইটাৰ দেখা যায় যে কৰ্তাৰ পুংলিংগ আৰু স্ত্রীলিংগ অনুসৰি ক্ৰিয়া কৃপৰ পৰিৱৰ্তন সাধন হোৱা নাই। ইয়ে অসমীয়া ভাষাৰ বিশেষত।

অসমীয়া ভাষাত প্ৰাণীৰ স্বাভাৱিক লিংগ প্ৰকাশৰ ব্যৱস্থা আছে। যাৰ বাবে লিংগ মাত্ৰ দুটা পুংলিংগ আৰু স্ত্রীলিংগ। অসমীয়া ভাষাৰ এই লিংগ স্বাভাৱিক অৰ্থাৎ মতা বুজালে পুংলিংগ আৰু মাইকী বুজালে স্ত্রীলিংগ হয়। অসমীয়া ভাষাত কিছুমান লিংগ নিৰপেক্ষ কৃপ আছে যদিও অসমীয়া ভাষাত নিজীৰ পদাৰ্থৰ লিংগৰ কোনো বিচাৰ কৰা নহয়।

ইয়াৰ বিপৰীতে হিন্দী ভাষাতো লিংগক পুংলিংগ আৰু স্ত্রীলিংগত বিভাজন কৰা হ'লেও হিন্দী ভাষাৰ সকলো প্ৰাণীবাচক বা অপ্ৰাণীবাচক শব্দই হয়তো পুংলিংগ হ'ব নহ'লে স্ত্রীলিংগ হ'ব। ভাষা পৰম্পৰাত এই লিংগ নিৰ্ণিত হয়। অসমীয়া ভাষাৰ লিংগভৰ্তে নোহোৱা ঘৰ, দুৱাৰ, গছ, পানী, ধৰ্ম, কৰ্ম আদি হিন্দী ভাষাত পুংলিংগ আৰু চকী, কিতাপ, বতাহ, হালধী, ৰুটি আদি স্ত্রীলিংগ। বাক্যত প্ৰয়োগৰ দিশৰেহে এনে ঝৌৰিবাচক শব্দসমূহৰ লিংগ নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি আৰু এই ক্ষেত্ৰত বিশেষ্যৰ লগত সংযুক্ত বিশেষণ, কাৰকবাচক চিহ্ন আৰু ক্ৰিয়াই আধাৰস্বৰূপে কাম কৰে।

উদাহৰণস্বৰূপ—

- (ক) যে ঘৰ অচ্ছা হ'ল।
- (খ) যে কুসৰী অচ্ছা হ'ল।

এনে কৃপগত পার্থক্যৰ উপৰি হিন্দী ভাষাৰ লিংগ ব্যাকৰণগত বিষয়। অৰ্থাৎ বিশেষ্যৰ যি লিংগ বিশেষণৰো সেই একে লিংগ হ'ব। কৰ্তাৰ যি লিংগ হ'ব ক্ৰিয়াৰো লিংগ একেই হ'ব। বিশেষ্য, বিশেষণ আৰু কৰ্তাৰ, ক্ৰিয়াৰ লিংগগত সংগতি (Agreement) থকাটো অপৰিহাৰ্য।

উদাহৰণস্বৰূপ—

- (ক) রাম খানা খা ৱাহি হ'ল।
- (খ) সীতা খানা খা ৱাহী হ'ল।
- (গ) গায়ক অচ্ছা গীত গাতা হ'ল।
- (ঘ) গায়িকা অচ্ছা গীত গাতী হ'ল।

দ্বিতীয় ভাষাৰ এই কৃপতাৰ্ত্তিক বৈশিষ্ট্য আহৰণ কৰিবলৈ যাওঁতে অসমীয়া ভাষাক প্ৰথম ভাষা কৃপে ব্যৱহাৰ কৰা দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্তা এজনে দ্বিতীয় ভাষাৰ নিয়ম সহজ কৰাৰ এক সচেতন প্ৰয়াস কৰে। এয়া ভাষা শিক্ষণৰ এক কৌশল বুলি ভবা হয়। কিন্তু সৰলীকৰণ কৰাৰ বাবে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণকৰ্তাৰ জনে যি বস্তু ইতিমধ্যে জ্ঞাত বা আহৰণ কৰিছে, তাৰহে সৰলীকৰণ কৰিব লাগিব। নজনা বস্তুৰ সৰলীকৰণ সন্তুৰণৰ নহয়। যদি সৰলীকৰণ দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ হয় তেতিয়াহ'লে সি স্বাভাৱিকভাৱে প্ৰথম ভাষাৰ

নিয়মেই সরলীকৰণ কৰিব লাগিব। এই সরলীকৃত উপাদান আৰু বিশিষ্টতাক আধাৰ কৰি দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া বিকশিত হয়। “.....learner in the earlier stages of learning simplifies the target language.....since obviously you cannot simplify what you do not already passes..... simplification is part of second language acquisition, it must be the mother tongue which is simplified and stripped of its specific properties and features to serve as a basic upon which the learning and elaboration of the second language proceed.” (Corder 26)

অসমীয়া ভাষাক প্ৰথম ভাষাকাপে ব্যৱহাৰ কৰা ব্যক্তি এজনে দ্বিতীয় ভাষাকাপে হিন্দী ভাষা আহৰণৰ সময়ত সৱলীকৰণ কৰি বহু সময়ত হিন্দী ভাষাৰ বিশেষত্বপূৰ্ণ বিশেষ্য, বিশেষণ আৰু ক্ৰিয়াৰ লিংগগত সংগতি বক্ষা নকৰে কাৰণ অসমীয়া ভাষাত এই লিংগগত সংগতি বক্ষা নকৰাকৈ ব্যাকৰণগতভাৱে শুন্দৰ বাক্য উৎপাদন কৰিব পাৰি। নিৰ্বিচিত নমুনাৰ ভিত্তিত এই দিশটো বিশ্লেষণ কৰা হওঁক।

এই গবেষণা-পত্ৰৰ প্ৰথম নমুনা স্বৰূপে অৱৰ্তীৰ্ণ হোৱা টমক বঞ্জন দন্ত এজন ২৫ বছৰীয়া যুৱক। জন্মসূত্ৰে লখিমপুৰৰ দণ্ডই ঘোৱা ৭ বছৰৰ পৰা উচ্চশিক্ষা আৰু কৰ্মসংস্থাপনৰ বাবে গুৱাহাটীত বসবাস কৰি আছে। দণ্ডই আনুষ্ঠানিক পৰিৱেশত হিন্দী ভাষাৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সচেতনভাৱে লিংগগত সংগতি বক্ষা কৰাৰ চেষ্টা কৰে। বহু সময়ত সেয়া বক্ষিত হয় যদিও তাৰ মাজতো অনিয়মিত ব্যৱহাৰ কৰে। টমক বঞ্জন দন্ত এজন পেছাদাৰী মধ্য ঘোষক। ঘোষকৰাপে মধ্যত হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰৰ সময়ত পৰ্যবেক্ষণ কৰা অনিয়মিত ব্যৱহাৰৰ উদাহৰণ—

(i) মৈ টমক ইস্বৰ কে নাম পে শাপথ লেতা হুঁ।

(ii) মাননীয় খেলমংত্ৰী কো উনকা ভাষণ দনে কে লিএ বুলাতী হুঁ।

প্ৰথম বাক্যটোলৈ মন কৰিবলৈ দেখা যাব যে কৰ্তাৰ লগত ক্ৰিয়াৰ সংগতি বক্ষা হোৱা নাই। দন্তৰ লিংগ অনুযায়ী বাক্যটোৰ ক্ৰিয়া হ'ব লাগিছিল ‘লেতা’। কিন্তু তাৰ বিপৰীতে বক্তাই স্ত্ৰী লিংগৰ কপ ‘লেতা’ ব্যৱহাৰ কৰিছে। একেদৰে দ্বিতীয় বাক্যটোতো কৰ্তাৰ লিংগ অনুযায়ী ক্ৰিয়াকৰণ হ'ব লাগিছিল ‘বুলাতা’ কিন্তু নমুনাই ব্যৱহাৰ কৰিছে ‘বুলাতী’। এনে ব্যৱহাৰত বক্তাই প্ৰথম ভাষাৰ নিয়ম অসচেতন ৰূপত প্ৰহণ কৰি দ্বিতীয় ভাষাৰ নিয়মক আওকাণ কৰিছে।

প্ৰথম নমুনা দন্তৰ ভুলৰ অন্তৰালৰ অভাবিক কাৰকসমূহ বিচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে জানিব পৰা যায় যে দণ্ডই তৃতীয় শ্ৰেণীৰ পৰা কুলত হিন্দী ভাষা আনুষ্ঠানিকভাৱে শিকিছিল, যদিও হিন্দী ভাষাৰ শিক্ষকগবাকীয়ে নমুনাৰ মনত ভাষাটোৰ প্ৰতি ভয় ভাবহে সুমুৰাই দিছিল। যাৰ ফলশৰ্কৃতি পৰৱৰ্তী সময়তো ভাষাটো আনুষ্ঠানিকভাৱে শিকাৰ ক্ষেত্ৰত বক্তাই বিকল্প মনোভাৱহে পোষণ কৰিছিল। গতিকে আনুষ্ঠানিকভাৱে হিন্দী শিকাৰ সময়ত পোষণ কৰা অবহেলাভক দৃষ্টিভঙ্গীয়ে দন্তৰ দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱ কিছু পৰিমাণে বৃদ্ধি কৰা বুলি ভাৰিব পাৰি। কিন্তু ইয়াৰ অৰ্থ এয়া নহয় যে এক দীঘলীয়া সময়ৰ বাবে আনুষ্ঠানিকভাৱে হিন্দী ভাষা শিকা ব্যক্তি-এগৰাকীৰ দ্বিতীয় ভাষাকাপে হিন্দীৰ উৎপাদনত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱ নপৰিব। গবেষণা পত্ৰৰ দ্বিতীয় গৰাকী নমুনালৈ লক্ষ্য কৰিবলৈ

এই কথাটো স্পষ্ট হ'ব। দ্বিতীয় গৰাকী নমুনাৰ ঘৰ নলবাৰীত। প্ৰলয় কুমাৰ বড়ো নামৰ নমুনাগৰাকীৰ অসমীয়া ভাষাত দক্ষতা একেবাৰে শৈশৰ কালৰে পৰা আছে। বহসময়ত তেওঁৰ প্ৰথম ভাষা বড়ো নে অসমীয়া নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰি। সৰুৰে পৰা নমুনাগৰাকীয়ে কেন্দ্ৰীয় পৰ্যায়ৰ বিদ্যালয়ৰ হোষ্টেলত থাকি পଡ়া-শুনা কৰিছিল বাবে হিন্দীভাষাব সৈতে নিয়মিত পৰিচয় আছিল। পঞ্চম শ্ৰেণীৰ পৰা নমুনাগৰাকীয়ে আনুষ্ঠানিকভাৱে হিন্দী ভাষাৰ শিক্ষা আৰম্ভ কৰে আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত বেনাবস হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হিন্দী বিভাগৰ পৰা স্নাতকোন্তৰ ডিপ্রী লাভ কৰে। বৰ্তমান তেওঁ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ হিন্দী বিভাগতে গৱেষণা কৰি আছে। বেনাবস হিন্দু বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শ্ৰেণীকোষ্ঠৰ অভিজ্ঞতাৰ কথা কৈনমুনাই তেওঁৰ দ্বিতীয় ভাষাকাপে হিন্দী ভাষা উৎপাদনত হোৱা লিংগগত ভুল জনিবলৈ দিছিল এনেদৰে-

অধ্যাপক - প্ৰলয় জী, আপ অতাহে পিছলে কক্ষা মেঁ মেঁনে ক্যা কহা ?

প্ৰলয় - পিছলে কক্ষা মেঁ আপনে যে আত কহা কি...

অধ্যাপক - প্ৰলয় জী, আত কহা নহী কহী জাতি হ'।

ওপৰৰ কথোপকথনৰ পৰা স্পষ্ট যে, নমুনাই অসমীয়া ভাষাৰ অৱচেতন প্ৰভাৱত হিন্দী ভাষাৰ সঠিক ব্যাকৰণগত বাক্য উৎপাদনত ভুল কৰিছে। গৱেষণা পত্ৰৰ দ্বিতীয় নমুনাও প্ৰথম নমুনাৰ দৰে এজন সুবজ্ঞ। পাৰ্থক্য ইয়াতে যে প্ৰথম নমুনাই সাধাৰণতে হিন্দী ভাষাত বক্তৃতা নিদিয়ে, কাচিৎ কেজিআৰা এৰাব নোৱাৰা পৰিস্থিতিতহে হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে। ইয়াৰ বিপৰীতে দ্বিতীয় নমুনা ৰাষ্ট্ৰীয় ছাত্ৰ সংগঠনৰ সৈতে জড়িত হোৱাৰ সুবাদতে সৰহত্বাগ সময়তে হিন্দী ভাষাত বক্তৃতা দিয়ে। এনে ৰাজছৰা পৰিৱেশত হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰ কৰোতে দ্বিতীয় নমুনা বড়োৰ কম হাৰত হ'লেও লিংগগত ভুল হয়। উদাহৰণস্বৰূপে -

(i) সৱকাৰ আতা-জাতা হত্তা হ'।

(ii) অটল বিহারী আজপেয়ী জী কে দ্বাৰা লিখা গয়া এক কবিতা মেঁ পাঠ কৰনা আহতা হুঁ।

প্ৰথম বাক্যটোলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যাব যে কৰ্তা ‘সৱকাৰ’ ব লিংগ স্তৰী। সেই পিনৰ পৰা নমুনাই ‘হত্তা’ ক্ৰিয়াৰ্থৰ সলনি ‘হত্তী’ ক্ৰিয়াৰ্থৰ ব্যৱহাৰ কৰিলে বাক্যটো ব্যাকৰণগতভাৱে শুল্ক হ'লহেতেন। একেদৰে দ্বিতীয় বাক্যটোলৈ মন কৰিলে দেখা যাব যে ইয়াত ‘কবিতা’ হেছে স্তৰলিংগবাচক, যাৰ বাবে নমুনাই ‘লিখা গয়া’ ক্ৰিয়াপদ ব্যৱহাৰ কৰাৰ বাবে বাক্যটো ব্যাকৰণগতভাৱে অশুল্ক হৈছে। তাৰ পৰিৱৰ্তে ‘লিখী গয়ী ক্ৰিয়াপদহে বাক্যটোৰ লিংগগত বৈশিষ্ট্য প্ৰকাশ কৰাৰ বাবে যথাৰ্থ হ'লহেতেন। এনেধৰণৰ ভুলত নমুনাৰ প্ৰথম ভাষাকৰ্পী অসমীয়াৰ সৱল লিংগগত বৈশিষ্ট্যৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট।

পৰিৱেশ অনুযায়ী ভাষা ব্যৱহাৰ বেলেগ বেলেগ হয় বুলি সমাজভাষাবিজ্ঞানীসকলে ইতিমধ্যে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। আনুষ্ঠানিক পৰিৱেশত মানুহে যিদৰে ভাষা কয়, অনানুষ্ঠানিক পৰিৱেশত মানুহে সেইধৰণে কথা নকয়। স্বাভাৱিকতে আনুষ্ঠানিক পৰিৱেশত ভাষা প্ৰয়োগ সম্পৰ্কত মানুহ অধিক সচেতন। এনে সচেতনতাৰ বাবে আনুষ্ঠানিক পৰিৱেশত মানুহৰ ভাষা ব্যৱহাৰ কৰোতে ভুল কৰাকৈ হয়। তাৰ বিপৰীতে আনুষ্ঠানিক পৰিৱেশত ভাষা প্ৰয়োগ

বহুসময়ত স্বতঃস্ফূর্তি। মানুহে আননুষ্ঠানিক পরিবেশত ভাষার শুদ্ধ-শুদ্ধতাৰ ওপৰত মনোনিৰেশ কৰাৰ সলনি ভাষাৰ মাজেৰে যোগাযোগমূলক কৰ্ম সম্পাদনৰ ক্ষেত্ৰতহে অধিক গুৰুত্ব দিয়ে। এই ভাষা মনোভঙ্গীৰ বাবে দিতীয় ভাষাকুপে হিন্দী ভাষাৰ উৎপাদনৰ বেলিকাও প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ আননুষ্ঠানিক পরিবেশতকৈ আননুষ্ঠানিক পরিবেশত অধিক।

প্ৰথম নমুনা টমক বঞ্জন দস্তৰ আননুষ্ঠানিক পরিবেশত হিন্দী ভাষা উৎপাদনৰ বিষয়ভিত্তিক অধ্যয়ন কৰিলৈছ এই কথাটো অধিক স্পষ্ট হয়। আননুষ্ঠানিক ক্ষেত্ৰত নমুনাৰ হিন্দী ভাষাত লিংগগত সমতা বক্ষা কৰাৰ হাৰ আৰু নকৰাৰ হাৰ সমান। কিন্তু তাৰ পৰিৱৰ্তে আননুষ্ঠানিক পরিবেশত লিংগগত সংগতি বক্ষা কৰাৰ প্ৰতি বক্ষা বেছিভাগ সময়তে দায়বদ্ধ নহয়। কেতিয়াৰা দেখা যায় যে দস্তই কথোপকথনৰ আৰু শণিৰ বাকাব ক্ষেত্ৰত শুদ্ধ লিংগগত সংগতি বক্ষা কৰিছে যদিও তাৰ পৰৱৰ্তী বাক্যতে আকৌ লিংগগত সংগতি বক্ষা কৰা নাই। নমুনাক পৰ্যবেক্ষণ কৰাৰ সময়ত বিভিন্ন আননুষ্ঠানিক পরিবেশত (চাহ খোৱাৰ সময়ত সমনীয়াৰ সৈতে কৰা বাৰ্তালাপ, টেলুৰী ড্ৰাইভাৰক বাট দেখুৱাই দিয়াৰ সময়ৰ বাৰ্তালাপ, বিক্ৰেতাৰ আগত তেওঁ বিক্ৰী কৰা বস্তুৰ বিকৰন্দে অভিযোগ তুলি খণ্ডেৰে কৰা বাৰ্তালাপ, ম'বাইলত ধেমালি কৰি কৰা বাৰ্তালাপ, বাটৰুৱাই পেলাই থে যোৱা বস্তু ওভতাই দিয়া প্ৰসংগত কৰা বাৰ্তালাপ ইত্যাদি) বক্তাৰ দিতীয় ভাষাৰ প্ৰয়োগ সচেতনভাৱে লক্ষ্য কৰা হৈছিল। এই পৰ্যবেক্ষণ কালত সন্মুখলৈ অহা ভুল কিছুমানৰ নিৰ্দৰ্শন এনেধৰণৰ—

- (i) ...মৈ যাহক সুৰক্ষা মেঁ আপকা complain কহংগী....
- (ii) মৈনে ভাত কা অৰ্ডাৰ দিয়া হৈ। মৈ ঔৰ কৃষ্ণ নহীন আতংগী।
- (iii) তুমনে খৰীদা হৃআ কিতাব অচ্ছা হৈ?
- (i) বাক্যটোৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে বক্তাৰ কৰ্তা অৰ্থাৎ নিজৰ লিংগ অনুসৰি ক্ৰিয়া ব্যৱহাৰ কৰা নাই। পুংলিংগৰ লগত সংগতি থকা ক্ৰিয়াৰূপ এই বাক্যটোত ‘কহংগা’ হ’ব লাগিছিল, তাৰ সলনি টমক বঞ্জন দস্তই ‘কহংগী’ (স্ত্ৰীলিংগবাচক ক্ৰিয়াৰূপ) ব্যৱহাৰ কৰিছে।
- (ii) বাক্যটোতো একেদেৰে ‘আতংগা’ বৰপ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিছিল কিন্তু তাৰ সলনি বক্তাৰ ‘আতংগী’ বৰপ ব্যৱহাৰ কৰিছিল।
- বক্তাৰ প্ৰথম ভাষা অৰ্থাৎ অসমীয়ালৈ চালে (i) আৰু (ii) এই বাক্য দুটাত লিংগ নিকাপেক্ষ ক্ৰমে ‘কৰিম’ আৰু ‘খাম’ ক্ৰিয়া ব্যৱহাৰ হ’ব। পুংলিংগবাচক কৰ্তাৰ ক্ষেত্ৰতো ‘কৰিম’ আৰু ‘খাম’ ক্ৰিয়াৰ ব্যৱহাৰ হ’ব, আনহাতে স্ত্ৰীলিংগবাচক কৰ্তাৰ ক্ষেত্ৰতো ‘কৰিম’ আৰু ‘খাম’ ক্ৰিয়াৰ ব্যৱহাৰ হ’ব। যাৰ বাবে বক্তাৰ প্ৰথম ভাষাৰ লিংগগত জ্ঞানেৰে প্ৰভাৱাপ্রিত হৈ দিতীয় ভাষাৰ লিংগগত বিশেষত্বক অসচেতনভাৱে আওকাণ কৰিছে।
- (iii) বাক্যটোতো বিশেষ্য অৰ্থাৎ কিতাপ স্ত্ৰীলিংগবাচক। যাৰ বাবে বিশেষণৰো লিংগ স্ত্ৰীবাচক হ’ব লাগে। এয়েই হিন্দী ভাষাৰ লিংগৰ ব্যাকৰণগত গাঁথানি। তাৰ পৰিৱৰ্তে বক্তাৰ প্ৰথম ভাষাৰ বৈয়াকৰণিক নিয়ম দিতীয় ভাষাৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰি দিতীয় ভাষাৰ উৎপাদন ত্ৰাণ্টিপূৰ্ণ কৰিছে।

এই ভুলসমূহ বিশ্লেষণ (Error Analysing) করিলে দেখা যায় যে টমক বঙ্গন দন্তব বাক্-কার্য যেতিয়া অনানুষ্ঠানিকভাবে অতি উৎসাহী আৰু আৱেগিক ভাৰ প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ হয় তেতিয়া বজাই দ্বিতীয় ভাষাৰ শুদ্ধ-শুদ্ধতাৰ প্ৰতি সচেতন নজৰ নিদিয়ে। কেৰল যোগাযোগমূলক ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰিলে দ্বিতীয় ভাষাৰ যিবোৰ দিশ সহজে আহৰণ নহয়, বিশেষকৈ লিংগৰ ব্যাকৰণগত বিষয়ৰ ধাৰণা আদি বজাই আহৰণৰ বাবে কষ্ট নকৰে আৰু দ্বিতীয় ভাষাৰ নিয়মক আওকাণ কৰি ইতিমধ্যে তেওঁৰ মনত প্ৰোথিত হৈ থকা অসমীয়া ভাষাৰ লিংগগত ধাৰণাৰেই হিন্দী ভাষাৰ লিংগগত ভাষিক উৎপাদন কৰাত ব্যস্ত হৈ পৰে।

দ্বিতীয় ভাষাৰ ওপৰত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ সামাজিক লিংগ নিৰ্বিশেষে প্ৰযোজ্য। পুৰুষে যিদৰে হিন্দী ভাষাৰ উৎপাদনৰ সময়ত প্ৰথম ভাষাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱাপ্তি হৈ লিংগগত ভুল কৰে, একেদৰে মহিলায়ো কৰে। এই দিশটোক উত্তৃসিত কৰিবলৈ গৱেষণা পত্ৰৰ তৃতীয় নমুনাৰ প্ৰসংগলৈ যাৰ পাৰি। বস্তি বয় গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ স্নাতকোত্তৰ শ্ৰেণীৰ ছাৱ্বী। ৰয়াৰ স্থায়ী বসতি পাঠশালাত যদিও উচ্চশিক্ষাৰ বাবে তেখেতে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ছাৱ্বীনিবাসত বসবাস কৰে। ছাৱ্বীনিবাসত বয়ে হিন্দীভাষী ছাৱ্ব-ছাৱ্বীৰ সেতে যোগাযোগ কৰিবলগীয়া হয়। অনানুষ্ঠানিক পৰিৱেশত হোৱা এনে যোগাযোগৰ সময়ত বস্তি বয়ৰ লিংগগত ভুল হোৱা বাকাৰ উদাহৰণ এনেধৰণৰ -

- (i) মৈ খানা খাতা হুঁ।
- (ii) মেৰা মৌআইল ভুৰী হো গয়া হৈ।

প্ৰথম বাক্যটোৰ লিংগগত ভুলটো হ'ল নমুনাই নিজৰ লিংগ অনুযায়ী ক্ৰিয়াটো ব্যৱহাৰ কৰা নাই। দ্বিতীয় বাক্যটোত নমুনাই ভাৰ প্ৰকাশৰ বাবে যথোচিত শব্দ বিচাৰি নোপোৱা (বেয়া হৈ যোৱা অৰ্থত 'ভুৰী' শব্দৰ প্ৰয়োগ কৰিছে যদিও 'ত্বরণ' শব্দহে যথাৰ্থ আছিল) ব উপৰিও লিংগগত দিশতো দুটা ভুল কৰিছে। প্ৰথমতে 'মেৰা' ব সলনি 'মেৰী' হ'ব লাগিছিল আৰু দ্বিতীয়তে 'মৌআইল' যিহেতু স্বীলিংগবাচক শব্দ গতিকে ক্ৰিয়াৰূপটোও 'গয়া' ব সলনি স্বীলিংগ বাচক 'গয়ী' হ'ব লাগিছিল। নমুনাই জানিবলৈ দিয়ে তেওঁ হিন্দী ভাষাৰ সেতে সংযোগ একেবাৰেই সীমিত। তেওঁৰ চোপাশে হিন্দীভাষী লোক নাই। তেওঁ পঞ্চম শ্ৰেণীৰ পৰা অষ্টম শ্ৰেণীলৈ হিন্দী ভাষা শিকিছিল যদিও তেওঁলোকক হিন্দী বিষয়টো অসমীয়া মাধ্যতহে পঢ়ুওৱা হৈছিল। আনপিনে ১১-১৫ বয়সতহে তেওঁ দূৰদৰ্শনৰ মাধ্যমেৰে হিন্দী ভাষাৰ সংস্পৰ্শলৈ আহিছিল। ইয়াৰ বিপৰীতে অসমীয়াৰ সেতে তেওঁৰ পৰিচয় অতি স্বাভাৱিক আৰু গাঢ়।

ইতিমধ্যে আয়ত্ত কৰাৰ বাবেই হওকনাইবা তুলনামূলকভাৱে প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰতি আৱেগিক টানৰ বাবেই হওক, প্ৰথম নমুনা আৰু তৃতীয় নমুনাৰ বাবে অসমীয়া ভাষাৰ লিংগৰ ধাৰণা হিন্দী ভাষাৰ লিংগৰ ধাৰণাতকৈ সহজ আৰু কম জটিলতাপূৰ্ণ। যাৰ বাবে যি সময়ত দ্বিতীয় ভাষাৰ উৎপাদন কাম চলাব পৰা বিধৰ হ'লেও যথেষ্ট হয়, সেই সময়ত বজাই দ্বিতীয় ভাষাৰ লিংগৰ ধাৰণা আহৰণ কৰাৰ বিনিময়ত অতিৰিক্ত কষ্ট কৰাৰ বিপৰীতে সহজে উপলব্ধ প্ৰথম ভাষাৰ লিংগগত ধাৰণাসমূহক স্থান দি ভাষাৰ প্ৰাথমিক কাৰ্য সম্পাদন কৰিছে।

অৱশ্যে, হিন্দী ভাষাৰ সৈতে শৈশৰৰ পৰা তুলনামূলক কম সংস্পৰ্শই দিতীয় ভাষা হিন্দীৰ উৎপাদনত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ অধিক সুস্পষ্ট কৰে আৰু সংস্পৰ্শ অধিক হ'লে প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ একেৰাবে নোহোৱা হৈ যায় বুলি একেৰাবে ক'ব নোৱাৰি। এই গৱেষণা পত্ৰখনৰ চতুৰ্থ নমুনাই এই দিশটোক প্ৰতীয়মান কৰিব। বশি বেখা দেৱীৰ হিন্দী ভাষাৰ সৈতে সংস্পৰ্শ তুলনামূলকভাৱে অধিক। দেৱীয়ে প্ৰথম শ্ৰেণীৰ পৰা অৰ্থাৎ ৫-৬ বছৰৰ পৰা সপ্তম শ্ৰেণী অৰ্থাৎ ১১-১২ বছৰলৈ হিন্দী ভাষাটো আনন্দানিকভাৱে শিকিছে। ৫-৬ বছৰৰ পৰাই দুৰ্দৰ্শনৰ মাধ্যমেৰে হিন্দী ভাষাৰ সংস্পৰ্শ লাভ কৰি আহিছে। তেওঁৰ ঘৰৰ চৌপাশেও হিন্দীভাষী লোকৰ উপস্থিতি উল্লজ্জ কৰা যায়, যাৰ সৈতে তেওঁ সঘনে হিন্দীতে বাৰ্তালাপ কৰে। গুৱাহাটীৰ স্থায়ী বাসিন্দা বশি বেখা দেৱীয়ে উচ্চশিক্ষাৰ বাবে কলিকতাত পঢ়া সূত্ৰেও তেওঁৰ বহু-বান্ধৰীৰ সৈতে হিন্দী ভাষাত নিয়মিত যোগাযোগ কৰে। ইয়াৰোপৰি তেওঁ এগৰাকী সু-গায়িকা, যাৰ বাবে সৰ্বভাৱতীয় সংগীত জগতৰ ভিন্নজনৰ সৈতে হিন্দী ভাষাতে যোগাযোগ সাধন কৰে। তাৰ পিছতো কম হাৰত হ'লেও নমুনাগৰাকীৰ হিন্দী ভাষাৰ উৎপাদনত লিংগগত ভুল হয়। উদাহৰণস্বৰূপে হিন্দীভাষী বান্ধৰীৰ সৈতে কথা পতাৰ সময়ত-

তেয়া ট্ৰেন আ যথা কৰা?

একেগৰাকী বান্ধৰীৰ সৈতে বেলেগ এটা প্ৰসংগত-

আৱিশ্য হো হাঁ হৈ কৰা উধৰ?

দুটা ভিন্ন প্ৰসংগত ব্যৱহৃত বাক্যদুটোলৈ মন কৰিলে দেখা যায় যে নমুনাই নিজীৰ পদাৰ্থসমূহৰ লিংগ প্ৰসংগত মাজে-সময়ে ভুল কৰে। প্ৰথমটো বাক্যৰ যিহেতু ‘ট্ৰেন’ স্বীলিংগ, গতিকে ক্ৰিয়া হ'ব লাগিছিল ‘যথা’। একেদৰে দিতীয় বাক্যটোত ‘আৱিশ্য’ হ'ল স্বীলিংগ প্ৰকাশক, গতিকে ক্ৰিয়া হ'ব লাগিছিল ‘হাঁ’। সমসাময়িক বয়সৰ, বন্ধুত্বপূৰ্ণ সম্পর্কৰ ব্যক্তিৰ সৈতে অনানন্দানিক কথোপকথনত ভুল হোৱাৰ দৰে সংগীতজগতৰ জ্যোষ্ঠ ব্যক্তিৰ সৈতে তুলনামূলকভাৱে আনন্দানিক কথোপকথনতো নমুনাৰ লিংগগত ভুল পৰিলক্ষিত হৈছিল।

নমুনা – যে কৌন সা যাম হৈ?

দিতীয় বজা -কোন সা নহীন কোন সী যাম হৈ।

এই ভুলৰ সম্পৰ্কত নমুনাই সাক্ষাৎকাৰৰ সময়ত জানিবলৈ দিয়ে যে অসমীয়াত এনেধৰণৰ প্ৰশ্ন সোঁধোতে নমুনাই কেতিয়াও বাগৰ লিংগ কি, সেই সম্পৰ্ক চিন্তা কৰিবলগীয়া হোৱা নাই। সেই বাবে হিন্দীতে প্ৰশ্ন কৰোতেও প্ৰথমতে নমুনাই লিংগগত দিশটো গমি চোৱা নাছিল। দিতীয় ভাষা আহৰণৰ ই এক স্বাভাৱিক প্ৰক্ৰিয়া।

প্ৰথম ভাষা আৰু দিতীয় ভাষাৰ মাজৰ পাৰ্থক্য যিমানে বেছি হয় সিমানে খণ্ডাক প্ৰভাৱ বা Interference বৃদ্ধি পায়। এইক্ষেত্ৰত ভাষা দুটাৰ ভৌগোলিক, সাংস্কৃতিক আৰু উৎপাদনগত পাৰ্থক্যৰ কথা আলোচনা কৰা হয়। হিন্দী আৰু অসমীয়া ভাষাৰ মাজৰ ব্যৱধান বেছিনহয়। দুয়োটাই একেটা ভাষা পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত ভাষা। দুয়োটা ভাষাৰে পূৰ্বসূৰীৰ মাজত সাদৃশ্যগত সম্পৰ্ক আছে বুলি ঐতিহাসিক ভাষাবিজ্ঞনীসকলে আলোচনা কৰে। তেনে অৱস্থাতো নমুনাৰ দিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ অধিক হোৱাৰ কাৰণ নিশ্চিতভাৱে বক্তাৰ

लक्ष्य आकृ मानसिक दृष्टिभंगी। द्वितीय आकृ चतुर्थ नमूना तुलनात प्रथम आकृ तृतीय नमूनार हिन्दी भाषार प्रति दृष्टिभंगी नएर्थक। यार बाबे भुलब हारो अधिक। प्रथम नमूना टमक बङ्गन दत्तव अभिभाबकर सैतेहोरा साक्षात्काबत जानिबैले दिछिल ये प्रथम नमूनाइ दूरदर्शनर सैतेसम्पर्क प्राये एराइ चलिछिल। बज्ञार टोपाशर परिवेशतो हिन्दी भाषार चर्चा एकेबाबे नाहिल। हिन्दी भाषार सैतेबज्ञार साधाबण सम्पर्क घटिलेओ बज्ञार हिन्दी भाषाटो सम्पर्कत नएर्थक मनोभंगीये भाषाटो भालदरे आहरण कराब क्षेत्रत बाधा है थिय दिछिल। जीरनर परबरती समयत उच्च शिक्षार बाबे गुराहाटीले आहार पाछत आकृ सांस्कृतिक क्षेत्रत अधिक सक्रिय होराब स्वार्थत हिन्दी भाषाटोर प्रति मनोभंगी किछु सदर्थक हैजे यदिओ एই समयहोरात इतिमध्ये तेवें भायिक आहिलार सबहडाग ठाई प्रथम भाषाइ दखल करिछे। यार बाबे सचेतनभाबे द्वितीय भाषार उৎपादन करिबैले आगवाढिलेओ बज्ञार ज्ञाते वा अज्ञाते प्रथम भाषार प्रभाव द्वितीय भाषार ओपरत बै गोछिल। प्रथम नमूनार दरे पट्टूमि नाथाकिलेओ गरेयग पत्रब पथगम नमूनारो हिन्दी भाषार प्रति नएर्थक मनोभाब आचे। पथगम नमूना उद्दीपन शर्माब घर गुराहाटीत। ६-१० बच्च बयसर परबाइ तेवें दूरदर्शनर माध्यमेर हिन्दी भाषाटोर सैतेप्राथमिक परिचय लाभ करिछिल। किस्त तेवें चारिओपिने हिन्दीभायी लोक एकेबाबे नाइ बुलिये क्व पारि। एकेदरे तेवें आनुष्ठानिकभाबे रहिन्दी भाषा शिक्षाओ तुलनामूलकभाबे पलमाके अर्थात पथगम श्रेणीब परा सप्तम श्रेणीले शिकिछिल। शिक्षादानर माध्यम आछिल असमीया। यार बाबे परबरती समयत नमूनार हिन्दी भाषात धनिगत, धनिगत, शब्दगत आकृ बाक्यगत सकलो धरणब ड्रटी बै गोछिल। नमूनाइ असमक प्रतिनिधित्व करि दिल्लीले याओंते होरा अभिज्ञताब कथा बर्णाइ जानिबैले दिछिल ये तात नैश आहार प्रहरण बेलिका तेवें कोरा बाक्य एटाब लिंगगत भुल हिन्दीभायीसकले शुद्धराहाइ नमूनार हिन्दी भाषाटो अति आमोदजनक बुल मन्त्रब्य करिछिल -

नमूना - मुझे ये खाना बहुत अच्छा लगती है।

द्वितीय बज्ञा- अच्छा लगती सही नहीं है, आपको औलना चाहिये अच्छा लगता है।

नमूना- Sorry !

द्वितीय बज्ञा - यार आपका हिन्दी काफी cute है।

एनेबोब भुलब बाबे बज्ञार मनत द्वितीय भाषाकपे हिन्दीब प्रति नएर्थक भाब त्रिमास्थये गढ़ ल'बैले आबन्त करिछिल। वर्तमान नमूनाइ सचेतनभाबे परापक्षत हिन्दी भाषाटोर प्रयोगब परा आँतवि थाके, हिन्दीभायी मानव्हर लगत योगायोग करिबलगीया परिस्थितित तेवें हिन्दी भाषाटोर सलनि इंतराजी भाषाबे मनव भाब प्रेरण करे। एने नएर्थक दृष्टिभंगीये स्वाभाविकते सीमित हारत उंपादित नमूनार हिन्दी भाषात प्रथम भाषार प्रभाव बुद्धि करिछे।

इयाब विपरीते द्वितीय भाषाटोर प्रति सदर्थक मनोभाब पोवग करा ब्यक्तिसकलरो हिन्दी भाषा उंपादनत भुल नोहोरा नहय। किस्त समय योराब लगे लगे एने ब्यक्तिसकलब भुलब परिमाण कमि आहे। गरेयगापत्रब यष्ट नमूना इयाब आदर्श उदाहरण। गुराहाटी निवासी धनपचन्दा शमाइ प्रथम श्रेणीब परा अष्टम श्रेणीले हिन्दी भाषा आनुष्ठानिकभाबे शिकिछे।

একেবাবে ৫-৬ বছৰৰ পৰাই শমাহি দূৰদৰ্শনৰ মাধ্যমেৰে অনানুষ্ঠানিকভাৱে হিন্দী ভাষা শিকাৰ পৰিৱেশ পাইছে। কিন্তু তাৰ পাছতো তেওঁৰ প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱত হিন্দী ভাষাত লিংগাগত ভুল হৈছিল। শমাহি সাক্ষাৎকাৰত জানিবলৈ দিয়া মতে নৱম-দশম শ্ৰেণীত পঢ়ি থাকোতে তেওঁতে হিন্দী কওঁতে 'নদী অহতা হ'—'মৌখিকাৰ কে সো যায়া' আদিৰ দৰে সৰল বাক্যতো লিংগাগত ভুল হৈছিল। কিন্তু লগতে নমুনাই এই কথাও সীকাৰ কৰে যে সেইসময়ত তেওঁক হিন্দীভাষী বন্ধু-বন্ধুৰীয়ে বাক্যৰ ব্যাকৰণগত ভুল দেখুৱাই দিয়াৰ লগতে শুন্দৰকৈ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ আদৰ্শ আৰু অনুপ্ৰেৰণা যোগাইছিল। সদৰ্থক দৃষ্টিভঙ্গীৰে আৰু সচেতনভাৱে শুন্দৰ প্ৰয়োগসমূহক আকেৰালি লোৱা বাবে শমাহি হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰৰ সময়ত সাধাৰণতে সকলোৱে কৰা লিংগাগত ভুলসমূহ বৰ্তমান নকৰে। কিন্তু তাৰ অৰ্থ এয়া নহয় যে শমাহি দিতীয় ভাষা আহৰণৰ শেষৰটো স্বৰত উপনীত হৈছে। সৰল বাক্যসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ সময়ত বজাই লিংগাগত ভুলৰ সীমাবদ্ধতা অতিক্ৰম কৰিছে যদিও জটিল বাক্যসমূহৰ ক্ষেত্ৰত বজাৰ লিংগাগত ভুল এতিয়াও হয় বুলি বজাই সাক্ষাৎকাৰত জানিবলৈ দিয়ে। কিন্তু বজাই বিশ্বাস কৰে যে দিতীয় ভাষাটোৰ প্ৰতি সদৰ্থক দৃষ্টিভঙ্গী আৰু আগ্রহ থাকিলে বহুথিনি সীমাবদ্ধতা আঁতৰ কৰিব পাৰি। নমুনাৰ ভাষা ব্যৱহাৰৰ পৰাও এই কথাৰ বৈধতা প্ৰমাণিত হয়। কিন্তু একেবাবে লিংগাগত ভুলৰ পৰা উৰ্দ্ধত যোৱাটো হয়তো অতি সীমিত সংখ্যক লোকৰ বাবেহে সম্ভৱপৰ। ১১১ গৰাকী ব্যক্তিৰ মাজত চলোৱা সমীক্ষাটোতো এই কথাটো স্পষ্ট। সমলাদাতাসকলক হিন্দী ভাষাৰ ব্যৱহাৰৰ সময়ত হোৱা ভুলোৰ কোনটো শ্ৰেণীৰ বুলি সোধা প্ৰশংসন উত্তৰ দি ৬৯% সঁহিৰিদাতাই লিংগৰ ক্ষেত্ৰত হোৱা ভুলকে প্ৰধান ভুল বুলি অভিহিত কৰিছে।

এই তথ্যকে বিস্তৃত আৰু সূক্ষ্মৰূপত তুলি ধৰা হৈছে নমুনাসমূহৰ বিষয়াভিত্তিক অধ্যয়নৰযোগেনি। প্ৰতিটো নমুনাৰে হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰৰ সময়ত কৰা ভুলৰ স্বৰূপ আৰু চৰিত্ৰ বেলেগ। পৰিৱেশ, পটভূমি, দৃষ্টিভঙ্গী আৰু ভেট্টগোলিক অৱস্থানৰ দিশৰ পৰাও নমুনাসমূহ ইটো আনটোৰ পৰা পৃথক। সচেতনভাৱে নমুনাসমূহৰ ভুলসমূহ বিশ্লেষণ কৰিলে দেখা যায় যে প্ৰথম, তৃতীয় আৰু পঞ্চম নমুনাই প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱত দিতীয় ভাষা উৎপাদন কৰিবলৈ গৈ এক আনুভাষাৰ সৃষ্টি কৰিছে। এই আনুভাষাৰ শব্দভাণ্ডাৰণ প্ৰায়ভাগ প্ৰথম ভাষাবেই; সেইবোৰ উচ্চাৰণহে প্ৰথম ভাষা আৰু দিতীয় ভাষাৰ মাজত। বজাকেইগৰাকীয়ে দিতীয় ভাষা ব্যৱহাৰৰ এক স্বনিৰ্মিত পদ্ধতি তৈয়াৰ কৰি লৈছে, য'ৰ শব্দভাণ্ডাৰ আৰু বাক্যবীতিত প্ৰথম ভাষাৰ কাপেই দিতীয় ভাষাৰ শব্দৰ উচ্চাৰণ আৰু দুই-এটা সংযোজক অব্যয়ৰ সৈতে ব্যৱহাৰ কৰে। দিতীয় ভাষাৰ লিংগাগত বিশিষ্টতাৰ জ্ঞান তেওঁলোকৰ একেবাবে কম। তেওঁলোকে যিবোৰ লিংগাগত কৰণ শুন্দৰকৈ ব্যৱহাৰ কৰে সেইবোৰ বহুবাৰ শুনা আৰু উচ্চাৰণ কৰাৰ অনুশীলনৰ ওপৰত গঢ় লোৱা। বিশেষকৈ প্ৰথম নমুনা দিতীয় ভাষাৰ শুন্দৰ, ব্যাকৰণগত উৎপাদন কৰাৰ প্ৰতি আকৰ্ষিত নহয়। ভাষাক যোগাযোগৰ মাধ্যমৰূপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ প্ৰতিহে তেওঁ অধিক আগ্ৰহী। ভাষাৰ জৰিয়তে সফল যোগাযোগ ব্যাকৰণগত শুন্দৰতাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ নকৰে। প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱেৰে

পরিপূর্ণ দ্বিতীয় ভাষা এটাৰ ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তেও যোগাযোগ ব্যৱস্থা অক্ষুণ্ণ বাখিৰ পাৰি। তৃতীয় নমুনাতেও দ্বিতীয় ভাষাৰ ওপৰত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ সম্পর্কে সচেতন। এই প্ৰভাৱক তেওঁ অতি স্বাভাৱিক বুলিয়ে গণ্য কৰে যাৰ বাবে দ্বিতীয় ভাষাটোৱ অশুন্দ ব্যৱহাৰক তেওঁক একেবাৰে নস্যাং কৰাৰ সলনি নূন্যতম প্ৰয়োজনত উৎপাদন কৰে। পঞ্চম নমুনা এই বিষয়ত সংবেদনশীল। পৰম্পৰাগতভাৱে অশুন্দ বুলি বিবেচিত দ্বিতীয় ভাষাৰ কপ (আস্তংভাষা) এটাৰে যোগাযোগ কৰিবলৈ নমুনাৰ আগ্ৰহ আৰু আত্মবিশ্বাস কৰ। যাৰ বাবে তেওঁ অস্তংভাষিক যোগাযোগৰ সময়ত প্ৰায়ে হিন্দীৰ সলনি ইংৰাজী ভাষাক গুৰুত্ব দিয়ে।

দ্বিতীয়, চতুৰ্থ আৰু ষষ্ঠ নমুনাই এই আস্তংভাষাৰ স্বৰ অতিক্ৰম কৰি দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণৰ স্বৰত ভালোখিনি আগবঢ়িছে। এনে হোৱাৰ প্ৰধান কাৰণ হিন্দী ভাষাৰ সৈতে হোৱা সঘন যোগাযোগ আৰু হিন্দী ভাষাৰ প্ৰতি থকা সদৰ্থক ভাষিক দৃষ্টিভঙ্গী। তথাপি একেবাৰে তিনিওগৰাকী নমুনা লিংগগত ভুলৰ পৰা একেবাৰে মুক্ত বুলি ক'ব নোৱাৰি। তুলনামূলকভাৱে তেওঁলোক দ্বিতীয় ভাষাকৰপে হিন্দী ভাষা উৎপাদনত হোৱা আন আন ভুলবোৰ (যেনেং যথোচিত শব্দ বিচাৰি নোপোৱা বা শব্দভাণ্ডৰ অভাৱ, কিছুমান বিশেষ ধৰনিৰ উচ্চাৰণত হোৱা ভুল, বচনৰ ভুল, বাক্য-গঠনত হোৱা ভুল) ব পৰা তেওঁলোক উৰ্দ্ধত যদিও প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ বাবে লিংগগত ভুলসমূহৰ পৰা নিৰাপদ দূৰত্বত অৱস্থান কৰাটো কিছু কিছু পৰিৱেশ আৰু পৰিস্থিতিত কঠিন হৈ পৰে।

নমুনাসমূহৰ বিষয়ভিত্তিক অধ্যয়ন আৰু প্ৰশংসনীয় কৰিবলৈ সংগ্ৰহ কৰা তথ্যক বিশ্লেষণ কৰি ক'ব পাৰি যে পৰম্পৰাগতভাৱে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণক প্ৰথম ভাষাৰ সৈতে সম্পৰ্কবিহীন, স্বয়ংসম্পূৰ্ণ প্ৰক্ৰিয়া বুলি ভবাৰ সলনি দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ ভূমিকা অধিক পৰিব্যাপক (persuasive) আৰু সূক্ষ্ম (subtle)।

০.০৬ সামৰণি :

দ্বিতীয় ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ সম্পৰ্কে হোৱা আলোচনাৰ পৰা প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱৰ গুৰুত্ব সম্পৰ্কে ভাষাবিজ্ঞানী আৰু মনোভাষাবিজ্ঞানীসকল সচেতন হৈছে বুলি ধাৰণা কৰিব পাৰি। দ্বিতীয় ভাষাৰ আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া সহজ নহয়। একেটা মন্তব্য দ্বিতীয়ভাষাকৰপে হিন্দীৰ আহৰণৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য। প্ৰথম ভাষা(অসমীয়া) আহৰণৰ সময়ত আহৰণকৰ্তাৰ কোনো বিশেষ উদ্দেশ্য নাথাকে, কিন্তু তাৰ বিপৰীতে দ্বিতীয় ভাষা (হিন্দী) আহৰণত বজাৰ এক নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্য থাকে। একেদৰে অসমীয়া ভাষা শিকাৰ সময়ত ভাষা আহৰণ আহিলাটোত ভাষাৰ কিছুমান সাৰ্বজনীন নিয়ম থাকে যদিও ভাষা আহৰণৰ কোনো পূৰ্ব অভিজ্ঞতা সঞ্চিত হৈনাথাকে। আনহাতে হিন্দী ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়ালৈ চালে দেখা যায় যে মানুহে প্ৰথম ভাষাকৰপে অসমীয়া ভাষা আহৰণ হোৱাৰ পাছতহে দ্বিতীয় ভাষা হিচাপে এটা ভাষা শিকিবলৈ আগবাঢ়ে। বজাৰ ইতিমধ্যে অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰকাৰ্য আৰু ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে পৰিচিত হোৱাৰ বাবে হিন্দী ভাষা আহৰণৰ সময়ত সেয়া পূৰ্বৰ অভিজ্ঞতাৰ সৈতে তুলনা কৰি চোৱাটো মানুহৰ সহজাত প্ৰবৃত্তি। তুলনাৰ ফলতেই দ্বিতীয় ভাষাকৰপে হিন্দী আহৰণত প্ৰত্যক্ষ ব্যাহতকাৰকৰ ধাৰণা প্রাসংগিক হয়।

ইতিমধ্যে আৰস্তগিতে কৈ আহা হৈছে যে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত প্ৰথম ভাষাৰ প্ৰভাৱ অধিক। আনুষ্ঠানিক শিক্ষা ব্যৱহাৰ মাজেৰে আৰু অনানুষ্ঠানিকভাৱে দূৰদৰ্শন, অনাতাৰ্ব আৰু হিন্দী ভাষাক প্ৰথম ভাষাকপে ব্যৱহাৰ কৰা ব্যক্তিৰ সৈতে সঘন-যোগাযোগৰ মাধ্যমেৰে হিন্দী ভাষাৰ সৈতে সংযোগ বৃক্ষি হ'লে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়া কিম্বা হয় (দ্বিতীয়, চতুৰ্থ আৰু ষষ্ঠ নমুনা)। ক্ৰমাদৰে দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ স্তৰত ঢাপে ঢাপে আগুৱাই গৈ থাকিলে হিন্দী ভাষাৰ বৈসাদৃশ্যমূলক নিয়মবোৰ আয়ত্নাধীন হ'বলৈ ধৰে আৰু সমান্বালভাৱে প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱবোৰ লাহে লাহে কমি আহে (দ্বিতীয়, চতুৰ্থ আৰু ষষ্ঠ নমুনা)। কিন্তু ইতিমধ্যে বহুবাৰ কৈ অহাৰ দৰে ইয়াৰ বাবে বজাই সচেতন ৰূপত দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীৰ ব্যতক্ৰমী নিয়মবোৰ আয়ত্ন কৰিব লগা হয়। সকলো মানুহেই ইয়াৰ বাবে আগছায়িত নহ'ও পাৰে, অনুপ্ৰেৰণানাপাৰও পাৰে (পঞ্চম নমুনা)। যিসকল হয়, তেওঁলোকৰো কিছু সংখ্যকৰ প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ নিয়মবোৰ ইমান গাঢ়ভাৱে প্ৰোথিত হৈ থাকে যে সেইবোৰে দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীৰ আহৰণক সকলো সময়তে প্ৰভাৱায়িত কৰি থাকে (প্ৰথম নমুনা)। এনে খণ্ডাক প্ৰভাৱৰ সমান্বালভাৱে প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰতি থকা উচ্চ আৰু সহানুভূতিশীল দৃষ্টিভঙ্গীয়েও দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীৰ আহৰণৰ প্ৰভাৱী কাৰকসমূহক উৎসাহিত কৰে (প্ৰথম নমুনা, তৃতীয় নমুনা)। দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীৰ আহৰণত প্ৰথম ভাষা অসমীয়াৰ প্ৰভাৱ লিংগভেদে সমান অৰ্থাৎ পুৰুষৰ দ্বিতীয় ভাষা হিন্দীৰ আহৰণৰ তেওঁৰ প্ৰথম ভাষা অসমীয়াই যিদৰে প্ৰভাৱায়িত কৰে মহিলাৰ হিন্দী ভাষাৰ আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াতো একেধৰণৰ প্ৰভাৱ পেলায়। গৱেষণা পত্ৰখনৰ নমুনাৰ বিষয়াভিস্কি অধ্যয়নৰ পাছত বহুলভাৱে ক'ব পাৰি যে প্ৰথম নমুনা, তৃতীয় নমুনা আৰু পঞ্চম নমুনাৰ হিন্দী ভাষা উৎপাদনত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰভাৱ দ্বিতীয়, চতুৰ্থ আৰু ষষ্ঠ নমুনাতকৈ অধিক। প্ৰথম গোটটোৰ প্ৰথম আৰু পঞ্চম নমুনা পুৰুষ হোৱাৰ বিপৰীতে তৃতীয় নমুনা স্ত্ৰী। একেদৰে দ্বিতীয় গোটোৰ চতুৰ্থ আৰু ষষ্ঠ নমুনা মহিলা হোৱাৰ বিপৰীতে দ্বিতীয় নমুনা পুৰুষ।

সাম্প্ৰতিক সময়ত দ্বিতীয় ভাষা আহৰণ প্ৰক্ৰিয়াই বহুলৰ আগবঢ়িছে। এতিয়া দ্বিতীয় ভাষা আহৰণৰ সময়ত প্ৰথম ভাষাৰ ভাষিক উপাদানসমূহৰ প্ৰভাৱ যিদৰে আলোচনা হয়, একেদৰে প্ৰথম ভাষাৰ সাংস্কৃতিক আৰু সমাজভাষাতাত্ত্বিক প্ৰভাৱো আলোচনাৰ মজিয়ালৈ আহে। এই সাংস্কৃতিক আৰু সমাজভাষাতাত্ত্বিক প্ৰভাৱ ইমান সূক্ষ্ম যে বাহিৰৰ পৰ্যবেক্ষকৰ কাৰণে এই প্ৰভাৱ ধৰা পেলোৱাটো প্ৰত্যাহানজনক। একবিশ্ব শতিকাত ব্যাহতকাৰক (Interference) এ কেৱল ভাষিক ব্যাহতকাৰক বুজাই ক্ষান্ত হোৱা নাই। ইয়াৰ বিস্তৃত পৰিসৰৰ ভিতৰত সাংস্কৃতিক দিশসমূহো এক অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদানক্ষেত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। এইসমূহ পৰোক্ষ ব্যাহতকাৰক। ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক ব্যাহতকাৰকৰ ভৱিষ্যৎ অধ্যয়ন আৰু উদ্ঘাটনে বহুভাষিক শ্ৰেণী এটাত ভাষা আৰু সংস্কৃতিৰ শিক্ষাদানত সহায় কৰিব। অসমীয়া ভাষী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে হিন্দী ভাষা আহৰণ কৰোঁতে কৰা ভুলবোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ দ্বিতীয় ভাষাৰ প্ৰতি অমনোযোগিতা আৰু অৱহেলাওক দৃষ্টিভঙ্গীৰ ফল বুলি ভবাৰ যি পৰম্পৰাগত ধাৰণা সেয়া দ্বিতীয় ভাষাকপে হিন্দী ভাষা আহৰণত প্ৰথম ভাষাসমূহৰ

প্রভাবৰ যথাৰ্থ, বিশ্লেষণাত্মক আৰু যুক্তিসংগত আলোচনাৰ মাজেৰেহে আঁতৰ কৰা সম্ভৱ।

গ্রন্থপঞ্জী

গ্রন্থ :

আগৰবালা,জ্যোতিপ্রসাদ। জ্যোতিপ্রসাদ বচনাৰলী। অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ১৯৮৬

গোস্বামী, গোলোকচন্দ্ৰ। অসমীয়া ব্যাকবণ্ণ প্ৰৱেশ। বীণা লাইব্ৰেৰী, ২০১২

গোস্বামী, গোলোকচন্দ্ৰ। অসমীয়া ব্যাকবণ্ণ মৌলিক বিচাৰ। বীণা লাইব্ৰেৰী, ২০১৪

পাঠক, বৰেশ। অসমীয়া ভাষাৰ ইতিহাস। অশোক বুক ষ্টল, ২০১১

বৰুৱা, ফণীন্দ্ৰ নাৰায়ণ দত্ত। প্ৰয়োগ ভাষাবিজ্ঞানৰ কল্পৰেখ। বিশাল প্ৰকাশন, ২০১৭

E-Books :

C-17 POPULATION BY BILINGUALISM AND TRILINGUALISM.” *Census of India Website : Office of the Registrar General & Census Commissioner, India,* www.censusindia.gov.in/2011census/C-17.html.

Ingram, David. *First language Acquisition Method Description and Explanation.* Cambridge University Press, 1989. Google Books, https://books.google.co.in/books/about/First_Language_Acquisition.html?id=VavMNVpumh0C. Accessed 14 june.2018.

Valdman, Abert (ed.). *Pidgin and Creole Linguistics.* Indiana University Press, 1989. Google Books, https://books.google.com/books/about/Pidgin_and_Creole_linguistics.html%3Fid%3DyMnzAAAIAAI&ved=2ahUKEwiwOPG5N_bAhVYbysKHeH4DEYQFjAHegQIBhAB&usg=AOvVaw00j5u5p-ZxnTb5Q_H68t6I. Accessed 14 june.2018.

Articles :

Allard, Daniele, et al. “Addressing Cultural and native Language Interference in Second Language Acquisition”. CALICO Journal, vol.28, no.3, 2011, pp. 667-698, <https://journals.equinoxpub.com/index.php/CALICO/article/viewFile/22982/18988>.Accessed 4 may. 2018.

A.V., Hackett-Jones. “Language and Culture interference in plurilingual education”. Russian Linguistic Bulletin, vol.3 No.7, 2016, pp.141-142, <http://rulb.org/en/article/lingvokulturnaya-interferenciya-v-polilingvalnom-obuchenii/>. Accessed 4 may. 2018.

Corder, S. Pit. “A Role for the Mother Tongue” Language Transfer in Language Learning edited by Susan M Gass and Larry Selinker, John Benjamins Publishing, 1994, pp. 18-31. Google Books, https://books.google.co.in/books/about/Language_Transfer_in_Language_Learning.html?id=u02cvCT9krAC&source=kp_

- cover&redir_esc=y. Accessed 16 june.2018.
- Dickerson, Lonna J. “*The Learner’s Interlanguage as a system of variable rules*”. TESOL Quarterly, Vol. 9 No.4, 1975, pp. 401-407, <http://www.jstor.org/stable/3585624>. Accessed 13 June. 2018.
- Dulay, Heidi C, et al. “*Errors and Strategies in Child Second Language Acquisition*”. TESOL Quarterly, Vol. 8 No.2, 1974, pp. 129-136, <http://www.jstor.org/stable/3585536>. Accessed 13 June. 2018.
- Holems, Janet, et al. “*Developing Sociolinguistic Competence in Second Language*”. *TESOL Quarterly*, vol.10, No.4, 1976, pp.423-431, <http://www.jstor.org/stable/3585523>. Accessed 4 may. 2018.
- Krashan,S. “*Newmark’s “ignorance hypothesis” and Current Second Language Acquisition Theory*” Language Transfer in Language Learning edited by S. Gass and L.Selinker ,Newbury House, 1983, p. 135
- Lott, David. “*Analysing and Counteracting Interference Errors*”. ELT Journal, Vol. 37 Issue. 3, 1983, pp. 256-261, <http://doi.org/10.1093/elt/37.3.256>. Accessed 14 june. 2018.

সাক্ষাৎকারঃ

- নমুনা ১ - টমক বঙ্গন দত্ত, পুরুষ, ব্যক্তিগত আৰু টেলিফোনিক যোগাযোগ, ফ্ৰেণ্ডৱাৰী, ২০১৮ ব পৰা এপ্ৰিল, ২০১৯ লৈ
- নমুনা ১ ব অভিভাৰক - লখিমী দত্ত, মহিলা, ব্যক্তিগত যোগাযোগ, ১৮ এপ্ৰিল, ২০১৮
- নমুনা ২ - প্ৰলয় কুমাৰ বড়ো, পুৰুষ, ব্যক্তিগত আৰু টেলিফোনিক যোগাযোগ, জানুৱাৰী, ২০২০ ব পৰা ছেপ্টেম্বৰ, ২০২০ লৈ
- নমুনা ৩ - বন্তি বৰ, মহিলা, টেলিফোনিক যোগাযোগ, ছেপ্টেম্বৰ, ২০২০
- নমুনা ৪ - বশি বেখা দেৱী, মহিলা, ব্যক্তিগত আৰু টেলিফোনিক যোগাযোগ, জুলাই, ২০২০
ব পৰা ছেপ্টেম্বৰ, ২০২০ লৈ
- নমুনা ৫ - উদ্দীপন শৰ্মা, পুৰুষ, টেলিফোনিক যোগাযোগ, আগষ্ট, ২০২০ ব পৰা ছেপ্টেম্বৰ,
২০২০ লৈ
- নমুনা ৬ - ৰূপচন্দা শৰ্মা, মহিলা, টেলিফোনিক যোগাযোগ, জুলাই, ২০২০ ব পৰা ছেপ্টেম্বৰ,
২০২০ লৈ

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 30-41

অপূর্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনা

(অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰশীৰ্ষক গ্রন্থৰ উল্লেখেৰে)

চয়নিকা বৰা

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, গোগামুখ মহাবিদ্যালয়, ধেমাজি

ই-মেইল - chayanikaborahnlc@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ

চলচিত্ৰ হ'ল সাম্প্রতিক সময়ৰ এক শক্তিশালী গণমাধ্যম। কলামাধ্যম হিচাপে চলচিত্ৰত মানুহৰ জ্ঞান, অভিজ্ঞতা, কলাজ্ঞান চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰতিফলন হোৱা হেতুকে ইয়াৰ সুস্থ মূল্যায়নৰ পথযোড়ন আছে। পৰিচালকত চলচিত্ৰ চৰ্চাৰ বা মূল্যায়নৰ ইতিহাস শিল্প মাধ্যমটোৰ প্ৰায় সমানেই প্ৰাচীন। ভাৰতবৰ্ষত চলচিত্ৰৰ মানবিশিষ্ট অধ্যয়ন তথা সমালোচনাৰ আৰুত্তণি আৰু বিকাশৰ প্ৰক্ৰিয়াটো তুলনামূলকভাৱে পলমৰকৈ আৰম্ভ হয়। অসমত চলচিত্ৰ চৰ্চাৰ ইতিহাস মাধ্যমটোৰ সমানেই প্ৰাচীন বুলি ক'ব পাৰি। জ্যোতিপ্রসাদ আগৱদানাৰ 'জয়মতী'ৰ মুক্তিলাভৰ বছৰতেই লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা, উমেশ বৰুৱা, বজনীকান্ত বৰদলৈ আদিয়ে চলচিত্ৰখনৰ সন্দৰ্ভত নিজা নিজা মত পোৰণ কৰে। জয়মতীৰ পাছৰ প্ৰায় তিনিটা দশকত অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনত বিশেষ ধাৰাৰ বিকাশ পৰিলক্ষিত নহয়। জ্যোতিপ্রসাদৰ পৰৱৰ্তী সময়ত সন্তৰ দশকত অসমত কলাজ্ঞান-কৰ্চিসনমূলত আৰু বাস্তৱবাদী চলচিত্ৰ নিৰ্মাণৰ ধাৰাটোৱ পুনৰ প্ৰচলন হয় পদুম বৰুৱা, ভবেন্দ্ৰনাথ শহীকীয়াকে প্ৰমুখ্য কৰি অন্যান্য নিৰ্মাতাসকলৰ চলচিত্ৰৰ ঘোষণা কৰি দেওয়া হৈছে। সমান্তৰালভাৱে অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰে এটা পৰিৱেশে গা কৰি উঠে। আশীৰ দশকৰ পৰা যুক্তিনিষ্ঠ আৰু অৰ্থপূৰ্ণ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ আৰম্ভ হয়। এই ধাৰাটো অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ বৰ্ধিত গুৰুত্বৰে ইংগিত বহন কৰে। অপূৰ্ব শৰ্মা এই সচেতন ধাৰাটোৰ এজন উল্লেখযোগ্য সমালোচক। এই অধ্যয়নত অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনৰ পুৰোধা ব্যক্তি

অপূর্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনা, সমালোচনাৰ দৃষ্টিভঙ্গী, অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ইতিহাসত স্থান ইত্যাদি সম্পর্কে নিবাচিত পাঠৰ সহায়ত বিশ্লেষণ কৰি চোৱাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

বীজ শব্দঃ অসম, অপূর্ব শৰ্মা, চলচিত্ৰ, সমালোচনা, সমালোচক

০.১ বিষয়ৰ পৰিচয় :

চলচিত্ৰ এখনত সমসাময়িক সমাজৰ গতিধাৰা চলচিত্ৰকাৰৰ সৃষ্টি প্ৰক্ৰিয়াৰ সচেতন বা অৱচেতন প্ৰেৰণাকূপে পোৱা যায়। চলচিত্ৰত চলচিত্ৰকাৰৰ চিন্তাধাৰাৰ লগতে জাতিৰ সামাজিক, ৰোধিক তথা পৰম্পৰাগত আদৰ্শ প্ৰতিফলিত হয়। চলচিত্ৰ কলাৰ এক সমৃদ্ধ ঐতিহ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ স্বার্থত চলচিত্ৰ সম্পর্কে গভীৰ অধ্যয়ন তথা বিদ্যায়তনিক আলোচনাৰ প্ৰয়োজন আছে। প্ৰকৃত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ বাবে কোনো বিশেষ তত্ত্ব বা পদ্ধতিক স্থিৰ মাপক হিচাপে নিৰ্ণয় কৰাটো জটিল বা তেনে কোনো তথ্য আদ্যপৰিমিত প্রাপ্ত হোৱা নাই। তথাপি চলচিত্ৰৰ লগত জড়িত কোনবোৰ দিশৰ মূল্যায়নে সমালোচনা এটাক কেনেদেৰে প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰে, সমালোচকৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ ভিন্নতাই সমালোচনা এটাক কেনেদেৰে প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰে ইত্যাদি সম্পর্কে কিছুসংখ্যক আলোচনা হৈছে। এইসমূহৰ আধাৰত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ গতি-প্ৰকৃতিক অধ্যয়ন কৰি চোৱাৰ পূৰ্ণ অৱকাশ আছে। অসমত সমান্বালধৰ্মী চলচিত্ৰৰ আৰম্ভণিৰ লগে লগে আশীৰ দশকৰূপা দায়িত্বশীল আৰু যুক্তিনিষ্ঠ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ আৰম্ভ হয়। এই ধাৰাটোৰ আৰম্ভণি আৰু বিকাশত হীৱেন গোহাঁই আৰু অপূৰ্ব শৰ্মাৰ ভূমিকাই সৰ্বাধিক। তেওঁলোকৰ সমালোচনাৰ স্বৰূপ আৰু দৃষ্টিভঙ্গীয়ে পৰবৰ্তী সময়ৰ সমালোচকসকলক কম-বেছি পৰিমাণে প্ৰভাৱিত কৰিছে। সামগ্ৰিকভাৱে অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ধাৰাটোৰ উন্নৰ্বণত এই সমালোচকসকলৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰাৰ যথেষ্ট প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

০.২ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

- ক) অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ পাঠভিত্তিক মূল্যায়ন কৰা।
- খ) সমালোচনা পাঠত প্ৰতিফলিত সমালোচকৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিশ্লেষণ কৰা।
- গ) অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ইতিহাসত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ স্থান সম্পৰ্কে বিচাৰ কৰা।

০.৩ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

এই অধ্যয়নত অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনৰ এজন প্ৰধান ব্যক্তি অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাক সামৰি লোৱা হৈছে। অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ সচেতন ধাৰাটোৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ যি ভূমিকা সেয়া অনুধাৱন কৰিয়েই অধ্যয়নৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হৈছে। অপূৰ্ব শৰ্মাৰ অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰশীৰ্ষক গ্ৰন্থখন এই অধ্যয়নৰ ভিতৰুৱা।

০.৪ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

প্ৰস্তুত অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত গৱেষণাৰ শুণগত পদ্ধতিৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। গৱেষণাৰ

গুণগত পদ্ধতিয়ে অন্তর্দৃষ্টি আৰু কাৰ্য্যকাৰিতাৰ সহায়ত বস্তুনিষ্ঠ মূল্যায়নৰ পোষকতা কৰে।
পৰ্যবেক্ষণ আৰু বিষয় বিশ্লেষণৰ জৰিয়তে এই অধ্যয়ন আগবঢ়াই নিৰ্বলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

১.০ অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ পাঠভিত্তিক মূল্যায়ন : অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ (২০০১) :

১.১ গ্ৰন্থ পৰিচিতি :

অপূৰ্ব শৰ্মাৰ অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ- পোহৰশীৰ্ষক গ্ৰন্থখন অসমৰ চলচিত্ৰ বিষয়ক
গ্ৰন্থৰ ক্ষেত্ৰখনত এক উল্লেখযোগ্য সংযোজন। ২০০১ চনত প্ৰকাশিত এই গ্ৰন্থখনত সৰ্বমুঠ
চৈধ্যটা প্ৰবন্ধ সন্মিলিত হৈছে। দুটা ভাগত বিভক্ত হৈ থকা এই প্ৰবন্ধসমূহৰ প্ৰথম ভাগৰ ৬টা
ভিভাৱ প্ৰবন্ধাই অসমীয়া চলচিত্ৰৰ বস্তুকেইটা উল্লেখযোগ্য দিশ সামৰি লৈছে। অসমীয়া চলচিত্ৰৰ
বিভিন্ন প্ৰসংগৰ ভিতৰত অসমীয়া চলচিত্ৰৰ সামগ্ৰিক ইতিহাস, অসমত চলচিত্ৰ চৰ্চাৰ পৰিৱেশ,
চিৰন্মাণ্ট্য আৰু সমালোচনাৰ প্ৰসংগ তথা গুৰুত্ব, অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ভাৰিয়ত আদি বিষয়ক
ৰচনা এই অংশত অন্তৰ্ভুজ হৈছে। ‘কেইখনমান অসমীয়া চলচিত্ৰৰ পৰিচয়’ হিচাপে উল্লেখ
থকা দ্বিতীয় ভাগটোত আঠখন নিৰ্বাচিত অসমীয়া চলচিত্ৰৰ আলোচনা পোৱা যায়। এই
ভাগটোত ‘সন্ধ্যাৰাগ’, ‘অগ্ৰিমনা’, ‘সাৰথি’, ‘গঙ্গা চিলনীৰ পাখি’, ‘হালধীয়া চৰায়ে বাওধান
খায়’, ‘ৰম্ভবিপ’, ‘হুলধৰ’ আৰু ‘আদাহ্য’ — এইকেইখন চলচিত্ৰৰ মূল্যায়ন কৰা হৈছে।
উল্লেখযোগ্য যে, এই গ্ৰন্থখনে ২০০২ চনত ৰাষ্ট্ৰীয় চলচিত্ৰ বিচার প্ৰতিযোগিতাত ‘শ্ৰেষ্ঠ
চলচিত্ৰ বিষয়ক গ্ৰন্থ’ শিতানত সৰ্বকমল বৌঁটা লাভ কৰে। গ্ৰন্থখন ২০০১ চনত প্ৰকাশিত
হৈলেও ইয়াত সন্মিলিত অধিকাৰণ প্ৰবন্ধাই আশী আৰু নৱৈৰ দশকত বচিত। উল্লেখযোগ্য যে,
গ্ৰন্থখনৰ দ্বিতীয় ভাগটোৱেহে চলচিত্ৰ সমালোচনাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে।

১.২ সমালোচনা পাঠঃ

১.২.১ ‘চলচিত্ৰ সমালোচনা আৰু সন্ধ্যাৰাগ’ : অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰগ্ৰন্থখনত
সন্মিলিত হোৱা প্ৰথমটো সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধত অপূৰ্ব শৰ্মাই ভবেন্দ্ৰনাথ শহীকীয়াৰ প্ৰথমখন
অসমীয়া চলচিত্ৰ সন্ধ্যাৰাগৰ মূল্যায়ন আগবঢ়াইছে। ১৯৮০ চনত বচিত ‘চলচিত্ৰ সমালোচনা
আৰু সন্ধ্যাৰাগ’ — শিৰোনামতোই দুটা ভাগ স্পষ্ট কৰি দিয়া প্ৰবন্ধটোত প্ৰথমতোই চলচিত্ৰ
সমালোচনাৰ প্ৰসংগ, অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ পৰিৱেশ, সমালোচকৰ দ্বায়িত্ব ইত্যাদি বিষয়
আলোচনা কৰা হৈছে। সমকালীন সময়ত অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ প্ৰতিকূল পৰিৱেশৰ
লগত প্ৰাসংগিকভাৱে সন্ধ্যাৰাগৰ বিষয়ে উত্থাপন কৰি তেওঁ নিজৰ মন্তব্য আগবঢ়াইছে (শৰ্মা
৭৮)। গল্পকাৰ ভবেন্দ্ৰ নাথ শহীকীয়া আৰু চলচিত্ৰকাৰ ভবেন্দ্ৰনাথ শহীকীয়াক তেওঁ অতি সুক্ষ্মভাৱে
নিৰীক্ষণ কৰিছে। ভবেন্দ্ৰ নাথ শহীকীয়াৰ নিজা গল্প ‘বানপ্ৰস্থ’ৰ আধাৰত নিৰ্মিত ‘সন্ধ্যাৰাগ’ৰ
কাহিনী, বিষয়বস্তু, চৰিত্ৰৰ প্ৰেক্ষাপট ইত্যাদিক গতিময় ৰূপ প্ৰদানত কাৰিকৰী কৌশলৰ বিন্যাস
তথা ভূমিকাৰ ইতিবাচক আৰু নেতৃত্বাচক দুয়োটা দিশেই সচেতনভাৱে মূল্যায়ন কৰাৰ প্ৰয়াস
কৰিছে। সন্ধ্যাৰাগৰ আধাৰ গল্প ‘বানপ্ৰস্থ’ত চিত্ৰিত হোৱা উচ্চ- মধ্যবিত্তনাগৰিক শ্ৰেণীয়ে দাবিদ্যৰ
সুযোগ লৈ সাধাৰণ গাঁৱলীয়া লোকৰ ওপৰত কৰা শোষণ আৰু বধঘনাৰ ছবিখন চলচিত্ৰখনতো
অপৰিৱৰ্তিত ৰূপতে পৰিলক্ষিত হয় বুলি সমালোচকে উল্লেখ কৰিছে (শৰ্মা ৭৯)। সাহিত্য আৰু

চলচিত্র দুটা পৃথক মাধ্যম হোরা হেতু বস্তব্য প্রকাশৰ কৌশলো পৃথক হোৱাটো প্ৰয়োজনীয়।
সন্ধ্যাৰাগৰ প্ৰসংগতো শৰ্মাই এইদৰে মন্তব্য কৰিছে—

“এইটো এটা সাধাৰণ সত্য যে মাধ্যমৰ পৰিৱৰ্তন হ'লে শিল্পবস্তুৰ ৰূপ
স্বাভাৱিকতেই পৰিৱৰ্তিত হয়। চলচিত্র আৰু সাহিত্য দুটা পৃথক ভাষাৰ
মাধ্যমত প্ৰকাশিত দুটা সম্পূৰ্ণ পৃথক আৰ্ট ফৰ্ম আৰু সেয়ে স্বাভাৱিকতেই
সাহিত্যক তাৰ সম্পূৰ্ণ আৰু অপৰিবৰ্তিত ৰূপত চলচিত্রেলৈ ৰূপায়ণ সম্ভৱ
নহয়। ‘সন্ধ্যাৰাগ’ৰ চিনাট্যকাৰ চলচিত্রৰ এই প্ৰাথমিক সত্যটোৰ প্ৰতি
উদাসীন। ড° শইকীয়াৰ এই মৌলিক বিভাস্তিয়ে ‘সন্ধ্যাৰাগ’ক এখন
কলাসম্মতভাৱে সফল চলচিত্র হোৱাত বাধা জন্মালৈ, বসোন্তীৰ্ণ কলা সৃষ্টিটো
বহু দূৰৰ কথা।” (শৰ্মা ৭৯)

সন্ধ্যাৰাগ নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত পৰিচালক হিচাপে ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ ত্ৰিসমূহ পৰ্যবেক্ষণ
কৰি অপূৰ্ব শৰ্মাই বিশেষকৈ ছিবুৱেন্দ্ৰ আৰু দৃশ্য সংৰচনাত পৰিচালকৰ দক্ষতাৰ সমান্তৰালভাৱে
দেখা পোৱা দুৰ্বলতাসমূহৰ বিষয়ে বিস্তৃত আলোচনা আগবঢ়াইছে। চলচিত্রখনৰ কেইবাটাও
দৃশ্যৰ কাৰ্য্যক ইংগিতময়তা, প্ৰতীকৰ শিল্পসম্মত প্ৰয়োগ, সূক্ষ্ম তথা অৰ্থপূৰ্ণ ব্যঙ্গনা, প্ৰচুৰ
অনুপুৎখৰ ব্যৱহাৰে সন্ধ্যাৰাগৰ কলাগত আৱেদন বৃদ্ধি কৰাৰ লগতে পৰিচালকৰ সূক্ষ্ম
পৰ্যবেক্ষণধৰ্মিতাকো পৰিস্ফুট কৰি তোলাৰ দিশটো সমালোচকে যুক্তিপূৰ্ণভাৱে উপস্থাপন
কৰিছে। বিয়াৰ দৃশ্য, মিটিঙ্গৰ দৃশ্য, গাঁৰৰ দৃশ্যসমূহ এনেধৰণৰ কেইটামান সফল দৃশ্যৰ উদাহৰণ।

বিশ্ব চলচিত্রত সত্যজিৎ ৰায়াৰ ভূমিকা তথা গুৰুত্ব সম্পৰ্কে তেওঁৰ প্ৰতিখন চলচিত্রেই
সৌৰৱাই দিয়ে। অপূৰ্ব শৰ্মাইয়ো সন্ধ্যাৰাগৰ আলোচনাৰ প্ৰায় প্ৰতিটো দিশতে সত্যজিৎ ৰায়াৰ
প্ৰসংগ অৱতাৰণা কৰিছে আৰু তুলনামূলক দৃষ্টিৰে বিষয়সমূহ মূল্যায়ন কৰা হৈছে। সন্ধ্যাৰাগৰ
সংগীত আৰু আলোকচিত্ৰৰ মূল্যায়নত শৰ্মাই বিশেষভাৱে এই প্ৰসংগৰ উখাপন কৰা পৰিলক্ষিত
হয়। উল্লেখযোগ্য যে, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ জয়মতীৰ শিল্পগুণক অনুধাৱন কৰিব নোৱাৰি
এক তৰল, ৰুচিহীন সৌতে অসমীয়া চলচিত্রক প্ৰভাৱিত কৰাৰ সময়তে ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াই
চলচিত্ৰীয় বীক্ষা আৰু সম্পৰ্কীক্ষাৰে অসমীয়া চলচিত্রৰ উন্নৰণৰ বাট প্ৰশংস্ত কৰি তোলে।
সন্ধ্যাৰাগৰ সকলোৰে দুৰ্বলতা মূল্যায়ন কৰিও সমালোচক শৰ্মাই এই গভীৰ সত্যটোক এক
সন্তাৱনা হিচাপে উল্লেখ কৰিছে।

১.২.২ ‘ড° শইকীয়াৰ অগ্ৰিমান আৰু প্ৰমূল্যৰ প্ৰশ্ন’ঃ ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ তৃতীয়খন
অসমীয়া চলচিত্র ‘অগ্ৰিমান’- এ তেওঁৰ চলচিত্ৰীয় দৃষ্টিভঙ্গীৰ স্বৰূপ উদয়াটনত বহুপৰিমাণে
সহায় কৰে। সন্ধ্যাৰাগ আৰু অনৰ্বাণৰ পৰবৰ্তী সময়ত নিৰ্মিত এইখন চলচিত্রৰ বিষয়ে
১৯৮৭ চনত বচিত সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধটো অসমীয়া চলচিত্রৰ ছাঁ-পোহৰ শীৰ্ষক প্ৰস্তুত
তথা মানৱীয় প্ৰমূল্যৰ প্ৰশ্নইহে প্ৰবন্ধটোৰ অধিকাংশ আণুবি আছে।

অনুবীপ উপন্যাসৰ আধিক্যিকভাৱে আধাৰিত অগ্ৰিমানৰ কাহিনীটো মূলতঃ বিশ্ব শতিকাৰ
ত্ৰিশ-চল্লিছ দশকৰ অসমৰ এখন সৰু চহৰৰ এটা আত্মবন্ত পৰিয়ালক কেন্দ্ৰ কৰি নিৰ্মিত হৈছে।

সমাজত যুগ যুগ ধরি চলি থকা পুরুষতান্ত্রিক শাসন আৰু তাৰ বিৰুদ্ধে গোপনে কৰা নাৰীৰ অস্বাভাৱিক অথচ বলিষ্ঠ প্ৰতিবাদ ইয়াত স্পষ্ট ৰূপত প্ৰকাশ পাইছে। অগ্নিমানপ্রাক্ত-স্বাধীনতা কালৰ অসমীয়া সমাজ-জীৱনৰ লগতেনৱী-পুৰুষৰ মাজৰ সম্পৰ্কক গভীৰভাৱে কৰা পৰ্যবেক্ষণ। আৰ্থিকভাৱে স্ব-নিৰ্ভৰশীল নহৈও মানসিক আৰু শাৰীৰিক সামৰ্থত পতি মহীকান্তকৈ মেনকা কোনোও কম নহয়। এই কথা বুজাৰলৈ মেনকাই যি অস্বাভাৱিক পছা ল'লে সেয়া প্রাক্ত-স্বাধীনতা কালৰ অসমীয়া সমাজততো বাদেই চলচ্ছিত্ৰ নিৰ্মাণৰ সমকালীন সময়তো আনকি একবিংশ শতকৰ অসমীয়া সমাজতো সেয়া অনুমোদিত নহয়। অগ্নিমান সম্পৰ্কীয় প্ৰবন্ধটোত সমালোচক শৰ্মাই এই বিষয়টোৰ যুক্তিপূৰ্ণ বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। সমালোচকৰ মতে, সীতা-সাবিত্ৰীৰ ধৰ্মীয় আৰু আদৰ্শ কাহিনীৰ মাজেদি ডাঙৰ হোৱা নাযিকা মেনকাৰ বাবে দশৰথ বা শ্ৰীকৃষ্ণ আদি আদৰ্শ চৰিত্ৰৰ বহুপন্থীকতা কোনো জটিল বা অস্বাভাৱিক বিষয় হ'ব নোৱাৰে। অন্যহাতে, ত্ৰিষ্ণুৰ দশৰথ অসমীয়া সমাজত ধনী-মানী ব্যক্তিয়ে নিজৰ অৰ্থ আৰু প্ৰতিষ্ঠাৰ দন্ত প্ৰমাণৰ বাবে একধিক পত্ৰী প্ৰহণ কৰাটো তেনেই সাধাৰণ কথা আছিল। তাৰ পাছতো ব্যক্তিগত অগমানৰ আক্ৰেণশত মেনকাৰ জিঘাংসু প্ৰতিক্ৰিয়া সম্পর্কে সমালোচকে প্ৰশ্ন উথাপন কৰিছে (শৰ্মা ৮৭)।

বিষয়বস্তুত বিভাস্তিক বিশ্লেষণ কৰাৰ উপৰিও পৰিচালক হিচাপে শইকীয়াৰ কাৰিকৰী সুবিন্যাসৰ দক্ষতা আৰু বিফলতা দুয়োটা দিশকে উপস্থাপন কৰা হৈছে। সুনীৰ্ধ সংলাপৰ প্ৰয়োগে অগ্নিমানৰ গতিশীল দৃশ্যধৰ্মিতা আৰু ভাব বা আৱেগৰ ব্যঙ্গনাক প্ৰতিফলিত কৰাত ব্যৰ্থ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। ইয়াৰ উপৰিও কাহিনীৰ পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষা আৰু অনুপুৎখৰ ব্যৱহাৰতো কেইবাটাও কৃটী দৃষ্টিগোচৰ কৰিছে। উদাহৰণস্বৰূপে চহৰৰ পটভূমিৰ চিত্ৰায়ণ, বিয়াৰ ঘোৰুকৰ আচাৰৰ, মেনকাৰ অতৃপ্ত সত্ত্বোগ-কামনাৰ প্ৰতিক্ৰিয়াত অনুপুৎখ ব্যৱহাৰৰ স্থূলতা আৰু দুৰ্বলতাই পৰিচালকৰ অসতৰ্কতাকে প্ৰমাণ কৰে। সন্ধ্যাৰাগৰ দৰে অগ্নিমানৰ প্ৰসংগতো সমালোচকে সত্যজিৎ ৰায়ৰ চলচ্ছিত্ৰীয় দৃষ্টিভঙ্গীৰ আঁত ধৰি কাৰিকৰী দিশসমূহৰ মূল্যায়নৰ প্ৰয়াস কৰিছে। অন্যান্য দিশৰ লগতে অগ্নিমানৰ সাংগীতিক প্ৰয়োগ সম্পর্কে সমালোচকে মন্তব্য কৰিছে এনেদৰে —

“শেষ বাতি বিয়াঘৰৰ শূন্য বভাতলত মেনকাৰ উপস্থিতিয়ে যি এক শূন্যতা আৰু কাৰণ্যৰ সৃষ্টি কৰিছে তাত চেতাৰে তোলা সংগীতৰ আৱহ ফলদায়ী হোৱা নাই। বৰং এই কৰণ শূন্যতাৰ আঁৰত বিগিকি বিগিকি অতীতৰ বিয়ানামৰ বিদায়ী সুৰে প্ৰয়োজনীয় Pathos-ৰ ব্যঙ্গনা মৰ্মান্তিক কৰি তুলিলেহেঁতেন।”(শৰ্মা ৯০)

কাহিনীগত অনুপুৎখৰ কৃটী, সাহিত্যগন্ধী শৈলীৰ প্ৰভাৱেৰে পুষ্ট হ'লেও অগ্নিমানক ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ চলচ্ছিত্ৰীয় উত্তৰণৰ স্বাক্ষৰ হিচাপে সমালোচক শৰ্মাই উল্লেখ কৰিছে। (শৰ্মা ৯০)

১.২.৩ ‘সাৰথিৰ সফলতা আৰু এটা অস্বাস্তিকৰ প্ৰশ্ন’ঃ সন্ধ্যাৰাগ আৰু অগ্নিমানৰ ক্ৰমাগত মূল্যায়নৰ পাছত ভবেন্দ্ৰ নাথ শইকীয়াৰ ‘সাৰথি’ক সমালোচকে প্ৰবন্ধৰ বিষয় হিচাপে সামৰি

লৈছে। নাগরিক জীৱনৰ বিপৰ্যস্ত মানসিকতা, বস্তুসৰ্বস্ব, আঢ়াকেন্দ্ৰিক, কৃত্ৰিমতাপূৰ্ণ আধুনিক নাগৰিক জীৱনৰ অৱক্ষয় আৰু মানৱীয় সম্পৰ্কৰ অধঃপতনৰ কৰণতাৰ আধাৰত নিৰ্মিত সাৰথি সমালোচকৰ দৃষ্টিত কলাত্মকভাৱে এখন সফল চলচিত্ৰ (শৰ্মা ৯৩)। অৱশ্যে অন্যান্য চলচিত্ৰসমূহৰ দৰেই সাৰথিতো পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষাৰ নিৰ্মাণত পৰিচালকৰ অসচেতন মনোভঙ্গী প্ৰতীয়মান হয়। কাহিনী বিন্যাস, সংগীত, প্ৰতীকধৰ্মিতা, অভিনয়, সম্পাদনা ইত্যাদি প্ৰায় সকলো দিশৰে কাৰিকৰী কুশলতাই সাৰথিক অভিনৱত প্ৰদানৰ সপক্ষে সমালোচক শৰ্মাই প্ৰবন্ধটোত উল্লেখ কৰিছে। সাৰথিৰ চলচিত্ৰীয় মূল্য স্থীকাৰ কৰিও ইয়াৰ মূল বক্তব্য আৰু নিৰ্মাতাৰ প্ৰসংগত ‘এটা অস্বস্তিকৰ প্ৰশ্ন’ৰ উপস্থাপন কৰিছে —

“বহুদিনৰ মূৰত অসমীয়া চলচিত্ৰ জগতৰ কলাগতভাৱে বহুলাংশে সফল
ছবি ‘সাৰথি’ চাই উঠি মনলৈ অৱশ্যে এই প্ৰশ্ন আহে যে জীৱন সম্পর্কে
শিল্পী হিচাপে ড° শইকীয়াৰ মনোভঙ্গী কি? প্্্ৰেম মধুৰতাৰে সিঙ্গ মানৱীয়
সম্পৰ্কৰ মাজেৰে সুস্থ, সহজ, বাসোযোগ্য জীৱন আজি কি কেৱল এক মীথ,
মায়াস্মপু? আৰু তেখেতৰ বাবে (সেয়ে আমাৰ বাবেও) জীৱন কি এক
বিষঘ, ছায়াছম, নিসৎ, নিৰপোয় স্বপ্নসম্ভল পৰিক্ৰমা? তথাকথিত আধুনিকতা
আৰু নাগৰিক সভ্যতাই অনা মধ্যবিভৌয় জীৱনৰ বিপৰ্যয় আজিৰ মানুহৰ
উদ্বাবিহীন, অমোৰ নিয়তি?” (শৰ্মা ৯৪-৯৫)

১.২.৪ ‘সাহিত্য আৰু চলচিত্ৰ : হলধৰ’ —অসমত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগবংশালাৰ জয়মতীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি পৰৱৰ্তী সময়ত বিভিন্ন সাহিত্যকৰ্মক আধাৰ কৰি চলচিত্ৰৰ নিৰ্মাণ অব্যাহত আছে। সঞ্জীৱ হাজৰিকাৰ ‘হলধৰ’ এইক্ষেত্ৰত এখন উল্লেখযোগ্য চলচিত্ৰ। নিৰ্বাচিত সাহিত্যক আধাৰ হিচাপে লোৱাৰ পাছত সাহিত্যকৰ্মটো আৰু চলচিত্ৰখন উভয়ৰে প্ৰতি ন্যায় আৰু দায়বদ্ধতাৰ প্ৰদৰ্শন পৰিচালকৰ একান্ত কৰ্তব্য। পৰিচালকে চলচিত্ৰৰ ভাষা আৰু ব্যাকবণৰ কল্পনাযুক্ত প্ৰয়োগ আৰু কলা-কোশলৰ সৃষ্টিশীল ব্যৱহাৰৰ যোগেন্দি কাহিনীৰ অন্তৰ্লীং ভাবধাৰা আৰু সূক্ষ্ম ব্যঙ্গনাক সজীৱ কৃপত মূৰ্তি কৰি তুলিব পাৰে। এই গভীৰ বিষয়টোৰ অনুধাৰন কৰিয়েই সমালোচক শৰ্মাই সমগ্ৰ প্ৰবন্ধটোত হলধৰৰ কাহিনী আৰু বিষয়বস্তুৰ মূল্যায়নতে সীমাবদ্ধ থাকিল। অৱশ্যে, প্ৰতীক আৰু ছিকুৱেন্দি নিৰ্মাণৰ মিতব্যয়িতাৰ ক্ষেত্ৰত কিছু কাৰিকৰী দিশৰ উপস্থাপন হৈছে যদিও মূল বিষয়ৰ তুলনাত সেয়া একেবাৰে স্থিতি।

১.২.৫ ‘নাৰীবাদী চলচিত্ৰ সমালোচনা’ আৰু অদাহ্যৰ বিষয়ে একায়াৰ’ : সান্তোষ বৰদলৈৰ চলচিত্ৰ অদাহ্য সম্পর্কে আলোচনাত সমালোচক অপূৰ্ব শৰ্মাই নাৰীবাদৰ প্ৰসংগৰ অৱতাৰণা কৰিছে। নাৰীবাদী সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰত চলচিত্ৰীয় ব্যাখ্যাই সামৰি লোৱা দিশসমূহৰ উপৰিও তেওঁ বৃহত্বৰ প্ৰেক্ষাপটত নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থানৰ কাৰকসমূহৰ বিশ্লেষণৰো পোষকতা কৰে। মামনি বয়ছম গোস্বামীৰ ‘দঁতাল হাতীৰ উঁয়ে খোৱা হাওদা’ শীৰ্ষক উপন্যাসৰ আংশিক আধাৰিত চলচিত্ৰ অদাহ্যক নাৰীবাদী হিচাপে পৰৱৰ্তী সময়ত সমালোচকসকলে মূল্যায়ন কৰিছে। অৱশ্যে চলচিত্ৰকাৰৰ এয়া উদ্দেশ্য প্ৰণোদিত (শৰ্মা ১২৪) নহয় যদিও সমালোচক অপূৰ্ব শৰ্মাইয়ো অদাহ্যক নাৰীবাদী চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ দৃষ্টিতে অধ্যয়নৰ পোষকতা কৰিছে।

নারীবাদৰ বেশ কাহিনীত অন্তনিহিত হৈ থাকিলোও ইয়াৰ অস্পষ্টতা তথা সীমাবদ্ধতা সম্পর্কেও তেওঁ ব্যাখ্যা কৰিছে এনেদৰে—

“আদাহ্যত নারীৰ অৱদমন আৰু পুৰুষৰ চিৰাচৰিত শোষণ আৰু ভগুমিৰ প্ৰতি স্পষ্ট ইংগিত থাকিলোও সমাজত পুৰুষৰ অবিহনে অৰ্থহীন আৰু তাৎপৰ্যহীনকপে প্ৰতিষ্ঠিত বিধৰা নারীৰ নিষ্ঠুৰ বপননা আৰু শোষণৰ ব্যক্তিগত কাহিনীটোতো নারীবাদৰ নেয়ায়িক — সামাজিক মাত্ৰা অস্বচ্ছ হৈ ৰ'ল।”
(শৰ্মা ১২৫)

গোস্বামীৰ উপন্যাসৰ গভীৰতা আৰু বিস্তৃতিক চলচিত্ৰখনে স্পৰ্শ কৰাত কিছুপৰিমাণে ব্যৰ্থ হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। তৎসন্দেও নন্দনতাত্ত্বিক সাফল্যৰ ক্ষেত্ৰত আদাহ্য সমালোচকসকলৰ সদায়ে উচ্চ প্ৰশংসিত চলচিত্ৰ। সংশ্লিষ্ট প্ৰবন্ধটোতো এই সম্পর্কে উল্লেখ আছে। (শৰ্মা ১২৫)

১.২.৬ ‘ৰশ্ম’বিপ’ : এটি সৎ প্ৰতিশ্ৰূতিৎ’ : ১৯৯০ চনত কাৰবি ভাষাত নিৰ্মিত ‘ৰশ্ম’বিপ’ চলচিত্ৰকাৰ হিচাপে গৌতম বৰাৰ প্ৰথম প্ৰয়াস। এক উপাস্ত জনজাতীয় সমাজৰ সামাজিক কৰ্মসূৰৰ ট্ৰেজেডিক মূল উপজীব্য হিচাপে লোৱা চলচিত্ৰখনত ঐতিহ্য আৰু বিৰুত্বৰ সমুখীন হোৱা নায়কৰ বিবাস্ত আঘানুসন্ধানক চিত্ৰিত কৰিছে। ‘ৰশ্ম’বিপ’ : এটি সৎ প্ৰতিশ্ৰূতি শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত সমালোচকে চলচিত্ৰখনৰ সামগ্ৰিক মূল্যায়নৰ প্ৰয়াস কৰিছে। জনজাতীয় জীৱন আধাৰিত কাহিনী আৰু বিয়বস্তুৱে সামৰি লোৱা সামাজিক-অৰ্থনৈতিক পৰিৱৰ্তনৰ ইংগিতময়তা আৰু ইয়াৰ অন্তনিহিত কাৰক বিশ্লেষণত শৰ্মাই গুৰুত্ব দিছে। চলচিত্ৰ ভাষাক অতি সচেতনভাৱে অধ্যয়ন কৰা সমালোচক শৰ্মাই ‘ৰশ্ম’বিপ’ৰ প্ৰতীকৰ ব্যৱহাৰ, সংগীত, কেমেৰাৰ কোশলী প্ৰয়োগ ইত্যাদি দিশৰো মূল্যায়ন আগবঢ়াইছে। উল্লেখযোগ্য যে, ৰাষ্ট্ৰ ব্যৱহাৰ শোষণ আৰু স্বার্থজড়িত সিদ্ধান্তই জনজাতীয় সমাজত সৃষ্টি কৰা সমস্যাৰ অৱলোকনত সমালোচকৰ বাজনৈতিক দৃষ্টিভঙ্গীও স্পষ্ট কৃপত ফুটি উঠিছে।

১.২.৭ ‘হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়’ : জাতুৰ বৰুৱাৰ হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায় শীৰ্ষক চলচিত্ৰৰ বিষয়েও সমালোচক অপূৰ্ব শৰ্মাই কেইটামান বিশেষ দিশত মন্তব্য আগবঢ়াইছে। উচ্চসিত প্ৰশংসাৰ বিপৰীতে তেওঁৰ আলোচনাত পৰিচালক হিচাপে জাতুৰ বৰুৱাৰ বৈ যোৱা সীমাবদ্ধতা, সাহিত্য আধাৰিত হ'লেও চলচিত্ৰায়ণত কাহিনীৰ দুৰ্বলতা, চলচিত্ৰৰ বাৰ্তাৰ লগত সংগতি বাখি শীৰ্ষক নিৰ্বাচনৰ আসোঁৰাহ, পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষা নিৰ্মাণৰ ব্যৰ্থতা ইত্যাদিক চিহ্নিত কৰি দেখুৱাইছে। পদুম বৰুৱাৰ পাছতেই জাতুৰ বৰুৱাৰ এই প্ৰচেষ্টা সাকাৰ হোৱাৰ মূলতে আছিল চলচিত্ৰ নিৰ্মাণৰ তেওঁৰ আনুষ্ঠানিক প্ৰশিক্ষণ আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰয়োগৰ সাধনা। পূৰ্বৰ প্ৰবন্ধসমূহৰ দৰেই শৰ্মাৰ এই আলোচনাতো ভাৰতৰ লগতে বিশ্ব প্ৰেক্ষাপটৰ কেইটাখনো গুৰুত্বপূৰ্ণ চলচিত্ৰৰ প্ৰসংগৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে। সাংগীতিক দিশৰ মূল্যায়নত সত্যজিৎ ৰায়ৰ গুপ্তী গাইন বাঘা বাইন, ছিকুৱেল নিৰ্মাণত শ্যাম বেনেগালৰ নিশ্চিত, বিখ্যাত ফৰাচী চলচিত্ৰ বাইচাইকেল থীভু, কাহিনীৰ বিসংগতিত গিৰীশ কাছাবাৰলীৰ তবাৰনা কথে ইত্যাদি চলচিত্ৰৰ উথাপনে প্ৰসংগসমূহ অধিক বিশ্বাসযোগ্য কৰি তুলিছে।

১.২.৮ ‘সুস্থ চলচিত্রের ধারা আৰু গঙ্গা চিলনীৰ পাখি’ : অসমত সুস্থ চলচিত্রের বিকাশত গঙ্গা চিলনীৰ পাখিৰ অবদান স্বীকাৰ কৰিয়েই অপূৰ্ব শৰ্মাই চলচিত্রখনৰ কলাগত সাফল্যৰ বিষয়ে বিস্তৃত বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। কলাত্মক অভিনবত্বৰ দিশত তেওঁ উল্লেখ কৰিছে —
সাৰলীল চিত্ৰাটা, ইংগিতপূৰ্ণ খণ্টৰ ব্যৱহাৰ, কেমেৰাৰ গতি আৰু কোণৰ পৰিৱৰ্তনেৰে সৃষ্টি কৰা কাহিনীৰ ব্যঞ্জনাপূৰ্ণ বিন্যাস, সংবন্ধ দৃশ্যৰাজি, পোহৰৰ বাস্তৱসমূত ব্যৱহাৰ, গাঁৰৰ পৰিৱেশ আৰু চৰিত্ৰৰ মানসিক দৰ্শন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত আৱহ সংগীতৰ শিল্পসম্মত প্ৰয়োগ ইত্যাদি। পদুম বৰকাৰৰ আঠ বছৰীয়া কলাত্মক সাধনাক উপলব্ধি কৰি শৰ্মাই ছবিখনৰ সফলতাৰ লগতে দৃষ্টিগোচৰ হোৱা কেইটামান ত্ৰুটী সম্পর্কেও আলোকপাত কৰা পৰিলক্ষিত হয়। কাৰিকৰী ক্ষেত্ৰত পৰিচালকৰ অসম্পূৰ্ণ আৰু আপেণত দিশসমূহক সভাৱনাময় কৰি তোলাৰ উপায় ব্যৰ্থ কৰাৰ উপৰিও চলচিত্রৰ বসাস্বাদনকাৰীসকলৰ সম্মুখত গঙ্গা চিলনীৰ পাখিৰ অন্য এক ব্যৰ্থতাকহে তেওঁ উদ্ঘাটন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। সমালোচক শৰ্মাৰ মন্তব্য অনুসৰি —

‘আধুনিক বাহ্যিক বন্ধনত বিকাশ আৰু সামাজিক পশ্চাদ্ভূতিতাৰ বিৰোধাভাসৰ Contradiction-ৰ প্ৰতি থকা ইংগিতৰ বাহিৰে চলচিত্রখনৰ কাহিনীটো অকিঞ্চিতকৰ। সেয়ে সৰল কাহিনীধৰ্মতাৰে চলচিত্রখনে এটা আধুনিক সাধুকথাৰ চৰিত্ৰ পৰিপৰ্হ কৰিছে। আৰু এই চৰিত্ৰকে সুমধুৰ সংগীত আৰু সমৃদ্ধ ভিজুৱেলৰ লিবিকেল প্ৰকাশৰ সহযোগত দৰ্শকক আপ্নুত কৰি তুলিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। সেয়ে বৌদ্ধিক স্তৰত ছবিখনে দৰ্শকচিত্ত আলোড়িত আৰু আশাস্ত কৰি নোতোলে।’ (শৰ্মা ১২৫)

২.০ সমালোচকৰ দৃষ্টিভঙ্গী আৰু সমালোচনাত ইয়াৰ প্ৰকাশ :

সমালোচনা কৰ্ম এটাত সমালোচকৰ চিন্তা-চেতনা তথা দৃষ্টিভঙ্গীৰ বৰ্হিপ্ৰকাশ ঘটে। সামাজিক, ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সাংস্কৃতিক ইত্যাদি বিভিন্ন পৰিপ্ৰেক্ষাৰ আধাৰত গঢ় লৈ উঠা সমালোচকৰ দৃষ্টিভঙ্গীয়ে সমালোচনা পাঠ এটাক প্ৰভাৱিত কৰে। ফ্ৰাঁচোৱা ত্ৰফো (Francois Truffaut)-এ What do critics dream about? নামৰ বচনাত উল্লেখ কৰা অনুসৰি সমালোচনাই দৰ্শক আৰু শিল্পীৰ মাজত এক মধ্যৰাতৰী ভূমিকা পালন কৰিব পাৰে (শৰ্মা ১৩৪)। গতিকে, শিল্পী আৰু দৰ্শক উভয়ৰে মাজত সংযোগকাৰী হিচাপে সমালোচকৰ দৃষ্টিভঙ্গীৰ মূল্যায়নৰ প্ৰয়োজনীয়তা আছে।

অসমৰ চলচিত্র সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনক এক গতিশীল ৰূপ প্ৰদান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ ভূমিকা উল্লেখযোগ্য। আশীৰ দশকতে চলচিত্র সমালোচক হিচাপে আৰুপ্রকাশ কৰা শৰ্মাৰ সমালোচনা তথা চলচিত্র সম্পর্কীয় বিভিন্ন প্ৰবন্ধৰ জৰিয়তে তেওঁৰ দৃষ্টিভঙ্গী পৰিস্ফুট হয়। চলচিত্র সমালোচক এজনৰ কৰণীয় হিচাপে তেওঁ উল্লেখ কৰা বজ্বাৰ প্ৰতিফলন তেওঁৰ সমালোচনাৰ মাজতো দেখা পোৱা যায়। প্ৰতিটো সমালোচনাতে তেওঁৰ নিজস্ব দৃষ্টিভঙ্গী স্পষ্ট। চলচিত্র পাঠ এটাক সমাজ-ৰাজনৈতিক আৰু চলচিত্ৰীয় দৃষ্টিকোণ দুয়োটা দিশেৰে বিশ্লেষণৰ তেওঁ পোষকতা কৰে। সেয়েহে, তেওঁৰ সমালোচনা এটাত সাহিত্যিক পাঠ আৰু চলচিত্ৰীয় পাঠ উভয়ৰে সমতা বক্ষা হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। সমাজ আৰু সংস্কৃতি চলচিত্রকাৰৰ মূল আধাৰ হোৱা

হেতু সেই আধাৰৰ বিস্তৃত পৰিপ্ৰেক্ষাৰ মূল্যায়ন তেওঁৰ সমালোচনাৰ অৰ্থগত। অন্যহাতে এক শক্তিশালী মিশ্র কলা হিচাপে চলচ্চিত্ৰৰ সহযোগী উপাদানসমূহৰ বিশ্লেষণে সমালোচনাসমূহে সামৰিলয়। কাহিনীৰ গতিময়তা বৰ্ণনাত কলা-কৌশলৰ ভূমিকা তথা চলচ্চিত্ৰৰ নিজস্ব ভাষাটোক তেওঁ অত্যন্ত গুৰুত্ব সহকাৰে বিশ্লেষণ কৰিছে। অৰ্থাৎ সংশ্লিষ্ট চলচ্চিত্ৰ সম্পর্কে এটা সম্পূৰ্ণ সমালোচনাপাঠ অপূৰ্ব শৰ্মাৰ প্ৰবন্ধসমূহত প্ৰকাশিত হয়।

অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচ্চিত্ৰসমূহ বিশ্লেষণ কৰিলে এটা দিশ স্পষ্ট হয় যে, তেওঁ কোনো বাদ বা ইজম (ism)ৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত নহয়। চলচ্চিত্ৰৰ স্বকীয় ভাষাটোক অগ্ৰাধিকাৰ দি ইয়াৰ গুণগত মূল্যায়নত প্ৰাধান্য দিয়াহোৰে পৰিলক্ষিত হয়। তেওঁ চলচ্চিত্ৰ সমালোচনাসমূহত কাহিনীৰ পটভূমি আৰু পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষক বিশেষ গুৰুত্ব প্ৰদান কৰে। পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষা নিৰ্মাণত পৰিচালকৰ দায়বদ্ধতাই চলচ্চিত্ৰ এখনক সফল কৰি তোলাত বিশেষ ভূমিকা লয়। এই দিশটোৰ প্ৰতি পৰিচালকৰ আমনোযোগিতাই বহুতো সন্তাৱনাময় কাহিনীৰ চলচ্চিত্ৰক দুৰ্বল কৰি তুলিব পাৰে। সমালোচক শৰ্মা আগিন্নান, গঙা চিলনীৰ পাৰ্থি, হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়, বন্ধু'বিপ' ইত্যাদি চলচ্চিত্ৰৰ আলোচনাত কাহিনীৰ পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষা নিৰ্মাণত পৰিচালকৰ ভূমিকাক মূল্যায়ন কৰিছে। 'আগিন্নান'ৰ প্ৰসংগত সমালোচক শৰ্মাৰ মন্তব্য এনেধৰণৰ —

“পৰিচালক হিচাপে ড° শইকীয়াই তেওঁতেৰ ‘ল'কাল'ৰ (Local) মাজেৰে কাহিনীৰ পটভূমি প্ৰতিষ্ঠা কৰিব পৰা নাই। এই কাহিনীৰ ঘটনাস্থল কি আৰু ক'ত? চহৰ বুলি উল্লেখ কৰিলেও কেৱল ঘৰটো, লাইটৰ খুঁটাটো আৰু নিৰ্জন বাস্তাটোৱে পটভূমিৰ পাৰ্ছপেষ্টিভ সৃষ্টি কৰাত তেওঁতে ব্যৰ্থ হৈছে, মহীকাস্তৰ ধানকলটো হঠাত আহি পৰিষে কেৱল শেষৰ দৃশ্যত, কিন্তু তাৰ অৱস্থান ক'ত? অথচ কাহিনীৰ চৰিত্ৰাই স্বাভাৱিকতে এই পাৰ্ছপেষ্টিভ দাবী কৰে।”
(শৰ্মা ৮৮)

একেদৰেই 'পাপৰি' আৰু 'হালধীয়া চৰায়ে বাওধান খায়' শীৰ্ষক চলচ্চিত্ৰত পটভূমি নিৰ্মাণত জাহুন বৰুৱাৰ দুৰ্বলতা আৰু সংশ্লিষ্ট চলচ্চিত্ৰ ইয়াৰ প্ৰভাৱ সম্পর্কেও তেওঁ আঙুলিয়াই দেখুৱাইছে (শৰ্মা ১১০)। চলচ্চিত্ৰৰ পটভূমিৰ বিশদ বিশ্লেষণে সমালোচক শৰ্মাৰ সূক্ষ্ম তথা সচেতন সামাজিক দৃষ্টিভঙ্গীকে স্পষ্ট কৰে। আকো, চলচ্চিত্ৰৰ সমকালীন সময়, সমাজ আৰু সাংস্কৃতিক পৰিপ্ৰেক্ষাৰ আধাৰত চৰিত্ৰসমূহৰ মূল্যায়নে সমালোচকৰ ঐতিহাসিক দৃষ্টিভঙ্গীকো প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। উদাহৰণস্বৰূপে, আগিন্নানৰ মেনকাৰাৰ, অদাহৰ গিৰিবালা, সন্ধ্যাৰাগৰ মতি ড্ৰাইভাৰৰ প্ৰসংগ উল্লেখ কৰিব পাৰি। ইয়াৰ লগতে সমালোচক হিচাপে মাধ্যমটো, সমালোচনা পাঠ আৰু দৰ্শক তথা পাঠক এই ত্ৰিমাত্ৰিক শৃংখলা তথা সম্পর্কটোৰ প্ৰতিও তেওঁৰ দায়বদ্ধতাও পৰিস্ফুট হৈ উঠে।

সমালোচনা পাঠসমূহত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ বাজনৈতিক দৃষ্টিভঙ্গীও প্ৰতিফলিত হয়। প্ৰসংগক্ৰমে জাহুন বৰুৱাৰ 'ফিৰিঙ্গতি' চলচ্চিত্ৰৰ আলোচনাত তেওঁৰ এই দৃষ্টিভঙ্গী অধিক স্পষ্ট হৈ উঠে। কাহিনীৰ মূল উপজীব্য 'সাক্ষৰতা'ৰ অংৰত থকা বাজনৈতিক প্ৰসংগ উৎখাপন কৰিছে। কানাডাৰ বিখ্যাত চলচ্চিত্ৰ সমালোচক গাস্ট' ৰোবাৰ্জে তেওঁৰ এটা প্ৰবন্ধত উল্লেখ

কৰিছে — The question is : do we wish the masses to be thus empowered and enabled? There is every indication that we hardly wish it. For needy educated persons can be 'trublesome'. They may demand changes quite different from those advocated by the IMF (Roberge 40). অর্থাৎ, জনসাধারণ যদি প্রকৃতপক্ষেই শিক্ষিত হৈ উঠে তেন্তে তেওঁলোকৰ জটিলতৰ সমস্যাবোৰ সমাধানৰ বাবে দাবী উথাপন কৰিবলৈ ক্ষমতা আৰ্জন কৰিব আৰু ফলত গণতান্ত্ৰিক সমাজ গঠন কৰাত নিজস্ব ভূমিকা পালন কৰিবলৈ তেওঁলোক সমৰ্থ হ'ব। জনসাধারণ এইধৰণে সক্ষম আৰু সমৰ্থ হোৱাটো প্ৰচলিত ব্যৱস্থাত প্ৰকৃততে বিচৰা নহয়। এই প্ৰসংগৰ আধাৰতে চলচিত্ৰ বিশেষৰ বিষয়বস্তুৰ বাজনৈতিক ভিত্তিৰ পৰ্যালোচনা তেওঁ আগবঢ়াইছে।

সমালোচকৰ প্ৰয়োজনীয় গুণ আৰু কৰ্তব্যৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰয়োগৰ প্ৰতি সমালোচক শৰ্মা সদা সচেতন। চলচিত্ৰ এখনত অনুহিত সকলো দিশ আৰু উপাদানৰ নিৰ্মোহ সমালোচনাইহে সামালোচনা এটাক সম্পূৰ্ণ কৰি তুলিব পাৰে। অপূৰ্ব শৰ্মাৰ সমালোচনাসমূহে এই সত্যটোক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

৩.০ অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ইতিহাসত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ স্থান :

অসমৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ ইতিহাসত অপূৰ্ব শৰ্মাই স্বীকীয় শৈলী আৰু দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিশেষ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। অপূৰ্ব শৰ্মাৰ অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ (২০০১) শীৰ্ষক গ্ৰন্থত সন্নিবিষ্ট সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধসমূহো আশীৰ দশকৰ আৰম্ভণিৰ পৰা ২০০০ চনলৈকে বিস্তৃত। অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ গ্ৰন্থৰ উছৰ্গা শিতানত অপূৰ্ব শৰ্মাই উল্লেখ কৰা 'চলচিত্ৰ অধ্যয়ন সম্পর্কে' মোৰ কৌতুহল আৰু অনুপ্ৰোবণৰ অন্যতম 'উৎস ড'হীৱেন গোহাঁই'ৰ উদ্দেশ্যে' শীৰ্ষক মন্তব্যই সমালোচনাৰ ক্ষেত্ৰখনত শৰ্মাৰ হীৱেন গোহাঁয়ে আৰম্ভ কৰা সচেতন ধাৰাটোৰ অন্যতম প্ৰধান ধাৰক আৰু বাহক হিচাপে প্ৰমাণ কৰে। আৰশ্যে গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ দিশৰ পৰা অপূৰ্ব শৰ্মাৰ অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ গ্ৰন্থখনেহে অসমত চলচিত্ৰ সমালোচনাৰ সচেতন ধাৰাটোৰ পথ প্ৰশংস্ত কৰে।

৪.০ সামগ্ৰিক সিদ্ধান্ত :

অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনা (অসমীয়া চলচিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ শীৰ্ষক গ্ৰন্থৰ উল্লেখেৰে)-
শীৰ্ষক বিষয়টি অধ্যয়ন কৰি এনেধৰণৰ সিদ্ধান্তত উপনীতি হ'ব পৰা যায় —

- ১) অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্ৰ সমালোচনাসমূহত সাহিত্যপাঠ আৰু চলচিত্ৰীয় পাঠ উভয়ৰে সংমিশ্ৰণত এটা সম্পূৰ্ণ পাঠ প্ৰাপ্ত হয়। কোনো বাদ বা ইজমৰ দ্বাৰা প্ৰতাৰিত নহৈ চলচিত্ৰৰ স্বীকীয় ভাষাটোক অগ্ৰাধিকাৰ দি চলচিত্ৰ পাঠ এটাৰ সৰদিশৰ মূল্যায়নত সমগ্ৰকৃত আৱোপ কৰা বাবে অপূৰ্ব শৰ্মাৰ সমালোচনাক আদৰ্শ সমালোচনা হিচাপে গ্ৰহণ কৰিব পাৰি।
- ২) চলচিত্ৰৰ কাহিনীৰ পটভূমি আৰু পটভূমিৰ পৰিপ্ৰেক্ষাৰ সূচনা বিশ্লেষণ আৰু ইয়াৰ নিৰ্মাণত পৰিচালকৰ দৃষ্টিভঙ্গী আৰু দায়বন্ধতাৰ মূল্যায়নৰ ক্ষেত্ৰত অপূৰ্ব শৰ্মাই গভীৰ অৰ্থদৃষ্টি আৰু যুক্তিনিৰ্ণ্ণতাৰ পৰিচয় দিছে।

- ৩) চলচিত্র নির্মাণের ক্ষেত্রে বিশেষজ্ঞের সত্যজিৎ বায়, ভবেন্দ্রনাথ শহীকীয়া, জাহুন
বৰুৱা প্ৰভৃতি চলচিত্রকাৰৰ মধ্যবিত্তীয় পৰিধি সম্পর্কে বিশ্লেষণ অপূৰ্ব শৰ্মাৰ
সমালোচনাত উপস্থাপন কৰা হৈছে। উল্লেখযোগ্য যে, সেই সময়লৈকে ভাৰতীয়
চলচিত্রত স্বকীয় স্থান সুদৃঢ় কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা সত্যজিৎ বায়ৰ চলচিত্র বীক্ষ্ণাই
তেওঁক গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত কৰে।
- ৪) অপূৰ্ব শৰ্মাৰ চলচিত্র সমালোচনাত কোনো সমালোচকৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ পৰিলক্ষিত
নহয়। অৱশ্যে, চলচিত্র এখনৰ বিভিন্ন উপাদান আৰু ইয়াৰ বিশ্লেষণৰ বাবে
প্ৰয়োজনীয় দৃষ্টিভঙ্গী গঠনৰ ক্ষেত্ৰে পৃথিৱীৰ বিভিন্ন ঠাইৰ শ্ৰেষ্ঠ কলাসন্মত
চলচিত্রৰ বসাস্বাদন আৰু চলচিত্র আধ্যয়নৰ বিভিন্ন তাৰিখিক প্ৰাচৰে তেওঁক উপকৃত
কৰাটো প্ৰতীয়মান হয়।
- ৫) অসমত চলচিত্র সমালোচনাৰ সচেতন ধাৰাটোৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত অপূৰ্ব শৰ্মাৰ
প্ৰধান ধাৰক আৰু বাহক হিচাপে উল্লেখ কৰিব পাৰি। গ্ৰহণ প্ৰকাশৰ দিশৰ পৰা অপূৰ্ব
শৰ্মাৰ অসমীয়া চলচিত্রৰ ছাঁ-পোহৰ প্ৰস্তুতিনেহে অসমত চলচিত্র সমালোচনাৰ
সচেতন ধাৰাটোৰ গথ প্ৰশংস্ত কৰে।

প্ৰসংগ টোকা :

১. চলচিত্র এবিধ অত্যন্ত জটিল মিশ্ৰ কলা। তাৰ সাহিত্যিক ভিত্তি, সংলাপৰ সৌন্দৰ্য, অৰ্থপূৰ্ণ
আৰু কলাসন্মত শব্দ আৰু সংগীতৰ অনুবৎগ, আলোকচিত্ৰ, সম্পাদনা আদি কাৰিকৰী প্ৰয়োগ
কৌশল আৰু তদুপৰি প্ৰতীক, চিত্ৰকলা আদি নান্দনিক উপাদানৰ ব্যৱহাৰ — এখন কলাগতভাৱে
সফল চলচিত্রত অস্তৰীণ হৈ থকা এই সকলো অন্তৰিগ উপাদানৰ গভীৰ আৰু বিশদ ব্যাখ্যা
কৰিবৰ বাবে সমালোচকে উপযুক্তা অৱজন কৰিব লাগিব। — অপূৰ্ব শৰ্মাৰ, অসমীয়া চলচিত্রৰ
ছাঁ-পোহৰ, পৃ.৫৬

সহায়ক প্ৰস্তুপঞ্জী :

মূল প্ৰস্তু :
শৰ্মাৰ, অপূৰ্ব। অসমীয়া চলচিত্রৰ ছাঁ-পোহৰ। আঁক-বাঁক সংস্কৰণ। গুৱাহাটী : আঁক-বাক, ২০০১।

প্ৰাসংগিক প্ৰস্তু :
বৰপূজাৰী, মনোজ। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ পৰা জাহুন-জংদাও আৰু অন্যান্য। গুৱাহাটী : অসম

প্ৰকাশন পৰিযদ, ২০১৬।
বৰুৱাৰী, মাধুৰিমা (সম্পা.), ১০০ ফ্ৰেমছ শতবৰ্ষত ভাৰতীয় চলচিত্র। গুৱাহাটী চিনে ক্লাৰ,
২০১৪।

মহত্ত, বাজীৰ। জয়মতীৰ জোনাকী বাট। গুৱাহাটী : ভৱানী বুকছ, ২০০০।
মেনা, উৎপল। অসমীয়া চিনেমা (অসমৰ জাতীয় কোষ-৪)। গুৱাহাটী : জাগৰণ সাহিত্য

- প্রকাশন, ২০১৭।
শর্মা, অপূর্ব / শব্দ প্রতিমা সাহিত্য চলচিত্র। গুৱাহাটী : আঁক-বাক, ২০১৯।
Barpujari, Manoj & Garima Kalita. *Perspectives on Cinema of Assam*. Gauhati
CineClub, 2007.
Heyward, Susan. *Cinema studies : The Key Concepts*. Routledge, 2000.
Illustrated, reprint.
Roberge, Gaston. *Communication Cinema Development: From Morosity
to Hope*. Monohar Publishers and Distributors. 1998.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 42-53

অসমীয়া সমাজত প্রচলিত লোক-চিকিৎসা আৰু নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱ

অৰ্চনা শহীকীয়া

গৱেষক, অসমীয়া বিভাগ, ওৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

email ID : archanasakia12@gmail.com

সাৰাংশ

অতীজৰেপৰা আমাৰ সমাজত বিভিন্ন ৰোগ নিৰাময়ৰ বাবে পৰম্পৰাগতভাৱে কৰা চিকিৎসা পদ্ধতিৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। প্ৰজন্মৰপৰা প্ৰজন্মলৈ পৰাহিত পৰম্পৰাগত এই চিকিৎসা পদ্ধতিক লোক-চিকিৎসা বুলি জনা যায়। এই চিকিৎসা পদ্ধতিত অসমৰ হাবিয়ে-বননিয়ে প্রচুৰ পৰিমাণে পেৰা বনৌষধিক প্ৰধানকৈ প্ৰয়োগ কৰা হয়। বনৌষধিৰ হয়োগৰ উপৰি চিকিৎসাৰ বাবে অসমৰ গাঁৰলীয়া সমাজত মন্ত্ৰৰ প্ৰয়োগো মনকৰিবলগীয়া। বৈজ্ঞানিক ভিত্তি নাথাকিলোও গাঁৰলীয়া সমাজত মন্ত্ৰ-চিকিৎসাই উল্লেখযোগ্য স্থান পাই আহিছে।
বৰ্তমান এই লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিত নগৰীকৰণে ব্যাপক প্ৰভাৱ পেলাইছে। বিশ্বায়নৰ যুগত অনুষ্ঠানিক আৰু বিজ্ঞনসম্মত চিকিৎসা পদ্ধতিৰ ব্যাপক প্ৰচলনৰ লগে থলুৱা লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিসমূহ আমাৰ মাজৰপৰা হৈবাই যাৰ ধৰিছে।
আমাৰ প্ৰস্তাৱিত ‘অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত লোক-চিকিৎসা আৰু নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱ’ শীৰ্ষক গবেষণা-পত্ৰত অসমীয়া সমাজৰ পৰম্পৰাগত লোক-চিকিৎসা পদ্ধতি আৰু নগৰীকৰণে এই পদ্ধতিত পেলোৱা প্ৰভাৱ সম্পর্কে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিতে এটি আলচ প্ৰস্তুত কৰা হ'ব।

সূচক শব্দ : লোক-চিকিৎসা, বনৌষধি, মন্ত্ৰ, নগৰীকৰণ।

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II ✪ 42

১.০০ প্রস্তাবনা :

লোকজীরনক বোগমুক্ত ভাবে বাখিবলৈ অতীজবেপৰা পৰম্পৰাগতভাৱে কিছুমান চিকিৎসা পদ্ধতিৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। আনুষ্ঠানিক আৰু বিজ্ঞানসমূহত চিকিৎসা পদ্ধতি বহিৰ্ভূত এনে চিকিৎসা পদ্ধতিক লোক-চিকিৎসা বোলা হয়। অসমীয়া সমাজতো প্রাচীন কালবেপৰা মানুহৰ লগতে বিভিন্ন জীৱ-জৰুৰ বোগ নিৰাময়ৰ বাবে পৰম্পৰাগতভাৱে কিছুমান চিকিৎসা পদ্ধতিৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে।

লোক-চিকিৎসা সম্পর্কীয় চৰ্চা বেছি পুৰণি নহয়। বিশ্ব শতিকাৰ আৰম্ভণিৰপৰাহে এই বিষয়ৰ চৰ্চা হ'বলৈ ধৰে। নৃতত্ত্ববিদসকলে পৃথিৰীৰ বিভিন্ন সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ যাওঁতে জনগোষ্ঠীসমূহৰ মাজত প্ৰচলিত লোক-চিকিৎসাৰ কথা পোহৰলৈ আনে। এইফ্রেত ইংৰাজ নৃতত্ত্ববিদ W. H. R. Rivers বনাম উল্লেখযোগ্য। তেৰেই পোনপথমে পৰম্পৰাগত চিকিৎসা পদ্ধতি সম্পর্কে চিন্তা-চৰ্চা কৰে।

আমাৰ অসমতো অতীজবেপৰা চিকিৎসা পদ্ধতিৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। অসমীয়া ব্যৱহাৰিক জীৱন, বিশেষকৈ কৃষিজীৱিৰ সমাজত বিশেষভাৱে প্ৰভাৱ পেলোৱা ডাকক বচন সমূহৰ জৰিয়তে আমি অসমীয়া লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিৰ বিষয়ে জানিব পাৰো। ইয়াৰ লগতে বিহুীত, স্মৃতিমূলক গীত আদিৰ জৰিয়তেও অসমীয়া লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিৰ বিষয়ে জানিব পৰা যায়।

২.০০ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

আমাৰ এই গবেষণা-পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে প্ৰধানকৈ অসমীয়া সমাজত পৰম্পৰাগতভাৱে চলি আহা চিকিৎসা পদ্ধতিৰ বিষয়ে আলোকপাত কৰা হৈছে। এই অধ্যয়নত ঘৰৱাভাৱে বিভিন্ন ঔষধিৰে কৰা চিকিৎসা আৰু মন্ত্ৰ চিকিৎসা প্ৰণালীক সামৰি লোৱা হৈছে। তথ্য আহৰণৰ বাবে নৰীন চন্দ্ৰ শৰ্মাৰ ‘ডাক প্ৰচন আৰু ডাক পৰম্পৰা’ গ্ৰন্থৰ প্ৰধানকৈ সহায় লোৱা হৈছে। লগতে সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাৰ ‘অসমীয়া সাহিত্যৰ সৱীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত’ আৰু সংস্কৃতি বিষয়ক নাৰায়ণ দাস আৰু পৰমানন্দ বাজবংশীৰ ‘অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা’, প্ৰফুল্ল কুমাৰ নাথৰ ‘অসমীয়া সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ কৃপৰেখা’, বিৰিষিং কুমাৰ বৰুৱাৰ ‘অসমৰ লোক-সংস্কৃতি’, ভদ্ৰকান্ত বৰাৰ ‘অসমীয়া সমাজৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস’ গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে।

৩.০০ উদ্দেশ্য :

অসমীয়া সমাজত প্ৰজন্মৰপৰা থজন্ম ধৰি চলি আহা ঘৰৱা চিকিৎসা প্ৰণালী সম্পৰ্কে বৰ্তমান সময়তো বিস্তৃত অধ্যয়ন হোৱা দেখিবলৈ পোৱা নাযায়। পৰম্পৰাগত চিকিৎসাত ব্যৱহাৰত বনৌষধিৰ ঔষধি গুণৰাজি আধুনিক বিজ্ঞানে স্থীকাৰ কৰিছে। বৰ্তমান সময়ত নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱত আমাৰ সমাজৰ লোক-চিকিৎসাৰ চৰ্চা ক্ৰমশঃ অন্ধকাৰমুখী হৈ পৰিছে। লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিৰ অধ্যয়ন সাংস্কৃতিক দিশৰ ফালৰপৰাৱে অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ। সেয়েহে এনে এটা বিষয়ৰ গুৰুত্ব আৰু গভীৰতালৈ লক্ষ্য বাখি আমাৰ সমাজৰ লোক-চিকিৎসা পদ্ধতি সম্পৰ্কে বিস্তৃতভাৱে অধ্যয়নেই আমাৰ এই গবেষণা-পত্ৰৰ মূল উদ্দেশ্য।

৪.০০ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

‘অসমীয়া সমাজত প্রচলিত লোক-চিকিৎসা আৰু নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱ’ শীৰ্ষক গবেষণা-পত্ৰখনি প্ৰস্তুত কৰোঁতে প্ৰধানকৈ বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। লগতে প্ৰয়োজন অনুসৰি বৰ্ণনামূলক অধ্যয়ন পদ্ধতিও প্ৰহণ কৰা হৈছে।

৫.০০ অসমৰ লোক-চিকিৎসা পদ্ধতি :

অসমীয়া লোক-সাহিত্যত লোক-চিকিৎসা সম্পৰ্কীয় বহুতো সমল গোট খাই আছে। আমাৰ মাজত প্রচলিত ‘ডাকৰ বচন’ত থকা চিকিৎসা সম্পৰ্কীয় জ্ঞানে পৰম্পৰাগতভাৱে অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত হৈ আহা লোক-চিকিৎসাৰেই সন্দেহ দিয়ে। লোক-চিকিৎসাকআমি দুভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰিব পাৰো —

- (ক) বনৌষধিৰে কৰা লোক-চিকিৎসা
- (খ) যাদু- মন্ত্ৰৰে কৰা লোক-চিকিৎসা
- (ক) বনৌষধিৰে কৰা লোক-চিকিৎসা :—

অসমৰ হাবিয়ে-বননিয়ে গজি উঠা উত্তিদৰ সৰহসৎখ্যকেই ঔষধি গুণসম্পন্ন। সেয়েহে অতীজেৰেপৰা এই ঠাইৰ মানুহে রোগ নিৰাময়ৰ বাবে ঘৰৱাভাৱে সংগ্ৰহীত দ্রব্য তথা বনৌষধিৰে চিকিৎসা কৰি আহিছে। বনৌষধি হিচাপে উত্তিদৰ প্ৰায় প্ৰতিটো অংশ, যেনে — কাণ্ড, ডাল, পাত, ছাল আদি ব্যৱহৃত হয়।

উত্তিদৰ লগতে কিছু ক্ষেত্ৰত বন্য জীৱ-জন্তুৰ শৰীৰৰ বিভিন্ন অংশও ঔষধি হিচাপে ব্যৱহৃত হয়। ইয়াৰ ভিতৰত বন্য জীৱ-জন্তু, চৰাই-চিৰিকটি, পোক-পৰৱৰ্তী হাড়, মাংস, তেজ, চৰীৰি, পাখি, নথ, মল-মুক্তি আদি ও পৰে।

গাঁৱলীয়া সমাজতেই বনৌষধিৰ প্ৰথম চৰ্চা হয়। গাঁৱলীয়া সমাজত মানুহে স্বতাৱৰ্গতভাৱেই এই ঔষধিসমূহৰ গুণ সম্পর্কে জানিব পাৰে। “সেইকাৰণে ইয়াৰ কেতোৱোৰ ভৱিষ্যৎ ব্যৱহাৰৰ কাৰণে সাঁচি থোৱা হয়। পুৰণি ঘিউ, পুৰণি গুৰ, পুৰণি কোমোৰা, শোকোটা, আমৰ্তু, শুষ্ঠি, বাঘৰ তেল, শিশ-ঘৰিয়ালৰ তেল গাঁৱৰ বহু মানুহে আটোম-টোকাৰিকৈ সংপ্ৰয়ৱ কৰে। কোনো বন-দৰৱ নিৰ্দিষ্ট তিথি-বাৰ-নক্ষত্ৰত সংগ্ৰহ কৰিলে তাৰ দ্রব্যগুণ সম্পূৰ্ণভাৱে বক্ষা হয় বুলি বিশ্বাস। সেইবোৰ সেইদৰে যথা-নিয়মে সংগ্ৰহ কৰা হয়।” (বৰুৱা ১৫০)

- প্ৰয়োগৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বনৌষধিসমূহক আকো দুটা ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি —
- (১) খোৱা ঔষধ
 - (২) নোখোৱা ঔষধ
- ১) খোৱা ঔষধ :—

খোৱা ঔষধ হিচাপে সাধাৰণতে উত্তিদৰ কাণ্ড, মূল আদি ব্যৱহাৰ কৰা হয়। আমাৰ সমাজত লোক-চিকিৎসাত এইবিধি ঔষধৰেই প্ৰয়োগ বেছি।

ঔষধ হিচাপে বনৌষধিসমূহ সেৱন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গাঁৱলীয়া সমাজত কিছুমান বিশ্বাস জড়িত হৈ থকা দেখা যায়। এনে এক বিশ্বাস হৈছে ব'হাগ বিহুৰ সময়ত সাতশাক খোৱা পৰম্পৰা। জনবিশ্বাস অনুযায়ী এই সময়ছোৱাত বিষয়ুক্ত উত্তিদো ঔষধি গুণসম্পন্ন আৰু

খোরাব উপযোগী হৈ উঠে। সাতশাক খোরা পৰম্পৰাব লগত পেট তথা দেহৰ বিভিন্ন বোগ উপশমৰ উদ্দেশ্য নিহিত হৈ থাকে। ‘সাতশাক তোলা গীত’ত এই সাতবিধ শাকৰ নাম পাওঁ এইদৰে —

“চেকীয়া মানিমুনি আৰু ঠোঁটনি
টেঙ্গেটী লাইজাবৰী আৰু মাটি কান্দুৰী
খুতুৰীয়া তুলিয়া সঞ্চী চালনিত থওঁ
উৰলি জোকাৰ অতি সমাদৰে
সাত শাক তুলিয়া লওঁ।।” (বৰা ৬৯)

উজনি অসমত এই সাত শাক খোরা পৰম্পৰাবত এশ আঠবিধ বা ততোধিক শাক খোরা হয়। এই শাকসমূহ হৈছে — চেকীয়া, নেফাফু, বনজালুক, কচু, ভেদাইলতা, কলমৌ, মাটিকান্দুৰী, বৰ মানিমুনি, সক মানিমুনি, মহানিম, নৰসিংহ, ভাঁং, বেতগাঁজ, কেৰেলা, বৰঠে কেৰা, বিহলঙ্গনী, মহুদৰী, জিলমিল, মানধনিয়া, শুকলতি, দোৱেণ, কলপচলা, পিৰালী পালেং, ব্ৰাঞ্চী, কঠালৰ মুচি, পিপলী, পদিনা, জালুক, কেহেৰোজ, পচতীয়া, বাহক, মধুসোলেং, মৰলীয়া, টেঙ্গেটী, তুলসী, জলকুঁৰবী, কাটিপকা, আগেজলা, হেলপিং, তিতাফুল, বকফুল, লাইজাবৰি, হাতী খুতুৰা, সবিয়হ, তিল, চিৰতা, মেটেকা, ভেঁট, মৰিছা, দুপৰটেঞ্জা, ভৃদ্বাজ, পুৱে, অগৱা, আমৰ মল, ধতুৰা, বৃন্দাবন, বহুমুখী, বিশল্যকৰণি, মালভোগ শাক, টেঙামৰা, ফুটুকলা, শেৱালী ফুল, অশোক, ধনীয়া, পালেং, চুকা, মেঠি, মৰাপাট, থেৰেজু, নিলাজী বন, পনোনোৱা, কোৱাভাতুৰী, কে-এগবন, কাচকল, জবাফুল, মদাৰ, জাতিলাও, বঙালাও, পিয়াঁজ, টিয়াহ, গৱৰখিচ, সোণবিয়াল, বামতুলসী, নিলাজী বন, ডালিমৰ আগ আদি।

“অসমীয়াৰ ব্যৱহাৰিক জীৱনত, বিশেষকৈ কৃষিজীৱি সমাজত ডাকপুৰুষৰ বচনবোৰৰ মূল্য আৰু প্ৰভাৱ বিশেষভাৱে দেখা যায় (স. শৰ্মা ৪৩)।” ডাকৰ বচনত অসমত পোৱা বনোৰাধি আৰু তাৰ ব্যৱহাৰ সম্পর্কে উল্লেখ আছে।

তুলসী অসমীয়া মানুহৰ বাবে পৱিত্ৰ উল্লিঙ্গ। তুলসীৰ বছ উপকাৰী গুণ আছে। তুলসীয়ে বায়ু বিশুদ্ধ কৰে আৰু তেজ পৰিষ্কাৰ কৰে। শিশুৰ কাঁহ হ'লে তুলসীৰ বস খুওৱা হয়। তুলসীৰ পাতে কৃমি, বহুমুখী বোগ, হাদবোগ, যকৃত বোগ আদিৰো নিৰাময় কৰে। সেয়েহে অসমীয়া মানুহৰ ঘৰত প্ৰায়ে তুলসী পুলি বোৱা হয়। কাতি বিহুত তুলসী বোগণ কৰাৰ আঁৰতো এই তাৎপৰ্যহী নিহিত হৈ আছে। ‘ডাকৰ বচন’ত তুলসীৰ প্ৰয়োগ সম্পর্কে উল্লেখ আছে এইদৰে —

“কলা তুলসী বেলৰ পাত।
মুঠা সমে খুন্দি পটাত।।
তপত কৰিয়া জননী খাইব।
তেবসে জননী দৃঢ়ক পাইব।।” (ন. শৰ্মা ১)

জালুক আন এৰিধ উপকাৰী উল্লিঙ্গ। কাঁহ হ'লে জালুক খাৰলৈ দিয়া হয়। জালুকে শৰীৰৰ তেজ চাফা কৰে। ‘ডাকৰ বচন’ত প্ৰসূতি মাতৃৰ কাৰণে জালুকৰ উপকাৰিতা সম্পৰ্কে

উল্লেখ আছে এইদ্বে—

“লোন ঝালক দি খুবাব ঝাল ।

তেবে স্তন বস হইবেক ভাল ॥” (ন. শর্মা ১)

লাজাতীয় উষ্ণিদ ভেদাইলতা অতি উপকারী। স্ত্রী-চিকিৎসাৰ বাবে গাঁৱলীয়া সমাজত সততে ভেদাইলতা ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ভেদাইলতাৰ বস মহিলাৰ জৰায়ুৰ অসুখ, পেটৰ অসুখ, শাৰীৰিক দুৰ্বলতা, এলাজৰ্জি আদি ৰোগত উপকারী। ইয়াৰ উপৰি ভগা হাড় যোৰা লগোৱা, বাতবিষ্য আদিতো উপকাৰ পোৱা যায়। দোৱোণ শাক অজীৰ্ণ, অৰুচি আৰু চাইনাচাইচিছৰ সুগথ। উচ্চ বক্তুচাপৰ বাবে নেফাফু মহৌযথ।

অৰুচি নাশৰ বাবে অসমীয়া মানুহে বনৌষধিৰ প্ৰয়োগ কৰে। ‘ডাকৰ বচন’ত এই সম্পর্কে আমি উল্লেখ পাওঁ এইদ্বে—

“ঘৃত গুড় তেতেলি লবন সমান ।

অৰুচি নাশত ভাল কৰি জান ॥

জামিৰ বসত লবন মিসলাই ।

নাসিৰ অৰুচি প্ৰভাতে খাই ॥” (ন. শর্মা ৬৬-৭)

আমলথি, শিলিখা আদি বিভিন্ন ঔষধি গুণেৰে পৰিপূৰ্ণ। আমলথিত ভিটামিন ‘চি’ পোৱা যায়। ডায়েৰিয়া, হার্টৰ অসুখ, পেটৰ অসুখ, লিভাৰৰ অসুখ, এজ্মা আদি বিভিন্ন ৰোগত আমলথি উপকাৰী। শিলিখাই পেটৰ অজীৰ্ণ ৰোগ দূৰ কৰে।

“ভাত খাই উঠি তিনি শিলিখা ।

তাক কি কৰিবে ৰোগ পিলিকা ॥” (ন. শর্মা ৬৬)

পিপলিয়ে পঞ্চাযাত, ব্ৰংকাইচিছ আদি ৰোগৰপৰা আমাক সুৰক্ষা দিয়ে। ঘৰবাভাৰে সততেআমি ব্যৱহাৰ কৰা আদাও ঔষধি গুণ্যুক্ত। “আদা হজমকাৰক, দাঁত আৰু মূৰৰ বিষনাশক, বমিভাৱ দূৰ কৰে আৰু গৰল ৰোগ প্ৰতিৰোধ কৰে। ঘাৰ গুবিফুলা ৰোগত আদা খুন্দি প্ৰলেপ দিলে ভাল হয়। মৰাগ আদাই পুৰুষৰ শুক্ৰ আৰু মহিলা মানুহৰ স্তন বৃদ্ধি কৰে।” (বৰা ৬৭)

“আদা ভোজন সিলিখা মুসুন্দি ।

তেবেসে জানিবা দেহৰে সুন্দি ॥” (ন. শর্মা ৬৭)

বাৰীৰ অলপ পানী পৰা ঠাইত এনেয়ে গজি থকা ব্ৰান্সী, মানিমুনি, টেঙেটী, চেঙেৰী আদি শাকো ঔষধি গুণসম্পন্ন। ব্ৰান্সীশাক যিঁতত ভাজি খালে স্মৃতিশক্তি বৃদ্ধি হয়। মানিমুনি পেটৰ বাবে উপকাৰী। টেঙেটী টেঙেই গ্ৰহণী ৰোগ নিৰাময় কৰে।

তিতা কেৰেলা বহুমুক্ত ৰোগৰ বাবে মহৌযথ। ৰাতিপুৱা খালী পেটত তিতা কেৰেলাৰ ৰস খালে বহুমুক্ত ৰোগত সুফল পোৱা যায়।

সৌন্দৰ্যবৰ্ধনৰ বাবে অসমীয়া গাভৰুৱে লগোৱা জেতুকা নথচুকীয়া ৰোগৰ বাবে মহৌযথ। “ছালৰ সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি, ভৰি ফটা, নথৰ সৌন্দৰ্য্য বৃদ্ধি, চৰ্মৰোগ নাশ আদি বিভিন্ন কাৰণত জেতুকাৰ ব্যৱহাৰ অনন্ধীকাৰ্য।” (বৰা ৬৯)

কেঁচুৰীয়া ৰোগত তিনিটা বেতগাজ শুদ্ধা পেটত একেৰাহে ৮/৯ দিন খালে সুফল

পোরা যায়।

অসমীয়া মানুহে সামান্য রোগ ব্যাধিত চিকিৎসক বা বেজ-কবিৰাজৰ ওচৰ নাচাপে। “ল'ৰা-ছেৱালীৰ কাঁহ-ভুৰত তিতাবাহক, পাণ বা কলীয়া তুলসীৰ বস, কোষ্ঠবদ্ধতাত পাণ বা কচুৰ ঠাৰিৰ প্ৰয়োগ সকলো গাঁৱলীয়া তিবোতায়ো জানে” (বৰুৱা ১৫১)। ‘ডাকৰ বচন’ত আমি এনেধৰণৰ অসুখ নিৰাময়ৰ ঘৰৱা উপকৰণৰ বিষয়ে জানিব পাৰো এইদৰে—

‘অষ্টাদশ মূল চপাই আনি।
তাৰ কৰি লৈব কাথ পানি ॥
আক খাইলে জেবে নুগুচে জৰ ।
ডাকে বোলে তেবে আমি পামৰ ॥
গুড় পিপলি লগে খাই ॥
সকলে অজৰ্ম্মক কৰিব চাই ॥
বেলপাত যিলা গমাৰি পাত
লাগনিয়াৰি মূলক পাই ।
কাথ কৰিয়া সৰিবে ভুঞ্জিয়া
কফ বাত কৰা ঠাই ॥
বাসকাৰ বস মধু সহিত ।
খাইলে নষ্ট কৰে বক্ত পিস্ত ॥’ (ন. শৰ্মা ৬৮)

ৰোগ নিৰাময়ৰ বাবে অসমীয়া সমাজত বনোৰধিৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ লগতে নিৰোগী শৰীৰ এটাৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। এই কথা আমি ‘ডাকৰ বচন’ৰ জৰিয়তে গম পাৰ পাৰো এইদৰে—

‘সুষ্ঠি গুলধি ভেকুৰি মূল ।
তিনিকো বাটি কৰব তুল ॥
পিপলি দি খাইব ঘনে ।
নথাকয় তাত রোগ প্ৰমাণে ॥’ (ন. শৰ্মা ৬৬)

নিৰোগী হৈ থকাৰ লগতে অসমীয়া সমাজত সুস্থান্ত্ৰ ওপৰতো গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। সুযম আহাৰে যে মানুহক সুস্থান্ত্ৰ অধিকাৰী কৰে, সেই জ্ঞান অসমীয়া সমাজত অতীজৰেপৰা আছিল। খাদ্যত যথেষ্ট পৰিমাণে ভিটামিন, প্ৰটিন, খনিজ লৱণ আদি থকাটো স্থান্ত্ৰ পক্ষে উপকাৰী। ‘ডাকৰ বচন’ত আহাৰ কেনেদৰে গ্ৰহণ কৰিব লাগে সেই বিষয়ে উল্লেখ আছে এইদৰে—

‘ইষ্ট দেৱতাক কৰি পুজন ।
ঙুধা তৃষ্ণা বুঝি ভুঞ্জিব অন ॥
মৰনক যদি আছে তৰাস ।
অহিত বস্তুক কদাপি নথাস ॥’ (ন. শৰ্মা ৬৫)

(২) নোখোৱা ঔষধ :—

বনৌষধি গ্রহণের বাহিরেও অসমীয়া লোক-চিকিৎসাত মালিচ করা, ঘঁঠা, আঁবি লোরা আদি কার্যরেও চিকিৎসা করা দেখা যায়। এনে চিকিৎসার বাবে উদ্বিদের পাত, ছাল, শিপা আদি ব্যবহার করাৰ লগতে বন্য জীৱ-জন্ম, মাছ, সাপ, চৰাই আদিৰ তেল, তেজ, হাড়, মাংস আদি ব্যবহার কৰা হয়। কাষলতিৰ তলত অথবা হাতৰ মুঠিত ধৰি থাকিলেও দৰবে গুণ দিয়ে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।

শিহুৰ তেল বিষ বেমাৰৰ বাবে মহোষধ। এই তেলেৰে বিয়োৱা ঠাইত মালিচ কৰিলে সুফল পোৱা যায়।

ঘাৰ গুৰিফুলা বোগত আদা খুন্দি প্ৰলেপ লগোৱা হয়।

অতি প্ৰাচীন কালৰ পৰা ই মানুহ দন্তক্ষয় বোগৰ চিকিৎসাৰ হোৱাৰ কথা জনা যায়। অসমীয়া সমাজত বনৌষধিৰ জৰিয়তে এই বোগৰ চিকিৎসা কৰা হৈছিল। ‘ডাকৰ বচন’ৰ জৰিয়তে এই বোগত প্ৰয়োগ হোৱা বনৌষধিৰ বিষয়ে জানিব পাৰো এইদৰে —

“বিৰঙ্গ সাৰক গুণি কৰিয়া।

বসুন সঙ্গেৰে গুণি কৰিয়া ॥

দন্তৰ গুড়িত ধৰিব জাণ্টি।

দাস্তো নসৰে পোকো মৰাণ্টি ॥” (ন. শৰ্মা ৬৭)

জনজাতীয় সমাজত সিজুগছৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। কাঁচ, পানীলগা, বুকুৰ বিষ, কাণৰ বিষ, বাত বিষ আদি বোগত সিজুগছ উপকাৰী। সিজুগছৰ পাতৰ বস গৰম কৰি কাণৰ বিন্দাত দিলে কাণৰ বিষ আৰু নাৰিকল তেলত ইয়াৰ বস মিহলাই শৰীৰৰ গাঁঠিত মালিচ কৰিলে বাত বিষ ভাল হয়। জুইত সেকি সিজুগছৰ পাত বুকুত লগালে নিউমোনিয়াৰপৰা সকাহ পোৱা যায়।

বিষ বেমাৰৰ ক্ষেত্ৰত এৰাগছৰ তেল উপকাৰী। এৰাগছৰ পাত জুইত সেকি বিয়োৱা ঠাইত লগালে বিষত সুফল পোৱা যায়। হাত-ভৰিত আঘাত পালেও এৰাপাত দুই তিনিটামান থেতেলিয়াই প্ৰলেপ দিলে বিষৰ উপশম হয়। এৰাগছৰ শিপাৰ তেলেৰে বুকুৰ বিষ আৰু গাঁঠিৰ বিষত মালিচ কৰা হয়।

মহানিম এবিধ ঔষধি গুণসম্পন্ন উদ্বিদ। এই গছৰ পাত বীজাগুনাশক আৰু কীটনাশক। এই গছৰ ছাল পুৰি দাঁতত লগালে দাঁতৰ বিষত সকাহ পোৱা যায়। ইয়াৰ পাত সিজাই গা ধুলে খজুৰতি ভাল হয় আৰু পিচি চুলিত লগালে ওকণি মৰে। এই গছৰ ছাল চকুৰ দৃষ্টি শক্তিৰ বাবে উপকাৰী। ‘ডাকৰ বচন’ত আমি পাওঁ —

“ত্ৰিফলা দিয়া নিমৰ চাল।

চাগ দুঁধেৰে বটিৰ ভাল ॥

নিয়া ভাগে তাক নিয়ৰত হৈব।

প্ৰভাত সময়ে মাথাত লৈব ॥

হাতে ঘহি ঘহি মাথে মাথিব।

সুখাইলে পাছে স্নান কৰিব ॥।

যিজনে করিব এহি প্রকার।

ক্রোয়েক পথলৈ দৃষ্টি তাহাৰ ॥” (ন. শৰ্মা ৬৫)

মানুহৰ চোম পৰা বোগত চোম গছ উপকাৰী। কলাচোম পৰা বোগত কোৱাভাতুৰীৰ
পাতৰ বস মিঠাতেলোৰে মিলাই লগালে সুফল পোৱা যায়।

নখচুকীয়া বা নখবপৰা পুঁজ ওলাই থকা বোগত বেতগাজ মহৌষধ। বেতগাজ এক
ইঞ্চিমান ফালি এটা মূৰ জুই লগাই পুৰি তাৰ বস নখৰ গুৰিত লগালে এই বোগত সুফল পোৱা
যায়।

(খ) যাদু-মন্ত্ৰে কৰা লোক-চিকিৎসা :—

যাদু-মন্ত্ৰে কৰা চিকিৎসা বিশ্বাসৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। বিশ্বাস নাথাকিলে এই পদ্ধতিৰে
কৰা চিকিৎসাৰপৰা সুফল লাভ কৰিব পৰা নাযায়। বোগ আৰু অপায়-অমঙ্গল দূৰ কৰিবলৈ
অসমীয়া মানুহে মন্ত্ৰ আৰু যাদুবিদ্যাৰ সহায় লয়। “চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ বৰ্তমান বহু উন্নতি আৰু
প্ৰচাৰ হোৱা সত্ত্বেও সাধাৰণ বোগ নিৰাময়ৰ কাৰণে গাঁৱলীয়া মানুহে এতিয়াও তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ আৰু
বন-দৰবৰ সহায় লয়। ... মন্ত্ৰ-তন্ত্ৰে বাহিৰে দেৱ-দেৱী গ্ৰহ-নক্ষত্ৰ, ভূত-প্ৰেতক সন্তুষ্ট কৰিও
বোগ-ব্যাধি গুচাবলৈ চেষ্টা কৰা হয়। এই অৰ্থে কামাখ্যা, নৰঘং, শিৰদৌল আদি মন্দিৰত
নিৰ্দিষ্ট দিন তিথিত পূজা-বলি, দান-দক্ষিণা দিয়া হয়; আৰু পয়োভৰেৰে যাগ-যজ্ঞ পতা হয়।
দৈৱজ্ঞ-জ্যোতিষী, বেজ-বেজিনীৰ নিৰ্দেশ মতে মাদুলি-কৰচ আৰু নানা ধৰণৰ ধাতুৰ অলংকাৰ
সামৰ্থ্যান্যায়ী মানুহে ধাৰণ কৰে।” (বৰুৱা ১৪৯)

মন্ত্ৰ চিকিৎসাৰ ক্ষেত্ৰত গোপনীয়তা অৱলম্বন কৰা হয়। গোপনীয়তা ভঙ্গ হ'লে মন্ত্ৰৰ
শক্তি কমি যায় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত যা-মন্ত্ৰ চিকিৎসাক দুটা ভাগত ভগাই আলোচনা কৰিব
পাৰি —

(১) সুতিমূলক মন্ত্ৰ চিকিৎসা

(২) মন্ত্ৰে কৰা চিকিৎসা

(১) সুতিমূলক মন্ত্ৰ চিকিৎসা :

এইবিধি চিকিৎসা ধৰ্মীয় কৃত্যৰ লগত জড়িত। অসুখ হ'লে অসমীয়া সমাজত এতিয়াও
শৰাই এখন আগবঢ়াই সেৱা লোৱা হয়। ইয়াৰ উপৰি বোগ নিৰাময়ৰ বাবে মনসা, শীতলা,
কালী, দুর্গা, শিৰ, বাঠৌ, বিষ্ণু আদি দেৱ-দেৱীকো অসমীয়া সমাজত উপাসনা কৰা হয়।

অসমীয়া সমাজত মঙ্গল চোৱা প্ৰথা আতীজৰেপৰা প্ৰচলিত হৈ আহিছে। অসুখ হ'লে
পোনতেই মঙ্গলতী বা সৰবজানৰ ওচৰলৈ গৈ মঙ্গল চোৱাই বোগৰ উৎপত্তিৰ কাৰণ নিৰ্গং
কৰা হয়। মঙ্গলতীৰ বিধান অনুযায়ী যিগৰাকী দেৱ বা দেৱীৰ ক্ষোভত বোগৰ উৎপত্তি হৈছে
সেইগৰাকীক উপাসনা কৰা হয়।

বসন্ত বোগৰ অধিস্থাত্ৰী দেৱী সাত গৰাকী বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। বসন্ত ওলালে এই
সাতগৰাকী দেৱী বা বাই-ভনীক সন্তুষ্ট কৰিবলৈ আই সৱাহ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। নাৰীৰ মাজত
অনুষ্ঠিত এই সৱাহত গোৱা আইনামৰ উদাহৰণ —

“উজাই আহিলে আইৰ সাঁতে ভনী সাতালি পৰবেত জুৰি।

তৰু তৃণ লতা সবে দোঁৱাই মাথা আই আহিবৰে শনি ॥

সোণৰে চকৰি, উৰে জাকি মাৰি, ৰূপৰে দুখনি পাখি ।

চহৰ ফুৰিবলৈ আইলোক আহিছে জীৱদান মাগিছোঁ আমি ।।”

শিশু হঠাতে অতিপাত শুকাই-ঘীগাই গলৈ বা শাবীৰিক বিকাশ নঘটিলে অপেচৰীৰ দোষ লাগিছে বুলি ধাৰণা কৰি অপেচৰী সবাহ পতা হয়। একেদৰে অসুখ-অশান্তি নিবারণৰ বাবে সুবচনী দেৱীক পূজা কৰা হয়।

সৰ্পভয় বা বিপদ আঁতৰোৱাৰ বাবে অসমত অতি প্রাচীন কালৰেপৰা মনসা পূজা কৰাৰ নিয়ম প্ৰচলিত হৈ আহিছে ইয়াৰ উপৰিও অসমীয়া লোকসমাজত জলদেৱতা, স্থলদেৱতা, অপদেৱতা, প্ৰহ আদিৰ দোষ খণ্ডনৰ বাবেও পূজা কৰাৰ বিধি প্ৰচলিত আছে।

(২) মন্ত্ৰৰে কৰা চিকিৎসা :

আতীজৰেপৰা অসমত যাদু-মন্ত্ৰৰ প্ৰচলন হৈ আহিছে। “দেৱতা-অপদেৱতা, ভূত-প্ৰেত, ডাইনী-যথিনী, যথ-যথিনী আদিৰ কু-প্ৰভাৱৰ ফলত হোৱা বেমাৰ-আজাৰ, শক্ৰবৃদ্ধি, ধন-নাশ আদি দূৰ কৰাৰ উদ্দেশ্যে মন্ত্ৰবোৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। জৰা-ফুকা বেদবাহ্য আচাৰৰ কাৰণেই মন্ত্ৰবোৱক কোনো কোনো ঠাইত ‘ওভোতা বেদ’ বুলিছে। দ্বিতীয়তে কিছুমান মন্ত্ৰ প্ৰয়োগ হৈছিল বশীকৰণ, বাজীকৰণ আদি যৌন অভিলাস পূৰণৰ অৰ্থে আৰু আন কিছুমান বচিত আৰু ব্যৱহাত হৈছিল গাৰ্হস্থ্য জীৱনৰ মঙ্গল আৰু উন্নতিৰ অৰ্থে। এইবোৰ গৃহবন্ধা, শস্যসমৃদ্ধি, সম্পত্তিবৃদ্ধি, শক্ৰনিধন আদি নানা উদ্দেশ্যে প্ৰয়োগ হৈছিল” (স. শৰ্মা ৪৬)। সঠিক সুৰ আৰু উচ্চাৰণেহে মন্ত্ৰ কাৰ্য্যকৰী কৰে বুলিও বিশ্বাস কৰা হয়।

মন্ত্ৰসমূহ লিখিত আৰু মৌখিক — দুয়োধৰণে প্ৰচলিত। প্ৰয়োগৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি যাদু-মন্ত্ৰসমূহক কল্যাণকাৰী আৰু অকল্যাণকাৰী এই দুটা ভাগত ভাগ কৰা হয়। কল্যাণকাৰী মন্ত্ৰসমূহৰ প্রায়ভাগেই চিকিৎসাৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

দেৱ-দেৱতাৰ লগতে অসমীয়া সমাজত বিভিন্ন অপদেৱতা, ভূত-প্ৰেত আদিয়ে কবিপৰা অনিষ্ট সাধনকো বিশ্বাস কৰা হয়। ইয়াৰপৰা পৰিভ্ৰান্ত পাবলৈ অসমীয়া মানুহে যাদু-মন্ত্ৰৰ সহায় লয়। ‘কৰতি মন্ত্ৰৈত মানুহৰ অনিষ্ট কৰা কুবেৰসকলক মন্ত্ৰৰে খেদি পঠোৱাৰ কথা পোৱা যায়—

“মাৰো কৰতি উত্তৰে যা।

কুৱেৰৰ অনুচৰ খেদি খেদি খা ।।” (তথ্যদাতা)

পেটফুলাকে আদি কৰি কোনো অসুখত পানী জাৰি বা পানী কাটি বোগ নিৰাময় কৰা হয়। এই পানী কমাৰশাল, তিনি ঘাটৰ পানী বা নীচ কুলৰ মানুহৰ ঘৰৰপৰা সংগ্ৰহ কৰা হয়। গাঁৱলীয়া বেজ-কবিবাজ আদিয়ে বিহলঙ্গীৰে কোবায় মন্ত্ৰ মাতি শৰীৰৰ বিষ নিৰাময় কৰে। শিশুৰ মুখলগা ভাঙিবলৈ মন্ত্ৰ মাতি সৰিয়হ জুইলৈ ছাটিয়াই দিয়া হয়। একেদৰে যদি সৰু সৰু ল'ৰা-ছোৱালীয়ে আমনি কৰি কান্দি থাকে তেনেহ'লে খেতৰে ধৰা বুলি বিশ্বাস কৰি মন্ত্ৰপৃত তেল শিশুৰ গাত সনা হয় বা দোল জাৰি আনি পিকোৱা হয়। অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত

বিভিন্ন রোগ নিরাময়ের বাবে ব্যবহৃত কিছুমান কল্যাণকারী মন্ত্র হৈছে — কৰতি মন্ত্র, সর্বচাক মন্ত্র, যোগিনী মন্ত্র, সর্প ধৰণী মন্ত্র, মুখ ভঙ্গ মন্ত্র আদি।

মানুহৰ রোগ নিরাময়ের বাবে ব্যবহৃত কল্যাণকারী মন্ত্রৰ উপরিও আন এক শ্ৰেণীৰ মন্ত্র আছে, যাক মানুহৰ অনিষ্ট সাধনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এইশ্ৰেণীৰ মন্ত্রৰ ভিতৰত মন্দ কৰা, হৰাদিয়া আৰু আছন্দি প্ৰধান। এই মন্ত্ৰৰ কাৰ্যসাধনৰ বাবে অনিষ্ট কৰিব বিচৰা ব্যক্তিগৰাকীৰ পিঙ্কা কাপোৰৰ অংশ, চুলি, দাঁত, নখ আদিৰ প্ৰয়োজন হয়। মন্ত্ৰৰ জৰিয়তে অপদেৱতাকো বশ কৰি বেজ-কৰিবাজে মানুহৰ অনিষ্ট সাধন কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰে বুলি বিশ্বাস প্ৰচলিত আছে।

৬.০০ লোক-চিকিৎস্যাত নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱঃ—

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত পৰম্পৰণত লোক-চিকিৎসাৰ পদ্ধতিত নগৰীকৰণে ব্যাপক প্ৰভাৱ পেলাইছে। বিশ্বায়নৰ যুগত আনুষ্ঠানিক আৰু বৈজ্ঞানিকত চিকিৎসা পদ্ধতিৰ ব্যাপক প্ৰচলনৰ লগে থলুৱা লোক-চিকিৎসা পদ্ধতিসমূহ আমাৰ মাজৰপৰা হৈৰাই যাব ধৰিছে।

বনৌষধিসমূহ অতীজৰেপৰা আমাৰ অত্যাৰশ্যকীয় সঙ্গীৰূপে স্বীকৃত হৈ আহিছে। বনৌষধিয়ে আমাক কৰা উপকাৰৰ বাবে উদ্বিদৰ সংৰক্ষণৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। ডাকৰ বচনত জৰিয়তে আমি পুৰণি কালত যে বৃক্ষৰোপনক যথোচ্চ গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল সেইবিষয়ে জানিব পাৰো — “বৃক্ষৰোপনত আধিক ধৰ্ম”। (ন. শৰ্মা ৩)

বৰ্তমান সময়ত নগৰীকৰণ বাঢ়ি অহাৰ লগে হাবি-বন তথা বনৌষধি উদ্বিদসমূহ চকুত লগাইকৈ কমি যাব ধৰিছে। বিভিন্ন রোগত উপকাৰী তিতাবাহক, বেতগাঁজ, ভেঁকুৰীতিতা আদি আজিকালি পাৰলৈ নাই।

নগৰীকৰণৰ ফলত বৰ্তমান সময়ত অসমত বন ধৰংস ইমান বাঢ়ি গৈছে যে কেইবছৰমান পাছলৈ অসমৰ নগৰ অঞ্চলত উদ্বিদ দেখিবলৈ পোৱা যাব নে নায়াৰ সন্দেহৰ বিষয় হৈ পৰিছে। চৰুৰ উপকৰ্ত্ত অঞ্চল আৰু গাওঁসমূহতো হয়তো সীমিতসংখ্যকহে থলুৱা গচ্ছৰ নমুনা পোৱা যায়। জধে-মধে গছ কটা, অপৰিকল্পিতভাৱে জনসংখ্যা বৃদ্ধি হোৱা, নগৰমুখী জীৱনৰ প্ৰতি ধাউতি বৃদ্ধি, বহিৰাগতৰ প্ৰৱজন, গৰাখনীয়া আদিৰ ফলত আমাৰ প্ৰয়োজনীয় এই উদ্বিদসমূহ ধৰংসৰ গৰাহত পৰিছে। বন্য জীৱ-জন্মৰ ক্ষেত্ৰতো দেখা যায় মানুহৰ লোভৰ বাবে এহ প্ৰাণীসমূহৰ সংখ্যা উদ্বেজনকভাৱে কমি আহিব ধৰিছে।

বৰ্তমান সময়ত বনৌষধিৰ প্ৰয়োগ কমি অহাৰ আন এটা কাৰণ হৈছে ইয়াৰ ব্যৱহাৰৰ প্ৰতি মানুহৰ আগ্রহহীনতা। মানুহৰ মাজত আধুনিক চিকিৎসা ব্যৱহাৰ জনপ্ৰিয় হোৱাৰ লগে লগে মানুহৰ মাজত বনৌষধিৰ প্ৰতি আগ্রহ কমি গৈছে। আধুনিক চিকিৎসা ব্যৱস্থাৰ সুলভতাৰ বাবে আৰু কিছুসংখ্যক নগৰীয়া মানুহৰ বন-দৰবৰৰ প্ৰতি পোষণ কৰা অৱহেলাৰ বাবে বনৌষধিসমূহৰ প্ৰয়োগ আমাৰ মাজত কমি আহিছে।। স্কুল, কলেজ বৃদ্ধিৰ লগে শিক্ষিত মানুহে সকলো কথা যুক্তিৰে আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে চাবলৈ শিকে। ফলত তেওঁলোকৰ মাজত পুৰাতন কালৱেপৰা চলি অহা যাদু-মন্ত্ৰসমূহে প্ৰভাৱ হৈৰাই পেলায়। বৈজ্ঞানিক মানসিকতাৰ ফলত অঙ্গবিশ্বাস আৰু যাদু-মন্ত্ৰৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱ আমাৰ মাজৰপৰা কমি ঘোৱাতো শুভ লক্ষণ। কিন্তু কোনা পাৰ্শ্বক্ৰিয়া নথকা পৰম্পৰাবাগতভাৱে চলি অহা বনৌষধিৰ জৰিয়তে

কৰা চিকিৎসা পদ্ধতি আমাৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ থাকিব লাগে।

আজিকালি পুনৰ বনৌষধিৰ প্ৰতি আমাৰ সমাজত আগহ বাঢ়ি অহা পৰিলক্ষিত হৈছে। আধুনিক চিকিৎসাৰ ঔষধসমূহৰপৰা হোৱা পাশ্চক্রিয়াৰ বিষয়ে জনাৰ ফলত আৰু ভেয়জৰত্ৰ গুণবাম খনিকৰ আদিৰ প্ৰচেষ্টাত মানুহৰ মাজত আকো বনৌষধিসমূহৰ প্ৰতি আগহ ঘূৰি আহিছে।

৭.০০ সিদ্ধান্ত :

‘অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত লোক-চিকিৎসা আৰু নগৰীকৰণৰ প্ৰভাৱ’ শীৰ্ষক এই গৱেষণা-পত্ৰৰ জৰিয়তে দেখা যায় —

অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত লোক-চিকিৎসা দুই প্ৰকাৰ — বনৌষধিৰে কৰা চিকিৎসা আৰু মন্ত্ৰৰে কৰা চিকিৎসা।

বনৌষধিৰে কৰা চিকিৎসাত কাণ, ডাল, পাত, শিপা আদি উদ্ধিদৰ প্রায় প্ৰতিটো অংশ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

বনৌষধিসমূহক খোৱা ঔষধ আৰু নোখোৱা ঔষধ — এই দুই প্ৰকাৰত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। নোখোৱা ঔষধসমূহেৰে মালিচ, আঁৰি লোৱা, ঘঁঠা আদিৰ জৰিয়তে চিকিৎসা কৰা হয়।

মন্ত্ৰ চিকিৎসাৰ মূল আধাৰ বিশ্বাস। বিশ্বাস অবিহনে মন্ত্ৰ চিকিৎসা ফলপ্ৰসূ নহয় বুলি লোকসমাজত বিশ্বাস প্ৰচলিত হৈ আছে।

মন্ত্ৰ চিকিৎসাত গোপনীয়তা বজাই ৰখা হয়।

মন্ত্ৰ চিকিৎসা দুবিধ — স্তুতিমূলক মন্ত্ৰ চিকিৎসা আৰু মন্ত্ৰৰে কৰা চিকিৎসা।

কল্যাণকাৰী আৰু অকল্যাণকাৰী দুয়ো প্ৰকাৰৰ মন্ত্ৰৰ ভিতৰত কল্যাণকাৰী মন্ত্ৰসমূহ প্ৰধানকৈ চিকিৎসা কাৰ্যৰ লগত জড়িত।

৮.০০ সামৰণি :

প্ৰাচীন কালৰেপৰা আমাৰ সমাজত প্ৰচলন হৈ অহা লোক-চিকিৎসা আৰু লোক-ঔষধসমূহৰ ব্যৱহাৰৰ বৰ্তমান কমি গৈছে। ইয়াৰ কাৰণ হিচাপে আমি বন-দৰবৰ প্ৰতি আগহহীনতা, আধুনিক চিকিৎসা ব্যৱহাৰৰ সুলভতা আৰু যাদু-মন্ত্ৰৰ বিজ্ঞানসম্মতহীনতাকে ক'ব পাৰো। বিজ্ঞানসম্মত মানসিকতা বৃদ্ধিৰ লগে লগে মানুহৰ মাজত অঙ্গবিশ্বাস, যাদু-মন্ত্ৰৰ প্ৰতি আগহ কমি আহিছে। ই এক শুভ লক্ষণ। আমাৰ মাজত আধুনিক চিকিৎসা বিজ্ঞানৰ লগতে কোনো পাশ্চক্রিয়া নথকা ঘৰৱা বনৌষধিসমূহৰো প্ৰচলন হ'ব লাগে। অসমীয়া জাতিৰ প্ৰজ্ঞা, জ্ঞান-বিজ্ঞানৰ চৰ্তা এই ঔষধিসমূহে প্ৰতিফলিত কৰি আহিছে।

প্ৰসঙ্গপৃষ্ঠি

দাস, নাৰায়ণ; পৰমানন্দ বাজবংশী। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা। তৃতীয় সংস্কৰণ। গুৱাহাটী :

চন্দ্ৰপ্ৰকাশ, ২০০৬। মুদ্ৰিত।

নাথ, প্ৰফুল্ল কুমাৰ। অসমীয়া সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা। দ্বিতীয় সংস্কৰণ। গুৱাহাটী :

বিশাল প্ৰকাশন, ২০১৭। মুদ্ৰিত।

বৰুৱা, বিৰিধি কুমাৰ। অসমৰ লোক-সংস্কৃতি। অষ্টম সংস্কৰণ। গুৱাহাটী : বীগা লাইব্ৰেৰী,
২০০৫। মুদ্ৰিত।

বৰা, ভদ্ৰকান্ত। অসমীয়া সমাজৰ লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস। প্ৰথম প্ৰকাশ। নগাও : হণ্ডিল
প্ৰকাশন, ২০১৪। মুদ্ৰিত।

শৰ্মা, নবীন চন্দ্ৰ। ডাক-প্ৰবচন আৰু ডাক-পৰম্পৰা। দ্বিতীয় প্ৰকাশ। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন,
২০১২। মুদ্ৰিত।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ। অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত। পুনৰ মুদ্ৰন। গুৱাহাটী : সৌমাৰ
প্ৰকাশ, ২০০৯। মুদ্ৰিত।

তথ্যদাতা :

লীলাকান্ত নাথ। গাঁওঁ চাৰিদুৱাৰ, থানা চাৰিদুৱাৰ, জিলা শোগিতপুৰ, অসম।

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 54-67

দেবেন্দ্রনাথ আচার্যৰ উপন্যাসৰ গদ্যৰীতি : এটি অধ্যয়ন

ড° দুলাল চন্দ্ৰ দাস

সহকাৰী অধ্যাপক, দৰং মহাবিদ্যালয়

dasdulal32@gmail.com

সংক্ষিপ্ত সাৰ

অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত দেবেন্দ্রনাথ আচার্যৰ এক সুকীয়া নাম আছে। এক সীমিত জীৱন পৰিক্ৰমাত যিসকল অসমীয়া সাহিত্যিকে নিজস্ব প্ৰতিভাবে সৃষ্টিশীল সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনত খ্যাতি বাধি গৈছে, সেইসকলৰ ভিতৰত দেবেন্দ্রনাথ আচার্য অন্যতম। তেওঁ বিশ্ব শতকাৰ শেষৰ ফালে সাহিত্য সাধানাত ব্ৰতী হৈ চাৰিখন উল্লেখযোগ্য উপন্যাস বচনাৰে অসমীয়া সাহিত্যৰ ভুঁৰাল চহকী কৰি গৈছে। তেওঁৰ সেই উপন্যাস চাৰিখন হ'ল ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’(১৯৭১), ‘কালপুৰুষ’(১৯৭৬), ‘ভঙ্গম’(১৯৮২) আৰু বক্তৰাগ(গৱীয়সীত ধাৰাৰাহিকভাৱে প্ৰকাশিত উপন্যাস)। অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত সামাজিক উপন্যাসৰ অভাৱ নাই যদিও সাৰ্থক সামাজিক উপন্যাসৰ সংখ্যা সীমিত। বিৰিপিঁঃ কুমাৰ বৰুৱাৰ ‘জীৱনৰ বাটত’ উপন্যাসখনে অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ যি ভেটি নিৰ্মাণ কৰিছিল, সেই ভেটিতে আচার্যই অসমীয়া সামাজিক উপন্যাসৰ আন এক সাৰ্থক সৃষ্টিৰ বীজ সিঁচিলে ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’ নামেৰে। অসমীয়া সমাজৰপৰা হেৰাই যাবলৈ ধৰা গাঁৱলীয়া সমাজ জীৱনৰ এখন নিৰ্খুত আৰু বাস্তৱ চিত্ৰ বিষয়োপযোগী কপত উপস্থাপন কৰিছে ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’ত। আচার্যৰ দ্বিতীয়খন উপন্যাস

‘কালপুরুষ’ কাহিনী ভাগ ইতিহাস সম্বলিত। উপন্যাসখনৰ পটভূমি জয়স্তীয়া
কছুবী আৰু মোগল আক্ৰমণৰ সময়ৰ বিপৰ্যস্ত অসম আৰু ইয়াৰ পৰিসমাপ্তি
ঘটিছে শৰাইঘাটৰ বণৰ পৰিসমাপ্তিৰে। ‘জংগম’ তেওঁৰ তৃতীয়খন উপন্যাস।
দ্বিতীয় মহাসমৰত জাপানে ইংৰাজ অধিকৃত ব্ৰহ্মদেশ অধিকাৰ কৰাত বার্মানসকল
অধিক হিসুক হৈ পৰে আৰু তাত থকা অনা-বার্মানসকলৰ ওপৰত জয়ন্ত্য অত্যাচাৰ
চলায়। বার্মানসকলৰ নিৰ্ভুতাৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ তথা নিজৰ প্রাণ বক্ষা কৰাৰ
স্বার্থত নিজৰ ঘৰ-বাবী এৰি ভগনীয়াসকলে অসম অভিমুখে যাওা কৰে। এই
যাওা আছিল বিপদ-সংকুল আৰু কষ্টকৰ। ভগনীয়াসকলৰ এই অনিশ্চিত, কষ্টকৰ,
বিপদজনক যাত্রাক বিয়য়বন্ধ হিচাপে লৈ ‘জঙ্গম’ উপন্যাসখন বচনা কৰিছে।
তিনিওখন উপন্যাসৰ আকৰণীয়তাৰ অন্যতম দিশ হ'ল ইয়াৰ ভাষা। উপন্যাসিকৰ
ভাষাই পাঠক সমাজক এক সুকীয়া আমেজ দিব পাৰিছে। কিয়নো তেওঁৰ ভাষা
সাৱলীল, হৃদয়গ্রাহী হোৱাৰ লগতে এই ভাষা পাঠকৰ চিৰপৰিচিত। প্ৰস্তাৱিত
গৱেষণা পত্ৰখনত দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উল্লিখিত উপন্যাস তিনিখনৰ ভিত্তিত
তেওঁৰ গদ্যৰীতি সম্পর্কে আলোচনা কৰা হ'ব।

সূচক শব্দঃ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য, অন্য যুগ অন্য পুৰুষ, কালপুরুষ, জঙ্গম, গদ্য,
গদ্যৰীতি, ভাষা, শব্দ, বাক্য।

১.১ অৱতৰণিকাঃ

গদ্য সাহিত্যৰ ভাষা কৰিতাৰ ভাষাৰ তুলনাত সহজ যেন বোধ হয়। ইয়াক সকলোৱে
কয় আৰু লিখে; কিন্তু ইয়াৰ বচনাৰ কৌশল ইমানো সহজ নহয়। ভাষাৰ স্বাভাৱিক কৰ্প
গদ্য; যিটো ভাষাৰ কথিত কৰ্প। কথিত ভাষাৰ যিটো কৰ্প ব্যাকৰণিক উপাদানেৰে
সমৃদ্ধ অৰ্থাৎ কথিত ভাষাৰ সংক্ষাৰিত কৰ্পটোৱেই হ'ল মান্য অৰ্থাৎ আনুষ্ঠানিক।
সাহিত্যিক গদ্য ইয়াৰ আন এক কৰ্প। গদ্যৰ জনপ্ৰিয়তা সৰ্বাধিক। উপন্যাস, চৃটিগল্প,
প্ৰবন্ধ আদিৰ জনপ্ৰিয়তাই তাৰ প্ৰমাণ। কিন্তু সমালোচকৰ দৃষ্টিত ‘Further evidence
of our inarticulateness concerning prose style is found in the great
difficulty most of us have in criticizing our style in an essay, or letter’
(Boulton, p-2). সাহিত্যিকে তেওঁৰ সৃষ্টিকৰ্মত ভাষা ব্যৱহাৰৰ এটা নিজস্ব শৈলী
অৰ্থাৎ গদ্যৰীতিৰ জন্ম দিয়ে; যি গদ্যৰীতিয়ে তেওঁৰ ভাষাৰ ব্যৱহাৰৰ বৈশিষ্ট্যক
পৰিস্ফুট কৰে। ধৰনি সংযোগ, শব্দচয়ন, বাক্য বিন্যাস, কাৰ্য্যিক আৰু অলংকাৰপূৰ্ণ
ভাষা ব্যৱহাৰৰ মাজেদি এই শৈলী বা গদ্যৰীতি পৰিস্ফুট হয়। গদ্যৰীতি হৈছে—
“কোনো ভাষাৰ অন্তৰ্গত ভাষিক সংগঠনেৰ বিভিন্ন স্তৰে সামাজিক পৰিবেশ অনুসাৰে
বাক্য-ব্যৱহাৰেৰ সঙ্গতি পূৰ্ণ পৰিবৰ্তনকে বোৱানো হয়ে থাকে।” (মজুমদাৰ ৫)

গদ্যৰ পৰিপক্তা পৰিস্ফুট হয় গদ্য লেখাৰ কৌশল আৰু ধৰণক কেন্দ্ৰ কৰি। এই
ফেৰত ছন্দ স্পন্দনাযুক্ত গদ্য, চুটি চুটি বাক্য আৰু চুটি চুটি অনুচ্ছেদৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। ছন্দ
স্পন্দনে গদ্য সাহিত্যৰ বিচিৰণতা আনি দিয়ে। গদ্যৰ ওজন্বিতাত অলংকাৰ, জতুৱা ঠাঁচ আদিৰ
গুৰুত্বও যথেষ্ট। গদ্যই সদায় বিষয়ক যুক্তিসিদ্ধ কৰ্পত তুলি ধৰে।

১.২ অধ্যয়নৰ পদ্ধতিঃ

বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায়ত আলোচ্য বিষয়টো প্ৰগালীবদ্ধভাৱে বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা হ'ব।

১.৩ অধ্যয়নৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যঃ

দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য এগৰাকী প্ৰতিষ্ঠিত অসমীয়া কথাশিল্প। তেওঁৰ গদ্য সাহিত্যৰ ভাষাই পঁচুৱে সমাজক সুকীয়া আমেজ দি আহিছে। তেওঁৰ নিভাঁজ আৰু সাবলীল অসমীয়া ভাষাই পঁচুৱেক বিশেষভাৱে আকৃষ্ট কৰে। তেওঁৰ গদ্যবীতিয়ে পঁচুৱেক স্বাভিমানী কৰি তোলে। ভাষাৰ ব্যৱহাৰতেই যে একেটা ভাষাৰ মহত্ব আৰু ঐশ্বৰ্য নিহিত হৈ থাকে, তাক বাবকৈয়ে আচাৰ্যৰ উপন্যাস পঠনৰ পৰা উমান পাৰ পাৰি। তেওঁৰ উপন্যাস তিনিখনৰ ভাষাৰ ভিত্তিত গদ্যবীতিৰ সামগ্ৰিক বিশ্লেষণ কৰাটোৱেই এই অধ্যয়নৰ মূল লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য।

১.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰঃ

গৱেষণা পত্ৰখনৰ আলোচনাৰ মূল বিষয়—দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যবীতি। আচাৰ্যৰ সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখন তিনিখন সফল উপন্যাসেৰে গঠিত। তেওঁক সাহিত্যিক হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা উপন্যাস তিনিখনত ব্যৱহাৰত গদ্য আধাৰত তেখেতৰ গদ্যবীতিৰ এক প্ৰগালীবদ্ধ আলোচনা ইয়াত দাঙি ধৰা হ'ব।

২.০ মূল বিষয় অধ্যয়নঃ

২.১ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উপন্যাসঃ

দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উপন্যাস চাৰিখন। চাৰিওখন উপন্যাসেই উপন্যাসিক গৰাকীৰ সাৰ্থক সৃষ্টি। তেওঁৰ সেই কালজয়ী উপন্যাস তিনিখন হ'ল ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’(১৯৭১), ‘কালপুৰুষ’(১৯৭৬), ‘জন্ম’(১৯৮২) আৰু ৰক্তৰাগ (গৰীয়সীতি ধাৰাৰাহিকভাৱে প্ৰকাশিত উপন্যাস)।

অসমীয়া ভাষাত সফল সামাজিক উপন্যাসৰ সংখ্যা তেনেই তাকৰ। কিন্তু আচাৰ্যৰ ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’ উপন্যাসত অসমীয়া সমাজ জীৱনে বিশেষকৈ হেবাই যাব ধৰা গাঁৰলীয়া সমাজখনৰ ছবিখন নিখুঁত ৰূপত দাঙি ধৰিছে। ‘কালপুৰুষ’ তেওঁৰ দ্বিতীয়খন সাৰ্থক উপন্যাস। উপন্যাসখনৰ পটভূমি ঐতিহাসিক; তাৰ ভিত্তিত উপন্যাসখনক ঐতিহাসিক উপন্যাস বুলিব পাৰি। কিয়নো জয়ন্তীয়া-কছাৰী যুদ্ধৰ সময়ৰ অসমৰ ছবিখনৰ উপৰি মোগলৰ লগত হোৱা শৰাইঘাটৰ যুদ্ধলৈকে ইয়াত ঠাই পাইছে। ‘জংগম’ আচাৰ্যৰ সবাতোকৈ জনপ্ৰিয় আৰু সফল উপন্যাস। ইয়াত ব্ৰহ্মদেশৰ পৰা পলায়ন কৰা ভগনীয়াসকলৰ দুখভৰা কাহিনী বিবৃত হৈছে। তেওঁৰ উপন্যাসৰ আকৰ্ষণীয়তাৰ অন্যতম কাৰণ হৈছে ভাষা। তেওঁৰ ভাষাই প্ৰতি গৰাকী পাঠকক এক সুকীয়া আমেজ দিয়ে।

২.২ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যবীতিঃ

দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যবীতিৰ এটা সুকীয়া বিশেষত্ব আছে। তেওঁৰ গদ্যবীতিৰ এই সুকীয়া বিশেষত্বই পঁচুৱেক সকলো সময়তে মোহাছম কৰি ৰাখে। ভাষাৰ এনে বিশেষত্বৰ বাবেই আজিও তেওঁৰ উপন্যাস পুৰণি হৈও নতুন। ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’, ‘কালপুৰুষ’,

‘জঙ্গম’ এই উপন্যাস তিনিখন ভাষার ভিত্তিত তেওঁর গদ্যবীতির এটি প্রগালীবন্ধ আলোচনা করিবলৈ প্রয়াস করা হৈছে।

২.২.১ শব্দচয়নঃ

গদ্যত শব্দৰ সংযোজন এটি উল্লেখনীয় দিশ। ই অর্থজ্ঞাপক শব্দৰ সমষ্টি। সাহিত্যৰ গদ্য সদায় কথিত গদ্যৰ তুলনাত যথার্থ, সূক্ষ্ম, আটিল আৰু মনোগ্রাহী। গদ্য ভাষাৰ প্রাঞ্জলতা নিৰ্ভৰ কৰে বিষয়বস্তু বা ভাৱৰ ওপৰত। “যি কোনো গদ্যশৈলীৰে গুণাঙ্গণ নিৰ্গঢ় কৰাৰ সময়ত ভাৱ বিশেষৰ বাহক আৰু বস সৃষ্টিৰ মাধ্যম হিচাপে তাৰ উপযোগিতা কিমান সেই কথাহে প্ৰধানতঃ বিচাৰ্য”(কটকী ৪)। এক বা একাধিক ধ্বনিৰ সংযোগত সাহিত্যিকে গঢ়ি তোলে একোটা অৰ্থবহু গোটা; এই অৰ্থবহু গোটোকে শব্দ বোলা হয়। শব্দ হ'ল এজন সাহিত্যিকৰ ভাৱৰ সংৰক্ষণ, সংৰহন আৰু সংগ্ৰহণ কৰাৰ প্ৰধান আহিলা। উৎকৃষ্ট শব্দৰ চয়ন আৰু বিন্যাস তথা অৰ্থবহু সংযোজনে একোটা বাক্যক শক্তিশালী বক্ষ দিয়ে। গতিকে শব্দ কেৰল সাহিত্যিকৰ ভাৱৰ বাহকেই নহয়; ই তেওঁৰ চিন্তা-চেতনা, দৰ্শন প্ৰকাশৰ প্ৰধান বাহন। দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্য শব্দচয়নত যথেষ্ট সচেতন। তেওঁৰ প্ৰতিখন উপন্যাসৰ পটভূমিৰ সময়, বিষয়বস্তু অনুযায়ী ভাষাৰ বক্ষ সুকীয়া। আনহাতে তেওঁৰ উপন্যাসকেইখনত চৰিত্ৰ অনুযায়ীও ভাষাই বক্ষ সলাইছে। মুঠতে তেওঁৰ ভাষাত শব্দচয়নে এক সুকীয়া মৰ্যাদা লাভ কৰিছে।

২.২.২ নিভাজ আৰু ঘৰুৱা অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগঃ

নিভাজ আৰু ঘৰুৱা অসমীয়া ভাষা দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যবীতিৰ অন্যতম বিশেষত্ব। সহজ সৰল ভাষাবে বণনীয় বিষয়ক আকৰ্ষণীয় বৃপ্ত তুলি ধৰাত আচাৰ্যৰ প্ৰতিভা চৰুত লগা। স্থান বিশেষে তৎসম শব্দৰ প্ৰয়োগৰ ভিব দেখা গলেও সি অসমীয়া ভাষাৰ নিভাজ কৃপটো মোলান পেলাব পৰা নাই। তাৰ পৰিৱৰ্তে তেনে গদ্য বচনাৰ কৌশলে তেওঁৰ ভাষাক অধিক মনোগ্রাহী আৰু বৰ্মনীয়তা প্ৰদান কৰিছে। ঘৰুৱা শব্দচয়নে তেওঁৰ ভাষাক ঘৰুৱা অথচ চিৰধৰী কৰি তুলিছে। ঘৰুৱা ভাষাৰ মনোহাৰিত্ব বাবেই তেওঁৰ উপন্যাস আজিও জনপ্ৰিয়। ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’, ‘কালপুৰুষ’ আৰু ‘জঙ্গম’ উপন্যাস তিনিখন ভাষা আৰম্ভণিৰে পৰা শেষলৈকে নিভাজ আৰু ঘৰুৱা। উদাহৰণ (ক)—

“হাউলীৰ দুৱিৰিয়েদি মূৰত মুগাৰ পাগমৰা আদহীয়া চানেকীয়া মানুহ এজন
ওলাই আহি মোৰ কায়বতে থিত্ দি বললাই। ওখকৈ সুন্দৰ সুঠাম দেহ, ফুটি
যাওঁ ফাটি যাওঁ তেজগোৱা মুখ। দুই কোৱাৰিয়েদি বৈ আহিছে’ এমোকোৰা
তামোলৰ সেলেঞ্চী। মুগাৰ সাজৰ ওপৰত আটি বন্ধা পাটৰ উঙালি—তাতে
চাৰিহাতীয়া বেঁকা তৰোৱাল” (আচাৰ্য ১৭)।

উদাহৰণ (খ)—

“সৰু সৰু লংলুঙ্গীয়া বাটবোৰ ওপৰে তলে লতাপতাৰে ঢকা—যেন একোটা
সুবদ্ধহে। নিতাল নিষ্ঠক অৰণ্য—ক'তো এটা চৰাই-চিৰিকতিৰ মাত নাই।
কাঁইটীয়া লতাবোৰ কাপোৰ-কানিয়ে মেৰাই ধৰি আঁজোৰে কাপোৰ ফাটি
ছিৰলা-ছিৰলি হয়। কান-সমনীয়া সৰালি ঘাঁহবোৰৰ কাঁচি যেন ধাৰে

মানুহবিলাকৰ হাতে গায়ে আঁচুৰি সেৰেলা-সেৰেল দাগ কাটিছিল—চকলা-চকল ঘাবোৰত বিৰিষি থকা তেজ গোট মাৰি সেইবোৰ আৰু জিলিকাই তুলিছিল। কিছুমান ঘা বিয়পি পৰি ডেগডেগীয়া হৈছিল সেইবোৰত জাকে জাকে কটামাখি পৰি কলী পাৰিছিল” (আচাৰ্য ১২১)।

গদ্য পাঠ এটি পঠনত ভাষাই এক সমোহনী শক্তি সৃষ্টি কৰে; সেই শক্তিয়ে উপন্যাসখন পুনঃ পুনঃ পঠনৰ প্রতি পাঠকক আকৃষ্ট কৰে। শব্দচ্যুত, বাক্য বিন্যাস, জতুৱা ঠাঁচ, প্ৰবাদ-প্ৰবচন-ফকৰা-যোজনা আদিয়ে পাঠ এটাৰ সৌন্দৰ্য বৃদ্ধি কৰে। আচাৰ্যই পৰিৱেশৰ বৰ্ণনাত, পৰিস্থিতিৰ উপস্থাপনত আৰু চৰিত্ৰ মুখত ব্যৱহাৰ কৰা ভাষাই পাঠকৰ মনত উৎকণ্ঠা সৃষ্টি কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে।

২.২.৩ নিখুঁত পদ আৰু বাক্য বিন্যাসঃ

সৃষ্টিশীল লেখকৰ ভাষা কোৱা বা লিখাৰ একোটা নিজস্ব ধৰণ অৰ্থাৎ শৈলী থাকে; তাক তেওঁ লেখনিৰ মাজেদি প্ৰতিভাত কৰে। “সাৰ্থক লেখকসকলৰ বচনাত জীৱনৰ সৰু বৰ বিভিন্ন বিষয়বৰপৰা আৰম্ভ কৰি গভীৰ দাশনিক বিষয়সমূহে স্বাভাৱিকভাৱে প্ৰকাশ লাভ কৰে গতিকে তেওঁলোকৰ গদ্যও বিচ্ছিন্নপত প্ৰকাশ লাভ কৰে”(গোস্বামী ৩৮৬)।

দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উপন্যাসৰ পদ আৰু বাক্য বিন্যাস নিখুঁত। ‘আকণ্ঠা যোগ্যতা আৰু আসন্তিযুক্ত পদ সমষ্টিয়েই বাক্য’ বুলি বিশ্বনাথ কৰিবাজৰ মন্তব্যটি আচাৰ্যৰ গদ্যৰ ক্ষেত্ৰত স্বাভাৱিকতে খাটে। তেওঁ পদৰ লগত পদৰ সঙ্গতি বাখি বাক্যত পদৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে এজন ভাষাবিদৰ দৰে। বাক্যত ব্যৱহাৰ পদসমূহৰ কোনটো পদ কাৰ সৈতে নিকট সম্পৰ্ক, তাক বিচাৰ কৰিছে বাক্যত পদৰ ব্যৱহাৰ কৰিছে। তেওঁৰ পদ বিন্যাসৰ এনে বীতিয়ে বাক্যক নিভাঁজ আৰু অৰ্থবহু কৰি তুলিছে। আনন্দি কিছুমান বাক্য দীঘলীয়া হোৱা সত্ৰেও সি শিথিল হোৱা নাই। তেওঁৰ প্ৰতিখন উপন্যাসৰ পদ আৰু বাক্য বিন্যাসলৈ মন কৰিলেই তাৰ উমান পোৱা যায়।

উদাহৰণ (ক) —

‘ঘৰৱা কাম-কাজত মন-কাণ নাথাকিলেও নন্দীৰাম ৰাজহৰা কামত আগৰণুৱা; শকত হটঞ্চা শৰীৰেৰে স্বাস্থ্যবান তেজাল ডেকা, গাত দুটা বলদৰ জোৰ’(আচাৰ্য ৯)।

উদাহৰণ (খ) —

‘পথাৰ-সমাৰ, খেতি-বাতিৰ ভাৰ ভাৰতীয় দিন মজুৰৰ হাতত শোধাই দি আমোদ-প্ৰমোদ আৰু জুৱাখেলত মন্ত হৈ টেটুলৈকে ধাৰত পোত খাই মাটি-ভেটি বেচি দি আকো সেই মাটিতে আধিখেতি কৰি ঘৰে ঘৰোৱাহে এসাজ খাই দুসাজ লয়োনে থাকিবলগীয়া হোৱাত ভাগ্যক ধিয়াই থকা কিছুমান অসহায় মানুহ; লেলাই ধেন্দাই জীৱনৰ দুৰ্বহ ভাৰ বৈ নিয়া এদল মুক পঞ্চৰ দৰে’ (আচাৰ্য ৫)।

২.২.৪ প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ফকৰা-যোজনা, খণ্ড-বাক্যৰ ব্যৱহাৰঃ

ভাষাৰ সমৃদ্ধতাত প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ফকৰা-যোজনা, খণ্ড-বাক্যৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। ইয়াৰ আধাৰত ভাষাৰ ঐশ্বৰ্যময় কৃপটো প্ৰকাশ পোৱা লগতে ই ভাষাৰ শক্তিশালী ৰূপটোও প্ৰতীয়মান

করে। পূর্বঠ আৰু পৰিপক্ষ গদ্য চানেকিৰ ই এক উকৃষ্ট নিৰ্দশন। দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যৰ গান্তীৰ্থতাৰ প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ফকৰা-যোজনাৰ অৱিহগাৰ যথেষ্ট। ঔপন্যাসিকে ইয়াৰ পাণ্ডিত্যপূৰ্ণ ব্যৱহাৰেৰে ভাষাক উজ্জীৱিত কৰাই নহয়; ভাষাক আতুলনীয় আৰু হৃদয়গ্রাহী কৰি তুলিছে। প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ফকৰা-যোজনাৰ সঘন আৰু ব্যথাযথ ব্যৱহাৰ কৰি তেওঁৰ ভাষাক ‘গ্ৰাম্য কৰ্প’ এটা দিয়া বুলিব পাৰি। উদাহৰণ—

- আকালো নাই ভঁৰালো নাই।
- তোমাৰ বাৰীৰে বাঁহৰ গাজ তাৰে কৰিলো খৰিচা, তোমাকে বেচি সিকিটো ল'লৈঁ কথাটো মন কৰিছা।
- বোলে থাই কাৰ্শলা ডালত উঠিল কাঠিচেলেকাৰ মৰণ মিলিল।
- “ৰো-বৰালি সৰকি গ'ল, পুঁটী-খলিহনা পাহত লাগি ব'ল।
- এতিয়া চৰক সুধিহে চাউল বহাবৰ হ'লনে ?
- “এতিয়া আটাইখন চখৰীয়াত পৰিলো।”
- ভাল আমৰ পুলি হৈ বকৰাণিত গজা তেওঁৰ সৰকটো পুতেক নুন্মাওৰ জাদাখন গণনা.....।
- ফাঁট দিয়া বসুমতী পাতালে লুকাওঁ।
- অকামিলা কেলেছৰাৰ জাত—হাতৰ লথিমী ভবিবে ঠেলিলে।
- “এৰা, তহঁতে মিলিজুলি কিবা এটা ব্যৱস্থা কৰহক—মাউখে থাকিলে গুড়ি পৰৱাৰো মৰণ নাই।”
- ওঁঠ চেপিলে গাখীৰ ওলোৱা থানু।
- আলচা কথা নহয় সিদ্ধি, বাটত আছে কণা বিধি।
- আইধৰতকৈ বাইধৰহে চাৰ।
- গাঁড়ে বৰাই পোনে চলে ফালৰি কাটিবা সমুখ হ'লৈ।
- উদক ভেটা বখীয়া পতা।
- বাহিৰে ৰং চং ভিতৰে কোৱাৰ্ভাতুৰী।
- সঙ্গিৰ বাঁহ বুধিৰে কাটিবা।
- মানুহৰ একাল বাঁহৰ এফাল।
- নেচাই ডেলে গালৈকে ঘাটি।
- চৰক সুধিলে চাউল নথৰে।
- লাউ ডাঙৰ নহ'ক তেওঁ পাতৰ তল।
- পকা ফৌৰা গেলিবলৈ দিয়াতকৈ কাটি পেলালেহি গালৈ ভাল।
- হস্তীৰ দস্ত এবাৰ ওলানেনেকি পুনৰ্বাৰ সোমায়। (কালপুৰুষ ৬৮)
- সাগৰ শুকায় মানিক লুকায়।
- খত্তেকৰ ভোজ খাওঁতা নাই।
- মানুহে পাঞ্জে, ইঁশ্বৰে ভাঞ্জে।

২.২.৫ খণ্ডবাক্যঃ

কাঁহ পৰি জীগ যোৱা, কপালখাতী, পানীত হাঁহ নচৰা বিলৈ, বিনা মেঘে বজ্রপাত পৰা, ধোদৰপচলা, অকাজভাগী, কপালৰ দুখ, আলফুলকৈ, কাঁহ পৰি জীগ যোৱা, নাই ৰঙামাটি নাই গুৱাহাটী, নিকিনা গোলাম, খামীডাঠ, পথালিচকুৱা, দলদোপ হেদোলদোপ, ঘোৰিবাথো, উৰহী গছৰ ওৰ, অকাজভাগী, যাউতিযুগীয়া, কপালখাতী, শালিকী পৌৰিতি, এলাইবাদু, কোৱে কাটি প্ৰহণী চপোৱা, বেঞ্চেমুতা গৰু, আলেঙ্গে আলেঙ্গে, কোঢামুখীয়া কামোৰ, নাকত তেল দি শুইছে, গঙাটোপ হৈ ওফন্দি ফুৰা, নেদেখা ভাও জুৰি, পিলিঙ্গ তিপাম, বাটিৰ কাঁইট, গৰুৰ আগত টোকাৰী বা, কেহেঁৰাজ বটা যেন, ডলাৰ বগৰী, গৰহা গজা, গোজেই গজ হ'ব, ফৰিং ফুটা জোনাক, পোকে কামোৰা গৰু, বঁহীয়া বঁহীয়া গোদৰ, কঁদোৰে বাঁহত জুই, কাকতি ফৰিং, হাত সাৰে ভৰি সাৰে, শেনৰ এজাত, নাভূত নাশ্রত, নিদানত পৰিলোঁ, কলটোপ কলটোপ, মৰকেলেপ, কলহৰ মুখে ঢলা, দোকোল টকা, ইত্যাদি।

২.২.৬ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ গদ্যবীতিত বিশেষণ পদঃ

ভাষা সমৃদ্ধশালী আৰু শক্তিশালী কৰাত বিশেষণ পদৰ ভূমিকা গুৰুত্বপূৰ্ণ। ই ভাষাৰ প্ৰকাশিকা শক্তিৰো পৰিচায়ক। উপন্যাসিক আচাৰ্যই তেওঁৰ উপন্যাসকেইখনত বিশেষণ পদৰ ব্যৱহাৰত দক্ষতাৰ পৰিচয় দিছে। সঘন বিশেষণ ব্যৱহাৰে ভাষাক বৰ্ণনীয় আৰু অৰ্থবহু ক্ষপত তুলি ধৰিছে। তেওঁ য'তেই সুবিধা পাইছে, তাতেই বিশেষণীয় শব্দ ব্যৱহাৰ কৰি ভাষাক উজ্জীৱিত কৰিছে। বিশেষণৰ তিনিওটা ক্ষপ অৰ্থাৎ বিশেষ্যৰ বিশেষণ, বিশেষণীয় বিশেষণ আৰু ক্ৰিয়া বিশেষণ পদৰ ব্যৱহাৰত আচাৰ্যই অসামান্য প্ৰতিভাৰ পৰিচয় দিছে। ভাষা ব্যৱহাৰৰ এনে অসামান্য প্ৰতিভাই তেওঁক এগৰাকী ‘ভাষাবিদ’ হিচাপে চিহ্নিত কৰিছে। এগৰাকী অভিযন্তা হৈও তেওঁৰ অসমীয়া ভাষাত দখল আছিল যথেষ্ট। বিশেষণ পদে তেওঁৰ গদ্য ভাষাত সোণত সোৱগা চৰাইছে। বিশেষণ পদৰ বিচক্ষণ প্ৰয়োগত তেওঁৰ গদ্যৰ স্পষ্টতা আৰু বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ উজ্জলতা বাঢ়িছে। উদাহৰণ—

২.২.৬.১ বিশেষ্যৰ বিশেষণঃ

কিন্কিনীয়া বৰষুণ, ধৰ্মধৰ্মীয়া বালি, লিকলিকীয়া বৰশী, চিলচিলীয়া বোকা, গলগলীয়া মাত, লুংলুংতীয়া বাট, সুণীয়া হেংদান, কিৰকিবীয়া আঙুলি, দোৰ্দপাল বৰষুণ, ভোগজৰা হেংদান, লেকেতীয়া বঙাল, সুণীয়া কাঁহী, টিংটিতীয়া খং, পলৰীয়া বণুৱা, ধূলিয়ৰী আকাশ, হাবিতলীয়া বাট, বালিঅঁহীয়া মাটি, কইলাখুজীয়া খোজ, লেকেচীয়া এচাৰি, শুংশুতীয়া ঘোঁৰা, ডবাপিটা বৰষুণ, ঘিটমিটীয়া এন্ধাৰ, চলচলীয়া চকুৰে, বমক-জমক কাৰেণ্টত, লেংলেংতীয়া দ'তে, চিক্চিকীয়া সাপ, দহসেৰীয়া ভোৰতালয়োৰ, খিংখিংখীয়া বলাই, টিঙ্গি টিঙ্গি খং ইত্যাদি।

২.২.৬.২ বিশেষণীয় বিশেষণঃ

ধৰ্মধৰ্মীয়া শুকান, ফেৰফেৰীয়া কোবাল বতাহ, চক্ৰকীয়া ক'লা, ধৰ্মধৰ্মীয়া খহটা চাদৰহে, বিংবিতিয়া তিতিকি তিতিকিকৈ চাহ, কুপচকলীয়া তিববিৰণি তৰা, ডেকেৰী আদহীয়া তিৰোতা, নিপোটল লাহী দেহাবোৰ, গজগজীয়া চোৱাৰী বণুৱা, লুংলুংতীয়া হাবিতলীয়া বাট, লিচ্চিপিচীয়া লেকেচীয়া ডেকা, সুণীয়া বাখৰ পতোৱা হেংদান ইত্যাদিচ'।

२.२.६.३ त्रिया विशेषणः

चिक्कमिकाइ खेलिछिल, दपदपैके जलिछे, लेबलेबाइ गैलिछिल, किलबिलाइ फुरिछे, रंदटो टिक्टिकैके ओलाइছे, चका-चमकाकै देखा, चकला चकले ओलाइ, गा जिम-जिमाइ याय, तिरविराइ उठिछिल, खिल्खिलाइ हाँहि, जिकजिकाइ उठिल, केब्रकेबाइ उठिल, चलकुटीयाइ आहि, चेंलूटि खाइ, चुलियाचूलि हयगै, टलंभटं करि परि याय, बजनजनाइ थाके, टेलंटेलैकै चकू मेलि, ढुलुलीया है परे, विशिकि-विशिकि देखा, जिकजिकाइ उठिल, कलमटियाइ थका, पिन्पिनाइ नफुविरिगै, चपचपीया खालेटो, सिरसिरीया जारटो, चिलमिलीया टोपनि इत्यादि।

किछुमान विशेष्य शब्दत ए-कार योग दि ताक दुवारैकै लगे लगे प्रयोग करि त्रिया विशेषण वा विशेषण अन्य ॰क्षण गळून करा आचार्यार गदावीत्र अनातम वैशिष्ट्य। उदाहरण— हाते हाते दिलो, पेटे पेटे नोत मजा नाइ, हाडे हाडे बुजिलो, पाहे पाहे उटि, थानिये थानिये बिलगै, निजे निजेहि याव, लाङे लाङे पुतिव इत्यादि। तेवें किछुमान इ-कावात एकोटा शब्द द्वितीय प्रयोग पद साधन करिछे। उदाहरण—खटि खटि वरडेऊ खाले, आँजलि आँजलिकै आनि खाटत भराइ, भितवि भितवि बलहीन हैचे जेकनि जेकनि लगा, चकुपानी टुकिटुकि कैले, उचुपि उचुपि कान्दिछिल, शिवाइ शिवाइ तपत तेजर पिरपिरणि, कँपि कँपि, टेडि टेडि इत्यादि। ठिक सेहिदरे ठाये ठाये, सांचेसांचे, आलेणे आलेणे, घरे घरे उमुरा गजिल, पदे पदे आपद, खोजे खोजे, आगे आगे आदिवोर विशेषण पदलैको आङ्गुलियाव पारि।

२.२.७ ध्वन्यात्मक, युरीया, अनुकूप आकू अनुकार शब्दर प्रयोगः

ध्वन्यात्मक, युरीया, अनुकूप आकू अनुकार शब्दरेर एकोटा भायार मानिकी मधुरी फचल स्वरूप। इ भायार प्रकाशिका शक्ति वृद्धि करे। भाया एटार एइसमूह उपादाने बग्नीय विषयक स्पष्टता दिये आकू भायार ॰क्ष-बैचित्र्यार मेट मरा भँवालर छविखन दाङि धरे। भाया एटार शक्तिशाली प्रकाशिका कूपटो केरल शब्दर पोनपटीया ब्यरहारते स्पष्ट नहय; शब्दक नातुन ॰क्षत सजाव पारिलेहे भायार कालिकामय ॰क्षपटो पोहरलै आहे। ध्वन्यात्मक, युरीया, अनुकूप आकू अनुकार शब्दर ब्यरहारत भाया एटाइ आतुलनीय आकू स्व-महिमारे उत्सासित है उठेठे। आचार्यार उपन्यासत यथेष्ट परिमाणे ध्वन्यात्मक, युरीया, अनुकूप आकू अनुकार शब्दर प्रयोग घटिछे। उदाहरण—

२.२.७.१ ध्वन्यात्मक शब्दः केरकेबाइ, दपदपैके, खिल्खिलाइ, दुम् दुम्, मटमटैकै, खिलखिल, हरहर, हो होकै, ताँथे ताँथे, हिर हिर, मटमटैकै, हँगे हँगैकै, खटखट, मरमरणि इत्यादि।

२.२.७.२ युरीया शब्दः तामोल-पाग, दान-दक्षिणा, सुते-मूले, उखल-माखल, लागी-तागी, शाके-पाते, ताँते-सूते, तेले-सेन्दूरे, जीरबी-बोवाबी, हात-भरि, बाजहि-ततहि, गालि-शपनि, घरे-घरोराहे, उठा-नमा, अनाहि-बनाहि, बोवाहि-कटाहि, कापोबे-कानिये, खाले-डोणे, विले-होलाइ, उखल-माखल, डाब-धमकि, शियाले-शगुणे, लंबाहि-तिरोताहि, गति-गोत्र, हाविये-बननिये, ओकोल-मोकल, गाँवे-भुग्रेंगे, विडि-चूर्बट, लुकाहि-चूरैकै, घाटि-बाटि, माटि-डेटि, दूर-विदूर, चूगे-धपाते, सोध-पोछ, बुढा-थेबाइ, वियाहि-सवाहे, जबा-फुका, पा-

পইচা, কথা-বতৰা, দিনে-বাতিয়ে, হাট-বজাৰ, খেতি-বাতি, গাঁও-ভুঁই, জীৱন-মৰণ, গান-বাজনা, চাই-চিতি, সৰু-সুৰা, চিৰৰা-চিৰৰি, হায়ে-বিয়ে, মূৰে-গায়ে, কুকুৰ-মেৰুৰি, কাউৰী-কুকুৰ, চুকে-কোগে, আমে-কঁচলে, কথা-বাৰ্তা, খটৎ-খাটাং, ঘটৎ-ঘাটাং, লাম-লাকুটা, তাল-খোল, নিমখে-তেলে, ওজৰ-আপত্তি, শাও-শপনি, কাবৈ-মাণুৰ, শিকি-বুজি, বিয়া-বাক, লাগি-ভাগি, হাতে-ভাতে, জৰা-বিয়াধি, চোলে-চাৰিয়ে, নোহোৱা-নোপোজা, তিতা-কেঁহা, তেজ-মঙ্গ, জুলা-টেঁগা, মাহ-হালধি, কামে-কাজে, দিনে-পোহৰে, ইননি-বিননি, নেওচা-কেওচা, কেতেৰা-জেঙেৰা, বিচাৰি-খোচাৰি ইত্যাদি।

২.২.৭.৩ অনুকূলৰ আৰু অনুকূপ শব্দঃ মানুহ-দুনুহ, আলহী-দুলহী, ফটা-ছিটা, সাপ-সুপ, টিকটি বিকচি, লেডেৰ পেডেৰ, চোৰ-চাৰি, চেৰেউ ফেৰেউ, শঙ্গ-চঞ্গ, বন্ধ-বেহানি, হাড়ে-ছালে, কেচেমা কেচেম, মোকোৰা মোকোৰে, থেকেচা-নেকেচা, পথাৰে-সমাৰে, টিকচি বিকচি, লাতুৰি পুতুৰি, লৰা-লুৰি, খৰি-খৰে, পিৰপিবণি, ডা-ডাঙৰীয়া, পো-পোৱালি, জা-জলপান ইত্যাদি।

২.২.৮ ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গৰ প্ৰয়োগঃ

কোনো এটা বিশেষ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ বা কোনো এটা কাৰ্যক জোৰকৈ বুজাৰলৈ অসমীয়া ভাষাত ক্ৰিয়াপদৰ পিছত সৰ্গ বা প্ৰত্যয় যোগ দিয়া হয়, এইসমূহ সৰ্গ বা প্ৰত্যয়কে ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গ বুলি কোৱা হয়। ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গ অসমীয়া ভাষাৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ বিশেষত্ব। ক্ৰিয়াবাচক পৰ-সৰ্গৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগ দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ ভাষাত লক্ষ্য কৰা যায়। ক্ৰিয়াবাচক পৰ-সৰ্গই ভাষাক শক্তিশালী কৃপ দিয়াই নহয়, অসমীয়া ভাষাৰ ঐশ্বৰ্যময় কৃপটোকো ইউজীৱিত কৃপত তুলি ধৰিছে। আচাৰ্যৰ উপন্যাসকেই খনত ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গৰ ব্যৱহাৰ যথেষ্ট। -গৈ, -চাঁগৈ, -চোন, -তো, -দেখোন, -নে, -নেকি, পাই, -বুলি, -ইঁক, -হি, -হবলা, -হেঁতেন ইত্যাদি ক্ৰিয়াবাচক পৰসৰ্গ উপন্যাসিকে বহুলভাৱে কৰিছে। উদাহৰণ—

-গৈঃ আহিলগৈ, পায়গৈ, খাইছেগৈ, হেছিলগৈ, সোমালগৈ, নচৰাবিগৈ, উলিয়ালগৈ, থাপিলগৈ, পৰিলগৈ, হ'লগৈ, পেলালগৈ আহৈঁগৈ ইত্যাদি।

-চাঁগৈঃ ল'লৈ চাঁগৈ, নেজানে চাঁগৈ,

-হিঃ ওলায়হি, দিউঁহি, ক'লেহি, ওলালহি, সুমায়হি, খাটেহি, সোমাইছেহি, ফুটিলহি, যায়হি, ওলাইছেহি, পালেহি ইত্যাদি।

-চোনঃ মনদিয়াচোন, চোৱাহিচোন, গুচাইঁকচোন, চোচোন ইত্যাদি।

-ইঁকঃ দেখইঁক, কটালাইঁক, পিঙ্কাইঁক, লোৱাইঁক, নাথাকিবিহঁক, জানহঁক, দেখহঁক, পাৰহঁক, ভাবাইঁক, ল'বিহঁক, থাকাইঁক ইত্যাদি।

-হবলাঃ আৰস্ত হ'ব হবলা

-এইঃ ভালেই, নায়েই, আছেই,

-দেইঃ বাঢ়ে দেই ইত্যাদি।

২.২.৯ বাক্যবিন্যাসঃ

দেবেন্দ্ৰনাথ আচাৰ্যৰ উপন্যাসৰ বাক্যবিন্যাস সাৱলীল আৰু আটিল। তেওঁৰ বাক্য গঠন পুৰুষ; সোলোক-চোলোক নহয়। তেওঁৰ বাক্যবিন্যাসলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, তেওঁৰ

ভাষাত চুটি চুটি আৰু দীঘলীয়া উভয়বিধি বাক্যৰ সু-সামঞ্জস্যতা সহজে লক্ষ্য কৰা যায়। বাক্য দীঘলীয়া হ'লেও বাক্যৰ গাঁথনিক দিশত কোনো আসেৰাহ নাই। তেওঁৰ বাক্য-বিন্যাস আটিল। তেওঁৰ বচনাত চুটি চুটি বাক্য ব্যৱহাৰ কৰাৰ উপৰিও দীঘলীয়া বাক্যৰো প্ৰয়োগ ব্যাপক। চুটি চুটি বাক্য-বিন্যাসেৰে তেওঁ বণনীয় বিষয়ক স্পষ্টতা দিছে। চুটি চুটি বাক্যই বিষয়বস্তুক অধিক ক্ৰিয়াশীল ৰূপত তুলি ধৰে আৰু বিষয়ক ক্ষীপ্ৰভাৱে আগুৱাই নিয়াত সহায় কৰে। বাক্য-বিন্যাসৰ এনে কোশলে তেওঁৰ ভাষাক নাটকীয় ৰূপ এটাৰে প্ৰদান কৰিছে। উপন্যাসিকে দীঘলীয়া বাক্য-বিন্যাসৰ জৰিয়তে বণনীয় বিষয়ক ফটোজেনিক ৰূপত তুলি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। চুটি চুটি বাক্যৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগ কৰি আচাৰ্যাই বণনীয় বিষয়ক স্পষ্ট আৰু আকৃষণীয় ৰূপত তুলি ধৰি কাহিনীৰ লগে লগে পাঠককো বিচৰণ কৰাই লৈ ফুৰে। অন্য যুগ অন্য পুৰুষ, কালপুৰুষ, জঙ্গ প্ৰতিখন উপন্যাসতে আচাৰ্যৰ বচনাৰ এই কোশল প্ৰত্যক্ষ কৰোঁ। বিশেষকৈ জন্ম উপন্যাসৰ বৰ্ণনাশৈলীত এনে চুটি চুটি বাক্য-বিন্যাসেৰে বিষয়ক ‘ফটোজেনিক’ আৰু স্বাভাৱিক ৰূপত তুলি ধৰাটো সহজে প্ৰত্যক্ষ কৰা যায়। উদাহৰণ—

“ৰামগোবিন্দৰ জন্ম ব্ৰহ্মদেশৰ মাটিতে। সৰুবেপৰা পিতাকৰ লগত পথাৰৰ
কামত লাহু কৰিয়েই সি ডাঙৰ-দীঘল হৈছিল। ভাৰতত থকা পিতাকৰ
সাতামপুৰুষীয়া গাঁওখন সি কেতিয়াও দেখা নাই। পিতাক জীয়াই থাকোঁতেই
দুৰাৰ নে এবাৰ যোৱাৰ কথা ওলাইছিল— তাৰ বিগিকি বিগিকি মনত পৰে।
পিছে ধনৰ অভাৱত সেই হৈ নুঠিলগৈ। আয়েকৰ মুখত শুনা টুকুৰা-টুকুৰ
বৰ্ণনাতেই গাঁওখনৰ বিষয়ে ওপজা তাৰ সমস্ত ধাৰণা। মধ্য ভাৰতৰ এখন
গাঁও সেউজীয়া শাস্তিময় প্ৰকৃতিৰে ভৰা।” (আচাৰ্য ১২)

উপন্যাসখনত দীঘলীয়া বাক্যৰো ব্যৱহাৰ যথেষ্ট। কিন্তু দীঘলীয়া বাক্যবোৰ আটিল। সোলোক ঢোলক বাক্য-বিন্যাস আচাৰ্যৰ ভাষাত পোৱা নাযায়। কমা, চেম্বিকলন আদিৰ যথাৰ্থ
ব্যৱহাৰে বাক্যক আটিল ৰূপ দিছে। বাক্য দীঘলীয়া হ'লেও তেওঁৰ বাক্য-বিন্যাস মেদেবছল
নহয়। অপয়োজনীয় শব্দ আচাৰ্যৰ বাক্য-বিন্যাসত পোৱা নাযায়। উদাহৰণ—

“একুৰি ঘৰ মানুহৰ গাঁও— মানকু আচলতে এটা চুৰুৰীহে। দুখীয়া খেতিয়ক-
শ্ৰমিকৰ গাঁও— মূৰৰ ঘাম মাটিত পেলাই ধনী মহাজনৰ আধিমাটিত খেতি
কৰি ছমাহ পেটে-ভাটে খাই বাকী ছমাহ অধৰ্হাৰে অনাহাৰে কটোৱা বার্মান
আৰু ভাৰতীয় খেতিয়ক দিনমজদুৰৰ এখন নিছলা উপনিবেশ। ব্ৰহ্মদেশৰ
সুজলা সুফলা মাটিত খেতি কৰি বজাঘৰৰ সম্পদ বঢ়াবলৈ ভাৰতীয়
খেতিয়কবোৰে বৃঢ়ি বজাই আমদানি কৰা; এইবোৰ সুতখোৰ চেত্তিয়াৰ
নহয়—নিৰীহ, পৰিশ্ৰমী কৃষক।জুৱাখেল, নাচ-গান, প্ৰে'পাৰ্টি, মজলিচ
কৰি আৰু মহা আড়ম্বৰেৰে বাইজক ভোজ-ভাত খুৱাই নাম-যশ আৰ্জিবলৈ
ভাৰতীয় চেত্তিয়াৰবপৰা ৰূপত মাটি আৰু ফচল বন্ধকত দি চক্ৰবৃদ্ধি হাৰৰ
সৃতত ধন ধাৰ কৰি মাটি-ভেটি হেৰৱাই বাটৰ ভিকহ হোৱা জমিদাৰ।”
(আচাৰ্য ৫)

২.২.১০ ফটোজেনিক বর্ণনা:

দেবেন্দ্রনাথ আচার্য্যৰ বর্ণনাত শৈল্পিক গুণ নিহিত হৈ আছে। ভাষাৰ আধাৰত তেওঁ একোখন প্ৰকৃতি সঁচা আৰু জীয়া ছবি আঁকি পাঠকৰ সন্মুখত দাঙি ধৰিব পাৰে। তেওঁ বৰ্ণনাভুক আৰু বৃত্তাত্মূলক ভাষাশৈলীৰে বিষয়ক উপস্থাপন কৰাত সিদ্ধহস্ত। যাৰ ফলশুভিত তেওঁৰ উপন্যাসৰ ভাষাই স্থান বিশেষত বৰ্ণনা ফটোজেনিক বৰ্ণনা কৰত তুলি ধৰিছে। তেওঁৰ বৰ্ণনাশৈলী শক্তিশালী আৰু বাস্তুৰধৰ্মী। কৌশলপূৰ্ণ বৰ্ণনাৰীতিৰে বৰ্ণিত ঠাইখনৰ এখন জীয়া ছবি তেওঁ পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰে। বৰ্ণনীয় বিষয়ক ভাষাৰ মাধ্যমেৰে স্বাভাৱিক বৰ্ণ দিয়াত তেওঁ সিদ্ধহস্ত। উদাহৰণ—

“এই ইৰাৰতীঙ্গ প্ৰশান্ত সুবিস্তীৰ্ণ জলৰাশি, মন্ত্ৰ গতি। অন্তৰত অশান্ত ক঳োল,
প্ৰচণ্ড ক্ৰোধত প্ৰহহমান অন্তঃশ্রোত-অঙ্গে প্ৰত্যঙ্গে অবিস্মাসী হিংসুক আৰ্বত।
দুয়োগাৰে অনন্ত আকাশৰ পটভূমিত পৰ্বতৰ একাৰেকা বেখা; পাহাৰ প্ৰতিটো
শৃঙ্গতে তিৰবিৰাই উঠিছে জোঙা জোঙা পেগোডাৰ কলচীবোৰ। পাহাৰ বুকুত
চকলাচকল বঙামাটিৰ জুম পথাৰ;” (আচার্য্য ১)

২.২.১১ কাব্যসুলভ ভাষা:

কাব্যসুলভ ভাষাই সাহিত্যক এক অনন্য মাত্ৰা প্ৰদান কৰে। আচার্য্যৰ সাহিত্যৰ ভাষা কাব্যিক অনুভূতি সিঙ্ক। ‘জঙ্গৰ’ উপন্যাসৰ পাতে পাতে কাব্যিক অনুভূতিসিঙ্ক ভাষাৰ অনুভূতি কৰা যায়। অৱশ্যে আন দুখন উপন্যাসতো কাব্যসুলভ ভাষাৰ উপস্থিতি কম বেছি পৰিমাণে পোৱা যায়। কালপুৰুষ উপন্যাসৰপৰা উদাহৰণ দাঙি ধৰা হ'ল—

“...জাঁকেয়া কুলাৰ তালে তালে নিপোটল লাহী দেহাবোৰ চ'তমহীয়া কঁহুৱা
বনৰ দৰে হালিছে জালিছে, ভাগৰৱা মুখবোৰ বান্ধনী বেলিৰ দৰে বঙা, তাতে
টোপাটোপ ঘামৰ মুকুতা...” (আচার্য্য পঃ-৫১)

উপন্যাসিকে উপমা অলংকাৰৰ ভিত্তিত তেওঁৰ উপন্যাসৰাজিত কাব্যিক পৰিৱেশ এটাৰ সূচনা কৰিছে।

২.২.১২ কথিত ভাষা আৰু অধুনালুণ্ঠ অসমীয়াৰ ব্যৱহাৰঃ

আচার্য্যৰ উপন্যাসত কথিত অসমীয়া ভাষাৰ ব্যৱহাৰ সাৰ্থকভাৱে হৈছে। তেওঁৰ ‘কালপুৰুষ’ উপন্যাসৰ ভাষাত বিশেষভাৱে কথিত ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিছে। কথিত ভাষাৰ শব্দচয়নে তেওঁৰ উপন্যাসৰাজিত এটি ঘৰৱা পৰিৱেশ গঢ়ি তুলিছে -

“বহুত ঘোঁৰা চৰিলো বোপাহাঁত, পিছে সেই কলীজনীৰ দৰে বাধৰ আগতেল
খোৱা নটিনী ঘোঁৰা হ'লে কেতিয়াও দেখা নাই দেই। মই হেন মুনিহটোৰ
ভৱি মাটিত চুঁচিৰ গৈছে, গোৱোহা ফাটি তেজেৰে বঙামাটি হৈছে— ত্ৰিভুৱন
দ্রমি অটালে, তৰাচ ঘোঁৰা নৰয়। মোৰ এটা হাত ঘোঁৰাৰ গলত, আনহাতে
মুখে লেকামত টানি দুহাত জাঁপ মাৰিলে তাই নাটেশৰীয়ে ঠাইতে মূৰটো
বেঁকাকৈ লেকাম চিলাই চাৰিহাত উধাজাঁপ মাৰে।...—মোৰ সোণাহাঁত, এনে
এজনী মতাকালু ঘোঁৰা কস্মিনকালেও দেখা নাই।”(আচার্য্য ১৬)

আচার্যই ‘কালপুরু’কে ধরি বাকী দুখন উপন্যাসতো স্থানানুযায়ী কথিত ভাষা ব্যবহার করিছে। বিশেষকৈ তেওঁর উপন্যাসকেইখনত কথিত ভাষার শব্দৰ প্রয়োগ যথেষ্ট হৈছে। কথিত ভাষার শব্দসম্ভাৰে তেওঁৰ সাহিত্যৰ ভাষাক বেছি সাৰলীল আৰু আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। উদাহৰণ—

চৰতীয়া, সেৰ(ওজন), ডালদুখীয়া, এজেৰা, পিংপিঙাই, ওৱাদানি, চিৰিপনি, অঁতৰকালী, সিকি, উৰবিণুবিৰি, কাঠিচেলেকা, চাপকণ, আখল, ফেৰা(নিৰ্দিষ্টতাবাচক প্রত্যয়), চেংলুটি, জহৰমহৰ, কিচিৰমিচিৰ, টকচালি, সেকপোটক, মৰকেলেপ, ঘেকেচ, কেপোয়া, কেলেপ, লামলাকুট, মৰকেলেপ, দেৰাইমেৰাই, নিসনীয়া, আল-মোকোটা, ডলাকুলা, পাবিপাচু, ধুমজিয়, কুৰঙ্গে কুৰঙ্গে, লকৰ-থকৰ, মতাকালু, দেগ্নেগীয়া, বাং-বিংকৈ, নাটেশৰী, নটিনী, শলাকানি, চ'থাদিনা, টেবিয়াকৈ, বঁহীয়া, বিক্চিনা, এলাবাং, হৰস ইত্যাদি।

আচার্যৰ ভাষাত ব্যবহৃত শব্দসম্ভাৰলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যে, তেওঁ অসমীয়া ভাষাত প্ৰায় আচল হৈ পৰা কিছুমান শব্দৰ ব্যবহাৰ কৰিছে। উদাহৰণ—

লৰ্বাং তৰ্বাং, আলাইচ, অটৰচেলাই, তহকিত, মকতমা, হেৰামভাৰে, মুদ্গৰ, বিমৰিষ, চিৰী, লপলুপী, ভেৰুৱা, যুইগ, ধোঁড়োৱা, মতাকালু, আজগৌৰী, গৰঞ্জেজ, অঁটালৰ অঁৰতে, টেৰুৱাটেৰিকৈ, ইত্যাদি।

পুৰণি অসমীয়া ভাষাৰ শব্দ কিছুমানো তেওঁ ধৰি ৰাখিছে। আচলতে এইবোৰ শব্দ গ্ৰাম্য বা কথিত ভাষাৰ ৰূপতো ফুটাই তুলিবৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰিছে। উদাহৰণ—

পিথপী, বিৰ্ত্তিয়াল, থেমিল, গিয়ান, বিহান, শৰীল, শইচ, শবদ, চৰ্গা, খেমা, বিলম্ব, খেন, খৰকদম, বেৰহাৰ, বইখা, যুইগ, খেনেক, ধনেচৰী(ধনশিৰি), অগাইধ ইত্যাদি।

২.২.১৩ হিন্দুস্থানী ভাষাৰ শব্দঃ

আচার্যৰ উপন্যাসকেইখনত হিন্দুস্থানী ভাষাৰ শব্দ আৰু বাক্যৰো প্ৰয়োগ লক্ষ্য কৰা যায়। বিশেষকৈ ‘কালপুৰু’ উপন্যাসত ইয়াৰ ব্যবহাৰ যথেষ্ট। কোনোটো বাক্যত দুই-চাৰিটা হিন্দুস্থানী শব্দ আৰু কোনোটো বাক্য সম্পূৰ্ণৰূপে হিন্দুস্থানী ভাষাত লিখিছে। উদাহৰণ—

জিন্দেগী নোকৰ খাটিবলৈকে বাজী হ’। (আচার্য ৪৮)

হাম সকলো দেখাই দেগা (আচার্য ৭৮)। তোমৰা কাম চৰ কৰ দেগা, কিন্তু তুম হামকো খাটিগাম পাইক দোলা দেকে ডাঙৰীয়া বনায়েগা (আচার্য ৭৮)।

হিন্দুস্থানী ভাষাৰ বাক্যৰ লগতে শব্দৰো ব্যবহাৰ উপন্যাসকেইখনত হৈছে।

উদাহৰণ—পৰ্তাল, পাটচাহ, হাৰামখোৰ, চাৰৰাচ, চৰ আচ্ছা ইত্যাদি।

২.২.১৪ অনুচ্ছেদঃ

ভাষা ব্যবহাৰৰ পৰিপক্তা স্পষ্ট হয় শব্দ আৰু বাক্যৰ দক্ষতাপূৰ্ণ ব্যবহাৰত। শব্দ আৰু আৰু বাক্যৰ দক্ষতাপূৰ্ণ ব্যবহাৰৰ উপৰি অনুচ্ছেদৰ যথাৰ্থ ব্যবহাৰৰ মাজেদি একোজন গদ্যকাৰৰ পৰিপক্তা আৰু প্ৰতিভাৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

“The method of word-by-word, sentence-by-sentence and paragraph-by-paragraph will fit all prose, because it is impossible to have prose that does not consist of these units.”(Boulton, 4)

দেবেন্দ্রনাথ আচার্য এগৰাকী ভাষা ভাষাবিদ। গদ্য বচনা কেৱল শব্দ সমাহাৰ নহয়। উৎকষ্ট শব্দৰ নিৰ্বাচন আৰু বাক্যত তাক যথাৰ্থভাৱে বিন্যাস কৰিবৰ বাবে লেখকক প্ৰয়োজন হয় ভাষা-জ্ঞান। গদ্য বচনাত ভাষা ব্যৱহাৰৰ উৎকষ্টতাৰ লগতে অনুচ্ছেদৰ ব্যৱহাৰতো নিৰ্ভৰ কৰে। অনুচ্ছেদৰ জৰিয়তে কোনো এটা বিষয় কৰণ কথা আৰু লেখাৰে প্ৰকাশ কৰা হয়। ইই মূল বিষয়ক সহজ-সৰল, সুন্দৰ আৰু সংক্ষিপ্ত কৃপত দাঙি ধৰে। উপন্যাসিক আচার্যই তেওঁৰ উপন্যাসমূহত চুটি চুটি অনুচ্ছেদৰ আধাৰত বিষয়ক উপস্থাপন কৰিছে। প্ৰতিটো অনুচ্ছেদৰ পূৰ্বৰতী অনুচ্ছেদৰ লগত সম্পর্ক অতিশয় নিকট। অনুচ্ছেদসমূহৰ বিভাজনত গাঁথনিক বিসঙ্গতি লক্ষ্য কৰা নাযায়। দীঘলীয়া অনুচ্ছেদে পাঠ এটি পঠনত পাঠকৰ মনত বিৰক্তিভাৱ জন্মাব পাৰে। কিন্তু চুটি চুটি অনুচ্ছেদে পাঠকৰ মন আকৃষ্ট কৰাৰ লগতেই ইই বিষয়ক দ্রুতগতিত পৰিণতিমুখী গতি দিব পাৰে। ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’, ‘কালপুৰুষ’ আৰু ‘জন্ম’ এই তিনিওখন উপন্যাসৰ অনুচ্ছেদ বিভাজন অৰ্থাৎ গঠনত আচার্যৰ প্ৰতিভাৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

৩.০ উপসংহাৰঃ

দেবেন্দ্রনাথ আচার্যৰ উপন্যাসৰ ভাষা বিশ্লেষণত এইটো স্পষ্ট হৈছে যে, তেওঁ এগৰাকী ভাষাবিদ। তেওঁৰ গদ্যৰীতিয়ে অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যত এক বিশেষ মৰ্যাদা লাভ কৰিছে। সাহিত্যত ভাষাৰ কৌশলী প্ৰয়োগৰ আধাৰত একোখন উপন্যাস কিদিবে সফল কৰিব তুলিব পাৰি, তাৰ নিৰ্দৰ্শন স্বৰূপে আচার্যৰ উপন্যাসলৈকে আঙুলিয়াব পাৰি। আচার্যৰ উপন্যাসৰ ভাষাত অসমীয়া ভাষাৰ এনে এটা উপাদান নাই; যিটো ভাষিক সম্পদ তেওঁ উপন্যাসত উল্লেখ কৰা নাই। তেওঁ ভাষা ব্যৱহাৰত পৰিপৰ্কতা আৰু দক্ষতাৰ পৰিচয় দিছে। শব্দচয়ন, বাক্য-বিন্যাস, ঘৰৱা আৰু সাৰলীল গদ্যৰীতি, জতুৱা ঠাঁচ, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ফকৰা-যোজনা ইত্যাদিৰ যথাযথ ব্যৱহাৰ হৈছে তেওঁৰ উপন্যাসৰাজিত। ভাষা এটাৰ বিভিন্ন উপাদানসমূহৰ সাৰ্থক প্ৰয়োগেৰে একোখন বচনাক যে সফল কৰি তুলিব পাৰি, তাৰ যথাৰ্থ নিৰ্দৰ্শন উপন্যাসিক আচার্য। ভাষা ব্যৱহাৰৰ বিশিষ্টতাৰ কাৰণেই তেওঁ ‘অন্য যুগ অন্য পুৰুষ’, ‘জন্ম’ আৰু ‘কালপুৰুষ’ অসমীয়া উপন্যাস সাহিত্যৰ উল্লেখযোগ্য সৃষ্টি হিচাপে চিহ্নিত হৈছে।

গ্রন্থপঞ্জীঃ

আচার্য, দেবেন্দ্রনাথ। অন্য যুগ। অন্য পুৰুষ। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০০৭। মুদ্ৰিত।

আচার্য, দেবেন্দ্রনাথ। কালপুৰুষ। গুৱাহাটীঃ বনলতা, ২০০৭। মুদ্ৰিত।

আচার্য, দেবেন্দ্র নাথ। জন্ম। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ২০০৮। মুদ্ৰিত।

কটকী, প্ৰফুল্ল। স্বাজোড়ৰ অসমীয়া উপন্যাস সমীক্ষা। গুৱাহাটীঃ বীণা লাইব্ৰেৰী, ১৯৯৫।

ମୁଦ୍ରିତ ।

କଟକୀ, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ | କ୍ରମବିକାଶତ ଅସମୀୟା ଗଦ୍ୟଶୈଳୀ | ଗୁରାହାଟୀ : ବୀଗା ଲାଇସ୍ରେବୀ, ୨୦୧୧ | ମୁଦ୍ରିତ ।

ଗୋସ୍ବାମୀ, ଗୋଲକେଶ୍ୱର | ଶୁରୁ-ଚରିତ-କଥା ଅଧ୍ୟଯନ ଆର୍କ ବିଶ୍ଵେସଣ | ଗୁରାହାଟୀ : ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରକାଶ,
୨୦୧୧ | ମୁଦ୍ରିତ ।

ନଗେନ, ଠାକୁର (ସମ୍ପା.) | ଏଶ ବହୁବ ଅସମୀୟା ଉପନ୍ୟାସ | ଗୁରାହାଟୀ : ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶନ, ୨୦୦୦ |

ମୁଦ୍ରିତ ।

ମଜୁମଦାର, ପବେଶଚନ୍ଦ୍ର ଆର୍କ ଅଭିଜିଇ ମଜୁମଦାର | ବାଙ୍ଗଲା ସାହିତ୍ୟପାଠ ଶୈଳୀଗତ ଅନୁଧାବନ |

କଲକାତା : ଦେଇ ପାବଲିଶିଂ, ୨୦୧୦ | ମୁଦ୍ରିତ ।

Boulton, MarjorieI. *The Anatomy of Prose*. Routledge Revivals-1953. Print.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 68-81

অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰী চৰিত্ৰ

ড° ইন্দ্ৰানী ডেকা

সহকাৰী অধ্যাপিকা, পদ্মনাথ গোহাত্ৰি বৰুৱা মানবিকী সত্ৰ

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকে বাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়, ইমেইল : dekaindrani@gmail.com

বিশ্বিতা দেৱী

গৱেষক ছাত্রী, পদ্মনাথ গোহাত্ৰি বৰুৱা মানবিকী সত্ৰ (অসমীয়া বিভাগ)

কৃষ্ণকান্ত সন্দিকে বাজ্যিক মুক্ত বিশ্ববিদ্যালয়

ইমেইল : bismitadevi185@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ

অসমীয়া নাট্য সাহিত্যৰ জগতত অৰূপ শৰ্মা এটি চিৰ পৰিচিত নাম। ১৯৫২ চনত
‘উৰুখা পঁঠা’ৰে নাট্য জীৱন আৰম্ভ কৰা শৰ্মাই একেৰাহে একবিংশ শতকাৰ প্ৰথম
দশকলৈকে নাট্যচৰ্চা অব্যাহত বাখিছিল। নাৰীবাদী লেখকসকলৰ বচনাৰাজিৰে
অধ্যয়নপুষ্ট শৰ্মাই নাটকৰ চৰিত্ৰ চিত্ৰণৰ সময়ত নাৰী-পুৰুষ উভয়কে সমানে গুৰুত্ব
দিছিল। নাৰীক একক ব্যক্তিত্ব আৰু একক সত্ত্ব কৰ্পত তুলি ধৰাত তেওঁ বিশেষ
গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচার্য’, ‘তাপিগড়’ আৰু ‘অদিতিৰ
আত্মকথা’— নাটকত নাট্যকাৰে নাৰী চৰিত্ৰৰ বিভিন্ন দিশসমূহৰ লগতে নাৰীৰ
মনস্তত্ত্ব আৰু সামাজিক স্থিতি সম্পর্কে নিন্দনী, অদিতি আৰু লোপা চৰিত্ৰৰ যোগেন্দ্ৰ
দাঙি ধৰিছে। বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ সহায়ত ত্ৰিলজী হিচাপে পৰিচিত শৰ্মাৰ এই
তিনিওখন নাটকৰ নাৰী চৰিত্ৰৰ বিষয়ে এই গৱেষণা-পত্ৰত অধ্যয়ন কৰা হৈছে।

সূচক শব্দ : নাৰী চৰিত্ৰ, মনস্তত্ত্ব, সামাজিক স্থিতি

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II ✪ 68

১.১ বিষয়ৰ পৰিচয়

অৱণ শৰ্মা একে সময়তে যিদৰে অসমৰ বাজনীতি, অথনীতি, সংস্কৃতি আৰু সমাজ জীৱনক চুই যোৱা ভাষা আন্দোলন, চীনা যুদ্ধ, শোধনাগাৰ আন্দোলন, বিদেশী বহিকাৰ আন্দোলন, সন্ত্রাসবাদী সমস্যা আদি ঘটনাৰ সাক্ষী; ঠিক সেইদৰে চাহ সংস্থা, ভাৰতীয় বেল সেৱা, অনাত্মাৰ কেন্দ্ৰ, সাংবাদিকতাৰ ক্ষেত্ৰখনতো প্ৰত্যক্ষ ৰূপত জড়িত ব্যক্তি। ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক দুয়োটা জীৱনতে তেওঁ সচেতন ৰূপত এই সকলোৰ দিশ বিশ্লেষণ কৰি চাইছিল। তদুপৰি তেওঁৰ বিশ্ব নাট্য-সাহিত্যৰ লগতে ভাৰতীয় নাট্য-সাহিত্য সম্পর্কেও জ্ঞান আছিল গভীৰ। নাৰীবাদী লেখকসকলৰ বচনাৰাজিও তেওঁ সমপৰিমাণে অধ্যয়ন কৰিছিল। সেয়ে তেওঁৰ নাটকত বিষয়বস্তুৰ গভীৰতা, চৰিত্ৰৰ বিচিৰণা, সংলাপৰ অভিনৰত্ব আৰু আংগিকৰ চাতুৰ্য পৰিলক্ষিত হয়। নাটকৰ চৰিত্ৰ চিৰণৰ সময়ত তেওঁ নাৰী-পুৰুষ উভয়কে সমানে গুৰুত্ব দিছিল। নাৰী চৰিত্ৰৰ সহানুভূতিপূৰ্ণ অংকনৰ পৰিৱৰ্তনে নাৰীক একক ব্যক্তিত আৰু একক সঙ্গা ৰূপত তুলি ধৰাত তেওঁ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছিল। নাৰী-পুৰুষৰ মাজত থকা সকলো প্ৰকাৰৰ অনুভৱ, আশা-আকাঙ্খা তেওঁ বিশ্লেষণাত্মক দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিচাৰ কৰি তাক নাটকত পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰি চাইছিল। তেওঁৰ নাটকসমূহৰ অধ্যয়ন আৰু দৰ্শনৰ পৰা এই কথা সহজে অনুধাৱন কৰিব পাৰি। তেওঁৰ প্ৰথমখন নাটক ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ৰ নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য আৰু নন্দিনী চৰিত্ৰটি ক্ৰমে ‘অগ্ৰিগড়’ আৰু ‘অদিতিৰ আত্মকথা’ নাটকখনতো আছে। পিছৰ দুখনত অৱশ্যে নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য চৰিত্ৰটি উহু হৈ থাকিলো নন্দিনী আৰু অদিতি চৰিত্ৰৰ যোগেদি সেয়া স্মাৰণ কৰি থকা হৈছে। তিনিওখন নাটকৰ আৰম্ভণিৰ পৰা শ্ৰেণীকেনন্দিনী চৰিত্ৰৰ উপস্থিতিয়ে Trilogy-ৰ Formটোক ধৰি বিখাত সহায় কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত নাট্যকাৰে ব্ৰেখটীয় কলা-কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। আমাৰ এই প্ৰবন্ধত অৱণ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজী (Trilogy)ত চিত্ৰিত নাৰী চৰিত্ৰৰ সামাজিক অৱস্থান আৰু মনস্তৰ বিভিন্ন দিশসমূহহে আলোচনাৰ আওঁতালৈ অনা হৈছে।

১.২ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ

বিষয়টি অধ্যয়নৰ পৰিসৰ হিচাপে অৱণ শৰ্মাৰ নিৰ্বাচিত নাটক (২০০৬) শীৰ্ষক গ্রন্থত সন্নিৰিষ্ট ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’, ‘অগ্ৰিগড়’ আৰু ‘অদিতিৰ আত্মকথা’ — শীৰ্ষক নাটক তিনিওখনক নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

১.৩ অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য

বিষয়টি অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজনীয়তালৈ লক্ষ্য ৰাখি নিৰ্ধাৰণ কৰা উদ্দেশ্যকেইটা হৈছে —

- ক) তিনিওখন নাটকতে নাৰীৰ চেতন-অৱচেতন মনত ত্ৰিয়াশীল ৰূপত থকা বিভিন্ন দিশ সম্পর্কে অধ্যয়ন।
- খ) তিনিওখনত নাটকত চিত্ৰিত নাৰী মনস্তৰ বিভিন্ন দিশসমূহৰ আলোচনা।
- গ) পুৰুষকেন্দ্ৰিক সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰী- পুৰুষৰ দৃষ্টিবে নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি সম্পর্কে অধ্যয়ন।

১.৪ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি

বিষয়টি অধ্যয়নৰ বাবে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি ব্যবহাৰ কৰা হৈছে। অধ্যয়নৰ উৎস হিচাপে প্ৰাথমিক আৰু গৌণ — এই দুই উৎসৰ পৰা তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। প্ৰাথমিক উৎসত নিৰ্বাচিত নাটক তিনিখনৰ মূলপাঠ আৰু গৌণ উৎসত নাটক তিনিখন সম্পর্কে লাভ কৰা বিভিন্ন অধ্যয়ন-আলোচনা আৰু পুঁথিভৰালৰ তথ্য প্ৰহণ কৰা হৈছে।

২.০ মূল আলোচনা

২.১ নাট্যকাৰৰ পৰিচয়

অৰূপ শৰ্মাৰ (৩ নৱেম্বৰ ১৯৩১- ২৭ মাৰ্চ ২০১৭) নাম অসমীয়া নাট্য-সাহিত্যত চিৰ পৰিচিত। নাট্যকাৰ, নাট পৰিচালক, নাট সমালোচকৰ উপৰি কবি, ঔপন্যাসিক, প্ৰবন্ধকাৰ, অনুবাদক আৰু সাংবাদিক হিচাপেও তেওঁ কৃতিত্ব অৱজন কৰিছিল। তেওঁ অসমীয়া তথা ভাৰতীয় সংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ আগবঢ়োৱা অবদান আৰু কৰ্মবাজিৰ বাবে অসম সাহিত্য সভা বটা (১৯৬৭), সাহিত্য অকাডেমি (১৯৯৮), অসম নাট্য সমিলন (২০০১), সংগীত নাটক অকাডেমি (২০০৩, জীৱনজোৱা নাট্যচৰ্চাৰ বাবে), অসম উপত্যকা সাহিত্য বটা (২০০৫), পদ্মশ্ৰী (২০১০) কে ধৰি আন বহুতো বটা-বাহনেৰে সমানিত হৈছিল।

অৰূপ শৰ্মাৰ মঞ্চ নাটকৰ সংখ্যা প্রায় বিশখন। ১৯৫২ চনত বচিত ‘উৱখা পঁজা’ তেওঁৰ প্ৰথম মঞ্চ নাটক। তেওঁৰ আন আন মঞ্চ নাটকসমূহ হৈছে — ‘জিন্টি’ (ৰ. ১৯৬০), ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ (ৰ. ১৯৬২), ‘পৰশুৰাম’ (ৰ. ১৯৬৩), ‘পুৰুষ’ (ৰ. ১৯৬৪), ‘আহাৰ’ (ৰ. ১৯৬৪), ‘কুকুৰনেচীয়া মানুহ’ (ৰ. ১৯৬৮), ‘চিৰেৰ’ (ৰ. ১৯৭২), ‘বুৰঞ্জী পাঠ’ (ৰ. ১৯৭৪), ‘পদ্মা-কুস্তী ইত্যাদি’ (ৰ. ১৯৭৬), ‘পোষ্টাৰ’ (ৰ. ১৯৮১), ‘বাঘজাল’ (ৰ. ১৯৮৪), নেপোলিয়ন আৰু ডেজেৰী’ (ৰ. ১৯৮৫), ‘অন্য এক অধ্যায়’ (ৰ. ১৯৯৪), ‘অগ্নিগড়’ (ৰ. ১৯৯৫), ‘আদিতিৰ আঘাকথা’ (ৰ. ২০০০), ‘চক্ৰবৃষ্টি’ (ৰ. ২০০৩), ‘চিৰলেখা’ আদি। তেওঁৰ কেইবাখনো মঞ্চ নাটক তেওঁৰ বচিত অনাত্মাৰ নাটককৰে মঞ্চৰূপ দিয়া হৈছে। আকো কেইবাখনো নাটকৰ আধাৰ হৈছে তেওঁৰ বচিত উপন্যাস। উল্লিখিত মঞ্চ নাটকসমূহৰ ভিতৰত ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’, ‘অগ্নিগড়’ আৰু ‘আদিতিৰ আঘাকথা’ — এই তিনিওখন নাটকৰ কাহিনী ইখনৰ লগত সিখনৰ অনুক্ৰম ৰূপত একোটা যুগৰ ব্যৱধানত বচনা কৰা হৈছে। নাট্যকাৰে নিজেই ‘তিনিওখনকে একেলগে ত্ৰয়ীৰচনা (Trilogy) কৰত গ্ৰহিত কৰা হৈছে’ বুলি উল্লেখ কৰি গৈছে। তিনিওখন নাটকৰ বিষয়বস্তু ভিন্ন হ'লৈও তিনিওখন নাটকত মূল চৰিত্ৰটোৰ উত্তৰ প্ৰজন্মক প্ৰতিফলিত কৰা হৈছে। নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য, তেওঁৰ জীয়েক নন্দিনী, নন্দিনীৰ জীয়েক অদিতি আৰু অদিতিৰ জীয়েক লোপাৰ কথাৰে নাটক তিনিখনৰ বিষয়বস্তু অনুক্ৰম ৰূপত সজোৱা হৈছে। এইখনিতে ত্ৰিলজী বা ট্ৰাইলজী (Trilogy)ৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা এটা দিয়াটো প্ৰয়োজনীয়।

২.২ Trilogy ৰ ধাৰণা

Trilogy শব্দটো সপ্তদশ শতিকাৰ মধ্যভাগত গ্ৰীচত নাটকৰ ক্ষেত্ৰত ব্যৱহাৰ হৈছিল। গ্ৰীক ভাষাব ‘trilogia’ শব্দৰ পৰা Trilogy শব্দটোৰ উৎপত্তি হৈছে। যাৰ অৰ্থ ‘tri’ - মানে

‘three times’ বা তিনিবার + ‘logos’ মানে ‘story’ বা সাধু, কাহিনী বা কথা কোরা। Trilogy মানে হ'ল কলা বা কর্মৰ তিনিটা কপ বা ঘটনার সমষ্টি, য'ত এটাৰ লগত আনটো, সংযোজিত হৈ থাকে। সাহিত্য বিশেষকৈ নাটক, উপন্যাস; চিনেমা, ভিডিও’ গেম আৰু অন্য সুৰক্ষাৎকৃত কলাৰূপ কিছুমানত ইয়াৰ প্ৰয়োগ হয়। প্রাচীন গ্ৰীচত ডায়নিচাচ (Dionysus) দেৱতাৰ উৎসৱত কিছুমান গহীন কাহিনী গীত বচনা কৰি অভিনয় কৰা হৈছিল। পৰৱৰ্তী সময়ত গ্ৰীক সন্তোষ পিচিচেটোচে (Peisistratus, খ. পূ. ৬০৫-৫২৭) ডায়নিচাচ মন্দিৰৰ সংস্কাৰ কৰি উৎসৱৰ পৰিসৱ বহল কৰিছিল আৰু তেওঁৰ পৃষ্ঠপোষকতাতে পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে গ্ৰীক ট্ৰেজেডিৰ প্রতিযোগিতা অনুষ্ঠিত হৈছিল। এই প্রতিযোগিতাতে সেই সময়ৰ থেস্পিচ (Thespis), ইচকাইলাচ (Aeschylus), চফক্সোজ (Sophocles) আদি গ্ৰীক নাটকাৰসকলে একেটা আখ্যানকে আধাৰ কৰি তিনিখন নাটক ক্ৰম অনুসৰি লিখিছিল। যাক Trilogy ৰোলা হৈছিল। Trilogy ৰ বচনা তথা অভিনয় কৰোৱাই তেওঁলোক পুৰস্কৃতো হৈছিল। ইচকাইলাচৰ ‘The Oresteia’ গ্ৰীক ট্ৰেজেডিৰ শ্ৰেষ্ঠ নিৰ্দৰ্শন। ইয়াৰ প্ৰথমথন নাট - ‘Agamemnon’, দ্বিতীয়থন ‘Choephoroi’ আৰু শেষৰথন ‘The Eumenides’।

Trilogy ৰ অভিধানগত অৰ্থ হৈছে — Cambridge English Dictionary ৰ মতে Trilogy শব্দৰ অৰ্থ হৈছে - ‘A series of three books, plays etc. written about the same situation or characters, forming a continuous story.’ সেইদৰে Collins English Dictionary ৰ মতে Trilogy ৰ অৰ্থ হ'ল - ‘A trilogy is a series of three books, plays or films that have the same subject or the same characters.’ আকো Oxford Dictionary ৰ মতে Trilogy ৰ অৰ্থ হ'ল - ‘A group of three related novels, plays, films etc.’ এনেদৰে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে — Trilogy হ'ল কোনো এটা শিল্প কৰ্মৰ তিনিটা ধাৰাবাহিক অংশ, য'ত কেতিয়াবা কৰ্মটোৰ পৰিস্থিতিক, কেতিয়াবা চৰিত্ৰিক আৰু কেতিয়াবা বিষয়বস্তুক গুৰুত্ব প্ৰদান কৰা হয়। অৱগ শৰ্মাৰ নাটক তিনিখনো ভিন্ন সময়ত বচিত হ'লেও ইয়াত চৰিত্ৰ চিৱায়নৰ ক্ৰমটোত নাট্যকাৰজনে গুৰুত্ব দিয়ালৈ লক্ষ্য কৰি ইয়াক Trilogy বুলি ক'ব পাৰি।

২.৩ ত্ৰিলজীৰ বিষয়বস্তু

২.৩.১ ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচার্য’

‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচার্য’ অৱগ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ প্ৰথমথন বচনা। এই নাটকখন প্ৰথম অৱস্থাত অনাত্মাৰ নাটকৰ কৃপত ‘এয়া গদ্য’ নামেৰে আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ পৰা প্ৰচাৰিত হৈছিল। অসম সাহিত্য সভাৰদাৰা ১৯৬৬ আৰু ১৯৬৭ চনত শ্ৰেষ্ঠ অসমীয়া নাটক কৰ্পে পুৰস্কৃত হৈছিল। ১৯৬৬ চনতে মধ্যকৃপ লাভ কৰা এই নাটকখনক ১৯৬৭ চনত গুৱাহাটীৰ বৰুৱা এজেন্সিয়ে প্ৰকাশ কৰি উলিয়াইছিল। ২০০১ চনত ‘নটসূৰ্য ফণী শৰ্মা সোঁৱৰণী নাট্য’ সমিতিয়ে প্ৰকাশ কৰা অৱগ শৰ্মাৰ নিৰ্বাচিত নাটকশীৰ্ষক গ্ৰন্থত নাটকখন সহিবিষ্ট কৰা হৈছে আৰু ২০০৬ চনৰ বনলতা সংস্কৰণতো আন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। নাটকখনত শিল্পীৰ অস্তিত্বৰ সংকটৰ লগতে নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি আৰু চিন্তন-মননৰ দিশবোৰো প্ৰকাশিত হৈছে। নাটকখনৰ মূল

চরিত্র নিবারণ ভট্টাচার্যৰ পাঁচটা সন্তানৰ ভিতৰত নন্দিনী তেওঁৰ একমাত্ৰ ছেৱালী। নন্দিনী এখন কলেজৰ অধ্যাপিকা আৰু পৰিচিত অভিনেত্ৰী। তেওঁৰ সৰ্বসম্মা নিবারণ ভট্টাচার্যৰ ব্যক্তিত্বৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত। দেউতাকৰ সকলো কথা সকলো সময়তে মানি চলা নন্দিনীৰ ওপৰতে দেউতাকৰো ভৱসা। পাঁচোজন সন্তানৰ ভিতৰত একমাত্ৰ নন্দিনীকেই তেওঁ সফল কৃপত প্ৰতিষ্ঠিত কৰিব পাৰিছে। সেয়ে নন্দিনীয়েও তেওঁক অপৰাজিত কৃপতে চাবলৈ বিচাৰে। নাটকখনৰ শ্ৰেষ্ঠ শূণ্যপ্ৰেক্ষাগৃহৰ সমুখ্যত যেতিয়া দেউতাকে আঘাকথা ক'বলৈ আৰম্ভ কৰিছে, নন্দিনীয়ে দেউতাকৰ মানসিক অৱস্থাৰ কথা ভাৰি উদ্বিধ হৈ পৰিছে যদিও বাধা দিয়া নাই। শিল্প বৰ্ছচীন আৰু মূল্যবোধহীন এচাম লোকৰ সমুখ্যত শূণ্য প্ৰেক্ষাগৃহতেই নিবারণ ভট্টাচার্যই শিল্পীৰ ত্যাগ, কষ্ট, বৰ্ধনা আৰু বিপৰ্যয় দেখুৱাই শিল্পীৰ অমৰত্ব প্ৰতিষ্ঠাৰ চেষ্টা কৰিছে।

২.৩.২ 'আগ্নিগড়'

'আগ্নিগড়' ত্ৰিলজীৰ দ্বিতীয়খন নাটক। এই নাটকখন গুৱাহাটীৰ 'বা' নাট্যদলৰ সৌজন্যত অনুপ হাজৰিকাৰ পৰিচালনাত প্ৰথম মঞ্চস্থ কৰা হৈছিল। এই নাটকখনো আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ পৰা অন্তৰ নাটকৰ প্ৰচাৰিত হৈছিল। গৰীয়সীআলোচনীত নাটকখন প্ৰথম প্ৰকাশ হয়। নাটকখনত নাৰীৰ মনস্তাত্ত্বিক দিশটোৱে প্ৰকাশ কৰা হৈছে আৰু নন্দিনী আৰু নিবারণ ভট্টাচার্যৰ সম্পর্কটোক ইলেক্ট্ৰা কমপ্লেক্স (Electra Complex) ৰ দৃষ্টিৰে বৰ্ণনা কৰা হৈছে। নাটকখনত অধ্যাপিকা আৰু অভিনেত্ৰী নন্দিনীয়ে প্ৰথমে বমেশ নামৰ সাংবাদিকজনৰ লগত বিয়াত বহিছে যদিও তেওঁ স্বামীৰ দ্বাৰা প্ৰত্যাখিত হৈছে। পৰৱৰ্তী সময়ত চিনেমা পৰিচালক অতীন্দ্ৰ দুৱৰা আৰু তেওঁ প্ৰমত পৰিষে। কিন্তু নন্দিনীৰ সন্তান দেউতাকৰ উপস্থিতি দুৱৰাই মানি ল'ব নোৱাৰাৰ বাবে নন্দিনীয়ে দিয়া বিবাহ প্ৰস্তাৱক তেওঁ নাকচ কৰিছে। ফলত নন্দিনীয়ে তীৱ্ৰ মানসিক অন্তৰ্দৰ্শনত ভুগি জোৱৰে গাঢ়ী চলাই গৈ থকা অৱস্থাত দুঃখটীনাত পতিত হৈ মৃত্যু বৰণ কৰিছে। নন্দিনীৰ জৰিয়তে নাট্যকাৰে নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি, বিবাহ বিচেদিত নাৰীৰ সমস্যা, মানসিক সংঘাত আৰু নাৰীৰ চিন্তা-ধাৰাসমূহ তুলি ধৰিছে।

২.৩.৩ 'অদিতিৰ আভাকথা'

আৰগণ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ শ্ৰেষ্ঠ নাটকখন হ'ল 'অদিতিৰ আভাকথা'। নাটকখন গুৱাহাটীৰ বৰীন্দ্ৰ ভৱনত 'কথা নাট্যগোষ্ঠী'ৰ সৌজন্যত অবিনাশ শৰ্মাৰ পৰিচালনাত প্ৰথম মঞ্চস্থ হৈছিল। নাটকখনত উত্তৰ আধুনিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থা, বৰ্তমান সময়ৰ উচ্চ শিক্ষিত যুৱক-যুৱতীৰ জীৱন-ধাৰণ পদ্ধতি, মানসিকতা আৰু নাৰীৰ মনোজগতৰ উত্তৰণমূল্যী চিন্তাৰ প্ৰকাশ কৰা হৈছে। নাটকখনত পূৰ্বৰ নাটক দুখনৰ নন্দিনী আৰু অতীন্দ্ৰ দুৱৰা চৰিত্ৰক কাহিনীক্ৰম আগবঢ়াই নিবৰ বাবে ব্ৰেথটীয়ান শৈলী প্ৰযোগৰে চিত্ৰিত কৰা হৈছে। নন্দিনীৰ ছেৱালী অদিতি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ইংৰাজী বিভাগৰ স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ ছাত্ৰী। অদিতিৰ চৰিত্ৰত যৌৱনৰ প্ৰেম আৰু সামাজিক নিয়ম-শৃংখলাৰ প্ৰতি এক ব্যক্তিক্রমী মনোভাৱ দেখা যায়। অনন্দৃষ্টিসম্পন্ন, যুক্তিবাদী, মানৱীয় মূল্যবোধত বিশ্বাসী তথা সকলো সময়তে দৈৰ্ঘ্য আৰু সাহসৰ পৰিচয় দিয়া অদিতিয়ে সেয়ে মাকৰ মৃত্যুৰ পিছতো অকলশৈবে জীৱন কঠাৰ পাৰিছে। সমাজৰ ভঙ্গামৰ বিকল্পে সাহসেৰে যুঁজ দিছে। কৃষ্ণগুৰুৰ নামৰ মাল্টিনেচনেল কোম্পানীৰ একজিকিউটিভজনে

বিবাহৰ প্রস্তাৱ দি প্ৰতাৱণা কৰাৰ পিছতো অদিতি ভাগি পৰা নাই। আনকি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰেমিক পাৰ্থৰ সৈতে বিবাহ নকৰাকৈ হোৱা শাৰীৰিক সম্পর্কক লৈৱো অদিতি চিহ্নিত নহয়। পাৰ্থৰ ঔৰসত লোপাৰ জন্মৰ পিছত তাইক ডাঙৰ-দীঘল কৰিছে। তথাকথিত সমাজৰ নীতি-নিয়ম আৰু ধৰ্মীয় আচাৰ-আচাৱণৰ বিৰুদ্ধে অদিতিয়ে প্ৰতিবাদ কৰিছে। পাৰ্থৰ প্ৰতি থকা অপাৰ ভালপোৱাক জীয়েক লোপা আৰু ভাবী জোঁয়ায়েক চাইমনৰ আগত স্বীকাৰ কৰিলৈও পাৰ্থৰ সদ্বাসবাদী ৰূপটোক মানি লোৱা নাই। নাটকখনৰ শেষত লোপা-চাইমন আমেৰিকালৈ গুচি ঘোৱাৰ পিছত নিসৎ অদিতিয়ে ককাক নিবাৱণ ভট্টাচাৰ্য আৰু মাক নন্দনীৰ দৰে স্বৰূপক বাচি লোৱাৰ সিদ্ধান্ত কৰিছে।

২.৪ অৰুণ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰী চৰিত্ৰৰ বিশ্লেষণ

অসমীয়া সাহিত্যৰ গল্প বা উপন্যাসৰ ক্ষেত্ৰখনত যিদৰে নাৰীবাদী চিন্তা-চৰ্চাৰ প্ৰসাৰ-প্ৰচাৰ দ্রুততাৰ হৈছে তথা নাৰী লেখকসকলে নাৰী চৰিত্ৰৰ মনোবিশ্লেষণ, সামাজিক স্থান আদি সকলোতে আগভাগ লৈছে, তেনেদৰে অসমীয়া নাটকৰ ক্ষেত্ৰত নাৰী চৰিত্ৰৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণ, নাৰীবাদী চিন্তাৰ বিকাশ অথবা সমপৰিমাণে নাৰী নাট্যকাৰৰ সংখ্যা নগণ্য। আমাৰ ব্যক্তিগত অনুভৱ যে, গল্প বা উপন্যাসৰ দৰে নাটকতো নাৰীয়ে নিজৰ মনোভাৱ ব্যক্ত কৰাৰ বাবে এখন বহুল ক্ষেত্ৰে পাৰে। বৰঞ্চ গল্প বা উপন্যাসৰ দৰে কেৱল পাঠগত বাখ্যাতে সীমিত নাথাকি নাৰীয়ে নাটকত পাঠগত আৰু পৰিৱেশনগত — এই দুয়োটা দিশতে নিজৰ মনোভাৱ ব্যক্ত কৰাৰ পূৰ্ণ সুযোগ লাভ কৰে। এইটো নহয় যে, নাট্যকাৰসকলে নাটকত নাৰী চৰিত্ৰৰ অংকন কৰা নাই। কিন্তু নাৰী চৰিত্ৰৰ পূৰ্ণ বিশ্লেষণ বা পূৰ্ণ চিত্ৰণৰ ক্ষেত্ৰত বহুল পিছপৰি থকা পৰিলক্ষিত হৈছে। পুৰুষতাত্ত্বিক সমাজে নিৰ্ধাৰণ কৰি দিয়া সনাতন নাৰী আৰু ওপৰোৱাকৈ চালে দেখা পোৱা তথাকথিত আধুনিক নাৰীৰ চৰিত্ৰ চিৱণহে অসমীয়া নাটকত বেছিকে দেখা যায়। অৱশ্যে জ্যোতিপ্রসাদ আগৱালাই তেওঁৰ ‘শোণিত কুঁৱৰী’, ‘কাৰেঙৰ লিগিবী’, ‘কপালীম’, ‘লভিতা’, ‘নিমাতি কইনা’ আদি নাটকসমূহত নাৰী চৰিত্ৰৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণত নতুনত আনিছিল। এক অৰ্থত নাৰী মুক্তি সম্পৰ্কীয় চিন্তাৰ প্ৰকাশ তেওঁৰ নাটকতে শুভাৰম্ভ হৈছিল। আগৱালাই তেওঁৰ নাটকত পুৰুষতাত্ত্বিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ দুৰ্বলতাবেৰ আৰু নাৰীক অৱদম্ভিত কৰি বখা বিকৃত মানসিকতাৰ বিপৰীত মেৰুত নাৰী চৰিত্ৰসমূহক থিয় কৰাইছিল। পৰম্পৰাগত ধ্যান-ধাৰণাক সম্মান জনায়ো তেওঁৰ নাটকত নাৰীয়ে নিজৰ অস্তিত্বৰ কাৰণে ঘূঁঁজি দিবলৈ আগবাঢ়ি আছিল। তেওঁৰ পৰৱৰ্তী সময়ত অসমীয়া নাটকত নাৰী চৰিত্ৰৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণত সত্যপ্রসাদ বৰুৱা, অৰুণ শৰ্মা, উত্তম বৰুৱা আদিয়ে অগ্ৰণী ভূমিকা লৈছে।

অৰুণ শৰ্মা নাৰীবাদী আন্দোলনৰ লগত প্ৰত্যক্ষ কপত জড়িত নহয়। কিন্তু তেওঁৰ মন নাৰীবাদৰ অধ্যয়নেৰে পুষ্ট। নাৰীক তেওঁ একক শক্তি ৰূপতে স্বীকাৰ কৰিছিল। সেয়ে তেওঁৰ নাটকত নাৰী-পুৰুষৰ মাজৰ বৈষম্যৰ ছবিখন নাই। নাৰীয়ে নিজৰ মৰ্যাদা স্থাপনৰ বাবে পুৰুষৰ আগত হাবাথুৰি খোৱাৰ দৃশ্যও নাই। আনকি পুৰুষতাত্ত্বিক সমাজে নিৰ্ধাৰণ কৰা সনাতন, মহিমাময়ী নাৰী হৈ জীৱনৰ সংঘাতত পৰাজয় বৰণো কৰা নাই। আৰু সেই পৰিস্থিতিক স্বীকাৰ কৰি আনৰ পৰা পোৱা সহানুভূতিতো সন্তুষ্ট হৈ থকা নাই। তেওঁৰ ‘চিৱণ’ নাটকৰ আভা-

চরিত্রটোরে আমোলাতন্ত্র আৰু ভোগবাদৰ চেপাত অন্ধ স্বামী অমৰৰ জীৱনৰ পৰা আঁতৰি আহিছে। সেইদৰে ‘অন্য এক অধ্যায়’ত উমিলা চৰিত্রটোৱে নিজকে সন্ত্বাসবাদী সংগঠনৰ আদৰ্শৰে উজ্জীৱিত কৰি পিছত আৱা সংশোধনৰ মাজেৰে সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ হকে কাম কৰিবলৈ আগবঢ়িছে। অৰুণ শৰ্মাই তিনিওখন নাটক সমাজ পৰিৱৰ্তনৰ তিনিটা যুগৰ ব্যৱধানত বচনা কৰিছে। পিতা-পুত্ৰী, স্বামী-স্ত্ৰী, প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা — এই তিনিখনৰ সম্পর্কক নাটকখনৰ আৰুত্তিৰ পৰা শেষলৈকে আনুকৰণ কৰ্পত নন্দিনী, আদিতি আৰু লোপা — এই নাৰী চৰিত্র তিনিটাই বাস্তি বাখিছে। ‘শ্ৰান্নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ নাটকত পিতা-পুত্ৰী আৰু প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ সম্পর্ক নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য, নন্দিনী আৰু ব্ৰহ্মেশ চৰিত্রৰ মাজেৰে দেখুওৱা হৈছে। অৱশ্যে ইয়াত নিবাৰণ আৰু নন্দিনীৰ সম্পর্কইহে বেছি গুৰুত্ব পাইছে। নন্দিনী নিজৰ পিতৃৰ প্ৰতি অধিক আগ্ৰহী, সকলো সময়তে পিতৃৰ দোষ-গুণ, সফলতা-বিফলতাৰ সাক্ষী তথা পিতৃৰ প্ৰেমেৰে প্ৰভাৱিত। দেউতাকৰ খেয়ালী, আদৰ্শবাদী শৈলিক মনটো যেন নন্দিনীয়োহে সুন্দৰকৈ বুজি পায়। সেয়ে দেউতাকৰ কোনো কামতে তেওঁ বাধা নিদিয়ে। যাটি বছৰ বয়সত যোঁৰা চেকুৰাই আঘাতপোষ হোৱা দেউতাকক তাই শুশ্ৰাৰ্যা কৰিছে। দেউতাকৰ নাটক সম্পৰ্কীয় কাম-কাজসমূহো দেউতাকে কোৱাৰ দৰেই নিয়াৰিকে কৰিছে। পুত্ৰী হিচাপে এগৰাকী নাৰীৰ পিতৃ আৰু ঘৰৰখনৰ প্ৰতি যি দায়িত্বৰোধ সেয়া নন্দিনীৰ চৰিত্রত সুন্দৰকৈ পৰিস্ফুট হৈছে।

‘আগ্নিগড়’ নাটকত নন্দিনী আৰু নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্যৰ সম্পর্কটোক সম্প্ৰসাৰিত কৰ দিয়া হৈছে। নন্দিনীৰ মাজত Electra Complex ৰ ধাৰণাই ইমানেই প্ৰভাৱ পেলাইছে যে অতীন্দ্ৰ আৰু তেওঁৰ মাজত থকা প্ৰেমৰ সম্পৰ্কত ই এক মনস্তাত্তিক সমস্যাকলৈ ধৰা দিছে। দেউতাকৰ মৃত্যুৰ পিছত নন্দিনীয়ে অতীন্দ্ৰৰ মাজত দেউতাকৰ চাৰিত্ৰিক মনোভাৱৰ মিল দেখা পাইছে, যাৰ কাৰণে বিবাহ বিচ্ছেদিত নন্দিনী অতীন্দ্ৰৰ প্ৰতি সমোহিত হৈ পৰিছে। নন্দিনীৰ অৱচেতন মনত আলোড়িত কৰি থকা পিতৃ প্ৰেমৰ বাবেই তেওঁ অতীন্দ্ৰ দুৱৰোৱ কাম চাপি গৈছে আৰু যেতিয়াই নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্যৰ প্ৰতি অৱহেলা কৰি অতীন্দ্ৰই তেওঁৰ বিবাহৰ প্ৰস্তাৱক নাকচ কৰিছে তেতিয়া তেওঁ ক্ষেত্ৰিত হৈ পৰিছে। *Mary, A Fiction and the Wrongs of Woman* (১৭৮৭) নামৰ আঞ্চৰিতমূলক উপন্যাসখনত মেৰী ওলষ্টনক্ৰাফটে (Mary Wollstonecraft) নাৰী-পুৰুষৰ মাজৰ বৈবাহিক সম্বন্ধক নিৰ্ভেজাল আৰু স্বতঃসূৰ্য শৰ্দা, ভালপোৱা আৰু বন্ধুত্বৰ ভেঁটিত প্ৰতিষ্ঠা কৰাত সমৰ্থন কৰিছিল। প্ৰেম-ভালপোৱা তেওঁৰ বাবে আছিল সুক্ষ্মতম আৱেগ-অনুভূতিৰ এক মহৎ আৰু গভীৰ উপলক্ষি। উপন্যাসখনত নায়িকাৰ দৃষ্টিবে তেওঁ লিখিছে — “I was glad, I want to escape from him, for personal intimacy without affection, seemed to me the most degrading, as well as the most painful state in which a woman of any taste not to speak of the peculiar delicacy of josterad sensibility could be placed”(Shukla 146).”(দেৱী ১৬) — ‘আগ্নিগড়’ নাটকত নন্দিনীয়েও নিজৰ বিবাহিত জীৱনক তেনেদৰেই চাৰ বিচাৰিছে কিন্তু তেওঁ স্বামীৰ দ্বাৰা প্ৰতাৰিত হৈছে। পিছত অতীন্দ্ৰৰ মাজত এই প্ৰেম-ভালপোৱাৰ সুক্ষ্মতম আৱেগ-অনুভূতিৰ মহৎ উপলক্ষি বিচাৰি পাইছে যদিও তাতো মানসিক সমস্যা কিছুমানে বাধাৰ সৃষ্টি কৰিছে।

মাক নন্দিনীর মানসিকতার প্রভাব ‘অদিতির আঘাতকথা’ নাটকত অদিতির মাজতো দেখা গৈছে। মুক্ত আৰু সাহসী নাৰী অদিতিক বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নিৰ্বাচনত জয়ী হোৱাৰ অপৰাধত দলবদ্ধ ধৰ্ষণ কৰা হৈছে। সেয়ে প্ৰথাগত সমাজ ব্যৱস্থাত লেশমানো বিশ্বাস নৰখা অদিতিয়ে পাৰ্থ আৰু তেওঁৰ প্ৰেমৰ সম্পর্কক যুক্তিবাদী দৃষ্টিবে বিচাৰ কৰিছে। মাক নন্দিনীৰ সৈতে থকা অতীন্দ্ৰ দুৰৱাৰ সম্পর্কক সহজভাৱে স্বীকাৰ কৰি অদিতিয়ে বৰ্তমান প্ৰতিযোগিতামূলক জীৱন পদ্ধতিত সহজলক্ষ্ম আন্তৰিকতাহীন মানবীয় সম্পর্কক যেন ভেঙ্গুচালিহে কৰিছে। তদুপৰি বিয়া নোহোৱাকৈয়ে পাৰ্থৰ সৈতে হোৱা শাৰিবীক সম্পর্কক তেওঁ পাপ বুলি কোৱা নাই বৰঞ্চ সন্তান জন্ম দিবলৈ যে বিবাহ বন্ধনত বান্ধ খাব নালাগে তাৰ যুক্তি দাঙি থৰিছে —

‘অদিতিঃ ল'ৰা-ছোৱালী হ'বলৈ বিয়া কৰাৰ নালাগে। এ ফার্টাইল মেন চুদ

ফাক্ এ ফার্টাইল উমেন —

দেট্চ অল্ —

পাৰ্থঃ ইউ আৰ ইনক্রেডিবল্। মুখত যিহকে আহে —

অদিতিঃ পুৰুষ-নাৰীৰ দৈহিক মিলনক, মেথুন কাৰ্যক যজ্ঞকাৰ্য বুলি কোৱা হয়। তইতো মোতকৈ বহুত বেছি চোকা ল'ৰা। তইনাজান নোকি?

পাৰ্থঃ জানো, বৃহদৰণ্যক উপনিষদত তেন্দৰে উপ্লেখ আছে।’(অৰূপ
শৰ্মা ৪৩৫)

২.৫ অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰী চৰিত্ৰৰ মনস্তত্ৰ

স্বাধীনতা আন্দোলনৰ সময়ত অসমৰ নাৰীসকলৰ মানসিকতাত সৃষ্টি হোৱা জাগৰণ বহু পৰিমাণে বাস্তুয়তাৰোধ আৰু ব্ৰিত্তিহ বিৰোধী চেতনাৰ পৰা আহা, যাৰ স্বৰূপ স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী সময়ত সলনি হৈছে। অসমত অৱশ্যে প্ৰকৃত অৰ্থত নাৰী সম্পৰ্কীয় চিন্তা-চৰ্চা বিংশ শতকাৰ আশীৰ দশকতহে হয়। ১৯৭৫ চনত অসমত যি আন্তৰ্জাতিক নাৰী দিৱসৰ উদ্যাপন কৰা হৈছিল, সি নাৰীবাদৰ প্ৰসাৰত যথেষ্ট সহায় কৰিছিল। স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী সময়ত অসমৰ ৰাজনীতি, অৰ্থনীতি, নিয়োগক্ষেত্ৰ আদিকে ধৰি সমাজৰ গঠনমূলক সকলো কামতে নাৰীয়ে স্থান গ্ৰহণ কৰিবলৈ ধৰাৰ ফলত নাৰীৰ সামাজিক মৰ্যদা তথা মানসিকতাত যি প্ৰশংসাৰ অৱতাৰণা হৈছে, সি সাহিত্যকো প্ৰভাৱিত কৰিছে। অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীত সময় অনুসৰি নাৰীৰ মনস্তত্ৰ পৰিৱৰ্তনৰ ছবিখন প্ৰকাশিত হৈছে। নন্দিনী, অদিতি আৰু লোপা — এই তিনিটা নাৰী চৰিত্ৰক কেন্দ্ৰ কৰিয়েই নাৰীৰ মনস্তত্ৰৰ তুলি ধৰা হৈছে। অৱশ্যে নন্দিনী আৰু অদিতিৰ তুলনাত লোপাৰ ভূমিকা এই ক্ষেত্ৰত কম। ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচার্য’ নাটকৰ নন্দিনীৰ চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট আৰু মনস্তত্ৰ ‘আঞ্চিগড়’ নাটকত সলনি হৈছে। ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচার্য’ৰ নন্দিনী চাৰিত্ৰত সৌন্দৰ্য, নৈতিকতা আৰু নম্রতা — এই তিনিটা আৰ্দৰ্শ নাৰীৰ গুণ নাটকাবে অংকন কৰিছে। নন্দিনীয়ে ঘৰৰ সকলোকে এটা স্বাভাৱিক গতিত নিয়ন্ত্ৰণত বাখি ঘৰৱা কাম-কাজ, চাকৰিব লগতে দেউতাকৰ নাটকতো সহযোগিতা আৰু অভিনয় কৰি গৈছে। দেউতাকৰ মনৰ উদ্যম, উৎসাহ, আশা-কল্পনাবোৰ অনুধাৱন কৰি দেউতাকৰক নিজ ইচ্ছামতে কাম কৰিবলৈ উৎসাহ দিছে। কিন্তু নাটকৰ শেষত দেউতাকৰ তীব্ৰ মানসিক যন্ত্ৰণাদায়ক মৃত্যুয়ে নন্দিনীৰ সমগ্ৰ সদ্বাক জোকাৰি

পেলাইছে। ‘অঁগিগড়’ নাটকত নন্দিনীয়ে এই মানসিক যত্নগা আৰু নিজৰ মাজত দেউতাকৰ সহাৰ উপস্থিতি জীৱনৰ শেষ সময়ছোৱালৈকে কঢ়িয়াই লৈ ফুৰিছে। ‘অঁগিগড়’ত নন্দিনী চৰিত্ৰিক আৱেগিক, জেদী, অভিজাত আচাৰ-আচাৰণত অভ্যন্ত আৰু মানসিক দৰ্শনত আক্ৰান্ত হিচাপে দেখুওৱা হৈছে। বিবাহ বিচ্ছেদিত এগৰাকী নাৰীৰ অকলশৰে জীয়াই থকাৰ সংথাম, সন্তান প্রতিপালন আৰু মানসিক সংথাম — এই সকলোৰোৰ নন্দিনীৰ মনস্তত্ত্বত পৰিলক্ষিত হয়। তদুপৰি আৱচেতন মনত শিপাই থকা পিতৃ প্ৰেমে নন্দিনীক চলিছ বহুব বয়সতো দেউতাকৰ মানসিকতা আৰু কাম-কাজৰ সৈতে মিল থকা অতীন্দ্ৰ দুৱাৰ প্ৰতি আকৃষ্ট কৰিছে। অতীন্দ্ৰৰ সান্নিধ্যই নন্দিনীৰ মানসিকতাত পিতৃৰ কায়িক স্মৃতিক অধিক তীব্ৰ কৰি তোলাত তেওঁলোকৰ প্ৰেমৰ সম্পৰ্কত বাধাৰ সৃষ্টি হৈছে। বিবাহিত বিচ্ছেদিত অকলশৰীয়া নন্দিনীয়ে সামাজিক কাম-কাজ, শিক্ষা আৰু অভিনয়ৰ দৰে দুখন বহল ক্ষেত্ৰৰ লগত সাহসী মানসিকতাৰে তিষ্ঠি থাকি নিজৰ এক সুকীয়া পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে। নন্দিনীৰ মানসিকতাক পৰৱৰ্তী সময়ত ‘অদিতিৰ আঘাকথা’ত অদিতিয়ে বহন কৰিছে যদিও দুয়োৱে সমস্যাবোৰ অলপ বেলেগ ধৰণেৰে দেখুওৱা হৈছে। নাটকাৰে অদিতিৰ মনস্তত্ত্ব বৰ্তমান যুগৰ লগত খাপ খুৱাকৈ তুলি ধৰিছে। নন্দিনীৰ দৰে অদিতি আৱেগিক নহয় অথচ আদৰ্শবাদী কাম-কাজ কৰাৰ পক্ষপাতি। মাকৰ দৰে অদিতিৰো প্ৰেম হৈছে কিন্তু সেই প্ৰেমৰ আৱস্থান দুয়োৱে ক্ষেত্ৰত বেলেগ বেলেগ। অদিতিৰ প্ৰেমত আৱেগিক মনোভাৱৰ পৰিৱৰ্তে যৌৱনৰ প্ৰেম আৰু সামাজিক শৃংখলাৰ প্ৰতি এক ব্যতিক্ৰমী মনোভাৱ আছে। যুগৰ দাবী অদিতিয়ে যিদৰে মানি চলে, সেইদৰে সামাজিক শৃংখলাকো অৱমাননা নকৰে। সমাজৰ অসংসাবশূণ্য মানৱিক সম্পৰ্কক তেওঁ শ্ৰদ্ধা নকৰে। সেয়ে মাকৰ মৃত্যুৰ পিছত তেওঁ সামাজিক আৰু ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰাতকৈ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নিৰ্বাচনত যোগদান কৰিছে —

‘অদিতিঃ গোটেই দিনটো আজস্ব মানুহ আহিছে। বহুতক মই চিনিয়েই নাপাওঁ, জীৱনত দেখাই মনত নপাৰে। মই ভীষণ বিবৰ্জ হৈছেঁ। প্ৰতিযোগিতা চলিছে মাৰ মৃত্যুত কোন বেছি দুঃখিত..... যেন মাক মৃত্যুৰ পিছতো, চিতাত পুৰি ছাঁই হৈ পৰাৰ পিছতো আকৌ জীয়াই তুলিব পাৰি নেকি তেনে আলোচনা..... দিচগাষ্টিং দিচগাষ্টিং..... বাহুল, দীপক, পঞ্জীৰী বাকী এটাইবোৰ শুনচোন— মই ভাবিছো জান ? মই কাইলৈৰ পৰা ইউনিভার্চিটি ইউনিয়নৰ ইলেকশনৰ কেম্পেইনত নামিম.... মই ইউনিয়নৰ জেনেৰেল চেণ্ডেটৰী হ'ম। শুনিছ?..... ”(অৰূপ শৰ্মা ৪২৩-৪২৫)

অদিতিৰ চৰিত্ৰ একাকীকৃত আছে, যিটো তেওঁ সৰৱে পৰা পাৰ কৰা সংগীহীন অৱস্থাৰ লাভ কৰিছে। তেওঁৰ মানসিকতাত মাক-দেউতাকৰ উপস্থিতি ইমান গভীৰ নহয়। দেউতাকৰ বিষয়ে অদিতিৰ যি ধাৰণা সেয়া মাক নন্দিনীৰ ধাৰণাতকৈ সম্পূৰ্ণ বিপৰীত। দেউতাকৰ প্ৰতি অন্তৰত সন্মান থাকিলো মাকৰ দৰে তেওঁ মাকৰ দৰে প্ৰভাৱিত নহয়। সেয়া সৰৱে পৰা লাভ কৰা সান্নিধ্যহীনতাৰ ফল বুলি ক'ব পাৰি। অদিতিৰ মতে — “দেউতা ! মোৰ দেউতা নাই। I have no father মোৰ লগৰ এটাইৰে এজন এজন দেউতা আছে....।

কিন্তু, দেউতা এজন মোরো নিশ্চয় আছিল। নহ'লে মোর কেনেকৈ জন্ম হ'ল। আমাক Class VI তে শিকাইছিল Where and how do I come from to this world. X অর্থাৎ Male chromosom আৰু Y অর্থাৎ Female chromosom লগ লাগি এটা embryo হয়। মই জন্ম হ'বলৈ মাৰ Y chromosom ৰ সৈতে যিজন মানুহৰ X chromosom মিলিত হ'ল সেই মানুজনেই মোৰ দেউতা।.....” (অৰূপ শৰ্মা ৪১২)

আদিতিৰ মনস্তত্ত্বত প্ৰেমৰ অৱস্থান সুকীয়া। উচ্চশিক্ষিতা, আধুনিক মনন আৰু তীক্ষ্ণ অনুসন্ধিৎসাৰে পূৰ্ণ অদিতিয়ে বিভিন্ন সংঘাতৰ মাজেৰে জীৱন অভিবাহিত কৰিছে। সেয়ে ধৰ্মিতা অদিতিক যেতিয়া পার্থক্ষি বিবাহৰ প্ৰস্তাৱ দিছে, তেওঁ বিদোহী হৈ উঠিছে। সামাজিক নীতি-নিয়ম আৰু ব্যৱস্থাই তাইৰ মানসিকতাত যথবেগৰ প্ৰভাৱ পেলাইছে, সেয়া তেওঁ পার্থক্ষি আগত প্ৰকাশ কৰিছে — ‘চিভাল্বী দেখুৱাৰ খুজিছ? ধৰ্মিতা তিৰোতা এজনীক বিয়া কৰাই গৌৰবৰ মুকুট পিন্ধিৰ খুজিছ?’ — অদিতিৰ মানসিকতাত প্ৰেম আৰু বিবাহ দুয়োটা বেলেগ অৱস্থা। মাক-দেউতাকৰ প্ৰেম বিবাহ হোৱাৰ পিছতো বিছেদ হোৱা, অতীন্দ্ৰ দুৱৰোৱাৰ সৈতে মাকৰ প্ৰেম আৰু মাকৰ বিবাহ প্ৰস্তাৱক দুৱৰাই নাকচ কৰা আদি ঘটনাই অদিতিৰ মানসিকতাক প্ৰভাৱিত কৰিছে। যাৰ বাবে তেওঁ পার্থক্ষি সৈতে বিবাহ বন্ধনত বান্ধ খাৰ বিচৰা নাই। অদিতিৰ মতে ‘বিয়া এটা সুকীয়া ব্যৱস্থা। এটা সামাজিক ব্যৱস্থা — এন এৱেনজমেণ্ট। ইট ইজ এ চচিয়েল ষ্টেটাচ। ইট হেজ নাথিং টু ডু উইথ লাভ।’ কৃষ্ণমূর্তিৰ পৰা প্ৰতাৰিত হোৱাৰ পিছত, পার্থক্ষি সৈতে হোৱা শাৰিবীক সম্পৰ্কৰ পিছত অদিতিয়ে বৌদ্ধধৰ্ম গ্ৰহণ কৰিছে। কিন্তু মুক্ত মানসিকতাৰ পৰিচায়ক অদিতিয়ে বৌদ্ধধৰ্মৰ নীতি-নিয়ম নমনাৰ বাবে, অবিবাহিত অৱস্থাত গৰ্ভৰতী হোৱা আৰু এখন অভিয়ঙ্গনাবাদী শৈলীত পুৰুষৰ যৌনাঙ্গৰ ছবি অংকন কৰাৰ বাবে অনুষ্ঠানটোৰ পৰা বহিস্থৃত হৈছে। এই ধৰণৰ জীৱন সংঘাত আৰু মানসিক অসুৰ্বন্দী অদিতিক শেষত ককাক নিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য আৰু মাক ননিনীৰ দৰে স্মৰণৰ পথত অগ্ৰসৰ হ'বলৈ অনুগ্ৰাণিত কৰিছে। ননিনী আৰু অদিতি চৰিত্ৰ তুলনাত লোপা চৰিত্ৰিটি ইমান পৰিস্ফুট হৈ উঠ্য নাই। অদিতিৰ দৰে লোপাৰ চৰিত্ৰত তথাকথিত আধুনিক নাৰী মনৰ জটিলতা নাই। বৰ্তমান সমাজখনৰ সৈতে খোজ মিলাই লোপা আগবাঢ়িছে। সেয়ে সামাজিক নীতি-নিয়মৰ বাধ্য-বাধকতাও লোপাৰ চৰিত্ৰত দেখা নাযায়। পৰিচীয়া সংস্কৃতিৰে লালিত-পালিত লোপাই পৰম্পৰাবাদী ধ্যান-ধাৰণাত বিশ্বাস নকৰে। অৱশ্যে মাকৰ প্ৰতি তেওঁৰ আন্তৰিকতা আছে। ননিনী আৰু অদিতিৰ দৰে তেওঁৰ মানসিকতাতো দেউতাকৰ অৱস্থাতি সন্ধানীয় ৰূপতে আছে। সেয়ে মাক অদিতিয়ে দেউতাক পার্থক্ষি বিয়য়ে যেতিয়া তেওঁক হত্যাকাৰী, বিশ্বাসঘাতক বুলি কৈছে তেতিয়া লোপা আৱেগিক হৈ উঠিছে — ‘নক'বা নক'বা মা। মই অনুভৱ কৰিছো মোৰ জীৱনত দিতীয় এজন নমস্য ব্যক্তি আৰু নহ'ব। আই হেভ মেড এন ইমেজ অৱ মাই ফাদাৰ। হি ইজ প্ৰেট! তুমি সেই ইমেজ নষ্ট নকৰিবা।’ (অৰূপ শৰ্মা ৪৪৩)

২.৬ অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি

অৰূপ শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীৰ নাৰী চৰিত্ৰকেইটা পৰম্পৰাগত ধ্যান-ধাৰণাত আবদ্ধ নাৰী চৰিত্ৰ নহয়। লজ্জাশীলা, গৃহলক্ষ্মী, আলসুৱা, কোমলমনা, সহাদয়া, অনুভূতিসম্পন্না, স্নেহশীলা,

সন্তানপালিতা, কোমলাংগী আদি পরম্পরাগত বিশেষণবোরৰ পৰিৱৰ্তে তেওঁ নাৰীক সাহসী, কৰ্মযোগী, প্ৰতিবাদী, উচ্চশিক্ষিতা, আধুনিক চিন্তাবাত বিশ্বাসী, জেদী আৰু মুক্তমনা কৃপত উপস্থাপন কৰিছে। দ্বিতীয় বিশ্বুদ্ধৰ পিছত সমগ্ৰ বিশ্বৰ ব্যক্তি মানসিকতাত সৃষ্টি হোৱা নৈৰাজ্য, নিসংগতাৰোধ, বিজ্ঞানৰ ন ন আৱিষ্কাৰ, বিভিন্নজন দার্শনিকৰ মতবাদৰ প্ৰভাৱে জীৱনৰ প্ৰতি সৃষ্টি কৰা বিশ্বাসহীনতা, ছিমূল ধাৰণা আদিয়ে অসমৰ জন জীৱনকো প্ৰভাৱিত কৰিছে। আমাৰ সমাজ ব্যৱস্থা পুৰুষতাত্ত্বিকতাৰ পৰা মুক্ত নহ'লেও পশ্চিমীয়া দেশৰ লগত হোৱা মুক্ত সম্পর্ক আৰু শিক্ষা-দীক্ষাৰ প্ৰসাৱে নাৰীসকলৰ মনো যুক্তিবাদী আৰু মুক্ত কৰি তুলিছে। অৰ্থনৈতিক পুঁজিবাদে নাৰী-পুৰুষৰ সম্পৰ্কক ধনৰ দ্বাৰা নিৰ্ণীত কৰাত তথা সামাজিক বিবাহ বন্ধনকো বিনিয়োজিত পণ্য সামগ্ৰীত পৰিগত কৰাত ই নাৰীসকলৰ মানসিকতা আৰু সামাজিক স্থিতি সম্পৰ্কতো প্ৰশং তুলিছে। তিনিওখন নাটকতে নাট্যকাৰে নাৰী-পুৰুষ উভয়ৰে দৃষ্টিবে নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি সম্পৰ্কে যুগৰ ব্যৱধান অনুসৰি চিত্ৰিত কৰিছে। ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ নাটকত নদিনীৰ স্থিতি সম্মানজনক। নদিনীয়ে ঘৰৱা কাম-কাজৰ উপৰি শিক্ষকতা আৰু অভিনয় সমানে কৰি গৈছে। দেউতাকৰ নতুন নাটকখনত নদিনীয়ে অভিনয় কৰিব লগা নাৰী চৰিত্ৰিটোৱ যোগেন্দি তুলি ধৰা এচোৱা সংলাপত নাট্যকাৰে অপসংস্কৃতিৰ প্ৰাপ্ত সোমাই থকা নাৰীক মুক্ত কৰি আনাৰ ইংগিত দিছে—“মানুহে কয়— সেই কাঁচৰ অট্টালিকাত থাকে এগবাকী নাৰী, যি নাৰী আজিও অদৃশ্যা, অনাৰিঙ্গুতা। সেই অদৃশ্যা মায়াবিনী নাৰীৰ সন্ধানত পৰ্বতৰ ওপৰলৈ বহু পুৰুষ যোৱাৰ কাহিনী আজি ইতিহাসত পৰিগত হৈছে..... আৰু তাৰ মাজত, অপৰাপ সুন্দৰী আধুনিকা যুৱতী বাজকন্যা নহয়..... অনিৰুদ্ধ!..... তোমাৰ জ্যোতিৰ শিখাৰে পথ উলিয়াই—”(অৱগ শৰ্মা ২০)

‘অগ্নিগড়’ নাটকত নাৰীৰ স্থিতি সমাজ ব্যৱস্থা অনুসৰি চিত্ৰিত কৰা হৈছে। নদিনীয়ে এফালে উচ্চশ্ৰেণীৰ আভিজাত্য পূৰ্ণ জীৱন কঠাইছে কিন্তু তেওঁ বিবাহ বিছেদিত। শিক্ষা আৰু অভিনয় জগতখনৰ লগত জড়িত নদিনীৰ এফালে যিদৰে সম্মান আৰু যশস্যা আছে আনফালে মনত মধ্যবিত্তীয় আৱেগ-অনুভূতিয়েও ক্ৰিয়া কৰি আছে। অৰ্থনৈতিক স্বারলম্বিতা থাকিলেও পুৰুষতাত্ত্বিক সমাজত নাৰী ব্যক্তি হিচাপে যে অসহায় আৰু নিৰাপত্তাহীন সেয়া নদিনীৰ চৰিত্ৰত ফুটি উঠিছে। নদিনীয়ে অদিতিক অকলশৰে তুলি-তালি ডাঙৰ কৰা আৰু জীৱনৰ ঘাত-প্ৰতিঘাত, সংগ্ৰামৰ সাহসেৰে মুখামুখি হোৱা কাৰ্যতে আশীৰ দশকৰ অসমীয়া নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি সম্পৰ্কীয় ছবিখন তুলি ধৰা হৈছে—“তাৰ পিছত আজি বাৰ বছৰে আমাৰ সমাজৰ অকলশৰীয়া নাৰীয়ে জীৱন-যাগন কৰাৰ সকলো সমস্যাৰ মাজেৰে ময়ো তৰোৱাল ঘূৰাই ঘূৰাই পাৰ হৈ আহিছো। কত প্ৰলোভন, কত ভৌতি, কত ভগুমিৰ ভেলেকীবাজি। একাধিক পুৰুষে মোৰ সামিধ্য বিচাৰি আহিছে। কোনোবাই অলপ জিৰণি ল'ব খোজে, কোনোবা বিবাহিত পুৰুষক তেওঁ জীৱনত নোপোৱাৰ বেদনাৰ চকুপানীখনি মচি দিব লাগে। কোনোবা একোজনে মোৰ চকুলৈ, মোৰ শৰীৰটোলৈ এনেদৰে দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰে, মোৰ নিজকে ধৰ্যিতা তিৰোতা এজনীৰ দৰে লাগে.....।”(অৱগ শৰ্মা ৩৮৭) — নদিনীয়ে অতীন্দ্ৰ দুৱৰোৱ আগত কোৱা এই সংলাপখনিৰ পৰা সমাজৰ এচাম পুৰুষৰ নাৰীৰ প্ৰতি থকা নিকৃষ্ট মনোবৃত্তিৰ

প্রকাশ ঘটিছে। নাটকখনত বমেশ আৰু অতীন্দ্র দুয়োজনেই নিজৰ প্ৰয়োজনতহে নদিনীক বিচাৰিছে। বমেশ চৰিত্ৰাটি ইয়াত উহ্য হৈ আছে যদিও নদিনীৰ সংলাপৰ মাজতে বমেশৰ দৰে সুবিধাবাদী, লোভী পুৰুষ শ্ৰেণীৰ চৰিত্ৰ প্ৰকাশি উঠিছে। সেইদৰে অতীন্দ্র দুৱৰাৰ জীৱনলৈও নাৰী আহিছে কিন্তু কাৰো সৈতে তেওঁ সামাজিক বন্ধনত বান্ধ খোৱা নাই। নাৰী তেওঁৰ কাৰণে আৱেগ-অনুভূতি আৰু উপভোগৰ সামগ্ৰী মাত্ৰ। নদিনীৰ সৈতে তেওঁ প্ৰেম আৰু আৱেগৰ সম্পর্কত বান্ধ খালেও বিবাহ বিচ্ছেদিত নদিনীক গ্ৰহণ কৰিবলৈ ইচ্ছুক নহয় — “.... আমাৰ বিয়া হ'ব! তুমি মোৰ পৰিণীতা স্তৰী হ'ব। এডাল সোণৰঙ্গী অজগৰ হৈ Boa Constrictor হৈ মোৰ ডিঙিত মেৰ খাই পৰিবা। কি অস্তুত, amazing অস্তুত চিন্তা কৰিছা নদিনী....” (অৰূপ শৰ্মা ৩৯২)

‘অদিতিৰ আঢ়াকথা’ত নাৰীয়ে নাৰীবাদ সফল হোৱাৰ পিছত এখন বৈষম্যহীন সমাজত অৱস্থান কৰাৰ দৰে লাগিছে। অদিতি চৰিত্ৰটোৱে তাৰে প্ৰতিনিধিত্ব কৰিছে। আধুনিক নাৰীৰ সকলো দক্ষতাৰে অদিতিয়ে বাস কৰিলৈও পুৰুষতাত্ত্বিক সমাজ ব্যবস্থাত নাৰী যে সকলো সময়তে সুৰক্ষিত নহয় সেয়া অদিতিয়ে বিশ্ববিদ্যালয়ৰ নিৰ্বাচনত জয়লাভ কৰাৰ পিছত বিপক্ষ দলৰ একে লগৰ ছাত্ৰ দ্বাৰা ধৰ্যিতা হোৱাৰ ঘটনাই প্ৰমাণিত কৰে। ইয়াৰ অৰ্থ এয়ে যে আধুনিক সময়ত বিজ্ঞান-প্ৰযুক্তিৰ ফেৰেখনকে ধৰি সমাজৰ সকলো গঠনমূলক কাম-কাজত নাৰী-পুৰুষ সমানে আগবঢ়ি গলেও পুৰুষপথান সমাজত নাৰীক সামাজিক গোট হিচাপে বলপূৰ্বকভাৱে চিবপৰাধীন অৱস্থাত বখাৰ ধাৰণাটো এতিয়াও সলনি হোৱা নাই। নাট্যকাৰে অদিতি চৰিত্ৰাটিক সাহসী, প্ৰতিবাদী, যুক্তিবাদী, আত্মনিৰ্ভৰশীল নাৰী চৰিত্ৰ ক্ষপত অংকন কৰাৰ কাৰণে হয়তো এইটোৱেই। নাটকখন অদিতিয়ে ধৰ্ষণকাৰী ল'বাকেইজনৰ বিকদ্দে প্ৰতিবাদ কৰাৰ লগতে আইনৰ সহায়ত শাস্তি দিয়াৰো ব্যৱস্থা কৰিছে। এই বিয়য়ে অদিতিৰ মন্তব্য এনেধৰণৰ — “ইয়া, আই রাজ বে'পদ। আই রাজ গেঙ বে'পদ! মোক সেইদিনা ধৰ্ষণ কৰিছিল।.... কি বীভৎসভাৱে সিহঁতে মোৰ শৰীৰটো চিবাচিৰ কৰিছিল!.... মই পুলিচক এফ আই আৰ দিলো।.... ফৰেনচিকত কৰা ডি এন এ পৰীক্ষাৰ ফলত দোষী সাব্যস্ত হোৱাত সহায় হ'ল। তথাপি বহুত বাধা আহিছিল, ভাৰুকি আছিল।.... সিহঁতৰ প্ৰত্যেককে তিনিবছৰকৈ মশ্ৰম কাৰাদণ্ড দিয়া হ'ল.....।” (অৰূপ শৰ্মা ৪২৮-৪২৯)

কৃষ্ণগুৰুৰ পৰা প্ৰতাৰিত হোৱাৰ পিছত অদিতিয়ে বিভিন্ন ঠাই ঘূৰা-ফুৰা কৰি বৌদ্ধধৰ্মৰ বিভিন্ন গ্ৰহ অধ্যয়ন কৰিছে আৰু বৌদ্ধ ভিক্ষুনী হ'বলৈ মন মেলিছে। কিন্তু তাৰ আগতে পাৰ্থৰ প্ৰেমৰ প্ৰতি সহাঁৰি জনাই অবিবাহিত হৈয়ে পাৰ্থৰ সন্তান গৰ্ভত ধাৰণ কৰিছে। পাৰ্থই অদিতিৰ জীৱনত প্ৰতিটো সময়তে সহায়ৰ হাত আগবঢ়ালেও তেওঁৰ দৰে উচ্চশিক্ষিত আৰু বুদ্ধিমান ডেকা এজনে আন্তঃবাস্তীয় সন্তানসবাদী দলৰ লগত যোগ দিয়া কাৰ্যক অদিতিয়ে মানি লোৱা নাই। নাৰীক সমৰ্যদা প্ৰদানত সহযোগিতা আগবঢ়ালেও নিজৰ স্বার্থৰ কথা যে এচাম পুৰুষে সদায়ে ভাৱে, পাৰ্থই তাৰে প্ৰমাণ দিছে — ‘তুমি বৌদ্ধ সন্ধ্যাসিনী হ'বলৈ ওলাইছা। আৰু মোৰ? কোনে জানে কেতিয়া কি হৈ যাব পাৰে। সেয়ে আমি আজি দুয়ো দুয়োকে সম্পূৰ্ণকে জীৱনৰ শ্ৰেষ্ঠতম, মহত্তম প্ৰাপ্তিৰে, গ্ৰহণ কৰো আহাঁ—’ (অৰূপ শৰ্মা ৪৩৯) ধৰ্মানুষ্ঠানসমূহত নাৰীৰ স্থিতি আৰু

নারী সম্পর্কে ধর্মানুষ্ঠানের বরমূখীয়াসকলের মনোভাব আৰু আৰোপিত নীতি-নিয়মবোৰের প্রতিও অদিতিয়ে অনীহা দেখুৱাইছে। বৌদ্ধধর্মত মহিলাৰ বাবে থকা বৈষম্যমূলক নীতি-নিয়মবোৰের বিৰুদ্ধেও তেওঁ মাত মাতিছে। ধর্মানুষ্ঠানখনে কোৱাৰ দৰে তেওঁ চুলি খুৰোৱা নাই। বৰঞ্চ Experssionistic শৈলীৰ পুৰুষৰ যৌনাঙ্গৰ ছবিখন অংকনৰ যোগেদি তেওঁ যেন সমগ্র নারী জাতিৰ প্রতি থকা পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখনৰ নথ স্বৰূপ দাঙি ধৰিছে। অদিতি চৰিত্ৰিটিৰ যোগেদি নাটকাবে অসমত নারীবাদী ধাৰণাৰ সম্প্ৰসাৰণৰ পিছত অসমীয়া নারীৰ মুক্তি অৱস্থানৰ কথা ক'ব খুজিছে আৰু লোপা চৰিত্ৰিটিৰ জৰিয়তে এই ধাৰণাই পূৰ্ণতা পোৱা দেখুৱাইছে। লোপাইনারী-পুৰুষ উভয়ৰে বাবে সম অধিকাৰ আৰু সম মৰ্যদা প্রাপ্তি বৈষম্যহীন আৰু বাধাহীন এখন মুক্তি সমাজত অৱস্থান কৰিছে।

৩.০ সামৰণি

অৱশ্য শৰ্মাৰ ত্ৰিলজীত নারী-পুৰুষৰ সম্পৰ্কক পিতা-পুত্ৰী, প্ৰেমিক-প্ৰেমিকা আৰু স্বামী-স্ত্ৰী — এই তিনিধৰণেৰে দেখুওৱা হৈছে। ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ত পিতা-পুত্ৰী, ‘আশ্বিগড়’ আৰু ‘অদিতিৰ আঘাকথা’ত প্ৰেমিক-প্ৰেমিকাৰ সম্পৰ্কই প্ৰাধান্য পাইছে। ‘আশ্বিগড়’ত নন্দিনী আৰু ব্ৰহ্মেশৰ বিবাহ বিছেদৰ জৰিয়তে স্বামী-স্ত্ৰীৰ সম্পৰ্কৰ বিফলতাক দেখুওৱা হৈছে। তিনিওখন নাটকত নারী মনস্তৃত, নারীৰ জীৱনকেন্দ্ৰিক সমস্যা, অনুভৱ-অনুভূতি, মৰ্যদা, কৰ্ম আৰু চিন্তন-মননক প্ৰাধান্য দিয়া হৈছে। সমাজ ব্যৱস্থা আৰু বৃগুধৰ্ম অনুসৰি নন্দিনীৰ চৰিত্ৰ তিনিওখন নাটকতে সলনি হৈছে। আনহাতে অদিতিৰ মানসিকতা যুক্তিবাদী আৰু সমাজৰ নিয়ম-শৃংখলা প্রতি থকা মনোভাৱ নন্দিনী চৰিত্ৰৰ বিপৰীত। যুগ আৰু সমাজ ব্যৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন হ'লেও নারীয়ে সম মৰ্যদা লাভ কৰিলেও পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজত নারীক পৰাধীন অৱস্থাত বখাৰ পৰম্পৰাগত ধাৰণা যে বৰ্তমানো সলনি হোৱা নাই, সেয়া নন্দিনী আৰু অদিতি চৰিত্ৰৰ জৰিয়তে নাটকাবে স্পষ্টকৈ দেখুৱাইছে। দুয়োগৰাকী নারী স্বাধীন, মুক্তমনা আৰু সমাজৰ কাম-কাজত পুৰুষৰ লগত সমানে জড়িত যদিও এচাম পুৰুষৰ নিকৃষ্ট মানসিকতাৰ বলি হৈছে। নন্দিনীৰ অকলশৰীয়া অৱস্থাসুযোগ লৈ বহু পুৰুষ তাইৰ সামিন্দ্ৰিয় বিচৰা আৰু অদিতিৰ দলবদ্ধ ধৰ্ষণৰ ঘটনাই ইয়াকে প্ৰমান কৰে। নন্দিনী, অদিতি আৰু লোপা — এই তিনিওটা চৰিত্ৰৰ বিচাৰ-বিশ্লেষণ কৰিলৈ দেখা যায় যে ‘শ্ৰীনিবাৰণ ভট্টাচাৰ্য’ৰ পৰম্পৰাবাদী, কৰ্মী নন্দিনী ‘আশ্বিগড়’ত অভিজাত শ্ৰেণীৰ নারীৰ জীৱনধাৰা আৰু মানসিকতাত অভ্যন্ত হৈ পৰিছে। সেইদৰে ‘অদিতিৰ আঘাকথা’ত অদিতি যুক্তিবাদী আৰু সবল নারীৰ প্ৰতীক। অদিতিয়ে প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ বিকল্পে প্ৰতিবাদ কৰিছে আৰু মুক্তমনে নিজৰ খেয়াল-খুঁচী মতে বাস কৰিছে। আনহাতে অদিতিৰ কল্যা লোপাই যেন অদিতিৰ বিদ্ৰোহৰ ফল ভোগ কৰিছে আৰু নারী-পুৰুষৰ সম মৰ্যদা আৰু সম অধিকাৰ থকা সমাজ এখনলৈ গতি কৰিছে।

সহায়ক গ্রন্থ :

দেৱী, সন্ধ্যা। নারীঃ বঙ্গন আৰু মুক্তি। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিয়দ, ২০০৭। মুদ্ৰিত।

বৰুৱা, সত্যাপসাদ। নাটক আ'কৰ অভিনয় প্ৰসঙ্গ গুৱাহাটী : বনলতা, ২০১৬। মুদ্ৰিত।
ভট্টাচাৰ্য, ৰঞ্জন। অৱণে শৰ্মাৰ নাটক : সমীক্ষাত্মক বিশ্লেষণ। গুৱাহাটী : পূৰ্বাধাল প্ৰকাশ,
২০১৪। মুদ্ৰিত।
ভট্টাচাৰ্য, ৰঞ্জন। নাটচেতনা। যোৰহাট : বেদকৰ্ত্তা, ২০১৮। মুদ্ৰিত।
মহন্ত, অপৰ্ণা। নাৰীবাদ। ডিইগড় বিশ্ববিদ্যালয় : প্ৰকাশন শাখা, ২০১৮। মুদ্ৰিত।
শৰ্মা, অৱণে। অৱণে শৰ্মাৰ নিবাচিত নাটক। গুৱাহাটী : বনলতা, ২০০৬। মুদ্ৰিত।
শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ। অসমীয়া নাট্য সাহিত্য। গুৱাহাটী : সৌমাৰ প্ৰকাশ, ২০১০। মুদ্ৰিত।
Shukla, B. A. *Feminism : From Mary Wollstonecraft to Betty Friedan*. New
Delhi : Sarup & Sons, 2007. Print

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 82-91

পার্তিপ্রসাদ বৰুৱাৰ গীতৰ ভাষা : ধ্বনিকেন্দ্ৰিক শৈলী বিচাৰ

ড°দীপামণি হালৈ মহন্ত

সহযোগী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, ওৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

অ্যাম্বায়ন-৭০০২৬৫৩৪৭১

সংক্ষিপ্তসাৰ

শৰতৰ কবি 'বুলি পৰিচিত পার্তিপ্রসাদ বৰুৱাই' বঙালী গান প্ৰচলনৰ ভৱপক কালত থলুৱা
লোকগীত, বনগীত, আইনাম, ধাইনাম, টোকাবী গীত, বিয়ানাম, বিঞ্চীতৰ সুৰ দি গীত বচনা
কৰি উনবিংশ শতকাৰ বিশ্ব-ত্ৰিশৰ দশকত অসমীয়া গীতি সাহিতালৈ যুগান্তৰ আনিছিল।
গীতি কৰিতা বা গীতি সাহিত্য সূৰ-তাল-লায়কেন্দ্ৰিক। সূৰ আৱেপিত হয় গীতৰ কথাত-
ভাষাত। ভাষাৰ বিশিষ্টতা নাথাকিলো, কথা বিশেষ নহ'লে সি শোতাৰ মন চুব নোৱাৰে।
এককথাত, গীতি কৰিতাতো ভাষাৰ ভূমিকা বিশিষ্ট। পার্তিপ্রসাদৰ গীতৰ আকৰণীয় শক্তি
নিহিত হৈআছে তেওঁৰ ভাষাত; তেওঁৰ প্ৰকাশভঙ্গীত। মেখকে ব্যৱহাৰ কৰা ধ্বনিৰ প্ৰকাৰ-
গুণে, ব্যাকৰণিক বৈশিষ্ট্য, পদ-বাক্য-খণ্ডবাক্যৰ গঠন, শব্দ চয়নে কিদৰে তেওঁৰ ভাৱনাৰ
উপস্থাপনত সহায় কৰে, সেয়া আলোচনা কৰাটো শৈলীবিজ্ঞনৰ মূল লক্ষ্য। এই প্ৰবন্ধটিত
পার্তিপ্রসাদৰ গীতৰ ভাষাৰ বিভিন্ন ধ্বনিতাত্ত্বিক বৈশিষ্ট্যই কিদৰে তেওঁৰ গীতৰ ভাৱক
সমৃদ্ধ কৰিছে সেয়া বিচাৰ কৰিবলৈ যত্ত কৰা হ'ব।

অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ ইতিহাসত পার্তিপ্রসাদ বৰুৱা অবিস্মৰণীয় ব্যক্তিত্ব। এওঁৰদ্বাৰা
ৰচিত অপূৰ্ব ভাৱ-কল্পনা-ভাষাৰে সমৃদ্ধ গীতি-কৰিতাসমূহেৰে অসমীয়া গীতি-সাহিত্য গৱিমা
মণ্ডিত। ইঁ ১৯০৪ চনৰ ১৯ আগস্টত শিৰসাগৰত জন্মাগ্রহণ কৰা পার্তিপ্রসাদৰ শৈশৰ

অতিবাহিত হৈছিল ভাষা-কাব্য-সংগীত চর্চারে প্রাণ চঞ্চল হৈ থকা সাংস্কৃতিক পরিবেশ এটিত। সংস্কৃতি-প্রীতি উন্নবাধিকাবসূত্রেই তেওঁ লাভ কৰিছিল। অসমৰ প্রথম অভিধান-প্রণেতা যাদুবাম ডেকাবৰুৱাৰ পৰিনামি পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ পিতৃ ৰায়চাহাব বাধিকা প্ৰসাদ বৰুৱাও সাহিত্যানুবাগী আছিল। ‘পদ্য জামলা’, ‘ভিক্টোৰিয়া চৰিত’ আৰু ‘ভূগোল পাঠ’ৰ প্রণেতা বাধিকা প্ৰসাদৰ পুত্ৰ হিচাপে পাৰ্বতিপ্ৰসাদ জন্মৰেপৰা কাব্য-সাহিত্য-সংগীতৰে মুখৰ পৰিবেশ এটিত প্ৰতিপালিত হৈছিল আৰু আশানুৰূপভাৱেই সংস্কৃতি-সাধনাত বত হৈছিল। সহোদৰ ভগৱতী প্ৰসাদ বৰুৱা আছিল তেওঁৰ অভিনয়-সংগীত-সাহিত্য চৰ্চাৰ সহচৰ। সুলিলিত কঠৰ অধিকাৰী পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ উৎসৱ-পাৰ্বনত, ঘৰলৈ অহা আলহী-অতিথিৰ সম্মুখত গীত গোৱাটো নিয়মিত কাৰ্যস্বৰূপ আছিল। ছাত্ৰাস্থাৰ পৰাই তেওঁ গীত লিখিছিল, গীতত সুৰ দিছিল। তেওঁৰ গীতে সকলোৰে সমাদৰো লাভ কৰিছিল। বঙালী গান প্ৰচলনৰ ভৱপক কালত পাৰ্বতিপ্ৰসাদে থলুৱা লোকগীত, বনগীত, আইনাম, ধাইনাম, টোকাৰী গীত, বিয়ানাম, বিহুগীতৰ সুৰ দি ৰচনা কৰা গীতসমূহে উনবিংশ শতিকাৰ বিশ-ত্ৰিশৰ দশকত অসমীয়া গীতি সাহিত্যলৈ যুগান্তৰ আনিছিল। ক'বলৈ গ'লে, সমকালীন দুই ব্যক্তিত জ্যোতিপ্ৰসাদ আগবৰালা আৰু পাৰ্বতিপ্ৰসাদ বৰুৱাই সেই সময়ছোৱাত মোলান পৰা অসমীয়া গীতি-সাহিত্য ক্ষেত্ৰক স্বীকৃত সম্পদৰেই নকৈ সজাই-পৰাই তুলিছিল। ‘জোনাকী যুগে’ প্ৰকৃতাৰ্থত গীতি-সাহিত্যলৈকো জোনাক আনিছিল।

‘শৰতৰ কবি’ পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ সংখ্যা অন্তেখ। তেওঁৰ সৰহায়নি গীতি-কবিতা বচিত হৈছিল ১৯২৩-১৯৩৩ চনৰ কালছোৱাত— তেওঁৰ কলেজীয়া জীৱনত আৰু কৰ্মক্ষেত্ৰত প্ৰৱেশ কৰা সময়ত (শৰ্মা প. ২০)। বিশ-ত্ৰিশৰ দশকত তেওঁৰ ‘হেৰ বলিয়া নয়ন ভবি ভবি চা’, ‘আহিনমহীয়া শ্ৰেৱালি সৱিলে, নিয়বত তিতিলে বন’ গীত দুটি অত্যন্ত জনপ্ৰিয় হৈছিল। ‘জোনাক জোনাক শীতল জোনাক’ চাই মোৰ চকুলো সৱে’, ‘শাৰদী সন্ধিয়া জোনাকী মেল/নিৰলা জীৱনৰ ক্ষণিক খেল’ গীত দুটিও আছিল উল্লেখনীয়। তেওঁৰ গীতসমূহ বচনাকালতকৈ বহু দেৱিকেহে প্ৰহাকাৰে প্ৰকাশ পাইছিল। উদাহৰণস্বৰূপে, তেওঁ দিতীয়ৰপৰা তৃতীয় দশকৰ ভিতৰত বচনা কৰা গীতসমূহ পঞ্চাশ-ষাঠিৰ দশকতহে ছপা হৈ ওলাইছিল। তেওঁৰ গীতি-কবিতাৰ পুথিসমূহ হৈছেঃ গুণগুণনি (১৯৫৮), লুইতী (১৯৫৯), ভঙা টোকাৰীৰ সুৰ (১৯৫৯), শুকুলা ডাৰৰ ঐ কছুৱা ফুল (১৯৬৩)। ‘লখিমী’ (১৯৩১) আৰু ‘সোণৰ সোলেঙ’ (১৯৫৫) নামেৰে পাৰ্বতিপ্ৰসাদে নৃত্য নাটকাও বচনা কৰিছিল। অসম সাহিত্য সভাৰ উদ্যোগত পৰনাথ শৰ্মাৰ সম্পাদনাত ১৯৮১ চনত প্ৰকাশিত ‘পাৰ্বতিপ্ৰসাদ বচনাবলী’ত গীতি কবিগৰাকীৰ গীতিসমূহ যথাসম্ভৱ শৃংখলিত কৃপত সন্নিৰিষ্ট কৰা হৈছে। ইয়াত পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ অপুকাশিত গীতসমূহক ‘ময়াপী’ নামেৰে সংকলিত কৰা হৈছে।

পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ গীতি কবিতা মানেই চিৰময়তা। অসমৰ হাবি-বন, গছ-পাহাৰ, চৰাই-চিৰিকটি, পথাৰ-সমাৰৰ সৌন্দৰ্য মূৰ্ণিমন্ত হৈ উঠিছে তেওঁৰ গীতত। প্ৰকৃতিৰ সৰ্বত্ৰত প্ৰাণস্পন্দন অনুভৱ কৰা সৌন্দৰ্য সাধক কৰিয়ে সুৰ আৰু ছবিবে সেই সৌন্দৰ্যক ধৰি বখাৰ প্ৰয়াস কৰিছে।

তেওঁ ভাব-কল্পনা মূর্তিমান হৈছে অপরূপ প্রকাশভঙ্গীৰ জৰিয়তে। গীতি কবিতা-সাহিত্যৰ এটা কৃপবিশেষ (Genre)। সাহিত্যৰ নিৰ্মাণ হয় ভাষাব মাধ্যমত। সাহিত্যিকৰ ভাব-কল্পনাই শৰীৰী ৰূপ লাভ কৰে ভাষাব দ্বাৰা। সেয়ে সাহিত্যৰপৰা ভাষাক নিলগাই থ'ব নোৱাৰি। গীতি কবিতা বা গীতি সাহিত্য সুৰ-তাল-লয় কেন্দ্ৰিক। সুৰ আৰোপিত হয় গীতৰ কথাত-ভাষাত। ভাষাব বিশিষ্টতা নাথাকিলে, কথা বিশেষ নহ'লে সি শ্ৰোতাৰ মন চুব নোৱাৰে। এককথাত, গীতি কবিতাতো ভাষাব ভূমিকা বিশিষ্ট। পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ আকৰ্ষণীয় শক্তি নিহিত হৈ আছে তেওঁৰ ভাষাত; তেওঁৰ প্ৰকাশভঙ্গীত। নগেন শহীকীয়াৰ ভাষাত ক'বলৈ হ'লে, ‘পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ বচনাই অসমীয়া গীতিকাৰ্যক ভাব, কল্পনা, ভাষা আৰু প্রকাশভঙ্গীৰে নতুন আয়তন দান কৰি গৈছে’ (শৰ্মা প. ৩)। এই প্ৰদন্তিত কোনোৰে ভাষিক কৌশলে পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ গীতক মন পৰশা কৰি তুলিছে, সেই বিষয়ে ফঁহিয়াই চাৰ্বলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

চুটিগঞ্জ, নাটক, উপন্যাস, আদি সাহিত্য-বিধাৰ তুলনাত গীতি-সাহিত্য কিছু বেলেগ। সুৰ-তাল-লয়ৰ সমাহাৰে ইয়াক অন্যতকৈ পৃথক কৰে। তথাপি অন্য বিধাৰ দৰে গীতৰো এটা পাঠ (Text) আছে। ভাষিক উপাদানেৰে সেই পাঠৰ নিৰ্মাণ হয়। গীতিকাৰভদ্দে ভাষিক উপাদানৰ নিৰ্বাচন, ব্যৱহাৰৰ ধৰণ বেলেগ বেলেগ হয়। পাৰিভাষিক কথাত ধৰণৰ এনে স্বকীয়তাই হৈছে শৈলী (Leech & Short 31)। প্ৰত্যেক লেখকে তেওঁৰ নিৰ্মিত পাঠ বা বচনা আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিবলৈ ভাষিক উপাদান (ধৰনি, ৰূপ, শব্দ, কাৰ্য)ৰ ব্যৱহাৰত যথেষ্ট সচেতন হয়। মন কৰিবলগীয়া, ভাষা-ব্যৱহাৰৰ ধৰণ লেখকভদ্দে বেলেগ হয় বাবে একেটা বিষয়ৰ প্ৰকাশো বেলেগ বেলেগ হয়। সেয়ে সাহিত্য-পাঠৰ বিশ্লেষণ কৰোঁতে তাক সফল কৰি তোলা ভাষিক কৌশলবোৰো বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়োজন আছে। এনে প্ৰয়োজনীয়তাৰ ফলতে ‘শৈলীবিজ্ঞান’ নামৰ বিদ্যায়তনিক শাখাটো গঢ় লৈ উঠিছে। (Leech 1)। পাঠত ব্যৱহৃত ভাষাৰ বৈশিষ্ট্য বিচাৰ আৰু ব্যাখ্যাকৰণ ইয়াৰ উদ্দেশ্য (Leech 5)। সমালোচকৰ দৃষ্টিত, ই হৈছে সাহিত্যিক পাঠ অধ্যয়নৰ ভাষাবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গী। ইয়াত লেখকৰ ভাষা ব্যৱহাৰৰ ধৰণক ধৰনি, ব্যাকৰণ, শব্দ আৰু লেখন হৰফৰ দিশেৰে বিশ্লেষণ কৰা হয়। লেখকে ব্যৱহাৰ কৰা ধৰনিৰ প্ৰকাৰ-গুণে, ব্যাকৰণিক বৈশিষ্ট্য, পদ-বাক্য-থঙ্গৰাক্যৰ গঠন, শব্দ চয়নে কিদৰে তেওঁৰ ভাৱনাৰ উপস্থাপনত সহায় কৰে, সেয়া আলোচনা কৰাটো শৈলীবিজ্ঞানৰ মূল লক্ষ্য। এই প্ৰদন্তিত পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ ভাষাৰ বিভিন্ন ধৰনিতাঙ্কিক বৈশিষ্ট্যই কিদৰে তেওঁৰ গীতৰ ভাৱক সমৃদ্ধ কৰিছে সেয়া বিচাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হ'ব।

ধৰনি অকলে অৰ্থহীন। কিন্তু শব্দৰ গাঠনিক উপাদানকপে ধৰনিয়ে লোৱা ভূমিকাই ভাৱক বৈশিষ্ট্যতা দান কৰে। স্বৰ আৰু ব্যঞ্জন ধৰনিৰ গুণ বেলেগ বেলেগ; উচ্চাৰণ কালৰ দৈৰ্ঘ্যও বেলেগ। ব্যঞ্জনৰ তুলনাত স্বৰৰ শৃঙ্খল-মাধুৰ্য গুণ বেছি, উচ্চাৰণো দীঘলীয়াকৈ কৰি থাকিব পাৰি। সেয়ে ভাৱৰ-সুৰৰ আৰোহনত স্বৰধৰনি সহায়ক হয়। স্বৰৰ ভিতৰতো /আ/ ধৰনিয়ে ভাৱক অধিক ব্যাপক কৰে, সুৰৰ আৰোহনত সহায় কৰে। পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ বহুগীতত /আ/ ধৰনিয়ে গীতৰ সুৰক উচ্চতৰ কৰিছে আৰু ধাৰণাকো ব্যাপকতা প্ৰদান কৰিছে। যেনে :

আজি আকাশৰ শেহ হ'ব পায়

শেহ বাৰিয়াৰ গান।
দিৰৌ নৈৰ বুকুতে সেয়েহে আহিছে
শেহতীয়া বান। (প্রাণ্ডু ১৬৫)

এই স্তুরকটিত ‘গান’ আৰু ‘বান’ শব্দৰ /আ/ধনিত সুৰ-ভাৱ ব্যাপকতৰ হৈছে। ‘তেওঁ মেলানি মাগিলে আজি মিলন মেলাত’ গীতটিতো ১, ২, ৪, ৬, ৮ আৰু ১০ নং শাৰীত ক্ৰমে /আ/ আৰু /আ/’ ধনিত সুৰে শীৰ্ষতম বিন্দু চুইছে। এই ধনি দুটাত উচ্চাৰণৰ দৈৰ্ঘ্য গীতিকাৰৰ অস্তৰৰ বিবহ-বেথাকো টানি তুলি ধৰিছে। পাৰতিপ্ৰসাদৰ বহু গীতত তেওঁৰ হাদি-বেদনা স্পষ্ট। কাৰণ্য-তেনে গীতৰ প্ৰধান সুৰ। ফলত এক কোমলতাও তাত মিহলি হৈ থাকে। অতি মৰমৰ বাইদেৱেক কমলা বৰুৱাৰ বিবাহৰ কিছুদিন পিছতে মৃত্যু ঘটাত অত্যন্ত শোকাহত পাৰতিপ্ৰসাদে লিখি উলিয়াইছিল ‘জোনাক জোনাক শীতল জোনাক’ গীতটি। এই গীতটিত /আ/ /উ/ স্বৰৰ প্ৰাচুৰ্য প্ৰথম স্তুৰকৰপৰা শেৰৰ স্তুৰকটিলৈ আছে। প্ৰথম স্তুৰকৰ “জোনাক জোনাক শীতল জোনাক/চাই মোৰ চকুলো সৱে/অস্তৰ মোৰ উণ্ডল থুণ্ডল/উদাস আকুল কৰে”— এই গীত কেইফাকিত গীতিকাৰৰ ভাৱে মধ্যস্থ /আ/ ধনিক অৱলম্বন কৰি ব্যাপকতা লাভ কৰাৰ পথত আগবঢ়ি /এ/ আৰু /উ/ধনিত শীৰ্ষ পাইছে। পৰৱৰ্তী স্তুৰকটো ‘জোনাকী বিবহ বেথা’ আৰু ‘গোপন মিলন কথা’ৰ /আ/ ধনিত আৰু ‘আতীত মধুৰ জাগে’ তথা ‘উৰকঙা উৰকঙা লাগে’ৰ শেৱৰ /আ/ ধনিত কাৰণ্য ভাৱৰ সৰ্বাধিক প্ৰকাশ ঘটিছে; সুৰো আৰোহিত হৈছে। ‘হেৰ বলি নয়ন ভৰি ভৰি চা’ গীতটিতো পংক্তিৰ অন্তত থকা /আ/ ধনিযুক্ত ‘চা/গা/যা/’ শব্দত গীতিকাৰৰ ইচ্ছা তীব্ৰতৰ হৈ প্ৰকাশ পাইছে। ঠায়ে ঠায়ে ব্যঞ্জনান্ত শব্দৰ মধ্যস্থ স্বৰক নিৰ্ভৰ কৰি সুৰ দীঘলীয়া হৈছে। ‘পুজো আহা আই মাতৃৰ চৰণকমল’ গীতফাকিত ‘চৰণকমল’ শব্দৰ অন্ত্য /আ/ক কেন্দ্ৰ কৰি ভাবে গুৰুত্ব লাভ কৰিছে, সুৰ দীঘলীয়া হৈছে। দ্বিতীয় শাৰী ‘উঠক বাজি জয়ধনি পৰম মঙ্গল’ত ‘জয়’ শব্দৰ অন্ত্য /আ/ আৰু ‘পৰম’ শব্দৰ /ৰ/ ধনিযুক্ত /আ/-ক কেন্দ্ৰ কৰি জোৰ প্ৰকাশ পাইছে। ‘পুজাৰ দ’লৰ চন্দন চ’ৰা/বন্তি জুলাই উজ্জল কৰা’ত সুৰ তীৰ হৈ উঠিছে ‘কৰা’ৰ /আ/ ধনিত। ‘কি আছে কি দিম আমি দুখিত আতুৰ’ বোলোতে ‘আতুৰ’ৰ /উ/ ধনিত দীন-হীন-নিপীড়িত ভাৱ মৰ্মাণ্ডিক হৈছে। তাৰ পিছৰ শাৰী ‘সমল মাথোঁ চকুৰ পানী। চৰণ ধুৱাও তাকেই আ—নি’ গাওঁতে /আ/ আৰু /ই/ ধনিয়ে নিচলা অৱস্থাক সূক্ষ্মতম ক্ষণত তুলি ধৰিছে; গীতিকাৰৰ অস্তৰৰ আকুলতাৰ সৰ্বোচ্চ প্ৰকাশ ঘটিছে।

‘নোবোলো তোক সোণৰ অসম’ গীতটিৰ শেৱৰ স্তুৰকটিতো /আ/ ধনিব প্ৰাচুৰ্য
চকুত লগা :

দুৰ্ঘীয়া হ’লেও	নিচলা হ’লেও
আই মোৰ মৰমৰ	
আইতকৈনো বাক	আছেনে আপোন
আছেনে কোনোৰা বৰ (প্রাণ্ডু ১১৬)	

পাৰতিপ্ৰসাদৰ বহু গীতত এ-স্বাস্থ শব্দৰ সংখ্যা বহুত বেছি। শব্দসমূহত থকা /এ/

ধ্বনিয়ে কেতিয়াবা লয় সংক্রমিত হোরাত সহায় করিছে; কেতিয়াবা বিশেষ ভারক আৰু
বিশেষীকৃত কৰিছে, কেতিয়াবা বিশেষব্যাকরণিক বৈশিষ্ট্য প্ৰকাশক হৈছে। তলৰ গীতকেইফাকিলৈ
চাওক :

এন্দাৰৰ বুকুতে হাবিয়াস আছিলে
পোহৰ ফুললে ফুল
ৰূপালীৰ বেগুৰে ধল বৈ আহিলে
বুৰাই এন্দাৰৰে কূল (প্রাণ্ড ১৭৮)

ইয়াত ‘এন্দাৰৰ বুকুতে’ আৰু ‘ৰূপালীৰ বেগুৰে’ কওঁতে /এ/ ধ্বনিয়ে আন্দাৰ আৰু
পোহৰৰ ধাৰণাৰ সবল প্ৰকাশত সহায় কৰিছে। শ্ৰেণীৰ শাৰীৰ ‘বুৰাই এন্দাৰৰে কূল’ত আন্দাৰৰ
বিৰক্তে পোহৰৰ প্ৰকাশ বা শ্ৰেষ্ঠত স্পষ্ট হৈ উঠিছে /এ/ ধ্বনিতহে; ‘বুৰাই এন্দাৰৰ কূল’
বুলিলে এই অধিকতৰ ভাৱ প্ৰকাশ নাপালেহেঁতেন। পিছে প্ৰথম শাৰীৰ ‘আছিলে’ আৰু তৃতীয়
শাৰীৰ ‘আহিলে’ ক্ৰিয়াৰ /এ/ ধ্বনিয়ে তেনে বিশেষ অৰ্থ প্ৰদান কৰা নাই। অসমীয়া ভাষাৰ
তৃতীয় পুৰুষৰ অতীত কালৰ অকৰ্মক সমাপিকা ক্ৰিয়াৰ সাধাৰণ গঠনত /-এ/ পুৰুষবাচক
বিভক্তিৰ প্ৰয়োজন নাই। সেই হিচাপত ইহাঁত ক্ৰমে ‘আছিলে’ আৰু ‘আহিল’ হ’ব লাগিছিল।
কিন্তু গীতিকৰিতা হিচাপে কোনো স্তৰকৰ প্ৰকাশভঙ্গীত লয়-সুৰৰ প্ৰয়োজন থাকে। তাৰ
বাবে শব্দসমূহৰ মাজত লয়াত্মক সংক্ৰমনৰ প্ৰয়োজন হয়। ইয়াত /এ/ ধ্বনিয়ে সেই সংক্ৰমন
আনিছে। পাৰতিপ্ৰসাদৰ বহু গীতত /এ/ ধ্বনিৰ এনে প্ৰয়োগ পৰিলক্ষিত হয়। যেনে :

আহা সমনীয়া গাৰঁলীয়া
ডেকা গাভৰ চেঙেলীয়া
বীণৰে সুৰতে তোলৰে বোলতে
নাচোনৰ চেৱতে জীৱনটি ওলটে
আহিছে বঙ্গৰে দিন (প্রাণ্ড ১৪৩)

ইয়াত এ-স্বৰান্ত শব্দ অথবা /এ/ ধ্বনিৰ সংখ্যা বহুত বেছি। এই আধিক্যাই স্তৰকটিত
এফালে ধ্বনি মিলজনিত শ্ৰতিমাধুৰ্য গুণ আৰোপ কৰিছে; আনফালে জীৱনক ছন্দায়িত কৰা
বিষয়সমূহক গুৰুত সহকাৰে তুলি ধৰি শ্ৰোতা পাঠকক সেই আনন্দৰ মাজত সমাহিত হোৱাৰ
নিমন্ত্ৰণী দিছে। সেই নিমন্ত্ৰণৰ আঁৰত আছে ইতিবাচকতাৰ নিশ্চিত বাৰ্তা। /এ/ ধ্বনিৰ
সমাৰিষ্টিয়ে ইয়াক সন্তোষৰ কৰি তুলিছে। আন এফাকি গীত চাওক—

হিয়াৰ তলিৰ নিঝুট কথা
হৈছে গধুৰ ভাৰ,
বুকুৰ মাজত ব্যাকুলতা
বুকুতে যায় মাৰ। (প্রাণ্ড ৮৫)

গীতিকাৰৰ অন্তৰৰ কোঁহে কোঁহে বেদনা পুঞ্জীভূত হৈ আছে। স্তৰীকৃত বেদনা তেওঁৰ
বাবে অসহনীয়। সেই বেদনা তেওঁৰ ব্যক্তি কৰাৰ ইচ্ছা থাকিলৈও পৰা নাই; বুকুৰ মাজতে বাখি
জোৰকৈ হৈঁচি বাখিছে। এফালে কোৱাৰ ইচ্ছা, আনফালে ইচ্ছা থকাৰ পাছতো দমাই বথাৰ

যন্ত্রণা শেষের শারীর /এ/ ধ্বনিযুক্ত ‘বুকুতে’ শব্দই বহন করিছে।

গীতি-কবিতার শৃঙ্খলাধূর্যের ক্ষেত্রে ধ্বনি মিলে গুরুত্বপূর্ণ ভূমিকা লয়। গীতির ভাষাত একেটা ধ্বনির পুনরাবৃত্তি ঘটি, ওচৰা-উচৰিকে বহি, শারী বা স্তরকর শেষেত থাকি মিলের সৃষ্টি হ'ব পাবে। এনে মিলে গীতত লয় আনে, শুনি ভাল লগ্ন করে। তলের স্তরকটিলে মন করক :

পুরণি ধৰণীৰ সেউজী ওৰণি
বিৰিখৰ শিৰতে জীৱনৰ অগনি
ন কৈ জুলালে চিন (প্রাণ্ডু ১৪৩)

ইয়াত /ৰ/, /ন/, /ই/ ধ্বনির পুনরাবৃত্তিয়ে সুন্দৰ উচ্চারণাদ্বক লয় সৃষ্টি করিছে। ব্যঞ্জনৰ ভিতৰত নাসিক্য ধ্বনি বৰ কোমল। ইয়াত /ন/ ধ্বনি বাবে বাবে উচ্চারিত হোৱাত কোমলতা আছিছে।

‘অ’ মোৰ মন শুন শুন’ গীতটোৱ প্রতিটো স্তৰকত /ন/ ধ্বনিয়ে ভাৰক বাংকাৰিত করিছে। এনে লাগে, সুৰে যেন বাংকাৰ তুলি এটা সময়ত লাহে লাহে মাৰ গৈছে। ধ্বনিৰ পুনরাবৃত্তিয়ে গীততিট চিৱাত্বক পৰিবেশো গঢ়ি তুলিছে। যেনে :

অ’ মোৰ মন শুন শুন শুন
কোন সুন্দৰে আঙুলী বুলায়
গুণ গুণ গুণ! (প্রাণ্ডু ৯৫)

লক্ষণীয় ইয়াত /ন/ ধ্বনিযুক্ত ধ্বন্যাদ্বক প্ৰবত্তিয়ে শ্ৰোতা-পাঠকক শ্ৰয়মান অভিজ্ঞতা প্ৰদান কৰিছে। পাৰতিপ্ৰসাদৰ বহু গীতত পাঠকৰ শৃঙ্খলিক আলোড়িত কৰিব পৰাকৈ এনেধৰণে ধ্বনি প্ৰয়োগ হৈছে।

নাসিক্য ধ্বনি হিচাপে /ম/ ধ্বনিয়েও প্ৰকাশভঙ্গীত কোমলতা সামে। ওচৰা-উচৰিকে থকা নাসিক্য ধ্বনিৰ উচ্চারণে সুৰ-ভাৱক গভীৰতা দান কৰে। তলেৰ গীতফাকিয়েই ইয়াৰ প্ৰমাণ :

তেওঁ মেলানি মাগিলে আজি মিলন মেলাত
দুদিনীয়া উছৰৰ বিয়লি বেলাত। (প্রাণ্ডু ২৮১)

অনুনাসিকাত আৰু নাসিক্য ধ্বনিৰ সমাৰেশ ইয়াৰ অন্যতম আকৰ্ষণ। ‘তেওঁ’ শব্দৰ শেষেৰ ফালে আৰণ্ত হোৱা অনুনাসিকতা যতি নপৰাকৈ প্ৰথমটো শারীৰ প্রতিটো শব্দতে আছে আৰু তাৰ কোমল ভাৱ দ্বিতীয়শারীৰ উচ্চারণলৈকেো সংক্ৰমিত হৈছে।

/ল/ ধ্বনিয়েও পাৰ্বতিপ্ৰসাদৰ বহু গীতক অনন্য মাত্ৰা দান কৰিছে। এই ধ্বনিৰ উচ্চারণত জিভাৰ দুই কাবেৰে বৰ্তিগামী বায়ু বাহিৰ হয়। ফলত উচ্চারণত জিভাৰ আগভাগ কম্পিত হয়। /ৰ/ ধ্বনিৰ উচ্চারণতো একেই কম্পন অনুভূত হয়। গতিকে /ৰ/, /ল/-ৰ সঘন ব্যৱহাৰে অনুৰোধৰ সৃষ্টি কৰিছে। শৰতৰ কৰিজনাৰ কেইবাটাও গীতে এনে কম্পনাদ্বক লয়াৰে শ্ৰোতা-পাঠকৰ চিন্ত হৰণ কৰে। ‘জীৱন যদি হোৱালে তোৰ’ গীতটিৰ এঝইত আছে—

‘তৰাং পানীত বুৰালি তোৰ

মাণিক ভৰা তৰী/অথাই সাগৰ পাৰ হৰ তই
 —কি ভৰসা কৰি —।
 — দুৰকপলীয়া —।
 অতল জলত তল নগলি
 নেপালি তই কূল
 জীৱন মৰণ হৰণ কৰা
 ঘটিল যদি ভুল। (প্রাণক্ষেত্র ২৯১)

ইয়াত প্ৰথম চাৰিটা শাৰীৰ /ৰ/ ধ্বনি আৰু দ্বিতীয় চাৰিটা শাৰীৰত /ল/ ধ্বনিয়ে
 মিল সৃষ্টিবে ভাৱকো দোতিত কৰিছে। বিশেষত : ‘অতল জলত তল’ অংশত /ল/ ধ্বনিৰ
 কম্পনাত্মক উচ্চাবণে ‘গভীৰতাৰ ভাৱনাবে হৃদয়-তন্ত্ৰী কঁপায়; পাৰাপাৰহীন জীৱন-যত্ত্বণাব
 ৰোধ জন্মায়। /প/ ধ্বনি সঘনে বহিও চিন্তাকৰ্যক লয় আনুভৱ কৰায়। যেনে :

পখিলা পাখিৰে পাল তৰি লৈ
 পাৰি দি মাজলৈ যা;
 কলমৌ ঠারিবে পেঁপাটি বজাই
 বনগীত এফাকি গা (প্রাণক্ষেত্র ১৯৬)

ইয়াত /প/ ধ্বনিৰ ওচৰা-উচৰি ব্যৱহাৰে শৃঙ্খিমাধুৰ্য গুণ বঢ়াই তুলিছে। ‘আজি
 নতুন ফাণুন দিন’ গীতটোত আকো /জ/ ধ্বনিৰ ব্যৱহাৰত ধ্বনি সৃষ্টি হৈছে :
 মোৰ হৃদয়ৰ মাজে মাজে
 কাৰ নেদেখা নেপূৰ বাজে
 মঞ্জিবা বাজে বিণ্ডিন জিন্ডিন। (প্রাণক্ষেত্র ১৪৬)

ইয়াত শেষৰ শাৰীৰ /জ/ ধ্বনিৰ পুনৰাবৃত্তিয়ে সুন্দৰ চিত্ৰাত্মক পৰিবেশ এটি মনঃ
 চক্ৰৰ সন্মুখত তুলি ধৰে। ‘তোমাৰ বথৰ জয়ধৰজা’— ১২ শাৰীয়া গীতটিৰ আঠটা শাৰীৰ
 শেষৰ শব্দত /জ/-ৰ ব্যৱহাৰ মনকৰিবলগীয়া। ‘লুইতী’ গীতটোতো /জ/ ধ্বনিৰ থাচুৰ্য চকুত
 পৰা। ধ্বনিৰ দিশেৰে /জ/ ধ্বনি সৃষ্টি বা উত্থা ধ্বনি। এনে ধ্বনি উচ্চাবণত স্বৰতন্ত্ৰীত ঘঁহনিৰ
 সৃষ্টি হয়। ফলত উচ্চাবণ দৃঢ়-স্পষ্ট শুনা যায় আৰু আন বাঞ্জনৰ তুলনাত উক্ত ব্যঞ্জনটো
 শব্দটোত মুখৰ হৈ উঠে। ইয়ে ভাৱকো দৃঢ়তা দান কৰে।

গীতৰ শাৰীৰ বা স্তৱকৰ অস্তা ধ্বনি মিলৰ বিশিষ্টতাও মন কৰিবলগীয়া। গীতি কৰিতা
 হিচাপে পাৰতিপ্ৰসাদৰ সকলো গীতেই ধ্বনি মিলেৰে শৃঙ্খিমণ্ডিত। তেওঁৰ গীতত এটা শাৰীৰ
 ব্যৱধানত অস্তা ধ্বনিৰ মিল চকুত পৰা (২য়-৪ৰ্থ শাৰী, ৬ষ্ঠ-৮ম শাৰী, ১০ম - ১২ম শাৰী)।
 যেনে :

নোৰোনোঁ তোক সোণৰ অসম
 মাটিৰ অসম আই;
 সোণতকেয়ো যে চৰা এই মাটি
 এয়ে মোৰ ওপজা ঠাই। (প্রাণক্ষেত্র ১১৬)

କିଛୁମାନ ଗୀତର ଏକେଟା ସ୍ତରକତ ଦୁଟା ବା ତିନି ଶାରୀତ ଏକାଦିକ୍ରମେ ଅନ୍ତାଧବନି ଏକେ ହୈ ପରିଛେ । ଯେଣେ :

- (କ) ସେଉଜୀ ପାରତ
ତୋମାର ନିରଳା ସରତ
ବିଦାୟ ପରତ
ଉଚୁପି ଯି କଥା କଳା
ଜାନୋଛା ପାହବି ଗଲା (ପ୍ରାଣ୍ତ ୧୯୨)
- (ଖ) ଜୟ ଜୟ ଜୟ ପୋହରବ !
ପୁଣ୍ୟ ଜେଉତି ସରଗର !
ପୋହରତ ବାଟ ଚିନି ପାଇ,
ଆଶାଓଁ ଜୟ ଗାନ ଗାଇ,
ଆଁତରକ ଭାସ୍ତି ମନର ।
ଜୟ ଜୟ ଜୟ ପୋହରବ
ପଲାୟ ଏନ୍ଦାର ହଦୟର । (ପ୍ରାଣ୍ତ ୧୮୦)

କିଛୁମାନତ ଆକୌ ଗୋଟେଇ ସ୍ତରକଟୋରେ ଏକେ ଧନିରେ ଅନ୍ତ ପରିଛେ । ଯେଣେ :

ଆନ୍ରାଡାଲି ଭବାଇ ଆନା ସ୍ଵର୍ଗ ଭୋଗଜବା ।
ଲୁହିତରେ ପାନୀ ଆନି ଘଟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରା ॥
ଆୟତୀସକଳେ ମିଳି ମଙ୍ଗଳ ଗୋରା ।
ଉକଲିବେ ଧନି ତୁଳି ଦିଗନ୍ତ କର୍ପୋରା ॥

କିଛୁମାନ ଗୀତର ପ୍ରତିଟୋ ସ୍ତରକ ବା ଶାରୀର ଅନ୍ତାମିଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚକୁତ ଲଗା । ‘ସୋଗର ହବିଗା
ତହିଁ କଟ ଦେଖିଲି’ ଗୀତଟିର ଅନ୍ତାମିଲର କଥାଇ ଧରିବ ପାରି । ଏହି ଗୀତଟିର ଶେଷର ଫାଲେ ଥକା
ଆଠୋଟା ଶାରୀର ଅନ୍ତ୍ୟ ଶଦସମୂହ /ଇ/ରେ ଅନ୍ତ ହେଛେ :

ବନନିତ ବଞ୍ଚା ଦୁଟି
ପଲବୀଯା ଭବି
ଅ' ବଲିଯା ଖେଦା ମାରି
ପାରି ଜାନୋ ଧରି
ମାୟାର ଫାନ୍ଦତ ପରି
ହବିଗେ ଲୁକାବ ଭବି
ଜିଏଗାବ ପରିବ ସରି
ପାରି ଦୁଖିଲି (ପ୍ରାଣ୍ତ ୧୫୬)

‘ଅ’ ଚିତ ପଥିଲି’ ଗୀତଟି ଚାରିଟା ସ୍ତରକତ ବିଭକ୍ତ— ପୋନ୍ଦରଟା ଶାରୀତ ସମାପ୍ନ । ଇଯାରେ
୪୬ ଆକୁ ମେ ଶାରୀ /ତ/ ବ୍ୟଞ୍ଜନାତ ହୋଇବାକୁ ବାଦେ ବାକୀ କେଉୟା ଶାରୀ /ଇ/-ରେ ଶେଷ ହୋରା :

ଅ’ ଚିତ ପଥିଲି
କଚୋନ କଟ ପାଇ

সৰু পাখি দুখিলি ?

কোন দূৰ-দূৰগিত
পাৰিজাত ফুলনিত
আঁৰে আঁৰে উৰি তই
কি ছবি দেখিলি ? (প্ৰাণ্ড ১৪১)

“কিহৰ বাগীত জলা কলা হ'লি / কোন পগলাৰ বিজয় মালা ল'লি” — এই আঠশৰীয়া
গীতচিত্ত প্রতিটো শাৰীয়েই/ই/ ধনিৰে শেষ হৈছে। ‘আহা আহা মোৰ বাসন্তী আই, বোধনৰখন
উকলি যায়’ গীতটোতো প্রতিটো শাৰী /আ/ ধনিৰে অন্ত হৈছে। মন কৰিবলগীয়া যে /ই/
বা /আ/ ধনিৰে অন্ত পৰা হেতুকে গীতসমূহৰ সুৰ আৱৰাহিত হৈছে; ভাৱনা ব্যাপক হৈ
পৰিছে। তলৰ গীত কেইফাকিৰ ধনি-সুয়মাও মন কৰক :

আন্ধাৰ নিশা বন্ধ ঘৰত
আছিলো শুই দুখৰ ভৰত
কি যে সন্দেহ, কি যে শক্ষা, কি যে দৰ্শন
পথম পুৱাৰ পোহৰ প্রাগত
পৰিল আকো; (প্ৰাণ্ড ১৭০)

ইয়াত পথম দুই শাৰীত আদ্য আৰু অন্ত ধনি মিলে সুন্দৰ লয় সৃষ্টি কৰিছে; তৃতীয়
শাৰীত ‘কি যে’ শব্দ দুটাৰ পুনৰাবৃত্তিয়ে মনৰ দ্যেদুল্যমানতাক ঘনীভূত কৰত তুলি ধৰিছে।
চতুর্থ শাৰীত /প/ ধনিৰ পুনৰ ব্যৱহাৰে পূৰ্বৰ লয়াঢ়কতাক ধৰি বাখিছে।

পাৰতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ কথা আৰু সুৰ অতি কোমল মিঠা; তীব্ৰতা তাত নাই। মৃদু-
মধুৰকৈ গীতৰ কথা-সুৰে পাঠক-শ্ৰোতাৰ মন টানি ধৰে। এই মাধুৰ্য বা আকৰ্ষণৰ মূলতে
আছে গীতিকাৰ গবাকীৰ সহজ-সৰল ভাষাশৈলী। যথাসন্তোষ সৰল শব্দ ব্যৱহাৰ কৰি ভাল
পোৱা পাৰতিপ্ৰসাদৰ শব্দ চয়ন অপূৰ্ব। তেওঁৰ গীতৰ ভাষাত তেনেই কমহে জটিল যুক্তান্তৰযুক্ত
শব্দ আছে। সৰহতাগ শব্দই সহজ একাকী ব্যঙ্গন-স্বৰেৰে গঠিত শব্দ। সহজ কৰিবলৈকে তেওঁ
যুক্ত ব্যঙ্গনৰপৰা ব্যঙ্গন লোপ কৰিছে; যুক্ত ব্যঙ্গনক স্বৰযোগে বিশিষ্ট কৰিছে। যেনে :

লোপযোগে সৰলীকৃত শব্দ

- পছিমৰ পছোৱাই (পৃ. ১৪৫)
- উতৰৰ মলয়াই (পৃ. ১৪৫)
- থল-পদুমৰ বঙা পাহিত (পৃ. ১৩৯)
- মহাপুৰুষৰ তিথি উছৰত (পৃ. ১৮৯)

স্বৰযোগে যুক্তব্যঙ্গন বিশিষ্টকৰণ

- দূৰৰ শুইনে টানে (পৃ. ১৭৭)
ডারৱৰ যুঁজতে সূৰৰ জিকিলে (পৃ. ১৬৫)
হেৰোৱা বতন (পৃ. ১৪০)

উবিছে অগনির ভাগ (পৃ. ১৪০)

পৰভাত হ'ল নিশি (পৃ. ১৮৯)

নিদাৰণ বিয়াধি (পৃ. ১১২)

তৰাই লিখা বৰতা (পৃ. ১০২)

সৰবগৰাহী টান (পৃ. ২৬৫)

শব্দ সৰলীকৰণ কৰিবলৈ গীতিকাৰগৰাকীয়ে অৱলম্বন কৰা এনে উপায়সমূহে সৰলতা-কোমলতাৰ প্ৰতি থকা তেওঁৰ ধার্তিকে সূচায়। দৰাচলতে গীতিকাৰগৰাকীৰ গীতৰ ভাষাৰ উপযুক্ত বিশ্লেষণৰ পৰা তেওঁৰ সংবেদনশীল মনটো ভাষা প্ৰয়োগতো জিলিকি উঠিছে বুলি ক'ব পাৰি। একাকীভাৱে ধৰনি অথইন হ'লেও সুসংগঠিত ক্ৰমেৰে সজিত হৈ সি ভাৱক যথাযথ কৃপত তুলিবলৈ সক্ষম। তাৰ বাবে লেখক-সাহিত্যিকগৰাকী ধৰনিৰ উচ্চাৰণাত্মক দিশটোৰ প্ৰতি সচেতন হৈ ধৰনিক গ্ৰথিত কৰাৰ দৰকাৰ। গীতৰ ক্ষেত্ৰত গীতিকাৰৰ এই সিদ্ধহস্ততা আৰু অধিক প্ৰয়োজনীয়। ভাৱৰ লগতে সুৰ-তাল-লয়ৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিও তেওঁ ধৰনি প্ৰয়োগ ঘটাব লাগে। এগৰাকী অনুভৱী গীতিকাৰপে পাৰ্বতিপ্ৰসাদ বৰুৱাই তেওঁৰ গীতৰ ভাৱক উপযুক্ত ভাষাৰে হৃদয়পৰশা কৰি তুলিবলৈ সক্ষম হৈছে। ধৰনি সংযোগ, ধৰনি লোপ, ধৰনি মিল, ধৰনি পুনৰাবৃত্তি আদিৰে তেওঁৰ ভাৱক স্বীকৃত, আৰোহিক কৰিছে, দৃঢ়তা সানিছে, কোমলতা-মধুৰতাবে ওপচায়ো তুলিছে।

উল্লিখিত গ্রন্থ :

শৰ্মা, পৰনাথ। সম্পা।। পাৰ্বতিপ্ৰসাদ বৰুৱা। ব'চনাৱলী। যোৰহাটঁ : অসম সাহিত্য সভা, ১৯৮১।

মুদ্রিত।

Leech, Geeffrey N. *A Linguistic Guide to English Poetry*. London : Longman, 1969. Print.

Leech, Geeffrey N. and Shert, Mick. *Style in Fiction*. London : Pearson, 2007. Print.

সহায়ক গ্রন্থ :

শৰ্মা, অনুবাধা। শৈলী আৰু শৈলী বিজ্ঞান। গুৱাহাটী : নিনাদ গোষ্ঠী, ২০১০। মুদ্রিত।

তিৰাবী, ডোলানাথ। ভাষাৰিজ্ঞান। দিল্লী : কিতাব মহল, ১৯৯৬। মুদ্রিত।

Turner, G. W. *Stylistic*. UK : Penguin, 1973. Print.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 92-104

ৰাজবংশী ভাষাৰ বিভক্তি : বৰ্ণনামূলক ভাষাবিজ্ঞানৰ আধাৰত এটি আলোচনা

ড° উমেশ দাস

সহকাৰী অধ্যাপক, অসমীয়া বিভাগ, চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়, গোলকগঞ্জ

e-mail : umeshuniversity@gmail.com

সংক্ষিপ্তসাৰ

প্ৰকৃতি বা প্রাতিপাদিক বা শব্দ আৰু ধাতুৰ পিছত যিবোৰ চিন যোগ কৰি পদ সৃষ্টি কৰা হয় বা বাক্যত পদবোৰৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰা হয় বা বাক্যত ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰি তোলা হয় সেই চিন বা সৰ্গবোৰকে বিভক্তি বুলি কোৱা হয়। বিভক্তি সাধাৰণতে দুই প্ৰকাৰ— শব্দ বা নাম বা কাৰক বিভক্তি আৰু ক্ৰিয়াবিভক্তি। প্রাতিপাদিকৰ লগত যিবোৰ চিন বা বিভক্তি যোগ হৈ বাক্যত পদবোৰৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰে আৰু পদবোৰৰ পাৰম্পৰিক সম্পর্ক দেখুৱায় সেইবোৰকে নামবিভক্তি বা শব্দবিভক্তি বোলে। এই বিভক্তিবোৰে কাৰকৰ অৰ্থ নিৰ্দেশ কৰে বাবে এইবোৰক কাৰক বিভক্তি বুলি কোৱা হয়। ধাতুৰ পিছত বিভিন্ন কাল আৰু পুৰুষ অনুযায়ী যিবোৰ চিন যোগ হৈ ক্ৰিয়া পদ সৃষ্টি কৰে তাকে ক্ৰিয়াবিভক্তি বুলি কোৱা হয়। অসমীয়াত সম্বন্ধবাচক শব্দবোৰক পুৰুষ অনুযায়ী কপ কৰেতোও কেতবোৰ বিভক্তি যোগ হয় যাক সম্বন্ধবাচক পুৰুষবাচক বিভক্তি বোলা হয়। অসমৰ পশ্চিমাঞ্চল, পশ্চিমবঙ্গৰ উত্তৰবঙ্গ অঞ্চল, বাংলাদেশৰ বৎপুৰ অঞ্চল আৰু নেপালৰ বাপা অঞ্চলত প্ৰচলিত এটি ভাষা ই'ল ৰাজবংশী ভাষা। আমাৰ গৱেষণাপত্ৰখনত অসমীয়া আৰু ৰাজবংশী ভাষাৰ বিভক্তি সম্পর্কে বৰ্ণনাত্মক ভাষাবিজ্ঞানৰ আধাৰত আলোচনা আগবঢ়োৱা হ'ব।

সূচক শব্দ : বিভক্তি, শব্দবিভক্তি, ক্ৰিয়াবিভক্তি, সম্বন্ধবাচক পুৰুষবাচক বিভক্তি।

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II ✪ 92

১.০০. পরিচয় :

১.০১. বিভক্তি :

ভাষার ক্ষপতাত্ত্বিক আলোচনার এটি প্রধান আলোচ্য বিষয় হ'ল বিভক্তি। হেমকোষ অভিধান মতে বিভক্তি শব্দৰ অর্থ হ'ল— বিভক্তি বি. (সং. বিভক্তি- বি. উপস. + ভজ, পৃথক কৰ) সংজ্ঞা শব্দ আৰু সৰ্বনামৰ কাৰক বিলাক আৰু ক্ৰিয়াৰ কাল-পুৰুষাদিক পৃথককৈ দেখাৰৰ কাৰণে লগ লগোৱা এক বা অধিক আখব, a termination of a Noun, Pronoun or Verb an affix (বৰুৱা ৯৬৮)। সৎসদ বাংলা অভিধান মতে বিভক্তি শব্দৰ অর্থ হ'ল— বিভক্তি— (বাক.) পুৰুষ কাৰক বচন কাল প্ৰভৃতিসূচক যে প্ৰত্যয় ধাতু বা প্ৰাতিপাদিকেৰ সঙ্গে যুক্ত হয় সি. বি + ভজ + ত] (বিশ্বাস ৬২১) ভাষাবিজ্ঞানৰ তত্ত্ব অনুসৰি বন্দৰূপ বা সৰ্ববোৱক অৱস্থানগত আৰু গুণগত এই দুই ভাগত ভাগত কৰা হয়। অৱস্থানগত অনুসৰি আকো সৰ্ববোৱক উপসৰ্গ, মধ্যসৰ্গ আৰু পৰসৰ্গ এই তিনিভাগত ভাগ কৰা হয়। বিভক্তিসমূহ সাধাৰণতে পৰসৰ্গহে হয়। এক বা একাধিক বৰ্ণ যোগ হৈ এটা অৰ্থবাচক শব্দৰ সৃষ্টি হয়। একেদৰে ক্ৰিয়াপদৰ মূল হ'ল ধাতু। এই শব্দ বা ধাতুবোৱক বাক্যত পোণপটীয়াকৈ ব্যৱহাৰ কৰি বাক্য গঠন কৰিব নোৱাৰি�। শব্দ বা ধাতুবোৱক বাক্যত ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰিবলৈ হ'লৈ বা পদ সৃষ্টি কৰিবলৈ হ'লৈ কেতবোৰ সৰ্গ বা চিহ্ন ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াকে বিভক্তি বোলে। মুঠতে শব্দ বা ধাতুৰ লগত যিবোৰ সৰ্গ বা চিহ্ন যোগ হৈ বাক্যৰ সকলোৱোৰ শব্দৰ সমন্বন্ধ ঘটায় আৰু শব্দ আৰু বাক্যৰ অৰ্থৰ সম্পূৰ্ণতা পায় সেই সৰ্গ বা চিহ্নবোক বিভক্তি বোলে। বিভক্তিৰ কোনো নিজস্ব অৰ্থ নাই কিন্তু শব্দ, ধাতু আৰু বাক্যৰ মাজত কাৰক, সংখ্যা বা ক্ৰিয়াৰ বোধগম্য হোৱাত বিভক্তিয়ে সহায় কৰে। বিভক্তি সাধাৰণতে দুই প্ৰকাৰৰ— শব্দবিভক্তি বা নামবিভক্তি বা কাৰক বিভক্তি আৰু ক্ৰিয়া বিভক্তি। যিবিলাক সৰ্গৰ যোগেন্দি বিশেষ্য আৰু সৰ্বনাম পদ গঠিত হয় আৰু তাৰ যোগেন্দি কাৰকৰ অৰ্থ প্ৰকাশিত হয় সেই সৰ্গবোৱকে শব্দবিভক্তি বোলে। অৰ্থাৎ কাৰক আৰু সমন্বন্ধ পদৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা বিভক্তিবোৱকেই শব্দবিভক্তি বোলে। অসমীয়াত শব্দবিভক্তি ছবিধ— প্ৰথমা, দ্বিতীয়া, তৃতীয়া, চতুৰ্থী, ষষ্ঠী আৰু সপ্তমী। যেনে- যিবোৰ বিভক্তি ধাতুৰ পিছত কাল, পুৰুষ আৰু ভাৰ অনুসৰি যোগ হৈ ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰে সেইবোৱক ক্ৰিয়াবিভক্তি বোলে। অসমীয়াত কাল, পুৰুষ আৰু ভাৰ অনুসৰি ক্ৰিয়াবিভক্তিবোৰ ভিন ভিন হয়। যেনে- খাওঁ, খাৰ, খোৱা, খায় আদি ক্ৰিয়াপদকেইটা ধাতুৰ লগত যোগ হোৱা -ওঁ, -অ, -আ, -এ আদি প্ৰত্যেকেই একো একেটা ক্ৰিয়াবিভক্তি। বিভক্তিবোৰ কেতবোৰ সাধাৰণ বৈশিষ্ট্য হ'ল(দাস ২৯১) — ১। বিভক্তিবোৰ সদায় শব্দ বা ধাতুৰ পিছত বহে, ২। বিভক্তিবোৰ অৰ্থ সদায় বাক্যৰ লগত, ৩। বিভক্তিবোৰ কোনো স্বতন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ নাই, ৪। বিভক্তিবোৰ মূল শব্দ বা ধাতুৰ পিছত যোগ হব পাৰে নতুৱা আন প্ৰত্যয় যোগ হোৱাৰ পিছতো যোগ হব পাৰে, ৫। বিভক্তিৰ চিহ্নবোৰ শব্দ বা ধাতুৰ সেতে সম্পূৰ্ণ মিল যায়, ৬। বিভক্তিৰ সংযোগত শব্দ বা ধাতুৰ মৌলিক অৰ্থৰ কোনো পৰিৱৰ্তন নহয়।

১.০২. ৰাজবংশী ভাষাৰ পৰিচয় :

উন্নৰ-পূৰ ভাৰতৰ এটি সুবৃহৎ জনগোষ্ঠী হ'ল কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠী। গ্ৰীয়াৰ্ছনৰ

মতে কোচ বুলিলে এজন হিন্দুকৃত বড়োক বুজায় যিয়ে নিজের ধর্ম আৰু ভাষা ত্যাগ কৰি হিন্দুধৰ্ম আৰু আৰ্যভাষা প্ৰহণ কৰিছে। গোৱালপাৰা আৰু কোচবিহাৰ ইত্যাদি অঞ্চলৰ বাজবৎশীসকলে এনে ধৰণৰ ধৰ্মান্তৰিত কোচ (Grierson 163)।আকৌ E. T. Delton^১, W. W. Hunter^২, W. W. Risely^৩ আদি গৱেষকসকলে কোচ বাজবৎশীসকল দ্বাৰিড় গোষ্ঠীৰ অন্তৰ্গত বুলি মন্তব্য কৰিছে। অৱশ্যে B. H. Hudson^৪, G. A. Grierson^৫ যে কোচ বাজবৎশীসকলক মঙ্গেলীয় নংগোষ্ঠীৰ বুলি মত পোষণ কৰিছে। Hemilton Boochan^৬য়েও এই মতকেই সমৰ্থন কৰিছে। এই সন্দৰ্ভত ড° সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়ে কয়, উত্তৰবঙ্গৰ অধিবাসীসকল হেনো বড়ো জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণত উৎপন্নি হোৱা। তেওঁলোকৰ লগত পৰবৰ্তী কালত নিন্দবঙ্গ আৰু বিহাৰৰ পৰা আহা জনপ্ৰবাহৰ মিশ্ৰণ ঘটে। এওঁলোকেই বৰ্তমানৰ কোচ। এই কোচসকল হিন্দুকৃত অথবা আদৰহিন্দুকৃত বড়ো। এওঁলোকে নিজেৰ তিবৰতবৰ্মীয় ভাষা ত্যাগ কৰি উত্তৰবঙ্গত প্ৰচলিত উপভাষাটো প্ৰহণ কৰিছে, যিটো ভাষাৰ লগত অসমীয়া ভাষাৰ সাদৃশ্য আছে। তেতিয়াৰে পৰা তেওঁলোকে হিন্দুধৰ্ম, সংস্কৃতি সম্পর্কে সচেতন হৈছে আৰু তেওঁলোকে নিজকে বাজবৎশী বুলি দাবী কৰিছে।^৭ যিয়েই নহওক বিভিন্ন পণ্ডিতৰ মন্তব্যৰ ভিত্তিত ক'ব পাৰি কোচ বজা বিশ্বসিংহ, নৰনাৰয়ণ, চিলাৰায়ণ দিনতে বা তাৰ পূৰ্বতে নিজেৰ ধৰ্ম আৰু মাতৃভাষা এৰি দি হিন্দুধৰ্ম আৰু আৰ্যভাষা প্ৰহণ কৰাৰ ফলত কোচ বাজবৎশীসকলৰ সাংস্কৃতিক আৰু ভাষিক দিশত ভালেখিনি পৰিৱৰ্তন হয় যদিও বৰ্তমানেও তেওঁলোকৰ ভাষিক আৰু সাংস্কৃতিক পৰিমণ্ডলত এনে কেতবোৰ ঠাঁচ বৈ গৈছে যিয়ে জনগোষ্ঠীটোৰ স্বকীয় পৰিচয় প্ৰদান কৰাত সহায় কৰিছে।

কোচ-বাজবৎশী জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল সম্প্ৰতি অসমৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা, পশ্চিমবঙ্গৰ উত্তৰবঙ্গ অঞ্চল, বিহাৰৰ কোশী পূৰ্বাঞ্চল, মেঘালয়, ত্ৰিপুৰা আদি বাজ্যত বসবাস কৰে। তদুপৰি নেপাল, ভূটান আৰু বাংলাদেশতো এই গোষ্ঠীৰ মানুহে আজিকোপতি বসবাস কৰি আছে(ভক্ত ১)। কোচ-বাজবৎশীসকলৰ মদাসী, জলদা, মোৰঙ্গীয়া, মেছ, বাজবৎশী, কোচ-বাজবৎশী, পলীয়া আদি বিভিন্ন শ্ৰেণী গোৱা যায়। (ভক্ত ২০০৮, ৫৩-৫৮)

এই কোচ বাজবৎশী লোকসকলে কোৱা ভাষাটোৰ নামেই বাজবৎশী ভাষা। অৱশ্যে এই ভাষাটো উত্তৰবঙ্গ, অবিভক্ত গোৱালপাৰা জিলা আৰু বাংলাদেশৰ বৎপুৰ অঞ্চলত সকলো জাতি জনগোষ্ঠীৰ মানুহে সংযোগী ভাষাকণ্পে ব্যৱহাৰ কৰে। দিজেন্দ্ৰ নাথ ভক্তে ‘বাজবৎশী ভাষা-সাহিত্যৰ পৰিচয়’ নামৰ গ্ৰন্থত বাজবৎশী ভাষা সাহিত্যৰ তিনিটা স্তৰৰ কথা উল্লেখ কৰিছে— উত্তৰকাল- ৭ম শতিকাৰ পৰা ১২শ শতিকালৈ, প্রাচীন কাল- ১৩শ শতিকাৰ পৰা ১৬শ শতিকালৈ, মধ্যযুগ- ১৭শ শতিকাৰ পৰা ১৯শ শতিকাৰ প্ৰথম ভাগলৈ আৰু আধুনিক কাল- ১৯শ শতিকাৰ শেষ ভাগৰ পৰা বৰ্তমানলৈ (প্ৰাণ্ড ১২৬)। CIILৰ পৰা যুগতোৱা তথ্যৰ আধাৰত ১৯৯১ চনত বাজবৎশী ভাষা-ভাষীৰ মুঠ সংখ্যা এনেধৰণৰ— ভাৰতবৰ্ষ- ২৮,৩৯,৮৮১ জন, নেপাল- ১২,৯,৮৮৩ জন আৰু বাংলাদেশ- ১২,৯,১৬ জন। (প্ৰাণ্ড ১২২)

২.০০ গৱেষণাৰ উদ্দেশ্য :

ବାଜବଂଶୀ ଭାସା ଭାବତୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟଭାସାର ମାଗଧୀ ଅପନ୍ତଃଶର ପୂର୍ବୀ ଶାଖାର ପରା ବିକଶିତ ହୋଇ ଏଟା ଭାସା । ଧନିତାତ୍ତ୍ଵିକ, କୃପତାତ୍ତ୍ଵିକ, ବାକ୍ୟତାତ୍ତ୍ଵିକ ଆରୁ ଶବ୍ଦତାତ୍ତ୍ଵିକ କେଉଁଟା ଦିଶବପରା ଏହି ଭାସା ମହିମାମଣ୍ଡିତ । ଆମାର ଗରେସଗାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହଲ୍—

- କ) ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର ଶବ୍ଦବିଭକ୍ତି ସମ୍ପର୍କେ ଆଲୋଚନା କରା ।
- ଘ) ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର କ୍ରିୟାବିଭକ୍ତି ସମ୍ପର୍କେ ଆଲୋଚନା କରା ।
- ଗ) ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର ପୁରୁଷବାଚକ ବିଭକ୍ତି ସମ୍ପର୍କେ ଆଲୋଚନା କରା ।
- ଘ) ବିଭକ୍ତିବୋର ଗାଠନିକ ଆରୁ ପ୍ରୟୋଗିକ ଦିଶ ସମ୍ପର୍କେ ଅଧ୍ୟାନ କରା ।
- ଓ) ସହାରହୁନ କରି ଥକା ବିଭିନ୍ନ ଭାସାର ବିଭକ୍ତିର ଅରସ୍ତି ସମ୍ପର୍କେ ଆଲୋଚନା କରା ।

୩.୦୦. ଗରେସଗାର ପଦ୍ଧତି :

ଗରେସଗାର ବାବେ ବାଚି ଲୋରା ବିଷୟଟି ବର୍ଣନାତ୍ମକ ଭାସାବିଜ୍ଞାନର ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ଆଲୋଚନା କରା ହବ । ବିଶେଷକୈ ଗାଠନିକ ଦିଶର ଓପରତ ଶୁଭତ୍ୱ ଦି ବିଷୟବସ୍ତୁର ଉପଚ୍ଛାପନ କରା ହବ ଆରୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାସାର ବିଭକ୍ତିର ଗାଠନିକ ଦିଶ ସମ୍ପର୍କେ ତୁଳନାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା କରି ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର ବିଭକ୍ତିର ସ୍ଵକୀୟତା ସମ୍ପର୍କେ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଆଗବଢ଼ୋରା ହବ ।

୪.୦୦. ମୂଳ ବିଷୟ :

ଭାସାର ଗାଠନିକ ଦିଶତ ବିଭକ୍ତିର ବିଶେଷ ଭୂମିକା ଆଛେ । ତଳତ ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର ବିଭକ୍ତି ସମ୍ପର୍କେ ଆଲୋଚନା କରା ହଲ୍—

୪.୦୧. ବାଜବଂଶୀ ଭାସାର ଶବ୍ଦବିଭକ୍ତି :

ବାଜବଂଶୀ ଭାସାତ ଶବ୍ଦବିଭକ୍ତି ଚାରି ପ୍ରକାର । ଏହିବୋର ହଲ୍- ପ୍ରଥମା, ଦ୍ୱିତୀୟା, ସତ୍ତୀ ଆରୁ ସପ୍ତମୀ । ଅସମୀୟା ଭାସାର ଦରେ ବାଜବଂଶୀ ଭାସାତୋ କର୍ତ୍ତା, କର୍ମ, କରଣ, ନିମିତ୍ତ, ଅପାଦାନ ଆରୁ ଅଧିକରଣ ଏହି ଛୟ ପ୍ରକାରର କାରକ ପୋରା ଯାଇ । ଅସମୀୟାର ଦରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ପଦତୋ କାରକର ତାଲିକାତ ସ୍ଥାନ ଦି ଆଲୋଚନା କରା ହଯ । ବାଜବଂଶୀତ କର୍ତ୍ତା କାରକର -ୟ/-ଇ, କର୍ମ କାରକର -କ/-ଅକ, ସମ୍ବନ୍ଧ ପଦର -ବ/-ଅବ ଆରୁ ଅଧିକରଣ କାରକର -ତ/-ଅତ/-ଟେ/-ଠେ ଏହି ଚାରିଟା ବିଭକ୍ତିରେ ପୋରା ଯାଇ ।

ଅରଶ୍ୟେ କର୍ତ୍ତା ଆରୁ କର୍ମ କାରକର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିବଲେ ୧ (ଶୂନ୍ୟ) ବିଭକ୍ତିରେ ବ୍ୟରହାବ କରା ହଯ । କରଣ, ନିମିତ୍ତ ଆରୁ ଅପାଦାନ କାରକର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିବଲେ କୋଣେ ସୁକୀୟା ବିଭକ୍ତି ନାହିଁ । କରଣ କାରକର ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତିର ସଲନି ମୂଳ ପଦର ଲଗତ ସମ୍ବନ୍ଧ ପଦର -ବ/-ଏବ ଆରୁ କେତିଆବା କର୍ମ କାରକର -କ/-ଅକ ଯୋଗ ଦି ଦ୍ୱାରା, ଦିଯା ଆଦି ଅନୁସର୍ଗ ଯୋଗ କରା ହଯ । ଯେନେ— ଯଦୁର ଦ୍ୱାରା/ଯଦୁକ ଦିଯା କାମଟୋ କରାନ । (ଯଦୁର ହତୁରାଇ କାମଟୋ କରାବ ।) ନିମିତ୍ତ କାରକର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରିବଲେ -ବ/-ଏବ ବା -କ/-ଅକ ବିଭକ୍ତିର ସୈତେ ଜଇନ୍ରେ, ବାଦେ, ନାଗି/ଲାଗି ଆଦି ଅନୁପଦ ଯୋଗ କରା ହଯ । ଯେନେ— ଉୟାର ଜଇନ୍ରେ/ବାଦେ ଆଇନ୍ଛେ । (ତେଓଲେ ଆନିନ୍ଦେ ।); ଉୟାକ ଲାଗି ଏତଯ ଦରଦ । (ତେଓଲେ ଇମାନ ମରମ ।) ଇତ୍ୟାଦି । ଅପାଦାନ କାରକର ଅର୍ଥ ନିର୍କପନ କରିବଲେ କେତିଆବା ମୂଳ କୃପର ପିଛତ ହାତେ, ଥାକି/ଥାକିଯା ଆଦି ଅନୁସର୍ଗ ପୋଗପଟୀଯାକୈ ଯୋଗ କରା ହଯ ଆରୁ କେତିଆବା ମୂଳ କୃପର ଲଗତ ସତ୍ତୀ -ବ/-ଏବ ବିଭକ୍ତି ଯୁକ୍ତ କାରକ ପିଛତରେ ହାତେ, ଥାକି/ଥାକିଯା ଆଦି ଅନୁସର୍ଗ ଯୋଗ ହଯ । ଯେନେ— ଗୌରୀପୁର ହାତେ ଆସିନୁ । (ଗୌରୀପୁର ପରା ଆହିଲୋ ।), ବାମେର ଥାକି/ଥାକିଯା ଟକା ନେଇ (ବାମର ପରା ଟକା ଲାଇ ।) ଇତ୍ୟାଦି । ତଳତ କାରକ ଆରୁ ସମ୍ବନ୍ଧପଦ ଅନୁଯାୟୀ ବିଭକ୍ତିର

তালিকাখন দিয়া হ'ল—

কারক বিভক্তি		বিভক্তিৰ চিন স্বৰাত্ শব্দত	ব্যঞ্জনাত্ শব্দ	অনুপদ	উদাহৰণ
কর্তা কারক	১মা	-Ø -এ	-Ø -এ	— — —	<u>মানুষ</u> মৰে (মানুহ মৰে।) <u>ৰামে</u> চা খায়। <u>মীনায়</u> লোখে।
কর্ম কারক	২য়া	-Ø -ক	-Ø -অক	— — —	<u>ৰামে</u> <u>ই</u> পড়ে। (<u>ৰামে</u> কিতাপ পড়ে।) চন্দ্ৰয় <u>সেঞ্চুক</u> ডাঙাইল। (চন্দ্ৰই <u>সেঞ্চুক</u> মাৰিলে।)
কৰণ কারক	— —	(-ৰ) (-ক)	(-এৰ) (-অক)	দ্বাৰা, দিয়া	মধুৰ <u>দ্বাৰা</u> কামটা কৰান। মধুক <u>দিয়া</u> কামটা কৰান। (মধুৰ হতুৱাই কামটো কৰাব।)
নিমিত্ত কারক	— —	(-ৰ) (-ক)	(-এৰ) (-অক)	জইন্নে, বাদে,	যদুৰ <u>বাদে</u> কলম আইনছং/যদুক লাগি কলম আইনছং। (যদুলৈ কলম লাগি/নাগি আনিছোঁ।)
অপাদান কারক	— —	(-ৰ)	(-এৰ)	হাতে, থাকি — —	দেওয়া <u>হাতে</u> বোৰি পৰে। (আকাশৰ পৰা বৰযুগ পৰে।) <u>গাছে</u> ৰ <u>থাকি</u> আম পৰে। (গছৰ পৰা আম পৰে।)
সম্পদপদ	৬ষ্ঠী	-ৰ	-এৰ	— — —	<u>দীপি</u> <u>সোনালুৰ</u> বেটী। <u>ৰামে</u> ৰ বাৰীত হবিলুট আছে। (ৰামৰ ঘৰত নামকীৰ্তন আছে।)
অধিকৰণ কারক	৭মী	-ত -টে	-অত -ঠে	— — — —	মধু <u>বিছনাত</u> ঘুমাইছে। (মধুয়ে <u>বিছনাত</u> শুইছে।) <u>মোৰঠে</u> টাকা নাই। (মোৰ লগত টকা নাই।)

৪.০২ বাজবৎশী ভাষাৰ ক্ৰিয়া বিভক্তি :

বাজবৎশী ভাষাৰ মূল ক্ৰিয়াবিভক্তিবোৰ হ'ল— অং/-উং, -Ø, -ন/-এন, -এ/-য়, -ইশ, -ই/-উ আৰু -এক। নিত্য বৰ্তমান কালৰ অনুজ্ঞা ভাৱত তৃতীয় পুৰুষত -উক বিভক্তি যোগ হয়। এই বিভক্তিবোৰক ধাতুৰ পিছত দশাবাচক -ইচ আৰু কালবাচক -ল/-লৈ (অতীত কালবাচক) আৰু -ম/-ইম বা -ব/-ইব (ভৱিষ্যত কালবাচক) প্রত্যয়ৰ লগত কাল আৰু পুৰুষ

অনুযায়ী যোগ করি ক্রিয়াপদ গঠন করা হয়। অসমীয়া ভাষার দ্বে বাজবংশী ভাষাতো কালক অতীত, বর্তমান আৰু ভৱিষ্যত এই তিনি ভাগত ভগোৱা হয়। এইবোৰক আকৌ তলত দিয়া ধৰণে বিভাজন কৰা হয়- ১। বর্তমান কাল— ক) নিতা বর্তমান কাল, খ) স্বৰূপ বর্তমান কাল আৰু গ) ঘটমান বর্তমান কাল; ২। অতীত কাল— ক) সাধাৰণ অতীত কাল, খ) অপূৰ্ণ অতীত কাল আৰু গ) ঘটমান অতীত কাল; ৩। ভৱিষ্যত কাল— ক) সাধাৰণ ভৱিষ্যত কাল আৰু খ) ঘটমান ভৱিষ্যত কাল। বাজবংশী ভাষাতো পুৰুষক ১ম পুৰুষ, ২য় পুৰুষ আৰু ৩য় পুৰুষ এই তিনি ভাগত ভগোৱা হয়। ২য় পুৰুষক আকৌ তুচ্ছ আৰু মান্য এই দুভাগত ভগাই আলোচনা কৰা কৰা হয়। বচন অনুসৰি বাজবংশী ভাষার পুৰুষৰ তালিকাখন এনেধৰণে—

পুৰুষ		একবচন	বহুবচন
১ম পুৰুষ	—	মুই	আমৰা
২য় পুৰুষ	তুছ/সাধাৰণ	তুই	তুমৰা
	মান্য	তুমা/তোমা, তোমৰ, আপনে	তোমৰালা/তোমৰাঙুলা, তোমৰাগিলা
৩য় পুৰুষ	—	অয়, উয়ায়, উমৰা	উমৰালা, উমৰাগিলা, উমৰাঙুলা

অসমীয়া ভাষার দ্বে বাজবংশী ভাষাতো পুৰুষৰ বচন অনুসৰি ক্রিয়াবিভক্তিবোৰ বা ক্রিয়াপদবোৰ ভিন ভিন নহয় অৰ্থাৎ পুৰুষৰ একবচন আৰু বহুবচনত একেটা ক্রিয়াপদেই ব্যৱহাৰ হয়। যেনে— মুই পাতুং, আমৰা পাতুং।

বাজবংশী ভাষাত কাল, পুৰুষ আৰু ভাৰ অনুসৰি ক্রিয়াবিভক্তিবোৰ কেনেদেৰে যোগ হয় তলত \checkmark পঢ় আৰু \checkmark খা ধাতুৰ কপ কৰি দেখুওৱা হ'ল-

কাল	পুৰুষ	দশা আৰু কালবাচক প্রত্যয়	বিভক্তি	উদাহৰণ
ত্ৰিতীয় ক্রমে	১ম পুৰুষ- মুই/আমৰা	—	-অং/উং /ঙ/ই	\checkmark পঢ় + অং/উং = পঢ়ং/পাতুং \checkmark খা + ঙ = খাঁ, \checkmark খা + ই = খাই
	সাধাৰণ ৰূপ- তুই, তুমৰা	—	-ঘ	\checkmark পঢ় + ঘ = পঢ় \checkmark খা + ঘ = খা
	মান্য- তুমা/ তোমা, তোমৰা আপনে, তোমৰাগিলা	—	-ন/-এন	\checkmark পঢ় + এন = পঢ়েন \checkmark খা + ন = খান
	তৃতীয় পুৰুষ- অয়/ উয়ায়/উমৰা	—	-এ/-য়	\checkmark পঢ় + এ = পঢ়ে \checkmark খা + এ/য় = খায়

জ ত ঙ্গ চ ০ ন ক ন ব	ম ন ম রি	সাধাৰণ ৰূপ- তুই/তুমৰা	—	-Ø	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \emptyset = \text{পঢ়}$ $\sqrt{\text{খা}} + \emptyset = \text{খা}$
		মান্যৰূপ- তুম/। তোমা, তোমৰা আপনে, তোমৰাগিলা।	—	-ন/-এন	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{এন} = \text{পঢ়েন}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ন} = \text{খান}$
		তৃতীয় পুৰুষ- অয়/। উয়ায়/তুমৰা	—	-উক	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{উক} = \text{পঢ়ুক}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{উক} = \text{খাউক}$
		প্ৰথম পুৰুষ- মুই/আমৰা	-ইছ	-অং/-উং	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইছ} + \text{অং}/\text{উং} = \text{পঢ়িছং/পঢ়িউং}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইছ} + \text{অং}/\text{উং} = \text{খাইছং/খাইউং}$
	ম ন ম রি	সাধাৰণ ৰূপ- তুই/তুমৰা	-ইছ	-ইস	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইছ} + \text{ইস} = \text{পঢ়িছিস}>\text{পঢ়িছিস}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইছ} + \text{ইস} = \text{খাইছিস/খাছিস}$
		মান্য- তুম/। তোমা, তোমৰা তোমৰাগিলা, আপনে	-ইছ	-ন/-এন	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইছ} + \text{এন} = \text{পঢ়িছে}>\text{পঢ়িছেন}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইছ} + \text{এন} = \text{খাইছেন}$
		তৃতীয় পুৰুষ- অয়/। উয়ায়, তুমৰা	-ইছ	-এ/-য়	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইছ} + \text{এ} = \text{পঢ়িছে}>\text{পঢ়িছে}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইছ} + \text{এ} = \text{খাইছে}$
		প্ৰথম পুৰুষ- মুই/আমৰা	-ল/-ইল	অং/উং	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইল} + \text{অং}/\text{উং} = \text{পঢ়িলুং/পঢ়িলুং}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইল} + \text{অং}/\text{উং} = \text{খাইলুং/খাইলুং}$
	ম ন ম রি	সাধাৰণ ৰূপ- তুই/তুমৰা	-ল/-ইল	-ই/-উ	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইল} + \text{উ} = \text{পঢ়িলু}>\text{পঢ়লু}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ল} + \text{উ} = \text{খালু}$
		মান্য- তুম/। তোমা, তোমৰা তোমৰাগিলা, আপনে	-ল/-ইল	-ন/-এন	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইল} + \text{এন} = \text{পঢ়িলেন}>\text{পঢ়িলেন}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইল} + \text{এন} = \text{খাইলেন}$
		তৃতীয় পুৰুষ- অয়/। উয়ায়, তুমৰা	-ল/-ইল	-ঢ/-ক	$\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইল} + \text{ঢ} = \text{পঢ়িল}$ $\sqrt{\text{পঢ়}} + \text{ইল} + \text{এক} = \text{পঢ়িলেক}>\text{পঢ়িলেক}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইল} + \text{ঢ} = \text{খাইল}$ $\sqrt{\text{খা}} + \text{ইল} + \text{এক} = \text{খাইলেক}$

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ত্রিতীয় পুরুষ/মানুষ</p>	প্রথম পুরুষ- মুই, আমৰা		-ইছ/-ইল	অং/উং	\checkmark পঢ় + ইছ + ইল + অং/উং = পঢ়িছিলুং > পইঢ়িছিলুং, পঢ়িছিলং > পইঢ়িছিলং \checkmark খা + ইছ + ইল + অং/উং = খাইছিলুং/খাইছিলং
	সাধাৰণ ৰূপ- তুই/তুমৰা	-ইছ/-ইল	-ই/-উ		\checkmark পঢ় + ইছ + ইল + উ = পঢ়িছিলু/পঢ়িছিলু \checkmark খা + ইছ + ইল + উ = খাইছিলু > খাইছিলু
	মান্য- তুমা/ তোমা, তোমৰা তোমৰাগিলা, আপনে	-ইছ/-ইল	-ন/-এন		\checkmark পঢ় + ইছ + ইল + এন = পঢ়িছিলেন > পইঢ়িছিলেন \checkmark খা + ইছ + ইল + এন = খাইছিলেন
	তৃতীয় পুরুষ- আয়/ উয়ায়, উমৰা	-ইছ/-ইল	-ঢ/-এক		\checkmark পঢ় + ইছ + ইল + ঢ = পঢ়িছিল > পঢ়িছিল \checkmark পঢ় + ইছ + ইল + এক = পঢ়িছিলেক > পইঢ়িছিলেক \checkmark খা + ইছ + ইল + ঢ = খাইছিল \checkmark খা + ইছ + ইল + এক = খাইছিলেক
	প্রথম পুরুষ- মুই, আমৰা		-ম/-ইম	-ঢ	\checkmark পঢ় + ইম + ঢ = পঢ়িম \checkmark খা + ইম + ঢ = খাইম
	সাধাৰণ ৰূপ- তুই/তুমৰা	-ব/-ইব	-ই/-উ		\checkmark পঢ় + ইব + উ = পঢ়িবু > পইঢ়িবু/পঢ়িবু \checkmark খা + ব + উ = খাবু
	মান্য- তুমা/ তোমা, তোমৰা তোমৰাগিলা, আপনে	-ব/-ইব	-ন/-এন		\checkmark পঢ় + ইব + এন = পঢ়িবেন > পইঢ়িবেন \checkmark খা + ব + এন = খাবেন
	তৃতীয় পুরুষ- আয়/ উয়ায়, উমৰা	-ব/-ইব	-ঢ/-এ		\checkmark পঢ় + ইব + ঢ = পঢ়িব \checkmark পঢ় + ইব + এ = পঢ়িবে \checkmark খা + ব + ঢ = খাব \checkmark খা + ইব + এ = খাইবে

ঘটমান কাল :

ৰাজবংশী ভাষাত অতীত আৰু বৰ্তমান কালত -ইয়া প্ৰত্যাস্ত অসমাপিকা ক্ৰিয়াৰ
পিছত -আছ সহায়কাৰী ধাতুৰ পুৰুষ অনুযায়ী আৰু ভৱিষ্যত কালত -ইয়া প্ৰত্যাস্ত অসমাপিকা

କ୍ରିଯାବ ପିଛତ -ଥାକ ସହାୟକାରୀ ଧାତୁର ପୁରୁଷ ଅନୁଯାୟୀ କୃପ କବି ସଟମାନ କାଳର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରା ହେଲା । ତଳତ ପାଠ ଆକୁ ଖା ଧାତୁର କୃପ କବି ଦେଖୁଓରା ହେଲ—

କାଳ	ପୁରୁଷ	ଅସମୀପିକା କ୍ରିୟା	ସଟମାନ କାଳର ଉଦ୍‌ଦେଖଣ		
ଭାବିତ ବିନାନ ସଟମାନ	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ- ମୁହି, ଆମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଉ= ଆଛୁଂ/ଆଛୁଂ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛୁଂ/ଆଛୁଂ ।		
	ମୁହି ମାନ୍ୟ ତୋମା	ସାଧାରଣ କୃପ- ତୁଇ/ତୁମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଇସ = ଆଛିସ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛିସ ।	
		ମାନ୍ୟ- ତୁମା/ ତୋମା, ତୋମରା ତୋମରାଗିଲା, ଆପନେ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଏନ = ଆଛେ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛେ ।	
		ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ-ଅୟ/ଉୟାଯ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଏ = ଆଛେ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛେ ।	
	ଭାବିତ ବିନାନ ସଟମାନ	ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ- ମୁହି, ଆମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ+ଇଲ +ଅ/ଉ= ଆଛିଲୁଂ/ଆଛିଲୁଂ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛିଲୁଂ ।	
		ମୁହି ମାନ୍ୟ ତୋମା	ସାଧାରଣ କୃପ- ତୁଇ/ତୁମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଇଲ +ଉ = ଆଛିଲୁ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛିଲୁ ।
			ମାନ୍ୟ- ତୁମା/ ତୋମା, ତୋମରା ତୋମରାଗିଲା, ଆପନେ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଇଲ +ଏନ = ଆଛିଲେନ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛିଲେନ ।
			ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ- ଅୟ/ଉୟାଯ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଆଛ +ଇଲ +ଛେ = ଆଛିଲ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଆଛିଲ ।
		ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ- ମୁହି, ଆମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଥାକ +ଇମ = ଥାକିମ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଥାକିମ ।	
	ମୁହି ମାନ୍ୟ ତୋମା	ସାଧାରଣ କୃପ- ତୁଇ/ତୁମରା	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଥାକ +ଇବ +ଉ = ଥାକିବୁ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଥାକିବୁ ।	
		ମାନ୍ୟ- ତୁମା/ ତୋମା, ତୋମରା ତୋମରାଗିଲା, ଆପନେ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଥାକ +ଇବ +ଏନ = ଥାକିବେ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଥାକିବେ ।	
		ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ- ଅୟ/ଉୟାଯ	✓ପାଠ +ଇଯା = ପଢ଼ିଆ ✓ଖା +ଇଯା = ଖାଇଯା>ଖାଯା	✓ଥାକ +ଇବ +ଛେ/ଏ= ଥାକିବେ/ଥାକିବ, ପଢ଼ିଆ/ଖାଯା ଥାକିବେ/ଥାକିବେ ।	

৪.০৩ পুরুষ বাচক বিভক্তি :

অসমীয়া ভাষার এটি উল্লেখনীয় বৈশিষ্ট্য হ'ল সম্মন্দবাচক বিশেষ্য শব্দের গাঠনিক স্বকীয়তা। অসমীয়াত সম্মন্দবাচক শব্দবোৱক পুরুষ অনুযায়ী আৰু কাৰক অনুযায়ী এই দুই ধৰণে বৃপ্ত কৰা হয়। সম্মন্দ বাচক শব্দত পুরুষবাচক বিভক্তি যোগ হোৱাৰ পিছতহে কাৰক অনুযায়ী ভিন্ন ভিন্ন বিভক্তি যোগ কৰা হয়। অৱশ্যে কেতিয়াৰা সম্মন্দবাচক শব্দত পুরুষবাচক বিভক্তি যোগ হোৱাৰ পিছত নিৰ্দিষ্টতাবাচক প্রত্যয় বা বচনাত্মক প্রত্যয় যোগ হয় আৰু ইয়াৰ পিছত কাৰক অনুযায়ী বিভক্তি যোগ হয়। অসমীয়াত প্ৰথম পুৰুষত সম্মন্দবাচক বিশেষ্যত কোনো পুৰুষবাচক বিভক্তি যোগ নহয় কিন্তু দ্বিতীয় আৰু তৃতীয় পুৰুষত পোনপটীয়াকৈ যোগ হয়। যেনে (গোস্বামী ১০৩-১০৪) —

পুৰুষ	সম্মন্দ পদ	পুৰুষবাচক বিভক্তি প্রত্যয়	বচনাত্মক বা নিৰ্দিষ্টতাবাচক	কৰ্তা কাৰকৰ বিভক্তি	ক্ৰিয়াপদ সহ উদাহৰণ
১ম পুৰুষ- মই>মোৰ	দেউতা	ঘ	— হঁত	-ঠ/-এ/ই	মোৰ দেউতাই খাইছে। মোৰ দেউতাহঁতে খাইছে।
মন্ত্ৰ- মন্ত্ৰ- মন্ত্ৰ- মন্ত্ৰ-	তুছ- তই>তোৰ মান্য- তুমি তোমাৰ অধিক মান্য- আপুনি>আপোনাৰ	” ” ” ”	-ৰ/-এৰ -ৰা/-এৰা -ক/-এক -ক/-এক	— হঁত হঁত হঁত	তোৰ দেউতাবে খাইছে। তোৰ দেউতাৰহঁতে খাইছে। তোমাৰ দেউতাৰহাঁত খাইছে। আপোনাৰ দেউতাকে খাইছে। আপোনাৰ দেউতাকহঁতে খাইছে।
তৃতীয় পুৰুষ- তেওঁ>নি> তেওঁৰ, সিহঁতৰ	”	-ক/-এক	— হঁত	-ঠ/-এ/ই	তেওঁৰ দেউতাকে খাইছে। তেওঁৰ দেউতাকহঁতে খাইছে।

অসম তথা উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলত প্ৰচলিত তিব্বতবৰ্মীয় আৰু আঞ্চলিকমূলীয় ভাষাসমূহৰ প্ৰভাৱত অসমীয়া ভাষার এই সুকীয়া বৈশিষ্ট্যটো গঢ় লৈছে বুলি ভাষাবিদসকলে মন্তব্য আগবঢ়াইছে। তিব্বতবৰ্মীয় বা আঞ্চলিকমূলীয় ভাষাসমূহত সম্মন্দবাচক শব্দটো বাক্যত পোনপটীয়াকৈ ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰিব। সম্মন্দবাচক বিশেষ্য বা ইয়াৰ বন্ধৰপোৰ পূৰ্বসংগ্ৰহীয় ৰূপে যোগ হৈ সম্মন্দপদৰ সৃষ্টি কৰে। তলত মণিপুৰী, বৰো আৰু বাভা আদি ভাষাব উদাহৰণ দিয়া হ'লঁ(হাকাচাম চৰ্জুন্নন্দন, Rabindra Singh, 120) —

ভাষা	সমন্বয়বাচক ক্রপ	প্রথম পুরুষ	দ্বিতীয় পুরুষ	তৃতীয় পুরুষ
মণিপুরী	মা	ই-মা (গ্রামী-মা, মোৰ মা)	ন-মা (নংগী মা, তোমার মাৰা)	ম-মা (মাগী মা, তেওঁৰ মাক)
বরো	দা	আ-দা (আংনি দা, মোৰ ককাই)	নৌঁ-দা (নৌঁনি দা, তোমার ককায়েৰা)	বি-দা (বিনী দা, তেওঁৰ ককায়েক)
বাভা	দাদা	চিং দাদা (মোৰ ককাই)	নাংদাদা (তোমার ককায়েৰা)	দাদা-ৱা (তেওঁৰ ককায়েক)

কিন্তু বাজবংশী ভাষাত এনে পুরুষবাচক বিভক্তি ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা নাযায়। বাজবংশী ভাষাত পুরুষবাচক সৰ্বনামটো যি পুরুষেই নহওক কিয় সমন্বয়বাচক বিশেষ্যটোত -ঞ (শূন্য বিভক্তি) ঘোগ হৈ সেই পুরুষবাচক সৰ্বনামৰ পিছত পোনপটীয়াকৈ ঘোগ হয়। ইয়াত আন কোনো বিভক্তি বা বদ্ধক্রম ঘোগ নহয়। ইঁবাজী ভাষাৰ my father, your father, his father বা বাংলা ভাষাৰ আমাৰ বাবা, তোৰ বাবা, তোমাৰ বাবা, ওৰ বাবা আদিৰ আৰ্হিত বাজবংশী ভাষাতো পুরুষবাচক সৰ্বনামৰ লগত সমন্বয়বাচক ক্রপটো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। যেনে—

সমন্বয়বাচক ক্রপ	প্রথম পুরুষ	দ্বিতীয় পুরুষ		তৃতীয় পুরুষ
		সাধাৰণ ক্রপ	মান্য ক্রপ	
মা	মোৰ মা	তোৰ মা	তোমাৰ মা	উয়াৰ মা
বাবা (দেউতা)	মোৰ বাবা	তোৰ বাবা	তোমাৰ বাবা	উয়াৰ বাবা
পিসী (পেই)	মোৰ পিসী	তোৰ পিসী	তোমাৰ পিসী	উয়াৰ পিসী
কাকা (খুড়া)	মোৰ কাকা	তোৰ কাকা	তোমাৰ কাকা	উয়াৰ কাকা
মামী	মোৰ মামী	তোৰ মামী	তোমাৰ মামী	উয়াৰ মামী
আৰো	মোৰ আৰো	তোৰ আৰো	তোমাৰ আৰো	উয়াৰ আৰো

৫.০০. সামৰণি :

যিকোনো ভাষাৰ বৈয়াকৰণিক আলোচনাত, বিশেষকৈ ক্রপতাত্ত্বিক আৰু বাক্যতাত্ত্বিক আলোচনাত বিভক্তিয়ে এটি বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। বাক্যত শব্দবোৰক ব্যৱহাৰৰ উপযোগী কৰিবলৈ, ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিবলৈ বা বাক্যত ক্ৰিয়াপদৰ লগত আন পদবোৰৰ সম্পৰ্ক গঢ়িবলৈ বিভক্তিবোৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰে। বাজবংশী ভাষাতো কাৰকৰ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ স্বকীয় শব্দবিভক্তি আৰু ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিবলৈ স্বকীয় ক্ৰিয়াবিভক্তি ঘোগ হয়। অৱশ্যে বাজবংশী ভাষাত শব্দবিভক্তিৰ সংখ্যা অসমীয়া, বাংলা আদি ভাষাৰ তুলনাত কৰ। এই ভাষাত ১মা, ২য়া, ৩ষ্টী আৰু ৪মী— এইকেইটা বিভক্তিহে পোৱা যায়। অৱশ্যে কৰ্তা আৰু কৰ্ম কাৰকত অসমীয়া, বাংলা আদিৰ দৰে ঞ (শূন্য বিভক্তি) ব থয়োগ হোৱা দেখা যায়। ক্ৰিয়াবিভক্তিৰ ক্ষেত্ৰত প্রথম পুৰুষ-অং/-উঁ, দ্বিতীয় পুৰুষ-ই/-উ (তুছ), ন/-এন (মান্য), তৃতীয় পুৰুষ-ক/-এক আদি বিভক্তিৰ ঘোগে সুকীয়া ক্ৰিয়াপদ গঠন কৰিছে। এই সুকীয়া ক্ৰিয়াপদৰোৱে বাজবংশী ভাষাটোক আন ভাষাৰ পৰা পৃথক কৰাত সহায়ক হৈছে। অৱশ্যে অসমীয়া ভাষাৰ দৰে পুৰুষবাচক বিভক্তি বাজবংশী ভাষাত ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা নাযায়।

গ্রন্থপঞ্জী :

অসমীয়া গ্রন্থ

- কোচ, শিবেন্দ্র নারায়ণ। কোচ জনগোষ্ঠীর অতীত সন্ধানত এটি খোজ। স্তু : মেঘালয়া, কোচ
সন্মিলন, ২০১২। মুদ্রিত।
গোস্বামী, গোলোক চন্দ। অসমীয়া ব্যাকরণৰ মৌলিক বিচাৰ। গুৱাহাটী :বীণা লাইব্ৰেৰী, ২০০৮।
মুদ্রিত।
দন্ত, বীৰেন্দ্ৰ নাথ : গোৱালপুৰীয়া লোকসংস্কৃতি, ধুবুৰী, ১৯৮২। মুদ্রিত।
দাস, ধীৰেণ : গোৱালপুৰীয়া লোকসংস্কৃতি আৰু লোকগীত, চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, ১৯৯৪
মুদ্রিত।
দাস, নিৰ্মল। ভাষাবীথি বাংলা ব্যাকরণ। গুৱাহাটী : ওৰচম ওৰিয়েন্টল বুক কোম্পানি প্ৰাইভেট
লিমিটেড, ২০১১।
বৰুৱা, হেমচন্দ্ৰ। হেমকোষ। গুৱাহাটী : হেমকোষ প্ৰকাশন, ২০১৫। মুদ্রিত।
ভকত, দিজেন্দ্ৰ নাথ : বাজবৎশী ভাষা সাহিত্যৰ পৰিচয়, CESR, চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়,
গোলকগঞ্জ, ২০০৪। মুদ্রিত।
ভকত, দিজেন্দ্ৰ নাথ : অসমৰ বাজবৎশী জনজাতি, CESR, চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়, গোলকগঞ্জ,
২০০৮। মুদ্রিত।
ভকত, দিজেন্দ্ৰ নাথ : বাজবৎশী লোকসাহিত্য, CESR, চিলাৰায় মহাবিদ্যালয়, গোলকগঞ্জ,
২০১৩। মুদ্রিত।
ভকত, লাবন্য : বাজবৎশী লোকসংস্কৃতি, বনমালী প্ৰকাশন, ধুবুৰী, ২০১৪। মুদ্রিত।
ভকত, লাবন্য : কোচ বাজবৎশী সংস্কৃতি কোষ, বনমালী প্ৰকাশন, ধুবুৰী, ২০২১। মুদ্রিত।
বায়, অৰণ কুমাৰ। কোচ বাজবৎশী জনগোষ্ঠীৰ প্ৰাচীন কলা-কৃষ্ণিৰ তাৎপৰ্য। ১৯৯৩। মুদ্রিত।
শইকীয়া বৰা, লীলাৰত্তী। অসমীয়া ভাষাৰ কপতন। গুৱাহাটী : বনলতা, ২০০৬। মুদ্রিত।
হাকাচাম, উপেন বাড়া। অসমীয়া আৰু অসমৰ তিব্বতবৰ্মীয় ভাষা। গোৱালপাৰা : শ্ৰীমতী
মঙ্গলা বাড়া হাকাচামবাক, ২০০৫। মুদ্রিত।
বাংলা গ্রন্থ
উল্লাহ, আহমেদ খা চৌধুৰী আমানত। কোচবিহারেৰ ইতিহাস। কলিকতা, ১৯১০। মুদ্রিত।
দেৱ, ৰঞ্জিত। বাজবৎশী সমাজ জীৱন ও সংস্কৃতিৰ ইতিহাস, ১ম খণ্ড। কলকাতা : দেশ
প্ৰকাশন, ২০১৪। মুদ্রিত।
বৰ্মা, দেবেন্দ্ৰনাথ। বাজবৎশী ভাষাৰ ইতিহাস/কলকাতা : সোপান, ২০১২। মুদ্রিত।
বিশ্বাস, শৈলেন্দ্ৰ। সংসদ বাংলা অভিধান।সাহিত্য সংসদ, ২০০৮। মুদ্রিত।
বায়, গিৰিজা শক্তৰ। উত্তৰবঙ্গেৰ বাজবৎশী ক্ষত্ৰিয় জাতিৰ পূজা-পাৰ্বন। শিলিঙ্গি, ১৯৭০।
মুদ্রিত।
বায়, জ্যোতিৰ্ময়। কোচ বাজবৎশী সমাজ-দৰ্পন, ১ম খণ্ড। কলকাতা : দি. সী. বুক এজেন্সি,
২০১৬। মুদ্রিত।

— |কোচ বাজবংশী সমাজ-দপ্তর, ২য় খণ্ড | কলকাতা : দি. সী. বুক এজেন্সি, ২০১৬।

মুদ্রিত।

সাম্যাল, চার্কচন্দ্র। উত্তরবঙ্গের বাজবংশী।(অনু: তৃষ্ণি সান্ত্বা) আনন্দ প্রকাশন, ২০১৭। মুদ্রিত।

English Book

Das, Dhiren. *The Kamati Language*. Barpeta, 1990. Print.

Goswami, Upendranath. *A Study on Kamrupi : A Dialect of Assamese*.
Guwahati : DHAS, 1970. Print.

Grierson, G.A. *Linguistic Survey of India*, Vol- V. Calcutta : 1963. Print.

Kakati, Banikanta. *Assamese : Its Formation and Development*. Guwahati :
LBS Publication, 1995. Print.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 105-113

অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিরোনামৰ বচনা- কৌশলত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ

ৰিজু বেখা বৰি

গৱেষক ছাত্রী, অসমীয়া বিভাগ, ডিগ্রিগড় বিশ্ববিদ্যালয়, ডিগ্রিগড়

ই-মেইল rijurekha.88@gmail.com

সাৰাংশ

আধুনিক গণমাধ্যমৰেৰ ভিতৰত এটা অন্যতম মাধ্যম হ'ল বাতৰিকাকত। প্ৰয়োগ ক্ষেত্ৰ অনুসৰি বাতৰিকাকতৰ অসমীয়া ভাষাই এক সুকীয়া কৃপ পৰিগ্ৰহ কৰিছে। বাতৰিকাকতত বাতৰিকে মুখ্য কৰি অন্যান্য বাতৰি ভিম যেনেও সম্পাদকীয় শিতানৰ লেখাসমূহৰ লগতে সাহিত্য, বিজ্ঞান, সাহস্য, প্ৰকৃতি, শিক্ষা, সংস্কৃতি ইত্যাদি বিভিন্ন বিষয় বা শিতানৰ লেখা প্ৰকাশ হয়। বিষয় বা শিতানভেদে ভিন্ন ভাষাৰীতি প্ৰয়োগ হোৱাটো বাতৰিকাকতৰ ভাষাৰ উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। লিখিত মাধ্যম হোৱা হেতুকে বাতৰিকাকতত বাতৰি এটা এবাৰেই লিখাৰ সুবিধা থাকে বাবে পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ বাতৰিৰ বচনা-কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। তাৎক্ষণিকভাৱে পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ বাতৰিৰ শিরোনামত ভাৰোদৈপক শব্দচয়ন, স্থাভাৱিক পদত্বমৰ বিচুতি ধকা খণ্ডবাক্য, কৰ্তা অথবা ক্ৰিয়া নথকা অসম্পূৰ্ণ বাক্য ইত্যাদি ভাষিক-কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি লেখনত অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ কৰাটো মন কৰিবলগীয়া বিশেষত্ব। জতুৱা-ঠাঁচৰেৰ পাঠক সমাজত জনপ্ৰিয় তথা সংৰক্ষণ কৰাত অসমীয়া বাতৰিকাকতে একধৰণে ভূমিকা পালন কৰি আছে বুলিব পাৰি। বাতৰি লেখনত অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগৰ ফলত পাঠক সমাজে ইবোৰৰ প্ৰায়োগিক তাৎপৰ্য বিশ্বেষণৰ অৱকাশ পায়।

সূচক শব্দ : বাতৰিকাকত, বাতৰি শিরোনাম, বচনা কৌশল, জতুৱা-ঠাঁচ, পৰিস্থিতিগত প্ৰসঙ্গ

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 105

০.০ প্রস্তাবনা

০.১ বিষয় পরিচয় :

গণমাধ্যম আৰু ভাষাৰ সম্পর্ক ওতঃপ্রোত। গণমাধ্যম ভাষাৰ ধাৰক আৰু বাহকস্বৰূপ। গণমাধ্যমৰ যোগেন্দি ভাষালৈ পৰিৱৰ্তন আহে আৰু ভাষাই বিৱৰ্তনৰ পথত অগ্ৰসৰ হয়। গণমাধ্যমত এফালে যেনেকৈ জনগণৰ ভাষাৰ প্ৰয়োগ হয় আনফালে গণমাধ্যমৰ ভাষাই জনগণৰ ভাষাত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰে। গণমাধ্যমত ভাষা এটাৰ ব্যৱহাৰিক স্বৰূপ পৰিলক্ষিত হয়। আধুনিক গণমাধ্যমৰোৰ ভিতৰত এটা অন্যতম মাধ্যম হ'ল বাতৰিকাকত। প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰে অনুসৰি বাতৰিকাকতৰ অসমীয়া ভাষাই এক সুকীয়া ৰূপ পৰিশ্ৰান্ত কৰিছে। বাতৰিকাকতত বাতৰিকে মুখ্য কৰি অন্যান্য বাতৰি ভিত্তি যেনঃ সম্পাদকীয়, চিঠি, নিবন্ধ, সাহিত্য-বিজ্ঞান-স্বাস্থ্য-প্ৰকৃতি-শিক্ষা-সংস্কৃতি ইত্যাদি বিভিন্ন বিষয়ৰ শিতানৰ লেখা প্ৰকাশ হয়। বিষয়ৰ শিতানভেদে ভিত্তি ভাষাৰীতিৰ প্ৰয়োগ হোৱাটো বাতৰিকাকতৰ ভাষাৰ উল্লেখযোগ্য বিশেষত্ব। বাতৰিকাকতত বাতৰি এটা এবাৰেই লিখাৰ সুবিধা থাকে বাবে পাঠকৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিবলৈ বাতৰিকাকতৰ বাতৰি লেখনত কিছুমান কৌশল প্ৰয়োগ কৰিব লগা হয়। তাৎক্ষণিকভাৱে কম কথাত পাঠকৰ বোধগম্য আৰু মনোগাহী হোৱাকৈ বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ শিরোনামত ভাৰোদীপক শব্দচয়ন, বাক্যত স্বাভাৱিক পদক্ৰমৰ বিচুতি, কৰ্তা অথবা ক্ৰিয়াহীন অসম্পূৰ্ণ বাক্য ইত্যাদি ভাষিক-কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ বচনাত অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ কৰাটো মন কৰিবলগীয়া বিশেষত্ব। বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ বচনাবীতিৰ বিষয়ৰ প্ৰসংগ অনুসৰি এহাতে যেনেকৈ পারিভাষিক ভাষা-মিশ্রণ প্ৰয়োজনীয়ভাৱে ঘটিছে, আনহাতে অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচ্যুক্তি শব্দ, জতুৱা খণ্ডবাক্য, যোজনা-পটস্টৰবোৰ প্ৰয়োগে বাতৰি একোটা অৰ্থময় আৰু উদ্দেশ্যধৰ্মী কৰি তোলাত সহায় কৰে। প্ৰস্তাৱিত বিষয়ৰ গৱেষণা-পত্ৰত লিখিত গণমাধ্যমকৈ বাতৰিকাকতৰ বাতৰি শিরোনামৰ বচনা-কৌশলত অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ সম্পর্কে আলোচনা কৰা হ'ব।

০.২ বিষয় অধ্যয়নৰ উন্দেশ্য :

- (ক) অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ শিরোনামত কি কি প্ৰকাৰৰ জতুৱা-ঠাঁচ কেনেধৰণে প্ৰয়োগ কৰা হৈছে তাৰ বিচাৰ কৰা।
(খ) বাতৰি লেখকৰ অভিপ্ৰায় অনুসৰি প্ৰযুক্তি জতুৱা-ঠাঁচবোৰৰ প্ৰায়োগিক তাৎপৰ্য বিচাৰ কৰা।

০.৩ অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব :

প্ৰস্তাৱিত বিষয়টোৱ অধ্যয়নৰ যোগেন্দি বাতৰিকাকতত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰয়োগ সম্পর্কে জানিব পৰা যাব। অসমীয়া ভাষাৰ জতুৱা-ঠাঁচবোৰৰ সংৰক্ষণৰ ক্ষেত্ৰত বাতৰিকাকতৰ ভূমিকা আৰু ইবোৰৰ প্ৰয়োগবীতিৰ বিষয়ে আভাস পোৱা যাব। সাধাৰণতে বাতৰিকাকতত অসমীয়া ভাষাৰ ভুল প্ৰয়োগৰ দিশটোত আলোচনা কৰা দেখা যায়। কিন্তু বাতৰিকাকত গোষ্ঠীয়ে যে অসমীয়া ভাষাৰ জতুৱা-ঠাঁচবোৰৰ প্ৰয়োগ কৰি ইয়াৰ ব্যৱহাৰিক ধাৰা বোৱাই বাখিছে, সেই দিশটোত গুৰুত্ব আৰোপ কৰা দেখা নাযায়। এই অধ্যয়নত উক্ত দিশটো পোহৰলৈ আহিব। এয়াই বিষয় অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব।

০.৪ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

সাম্প্রতিক অসমীয়া দৈনিক বাতৰিকাকতসমূহৰ ভিতৰত ২০১৬ চনৰ পৰা ২০১৭ চনলৈ প্ৰকাশিত আমাৰ অসম, দৈনিক জনমভূমি, দৈনিক অগ্ন্যুৎ, দৈনিক অসম — এইকেইখন বাতৰিকাকতৰ নিৰ্বাচিত সংখ্যাৰ পৰিসৰত বিষয়টোৱ অধ্যয়ন কৰা হ'ব। বাতৰি লেখনত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগৰ বিচক্ষণতা দেখা যায় ঘাইকে বাতৰিব শিৰোনাম বচনাত। শিৰোনাম একোটাই গোটেই বাতৰি পাঠ্টটোৱ ভাবক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে বাবে বিষয়টোৱ ফলপ্ৰসূ পৰ্যালোচনাৰ বাবে বাতৰিপাঠ একোটাৰ বাগধাৰাৰ সংহতিকেন্দ্ৰিক (Coherent of Discourse) বিস্তৃত আৰু সুস্থ আলোচনাৰ আৱশ্যক যদিও এই ক্ষুদ্ৰ পৰিসৰৰ আলোচনাত কেবল বাতৰি শিৰোনামৰ উদাহৰণ দি বিষয়-বিশ্লেষণ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

০.৫ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

(ক) তথ্য সংগ্ৰহৰ উৎস :

(১) প্ৰাথমিক উৎসঃ অধ্যয়নৰ প্ৰাথমিক উৎস হিচাপে মুদ্ৰিত সংস্কৰণৰ নিৰ্বাচিত বাতৰিকাকতকেইখনৰ পৰা বাতৰি-শিৰোনামৰ পাঠ সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

(২) গৌণ উৎসঃ অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচ সম্পর্কীয় তথ্যবোৰ প্ৰাসংগিক গ্ৰন্থৰ গৌণ উৎসৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে।

(খ) বিষয় বিশ্লেষণৰ পদ্ধতি :

বিশ্লেষণাত্মক আৰু বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰে বিষয়বস্তুৰ আলোচনা কৰা হ'ব। বাতৰি বচনাৰীতিৰ ভাবিক কৌশল সম্পৰ্কীয় আলোচনাত বৰ্ণনাত্মক শৈলীবৈজ্ঞানিক পদ্ধতি আৰু জতুৱা-ঠাঁচসমূহৰ প্রয়োগিক তাৎপৰ্য বিশ্লেষণৰ ক্ষেত্ৰত পাঠৰ পৰিস্থিতিগত প্ৰসঙ্গকেন্দ্ৰিক (Situational Context of Text) সমাজভাষাবৈজ্ঞানিক পদ্ধতিৰ অৱলম্বন কৰা হ'ব। পৰিস্থিতিগত প্ৰসঙ্গ বিচাৰত যোগাযোগৰ বিষয়, অংশগ্ৰহণকাৰী, মাধ্যম, স্থান-কাল ইত্যাদি প্ৰসঙ্গৰ দিশেৰে ভাষাৰ প্ৰয়োগৰীতিৰ বিচাৰ কৰা হয়। আমাৰ এই অধ্যয়নত বিষয় অৰ্থাৎ বিষয় জ্ঞাপনৰ উদ্দেশ্য অনুসৰি জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ-প্ৰসঙ্গৰ বিচাৰ কৰা হ'ব।

০.৬ পূৰ্বৰূপ অধ্যয়নৰ সমীক্ষা :

“অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৱোনামৰ বচনা-কৌশলত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ” সম্পৰ্কীয় গৱেষণা-কৰ্মৰ সম্পাদন পোনপটীয়াভাৱে হোৱা বৰ্তমানলৈকে আমাৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাই। সাংবাদিকতা সম্পৰ্কীয় দুই-এখন গ্ৰন্থত বাতৰি লেখনৰ কিছুমান সাধাৰণ কৌশলৰ উল্লেখ পোৱা যায়। তাত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰসংগ বিচাৰে গুৰুত্ব পোৱা নাই। সংবাদ মাধ্যমৰ ভাষা সম্পৰ্কীয় দুটা প্ৰবন্ধত প্ৰসংগক্ৰমে বাতৰি বচনাৰ উক্ত কৌশলটোৱ কেবল উল্লেখ পোৱা যায়। যেনে —

ক) ড° সুবাসনা মহন্তই “গণমাধ্যমৰ অসমীয়া ভাষা : এক সমাজভাষাবৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন” (ডিগ্ৰড় বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ পৰা প্ৰকাশিত গৱেষণা পত্ৰিকা অস্বীকৃত, ২০১৪) শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত বাতৰিকাকতৰ বাতৰিব শিৱোনাম বচনাৰ

এটা কৌশল হিচাপে জতুরা খণ্ডবাক্য-যোজনা-পটভূত ইত্যাদির উদাহরণ দাঙি ধরিছে।

খ) স্মৃতি বেখা ভূঝাই অসমীয়া মাহেকীয়া পত্রিকা গবীয়সী (জুলাই, ২০১৭)-ত “অসমীয়া সংবাদ পত্ৰৰ ভাষা” শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত সংবাদ পত্ৰৰ বাতৰিৰ ভাষাত জতুৱা-ঠাঁচ্যুক্ত শব্দ আৰু জতুৱা খণ্ডবাক্যৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰিছে।

১.০০ অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৰোনামৰ বচনা-কৌশল :

বাতৰিৰ বা সংবাদৰ গঠনশৈলীৰ আলোচকসকলে সাধাৰণভাৱে বাতৰিৰ প্ৰধান তিনিটা অংশৰ কথা কয়। সেইকেইটা হ'ল —

- (১) বাতৰিৰ শিৰোনাম (Headline)।
- (২) বাতৰিৰ সূচনা বা সাৰাংশ (Lead or Intro) আৰু
- (৩) বাতৰিৰ বিৱৰণী বা বিস্তাৰ (Description)

উক্ত তিনিটো অংশই তথ্য আৰু ভাৱৰ একাদিগ্ৰম্ব সূৰ। সেমোহে তিনিটো সূৰৰে মাজত প্ৰসংগ-সংগতিৰ সূত্ৰ ধৰি বখাটো বাতৰিৰ বচনাৰ বাধ্যনীয় কৌশল। বাতৰি এটাৰ এইধৰণৰ কথন বা লেখনৰ ধাৰা অৰ্থাৎ বাগধাৰা (Discourse)-ত ‘সংহতি’ (Coherence)-ৰ গুৰুত্ব লক্ষণীয়। পৃষ্ঠা এটাৰ নিৰ্দিষ্ট পৰিমাপত কম কথারে তাৎক্ষণিকভাৱে বাতৰি একোটাৰ প্ৰতি পাঠকৰ মানসিক প্ৰস্তুতি জগাই তুলিবলৈ বাতৰিৰ শিৰোনাম বচনাত কেতবোৰ ভাষিক-কৌশলৰ প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়। যেনে —

(ক) বাক্যত স্বাভাৱিক পদক্রমৰ বিচুতি :

অসমীয়া ভাষাৰ বাক্য-প্ৰকৰণত পদৰ স্বাভাৱিক ক্ৰম হ'ল — কৰ্তা-কৰ্ম-ক্ৰিয়া। কিন্তু বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ শিৰোনামত উক্ত ক্ৰমৰ বিচুতি ঘটা দেখা যায়। যেনে —

কলেজ শিক্ষকৰ ইনক্রিমেন্ট ঘূৰাই বিচাৰিলে শিক্ষা বিভাগে (আমাৰ অসম, ১৯ নৱেম্বৰ, ২০১৬)

ইয়াত কৰ্ম-ক্ৰিয়া-কৰ্তা (কলেজ শিক্ষকৰ ইনক্রিমেন্ট+ঘূৰাই বিচাৰিলে+শিক্ষা বিভাগে) পদক্রমত শিৰোনাম বাক্যৰ গঠন কৰা হৈছে। এনে প্ৰয়োগশৈলীত স্বাভাৱিকতা ভঙ্গৰে পাঠকৰ মনোযোগ আকৰ্ষণৰ উদ্দেশ্য নিহিত থকাৰ লগতে বাক্য প্ৰকৰণত ‘কৰ্মপ্ৰধানতা’ অৰ্থাৎ বাতৰি উপাদানৰ ‘কি’ প্ৰসঙ্গই গুৰুত্ব লাভ কৰিছে।

(খ) কৰ্তা অথবা ক্ৰিয়াৰ অনুপস্থিতি :

বিশ্বনাথত বনমন্ত্ৰী প্ৰয়োগশৈলী ব্ৰহ্ম (দৈনিক জনমন্ত্ৰী, ২৩ ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৭)

ইয়াত কৰ্তা আৰু অধিকৰণযুক্ত পদ আছে, কিন্তু ক্ৰিয়া নাই। কি পৰিৱেশত উপস্থিত থাকি কি কৰিলে সম্বন্ধীয় অনাৱশ্যক দীৰ্ঘতাখনি শিৰোনামত পৰিহাৰ কৰি সবিশেষ বাতৰিৰ দিশে অগ্ৰসৰ হ'বলৈ পাঠকক নিৰ্দেশনাসূচক ইংগিত দিছে।

(গ) আলংকাৰিক প্ৰয়োগ :

বিভিন্ন শব্দালংকাৰৰ জৰিয়তে শিৰোনামত ধৰনিশৰ্ক্ষণত সৃষ্টি কৰাৰ উপৰি কেতিয়াৰা বিশেষ বিশেষ বাতৰিৰ ভাৱৰ প্ৰগাঢ়তাৰ বাবে শিৰোনামত উপমা, কৃপক, চিৰকল্প ইত্যাদি

অর্থালংকাৰৰ প্ৰয়োগ অথবা নাটকীয় সংলাগধৰ্মী কাৰ্য্যিক অভিব্যঞ্জনামূলক শিৰোনাম বাক্য
ৰচনা কৰা দেখা যায়। যেনে —

চামেলীক আহুদিতি কৰা নাই মোদীৰ প্ৰশংসাই
বিমুদ্রাকৰণৰ ধূমহাত বিধস্ত এটি কলি দৃষ্টি পাত

(আমাৰ অসম, ১৯ নৱেম্বৰ, ২০১৬)

ইয়াত চামেলীয়ে সমাজৰ চাহ শ্ৰমিক শ্ৰেণীটোক আৰু এটি-কলি-দৃষ্টি-পাতে তেওঁলোকৰ
স্বাভাৱিক জীৱন-যাপন শৈলীক সূচাইছে যি আকস্মিকভাৱে ঘোষিত মুদ্রানীতিত দুৰ্বিষহ হৈছে,
অৰ্থাৎ বাতৰিটোত উল্লিখিত মতে প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে ‘মন কী বাত’ অনুষ্ঠানত অসমৰ
চাহশ্ৰমিকসকলে বিমুদ্রাকৰণৰ সফল ৰূপায়ন কৰিছে বুলি কৰা প্ৰশংসা মিথ্যা প্ৰমাণিত হোৱা
বুজাইছে। আহুদিতি, ধূমহা, বিধস্ত আদি শব্দৰ চয়নে চৰকাৰৰ প্ৰশংসিত, সাময়িক অৰ্থনীতিৰ
বাস্তৱিক অসুবিধাজনক স্থিতিক প্ৰকট কৰিছে। চামেলী আৰু এটি-কলি-দৃষ্টি-পাতৰ ব্যঞ্জনাময়
ভাৱ-সন্দৰ্ভত আকৰ্ষণীয় হোৱাৰ লগতে চাহ শ্ৰমিকসকলৰ উক্ত দুৰ্দৰ্শাৰ প্ৰতি পাঠকৰ মনত এক
অনুকম্পাৰ ভাৱ উদ্বেক কৰিছে।

(ঘ) জতুৱা-ঠাঁচৰ শব্দ-খণ্ডবাক্য আৰু ফকৰা-যোজনাৰ প্ৰয়োগ :

(১) থৰ-কাছুটি হেৰুইছে ক'লা টকাৰ গৰাকীয়ে (দৈনিক জনমতৰ্ম, ১৮
নৱেম্বৰ, ২০১৬)

(২) চোৰ গ'লে বুদ্ধি, বৰযুগ গ'লে জাপি

ৰুক্ষপুত্ৰ আৰু চিয়াৎ নৈৰ পানীৰ হঠাত পৰিৱৰ্তনৰ বিষয় অনুসন্ধানৰ
বাবে কেন্দ্ৰী প্ৰেৰণ কৰিছে প্ৰতিনিধি দল (দৈনিক জনমতৰ্ম, ১৫
ফেব্ৰুৱাৰী, ২০১৭)

উক্ত ‘থৰ-কাছুটি’ বোলা জতুৱা-ঠাঁচ আৰু ‘চোৰ গ’লে জাপি বৰযুগ গ’লে জাপি’ বোলা
ফকৰা-যোজনাই শিৰোনাম বাক্যত নিৰ্দেশিত কৰ্ত্তাৰ লগত জড়িত পৰিস্থিতিক ব্যঙ্গ কৰিছে।
এইদৰে বাতৰি একোটা আকৰ্ষণীয় আৰু অৰ্থৰহ কৰি তোলাত জতুৱা-ঠাঁচ আৰু ফকৰা-যোজনাৰ
প্ৰয়োগে বিশেষভাৱে সহায় কৰে।

২.০০ জতুৱা-ঠাঁচৰ সংজ্ঞা আৰু অসমীয়া ভাষাৰ জতুৱা-ঠাঁচৰ শ্ৰেণী বিভাজন :

জতুৱা-ঠাঁচ হ'ল কোনো এটা ভাষাৰ কথা কোৱাৰ নিজা ঠাঁচ যি অইন ভাষাৰ পৰা
ভাষাটোক পৃথক কৰে। এই ঠাঁচত বজাই এনে কিছুমান শব্দ আৰু খণ্ডবাক্য প্ৰয়োগ কৰে
যিবোৰ গাইগুটীয়াভাৱে বেলেগে অৰ্থ প্ৰকাশ কৰে আৰু জুঁটি দিলেই বিশেষ একোটা অৰ্থ
প্ৰকাশ কৰে। শৰাইঘাট অভিধানত জতুৱা-ঠাঁচৰ অৰ্থ দিয়া হৈছে — “ভাষাৰ নিজস্ব বিশিষ্ট
প্ৰকাশভঙ্গী” বুলি। (গোস্বামী ৩৪৮)

বিভিন্নজন অসমীয়া ভাষাৰ পণ্ডিতে দিয়া জতুৱা-ঠাঁচৰ সংজ্ঞাৰ আধাৰত ড° বলীন
সন্দিকৈয়ে “ভাষা-চিন্তা” শীৰ্ষক গ্ৰন্থৰ “অসমীয়া ভাষাৰ জতুৱা-ঠাঁচ : পদ্মনাথ গোহাত্ৰি
বৰকৰাৰ ‘মোৰ সোঁৱৰগী’ৰ আধাৰত” নামৰ প্ৰবন্ধত কৈছে —

“যিকোনো এটা ভাষা কোৱা লোকৰ প্ৰকাশভঙ্গী, বীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ

আৰু ধৰণ-কৰণ আদিৰ পটভূমিতেই জতুৱা-ঠাঁচ গঢ় লৈ উঠে। এই বিভিন্ন পটভূমিতেই অসমীয়া ভাষাতো কথা কোৱাৰ এটা সুকীয়া ধৰণ বা ভংগী অথবা ঘৰুৱা-ঠাঁচে গা কৰি উঠিছে। এইবিলাকৰ ব্যৱহাৰে ভাষাটোৰ স্বকীয়তা বন্ধা কৰাত সহায় কৰিছে। বাক্য এটাত বিশেষ, বিশেষণ আদি নানা পদ থাকিব পাৰে। বিশেষ্য শব্দৰ লগত নিৰ্দিষ্ট ক্ৰিয়াপদৰ ব্যৱহাৰ আৰু বিশেষ, বিশেষণ আদিক বিশেষ বিশেষ অৰ্থত নাইবা বিভিন্ন পদক একেলগে ব্যৱহাৰ কৰি অসমীয়া ভাষাত জতুৱা কথা গঠন কৰা হয়। ভাষাৰ স্বকীয় বৈশিষ্ট্যসূচক এই গঢ় বা ঠাঁচকে অসমীয়া ভাষাত জতুৱা-ঠাঁচ বুলি কোৱা হয়। যেনে—আকাৰ লয়, আঁঠুৱা তৰে, উশাহ লয়, কথা কয়, চুকু গজা ইত্যাদি।” (সন্দিকৈ ১১৪)

অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচক প্ৰধানকৈ দুটা ভাগত ভগাব পাৰি — (ক) জতুৱা শব্দ আৰু (খ) জতুৱা খণ্ডবাক্য। প্ৰথমটো একেটা বিশেষ পদত বিশেষ পৰিস্থিতিবাচক ভিন ভিন ক্ৰিয়াপদ লগ লাগি গঠন হয়। যেনে— ঘৰ পতা, ঘৰ ভঙ্গা, ঘৰ সজা ইত্যাদি। আকৌ, একেটা ক্ৰিয়াপদত বিভিন্ন বিশেষ পদ লগ লাগিও জতুৱা শব্দৰ গঠন হয়। যেনে — নাওমেলা, ধানমেলা, পুৱালিমেলা, গজালিমেলা ইত্যাদি। ইয়াকো দুই প্ৰকাৰত ভগাব পাৰি। পোনপটীয়া অৰ্থ প্ৰকাশক (আঁঠুৱা তৰে, ঘৰ সাজে) আৰু আওপকীয়া অৰ্থ প্ৰকাশক (কপাল ফুলা, আঁঠু লোৱা)। বিভিন্ন পদ একেলগে হৈ বিশেষ ব্যঞ্জনাৰ্থ প্ৰকাশ কৰা খণ্ডবাক্যৰ গঠন হ'লৈ তাক জতুৱা খণ্ডবাক্য বোলা হয়। যেনে—উনেশেত বা-বলা, আঁঠুৱা চাই ঠেঁ মেলা ইত্যাদি।

৩.০০ অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৰোনামৰ বচনা-কৌশলত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ :

অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ সামাজিক-বাজনৈতিক প্ৰসঙ্গৰ বাতৰিৰ শিৰোনামত কম কথাৰে ভেঙ্গচালিসূচক মনোভঙ্গী প্ৰকাশ কৰিবলৈ সাধাৰণতে জতুৱা-ঠাঁচবোৰৰ প্ৰয়োগ হোৱা দেখা যায়। বাতৰি শিৰোনামত গাঁথনিক দিশৰ পৰা দুই ধৰণৰ জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ দেখা যায় — (ক) জতুৱা শব্দ ; আৰু (খ) জতুৱা খণ্ডবাক্য।

৩.১ জতুৱা শব্দৰ প্ৰয়োগ আৰু পৰিস্থিতিগত প্ৰসংগ বিচাৰ :

বাতৰিকাকতৰ বাতৰিৰ শিৰোনামত কেতিয়াৰা জতুৱা খণ্ডবাক্যৰ পৰিবৰ্তে কেবল জতুৱা শব্দৰ প্ৰয়োগ হয়। এইফ্রেত প্ৰায়ে আংশিক, অথচ অৰ্থৰ দিশেৰে পৰিপূৰ্ণ ৰূপত প্ৰয়োগ হয়। যেনে —

১। জটিল ৰোগত আক্ৰান্ত বকোৰ কণমানি

ধোঁৰাচাঙ্গত অটল অমৃত আঁচনি (আমাৰ অসম, ২২ অক্টোবৰ, ২০১৭)

২। উত্পন্ন হ'ব নৱবৰ্ষ! পৰম্পৰৰ বিৰুদ্ধে টঙ্গলি শাসক-বিৰোধীৰ

বিমুদ্রাকৰণৰ ৫০ দিন (দৈনিক অগ্ৰদুত, ৩০ ডিচেম্বৰ, ২০১৬)

উক্ত শব্দ দুটা শিৰোনাম বাক্যৰ পদত নিবন্ধ হোৱা অসম্পূৰ্ণ জতুৱা শব্দ। ইয়াত বিশেষ্য+ক্ৰিয়া বন্দৰূপত থকা ‘ধোঁৰাচাঙ্গত উঠা’ আৰু ‘টঙ্গলি বন্ধা’ জতুৱা-ঠাঁচৰ ‘উঠিল’ আৰু ‘বান্ধিছে’ কালগত দশা উহ্য হৈ আছে। ক্ৰিয়াইনভাৱে প্ৰয়োগ হ'লৈও ইয়াত পূৰ্ণ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। ‘ধোঁৰা চাঙ্গত উঠা’ জতুৱাই কোনো কাৰ্য বা আঁচনিৰ বাস্তৱত কৰ্পায়ন নোহোৱা স্থিতিক বুজায়। বাতৰিত প্ৰকাশ পোৱা মতে বকোৰ এটি কৰ্কট ৰোগত

আক্রান্ত কৃষক সত্তানক পিতৃয়ে বাজ্যৰ বিভিন্ন চিকিৎসা কৰোৱাৰ উপৰি খেতি মাটি বন্ধকত বাখি বাজ্যৰ বাহিৰতো চিকিৎসা কৰায়। ফলস্বৰূপে আৰ্থিকভাৱে জুৰুলা হোৱা পৰিয়ালটিৰ অটল অমৃত যোজনাৰ কাৰ্ড থকাৰ পিছতো কোনো চিকিৎসকৰে সদুন্তৰ মোপোৱাত নিৰুপায় হৈ পৰে। ভাৰতৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে ছটা জটিল ৰোগৰ ২ লাখ টকা পৰ্যন্ত চিকিৎসাৰ খৰচ বহন কৰিব বুলি অটল অমৃত আঁচনিৰ কাৰ্ড গাঁৱে-ভূঁওে বিতৰণ কৰা প্ৰসংগটোৱে উক্ত বিষয়টোৱ সৈতে জড়িত সমস্যাক উথাপন কৰিছে। বাতৰিটোৱ ভাষাৰে—“তেনে আঁচনি থকাৰ পিছতো দৰিদ্ৰ পৰিয়ালৰ কগমানিজনে উপযুক্ত চিকিৎসা সেৱাৰ পৰা বঞ্চিত হৈ আছে কিয় ? নে আঁচনিখন কেৰল বাইজক আভুৱা-ভঁৰাৰ বাবে ? নে চৰকাৰৰ আঁচনি থকাৰ পিছতো এইদৰে বিনাচিকিৎসাই মৃতুৰ সৈতে হাৰ মানিব লাগিব কগমানিটিয়ে ?” এনে উথাপিত প্ৰশ্নই আঁচনিখনৰ বিফলতাক সৃচাইছে। শিশুটিৰ জটিল ৰোগৰদ্বাৰা সৃষ্টি দৰিদ্ৰ পৰিয়ালটোৱ দুর্ভীয়া পৰিস্থিতি আৰু দুখীয়া বাইজক বাবে উৎসৰ্গিত অটল অমৃত আঁচনিৰ বিফলতাক এটা মাথোঁ শব্দই (ধোঁৰাচাঙ্গত) সাঙুৰি অভিপ্ৰেত প্ৰসঙ্গৰ্থ নিৰ্দেশ কৰিছে এইবুলি—‘ধোঁৰাচাঙ্গত’ অটল অমৃত আঁচনি।

তেনদৰে ২ নং বাতৰিত প্ৰযুক্তি ‘টঙালি’ জতুৱা শব্দৰ পূৰ্ণ ৰূপ ‘টঙালি বন্ধাই’ কোনো কামৰ বাবে যুদ্ধদেহী প্ৰস্তুতিক বুজায়। উচ্চমূল্যৰ নোট নিয়ন্ত্ৰকৰণ আৰু নগদহীন অধনীতিক প্ৰধান অস্ত্ৰ হিচাপে লৈ ২০১৭ চনৰ পহিলা জানুৱাৰীৰ পৰা হ'বলগীয়া শাসক-বিৰোধীৰ নিৰ্বাচনী প্ৰচাৰ অভিযানৰ প্ৰস্তুতিক বুজাবলৈ চমুকে ‘টঙালি’ শব্দটোৱ প্ৰয়োগ কৰা হৈছে।

৩.২ জতুৱা খণ্ডবাক্যৰ প্ৰয়োগ আৰু পৰিস্থিতিগত প্ৰসঙ্গ বিচাৰ :

অসমীয়া বাতৰিকাকৰত বাতৰিব শিৰোনাম আৰু বাতৰি বিৰোধীত প্ৰায়ে জতুৱা খণ্ডবাক্যৰ ব্যৱহাৰ হোৱা দেখা যায়। ই বাতৰি একেটা অৰ্থবহু বসাল আৰু আমোদজনক কৰি তোলাত সহায় কৰে। যেনে —

- ১। অসমৰ পৰ্যটন বিভাগৰ আশাত চেঁচাপানী ঢালিলে বলিউডৰ তাৰকাই
(দৈনিক জনমত্ত্ব, ২০ নৱেম্বৰ, ২০১৬)
- ইয়াত বলিউড অভিনেত্ৰী প্ৰিয়ংকা চোপাই অসমৰ পৰ্যটন বিভাগৰ ব্ৰেণ্ড এম্বেছাডৰ হ'বলৈ অমাস্তি হোৱা কথাটোকে বাতৰি লেখকে আশাত চেঁচাপানী ঢলা বুলি কৈছে। অসম চৰকাৰৈ দৈনিক তেৰকোটি টকাত প্ৰিয়ংকা চোপাক অসম পৰ্যটনৰ প্ৰচাৰ বিজ্ঞাপনৰ বাবে চুক্তি কৰা কাৰ্যক লৈ অসমত প্ৰতিক্ৰিয়াৰ সৃষ্টি হৈছিল। প্ৰিয়ংকা চোপাই এই বিষয়ে জানিব পাৰি চুক্তি বাতিল কৰা বুলি বাতৰিটোত প্ৰকাশ হৈছে। তাৰকাগৰাকীৰ এই অমাস্তিৰ জৰিয়তে বলিউডৰ তাৰকাক লৈ কৰা অসম চৰকাৰৰ পৰ্যটন বিভাগৰ প্ৰচাৰ যোজনাৰ আশাত চেঁচাপানী পৰিল। অৰ্থাৎ ভবামতে হৈ নুঠিল। বাতৰিটোত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগিক তাৎপৰ্য এইয়ে।
- ২। ঠায়ে ঠায়ে জুমুঠি দাহ-সমদল উলিয়াই প্ৰতিবাদ সাব্যস্ত

সুবোধ বিশ্বাসৰ বিৰুদ্ধে জাঙুৰ খাই উঠিল বাইজৰ বাঙালী সমাজ (দৈনিক অগ্রদূত, ১০ মাৰ্চ, ২০১৭)

জাঙুৰ খাই উঠাই কোনো কথাত তাৎক্ষণিকভাৱে আৱেগিক প্রতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ কৰা বুজায়। ধেমাজি জিলাৰ চিলাপথাৰৰ সাম্প্ৰদায়িক সংৰোধৰ প্ৰসংগত মূল অভিযুক্ত সুবোধ বিশ্বাসৰ বিৰুদ্ধে বাইজে লোৱা প্ৰতিবাদী কাৰ্যসূচীক বুজাবলৈ জাঙুৰ খাই উঠা বুলিছে।

- ৩। চি আই ডিৰ সদৰত দুনীতি নিৰীক্ষণ আৰু নিবাৰণ সঞ্চালকালয়ত চাৰিঘণ্টীয়া তালাচী

এইবাৰ বেজৰ নাকতে খৰ (আমাৰ অসম, ২৬ এপ্ৰিল, ২০১৭)

বাতৰিটোত উল্লেখ থকামতে দুলীয়াজানত দুনীতিত অভিযুক্ত হৈ কাৰাৰুদ্ধ হোৱা এজন ঠিকাদাৰে তদন্তৰ নামত চি আই ডিয়ে উৎকোচ লোৱা বুলি সংবাদ মাধ্যমত কৰা মন্তব্যৰ ভিত্তিত মুখ্যমন্ত্ৰী সৰ্বানন্দ সোণোৱালে সংশ্লিষ্ট চি আই ডি শাখাৰ বিপক্ষে এটা দুনীতি নিবাৰণ কেচ জাৰি কৰে আৰু সেই মৰ্মে চি আই ডি সদৰত তালাচী চলোৱা হয়। এই কাণ্ডটোকে বেজৰ নাকতে খৰ হোৱা বুলি ব্যঙ্গ কৰিছে। বেজৰ নাকতে খৰ মানে যি অসুখৰ চিকিৎসা কৰে তেৰেই অসুখীয়া। অৰ্থাৎ যাক যি কামৰ বাবে দায়িত্ব দিয়া হৈছে তেওঁ নিজেই সেই কামত দুৰ্বল। চি আই ডি বিভাগক অপৰাধ অনুসন্ধানৰ কাৰণে নিয়োগ কৰা হয়, তেনেষ্টলত চি আই ডি নিজেই দুনীতিত লিপ্ত হোৱা কথাটো বেজৰ নাকত খৰ হোৱাৰ দৱেই কথা।

তেনেধৰণৰ আৰু কিছুমান জতুৱা খণ্ডবাক্য হ'ল শলঠেকত পৰিব পৱেশ বৰুৱা (দৈনিক অসম, ২৫ এপ্ৰিল, ২০১৭), ১৫ বছৰে ফাঁকি দিয়া হৈছিল আবকাৰী কৰ ওলাৰ জোলোঞ্চৰ মেৰুৰী (দৈনিক জমনভূমি, ১১ জুন, ২০১৭) হৰিষতে বিষাদ, বিষ প্ৰতিযোগিতালৈ গৈ মৃত্যুক সাৱটিলে যুৱকে, (দৈনিক অগ্রদূত, ১৭ এপ্ৰিল, ২০১৭) ইত্যাদি।

৪.০০ উপসংহাৰ :

“অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৰোনামৰ বচনা-কৌশলত জতুৱা-ঠাঁচৰ প্ৰয়োগ”
শীৰ্ষক বিষয়টোৱ আলোচনা কৰি তলত দিয়া সিদ্ধান্তসমূহত উপনীত হ'ব পাৰি —

- (ক) অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ বাতৰি-শিৰোনাম বচনাৰ এক কৌশল হিচাপে অসমীয়া জতুৱা-ঠাঁচৰেৰ প্ৰয়োগ কৰা হয়। প্ৰসঙ্গ-পৰিস্থিতিৰ ব্যঙ্গসূচক উপস্থানৰ উদ্দেশ্যেই ইয়াৰ প্ৰয়োগ হয়। কম কথাৰে ভাৰোদীপক বাতৰি-শিৰোনাম বচনা কৰি পাঠকক বাতৰি এটাৰ পতি আকৰ্ষিত কৰি তোলাত ইবোৱে বিশেষভাৱে সহায় কৰে।
- (খ) জতুৱা-ঠাঁচৰেৰ শিৰোনাম বাক্যত প্ৰয়োগ কৰাৰ ফলত বাতৰিৰ বাগধাৰাৰ প্ৰসংজাৰ্থসূচক অভিযুক্তি প্ৰকাশত সহায়ক হয়।
- (গ) অসমীয়া বাতৰিকাকতৰ ভাষাত এহাতে যেনেকৈ সময়ৰ লগে লগে ভিন্ন ক্ষেত্ৰৰ

ভিন্ন ভাষার ভাষা-মিশ্রণ স্বাভাবিকভাবে ঘটিছে, আনহাতে অসমীয়া জতুৱা-
ঠঁচবোৰৰ ব্যৱহাৰিক ধাৰা এটা বোৱাই ৰখাত অসমীয়া
বাতৰিকাকতসমূহে একপকাৰে ভূমিকা পালন কৰি আছে বুলিব পাৰি।

গ্রন্থপঞ্জী :

মূল উৎস : মুদ্রিত বাতৰিকাকত
ডেকা, কনকসেন (মুখ্য সম্পাদক), ডেকা, প্রাঞ্জলসেন (সম্পাদক) : দৈনিক অগ্রদূত, অগ্রদূত

পালিছিং প্রাইভেট লিমিটেড, গুৱাহাটী, ২০১৬-২০১৭

বর্মন, হেমন্ত (সম্পা.) : দৈনিক জনমতুমি প্ৰেছ প্রা.লি., কলাপাহাৰ, গুৱাহাটী, ২০১৬-২০১৭
প্ৰফুল্ল গোবিন্দ বৰুৱা (সম্পা.), মুনীন বায়ন (কাৰ্যবাহী সম্পা.) : দৈনিক অসম, দৈনিক অসম
প্রাইভেট লিমিটেড, দা ট্ৰিবিউন প্ৰেছ, চানমাৰি, গুৱাহাটী, ২০১৬-২০১৭

ৰাজগুৰু, প্ৰশান্ত (সম্পা.) : আমাৰ অসম, জি এল পালিকেশন লিমিটেড, গুৱাহাটী, ২০১৬-
২০১৭

গোষ্ঠী উৎস :

গোস্বামী, দীনেশ চন্দ্ৰ। শৰাইঘাট অভিধান। গুৱাহাটী : শৰাইঘাট প্ৰকাশন, ২০১১। মুদ্রিত।
সন্দিকৈ, বলীন। ভাষা-চিন্তা। ডিগ্ৰগড় : লেজাহী, ২০১৭। মুদ্রিত।

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 114-122

জ্যোতিপ্রসাদ আগবরালাৰ গীতৰ সুৰ-বৈচিত্ৰ্যঃ এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

চঢ়নিকা চাংমাই

গৱেষক, অসমীয়া বিভাগ, গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

e-mail : schangmai10@gmail.com

সংক্ষিপ্ত সাৰ

বহুবীৰ প্ৰতিভাৰে অসমীয়া জাতীয় জীৱনক সমৃদ্ধি কৰি ইথে যোৱা জ্যোতিপ্রসাদ আগবৰালাই মাত্ৰ দুকুৰি আঠ বছৰীয়া জীৱনকালত লিখি উলিয়াইছিল অন্যান্য বিভিন্ন সাহিত্যকৰ্মৰ উপৰিও অসংখ্য গীত। গীতসমূহৰ সৰ্বমুঠ হিচাপ আৰু নিজে সুৰ কৰা গীতৰ সংখ্যা সঠিকভাৱে কোৱা টাম যদিও অসম প্ৰকাশন পৰিয়াদে প্ৰকাশ কৰি উলিওৱা জ্যোতিপ্রসাদৰ বচনাৰলাঈ ত ৭২ টা গীত সংগ্ৰহীত হৈছে। জ্যোতিপ্রসাদৰ নাটৰ মাজত থকা গীতৰ সংখ্যা হ'ল ৫১ টা। এই সমূহৰ বিষয়বস্তু, ভাষা, শব্দচয়ন ইত্যাদিলৈ নঁগে যদি কেৱল গীতৰ সুৰসমূহলৈ মন কৰা যায়, তেনেহ'লৈ বহু বৈশিষ্ট্যই আমাৰ সমুখত ধৰা দিয়ে। জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰ আছিল সময়ৰ সুৰ। অসমীয়া লোকগীত, ভাৰতীয় শাক্তীয় সংগীত আৰু পাঞ্চাত্যৰ সুৰৰ সু-সময়যাত তেওঁ এনে এক সুৰীয়া গীতৰ জন্ম দিছিল যাত শুনোতাই বিচাৰি পাইছিল অসমীয়া জাতীয় জীৱনৰ নিৰ্যাস। কেৱল মনোৰঞ্জনৰ বাবেই তেওঁ গীত, নাট বচনা কৰা নাছিল। ইয়াৰ অন্তৰালত আছিল অসমৰ থলুৱা সুৰত গীত বচনাৰ জৰিয়তে অসমীয়া মানুহৰ জাতীয় চেতনাক উদ্বৃদ্ধি কৰাৰ উদ্দেশ্যক সাৰ্থক কৰিবলৈ তেওঁ অহনিশে অনুভৰ কৰি থকা এক তাড়না, দেশ আৰু জাতিৰ প্ৰতি অকৃত্ৰিম মেহে আৰু দায়বদ্ধতা। এই গৱেষণাপত্ৰত বিভিন্ন সুৰৰ সংমিশ্ৰণত কেনেধৰণে তেওঁ অসমীয়া গীতৰ এক দ্বকীয় ধাৰাৰ জন্ম দিছিল সেই সম্পর্কে এক বিশ্লেষণ দাঙি ধৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

সূচক শব্দ : জ্যোতিপ্রসাদ, গীত, সুৰ, নাটক, পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা।

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 114

০.০ আবস্তি :

পঠেক জাতিরে সমাজ জীরনত গীতি-সাহিত্য এক বিশেষ ভূমিকা আছে। অতীজবেপৰা লোকজীরনৰ সৈতে সাঙ্গেৰ খাই অনেক গীত-মাত মানুহৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত হৈ আহিছে। অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ ইতিহাস লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায়, প্ৰাচীন নিৰক্ষৰ লোকসমাজত প্ৰচলিত গীত-মাতে সময়ৰ সৌতত কিছু পৰিৱৰ্তন লাভ কৰি বৰ্তমান লিখিত ৰূপত সংৰক্ষিত হৈছে। শ্বেষীয় অষ্টম-একাদশ শতকাৰ চৰ্যাপদ, পঞ্চদশ শতকাৰ শংকৰদেৱ-মাধৱদেৱৰ বৰগীতসমূহ, সমসাময়িক পাঁচালী গীতসমূহে অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ ইতিহাসৰ প্ৰথম সময়ছোৱাক প্ৰতিনিধিত্ব কৰে। আহোম ৰাজত্বৰ সময়ছোৱাত অসমীয়া সংগীতত বিহুৰাগত হিন্দুস্থানী সংগীতৰ প্ৰভাৱ কথা জনা যায়। উনবিংশ শতকাৰ প্ৰথমাদৰ্শৰ পৰৱৰ্তী কালছোৱাত সামাজিক, ৰাজনৈতিক ইত্যাদি বিভিন্ন কাৰণত অসমীয়া পুৰণি গীতি-সাহিত্যৰ ধাৰাটোত কিছু স্থৰিতা আহি পৰে। বিটিছ শাসনৰ সময়ছোৱাত বংগীয় সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱে বংগীয় শাস্ত্ৰীয় বাগ তালযুক্ত গীতৰ প্ৰতি অসমীয়া মানুহৰো মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰে। ফলস্বৰূপে পুৰণি অসমীয়া থলুৱা গীত-মাতে লোকসমাজত সমাদৰ হেৰুৱাবলৈ আৰস্ত কৰে। এনে এক প্ৰতিকূল পৰিস্থিতিত কেইবাজনো অসমীয়া গীতিকাৰে অসমীয়া গীতি সাহিত্যৰ স্বকীয়তা উদ্বাৰৰ বাবে উদ্যোগ লয়। এইসকলৰ অন্যতম আছিল সত্যনাথ বৰা, লক্ষ্মীৰাম বৰুৱা ইত্যাদি গীতিকাৰসকল। এওঁলোকেই পোনপথমে বঙলাৰ প্ৰভাৱমুক্ত গীত বচনাৰ উদ্যোগ লৈ অসমীয়া আধুনিক সংগীতৰ বাবে এটা নতুন বাট মুকলি কৰাৰ চেষ্টা কৰিছিল। ইয়াৰ পৰৱৰ্তী সময়ছোৱাত লক্ষ্মীনাথ বেজৰুৱা, কীৰ্তিনাথ শৰ্মা বৰদলৈ, জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, পাৰ্বতিপ্ৰসাদ বৰুৱা, বিষ্ণুপ্ৰসাদ ৰাভা, আনন্দিবৰাম দাস, মুক্তিনাথ শৰ্মা বৰদলৈ, ভূপেন হাজৰিকা, কেশৱ মহন্ত, নৰকাস্ত বৰুৱা, কুন্ত বৰুৱা, হীৰা দাস, তফজুল আলিকে ধৰি আজিৰ প্ৰজন্মৰ বহু শিল্পীলৈকে বহুজনে এই ধাৰাটোৰ সমৃদ্ধিত অবিহণ যোগাই আহিছে। মনকৰিবলগীয়া এই যে, চালুকীয়া কৃপত অসমীয়া গীতে আৰস্ত কৰা আধুনিক যাত্রাত কিছু অগতানুগতিক পৰীক্ষা- নিৰীক্ষাৰে নতুন প্ৰাণৰ সংগ্ৰহ কৰি জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাই যি অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল সিয়েই অসমীয়া সংগীতক এক নতুন মাত্ৰা প্ৰদান কৰাই নহয়, প্ৰকৃতাৰ্থত অসমীয়া সংগীতক আধুনিকতাৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই দিছিল। গীতৰ কথা, সুব, সংগীত ইত্যাদি সকলো দিশতে নতুন ধৰণেৰে চিন্তা আৰু তাৰ সু-সংহত কৃপায়ণৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁৰ দক্ষতা আছিল প্ৰশংসনীয়। বিশেষকৈ সুৰ-নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ পৰৱৰ্তী প্ৰজন্মৰ বাবে এটা নতুন দিশ নিৰ্দেশ কৰি দিছিল। আমাৰ গৱেষণাপত্ৰত সেয়েহে জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ সুৰ-নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত কেনেধৰণৰ নতুন বীতি আৰু চিন্তাই ক্ৰিয়া কৰিছিল সেই সম্পৰ্কীয় দিশসমূহ বিচাৰ-বিশ্লেষণৰ এক প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

০.০১ বিষয়ৰ পৰিসৰ আৰু পদ্ধতি :

জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ গীতসমূহৰ এক অন্যতম মন কৰিবলগীয়া দিশ হৈছে গীতৰ সুব সংযোজন। যি সময়ত অসমৰ লোক-সংগীতৰ সুৰক শিক্ষিত সমাজে নিম্নস্তৰৰ সমাজৰ বস্তু বুলি গণ্য কৰিছিল তেনে সময়তে জ্যোতিপ্ৰসাদে থলুৱা সুব সংযোজনেৰে অসমীয়া গীত বচনাৰ বাবে অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। তেতিয়াৰ পৰাই অসমীয়া সংগীতত আধুনিকতাৰ

সূচনা হৈছিল, এক সাংস্কৃতিক বিপ্লবৰো আবস্তুণি হৈছিল। আমাৰ গৱেষণাপত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ সুৰ সংযোজনত দেখা পোৱা বৈশিষ্ট্যসমূহৰ এক বিশ্লেষণ যুগত কৰা হৈছে। তেওঁৰ নাটকৰ গীতসমূহহে আলোচনাৰ পৰিসৰত সামৰি লোৱা হৈছে। জ্যোতিপ্ৰসাদে তেওঁৰ বেছিভাগ গীতত নিজেই সুবদান কৰিছিল যদিও প্ৰফুল্লচন্দ্ৰ বৰুৱাই দুটি গীতৰ সুৰ দিয়াৰ উল্লেখ পোৱা যায়। এই আলোচনাত প্ৰধানকৈ জ্যোতিপ্ৰসাদে নিজে বচনা কৰা সুৰসমূহৰহে বিচাৰ কৰা হ'ব। মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক আৰু বৰ্ণনামূলক পদ্ধতিৰ সহায়েৰে আমাৰ আলোচনা আগবঢ়াই নিয়া হ'ব।

০.০২ বিষয়ৰ উদ্দেশ্য :

সমসাময়িক প্্রেক্ষাপটত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীত নিৰ্মাণ প্ৰক্ৰিয়া আছিল ব্যতিক্ৰমী। বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাই ঘূৰি ভিন্ন সাংস্কৃতিক পৰিৱেশৰ সংস্পৰ্শত থকাৰ বাবেই হয়তো জ্যোতিপ্ৰসাদে পৰম্পৰাগত চিন্তাধাৰা পৰিহাৰ কৰি এক নতুন চিন্তাৰ চৰ্চা কৰিবলৈ প্ৰেৰণা পাইছিল। সেই নতুন চিন্তাবোৰ শিল্পসম্বন্ধত ৰূপত প্ৰকাশ কৰিবলৈ মাধ্যম হিচাপে লৈছিল গীত, নাট ইত্যাদি কলাক। গীতৰ জৰিয়তে জাতীয় জীৱনৰ বৈভৱক সৰ্বসাধাৰণৰ মাজালৈ যেনেকৈ লৈ যোৱাৰ সম্পোন দেখিছিল, ঠিক তেনেধৰে পাশ্চাত্যৰ আধুনিক পৰিৱৰ্তনকাৰী চিন্তাৰ সৈতে পৰিচয় কৰাই সমাজখনক উত্তৰণৰ দিশেৰে আগুৱাই নিয়াৰো প্ৰচেষ্টা লৈছিল। তেওঁৰ গীতৰ ভাৱ, কথা, সুৰ ইত্যাদিত সেয়েহে পূৰ্বতে নেদেখা বহু দিশ পৰিস্ফুট হয়। তেনেধৰণৰ কি কি নতুন দিশ গীতৰ সুৰ-নিৰ্মাণত পৰিলক্ষিত হয় সেইসমূহ বিচাৰ কৰাই এই অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য।

০.০৩ তথ্য আহৰণৰ উৎস :

গৱেষণাপত্ৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় তথ্য আহৰণ কৰা হৈছে, প্ৰধানকৈ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কৃষকান্ত সন্দিকৈ পুথিভৰাল আৰু দুই- এটা ব্যক্তিগত পুথিভৰালৰপৰা। মুখ্যসমলকণ্ঠে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগবৰালাই লিখা গীতসমূহ, সংগীত সম্বন্ধীয় চিন্তা প্ৰকাশ পোৱা তেওঁৰ লেখাসমূহ আৰু গৌণ সমলকণ্ঠে তেওঁৰ গীত সম্পর্কে বিভিন্নজনে আগবঢ়েৱা আলোচনা, বিশ্লেষণমূলক লেখাসমূহ অধ্যয়ন কৰা হৈছে।

১.০ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ নাটকৰ গীত :

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ জন্মৰ সময়ছোৱাৰ অসমীয়া সমাজ জীৱন আছিল শোষণ জড়িত। অসমীয়া স্বকীয় কলা-সংস্কৃতিৰ বিদেশী আৰু বঙলুৱা সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱত স্বকীয়তা হেৰুৱাৰ উপক্ৰম ঘটিছিল। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ চিন্তা-চেতনাত ক্ৰমান্বয়ে সোমাই পৰিছিল বিপ্ৰবীৰী ভাবনা আৰু সেই ভাবনাই প্ৰকাশ পাইছিল তেওঁৰ প্ৰতিটো শিল্পকৰ্মৰ জৰিয়তে। জনগণৰ মাজত কোনো আদৰ্শ বা চেতনা বিয়পাই দিয়াৰ উৎকৃষ্ট মাধ্যম আছিল নাটক। জ্যোতিপ্ৰসাদে অসমীয়া সংগীতৰ আধুনিক ৰূপটোক জনপ্ৰিয় কৰিবৰ বাবে নাটককেই মাধ্যম হিচাপে গ্ৰহণ কৰিলে। কিশোৰ অৱস্থাতে বচনা কৰা ‘শোণিত কুঁৱৰী’ নাটকৰ ‘গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে শৰাই’ গীতৰে পোনতে অসমীয়া গীতৰ ক্ষেত্ৰত কিছু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰে। “‘শোণিত কুঁৱৰী’ নাটকৰ গীতসমূহ যিদৰে নতুন সুৰ বৈচিত্ৰ্যৰে অসমীয়া গীতৰ ইতিহাসৰ মাইলৰ খণ্ডি, সেইদৰে ন-পুৰণি, পূৰ্ব-পশ্চিমৰ বিভিন্ন সুৰৰ মিশ্ৰণ বৈশিষ্ট্যৰ বাবে “গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে

শৰাই” প্রথম গীতটো আধুনিক অসমীয়া সংগীতৰো প্রথম আলোড়নকাৰী গীত (বৰুৱা ২১৮)।” অৱশ্যে প্রথম অৱস্থাত বিয়ানামৰ সুৰ আধাৰিত এই গীতটো শুনি বহজনে তুচ্ছ ভাৱ দেখুৱাইছিল যদিও জ্যোতিপ্রসাদৰ দৃঢ় মনোভাৱৰ বাবেই লাহে লাহে অসমীয়া সুৰসমূহক ন্যায্যতা দিয়াবলৈ সক্ষম হ'ল। জ্যোতিপ্রসাদে পৰৱৰ্তী সময়ত ‘কাৰেঙৰ লিগিৰি’, ‘ৰূপালীম’, ‘লভিতা’, ‘নিমাতী কইনা’, ‘খনিকৰ’, ‘কনকলতা’, ‘সোণপখিলী’ আদি নাটকৰ কাৰণে গীত লিখে আৰু নাটকসমূহৰ অভিনয় প্ৰদৰ্শনৰ জৰিয়তে গীতসমূহকো জনগণৰ মাজলৈ আগবঢ়াই দিয়ে। অসমীয়া সমাজ জীৱনৰ পৰা বুটলি অনা বিয়ানাম, আইনাম, বনগীত, বিহুগীত, টোকাৰীগীত, দেহবিচাৰৰ গীত আৰু বৰগীত আদিৰ সুৰৰ সৈতে ভাৰতীয় ৰাগ সংগীত, পাশ্চাত্য সংগীতৰ এক যাদুকৰী মিশ্ৰণ ঘটাই তেওঁ অসমীয়া গীতৰ ক্ষেত্ৰখনত আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰে। তেওঁৰ প্ৰচেষ্টাতেই ক্ৰমান্বয়ে অসমীয়া গীতে জনসমাজৰ আদৰ আৰু সন্মান আদায় কৰিবলৈ সক্ষম হয়।

২.০ জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰবৈচিত্ৰ্য :

বঙলা গীতৰপৰা অনুদিত আৰু বঙলা গীতৰ সুৰৰ অনুকৰণত বচিত গীতৰ পয়োভৰৰ সময় এছোৱাত থাম্যজীৱনৰ বৃকৃত সোমাই থকা পুৰণি সুৰ কিছুমানক নতুন রূপত সৰ্বসাধাৰণৰ মাজলৈ উলিয়াই দিয়াটো জ্যোতিপ্রসাদৰ বাবে প্ৰত্যাহানমূলক আছিল। তেওঁৰ আগতে লক্ষ্মীৰাম বৰুৱা প্ৰমুখে অনেক সংগীতজ্ঞই বঙলা প্ৰভাৱমুজ অসমীয়া গীত ৰচনাৰ প্ৰচেষ্টা হাতত লৈছিল যদিও গীতৰ ভাষা আৰু সুৰ উভয়ক্ষেত্ৰতেই সেইসমূহো অনুকৰণৰ পৰম্পৰাৰ পৰা মুক্ত হ'বপৰা নাছিল। জ্যোতিপ্রসাদৰ সহজাত সাংগীতিক প্ৰতিভাৰ পৰিশত লাহে লাহে নিভাঁজ অসমীয়া সুৰে প্ৰাণ পাৰলৈ আৰম্ভ কৰে। জ্যোতিপ্রসাদৰ মানসিকতা আৰু দৃষ্টিভঙ্গী আছিল মুক্ত আৰু উদাৰ। প্ৰচলিত সমাজ ব্যৱহাৰলৈ অহা বিভিন্ন পৰিৱৰ্তনসমূহ তেওঁ আধুনিক মনেৰে বিবেচনা কৰি গ্ৰহণ কৰিছিল। তদুপৰি জ্যোতিপ্রসাদ নিজে সুৰশিল্পী, সংগীতজ্ঞ আৰু লগতে বংগমন্ধৰ লগত ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক থকা অভিনেতা, মধ্যৰ সংগীত পৰিচালক আৰু পাশ্চাত্য বংগমন্ধৰ সংগীতৰ কি ধৰণে প্ৰয়োগ হয় সেই বিষয়ে প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতালক্ষ ব্যক্তি আছিল (গোঁহাই ৮২)। স্বাভাৱিকতেই সুৰ-নিৰ্মাণ আৰু প্ৰয়োজন অনুসাৰে নাটকত তাৰ সুপ্ৰয়োগত তেওঁ দক্ষ আছিল। গীতৰ সুৰ নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ মূলতঃ অসমীয়া লোক-সংগীতৰ সুৰসমূহ অনুকৰণ কৰিছিল। হিন্দুস্থানী সংগীতৰ প্ৰতিও তেওঁৰ অনুবাগ আছিল যদিও অসমীয়া লোকসংগীতক তেওঁ অধিক গুৰুত্বপূৰ্ণ হিচাপে বিবেচনা কৰিছিল। প্ৰকৃতাৰ্থত তেওঁ অসমৰ মাটি-পানী-বায়ুত নিহিত হৈ থকা অসমীয়া সংগীতৰ কালিকাটোক উলিয়াই আনি অসমীয়া সংগীতৰ স্বকীয়তা প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবেই প্ৰয়াস কৰিছিল। গীত নিৰ্মাণত বৈচিত্ৰ্যৰ সৃষ্টি কৰিবৰ বাবে তেওঁ বিভিন্ন পৰীক্ষা-নিৰীক্ষা কৰিছিল, পাশ্চাত্য সংগীতৰ ঐক্যতান আৰু তাল বৈচিত্ৰ্যক ব্যৱহাৰ কৰাৰো তেওঁ পক্ষপাতী আছিল। এনেদৰে লোকসংগীত, ভাৰতীয় ৰাগসংগীত আৰু পাশ্চাত্য সংগীতৰ সংমিশ্ৰণেৰে তেওঁ এনে একশ্ৰেণীৰ গীতৰ জন্ম দিছিল যিসমূহৰ সুৰ আছিল বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ, কিন্তু তাত অসমৰ মাটিৰ গোন্ধ ম্লান নহৈ ব্যাপ্তহৈ হৈছিল।

২.১ জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰত অসমীয়া লোকগীতৰ প্ৰভাৱ :

জ্যোতিপ্রসাদে সুৰৰ জৰিয়তে অসমীয়া সংগীতত নতুনত্বৰ সূচনা কৰে ‘শোণিত

‘কুঁবৰী’ নাটকৰ মাজেৰে। এইক্ষেত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদে তেওঁৰ পিতৃ পৰমানন্দ আগৰৱালাৰপৰা পৰোক্ষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল। ‘শোণিত কুঁবৰী’ নাটকৰ পাতনিত লেখা কথাৰ পৰা জানিব পাৰি যে ‘শোণিত কুঁবৰী’ৰ গীতৰ সুৰ সৃষ্টিত পিতৃৰ সাংগীতিক প্ৰতিভাই তেওঁক আহিৰ দেখুৱাইছিল। তদুপৰি মহাজ্ঞা গান্ধীৰ অসহযোগ আন্দোলনৰ ফলত জাগি উঠা জাতীয় চেতনাই জ্যোতিপ্ৰসাদক এনেদৰে প্ৰভাৱিত কৰিছিল যে তেওঁ প্ৰতিটো সৃষ্টিৰ মাজতেই সেই চেতনাক শিল্পকলাৰ দিবৰ বাবে যত্নপৰ হৈছিল। ‘শোণিত কুঁবৰী’ নাটকৰ আখৰা চলি থকা সময়ত তেওঁ অসমীয়া সংগীতিক বঙলুৱা সুৰৰ পৰা মুক্ত কৰি অসমীয়া সুৰেৰে সজাই পৰাই লোৱাৰ চিন্তা-চৰ্চা কৰিছিল। এদিন নাটকৰ আখৰা কৰি আহি ঘৰ পাই দেখে যে পিতৃয়ে অৰ্গেন বজাই কীৰ্তনৰ ‘কৃষ্ণৰ বিক্ৰম দেখি খান্দৰাজ পৰম বিশ্বয় মনে’ পদ ফাঁকি গাই আছে। ইয়াৰ পিছত তেওঁ ‘আ’ আইটী বেঙ্গল বৰা’ আৰু ‘তুলসীৰ তলে মুগপছ চৰে’ এই দুটি অসমীয়া সুৰ বজোৱা শুনি জ্যোতিপ্ৰসাদ পুলকিত হ’ল আৰু ‘শোণিত কুঁবৰী’ৰ গীতসমূহ অসমীয়া সুৰতে বন্ধাৰ বাবে দৃঢ়পতিষ্ঠ হৈ হাতে-কামে লাগিল। অসমৰ গাঁৱলীয়া জীৱনৰ আপুৰুষীয়া সম্পদসমূহ যেনে বিয়ানাম, আইনাম, দিহানাম, ধাইনাম আদি তেওঁ সজাই পৰাই নাটকত ব্যৱহাৰ কৰিলে আৰু জনগণৰ মাজলৈ আগবঢ়াই দিলে। প্ৰথম অৱস্থাত সেইসময়ৰ তথাকথিত ভদ্ৰসমাজে তেওঁৰ গীত আৰু সুৰসমূহক আচহৰা জ্ঞান কৰি গুৰুত্বসহকাৰে ল’ব বিচৰা নাছিল যদিও জ্যোতিপ্ৰসাদ উদ্দেশ্যত অটল হৈ গীত চৰ্চাত লাগি থাকিল। লাহে লাহে তেওঁৰ কৰ্মই স্বীকৃতি পাবলৈ আৰম্ভ কৰিলে। তেওঁৰ প্ৰথমখন নাটক ‘শোণিত কুঁবৰী’ৰ অসমীয়া বিয়ানামৰ সুৰাৰোপিত ‘গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে শৰাই’ গীতটিৰ পৰাই অসমীয়া সংগীতত নতুনত্বৰ সূচনা হ’ল।

সুৰ নিৰ্মাণৰ ক্ষেত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ কৌশল আছিল অভিনৰ। অসমীয়া সংগীত সম্পর্কে তেওঁৰ নিজা দৃষ্টিভঙ্গী আৰু চিন্তা-চৰ্চাৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰয়োগেৰে তেওঁ গীত বচনাত প্ৰবৃত্ত হৈছিল। অসমীয়া লোকগীতৰ সুৰক তেওঁ আধাৰ হিচাপেহে লৈছিল, অবিকল সুৰ ব্যৱহাৰ কৰা নাছিল। একাধিক লোকগীতৰ সুৰৰ সংমিশ্ৰণেৰে অথবা লোকগীতৰ সুৰ এটিক প্ৰয়োজন অনুসাৰে তাল আৰু লয়ত বান্ধি মৌলিকতাৰ পৰশেৰে এক বিশেষকৰণপত সজাই লোৱাত তেওঁৰ দক্ষতা আছিল। ‘শোণিত কুঁবৰী’ নাটকৰ গীতবোৰত বিয়ানাম, আইনাম, বনগীত, বিহুগীতৰ সুৰ দিয়াৰ কথা তেওঁ নাটকৰ পাতনিত নিজেই উল্লেখ কৰি গৈছে। উদাহৰণ স্বৰূপে,

‘(কোনে) গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে শৰাই (বাম বাম)- গীতটিত

“আগত দিয়া পাছত দিয়া
পঞ্চ আয়তীয়ে কি বাম বাম
পঞ্চ আয়তীয়ে।
দুৰ্বাঘাটৰ পানী আনি
আইদেউৰ মূৰত দিয়ে।”

-নোৱাওঁতে বা মূৰত চাউল দিওঁতে গোৱা এই বিয়ানামটোৰ ‘পঞ্চ আয়তীয়ে কি বাম

বাম পঞ্চ আয়তীয়ে' অংশটোর ওপরত ভিত্তি করি 'ফুলের শবাই' কি বাম বাম' অংশটোর সুব করা হৈছে। বিয়ানামটোর সুবক আধাৰ হিচাপে লৈ কোমল মিঠা সুৰখিনি স্থায়ী আৰু অস্তৰাত ঠায়ে ঠায়ে ব্যৱহাৰ কৰি নতুন ৰূপত 'গছে গছে পাতি দিলে' আধুনিক গীতটোৰ নিৰ্মাণ হৈছে। 'শোণিত কুঁৰৰী' নাটকৰে 'আমাৰে সথীয়া আকুল বিয়াকুলে, সপোনৰ হাঁহিটি চাই' আৰু 'ৰূপহ কোঁৰবৰ চুমা পৰশতে লাজুকী কুঁৰৰী মৰহি যায়' এই দুয়োটা গীতৰ সুবতো বিয়ানামৰ সুৰধৰনি শুনিবলৈ পোৱা যায়।

'কাৰেঙৰ লিগিৰী' নাটকৰ প্ৰথম গীত 'সোণৰ পালেঙতে অ' মনেতৰা'ৰ সুবত বিয়ানাম আৰু ধাইনামৰ সুব শুনা যায়। গীতটোৰ 'ধূনীয়া কোঁৰবৰ ঘূমটি নাহিলে', 'পদুমৰ পাহিৰে গুঁঠি দিম বিচনী', 'কাষতে লিগিৰী বহিনো নামে গামে' আদি অংশবোৰত ধাইনামৰ নিচুকোৱা মিঠা ধীৰ সুবটোৱে গীতৰ ভাৰটোক পৰিপূৰ্ণ ৰূপ দিছে। টোকাৰী গীত আৰু নিচুকনি গীতৰ সুবৰ আহিংস্তি বচিত কেইবাটিও গীত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ নাটকত আছে। 'শোণিত কুঁৰৰী' নাটকৰ কুঁজীবুটীৰ মুখত দিয়া 'মই হেনো বুটী! উজুটিতে ওফৰাৰ ডেকা তিনি কুৰি' গীতটোৰ সৈতে নিচুকনি গীত 'নাচ বুটী নাচ ঘাটৰ চেলেকনা মাছ'ৰ সুবৰ মিল দেখা যায়। অৱশ্যে এই গীতৰ সুব জ্যোতিপ্ৰসাদে নিজে দি যোৱা নাছিল। তেজপুৰৰ কুমুদ চন্দ্ৰ শৰ্মাই এই গীতটি সুৰেৰে বান্ধিছিল আৰু ভুৱন গঁগেৰ কঞ্চত ইয়াৰ এটা শ্রবণৰ পোৱা যায়। 'নিমাতী কইনা' নাটকৰ 'নিমাতী কইনা/নাহাঁহি মইনা!/ ক'ত খৈ আহিলা/ চেনেহৰ মইনা মাত?' গীতটোত এফালে নিচুকনি গীতৰ আৰু আনফালে টোকাৰী গীতৰ সুৰো ধৰনিত হৈছে। বিহুগীতৰ সুব আধাৰিত গীত হিচাপে তেওঁৰ 'শোণিত কুঁৰৰী' নাটকৰ 'নৃপুৰে মাতে ৰুণ জুন', 'নিমাতী কইনা' নাটকৰ 'জোনাকী কাৰেঙত কোনে বীণ বায়?' ইত্যাদি গীতৰ কথা ক'ব পাৰি।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ 'কাৰেঙৰ লিগিৰী' নাটকৰ 'মোৰে জীৱনৰে সখা ক্ষণ তই' গীতটিতো কীৰ্তনীয়া নামৰ সুব অনুভূত হৈয়। এই নাটকৰে 'যাউতিযুগীয়া ধনে মোৰ অ' গীতটিত ঘোষাৰ বিগিকি সুব ধৰনিত হৈছে।

জ্যোতিপ্ৰসাদৰ কোনো কোনো গীতত জনজাতীয় লোকসুব শুনা যায়। 'ৰূপালীম' নাটকৰ 'জিলিকা পাখিৰে অ' সোণ ম'ৰা চৰাই' গীতটিৰ সুবত মিছিংসকলৰ ঐনিতমৰ সুব আংশিকভাৱে অনুভূত হৈয়। তেওঁৰ আন এটা জনপ্ৰিয় গীত 'বিশ্ববিজয়ী নৰ জোৱান' (লভিতা) গীতটিৰ সুবত অসমৰ চৰুৰীয়া নগাসকলৰ যুদ্ধগীতৰ সুব শুনা যায় বুলি প্ৰহৃদ কুমাৰ বৰুৱাই তেওঁৰ 'জ্যোতি মনীষা' প্ৰস্তুত উল্লেখ কৰিছে।

২.২ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ সুবত বৰগীতৰ সুবৰ প্ৰভাৱ :

গীত বচনাৰ ক্ষেত্ৰত জ্যোতিপ্ৰসাদে প্ৰথম অৱস্থাত লোকসংগীতৰ প্ৰতি বিশেষ গুৰুত্ব দিছিল যদিও পিছলৈ তেওঁৰ অনুৰাগ বৃদ্ধি পায় অসমৰ শাস্ত্ৰীয় সংগীত বৰগীতৰ প্ৰতি। বৰগীতৰ বিশিষ্ট তাল আৰু বাগে তেওঁক আকৰ্যণ কৰিছিল। সেয়েহে তেওঁৰ ভালেমান গীতত বৰগীতৰ সুব শুনিবলৈ পোৱা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে, তেওঁৰ 'সোণপথিলী' নাটকৰ 'জোনোৱালী নিশাৰ কপোৱালী পোহৰে' গীতটিত 'শুন শুন বে সুব বৈৰী প্ৰমাণা' বৰগীতৰ

সুবর সাদৃশ্য চক্রত পৰে। এই বৰগীতৰে স্পষ্ট মিল দেখা যায় তেওঁৰ ‘লুইতৰ পাৰৰে আমি ডেকা ল’ৰা’ গীতটিৰ সৈতে। ‘কাৰেঙৰ লিগিৰী’ নাটকৰ ‘মোৰে জীৱনৰে সখা কৃষও তই’ গীতটিৰ সুবৰ সৈতে শংকৰদেৱৰ ‘গোপালে কি গতি কৈলে’ বৰগীতটিৰ সুবৰ আংশিক মিল দেখা যায়। তদুপৰি ‘কৃপালীম’ নাটকৰ ‘জিৰ জিৰ জিৰ জিৰ নিজিৰি’ আৰু ‘নিমাতী কইনা’ নাটকৰ ‘মোৰ বাগ কৰবীৰে পতা লবি পূজা’ গীত দুটিও বৰগীতৰ সুবৰ আধাৰিত যেন ধাৰণা হয়।

২.৩ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ সুবৰত ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ প্ৰভাৱ :

অসমীয়া লোকসংগীতৰ সৈতে জ্যোতিপ্ৰসাদৰ যেনেকৈ গভীৰ সম্পর্ক আছিল, সেইদৰে ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ প্ৰতিও তেওঁৰ অনুৰোধ আছিল। অসমীয়া ঐতিহ্যক তেওঁ কেতিয়াও ভাৰতীয় ঐতিহ্যৰ পৰা নিলগাই চোৱা আছিল। জ্যোতিপ্ৰসাদে নিয়মিতভাৱে ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ শিক্ষা আহৰণ কৰিছিলেন নাই সেই কথা সঠিকভাৱে কোৱা টান যদিও শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ পৰিৱেশৰ সংস্পৰ্শ যে শিশুকালৰেপৰাই পাইছিল সেই কথা তেওঁৰ বচনাসমূহৰ পৰা জানিব পাৰি। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁক ঘৰুৱা আৰু চৌপাশৰ পৰিৱেশেও যে অৱদান যোগাইছিল তাৰ উল্লেখ বিভিন্নজনৰ বচনাত পোৱা যায়। সেইসময়ৰ শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ ওজা ব্যক্তি লক্ষ্মীৰাম বৰুৱাৰ ওচৰত তেওঁৰ পিতৃ পৰমানন্দ আগৰৱালাই কঠ-সংগীত আৰু বেহেলা বাদনৰ শিক্ষা লৈছিল। তেওঁলোকৰ ঘৰুৱা পৰিৱেশত সঘনে লোকগীতৰপৰা শাস্ত্ৰীয় সংগীতলৈকে সংগীতৰ মজলিচ বা বৈঠক অনুষ্ঠিত হৈ থাকিছিল। যি কি নহওক, জ্যোতিপ্ৰসাদে জ্ঞাতে বা অজ্ঞাতে বাগ সংযোগেৰে সুৱারোপ কৰা বিভিন্ন গীত আমি পাওঁ। উদাহৰণস্বৰূপে, ‘লভিতা’ নাটকৰ ‘বিশ্ববিজয়ী নৰ জোৱান’ গীতটিত ভূপালী বাগৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়, অৱশ্যে ‘ওলাই আহা ওলাই আহা’ অংশটিত শুন্দ ‘নি’ৰ ব্যৱহাৰৰ ফলত ভূপালী বাগৰপৰা কিছু পৃথক হৈ পৰে। তেওঁৰ আন এটি জনপ্ৰিয় গীত ‘সেউজী সেউজী সেউজী অ’ৰ অংশবিশেষত হিন্দুস্থানী ‘দেশ’ বাগৰ প্ৰভাৱ পৰা বুলি কোনো কোনো আলোচকে মত প্ৰকাশ কৰিছে। দেশ বাগৰ আৰোহত শুন্দ ‘নি’ আৰু অৱৰোহত কোমল ‘নি’ ব্যৱহাৰ হয়। কিন্তু এই গীতত দিলীপ শৰ্মাই শুন্দ ‘নি’ৰ ব্যৱহাৰে ‘বিলাল’ বাগ হিচাপেহে ইয়াক দেখুৱাইছে। ‘নিমাতী কইনা’ নাটকৰ ‘মোৰ বাগ কৰবীৰে পতা ল’বি পূজা’ গীতটিত ইমন কল্যাণ আৰু বেহাগ বাগৰ প্ৰভাৱ অনুভূত হয়। আকো, অসমীয়া শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ অভিজ্ঞ ব্যক্তি দিলীপ শৰ্মাই ‘গছে গছে পাতি দিলে ফুলৰে শৰাই’ গীতটি দুৰ্ঘা বাগৰ অধাৰত স্বৰ বচনা কৰি দেখুৱাইছে। আনফালে, জ্যোতিপ্ৰসাদে নিজেই উল্লেখ কৰি যোৱামতে এই গীতটিৰ লগতে ‘শোণিত কুঁৰবী’ নাটকৰ আটাইবোৰ গীততে অসমৰ থলুৱা সুব যেনে আইনাম, বিয়ানাম, বনগীত, বিহুগীতৰ সুব ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত এটা সিদ্ধান্তত উপনীত হ’ব পাৰি যে যিহেতু লোকসংগীতৰ সুব আৰু তালৰ এক পৰিমার্জিত তথা প্ৰগালীবন্ধ কৰিবপৰাই বাগসংগীতৰ উদ্ভুত হৈছিল, গতিকে জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীততো তেনেকপতেই এহাতে লোকগীতৰ সুবৰো চানেকি আছে, আনহাতে ইয়াৰ শাস্ত্ৰীয় কৃপ এটাও নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতত বাগৰ প্ৰভাৱ থকাৰ এনেধৰণৰ আৰু বহুতো উদাহৰণ পোৱা যায়।

২.৪ জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰত পাশ্চাত্য প্ৰভাৱ :

জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰ নিৰ্মাণত পাশ্চাত্য প্ৰভাৱ স্পষ্টভাৱে দেখুৱাই দিয়া কঠিন যদিও পাশ্চাত্য সুৰ ব্যৱহাৰৰ মে তেওঁ পক্ষপাতী আছিল তাৰ উল্লেখ তেওঁৰ নিজৰ লেখাত পোৱা যায়। তেওঁৰ প্ৰথম গীত ‘গছে গছে পাতি দিলে’ গীতটোৱ ‘ফুলৰে শৰাই’ অংশটো দীঘলকৈ টানি এবি দিয়া শৈলীটো পাশ্চাত্য শৈলীৰ অনুকৰণ বা প্ৰভাৱ যেন অনুভূত হয়। পাশ্চাত্য সংগীতৰ Vertical Rhythm ৰ থয়োজনীয়তা উপলক্ষি কৰি তেওঁ নাটকৰ সমদল গীতত এই ছন্দৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে চেষ্টা কৰিছিল। তেওঁ ‘কাৰেঙৰ লিগিৰী’ নাটকখন বচনা কৰিছিল বিদেশত থাকোতে, গতিকে সমসাময়িক আৰু পৰৱৰ্তী গীতৰ সুৰ সংযোজনত পাশ্চাত্যৰ প্ৰভাৱ পৰাতো স্বাভাৱিক। তদুপৰি তেওঁৰ উদাৰ আৰু প্ৰগতিশীল চিন্তাধাৰায়ো নতুনছৰ গ্ৰহণ কৰি নিজস্বতাক সমৃদ্ধ কৰিবলৈ প্ৰেৰিত কৰিছিল। পাশ্চাত্য সংগীতৰ ঐক্যতান আৰু তাল বৈচিত্ৰ্যই তেওঁক আৰ্কণ কৰিছিল। পাশ্চাত্য সংগীতক ভাৰতীয় তথা অসমীয়া সংগীতত ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফ্ৰেজেত তেওঁ বেঁগুৰ বৰীন্দ্ৰনাথৰ দৃষ্টিভঙ্গীক সমৰ্থন কৰিছিল। বৰীন্দ্ৰনাথে বিশ্বাস কৰিছিল যে পাশ্চাত্য সংগীতক ভাৰতীয় সংগীতত ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰাটো ভাৰতীয় সংগীতৰ দুৰ্বলতাৰহে চিন। জ্যোতিপ্রসাদৰো স্পষ্ট মত আছিল যে সভ্যতাৰ দৰেই সংগীতৰ ফ্ৰেজেতো অসমীয়া সংগীত, হিন্দুস্থানী সংগীতৰ দুটা ভাগ আৰু পাশ্চাত্য সংগীতৰ বৈশিষ্ট্যৰ সু-সমন্বয়েহে আমাৰ সংগীতক আগবঢ়ই নিব পাৰিব। জ্যোতিপ্রসাদৰ গীতৰ সুৰত পাশ্চাত্যৰ সুৰৰ সন্ধান কৰিব খুজিলে পোনতেই মনলৈ আহে তেওঁ বিদেশৰ বিভিন্ন ঠাইত কটোৱা সময়খনিত সংশ্লিষ্ট ঠাইখনত প্ৰচলিত সমসাময়িক সংগীতসমূহৰ কথা। ১৯২৬ চনত স্কটলেণ্ডৰ এডিনবৰা বিশ্ববিদ্যালয়লৈ উচ্চশিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে কৰা বিদেশ যাত্ৰা আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত লণ্ডন, জাৰ্মানীৰ বার্লিন, তাৰপৰা তুৰক্ষ, বাগদাদ, বেবিলন, কাৰবালা ইত্যাদিৰ মাজেৰে আহি ১৯৩০ চনত তেওঁ অসমলৈ ঘূৰি আহে। স্পষ্টৰূপত তেওঁৰ গীতত পাশ্চাত্যৰ সুৰ দেখুৱাই দিয়া সন্তুষ্ণ নহয় যদিও, নিশ্চয় এই ঠাইসমূহত লাভ কৰা বিভিন্ন অভিজ্ঞতা আৰু লোকসংগীতসমূহে তেওঁক প্ৰভাৱিত কৰিছিল।

৩.০ সামৰণি :

প্ৰকৃতার্থত, ভালদৰে মন কৰিলে জ্যোতিপ্রসাদৰ প্ৰতিটো গীততেই বিভিন্ন লোকগীতৰ সুৰ আংশিকভাৱে শুনিবলৈ পোৱা যায়। তাৰ মাজতেইনাটকৰ চৰিত্ৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ প্ৰয়োজনত কোনো কোনো গীতত কেতিয়াৰা শাস্ত্ৰীয় সংগীতৰ বৈশিষ্ট্যই, কেতিয়াৰা পাশ্চাত্য সংগীতৰ শৈলীয়ে আহি সোণত সুৰগা চৰাইছে। এনেদৰে জ্যোতিপ্রসাদে অসমীয়া গীতত অসমীয়া লোকসংগীত, ভাৰতীয় শাস্ত্ৰীয় সংগীত আৰু পাশ্চাত্য সংগীতৰ যাদুকৰী সংমিশ্ৰণেৰে সমন্বয়ৰ এক বিৰল আদৰ্শ প্ৰতিষ্ঠা কৰিলে। তেওঁ কেৱল আকৃতিক অৰ্থতে গীতিকাৰ, সুৰকাৰ নাছিল। গীতৰ কথা আৰু সুৰৰ মাজেৰে তেওঁৰ সুবিশাল ব্যক্তিত্ব, উদাৰ দৃষ্টিভঙ্গী আৰু মৌলিক ধ্যান-ধাৰণাৰ সু-সংহত প্ৰকাশ ঘটিছিল। তেওঁৰ প্ৰতিটো সৃষ্টিকৰ্মত দেখা পোৱা বৈচিত্ৰ্যসমূহৰ অন্তৰালত নিহিত হৈ আছে সমন্বয়ৰ আদৰ্শ আৰু স্ব-সংস্কৃতিক উন্নততাৰ কৰাৰ আন্তৰিক প্ৰয়াস। সাম্প্ৰতিক অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰখনলৈ মন কৰিলে দেখা যায় যে বিশ্বায়ন,

বাণিজ্যিকীকৰণ ইত্যাদিৰ প্ৰভাৱ, লগতে চৰ্চাৰ অভাৱত বহু গীতিকাৰৰ সৃষ্টিবাজি ক্ৰমাং হৈবাই যোৱাৰ উপক্ৰম হৈছে। তদুপৰি গীতৰ তৰল কথা আৰু বিভিন্ন ভাষাৰ গীতৰ অনুকৰণৰ জৰিয়তে নিৰ্মিত সুবে সাম্প্রতিক অসমীয়া গীতি-সাহিত্যৰ পূৰ্বৰ মৰ্যাদা লাঘৱ কৰিছে। এইফ্রেঞ্চত আমাৰ দায়িত্ব হ'ব পুৰণি আৰু নতুনৰ মাজত তুলনা কৰি অসমীয়া সংগীতৰ মূল শাখখিনি চালি-জাৰি চোৱা আৰু সমাজবালভাৱে চৰ্চাৰ জৰিয়তে অসমীয়া আধুনিক সংগীতৰ সাম্প্রতিক পৰিষ্ঠিতিক উন্নত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা। এইফ্রেঞ্চত জ্যোতিপ্ৰসাদৰ গীতৰ কথা আৰু সুৰৰ নিৰ্মাণশৈলীৰপৰা শিকিবলগীয়া বহু কথা আছে। বৰ্তমানৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত সেয়েহে জ্যোতিপ্ৰসাদৰ পথিতো শিল্পকৰ্মকে নতুনকৈ বিচাৰ কৰি চোৱাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আহি পৰিষে।

গ্রন্থপঞ্জী :

গোস্বামী, লোকনাথ। অসমীয়া আধুনিক সংগীতৰ ইতিহাস। গুৱাহাটীঃ বেখা প্ৰকাশন, ২০১৬।

মুদ্ৰিত।

গোহাটী, হীৰেন। (সম্পা.)। জ্যোতিপ্ৰসাদ বচনাৱলী। গুৱাহাটীঃ অসম প্ৰকাশন পৰিষদ, ২০১৩। মুদ্ৰিত।

নেওগ, মহেশ্বৰ। অসমীয়া গীতি সাহিত্য। গুৱাহাটী : চন্দ্ৰ প্ৰকাশ, ২০০৮। মুদ্ৰিত।

বৰুৱা, প্ৰ!দ কুমাৰ। জ্যোতি মনীষা। ডিব্ৰগড় : বনলতা, ২০০৩। মুদ্ৰিত।

মহন্ত, পোনা আৰু অন্যান্য। (সম্পা.)। কগান্তৰ শিল্পী জ্যোতিপ্ৰসাদ। ডিব্ৰগড় : বনলতা, ২০০৩। মুদ্ৰিত।

শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ। অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত। গুৱাহাটী : প্ৰতিমা দেৱী, ২০০৪।

মুদ্ৰিত।

হাজৰিকা, কৰবী ডেকা। (সম্পা.)। সামাজিক সাংস্কৃতিক প্ৰেক্ষাপটত অসমীয়া গীত আৰু গীতিকবিতা। কলিকতা : সাহিত্য অকাডেমি, ২০১১। মুদ্ৰিত।

হোচেইন, ইছমাইল। জ্যোতিপ্ৰসাদৰ জীৱন আৰু দৰ্শন। গুৱাহাটী : জ্যোতি প্ৰকাশন, ২০০৮।
মুদ্ৰিত।

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 123-131

অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰগয়নৰ ধাৰা : এক বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন

ড° ভাস্কুলজিৎ বৰা

সহকাৰী অধ্যাপক, এল. টি.কে. মহাবিদ্যালয়

সংক্ষিপ্ত সাৰ :

অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰগয়নৰ ধাৰাটো সূচনা হয় বৃটিছ বাজত্বৰ সময়তে। ইংৰাজ সকলে অসম অধিকাৰ কৰাৰ পাছত অসমীয়া কাম কাজ চলাবৰ বাবে স্থানীয় ভাষাটোৰ জ্ঞান আহৰণ কৰাটো ভৱৰী বুলি গণ্য কৰিছিল। ইয়াৰ লগতে শ্রীষ্টান ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে অহা শ্রীষ্টান মিছনেৰী সকলেও এই বিষয়ত ওৰুত্ব আৰোপ কৰিলো। ইয়াৰ ফলস্বৰূপে ১৮৩৯ চনত উইলিয়াম বিনিছনে ‘A Grammar of the Assamese Language’ শৰীৰক ব্যাকৰণ খন বৰ্জন কৰি অসমীয়া ব্যাকৰণ বচনা পৰম্পৰাৰ শুভাৰস্ত্র কৰে। আমাৰ সেই গৱেষণা পত্ৰখনিত অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰগয়ন কৰা ধাৰাক দুটা ভাগ- প্ৰাক স্বাধীনতা কালৰ ব্যাকৰণ আৰু স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী কালৰ ব্যাকৰণ হিচাপে দুটা ভাগত বিভক্ত কৰি আলোচনা কৰা হৈছে।
সূচক শব্দ : ব্যাকৰণ, প্ৰগয়ণ, ভাষা বিজ্ঞান, পৰম্পৰাগত।

১.০০ আৰম্ভণি :

ভাষাৰ গঠনৰ শুভালাবদ্ধ, সূক্ষ্ম তথা বিজ্ঞানসম্মত আলোচনাই হৈছে ব্যাকৰণ। সংস্কৃত ‘ব্যাকৰণ’ শব্দটো গঠিত হৈছে ‘বি-আ-কু-অন্ট’ লগলাগি, যাৰ অৰ্থ হৈছে ‘বিশেষ আৰু বিস্তৃতভাৱে কৰা (ভাষাৰ) আলোচনা’। ব্যাকৰণে ভাষা এটাৰ নীতি-নিয়ম তৈয়াৰ কৰা বা মানুহে কেনেদেৰে কোৱা উচিত তাক নিৰ্দৰণ নকৰে। ব্যাকৰণৰ কাম হ'ল ভাষা এটাৰ যথাযথ

বৰ্ণনা প্ৰণালীৰ বদ্ধ কৃপত দাঙি ধৰা।

ব্যাকৰণৰ স্পষ্ট ধাৰা দুটা-

(ক) পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণ

(খ) নতুন ব্যাকৰণ

পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণৰ সীমাৰূপতা যথেষ্ট। এনে ব্যাকৰণ সূত্ৰধৰ্মী, নিদানমূলক আৰু
সংৰক্ষণশীল। পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণে ভাষাৰ লিখিত কৃপত গুৰুত্ব দি কথিত ভাষা নিম্ন
মানদণ্ডৰ বুলি গণ্য কৰে। লগতে লিখিত ভাষাৰ ভুল-শুন্দ্ৰ প্ৰয়োগৰ বিচাৰ কৰে।

নতুন বা আধুনিক ব্যাকৰণে ভাষা এটাৰ গ্ৰহণযোগ্য নোহোৱা বাক্য গাঁথনি চিহ্নিত কৰি
উপভাযাগত, সামাজিক স্তৰৰ কথা কৈ তেনে কৃপ কিয় ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগে তাৰ ব্যাখ্যা
দাঙি ধৰে। পৰম্পৰাগত ব্যাকৰণৰ দৰে ‘ভুল’ বুলি নাকচ নকৰে।

১.১ অধ্যয়নৰ পদ্ধতি আৰু উৎস :

গবেষণা পত্ৰ খনি প্ৰস্তুত কৰিবৰ বাবে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি সহায়
লোৱা হৈছে আৰু উৎস আহৰণৰ বাবে কেইবাখনো প্ৰকাশিত ব্যাকৰণৰ সহায় লোৱা হৈছে।

১.২ বিষয়ৰ পৰিচয় :

নিৰ্দিষ্ট ব্যাকৰণ নিৰ্দিষ্ট ভাষাৰ লগত জড়িত। অসমীয়া ভাষাৰ গঠনৰ শৃঙ্খলাবদ্ধ
আলোচনা য'ত পোৱা যায়, সেয়াই হৈছে অসমীয়া ব্যাকৰণ। অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ
ধাৰাৰ লগত বিভিন্ন দিশ জড়িত হৈ আছে।

আলোচনাৰ সুবিধাৰ বাবে অসমীয়া ব্যাকৰণ-চৰ্চাৰ দুটা সময়সীমাত ভাগ কৰি
আলোচনাটি আগবঢ়েৱা হৈছেঃ

১.২.১ স্বাধীনতাৰ পূৰ্বকালৰ ব্যাকৰণ

১.২.২ স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী কালৰ ব্যাকৰণ

১.২.১ স্বাধীনতাৰ পূৰ্বকালৰ ব্যাকৰণঃ

অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ ধাৰা সূচনা হয় বৃটিছ বাজত্ব ছত্ৰাঁয়াত। ১৮২৬
চনৰ ঐতিহাসিক ইয়াঙ্গুৰ সন্ধিৰ পিছত ইংৰাজে অসম অধিকাৰ কৰি অসমত তেওঁলোকৰ
প্ৰশাসনীয় কাম-কাজ সুচাৰুৰ পে চলাৰ বাবে স্থানীয় ভাষাৰ জ্ঞান আহৰণ কৰাটো একপকাৰ
অপৰিহাৰ্য আছিল। লগতে সমসাময়িকভাৱে খৃষ্টান ধৰ্ম প্ৰচাৰৰ বাবে অসমলৈ অহঁ খ্ৰীষ্টিয়ান
মিছনেৰীসকলেও স্থানীয় ভাষাৰ প্ৰথমিক জ্ঞান আহৰণ কৰাটো তেওঁলোকৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়
বুলি বিবেচনা কৰিছিল। তেনে এক প্ৰেক্ষাপটত ১৮৩৬চনত অসমীয়া ভাষা স্কুল-আদালতৰ
পৰা অপসাৰিত হোৱাৰ তিনিবছৰৰ পিছত অৰ্থাৎ ১৮৩৯ চনত বৃটিছ মিছনেৰী উইলিয়াম
ৰবিনছনে A Grammar of the Assamese Language নামৰ ব্যাকৰণ লিখি অসমীয়া
ব্যাকৰণ পৰম্পৰাৰ শুভাৰন্ত কৰে। ব্যাকৰণ খন শ্ৰীৰামপুৰ মিছন প্ৰেছ পৰা ছপা আৰু প্ৰকাশিত
হয়। ৰবিনছনে এই ব্যাকৰণখনৰ মূলতে আছে উইলিয়াম কেৰীৰ A Grammar of the Bengali
Language খন। বৃটিছ বিষয়াসকলে অসমীয়া ভাষা শিকাৰ সহায়ক হিচাপে ইংৰাজী মাধ্যমত
লিখা ব্যাকৰণখনৰ আৰ্হিআছিল ইংৰাজী (লেটিন) ব্যাকৰণ। ১৮০ পৃষ্ঠাৰ ব্যাকৰণখনত ভাষাটোৰ

গাঁথনিক বৈশিষ্ট্য স্পষ্ট কাপে পরিলক্ষিত নহ'লেও অসমীয়া ভাষার সেই সময়ৰ কথ্য কপটো
সহজ অথচ স্পষ্টকৈ প্ৰকাশি উঠিছিল। অৱশ্যে ব্যাকৰণ খনত অসমীয়া ভাষার বৈশিষ্ট্য পূৰ্ণ
নিৰ্দিষ্টতা বাচক প্ৰত্যয়ৰ সঠিক আলোচনা নাই। অসমীয়া মিশ্ৰ ক্ৰিয়াৰ গঠন, ক্ৰিয়া বিশেষণ,
অব্যয়, প্ৰশ্ববোধক বাক্য আদিৰ আলোচনাত বিবিচনৰ দক্ষতা মন কৰিবলগীয়া। ব্যাকৰণখনত
অসমীয়া আৰু বাংলায়ে দুটা স্বতন্ত্ৰ ভাষা সেই কথা স্পষ্ট হৈ পৰাত অসমীয়া ভাষার ঐতিহাসিক
মূল্যায়নত গ্ৰন্থখন বিশেষ সহায়ক হৈ পৰিছিল।

অসমীয়া ভাষার ব্যাকৰণ বচনাৰ দুৱাৰ মুকলি হোৱাৰ পিছত ১৮৪৮ চনত নাথন
ৱ্ৰাউন দ্বাৰা ইংৰাজীতে “Grammatical Notes on Assamese Language” নামৰ ২য়
খন অসমীয়া ভাষার ব্যাকৰণ বাচিত হয়। ব্যাকৰণখন মুঠ কুৰিটা সৰু সৰু অধ্যায়ত বিভক্ত।
বৰ্ণনাদ্বক বীতিৰে বচনা কৰা ব্যাকৰণ খনত অসমীয়া ভাষাতত্ত্ব আৰু ধৰনিতত্ত্বৰ আলোচনা
পোৱা যায়। অসমীয়া ভাষাটো যে বাংলা ভাষাৰ পৰা পৃথক এটি স্বতন্ত্ৰ ভাষা তাক স্পষ্টভাৱে
উল্লেখ কৰি ড° ব্ৰাউনে কৈছে “For beauty and softness, The Assamese Language
is much superior to the Bengali” (Brown, Introduction, P.X.)

ব্ৰাউনৰ ব্যাকৰণখনত অসমীয়া ভাষা শিকাৰৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সমস্ত বিষয় অতি
চমুকৈ হ'লেও শুন্দ কৃপত প্ৰকাশ পাইছে। অসমীয়া ভাষাত স্বৰ ধনিৰ হৃষ্ট-দীৰ্ঘৰ পাথকাহীনতা,
সংস্কৃতৰ দন্ত আৰু মূৰ্দ্ধণ্য-ধনিৰ দন্তমূলীয় উচ্চাৰণ, চ আৰু ছ-ৰ কেৰেল চ, অসমীয়া ভাষার
বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ জতুৱা গঠন, নিৰ্দিষ্টতা বাচক শব্দ আৰু বিশেষ্যৰ পুৰুষবাচক কৃপত বিতং আলোচনা
ব্যাকৰণখনৰ প্ৰধান বিশেষত্ব। অসমীয়া ভাষার গাঁথনিক বিৱৰণ দাঙি ধৰা ব্ৰাউনৰ ব্যাকৰণখন
অসমীয়া ব্যাকৰণ পৰম্পৰাত এক উল্লেখযোগ্য মাইলৰ খুঁটি বুলি অভিহিত কৰিব পাৰি।
১৯৮২ চনত সংশোধিত এই ব্যাকৰণখন অসম সাহিত্য সভাই প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়।

উল্লেখ্য যে বিবিন্দনে বৃচ্ছিপ্ৰশাসনক অসমীয়া ভাষা শিকাত সহায় কৰিবৰ বাবে আৰু
ব্ৰাউনে মিছনেৰীসকলৰ হাতপুঁথি হিচাপে ব্যাকৰণ বচনা কৰিছিল। বিবিচন, ব্ৰাউনৰ পথ
অনুকৰণ কৰি ভাষা অনুভাগীৰ অসমীয়া ব্যক্তিসকলেও অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ কামত
অগ্ৰসৰ হয়। ১৮৫৯ চনত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাই অসমীয়া ভাষাত অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰথমখন ব্যাকৰণ
'অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ' বচনা কৰে। ব্যাকৰণখন অসমীয়া ভাষাৰ বুনিয়াদ স্বৰূপ। ব্যাকৰণখনৰ
সন্দৰ্ভত গোলোক গোস্বামীয়ে মন্তব্য কৰিছে।

“হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ ব্যাকৰণখনেই আছিল অসমীয়া ব্যাকৰণৰ সুদৃঢ় আৰু সুনিৰ্মিত বুনিয়াদ
ঃ ইয়েই পৰিৱৰ্তী কালৰ সকলো লিখককে ব্যাকৰণ নিৰ্মাণৰ আৰ্হিস্বৰূপে পথ প্ৰদৰ্শন কৰিছিল।...
তেক্ষেত্ৰে ব্যাকৰণ খনেই আছিল অসমীয়া ভাষাত লিখা অসমীয়া ভাষাৰ এটা প্ৰথম, প্ৰধান
আৰু উল্লেখনীয় মাইলৰ খুঁটি।” (গোস্বামী ২৫৩-২৫৪) বৰুৱাই অসমীয়া আৰু সংস্কৃত মিশ্ৰিত
যি নতুন ব্যাকৰণ ধাৰাৰ প্ৰবৰ্তন কৰিছিল, সেই পৰম্পৰা আজিও চলি আছে।

১৮৭৩ চনত অসমীয়া ভাষা পুনঃ প্ৰচলনৰ পঢ়াশলীয়া প্ৰয়োজনীয়তাৰ বাবে কেইবাখনো
অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰকাশিত হয়। ১৮৭৩ চনত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ অসমীয়া ভাষাৰ
ব্যাকৰণ খন সংশোধিত কৃপত দ্বিতীয় সংস্কৰণ ওলায়। ১৮৭৪ চনত দীনবন্ধু তকৰ্লক্ষ্মাৰৰ

অসমীয়া ল'বাৰ ব্যাকৰণ, ১৮৮২ চনত হেমচন্দ্ৰ বৰুৱাৰ অসমীয়া ল'বাৰ ব্যাকৰণ, ১৮৮৪ চনত ধৰ্মেশ্বৰ গোস্বামীৰ ল'বাৰোৰ ব্যাকৰণ, ১৮৮৭ চনত নাৰায়ণ শৰ্মা বিদ্যাভূষণৰ আশুৰোধ ব্যাকৰণ, ১৮৯৪ চনত জি. এফ. নিকলেৰ Manual of the Bengali Language compromising a Bengali Grammar and lessness with various Appendix including and Assamese Grammar আৰু ১৯০১ চনত লোকনাথ শৰ্মাৰ অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰকাশ পায়।

১৯১২ চনত প্ৰকাশিত হোৱা দেবানন্দ ভৰালিৰ অসমীয়া ভাষাৰ মৌলিক বিচাৰ নামৰ গ্রহণত অসমীয়া ব্যাকৰণৰ মৌলিক সামগ্ৰীৰ উদ্ভূত আৰু পৰিবৰ্ত্তিত দিশৰ আভাস দিবৰ চেষ্টা কৰিছে।

স্বাধীনতাৰ পূৰ্ব কালছোৱাৰ লেখত ল'বলগীয়া আৰু কেইখনমান ব্যাকৰণ হ'ল ১৯২৫ চনৰ সত্যনাথ বৰাৰ বহুল ব্যাকৰণ, ১৯৩৩ চনৰ শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামীৰ সৰল ব্যাকৰণ, ১৯৩৬ চনৰ কালিবাম মেধিব অসমীয়া ভাষাতত্ত্ব আৰু ব্যাকৰণ, ১৯৪১ চনৰ বাণীকান্ত কাকতিৰ Assamese : Its Formation and Development , ১৯৪২ চনৰ সোনাৰাম চৌধুৰীৰ অসমীয়া সাহিত্যবোধ ব্যাকৰণ।

বহুল ব্যাকৰণ, অসমীয়া ভাষাতত্ত্ব আৰু ব্যাকৰণ, Assamese : Its Formation and Development এই তিনিখন ব্যাকৰণ অসমীয়া ব্যাকৰণৰ ইতিহাসত সোনোৱালী স্তৰ স্বৰূপ। সত্যনাথ বৰাই বহুল ব্যাকৰণৰ পাতনিত আধুনিক ভাষা-বিজ্ঞানৰ দৃষ্টিবে ব্যাকৰণৰ সংজ্ঞা, ব্যাকৰণ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজনীয়তা আদিৰ কথা উল্লেখ কৰিছে। বাৰটা অধ্যায়ত ব্যাকৰণৰ বিষয় বিভক্ত। ওপৰধি ৫ টা অধ্যায়ত জতুৱা ঠাঁচ, অলংকাৰ, বস, ছন্দৰ বিষয়েও বিশ্লেষণ আগবঢ়াইছে। অতি উচ্চ মান বিশিষ্ট ব্যাকৰণ বচনাৰ বীৰ্তি বৰ্গনামাক। অৱশ্যে তেওঁৰ ব্যাকৰণত অসমীয়া ভাষাৰ গঠনৰ স্বৰূপ সম্পূৰ্ণ শুল্ক বাপে প্ৰতিফলিত নহ'লেও এখন উল্লেখযোগ্য ব্যাকৰণ বাপে আজিও ব্যাকৰণখন সমাদৃত। কালিবাম মেধিব ব্যাকৰণখন অসমীয়া ভাষাৰ ঐতিহাসিক বিৱৰণমূলক ব্যাকৰণ। ব্যাকৰণখনত মূল বৈদিক আৰ্যভাষাৰ পৰা কেনেকৈ প্ৰাকৃত আৰু অপভ্ৰংশ স্বৰূপ মাজেদি অসমীয়া ভাষাই বৰ্তমান স্বকীয় বাপে পৰিগ্ৰহ কৰিছে তাক বিতৎ আলোচনা কৰা হৈছে। বৃহৎ কলেবৰৰ ব্যাকৰণখনত মেধিব চিন্তাৰ মৌলিকতা পৰিলক্ষিত।

কালিবাম মেধিব পিছত ১৯৪১ চনত কাকতিৰ Assamese : Its Formation and Development গ্ৰন্থই অসমীয়া ভাষা অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত এক নতুন দিশ উন্মোচিত কৰিলে। কাকতিয়ে প্ৰগালীবন্ধ আৰু বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে অসমীয়া ভাষাটোৱ ঐতিহাসিক গতি-প্ৰকৃতি অধ্যয়ন কৰিছে। গ্ৰন্থখন Introduction, Phonology আৰু Morphology এই তিনিটা খণ্ডত বিভক্ত। তেওঁ Introduction অধ্যায়ত অসমীয়া ভাষাৰ উৎপত্তি, অসমীয়া আৰু বঙালী ভাষাৰ বৈসাদৃশ্য, অসমীয়া শব্দ ভাগুৰ, অসমীয়া শব্দাবলীত অনা আৰ্য ভাষাৰ উপাদান আদি বিষয়ৰ বিশ্লেষণ, Phonology অধ্যায়ত অসমীয়া স্বৰধৰণ আৰু ব্যঞ্জনধৰণি, ধ্বনিবোৰৰ গুণ আৰু প্ৰয়োগৰ উৎপত্তি Morphology ত প্ৰত্যয়, বিভক্তি, লিংগ, কাৰক, বচন, সৰ্বনাম, ধাতুৰূপ, ক্ৰিয়াকাল আদিৰ বিতৎ আলোচনা কৰা হৈছে।

১.২.২ স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তীকালৰ ব্যাকবণ :

বৃটিষ্ঠৰ ছগ্রহাঁয়াত অসমীয়া ব্যাকবণে জন্মলাভ কৰিলেও স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী কালতহে অসমত ব্যাকবণ চচাই বিস্তৃত কৰণ লাভ কৰে। বিভিন্ন ব্যক্তিয়ে নতুন নতুন ব্যাকবণ বচনা কৰি অসমীয়া ভাষা চৰ্চাত বিশেষভাৱে অবিহণা আগবঢ়ায়। তেনে কেইখনমান ব্যাকবণ হ'ল ঘনকান্ত শৰ্মাৰ অসমীয়া ভাষাশিক্ষা ব্যাকবণ (১৯৫০), আদিত্যচন্দ্ৰ ভৰালীৰ সৰল ব্যাকবণপাঠ (১৯৫১), তাৰানাথ বৰপূজাৰীৰ অসমীয়া ভাষাবোধ ব্যাকবণ (১৯৫২), গিৰিধৰ শৰ্মাৰ আধুনিক অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকবণ (১৯৫৩), ডিম্বেশ্বৰ নেওগৰ শুধ অসমীয়া (১৯৫৩), হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যৰ অসমীয়া ব্যাকবণৰ জিলিঙ্গি (১৯৭২), ভূপেন্দ্ৰনাথ চৌধুৰীৰ নতুনঅসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকবণ (১৯৭২), মুকুন্দ মাধৱ শৰ্মাৰ ব্যাকবণ মঞ্জুৰী (১৯৭২), ভগৱান মৰলৰ অসমীয়া ব্যাকবণ জ্যোতি (১৯৭৪), উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীৰ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকবণ (১৯৮১), বাপচন্দ্ৰ মহস্তৰ অসমীয়া ব্যাকবণৰ কৰণৰেখা (১৯৮৯)।

উল্লেখ্য যে ১৯৫১ চনত চৰকাৰে নতুন পাঠ্যক্ৰম প্ৰৱৰ্তন কৰাত সেই পাঠ্যক্ৰমৰ লগত সঙ্গতি বাখিয়েই বিভিন্ন ব্যাকবণ বচিত হৈছিল। সেয়েহে উক্ত ব্যাকবণসমূহত বিভিন্ন বিসঙ্গতি আৰু ত্ৰিটি - বিচুতি পৰিলক্ষিত। নতুন বিশ্লেষণৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত ব্যাকবণসমূহ প্ৰায়ই সূত্ৰধৰ্মী আছিল। প্ৰায়বোৰ ব্যাকবণ বাণীকান্তকাৰ্কতিৰ মতবোৱক খেলিমেলিকৈ উপস্থাপন কৰিছে। গোলোকচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ মতে সন্তৰৰ দশকৰ আৰস্তগিতে বচিত প্ৰায় ২০-২৫ খন ব্যাকবণৰ সকলোৰেখে ব্যাকবণ বচোতাসকলে (একমাত্ৰ ব্যতিক্ৰম ড° মুকুন্দ মাধৱ শৰ্মাৰ বচিত ব্যাকবণ মঞ্জুৰী) স্পৰ্শ বৰ্ণৰ উচ্চাবণৰ ভুল সূত্ৰ আগবঢ়াইছে' (গোস্বামী ৫৮)

অসমীয়া ব্যাকবণ প্ৰণয়নৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰকৃত ভাষাবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিবৰে জড়িত হোৱা ব্যাকবণবিদজন হ'ল গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী। গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী ১৯৭২ চনত প্ৰকাশিত হোৱা অসমীয়া গোলোক ব্যাকবণ সুবোধ আৰু প্ৰাৰ্থ ভাগেই অসমীয়া ভাষাত ভাষা বৈজ্ঞানিক ভেটিত বচিত প্ৰথম ব্যাকবণ বুলি স্বীকৃত হৈছে। ব্যাকবণ খনত ভাষা বৈজ্ঞানিক নীতি আৰু সূত্ৰ খটুৱাই অসমীয়া ভাষাৰ গঠনৰ আলোচনাৰ বাট মুকলি কৰা হৈছে। তেওঁৰ ব্যাকবণখনৰ নতুন পদ্ধতি আৰু অসমীয়া ভাষাৰ গাঁথনিক স্বৰূপৰ নতুন উপস্থাপনে যথেষ্ট আলোড়নৰ সৃষ্টি কৰিছিল। গোস্বামীৰ অসমীয়া ব্যাকবণৰ মৌলিক বিচাৰ (১৯৮৭) ব্যাকবণৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰয়োজনীয় প্ৰস্তুতি। অৱশ্যে তেওঁ গ্ৰহণন্ত উল্লেখ কৰিছে যে এইখন অসমীয়া ব্যাকবণ নহয়, অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকবণ কেনে হোৱা উচিত, ইয়াত প্ৰধানত কি কি বিষয়াৰ কেনেদেৱে বিশ্লেষণ হ'ব লাগে তাৰ আলোচনাহে দাঙি ধৰা হৈছে। সেয়েহে উক্ত গ্ৰহণন্ত ব্যাকবণ প্ৰণেতাৰ বাবে হাত পুঁথি স্বৰূপ। অসমীয়া ধ্বনিতত্ত্বৰ ক্ষেত্ৰত তেওঁ An Introduction to Assamese Phonology (1966) আৰু অসমীয়া বৰ্ণ প্ৰকাশ (১৯৬৯) গ্ৰহণৈ বিশেষ দিশ উন্মোচন কৰিলে। ১৯৮২ চনৰ Structure of Assamese নামৰ গৱেষণা গ্ৰহণন্ত গোস্বামীয়ে বৰ্ণনাত্মক ৰীতিৰে অসমীয়া ভাষাৰ ধ্বনি আৰু কৃপতত্ত্বৰ বিস্তৃত বিশ্লেষণ আগবঢ়োৰ লগতে এটা অধ্যায়ত বাক্যতত্ত্বক দিশবোৰ সামৰিষে।

ভাষা-বৈজ্ঞানিক সূত্ৰেৰে ব্যাকবণ বচনা কৰা অন্য এজন বৈয়াকবণিক উপেন্দ্ৰনাথ

গোস্বামীৰ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ (১৯৮১) খনতো অসমীয়া ভাষাৰ সুকীয়া গাঁথনিক বিশ্লেষণ আৰু ভাষাটোৰ সৈতে সম্পৃক্ত সংস্কৃতীয়া ক্ষপত বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা হৈছে। অসমীয়া ভাষাৰ গাঁথনিক ৰীতিৰে বিজ্ঞানসম্মত আলোচনা দাঙি ধৰি অসমীয়া ব্যাকৰণৰ সংস্কাৰ সাধন কৰা গোলোকচন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ ক্ষেত্ৰখনত চিৰদিন প্ৰশংসনীয় হৈ থাকিব।

প্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য A Descriptive analysis of the Boro Language (১৯৭৭) সত্যেন্দ্ৰনাথৰায়ণ গোস্বামীৰ Studies in Sinotibetan Language (১৯৮৮), উপেন ৰাভা হাকাচামৰ ৰাভা ভাষা আৰু সাহিত্য গ্ৰন্থৰ দ্বাৰা অসমৰ জনজাতীয় ভাষাৰ বৈজ্ঞানিক অধ্যয়ন আৰম্ভ হয়।

উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামীৰ অসমীয়া ভাষাৰ ক্ষপকথা, বমেশ পাঠকৰ ব্যাকৰণ আৰু প্ৰাকৃতি বিজ্ঞান (১৯৮৮) মহেশ্বৰ নেওগৰ নিকা অসমীয়া ভাষা (১৯৯০), ৰুগিমা চৌধুৰীৰ Assamese verbs : A study in the structural Paradigm, (১৯৯৫ ABILAC), ভীমকান্ত বৰুৱাৰ অসমীয়া ভাষা (১৯৯৬), খণ্ডেশ সেন ডেকাৰ ব্যাকৰণঃ প্ৰাচ্য আৰু পাশ্চাত্য (২০০১) আদি গ্ৰন্থই অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ অধ্যয়নত যথেষ্ট সহায় কৰিছে।

এনেদোৰে স্বাধীনতাৰ পিছৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে বিভিন্ন অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰণয়ন হোৱাত অসমীয়া ব্যাকৰণৰ ভড়ালটিৰ শ্ৰী বৃন্দি হৈছে।

পঢ়াশলীয়া ব্যাকৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰ কৰা, অসমীয়া ভাষাৰ বিজ্ঞানসম্মত গাঁথনিক বিশ্লেষণ দাঙি ধৰা, অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ দিশ শক্তিশালী কৰা, জনজাতীয় ভাষাৰ অধ্যয়নতো গুৰুত্ব দিয়া হৈছে এই সময়ছোৱাৰ ব্যাকৰণৰ প্ৰধান বিশেষত্ব।

১.৩ অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ সমস্যা আৰু সমস্যা সমাধানৰ উপায় :

সতনাথ বৰাৰ মতে “ব্যাকৰণ প্ৰণয়ন এটা টান কাম, ই হাতী মাৰি ভুৰকাত ভৰোৱা কাম। এটা দীঘল ভাঙ্গ ভাষাক তাৰ ডাল- পাত সময়তে এটা এশ বা ডেবশ পতীয়া ব্যাকৰণত ভৰাব লাগে।” (বৰা : পাতনি, বহল ব্যাকৰণ) অসমীয়া ভাষাৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ বৃন্দি পাইছে যদিও ব্যাকৰণ প্ৰণয়নৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট আছকালৰ সৃষ্টি নোহোৱাকৈ থকা নাই। অসমীয়া ব্যাকৰণসমূহ মূলতঃ পঢ়াশলীয়া ব্যাকৰণ। গতিকে নিৰ্দিষ্ট সূত্ৰ আৰু দিশৰ বিশ্লেষণহে ব্যাকৰণত দেখিবলৈ পোৱা যায়।

ভাষা এটা শুদ্ধকৈ কোৱা আৰু লিখাৰ ক্ষেত্ৰত ব্যাকৰণৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। ভাষা-বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে অসমীয়া ভাষাৰ গাঁথনিক বিশ্লেষণ কেইগৱাকীয়ান বৈয়াকৰণিকৰ হাততহে সম্ভৱ হৈছে। ভাষাৰ বিজ্ঞান সম্মত অধ্যয়নৰ লগত জড়িত গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী, উপেন্দ্ৰ নাথ গোস্বামী, প্ৰমোদ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য ১৯৫৪ চনৰ ডিচেম্বৰ মাহত ডেকান কলেজত মাৰ্কিন যুক্তবাস্তুৰ ‘ৰকফেলাৰ ফাউণেডশন’ আৰু নিংগুইষ্টিক ছচাইটী ইণ্ডিয়াই যুটীয়া ভাৱে স্থাপন কৰা স্কুল আৰু নিংগুইষ্টিকছৰ প্ৰথম শীতকালীন অধিবেশনৰ শিক্ষার্থী আছিল। প্ৰশিক্ষণপ্রাপ্ত আৰু অধ্যয়নশালী আছিল বাবে তেওঁলোকে আধুনিক ভাষাৰবেজ্ঞানিক বিশ্লেষণেৰে অসমীয়া ব্যাকৰণ প্ৰণয়ন কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল।

অসমীয়া ভাষার বিভিন্ন ব্যাকরণত বছতো অপ্রাসঙ্গিক আৰু তাৎক্ষণিক ভূল পৰিলক্ষিত। বিভিন্ন ব্যাকরণত বৈয়াকৰণিকসকলৰ ভিন্ন দৃষ্টিভঙ্গীয়ে অসমীয়া ভাষাটোৱ বিভিন্ন গাঁথনিক দিশ স্পষ্ট কৰাত বিভাটোৱ সৃষ্টি নকৰাইকে থকা নাই। উদাহৰণস্মৰণপে কোনো ব্যাকরণত লোক, বিলাক, সকল, বোৰ, ইত্ব এইবিলাক শব্দ বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে। কোনো ব্যাকরণত প্রাণীবাচক আৰু অপ্রাণীবাচক ৰূপ, প্রত্যয় বিভক্তি সঞ্চি আদিৰ খেলিমেলি ধাৰণা দিয়াও পৰিলক্ষিত। লগতে কোনো বৰ্ণনাভৰক ব্যাকরণত ঐতিহাসিক তথ্যৰ খেলিমেলি প্ৰয়োগে দেখা যায়। মনকৰিবলগীয়া যে ব্যাকরণসমূহত অসমীয়া ধনি, ৰূপ, আৰ্থৰ আলোচনা হৈছে যদিও বাক্যতত্ত্বৰ আলোচনা প্ৰয়োজন হৈতে উপৰ্যুক্ত হৈ আছে। অৰ্থতাত্ত্বিক ক্ষেত্ৰতো সমাৰ্থক শব্দ ভিন্ন বাক্যত প্ৰয়োগৰ বিশেষত্ত্ব, শব্দৰ গঠন আদিৰ বহুল বিশ্লেষণ হোৱা নাই। অসমীয়া আখৰ-জোটিনিৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন ব্যাকরণবিদৰ মতৰ পাৰ্থকাই যথেষ্ট খেলিমেলিৰো সৃষ্টি নকৰা নহয়।

নোৱাৰ চৰক্ষিয়ে আধুনিক ভাষাবিজ্ঞানৰ ধাৰাত সূচনা কৰিছিল। চৰক্ষিক মতে ব্যাকরণ হ'ল ‘ভাষা এটাৰ বাক্য সৃষ্টি কৰাৰ উপায়’ তেওঁৰ ব্যাকরণৰ ব্যাখ্যা মতে ব্যাকরণত কেৱল অতীত, বৰ্তমানেইনাথাকে থাকে ভবিষ্যতো। অৰ্থাৎ চৰক্ষিয়ে সৰ্বকালৰ ভাষাৰ বাবে প্ৰযোজ্য হ'ব পৰা ব্যাকরণ উন্নৰণ কৰে। তেওঁৰ মতে মানুহৰ মনৰ গঠনেহে ভাষা গঠন কৰে। অৰ্থাৎ বাক্য গঠন প্ৰক্ৰিয়াৰ লগত মনস্তাত্ত্বিক শুৰুত দিব লাগে। বিভিন্ন ভূল আঁতৰাই অসমীয়া ভাষাটোৱ শুন্দি গাঁথনিক ৰূপ জানিবলৈ তথা শুন্দৰূপত ভাষাটো লিখিবৰ বাবে বিজ্ঞানসমূহত পূৰ্ণঙ্গ ব্যাকরণ প্ৰণয়নৰ ব্যৱস্থা কৰাটো অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয় হৈছে। আধুনিক বাগ্ বিজ্ঞানীসকলৰ মতে ব্যাকরণ বৰ্ণনাভৰকহে, নিৰ্দেশাভৰক নহয় আৰু হ'ব নালাগে। অসমীয়া ভাষাৰ ধনি, ৰূপ, শব্দ, বাক্য, আখৰ- জোটিনি আদি সকলো দিশ সামৰি অসমীয়া ভাষাত ভাষা- বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে সৰ্বসম্মত বৰ্ণনাভৰক পূৰ্ণঙ্গ ব্যাকরণ প্ৰণয়ন হ'লে অসমীয়া ভাষাটো সমৃদ্ধিশালী হোৱাত যথেষ্ট সহায়ক হ'ব।

উল্লেখ্য যে অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকরণসমূহ প্ৰথানতঃ মাত্ৰভাষা-ভাষীৰ বাবেহে বচিত হৈছে। যদিও প্ৰথম অৱস্থাত বৃটিছ বিষয়া আৰু শ্ৰান্তিয়ান মিছনেৰীসকলে অসমীয়া ভাষা সিকিবৰ বাবে ব্যাকরণ লিখা হৈছিল পিছলৈ কিন্তু অসমীয়া ভাষা শিকিব খোজা অন্য ভাষী লোকৰ উপযোগীকৈ ব্যাকরণ বচিত নহ'ল। এতিয়াও ২ য় ভাষা হিচাপে শিকিবলৈ অসমীয়া ব্যাকরণৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত। তাৰ ফলত অনা- অসমীয়া ভাষী লোকসকলে অসমত চাকৰি বা অন্যান্য প্ৰযোজনীয়তাৰ হেতু অসমীয়া ভাষা শিকিব খুজিও থমকিব লগা হয়।

১.৪ সামৰণি :

অসমত বৃটিছৰাজত্বৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে অসমীয়া ব্যাকরণ প্ৰণয়নৰ ধাৰাক বিশ্লেষণাভৰক দৃষ্টিভঙ্গীৰে ওপৰত আলোচনা কৰা হ'ল। ব্যাকরণ ভাষা এটিৰ জীৱনশক্তি স্বৰূপ। অসমীয়া ভাষাৰ সমৃদ্ধিশালী ৰূপৰ বাবে অসমীয়া ব্যাকরণ-চৰ্চাৰ্ক ভাষা-বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিৰে গত্তেহ কৰা উচিত। স্বাধীনতাৰ পূৰ্বকালছোৱাতে সূচনা হোৱা অসমীয়া ব্যাকরণ-চৰ্চাৰ্ক পৰৱৰ্তী কালছোৱাত গোলোক চন্দ্ৰ গোস্বামী, উপেন্দ্ৰনাথ গোস্বামী আদিয়ে অনন্য মাত্ৰা প্ৰদান কৰি অসমীয়া ভাষাৰ ব্যাকরণ প্ৰণয়নৰ ধাৰাক অতি উজ্জ্বল কৰি তোলে। ভৱিষ্যতেও ব্যাকরণবিদসকলে

তেনে এক ভাষা-বৈজ্ঞানিক দৃষ্টিবে অসমীয়া ভাষার ব্যাকরণ প্রগয়ন কৰিলে ভাষাটোৰ প্ৰকৃত গাঁথনিক স্বৰূপ উদ্ঘাটিত হোৱাত সহায়ক হ'ব।

১.৫ সিদ্ধান্ত :

- ক। প্রাক স্বাধীনতা কালৰ ব্যাকরণ সমূহ বিশ্লেষণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তলত দিয়া সিদ্ধান্ত কেইটালৈ আহিব পাৰি-
- ১। ব্যাকরণ বচনাৰ প্ৰধান আৰ্হি আছিল ইংৰাজী (লেটিন) আৰু সংস্কৃত ব্যাকরণ।
 - ২। ব্যাকরণসমূহ বৃটিছ বিষয়া আৰু ইংৰাজীয়ান মিছনেৰীসকলৰ অসমীয়া ভাষা শিকাৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰধান সহায়ক হৈছিল।
 - ৩। অসমীয়া ব্যক্তিসকলৰ ব্যাকরণ বচনাৰ মূলতে আছিল অসমীয়া ভাষা সাহিত্য পুনঃ সজীৱ কৰি তোলা।
 - ৪। ব্যাকরণ বচনাৰ বীতি বৰ্ণনাত্মক আৰু গতি-প্ৰকৃতিত ঐতিহাসিক দৃষ্টিভঙ্গী পৰিলক্ষিত।
 - ৫। আৰম্ভণি কালৰ ব্যাকরণ বচনাৰ লগত বঙলা আৰু অসমীয়া ভাষাৰ তুলনামূলক আলোচনাৰে অসমীয়া ভাষাক সুকীয়া ভাষা ক'পে প্ৰতিপন্থ কৰি অপসাৰিত অসমীয়া ভাষাক পুনঃ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ উদ্দেশ্যেও জড়িত।
 - ৬। ব্যাকরণ বচনাৰ মাধ্যম আছিল দুটা ইংৰাজী আৰু অসমীয়া।
 - ৭। ধৰনি, কৰণ আৰু শব্দৰ আলোচনাকহে ব্যাকরণত গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল। বাক্যতত্ত্বৰ আলোচনা বিশেষ হোৱা নাছিল।
 - ৮। ব্যাকরণ বচনাৰ ধাৰা মূলতঃ পৰম্পৰাগত।
 - ৯। জনজাতীয় ভাষাৰ অধ্যয়ন উপোক্ষিত হৈছিল।
- খ। স্বাধীনতাৰ পৰৱৰ্তী কালৰ ব্যাকরণ সমূহ বিশ্লেষণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত তলত দিয়া সিদ্ধান্ত কেইটালৈ আহিব পাৰি-
- ১। অসমীয়া ব্যাকরণ সমূহত নিৰ্দিষ্ট সূত্ৰ আৰু দিশৰ বিশ্লেষণ পোৱা যায়।
 - ২। বিভিন্ন ব্যাকরণত বৈয়াকৰণিক সকলৰ ভিন্ন দৃষ্টিভঙ্গীৰে অসমীয়া ভাষাটোৰ গাঁথনিক দিশত বিভাস্তিৰ সৃষ্টি কৰা দেখা যায়।
 - ৩। ব্যাকরণ সমূহত বাক্যতত্ত্বৰ দিশটো উপোক্ষিত হৈছে।
 - ৪। দ্বিতীয় ভাষা হিচাপে অসমীয়া ভাষা শিকিবলৈ ব্যাকরণৰ অভাৱ দেখা যায়।
 - ৫। জনজাতীয় ভাষাৰ ব্যাকরণ প্ৰগয়ন হোৱা পৰিলক্ষিত হয়।

পাদটীকা :

সহায়ক গ্ৰন্থ :

অসমীয়া :

- ১। গোস্বামী, গোলোকচন্দ্ৰ : অসমীয়া ব্যাকবণ্ড মৌলিক বিচাৰ, ষষ্ঠ সংস্কৰণ, ২০০৪।
- ২। বৰা, সতৰনাথ : বহল ব্যাকবণ্ড, ১৯৯৮।
- ৩। ডেকা, খণ্ডেশ সেন : ব্যাকবণ্ড : প্রাচ্য আৰু পাশ্চাত্য, ২০০১।
ইংৰাজী :

১। Kakati, Banikanta : Assamese : Its Formation and Development, 1941.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 132-141

টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ পদ্ধতি : এটি অধ্যয়ন

ড°চন্দ্ৰ মানচে

সহযোগী অধ্যাপক, নৰ্থ লক্ষ্মীমপুর কলেজ (স্বায়ত্তশাসিত)

সংক্ষিপ্তসাৰ

সমাজবদ্ধাৰা স্বীকৃত পুৰুষ-স্ত্রীৰ মিলনেই সাধাৰণ অৰ্থত বিবাহ বা শুভ মিলন। এই বিবাহ অনুষ্ঠানবদ্ধাৰা সমাজে এজন পুৰুষ আৰু এগৰোকী নাৰীক পাৰম্পৰিক বন্ধন আৰু কিছুমান আধিকাৰ উপভোগৰ স্বীকৃতি প্ৰদান কৰে। বিবাহৰ উদ্দেশ্য হৈছে সমাজত সম্বন্ধ স্থাপন কৰা। বিবাহ এনে এক সামাজিক অনুষ্ঠান যাৰ সামাজিক মূল্য মানৱ সভ্যতা থকালৈকে প্ৰাসংগিক হৈ থাকিব। স্থান, সময় আৰু পাৰিপৰ্শ্বিকতাৰ প্ৰভাৱত বিবাহ ব্যৱহাৰ কিছুমান পৰম্পৰাৰ ক্ষেত্ৰত ঘটিলৈও প্ৰজননৰ সামাজিক অনুমোদন বিবাহ অনুষ্ঠান মানৱ সমাজত সদায় বৰ্তি থাকিব। অসমৰ বুকুত বসবাস কৰা প্ৰতিটো জনগোষ্ঠীয়ে নিজস্ব পৰম্পৰাৰ বৰ্কা কৰি বিবাহ অনুষ্ঠান পালন কৰি আহিছে যুগ যুগ ধৰি। অসমত বাস কৰা এক অণুৰোধগুলি জনগোষ্ঠী টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ উপলক্ষে লোকপৰম্পৰা আছে। টাই-খামতি সমাজত প্ৰচলিত বিবাহ পদ্ধতি মূলতঃ তিনি ভাগত ভগাৰ পাৰি — (ক) আৱ-লঙ-চাও (সামাজিকভাৱে চুক্তিবদ্ধ বিবাহ) (খ) থক-ন'-হ'-চায় (কন্যাৰ সন্মতি সাপেক্ষে পলুৱাই নিয়া বিবাহ) (গ) আন চেও-আও (কন্যাৰ মতৰ বিপৰীতে জোৰ-ভুলুম কৰি পলুৱাই নিয়া বিবাহ)। টাই-খামতি সমাজত যৌতুক প্ৰথাৰ প্ৰচলন নাই। কন্যাৰ গা-ধন বিয়াটো দৰা পক্ষৰ বাবে বাধ্যতামূলক চৰ্ত। বিশ্বায়নৰ ধার্মখুমিয়াত পুৰণি লোকাচাৰ কিছু পৰিৱৰ্তন হ'লৈও তেওঁলোকৰ সমাজত পূৰ্বৰ

বহু পরম্পরাক সাবচি বিবাহ অনুষ্ঠান এক পবিত্র সামাজিক সংস্কারক অনুষ্ঠান
হিচাপে পরিগণিত হৈ আছে।
সূচক শব্দ : লখিমপুর, টাই-খামতি, গা-ধন, পরম্পরা।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

অসমৰ লখিমপুৰ জিলাত বসবাস কৰা টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ পদ্ধতি অৱলোকন
কৰি ইয়াৰ লগত জড়িত বিভিন্ন লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাসসমূহৰ বিষয়ে পৰ্যালোচনা
আগবঢ়াবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে। বিবাহ অনুষ্ঠানৰ যোগেন্দ্ৰি প্ৰতিফলিত হোৱা সমাজ জীৱনৰ
ছবি অংকন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। সংস্কৃতি গ্ৰহণ (Acculturation) আৰু সংস্কৃতিৰ সমাহাৰণ
(Cultural Assimilation) ৰ ফলস্বৰূপে জনগোষ্ঠীটোৱ মাজত দেখা দিয়া পৰিৱৰ্তন আৰু
তাৰ মাজেদি সাংস্কৃতিক বৈশিষ্ট্যসমূহৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা বিশ্লেষণ কৰাটোও অধ্যয়নৰ
এক উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

আলোচনা আগবঢ়াই যাওঁতে মূলতঃ বৰ্ণনামূলক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ
কৰা হৈছে। বিষয়বস্তুৰ সম্যক অধ্যয়নৰ বাবে বিবাহ অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ কৰি আৰু অভিজ্ঞ
ব্যক্তিৰ সাক্ষাৎ গ্ৰহণ কৰি যাবতীয় সমলবোৰ সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। বিষয়বস্তুৰ লগত সম্পর্কিত
গৌণ সমলবোৰ আলোচকসকলৰ প্ৰকাৰিত গ্ৰহণসমূহৰ সহায় লৈ আলোচ্য পত্ৰখনি প্ৰস্তুত
কৰা হৈছে।

অৱতৰণিকা :

ভাষা, ধৰ্ম, বীতি-নীতি, লোকাচাৰ, লোকবিশ্বাসৰ ক্ৰীয়াশীলতা বা পৰম্পৰাই নিৰ্গ঱্ঘ
কৰে জনগোষ্ঠী এটাৰ নিজস্ব সুকীয়া পৰিচয়। জাতি-জনগোষ্ঠীৰ জীৱন্ত সংগ্ৰহালয় কৰণে
পৰিচিত অসমৰ বহুল সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ বিবাহ পদ্ধতিৰ মাজত নানা ৰূপময়তাৰ সমাহাৰণ
দেখা যায়। বিবাহ পদ্ধতি এক প্ৰিজম (Prism) যাৰ মাজেদি সাংস্কৃতিক বৈচিত্ৰ্যৰ বৰ্ণালী
জিলিকি উঠে। স্থায়ীভাৱে মিলিত হৈ থাকিব পাৰিব বুলি ভৱা আৰু সমাজবদ্ধাৰা স্বীকৃত বা
অনুমোদিত পুৰুষ-স্ত্ৰী মিলনেই সাধাৰণ অৰ্থত বিবাহ বা শুভ মিলন। বিবাহ হ'ল এক প্ৰক্ৰিয়া
যাৰ জৰিয়তে স্বামী-স্ত্ৰী উভয়ে সাংসাৰিক, আধ্যাত্মিক, নেতৃত্ব, ধৰ্মীয় আদি দিশত দায়িত্ব
বহন কৰিবলগীয়া হয়। বিবাহৰ জৰিয়তে ধৰ্ম-অৰ্থ-কাম এই তিনি পুৰুষার্থ সিদ্ধি হয়। পুৰুষ
আৰু প্ৰকৃতিৰ মিলন জীৱ জগতৰ এক চিৰতন বীৰ্তি। অসমৰ খিলঝীয়া জনজাতিসকলৰ
ভিতৰত এক অন্যতম সহজ-সৰল শাস্তিপ্ৰিয় জনগোষ্ঠী হ'ল টাই-খামতিসকল। বৃহত্তৰ শ্বানটাই
জাতিৰ এটা ঠাল খামতিসকল মংগোলীয় গোষ্ঠীৰ অনুগত। জনসংখ্যাৰ ফালৰ পৰা তেনেই
ক্ষুদ্ৰ খামতিসকল সাংস্কৃতিকভাৱে চহকী জনগোষ্ঠী। তেওঁলোকৰ নিজা ভাষা আৰু লিপি
আছে। থেৰাবাদী বৌদ্ধ ধৰ্মালম্বী খামতিসকলৰ বিভিন্ন উৎসৱ-পাৰ্বন, গীত-মাত, ভাওনা,
সাজ-পাৰ, খাদ্যভ্যাস, লোকাচাৰ ইত্যাদিৰ যোগেন্দ্ৰি প্ৰতিফলিত হয় তেওঁলোকৰ সাংস্কৃতিক
ঐতিহ্য। অতীজৰ পৰা বিস্তাৰিত কাৰ্যক্ৰমেৰে প্ৰচলিত হৈ অহা খামতিসকলৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ

সামাজিক অনুষ্ঠান হৈছে বিবাহ। খামতিসকলৰ বিবাহ পদ্ধতি স্বকীয় বৈশিষ্ট্যপূর্ণ। দাম্পত্য জীবনৰ একাত্মীয়তা সংপৃক্ষ হৈ থকা ই বংবহইচেৰে ভৱা এক প্রাগময় উৎসৱ। সাধাৰণতে টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ ব্যৱস্থাত কন্যাৰ সম্মতি লোৱাৰ পিছত মাক-বাপেকে এজন উপযুক্ত পাত্ৰক কন্যা গতাই দিয়াটো সমাজৰ প্ৰচলিত পথা যদিও বহু ক্ষেত্ৰত কন্যাৰ ব্যক্তি স্বাধীনতা, মানৱীয় অধিকাৰক মূল্য নিদি বলপূৰ্বক পলুৱাই নিয়া বিবাহৰ ব্যাপক প্ৰচলন হোৱাৰ বাবে টাই-খামতি আৰু চিংফৌ সমাজৰ এক উচ্চস্তৰীয় সামাজিক, সাংস্কৃতিক আৰু ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান অৰূপাল প্ৰদেশৰ লোহিত জিলাৰ চৌখামছিত খামতি-চিংফৌ পৰিষদে অলপতে এনে বিবাহক সামাজিকভাৱে নিয়ন্ত্ৰণ কৰিছে। অসমৰ টাই-খামতিসকলেও উক্ত পৰিষদৰ নিয়েধাঙ্গা মানি চলিছে। অসমৰ টাই-খামতিসকলৰ বিবাহ সম্পৰ্কীয় এক স্বকীয়া পৰম্পৰা আছে। খামতি বিবাহ ব্যৱস্থাত এটা উল্লেখযোগ্য দিশ হৈছে গা-ধন বা কন্যা মূল্য (হ-কা) ব্যৱস্থা। কন্যাক তুলি-তালি ডাঙৰ-দীঘল কৰাৰ বিনিময়ত কন্যাৰ মাক-বাপেকে দাবী কৰা এই গা-ধন পৰৱৰ্তী সাংসারিক জীবনৰ অৰ্থনৈতিক সুৰক্ষাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। টাই-খামতি সমাজত বিবাহ সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন পৰম্পৰাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল —

আৱ-লঙ-চাওঁ:

খামতিসমাজত তিনি প্ৰকাৰ বিবাহৰ সুকীয়া সামাজিক পৰম্পৰা তথা ৰীতি-নীতিৰে পালন কৰা দেখা যায়। প্ৰথম প্ৰকাৰৰ বিবাহ ‘আৱ-লঙ-চাওঁ’ (Aaw-Long-Saaw) পদ্ধতিত দৰাৰ মাক-বাপেকে পৰিয়ালৰ্বং, আত্মীয় স্বজন, তথা দৰাই নিজে নিৰ্বাচন কৰা ছোৱালীক এজন কটকী (চাও পাচাৰ) বহুতোক কন্যা ঘৰলৈ সম্মতি বিচাৰি পঠোৱা হয়। সাধাৰণতে খামতিসকলৰ প্ৰত্যেক গাঁৱত এজন বাক্পটু, মৃদুভাবী, প্ৰতৃৎপন্নমতি কটকী থাকে। গাঁওঁখনত হোৱা বিভিন্ন ৰাজহৰা অনুষ্ঠান তথা ব্যক্তিগত অনুষ্ঠানৰ নিমন্ত্ৰণী কাৰ্য্য এই কটকীজনেই সমাধা কৰে। কিছুফেচৰত দৰাপক্ষই নিজ পৰিয়ালৰ কোনো তিৰোতাকো কন্যা খুজিবলৈ কটকী হিচাবে প্ৰেৰণ কৰে। কোনো এক শুভ দিনত কটকীয়ে বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ লৈ কন্যাৰ ঘৰলৈ যায় আৰু নিজৰ পৰিচয় দাঙি ধৰি লগত লৈ যোৱা ফুলৰ শৰাই পাগ মক্ক্যা (পাগ-শৰাই, কময়া-ফুল), ১৪ টকা মাননি আৰু বগা এৰা সূতাৰেসাত পাক মেৰুৱা পাটৰ চেনীৰ টোপোলা (হ-ফাক) কন্যাৰ মাক-বাপেকৰ অভিভাৱকক আগবঢ়ায়। ফুলৰ শৰাই হৈছে টাই-খামতি সমাজৰ সন্মানৰ প্ৰতীক। এই শৰাই আগবঢ়োৱাৰ পিছত কন্যাৰ মাক-বাপেকে বা অভিভাৱকে একেন্দিনাই বিয়াৰ সম্মতি দিয়াৰ ব্যৱস্থা খামতি সমাজত নাই, বিয়াৰ প্ৰস্তাৱ বিবেচনাৰ বাবে কিছু সময় ধৰিবলৈ বিচাৰি কটকীক সম্মান সহকাৰে আপ্যায়ন কৰি বিদায় দিয়া হয়। তাৰ পিছত কন্যাৰ মাক-বাপেকে প্ৰথমতে কন্যাৰ সম্মতি বিচাৰে। কন্যাই প্ৰস্তাৱিত দৰাৰ প্ৰতি কোনো আপত্তি নাথাকিলে পৰিয়ালৰ অন্যান্য সদস্য আৰু বৎশ পৰিয়াল, আত্মীয় বন্ধুবৰ্গৰ পৰামৰ্শ লোৱা হয় আৰু দৰাৰ তথা দৰাঘৰৰ বিতং বিৱৰণ সংগ্ৰহ কৰাৰ পাছত পৰিয়ালৰ সৰ্বসম্মতিক্ৰমে যদি প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণযোগ্য হয় তেতিয়া দৰাৰ ঘৰক বা কটকীক এই বিয়য়ে অৱগত কৰে। যদি এই প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণযোগ্য নহয় তেতিয়া দৰাঘৰে দি পঠোৱা চেনীৰ টোপোলা (হ-ফাক) বা ফুলৰ শৰাই (পাগ মক্ক্যা), পূৰ্বতে দিয়া মাননিসহ কটকীৰ হাতত ঘৰাই দিয়া হয়। কন্যা ঘৰৰ

সন্মতি পোরাব পাছত অন্য এক শুভ দিনত আকো কটকীয়ে সহচৰসহ কল্যাব ঘৰলৈ ফুলৰ শৰাই, ১৪ টকাৰ মাননি আৰু চেনীৰ টোপোলা আগবঢ়াই আগমনৰ উদ্দেশ্য অৱগত কৰে। কল্যাব মাক-বাপেকে সেই শৰাই গ্ৰহণ কৰি ইতিবাচক সঁহিৰি আগবঢালে কটকীয়ে তৃতীয়টো হফাক আগবঢাই কল্যাব অভিভাৰকৰ পৰা বিয়াৰ সন্তাৰ্য দিন বিচাৰে। ইয়াৰ পিছত অভিজ্ঞ জ্যোতিষী (চাওম') ব হতুবাই দৰা আৰু কল্যাব জন্মপত্ৰিকা চোৱা হয়। পালি বা টাই ভাষাৰ পণ্ডিতৰদ্বাৰা জন্মপত্ৰিকা পৰীক্ষা কৰাৰ পিছত বিয়াৰ শুভ দিন, মুহূৰ্ত ধৰ্য কৰা হয়। জন্মপত্ৰিকাত কিবা বিসংগতি বা অশুভ ইংগিত পালে লগে লগে বিয়াৰ সিদ্ধান্তনাকচ কৰা হয়। কেতিয়াৰা দৰা আৰু কল্যাব দুয়ো ঘৰৰ সন্মতি থকাৰ পিছতো কিছুমান ছোৱালী অন্য ল'ৰালৈ পলাই যায় তেতিয়া দুয়োঘৰৰ মাজত কাজিয়াৰ সৃষ্টি হয়। তেনে কোনো বিষিনিৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ বিয়াৰ দিন সোনকালে ধৰ্য কৰা হয়। সাধাৰণতে কল্যাব ঘৰৰ সন্মতি পোৱাৰ পথেক বা মাহৰ ভিতৰতে বিয়াৰ দিন স্থিৰ কৰা হয়। এনেদৰে দৰা আৰু কল্যাব ঘৰৰ যৌথ সমতিক্রমে বিয়াৰ এক শুভ দিন ধৰ্য কৰা হয়। বিয়াৰ ধাৰতীয় প্ৰস্তুতিসমূহ বিয়াৰ কেইবাদিনৰ আগতেই সমাধা কৰা হয়। বিশেষকৈ দুয়োপক্ষৰ পৰিয়ালবৰ্গ, বন্ধু-বান্ধুৰ, আঢ়াীয় স্বজন আদি নিমত্বে, বভা দিয়া, খাদ্য সন্তাৰ, সাজ-পোচাক, আ-অলংকাৰ ইত্যাদি কাম-কাজবোৰ আগতীয়া বন্দোৱস্ত কৰা হয়।

তান-ৱান-খাই :

খামতি সমাজৰ বিবাহ পদ্ধতিত আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ অনুষ্ঠান হৈছে তান-ৱান-খাই অনুষ্ঠান। এই অনুষ্ঠানতে বিয়াৰ সকলো বন্দোৱস্ত কৰা হয়। বিয়াৰ দিন দৰাঘৰে কল্যাঘৰক দিবলগীয়া বস্তুৰ তিনি ভাগত ভগাৰ পাৰি — (ক) পা হেঙ (ডাঙৰ কণী থকা বগা শুকান মাছৰ টোপোলা), (খ) খাও টুম (তৰাপাতত বন্ধা পিঠা), প্ৰায় ২০০-৩০০। (গ) রান খাই (এশৰাই আঠে চাউলৰ লগত ৫টা বা ৭ টা কুকুৰাৰ কণী)। এই তিনিবিধিৰ ভিতৰত রান খাই অতি উল্লেখযোগ্য। টাই-খামতিসকলৰ মতে কুকুৰাৰ কণী থকা চাউলৰ শৰাইখনক আকাশৰ সূৰ্য, চন্দ্ৰ, তৰা আৰু পাথৰিৰ পৰিত্ব বস্তুৰ লগত তুলনা কৰা হয়। ইয়াক উৰৰা আৰু প্ৰজননৰ প্ৰতীক হিচাপেও ধৰা হয়। এই শৰাইভাগ বহু যতনেৰে সজোৱা হয়। ডাঙৰ পিতলৰ শৰাই এখনত আঠে চাউল ভৰাই তাত কুকুৰাৰ কণীকেইটা থোৱা হয়। এই চাউলখিনি দৌল আকৃতিত সজোৱা হয় আৰু এখন শান্তি, পৰিত্বাতৰ প্ৰতীক হিচাপে মাৰ থকা বগা কাপোৰেৰে মেৰিয়াই ওপৰলৈ জোণা কৰি বগা সূতাৰে চিলোৱা হয়। এই শৰাইখনৰ লগত পৰিপূৰ্ণ এথোক তামোল আৰু কেইগুচিমান পাগ আৰু মিঠাই আগবঢ়োৱা হয়। কণীযুক্ত শুকান মাছৰ টোপোলাটো হৈছে প্ৰজননৰ প্ৰতীকি কৃপ। মাছে যেনেকৈ অগমন পোনা দি নিজৰ পৰিয়াল বৃদ্ধি কৰে তেনেকৈ বিবাহিত দম্পতীয়ে যাতে ল'ৰা-ছোৱালী জন্ম দি পৰিয়ালৰ ধাৰাবাহিকতা তথা সদস্য বৃদ্ধি কৰিব পাৰে তাৰ কাৰণেই এনেদৰে মাছৰ টোপোলা দিয়াটো এক সামাজিক পৰম্পৰা হিচাপে টাই-খামতি সমাজত চলি আছে। দৰা-কইনাই যাতে মিলা-প্ৰীতিৰে সাংসাৰিক জীৱন-যাপন কৰিব পাৰে তাৰ কাৰণে প্ৰতীকি অৰ্থত তৰাপাতত দিয়া পিঠাৰ শৰাই আগবঢ়োৱা হয়। বৰা চাউলৰ তৰা পাতৰ পিঠা যেনেকৈ আৰ্ঠাযুক্ত আৰু ইয়াৰ দানাসমূহ ইটোৰ পৰা সিটো হয়।

যেনেকৈ অভিন্ন হৈ থাকে তেনেকৈ দৰা-কন্যাও যাতে পৰৱৰ্তী সাংসারিক জীৱনত একমন একপ্রাণ হৈ জীৱন-নিৰ্বাহ কৰিব পাৰে তাৰ প্ৰতীকি অৰ্থত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই পিঠাখিনি হোৱাত ভৰাই গাভৰ ছোৱালীয়ে পৰাপক্ষত দৰাৰ ভন্যীকে কন্যাৰ ঘৰলৈ নিব লাগে। বৰযাত্রি হিচাপে সমানসংখ্যক পুৰুষ-মহিলা যোৱাটো নিয়ম যদিও ইয়াৰ তাৰতম্য দেখা যায়। পিঠাৰ প্ৰস্তুত প্ৰণালী বা সংখ্যাৰ হীন-দেচি হ'লৈ দৰাপক্ষই জৰিমনা (চয়লেং ১৪০.০০ টকা) ভৰিবলগীয়া হয়। কন্যাঘৰত দৰাঘৰীয়া মানুহখিনি উপস্থিত হোৱাৰ পিছত দৰাঘৰৰ কটকীয়ে বিয়াৰ আঁত ধৰি কন্যাৰ মাক-বাপেক আৰু উপস্থিত ৰাইজলে ১৪০ টকাৰ মাননিসহ ফুলৰ শৰাই আৰু বানখাই আগবঢ়ায়। এইখিনিতে কন্যাপক্ষই দৰাপক্ষৰ পৰা কন্যা মূল্য আৰু সমাজৰ প্ৰচলিত পৰম্পৰা অনুসৰি অন্যান্য সামগ্ৰী দাবী কৰে।

হ-কা (গা-ধন) :

গা-ধন বা কন্যা মূল্যক কেইবা ভাগতো ভগোৱা হয় — (ক) ‘হ-কা-লুঙ’ (ছোৱালী ডাঙৰ কৰাৰ বিনিময়ত মাক-বাপেকে লোৱা ধন)। এই ধন বাশিৰে কন্যাক দিবলগীয়া প্ৰয়োজনীয় বস্তুবাহনি ক্ৰয় কৰা হয়। (খ) ‘জেন পি জেন নঙ’ (পৰিয়ালৰ আত্মীয় কুটুম্বক দিবলগীয়া ধনবাশি)। এই ধনবাশি পৰিয়ালটোৱ পৰিসৱৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। এই ধনবাশি পৰিয়ালৰ আত্মীয়সকলৰ মাজত বিতৰণ কৰা হয়। এই ধন পৰিয়ালৰ এক্য আৰু সহযোগিতাৰ প্ৰতীক। আত্মীয়তাৰ প্ৰতীক এই ধনৰ ভাগ লোৱা পৰিয়ালৰ সদস্যসকলেও কন্যাক সাধ্যানুসাৰে উপহাৰ প্ৰদান কৰে। (গ) ‘জেন নাচাও প’লুঁ’। এইবিধ গা-ধন কন্যাৰ মোমায়েকক প্ৰদান কৰা হয়। টাই-খামতি সমাজত মহিলাৰ স্থান যথেষ্ট উচ্চ। সেয়ে কন্যাৰ মাকৰফালৰ পৰিয়ালৰ বাবে এই ধন আচুতীয়াকৈ নিৰ্ধাৰণ কৰা হয়। (ঘ) ‘জেন পানাং টাঙ চন খাম’। বিয়াৰ বন্দৰস্তিৰ সময়ত উপবিষ্ট ব্যক্তিসকলৰ সম্মানার্থে ধাৰ্য কৰা ধন। বিয়াৰ বন্দৰস্তিৰ সময়ত উপস্থিত থকা মানুহৰ যথেষ্ট ভূমিকা থাকে, যিহেতু দুয়োখন ঘৰৰ কন্যা মূল্যক লৈ হোৱা বিবাদ নিষ্পত্তি কৰাত উপবিষ্ট তৃতীয় পক্ষৰ বাইজে গুৰুত্বপূৰ্ণ বৰঙনি যোগায়। বিয়াৰ বন্দৰস্তিৰ সময়ত উপস্থিত থকা ব্যক্তিসকলক এই ধনবাশি বিলাই দিয়া হয়। দৰাঘৰে দিবলগীয়া অন্য এক মূল্য হৈছে ‘জেন পাচাও পামাও’। কন্যাৰ লগৰ বন্ধু-বান্ধুৰীক দিবলগীয়া ধন। এই ধনবাশিৰে গাঁৰত ডেকা ল’ৰা-ছোৱালীয়ে কন্যাক সমূহীয়া উপহাৰ প্ৰদান কৰে আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে গাঁৰৰ ধৰ্মীয় বা সামাজিক অনুষ্ঠানত ব্যয় কৰা হয়। তাৰোপিৰ দৰাঘৰৰ পৰা এছাল বলধ বা গাইগৰ কন্যা ঘৰে দাবী কৰিব পাৰে। বিয়াৰ বন্দৰস্তি পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত কন্যাঘৰত বলধ বা গাইগৰ দিয়াৰ দিহা কৰা হয়। উপৰোক্ত সকলো ধনবাশি কন্যাৰ মাক-বাপেক, পৰিয়ালৰ্গ তথা বিয়াৰ বন্দৰস্তিৰ্বৰ্ত উপবিষ্ট সকলো ব্যক্তিৰ মনঃপুত হ'লৈ বানখাই (কলী থকা চাউলৰ শৰাইখন) এখন ডলা বা ডাঙৰ পাত্ৰত উৰুবিয়াই ঢালি দিয়া হয়। কন্যা বিচাৰি দিতীয়বাৰ কটকীয়ে কন্যাৰ মাক-বাপেকক শৰাই দিয়াৰ পৰা বান খাই উৰুবিয়াই ঢলালৈকে এই পৰ্বক ‘তান বান খাই’ বুলি কোৱা হয়।

কন্যাক নৈতিক শিক্ষণ :

বান-খাইত উপস্থিত সকলো ব্যক্তিয়ে দৰা-কন্যাক আশীৰ্বাদ দি দৰা-কন্যাৰ মণিবন্ধনত

বগা কেঁচা এৰাঁ সূতাৰে বাঢ়ে। দৰা-কন্যা দুয়ো বাইজৰ ওচৰত মূৰ দৌঁৰাই সেৱা কৰে। সকলোৱে আৈছে চতিয়াই দৰা-কন্যাক মংগল কামনা কৰি আশীৰ্বাদ দিয়ে। তাৰ পিছত অতিথি আপ্যায়নৰ ব্যৱস্থা কৰে। বিয়াঘৰত উপস্থিত ব্যক্তিসকলে কন্যাক উপহাৰ দি আহাৰ গ্ৰহণ কৰে। এই ‘ৱানখাই’ ব্যৱস্থাত খামতি সমাজৰ এক জটিল পৰ্ব। কেতিয়াৰা কন্যাৰ মূল্যক লৈ কেইবাদিনলৈকে অচলাৰস্থা বৰ্তি থাকে। এই ব্যৱস্থাত কন্যাক মাক-বাপেকৰ উপৰিও পৰিয়াল বা আমন্ত্ৰিত ব্যক্তিসকলৰ যথেষ্ট অধিকাৰ থাকে। বিধিমতে সকলো কামন হ'লে দৰাঘৰক দণ্ড বিহাৰ ব্যৱস্থা আছে। বান খাই পৰ্ব শেষ হোৱাৰ পিছত কন্যাই কাপোৰ-কানি (লুঙি, চোলা, কুৰ্তা, চেনেং চাদৰ, মেখেলা, বিহা ইত্যাদি) উপহাৰ দি মাক-বাপেক শেষবাৰৰ বাবে সেৱা কৰে। মাক-বাপেকেও ভৱিষ্যতৰ মংগল কামনা কৰি অন্তৰ উৰুৱিয়াই আশীৰ্বাদ দিয়ে। কন্যাই তেনদেৱে দেদায়েক, মোমায়েক, ককায়েক আদি পৰিয়ালৰ জ্যেষ্ঠজনক উপহাৰ দি সম্মান শৰাই আগবঢ়ায়। প্ৰত্যেকেই এৰাঁ সূতা বাঞ্ছি আশীৰ্বাদ দিয়ে আৰু ভৱিষ্যতৰ সাংসাৰিক জীৱনৰ বাবে বহুলীয়া নেতৃত্ব শিক্ষাৰ দীঘলীয়া পাঠ দিয়ে। এই সময়ছেৱাতেই কন্যাক স্বামী, শহুৰ-শাস্ত্ৰ, দেৱৰ, নন্দ, পৰিয়ালবৰ্গ, ওচৰ-চূৰ্বীয়া, গুৰজন তথা আলহীৰ প্ৰতি কৰিবলগীয়া ব্যৱহাৰ সম্পর্কে নেতৃত্ব শিক্ষা দিয়ে। নতুন ঘৰ এখনত কইনাই কৰিবলগীয়া কৰ্তৃব্য, কন্যাক চাল-চলন, আচাৰ-ব্যৱহাৰ ইত্যাদি সম্পর্কে পৰামৰ্শ দিয়া হয়। আঘৰ্য-স্বজন, নিমন্ত্ৰিত অতিথি সকলোৱে কন্যাক যথাসাধ্য উপহাৰ দিয়ে।

কন্যা উলিয়াই দিয়া নিয়ম :

টাই-খামতি সমাজত কন্যা উলিয়াই দিয়া আৰু দৰাঘৰত কন্যাক উঠোৱাৰ লগ্ন বিচাৰ কৰা হয়। দুয়োপক্ষৰ সুবিধা হোৱাকৈ সাধাৰণতে বান খাই (জোৰণ) ব পিছদিনা আমন্ত্ৰিত অতিথিসকলক আপ্যায়ন কৰি ছোৱালী উলিয়াই দিয়াৰ জনপ্ৰিয় প্ৰথা খামতি সমাজত প্ৰচলিত যদিও বান খাই দিনাও কিছুলোকে ছোৱালী উলিয়াই দিয়ে। দুৰ্ঘীয়া মানুহে ব্যয় বহুলতাৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ বানখাইৰ দিনাই কন্যা সম্প্ৰদান অনুষ্ঠান সমাধা কৰে। যথাসময়ত লগ্ন মতে কন্যাক মাক বা খুৰীয়োকে কন্যাক ভিতৰৰ পৰা দুৱাৰদলিলৈকে উলিয়াই দিয়ে। দুৱাৰদলি পোৱাৰ সময়তে কন্যাক মাক / খুৰীয়োকে কন্যাক নাম কাঢ়ি ৫ বাৰ মাত লগাই আৰু কন্যাই প্ৰতিদানত দুৱাৰ মাত লগায়। খামতিসকলৰ জনবিশ্বাস মতে ছোৱালী হৈছে ঘৰৰ লাখিমী। ছোৱালী ঘৰৰ পৰা ওলাই গ'লে লখিমীও ঘৰৰ পৰা গুঢ়ি যোৱাৰ ভয়ত কন্যাই এনেদেৱে দুৱাৰ মাত লগালে ঘৰখনলৈ লখিমীও কিছু পৰিমাণে ঘূৰি আহা বুলি বিশ্বাস কৰে। কন্যা ঘৰৰ দুৱাৰদলি বা জখলাৰ পৰা নমাৰ লগে লগে দৰাঘৰৰ বিবাহিতা দুগৰাকী মহিলাই কন্যাক দুৰাহত ধৰি লৈ আছে। এই সময়ত কন্যাই নতুন সাজ পিঙ্কি ওলাই আছে। কন্যাই নিজ ঘৰৰ কলামেখেলা, সেউজীয়া বিহা, কৰ্কলত টঙালি, ডিঙি, হাত, কাণত পৰিয়ালৰ সাধ্যনুসাৰে সোণ-ৰূপৰ বিভিন্ন অলংকাৰ, কেনহু (খুৰিয়া), বেন (খাৰ) পৰিধান কৰে আৰু চেনেং চাদৰেৰে মূৰ আৰু মুখ ঢাকি ওলাই আছে। কন্যাক সাজ বা আ-অলংকাৰ দৰাঘৰৰ পৰা যোগান ধৰাৰ কোনো পৰম্পৰা খামতি সমাজত নাই। কন্যাক উলিয়াই অনাৰ পাছত দৰাঘৰলৈ আহাৰ সময়ত বৰয়াত্ৰীৰ লগত কন্যাক ঘৰৰ পৰাও এদল মানুহ সমদল কৰি কন্যাক থ'বলৈ আছে। ইয়াক

‘ਚ’ਗ ਚਾਟੁ’ ਬੁਲਿ ਕੋਰਾ ਹਥ। ਏਹੀ ਸਮਦਲਤ ਕਨ੍ਯਾਰ ਕਕਾਯੇਕਸਹ ਸਮਦਲਕਾਰੀਸਕਲੇ ਹਾਤਤ ਢਾਲ, ਤਰੋਵਾਲ, ਧਾਠਿ, ਬਨ੍ਦੂਕ, ਪੋਹਰ ਆਦਿ ਸਾਮਗ੍ਰੀਸਹ ਸੁ-ਸਜ਼ਿਤ ਹੈ ਕਨ੍ਯਾਕ ਸੁਰਕਿਤ ਕਰਿ ਦਰਾਘਰਲੈ ਆਗਬਾਤੇ। ਖੁਟਾਵ ਸਭਿਤ ਆਗਰ ਦਿਨਤ ਬਨਬੀਆ ਜੀਰ-ਜਸ਼ਤ ਸਭਾਵ ਆਕ੍ਰਮਣ ਆਖੰਕਾ ਕਰਿ ਤੇਨੇਥਵਰ ਪ੍ਰਤਿਵਕਸਾਮੂਲਕ ਬਾਰਥਾ ਪ੍ਰਹਾਂ ਕਰਿਛਿਲ।

ਕਨ੍ਯਾ ਆਦਰਾ ਨਿਯਮ :

ਦਰਾਘਰ ਪਦੂਲਿ ਪੋਰਾਰ ਲਗੇ ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਵ ਸਮਦਲਕਾਰੀਕ ਫੁਲਰ ਸ਼ਰਾਇ ਦਿ ਦਰਾਘਰਲੈ ਆਦਰਿਵ ਲਾਗੇ। ਏਹੀ ਸਮਯਛੋਰਾਤ ਧਰੀਅ ਪੁਥਿ ‘ਫੁਨ-ਤਾਓ-ਖਿਨ-ਚਾਟੁ’ ਪਾਠ ਕਰਾ ਹਥ। ਪੁਥਿ ਪਾਠ ਕਰਾਰ ਪਿਛਤ ਕਨ੍ਯਾਕ ਲਗਨ ਮਤੇ ਦਰਾਘਰ ਭਿਤਰਲੈ ਵਾ ਚਾਂਘਰ ਜਖਲਾਤ ਉਠਾਵ ਲਾਗੇ। ਏਹੁਥਿਨਿਤੇ ਕਨ੍ਯਾਇ ਜਖਲਾਰ ਮੂਰਤ ਦੁਫਾਲੇ ਦੁਟਾ ਪੁਤਿ ਥੋਰਾ ਕਲਪੁਲਿ ਆਕ ਇਕਰਾ ਦੁਡਾਲਤ ਸਾਤਪਾਕ ਦਿ ਮੇਰਿਆਇ ਥੋਰਾ ਏਰਾਂ ਸੂਤਾ ਚਿਤਿ ਘਰਲੈ ਉਠਿਵ ਲਾਗੇ। ਤੇਨੇ ਕਰਿਲੇ ਕਨ੍ਯਾਰ ਲਗਤ ਆਹਿ ਪਰਾ ਅਪਦੇਰਤਾ ਘਰਵ ਭਿਤਰਲੈ ਸੋਮਾਰ ਨੋਰਾਰੇ ਬੁਲਿ ਖਾਮਤਿ ਸਮਾਜਤ ਵਿਸ਼ਾਸ ਕਰੇ। ਚਾਂਗਰ ਓਪਰਤ ਏਫਾਲੇ ਏਪਾਚਿ ਧਾਨ ਆਕ ਆਨਫਾਲੇ ਪਾਨੀਭਰਿ ਕਲਹ ਸਜਾਇ ਥੋਰਾ ਥਾਕੇ। ਕਨ੍ਯਾਇ ਧਾਨਰ ਪਾਚਿਤ ਹਾਤ ਥੈ ਸ਼ਿਲਤ ਭਰਿ ਦਿ ਭਰਿ ਕਲਹਤ ਹਾਤ ਸੋਮੋਰਾਇ ਤਾਤ ਥਕਾ ਸੋਗ ਵਾ ਕਪਰ ਮੁੜਾ, ਅਲੱਕਾਰ ਧਿ ਪਾਇ ਤਾਕੇ ਲੈ ਘਰਵ ਭਿਤਰਲੈ ਪ੍ਰਰੇਖ ਕਰੇ। ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਵ ਸਮਦਲਕ ਯਥੋਪਯੁਕਤ ਸਨਮਾਨੇਰੇ ਆਪਯਾਰਨ ਕਰਾਰ ਬਾਰਥਾ ਕਰੇ। ਨ-ਕਨ੍ਯਾਇ ਦਰਾਸਹ ਦਰਾ ਪਰਿਯਾਲਰ ਬਕਿਸਕਲਕ ਘਰੇ-ਘਰੇ ਗੈ ਮਾਨਯ ਅਨੁਸਾਰੇ ਉਪਹਾਰ ਦਿ ਸੇਰਾ ਕਰਾ ਨਿਯਮ। ਬਿਵਾਹੈ ੮ ਦਿਨਰ ਪਿਛਤ ਅਨੁ਷ਠਿਤ ਹਥ ਆਠ ਮੰਦਗਾ (ਪਕ-ਫਾਤਿਨ) ਅਨੁ਷ਠਾਨ। ਦਰਾ-ਕਨ੍ਯਾਇ ਕਨ੍ਯਾ ਪਰਿਯਾਲਰ ਸਦਸਿਖਕਲਕ ਯੋਗਯ ਅਨੁਸਾਰੇ ਕਾਪੋਅ-ਕਾਨਿ ਉਪਹਾਰ ਦਿ ਆਸ਼ੀਰਵਦੀ ਪ੍ਰਹਾਂ ਕਰੇ।

ਥਕ-ਨ’-ਹ-ਚਾਇ :

ਟਾਈ-ਖਾਮਤਿ ਸਮਾਜਰ ਨਿੜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਰ ਮਾਨੁਹਰ ਏਟਿ ਜਨਪਿਅਰ ਬਿਵਾਹ ਪੰਦਰਿ ਹੈਛੇ ਪਲੁਰਾਇ ਨਿਯਾ ਬਿਵਾਹ ਧਾਕ ‘ਥਕ-ਨ’-ਹ-ਚਾਇ’ ਬੋਲਾ ਹਥ। ਏਹੀ ਬਿਵਾਹਤ ਡੇਕਾ ਲੰਬਾ ਏਜਨੇ ਮਨਰ ਮਿਲ ਥਕਾ ਗਾਭਕ ਛੋਰਾਲੀ ਐਜਨੀਕ ਮਾਕ-ਬਾਪੇਕਰ ਅੱਗਤੇ ਪਲੁਰਾਇ ਲੈ ਆਹੇ। ਲੰਬਾਇ ਛੋਰਾਲੀਕ ਪਲੁਰਾਇ ਲੈ ਅਹਾਰ ਪਿਛਤ ਲੰਬਾ ਘਰਰ ਪਰਿਯਾਲੇ ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਲੈ ਕਟਕੀ ਪੰਠਾਇ। ਕਟਕੀਯੇ ਕਨ੍ਯਾਰ ਘਰਤ ਉਪਹਿਤ ਹੈ ‘ਹ-ਫਾਕ’ (੧੪.੦੦ ਟਕਾ ਆਕ ਕੌਪਾਤਤ ਬਨਾ ਅਲਪ (ਚੌਨੀ) ਆਕ ਏਥਨ ਫੁਲਰ ਸ਼ਰਾਇ ਆਗਬਾਤਾਇ ਕਨ੍ਯਾਰ ਮਾਕ- ਬਾਪੇਕਕ ਛੋਰਾਲੀ ਪਲੁਰਾਇ ਨਿਯਾਰ ਸੰਬਾਦ ਅਰਗਤ ਕਰੇ। ਏਹ ਟੋਪੋਲਾਕ ‘ਫਾਕ ਪਾਲਾਕ’ ਬੋਲਾ ਹਥ। ਇਹਾਰ ਪਾਛਤ ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਰ ਫਾਲਰ ਪਰਾ ਯਾਤੇ ਕੋਨੋ ਹੁਲਸ਼ੁਲ ਵਾ ਮਾਰਪਿਟਰ ਘਟਨਾ ਨਹਹ ਤਾਰ ਪਰਿਤ੍ਰਾਗ ਬਿਚਾਰਿ ਆਨ ਏਟਾ ‘ਹ-ਫਾਕ’ ਵਾ ਸਨਮਾਨੀਅ ਟੋਪੋਲਾ ਆਗਬਾਤੋਹਾ ਹਥ। ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਵ ਕੋਨੋ ਆਪਣਿਨਾਥਾਕਿਲੇ ਏਹ ਦੁਧੋਟਾ ਟੋਪੋਲਾ ਪ੍ਰਹਾਂ ਕਰੇ। ਤਾਰ ਪਾਛਤ ਦਰਾਘਰ ਪਰਾ ਆਕ ਏਟਾ ਟੋਪੋਲਾ (ਹ-ਫਾਕ) ਆਗਬਾਤੋਹਾ ਹਥ। ਕਨ੍ਯਾ ਘਰਵ ਗ੍ਰਹ ਦੇਰਤਾਰ ਅੱਗਤੇ ਛੋਰਾਲੀ ਪਲੁਰਾਇ ਨਿਯਾਰ ਫਲਤ ਯਾਤੇ ਘਰਵ ਕੋਨੋ ਅਪਾਇ ਅਮਂਗਲ ਨਹਹ ਤਾਰ ਵਾਵੇ ਗ੍ਰਹ ਦੇਰਤਾਲੈ ਬੁਲਿ ਏਹ ਟੋਪੋਲਾ ਉਚਗ੍ਰਾ ਕਰਾ ਹਥ। ਸ਼ੇਵਤ ੧੪ ਟਕਾ ਸਹ ਅਨ੍ਯ ਏਕ ਹ-ਫਾਕ (ਟੋਪੋਲਾ) ਆਗਬਾਤਾਇ ਕਨ੍ਯਾਘਰ ਪਰਾ ਅਨੁ਷ਠਾਨਿਕ ਬਿਵਾਹ ਦਿਨ-ਵਾਰ ਬਿਚਾਰਾ ਹਥ। ਕੋਨੋਵਾ ਏਟਿ ਸ਼ੁਭਦਿਨਿਤ ਬਿਵਾਹ ਅਨੁ਷ਠਾਨਿਕਤਾ ਸੰਸਪਨ ਕਰਾ ਹਥ। ਦਰਾਘਰੇ ਸ਼ੁਕਾਨ ਮਾਛ, ਕੁਕੁਵਾਰ ਕਣੀ,

তৰাপাতত দিয়া পিঠা লৈ কন্যাঘৰত উপস্থিত হয়। প্ৰথম বিধ বিয়াত (আৱ-লঙ-চাৰ) পালন কৰা সকলো ৰীতি-নীতি এই প্ৰকাৰৰ বিবাহতো পালন কৰা হয়।

আন-চেওআও :

টাই-খামতি সমাজত বলপূৰ্বক পলুৱাই নিয়া বিবাহৰ প্ৰচলন আছে। ছোৱালীৰ ইচ্ছাৰ বিপৰীতে লগৰ সমনীয়া, আঘীয় স্বজনসহ বাস্তাই-ঘাটে বলপূৰ্বতভাৱে অপহৰণ কৰি পতা বিবাহক আন-চেও-আও বুলি কোৱা হয়। এনে বিবাহৰ আনুষ্ঠানিকতাসমূহ দ্বিতীয় বিধ বিবাহৰ দৰে পালন কৰা হয়। অৱশ্যে এনেবিধ বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত দৰাই কৰা ঘৃণনীয় কৰ্মৰ বাবে গা-ধনৰ পৰিমাণ বেছিকে ভৱিবলগীয়া হয়। এনে বিবাহৰ ‘তান-ৱান-খাই’ (বিবাহবদ্ধাস্তি অনুষ্ঠান) অনুষ্ঠান দুয়োপক্ষৰ মানুহৰ মীমাংসালৈ আহিবলৈ কেতিয়াবা কেইবাদিন ধৰি বাইজ বহিবলগীয়া হয়।

টাই-খামতি সমাজৰ বিবাহ পদ্ধতিৰ এটি বৈশিষ্ট্য হৈছে বহিৰ্গোষ্ঠীয় আৰু আনুষ্ঠানিক। মোমায়েকৰ জীয়েকক বিয়া কৰাৰপৰা বৈধতা খামতি সমাজত আছে। অৱশ্যে আনুষ্ঠানিক বিবাহৰ ক্ষেত্ৰত কিছু শিথিলতা আহি পৰিচে। বৰ্তমান যুগত চাকৰি বা ব্যৱসায় বাণিজ্য সুত্ৰে বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ সংস্পৰ্শলৈ অহাৰ ফলস্বৰূপে টাই-খামতি সমাজৰ বহিষ্ঠানিকতাৰ বিবাহৰ প্ৰচলন বৃদ্ধি পাৰ ধৰিচে। বহিষ্ঠানিকতাৰ বা আনুষ্ঠানিকতাৰ বিবাহ ব্যৱস্থাত টাই-খামতি সমাজে নিজস্ব পৰম্পৰাসমূহ অটুত বাখি সমাপন কৰা দেখা যায়। থেৰাবাদী বৌদ্ধধৰ্মী টাই-খামতিসকলে বৰ্যাবাস (আহাৰ মাহৰ পূৰ্ণিমা তিথিৰ পৰা আহিনৰ পূৰ্ণিমা তিথিলৈকে) ব সময়ছেৱাত ‘লঁকাম’ (মৰল মাহ) বুদ্ধ পূৰ্ণিমা, ‘পয় চাঙ কেন’ (ব’হাগ বিহ), ‘পয় ফুঙ ফাই’ (মাঘবিহ), দোমাই ইত্যাদি মাহ বা বাৰত বিবাহ অনুষ্ঠান পালন কৰা নহয়। টাই-খামতি সমাজত যোতুক প্ৰথা নাই। শুভ বিবাহৰ দিনা কন্যাৰ নিকতাঞ্চীয়, বন্ধু-বান্ধুৰে উপহাৰ দিয়া প্ৰথা আছে। দৰাপক্ষই কোনো কাৰণতেই কন্যা পক্ষক সা-সম্পত্তি, আ-অলংকাৰ, মাটি-বাৰী একো দাবী কৰিব নোৱাৰে। মাক-বাপেকে কন্যাৰ লগত যি আ-অলংকাৰ, কাপোৰ-কানি, কাঁহি-বাতি, ঘৰৰ প্ৰয়োজনীয় আচৰণ দিয়ে সেই বিলাকৰ ওপৰধিৎ দৰা পক্ষই কোনো যৌতুক দাবী কৰিব নোৱাৰে। আনহাতে দৰাঘৰে বিবাহৰ যাবতীয় খোৱা-বোৱাৰ খৰছ পাতিৰ বাবে চাউল, দাইল, মাছ, মাংস, শাক-পাচলি, মিঠাই নাইবা নগদ টকা ইত্যাদি কন্যা ঘৰক দিব লাগে। দৰাচলতে খামতি সমাজত কন্যা পক্ষইহে অধিক শুৰুত পায়। টাই-খামতি সমাজ পিতৃতাত্ত্বিক। সন্তানে সদায় পিতৃৰ উপাধি গ্ৰহণ কৰে। এক পত্ৰী বিবাহ টাই-খামতি সমাজৰ স্থীকৃত বিবাহ পদ্ধতি। কিন্তু বহুপত্ৰী বিবাহৰ উদাহৰণে খামতি সমাজত নোহোৱা নহয়। বহুপত্ৰী গ্ৰহণ কৰা ব্যক্তিক সমাজত ইন চকুৰে চোৱা হয় যদিও এই প্ৰথা সামাজিকভাৱে নিয়ন্ত্ৰণ নহয়। তেওঁলোকৰ সমাজত বিধবাৰ পুনৰ বিবাহৰ প্ৰচলন আছে।

বিবাহ বিচ্ছেদ :

সামাজিকভাৱে বিবাহ পাশত আৱদ্ধ হৈ যুগ্ম জীৱন-যাপন কৰা দম্পত্তীক সাংসাৰিক জীৱনৰ বাটত বিভিন্ন কাৰণত মনোমালিন্য হ’ব পাৰে আৰু এটা পৰ্যায়ত মানসিক সংঘাটৰ পৰিণতিত বিবাহ-বিচ্ছেদ হ’ব পাৰে। সচৰাচৰ অন্যান্য সমাজৰ দৰে টাই-খামতি সমাজতো

নিম্নোক্ত কারণত বিবাহ-বিচ্ছেদ হ'ব পাবে। বদ অভ্যাস যেনে— জুরাখেল, মদ্যপান আদির বাবে সাংসারিক জীবনত অশাস্ত্রিক পরিবেশ সৃষ্টি হ'লে বিবাহ বিচ্ছেদ হ'ব পাবে। বিবাহিত পুরুষ পরস্তীগামী হ'লে বা বিবাহিত মহিলা পরপুরুষগামীনী হ'লে বিবাহ-বিচ্ছেদ হ'ব পাবে। পুরুষত্বান্তর, যৌন অত্যাচার, শারীরিক তথা মানসিক নির্যাতন, কমহীনতা বা আর্থিক দৈন্যতা বা বিশ্বাসহীনতার বাবেও বিবাহ-বিচ্ছেদ হ'ব পাবে। পতি-পত্নীর মাজত মানসিক সংঘাত সৃষ্টি হ'লে দুয়োখন ঘৰৰ জ্যেষ্ঠ ব্যক্তিৰ বুজনিৰে সংঘাত দূৰ কৰাৰ চেষ্টা কৰে। স্বামী বা স্ত্রী-পক্ষৰ জ্যেষ্ঠ ব্যক্তিৰ বুজনিৰে কাম নকৰিলে গাঁওঁ পৰিয়দত (Motchup) বিষয়েটো আলোচনা কৰা হয়। সাধাৰণতে গাঁওঁ পৰিয়দ এনে এক সামাজিক, ৰাজনৈতিক অনুষ্ঠান য'ত গাঁওঁখনৰ সকলো আৰ্থ-সামাজিক, ৰাজনৈতিক সমস্যাৰ সমাধান কৰা হয়। বজা বা ৰাজপৰিয়ালৰ প্ৰতিনিধি, পুৰোহিত, গাঁওঁবুড়া, শাস্ত্ৰজ্ঞ ব্যক্তি, বুদ্ধিজীৱী, লিপিকাৰ আদি গণ্য-মান্য ব্যক্তিৰ উপস্থিতিত বহা গাঁওঁস্বাভাৱ বিবাহ-বিচ্ছেদৰ বিচাৰ কৰা হয়। বিচাৰত দোষী সাব্যস্ত, ব্যভিচাৰী পুৰুষ-মহিলাই শকত অংকৰ জৰিমনা ভৰিবলগীয়া হয় আৰু শারীরিক শাস্তি হিচাবে ১০০ বাল্টি পানী নিজে কঢ়িয়াই আনি বৌদ্ধ বিহাৰৰ মজিৱা ১০০ বাৰ ধুই প্রায়চিন্ত হ'বলগীয়া হয়। স্বামী-স্ত্রী দুয়োপক্ষই পৰম্পৰৰ ভুল শুধৰাই এক্যমতত উপনীত হ'ব নোৱাৰিলে পৰম্পৰ আইনশাস্ত্ৰ থামাচ্ট (Thamasat) ৰ সহায়ত বিবাহ-বিচ্ছেদৰ অনুমতি প্ৰদান কৰা হয়। পতি-পত্নী দুয়ো বিচ্ছেদ বিচাৰিলে দুয়ো সম্পত্তিৰ সমান ভাগ পাৰ। যদি পতিয়ে বিবাহ-বিচ্ছেদ বিচাৰে তেতিয়া হ'লে পত্নীক ক্ষতিপূৰণ আৰু সম্পত্তিৰ আধা অংশ দিব লাগিব। যদি বিচ্ছেদ পত্নীৰ ফালৰ পৰা বিচাৰা হয় তেতিয়াহ'লে পত্নীয়ে সম্পত্তিৰ ভাগ নাপায়। বৰং পতিক সামান্য জৰিমনাহে দিব লগা হয়। গাঁওঁপৰিয়দৰ সিন্ধান্তমৰ্মে সন্তানক মাক বা বাপেকক অৰ্পণ কৰা হয়। মাকৰ লগত সন্তান থাকিবলগীয়া হ'লে সন্তান প্ৰতিপালনৰ বাবে তেওঁ সম্পত্তিৰ ভাগ পাৰ। যদি নিজ সন্তানক এৰি মাকে অন্য পুৰুষৰ লগত বিবাহপূৰ্বত আৱদ্ধ হয়, তেওঁ সম্পত্তিৰ অধিকাৰ হেৰুৱাবলগীয়া হয়।

উপসংহাৰ :

বিজ্ঞান আৰু প্ৰযুক্তিৰ উন্নতিৰ লগে লগে আধুনিক সমাজ ব্যৱস্থাত বহু পৰিৱৰ্তন আহিছে। টাই-খামতি সমাজতো পৰিৱৰ্তনৰ আচোঁৰ অনুভূত হৈছে। বিবাহ সম্পাদনৰ ক্ষেত্ৰত ন-পুৰুষে বিশ্বায়নে সৃষ্টি কৰা নীতি-নিয়ম আদৰি ল'লেও পৰম্পৰাৰ মোহ সতকাই এৰিব পৰা নাই। আৰ্থিকভাৱে দুৰ্বল গৱিষ্ঠসংখ্যকে জাজকমকতাৰে বিয়া পাতি অতিথিক আপ্যায়ন কৰাৰ সামৰ্থ্য নাই। সময়ৰ লগত খাপ খুৱাই পৰম্পৰাগত নীতি-নিয়ম সালসলনি কৰি বা এৰাধৰাৰ মাজেদি অনুষ্ঠুপীয়াকৈ হ'লেও তেওঁলোকে বিবাহ কাৰ্য সম্পাদন কৰি জাতীয় ঐতিহ্য আঁচু বখাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। পৰম্পৰাগত বিবাহৰ ব্যয়বহুলতাৰ পৰা হাত সাবিবলৈ দুখীয়া পৰিয়ালৰ মাজত থক্কন'-হচ্ছাই বিবাহ সমাজত জনপ্ৰিয় হ'ব ধৰিছে। আন্তঃবিবাহৰ ক্ষেত্ৰত সমাজৰ কিছু ব্যক্তিয়ে Court Marriage বা Registration বিয়া পতা পৰিলক্ষিত হৈছে। খামতিসকলৰ বিবাহ অনুষ্ঠানত বয়োজ্যেষ্ঠ আৰু কটকীয়ে মুখ্য ভূমিকা গ্ৰহণ কৰে, ধৰ্মীয় গুৰু বা পুৰোহিত

শ্রেণীর কোনো ভূমিকা নাথাকে। আনহাতে ধনীক শ্রেণীয়ে কল্যাব লগত বুজন পরিমাণৰ
সা- সম্পত্তি, মাটি-বাৰী, গাড়ী দিয়াৰ ব্যৱস্থাই অচিৰেই ঘোৰুক প্ৰথাৰ দৰে ঘৃণনীয় ব্যৱস্থা
প্ৰচলন ঘটোৱাৰ সন্তোৱনা আছে। এনেদৰে বিৰুদ্ধে চাকনৈয়াত পুৰণি লোকচাৰ কিছু পৰিৰুচন
হ'লেও টাই-খামতি সমাজত পূৰ্বৰ বহু পৰম্পৰাক সাৱটি বিবাহ অনুষ্ঠান এক পৰিত্ব সামাজিক
অনুষ্ঠান হিচাবে পৰিগণিত হৈ আছে।

সহায়ক গ্রন্থপঞ্জী :

অসমীয়া

কায়স্ত, পুতলী। সম্পা। অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয় বিবাহ পদ্ধতি। গুৱাহাটীঃ শতদল, ২০০৭।

মুদ্রিত।

গোহাঁই, পেইম, থি। সম্পা। জনজাতি সৌৰভ। ডিগড়ঃ জনজাতি গৱেষণা বিভাগ, সোণোৱাল-
কছাৰী স্বায়ত্ত শাসিত পৰিষদ, ২০০৯। মুদ্রিত।

দাস, নাৰায়ণ। ৰাজবংশী, পৰমানন্দ। সম্পা। অসমৰ সংস্কৃতি কোষ। গুৱাহাটীঃ জ্যোতি
প্ৰকাশন, ২০০৯। মুদ্রিত।

ইংৰাজী :

Dalton. E.T. *Descriptive Ethnology of Bengal*, Calcutta, 1872.

Gogoi, Lila (Comp.). *The Tai Khamtis of North-East India*. Omson
: 1989. Print.

Gogoi, Puspadhar. *Tai of North-East India*. Dhemaji, 1996. Print.

Mantche, C. *History and Culture of the Tai-Khamtis*. Aayu
Publications, 2020. Print.

Mibang, Tamo & Behera, M.C. Ed. *Marriage and Culture-
Reflection from Tribal Societies of Arunachal Pradesh*.
Delhi : A Mittal Publication, 2006. Print.

Sarkar, Jayanta. *Society, Culture and Ecological Adaptation among
three tribes of Arunachal Pradesh*. Calcutta, 1987. Print.

Sharmah Thakur, G.C. *The Plains Tribes of Lakhimpur, Dibrugarh,
Sibsagar and Nagaon*. Guwahati : Tribal Research Institute,
Govt. of Assam, 1972. Print.

Subba, T.B. & Sharmah Thakur, G.C. *The Anthropology of North-
East India*, Orient Longman, 2004. Print.

Terwiel, B. J. *The Tai of Assam and Ancient Tai Ritual : Vol-I ,
Gaya* : Centre for South Asian Studies, 1980. Print.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 142-148

A Comparative Study Of Environmental Awareness Among Rural And Urban School Going Adolescents of Kamrup District

Dr. Ranju Medhi

Associate professor & HOD of education

Arya Vidyapeeth College, Ghy-16, Assam

e-mail : ranjumedhi2@gmail.com

Abstract:

The present study is an attempt to examine a comparative study of environmental awareness among rural and urban school going adolescents of Kamrup District in relation to gender. Descriptive survey method and simple random sampling technique was used for the present study. The sample consisted of 120 school going adolescents out of which 60 were rural & 60 were urban. The Investigator has used self-structured standardized data gathering tools for collecting the data. To test the hypotheses, appropriate statistical technique has been used. The self structured questionnaire was used as a tool. Findings of the study are that there exists no significant difference in environmental awareness of rural and urban school going students. It was further found that there exists no significant difference in environmental awareness of rural boys and urban boys..

Key words: Environmental Awareness, Gender, School going adolescents.

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 142

1. Introduction:

Environmental Education is a process of recognizing values and clarifying concepts in order to develop skills and added tools necessary to understand and appreciate the inter-relationship among man, his culture and his bio-physical surrounding. It creates an overall perspective, which acknowledges the fact that natural environment and man-made environment are interdependent. The perspective should consider the environment in its totality and should be a continuous lifelong process beginning at the pre-school level and continuing through all stages. The environmental education should be inter-disciplinary and examine major environmental issues from local, national and international points of view. It should utilize various educational approaches to teach and learn about and from the environment with stress on practical activities and first-hand experience. It is through this process of education that people can be sensitized about the environmental issues.

In the modern era of technology and development and with the progress of industrialization, urbanization and adoption of modern technologies in agriculture, environmental problems have become a concerning issue for human society. By considering the importance of environmental conservation, most developed countries also have included the issue of environmental protection in their political agenda. Environmental Education acts as an indispensable tool in the battle against the degradation of living environment. It has an appeal to launch an International Environmental Education Program (United Nations, 1972). Along with the adoption of modern eco-friendly technologies to minimize the stress of human activities on environment, for the protection and conservation of the environment of the globe, Environmental Education plays an important role. The Supreme Court bench had issued an order on November 22, 1991 to all states governments, and to State Education Boards, to make environmental education, a compulsory subject (India times, 2003). The Supreme Court issued notice to some of the country's key educational bodies and State Governments for negligence in the implementation process of environment as a compulsory subject. The Supreme Court inter alia, directed the NCERT to take appropriate steps to prescribe a course on environment and to consider the feasibility of making environment a compulsory subject at the school level. In pursuance of this, the NCERT framed the syllabus and incorporated Environment Education as compulsory subject from IXth to XIIth standards. Considering the work load for teaching this compulsory subject of Environment Education, prescribed qualifications for the teacher to teach the Environmental Education in school, two lectures per week for

this subject and no need of a separate qualified teacher from the principle subject (i.e; Environmental Science) were adopted. Teachers with the right attitude and a will to equip the future generations to enable them imbibe the virtues of sustainable development are to take lead.

2. Significance of the study :

Environmental awareness, no doubt, develops the understanding and spirit of competence of recognize environmental resources and the inter dependence between biotic and abiotic components of the environment. Many of the environmental lovers are eagerly conscious that awareness should percolate to all section of the society. So that people will realize their responsibility towards environment and its allied problems. Environmental awareness should aim at realization of problem and subsequent change in knowledge, feeling and behaviour of the people. Keeping in view, the discussion made in the above, the investigator made an attempt to study the awareness of the school-going adolescents of Kamrup district towards environment. "The destiny of India is being shaped in her class room" reported by Kothari commission 1964-66. Youth can be called the torch-bearer of fixture society. Society is always waiting for them. The present study is important for the awareness and protection of natural resources from manmade disaster. School-going adolescents are the part and parcel of the environment. Today's youth are the future citizen of the society. Therefore the youth of a country has a very vital role to play in protecting & safeguarding the environment. Both urban and rural school-going adolescents can work as an instigator and initiator of various awareness program related to 'Environmental Protection'.

3. Statement of the Problem:

A Comparative Study Of Environmental Awareness Among Rural And Urban School Going Adolescents Of Kamrup District

4. Objectives of the Study:

The main objective of the study is to compare the level of environment awareness among the school going adolescents of Urban and Rural Schools of Kamrup district.

5. Hypotheses:

The Hypotheses formulated for the present study are as following:

1. There is no significant difference between the Environmental awareness of urban and rural school going adolescents of Kamrup district.
2. There is no significant difference between the Environmental awareness of girls of urban and rural school going adolescents of Kamrup district.
3. There is significant difference between the Environmental

awareness of boys of Urban and rural school school going adolescents of Kamrup district.

6.Delimitations of the Present Study:

In view of time constraint, the present study was delimited in the following aspects:

1. The study was restricted class VII to XII only.
2. The study was delimited to 120 school going adolescents only.
3. The study was restricted to Kamrup district only.

7.Methodology of Study:

Method

Descriptive survey method is applied for the collection of data. The data is collected by random sampling.

Sample of the study

The sample for the study consisted of 120 school going students of both the sexes and belonged to both rural and urban schools of Kamrup District. Data were collected from six secondary and HS schools of Kamrup district. Three from rural and three from urban secondary schools were taken for carrying out the present investigation

Tools used in the Study

The investigator himself prepared a set of questionnaire containing questions form various dimensions of environment. A total of one hundred objective type questions were prepared, but after the standardization of the tool, finally, a set of forty questions pertaining to various dimensions of environment and its related problems were selected in the form of a set of questionnaire.

Statistical techniques used in the present Study

The investigator himself constructed a well standardized tool for measuring the awareness of school going adolescents towards environmental awareness. Mean, Standard deviation and 't' test were the statistical techniques used for carrying out the analysis and interpretation of the data collected.

8. Data Analysis and Interpretation:

Table-1:

Distribution of Number, Mean, Standard Deviation, , 't' Ratio and significance level of environmental awareness score of urban and rural school students

Gender	N	Mean	Std deviation	t	Level of significance
Urban	60	25.5	40.96	0.46	Not Significant
Rural	60	22.7	22.56		

Interpretation of table 1:

It is observed that, mean scores of Urban and rural student are 25.5 and 22.7 respectively . the critical ratio between the two groups comes out to be 0.46 which is not significant at 0.05 level. It indicates that Urban and Rural student has similar awareness regarding the Environmental.Thus, it can be concluded that there is no significant difference between urban and rural respondents.

Table-2:

Distribution of Number, Mean, Standard Deviation, 't' Ratio and significance level of environmental awareness score of Urban and rural girls student

Gender	N	Mean	Std deviation	t	Level of significance
Urban girls'	30	28.14	6.54	0.86	Not Significant
Rural girls'	30	26.84	5.25		

Interpretation of table 2:

It is observed that, mean scores of Urban and rural girls are 28.14 and 26. 84 respectively. the critical ratio between the two groups comes out to be 0.86 which is not significant at 0.05 level. It indicates that Urban and rural girls has similar awareness regarding the Environment.Thus, it can be concluded that there is no significant difference between urban and rural respondents

Table-3:

Distribution of Number, Mean, Standard Deviation, , 't' Ratio and significance level of environmental awareness score of Urban and rural boy's student

Gender	N	Mean	Std deviation	t	Level of significance
Urban boy's	30	19.45	5.60	1.69	Not Significant
Rural boy's	30	17.25	4.45		

Interpretation of table 3:

It is observed that, mean scores of Urban and rural Boys are 19.45 and 17.25 respectively. the critical ratio between the two groups comes out to be 1.69 which is not significant at 0.05 level. It indicates that Urban and rural boys has similar awareness regarding the Environmental.

9. Conclusion:

The statistical analysis of data present in table helped in testing the various hypotheses formulated to realize the objectives of study and concluded that there was no significant difference in Environmental awareness of Urban and rural boys and girls.Hence we can conclude that the knowledge of the Environment is very necessary for all the individuals for the sake of the nature and survival of the universe. All the students of

all the levels should have knowledge regarding environmental awareness. The work reported here is done on a small scale basis in the urban and rural schools of Kamrup district. The data from a broader field area, would give more precise and multifaceted conclusion from the data analysis. Also due to the limited period of the survey study all the scientific steps is not fulfilled. However the present study gives an idea about the gender based view of school students regarding environment related issues. It is also evident that the involvement of the students of the schools is very much required to combat in different environmental issues and problems to make the environment healthy and also to make stable ecosystem for sustainable development. In such situation teachers can play an important role in educating their students about environment which is possible only when the teachers themselves have the necessary level of environmental awareness, for this purpose, the government should introduce and enrich environmental education programmes in both in-service and pre service teacher programmers. Various co-curricular activities in schools may be encouraged to help in developing student's environmental awareness. There is urgent need to organize and conduct educational programme, Group discussions in school in all the classes should focus on environmental issues.

10.Educational implications:

To achieve a good quality of life on earth for all living beings, it is essential to educate humankind and spread awareness about environment and sustainable development. Teacher is an effective tool in this regard. If the teacher is aware only then s/he can make the students aware about the environmental issues, their effects and solutions and can imbibe in them environmental ethics. The teachers themselves can explore environmental issues and their solutions; can also do a lot of readings with the help of information technology to increase their knowledge about global and local environmental concepts. The government must restructure and enrich both inservice and pre- service teacher education programmes with environmental awareness activities. More and more lectures, seminars, courses, debates, declamations, posters and painting, essay writing competitions, innovation from disposed items, or reciting environment related poetry, celebrating environmental days or week can be introduced in this regard.

Acknowledgement:

The author is thankful to the Arya Vidyapeeth College, Ghy for granting(Ref. No.AVC/R.C/2021/2100 dated 01/04/2021) financial support for carry on this Institutional Research Project.

References:R

- Kumar Rajive, Malti and Narendra r. (2011): Environmental Awareness among SeniorSecondary School Students. Indian J. Env. Edu.11: 27-32
- Koul. L. (2002). Methodology of Educational Research, New Delhi: Vikas publishing house pvt.ltd. pp. 102-105.
- Prajapat, M.B., 1996. “A study of the effect of programmes developing awareness towards environment among the pupils of standard ninth in Gandhinagar”. Gujarat, PhD Thesis,
- Rou, S., (1995). A study of the awareness and attitude of teachers and students of high schools toward environmental education in Jabalpur district, Ph.D. Thesis, Ani Durgavati Vishwavidyalaya, Indian Edu. Abstract, 1, Section 24, 62.
- Sengupta et al.(2010): Environmental Awareness and Environment Related Behaviour of Twelfth Grade Students in Kolkata: Effects of Stream and Gender, *Anwesa*, Vol. 5 : 1 – 8, January 2010
- Shahnawaj, N. (1990). “Environmental awareness and environmental attitude of secondary and higher secondary school teachers and students”. PhD Thesis, University of Rajasthan. Fifth Survey of Education Research, 2. Section 33, 1759.
- Sharma R.A. (2015). Environmental Education, R Lall Book Depot, New Delhi
- Shobeiri, S.M., 2007. “A Comparative study of environmental awareness and attitude of teacher and students of secondary schools in India and Iran”. PhD Thesis, Department of Education. University of Mysore, India.
- Tiwari, M., Khulbe K., Tiwari A., 2007: Environmental Studies. I.K. International, New Delhi.
- Tripathi, M.P., 2000. A comparative study of environmental awareness of students studying in central schools and other schools at 10+2 level in Uttar Pradesh. National Journal Edu. VI (1), 47-51.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 149-156

Women's Work, Occupations and Prevalent Mentalities Revisiting the British Census Reports on Assam

Barnali Kakati

Assistant Professor, Department of History, Kaliabor College

email id: barnaleekakati@gmail.com

Abstract

The paper attempts to understand ways in which gendered ideologies and remuneratively defined economic activities in British census enumerations combined simultaneously to produce women's work in Assam as invisible. In economic and demographic enquiries, apart from showing the numbers of women under a particular occupational heading not much study have focus on understanding the inherent bias. In this backdrop, a study on colonial census commentaries, attitudes and bias on woman's work has been undertaken. As such, this paper argues that the negative attitude towards women's work underpinned the reconstruction of women identity in Assam, and highlights the contribution of colonial administrators and local enumerators in this process.

Keywords: Census, Occupation, Gender Ideologies, Women's Work

Introduction

Primarily serving as 'policy apparatus' (Appadurai, 1993: 320) of the British Indian Government, the decennial Census Reports provide insight into an assortment of convolutions of the period. Considering that these enumerating projects have major consequences, significantly in 'recording women's role in the economy' (Krishnaraj, 1990: 2663) a survey of these records, it is argued, shall assist in discerning contemporary attitudes towards women's work in Assam. To begin with, the chapters on occupation in the Census Reports of Assam (1881-1931), divulge considerable bias

while classifying and quantifying women's work. In this context the Census Report of 1931, observed:

'In the Brahmaputra valley most women work as hard as the men at the time of the transplantation of the rice seedlings from the nurseries into the *pathars* or fields and also at the time of harvesting. These women cannot be called earners as they get no wages for their work.' (122)

The above statement in Census Report, 1931 is significant in so far as it directly counters the sagacity of the census-makers in defining women's work. The distinction of actual worker and supporting hands in census enquiries indicate quite clearly a beginning of change in attitude towards work constituting an interesting aspect in the debate of enumerating women's work. To start with were the ever changing instructions for enumeration shaped by the prevalent mentalities on women, social status and morality concerns. The following section delves into the scholarship about these debates.

Although the importance of women's day to day activities in any economic structure can hardly be overstated, studies argue that in many regards it has remained underrated. Critical studies focusing on the projection of women's work in a transition economy foreground the presence of 'narrow perspective in the Victorian census records of England and Wales' (Higgs & Wilkinson, 2016: 20), in colonial Burma (Kumar, 2006: 393); and persistent disregard of women's unwaged contributions. Feminist historians have long problematized the method of defining and quantifying women's work in household unit of production in Census enumerations, such as Nancy Folbre and Marjorie Abel, 1989 criticizing the 'gainful occupation concept' (546) as devaluating women's non-market work. The Victorian censuses in England have been criticized as problematic for understanding women work due to underreporting and enumerator's biases which led to gendered segregation of employment (Higgs and Wilkinson, 2016: 21). These authors added to a growing body of affirmation and argumentation about women's in(visibility) in the extensive debates around census enumerations.

Drawing on these researches, we argue that the power structures and struggles within a family extend beyond the personal - to the social and the political, in the process of census enumeration. The studies affirmed that Census Reports could not avoid falling into the trap of 'subjective' socio-cultural forces of patriarchy. However, census records are considered critical in understanding social practices, gender ideologies and political views and values of the period. Notwithstanding such claims, few studies have so far directly utilized the census data for developing an understanding of

women's work and enquire how gender inequality is inextricably intertwined with the prevalent mentalities in colonial Assam.

Area of Research

This study is focused on and limited to understanding women work in the colonial province of Assam from enumeration perspective.

Objective

The objective of this study is to understand:

- i. the ways in which census definitions of work contributed in refusing women even the limited visibility granted to men and,
- ii. the discursive practices that produced that invisibility and to locate the contexts in which such discourses are embedded.

Methodology

This is an analytical study based on gender theories and secondary data sources. The secondary sources include Census of India, Assam reports and colonial vernaculars.

Result and Discussion

In Assam, weaving has been an established occupation of women. The Census Report, 1921 mentions the existence of 'an average of nearly one loom to every two occupied houses' in the Brahmaputra valley (174). Although woven goods were basically for domestic consumption, the Report informs us that the housewife-weaver 'often produce enough surplus to pay the family's land revenue' (174). Also a large per cent of the entire female population of the province worked at some occupation other than the standard obligations of a housewife like cultivators, tea and cottage industries (Census Report, 1921: 178). Yet, to one's surprise, most Census superintendents in the province affirmed the dissonance between the empirical data and the social reality on women work. A common assumption underlying this disparity has been the predisposition of the enumerators and separate and shifting directives in successive censuses for classifying and enumerating women's work. To understand the difficulty of enumerating women work based on classification scheme the accompanying segment briefly delves into the instructions and classification schemes therein.

Defining women's work

Instructions for occupational enumeration were based on standardized classifications which are by large limited. Conditional instructions accompanying the system of collection and compilation of data, with inherent weakness and contradictions as noted by census superintendents throws a flood of light on the 'prevailing mentalities' as well. In a section called

‘Instruction for Enumerators (A.-Preliminary Record of Entries)’ included in the introductory chapter of the Census Report of 1881, one comes across the following set of guidelines prescribed for enumerating women’s work:

“Women who follow the occupation of their husband or their family, such as working in the fields, weaving, &c., should be shown as agriculturists, weavers &c., like the husband or the head of the house. Those who are chiefly employed in domestic work, such as looking after the house and children, cooking &c., should have no entry made against them.” (18)

The extract affirms the presence of the distinctive notion of domestic/informal work and formal work. This was the immediate standard by which the faulty organization of occupation has been perceived. A decade later, in 1891 the enumerators were instructed to enter the occupation or means of livelihood of every person, and to add the word ‘dependent’ whenever the individual in question did not actually work at the occupation shown against his or her name. Similarly the Census Report of 1901 states;

“Women who did not work out of doors, but restricted themselves to house-hold work should be treated as dependents.” (161)

Such definition of work followed inevitably from the institution of commercial economy where labour became commodity and unwaged labour ceased to be a standard of worth. Now that the old social relations in production are being replaced with the introduction of new tax system and tea economy, this notably affected the meaning and practice of work.

In Census Report, 1931 the concept of ‘working dependent’ was introduced laying down that dependents that assist in the work of the family and contribute to its support without actually earning wages should be shown as dependents, but their occupation should be shown in the column of working dependent. As a result of this alteration in the definition of the earner the number of the women earners in Assam decreased by nearly 600,000. (118)

The changing definitions over a period reveals how outlook on women’s contribution to unwaged work gradually shifted from productive to residual, just supporting in nature. In this connection, the Census Superintendent, 1931 observed that while statistics showing the strength of an occupational category demonstrated a continuous decline in women participation in economy a sociological glance counter the specifics:

‘A cultivator’s wife in Assam has generally so many occupations that it is almost impossible to say: which is her principal one: ... (but) From the enumerators’ point of view it was generally a “blank”.’ (116)

Interestingly, by weird rationale none of the reports contain separate instruction for enumerating the irregular and seasonal economic activities of men. In this connection, the Census Report of 1931 mention “an adult male earner was not particularly defined in the census schedule and in the case of Hindu joint families this gave rise to confusion as the general idea of most enumerators was that the head of the family alone was the earner and all the rest dependents, and learned arguments based on Hindu laws were frequently brought forward in support” (115). This seems to suggest that the census bureau did not invent the assumptions regarding gainful occupations, but simply adopted the concept already prevalent. Discordance in definition induced by government interventions, individual idiosyncrasies and existing ‘mental difficulty’ (Census Report, 1911: 152) of the local enumerators constituted a significant factor in inducing invisibility of women in the census figures. In matter of production the emphasis on women’s non-commercial and private nature of work, it is argued; result in the formation of the ideology of domesticity, which subsequently shape gender identities.

Often Census Reports in purpose of pragmatic use have served as significant source for understanding general attitudes towards women work. These records apart from other concerns reflect the intensity of particular social attitude in Assam. The next section maps the visibility of women’s work in the Census Reports pertaining to colonial Assam and the general attitude affecting it.

Visibility of women’s work and attitude towards it

In 1881 census, 32.8 per cent of the women population have returned themselves as following some occupation of which 91 per cent returned as engaged in agricultural work or receive an income from land. In 1901 census, a total of 1,073,776 women in the Province have been returned as actual workers (168) in as many as twenty four categories, in 1911 there were 412 female workers to 1000 males, and almost the entire lot was engaged in agricultural activities. The field labourers or temporary hands who are engaged at harvest times are mostly women, there being nearly 15 female workers to every male and amongst the tea garden workers the proportion is nearly equal. Other occupations much affected by women are weaving; fish selling, grain dealing, rice pounding, selling vegetables and grocery, distillation, pot making and selling and basket making. While the migrant women in tea industry added to the labour force in Assam.

In 1921, enumeration reveals a significant decline in the percentage of women worker in ceramics (0.41 per cent), basket, mat-making and thatching (84.05 per cent) and a 5.8 per cent increase in textile since 1911 (Census Report, 1921: 178). The proportionate figures in the Census Report, 1931

reveals the gendered division of earners, working dependant, and nonworking dependents as 274 male to 61 female, 46 male to 71 female and 203 male to 345 female respectively. Obviously the percentage of male earner was 2.13 per cent higher than female, while 0.25 per cent and 1.42 per cent lesser in the later categories. These figures, however, warns the Census superintendent, must be accepted with “considerable caution as enumerators in different districts and indeed in the same district had different ideas on the subject of whether a woman or child did anything which could be called work” (119).

In a structural setting where cultural or ideological negotiation take place among various public, gendered opposition between the categories of ‘public women’ and ‘virtue’ became an essential ingredient for social validation among a section of Assamese population. In 1886, Assam’s first foreign trained engineer Bolinarayan Bora writes in an essay entitled *Tirutar Bon Ki?* (What is the duty of women?), that women’s real duty is to look after the household and not venturing into the male sphere or what he calls as *munihor bon*. (cf. Chowdhury, 67) Such ideas were widely held among the enumerators and the enumerated, both happening to be overwhelmingly male and had considerable effect on perception of women’s unpaid work. Arguably this led to undercounting or wilful misclassification of women who worked and traded as ‘unoccupied’. The Census Reports and vernacular texts, therefore, coalesced to reproduce the women socially, politically and culturally contributing considerably in making her visible or invisible.

The variation in the women work-force also depended largely on the social profile of the community illustrating considerable socio-economic undercurrents in British Assam. In Assam certain occupations remained dominant by women like ceramics and weaving. Ceramic has been predominantly a female occupation due to the customary prevalence of the *Hira* caste. Trading by women, however, as the Census Report, 1921 affirm ‘is generally looked down upon unless sanctioned by caste rules or customs’ (178). In this backdrop, the following section of the essay contends that ‘hardening of caste boundaries’ (Sengupta & Bharadwaj, 2019: 19) have considerably influenced attitudes towards women’s work.

As part of desire for upward mobility, writes Jayeeta Sharma, the male *Kaibarta* publicists evinced a new hostility to women’s labour and public activity claiming that women who worked outside the household stigmatized the entire caste and even the Assamese nation (2011: 216). Fish selling continues to be an occupation of both the male and the female, but its practice by women has been interdicted in many places by the *Nadiyals* and *Kaibarta* caste leaders; in consequence there is a descent in the number of women returned under this trade (Census Report, 1921: 146, 178). Historian

Haliram Dhekial Phukan in his *Assam Buranji* chronicle was critical of the ‘tradition’ of women of all caste weaving in Assam considering the tradition as ‘major drawback of the Assamese society’ (1962: 90). In the Surma Valley, the Census Report, 1921 reveal that women of the *Namasudra*, *Patni* and *Mali* castes were not allowed to work in the fields freely as before and a movement by the Manipuris to stop their women going to the market started in Cachar (179). In the Surma Valley it is not generally considered respectable for women to work in the fields and one of the first steps in the social progress of a caste in that valley is to stop the women folk from helping in the field (Census Report, 1931: 122).

The occupation of silk worm rearing became ‘degrading’ due, according to the Provincial Banking Committee in 1929, to ‘social disapproval’ (cf. Census Report, 1931: 125). Census reports mention that while Assamese widows at times wove commercially but the married and unmarried ones don’t. A part of this movement has been recognized as the struggle for social uplift and the feeling of anxiety of being disgraced among the men. With a solidifying line drawn between the higher and the lower grades of society, due to distinctions of caste or race, the women from the lower section were generally returned as workers during enumeration, although women in many of the higher classes may be similarly engaged in various occupations.

Conclusion

Arguably therefore, in the light of empirical evidence and the social framework in which women operate, the widespread existence of the dependent women is a myth. For want of reliable empirical data it is difficult to figure out, but undoubtedly in a patriarchal social structure the women had little leisure. One cannot deny that women significantly contributed to family earning. The deliberate omission of adult females is attributed to a multiple cause operative among certain classes or within certain tracts and for want of proper definition. As such gender and caste ideologies can be argued as determining in bringing in to or forcing out the women of work. Owing to the tapered lens used in screening, women’s work is ignored as piecemeal, sporadic and hard to process. This combination of disregard, and negative allusions overtime consolidated a picture of women as invisible, or simply unproductive in the Census imaginary, rupturing a relationship sustained through years of mutual co-operation.

References

- Allen, B. C. *Census of India, 1901, Assam*. Vol. IV. Part I. – Report, Shillong, 1902.

- Appadurai, Arjun. "Number in the Colonial Imagination," *Orientalism and the Postcolonial Predicament Perspectives on South Asia*. Eds. Carol A. Breckenridge and Peter van der Veer. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1993. 314-339.
- Bourdillon, J.A. *Report on the Census of Assam, 1881*. Calcutta, 1882.
- Chowdhury, Prosenit. *Samaj Sanskriti Etihash*. Guwahati: Publication Board Assam, 2007.
- Dhekial Phukan, H. "Assam Buranji," Ed. J. M. Bhattacharya. Gauhati: Mokshada Pustakalay, 1962.
- England, Paula., Herbert, Melissa S., Kilbourne, Barbara S., Reid, Lori L., & Megdal Lori M. "The gendered valuation of occupations and skills: Earning in 1980 census occupations," *Social Forces* 73.1, 1994: 65-100.
- Gait, E.A. *Census of India, 1891, Assam*. Report. Vol. I. Shillong, 1892.
- Higgs, Edward and Amanda Wilkinson. "Women, Occupations and Work in the Victorian Censuses Revisited," *History Workshop Journal* 81.1, 2016: 17-38.
- Humphries, Jane & Sarasúa Carmen. "Off the Record: Reconstructing Women's Labor Force Participation in the European Past," *Feminist Economics* 18.4, 2012: 39-67.
- Krishnaraj, Maithreyi "Women's Work in Indian Census Beginnings of Change," *Economic and Political Weekly* 25.48/49, 1990: 2663-2672.
- Kumar, M Satish. "The Census and Women's Work in Rangoon, 1872-1931," *Journal of Historical Geography* 32, 2006: 377-397.
- Lloyd, G.T. *Census of India, 1921, Assam*. Vol. III. Part I. – Report, Shillong, 1923.
- McGeevor, Sophie. "How well did the nineteenth century census record women's 'regular' employment in England and Wales? A case study of Hertfordshire in 1851," *The History of the Family*, 19.4, 2014: 489-512
- McSwiney, J. *Census of India, 1911, Assam*. Vol. III. Part I. – Report, Shillong, 1912.
- Mullan, C. S. *Census of India, 1931, Assam*. Vol. III. Part I. – Report, Shillong, 1932.
- Sengupta. Madhumita & Jahnu Bharadwaj. "Caste Census and the Impact of Colonial Sociology in British Assam," *Asian Ethnicity* 2019. DOI: 10.1080/14631369.2019.1709802
- Sharma, Jayeeta. *Empire's Garden: Assam and the Making of India*. Durham & London: Duke University Press, 2011

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 157-166

Women Characters in Temsula Ao's *These Hills Called Home: Stories from a War Zone*

Dr. L.X. Polin Hazarika

Asstt. Professor, Deptt. of English,
HCDG College, Nitaipukhuri, Sivasagar

Abstract

Indian writing in English from the Northeast is a new evolving literature. Male are the decision makers in any patriarchal society. Naga society is no exception from this tradition. Similar to any other society, in Naga society also woman is expected to be subordinate to the males of the family. In such a society during the time of insurgency the sufferings of women are beyond imagination. Sometimes, in absence of husbands who were either joined in the militant groups or arrested by the armed forces, wives have not only to play the role of caregivers, but also bear the economic burden of the family. They have to look after the children, elderly parents, manage food and also have work for money. Temsula Ao, a renowned writer from the Northeast region of India has attempted to depict the pains and sufferings of women from Nagaland in her short story collection These Hill Called Home: Stories from a War Zone. The present paper aims analysis of the depiction of women's suffering as depicted in Ao's These Hill Called Home: Stories from a War Zone.

Keywords: Northeast India, Naga society, women, victimization, patriarchy.

1.0 Introduction:

The Northeast part of India is distinguished from rest of India not only geographically but also culturally. The eight states viz. Arunachal

Pradesh, Assam, Meghalaya, Nagaland, Tripura and Sikkim are covered with the umbrella term northeast. The region is a hotspot of various ethnic groups marked by distinct culture and tradition of their own. The northeast India covers an area of 7.9% of India's total geographical area. The region shares international border with Myanmar, China, Nepal, Bhutan and Bangladesh. The region is also a store-house of more than two hundred languages and dialects spoken by as many ethnic groups which are belonged to five distinct language family viz. Indo-Aryan, Indo-European, Sino-Tibetan, Austroasiatic and Tai-Kadai. The rich-biodiversity and ethnic diversity of the region has presently attracted both national and international tourists.

The northeast region is also one of the most conflict prone areas of the country. Since independence, the region has been witnessing conflicts. The post-independent period of this region is marked by bloodshed and havoc. The geographical aloofness from the mainland India which has compelled the northerners to feel alienated is couple with cultural alienation and ethnic subjugation. Moreover, there is perception of exploitation of the rich natural resources by the centre, which is often termed as neocolonialism and is marked as the most distinct reason of poor development indices. This Otherness and neglect from the centre felt by the northerners resulted several conflicts demanding separate identities. It also accelerated the emergence of armed insurgence groups like ULFA in Assam, NLFT in Tripura, NDFB in Assam (Bodoland), NSCN (Nagaland), and many more. In Nagaland, refusal of the Indian authority is the reason of conflict. Undoubtedly such conflicts have been affecting the socio-economic situation of these states. In order to control the situations the Indian government had to deploy special armed forces. A number of oppressive laws such as the Terrorist and Disruptive Activities Prevention Act 1958, National Security Act 1980, Unlawful Activities Prevention Act 1967 and the Armed Forces (Special Powers) Act 1958 were imposed in the region. In such situation violation of human rights had become common in spite of implementing several human rights protection acts. The atrocities suffered by the people of the Northeastern region in the name of maintaining law and order is unfathomable. Especially in Nagaland state which is considered as the 'epicenter' of insurgency the sufferings of common people is beyond anyone's imagination.

1.1 Aims and Objectives

Temsula Ao's *These Hills Called Home: Stories from a Warzone* explores the fifth and sixth decade of the nineties when Nagaland was

going through political disturbances. In most of the stories included in the collection the women characters are portrayed under this socio-political background with a view to uncover their untold sufferings. This paper attempts to explore these women characters and to analyze the vulnerability they have gone through.

1.2 Area of Research

Temsula Ao is simultaneously a poet and short story writer. The area of her creative work is vast and diverse. however, in this paper only her short story collection *These Hills Called Home: Stories from a Warzone* has been selected to analyze the women characters.

1.3. Methodology

Temsula Ao's short story collection *These Hills Called Home: Stories from a Warzone* is a portrayal of the real and living condition of the people of the region to which the author belongs. Specially the author brings into light the untold stories of women who had gone through upheavals of the period. To study the women characters in this paper analytical method has been adopted. The data has been collected from secondary sources.

2.0 Indian Writing in English from the Northeast

The term Northeast entered the Indian lexicon only in 1971. However, during the colonial period the region was referred to as northeast for administrative convenience. Bringing all the eight states under an umbrella term does not meant homogeny in their culture and literature. Rather, there are more diversity than homogeneity in all these eight states. Each state has its unique ethnic identity and tradition. It is an “external” point of view rather than ‘internal’. Besides that, there is a general unwillingness regarding the use of the term ‘northeast’ as it creates a binary, suggesting the existence of a ‘centre’. The above two arguments justify the opposition of many local inhabitants as well as writers against the use of the term.

The English language was introduced to the people of this region as a medium of intellect like in the rest of India. The Christian missionaries initiated establishing schools in the region and played a vital role in the spread of English language. Along with the changes in society a paradigm shift in social status of women and women’s education has also been noticed. However, Indian writing in English from northeast is a new evolving literature. Hence, it may be too early to discuss about a tradition of literature produced originally in English from this region. Nevertheless, the writers of Indian writing in English from the northeast share a few common grounds which distinguish them from the mainstream writers. Most of them are found free from the haunting disease of capturing the whole of sub continental

reality (Rushdie, 1995). They are rooted in the respective social and cultural backgrounds to which they belong. Politics, marginality, identity, home, nationhood, and memory are frequently treated subjects by the writers of Indian writing in English from the northeast. The turbulent times that northeast has gone through during insurgency, counter-insurgency periods and ethnic clashes encourage the writers of the region to question centre-politics, marginality and alienation.

Similarly, the women writings of this region has established itself as a distinct sub-genre. Women writers from Northeast are exploring a rightful depiction of the identity crisis facing by the women of this region and their journey from powerlessness to empowerment. Especially, fictions and short-fictions are entirely based upon the various issues this particular land has been experiencing. The culture, life and ways of thinking of the region have found a global voice for the first time. However, it does not suggest that women experiences have never been articulated in literature of this region. It is important to note that the regional literature of each north-eastern states of India has a rich-literary tradition. Infact, Assam and Manipur have such instances of oral literature, which date back to centuries. But, a global voice speaking entirely about women's perception of politics, marginality, identity crisis, regional conflicts, and violence has been emerged up only with women writers of Indian English writing from the northeast. Many of these women writers such as Mamang Dai, Temsula Ao, Mitra Phukan, Easterine Iralu, Jahnavi Barua, Shruti Mala Duara and Janice Pariat have already established themselves in the global literature. Temsula Ao, among these women writers is a prominent writer from Nagaland and a folklorist and an authority on Ao Naga culture. Her *These Hill Called Home*, a collection of short stories was published in 2006. All the stories included in this collection are set in the nineteen fifties and sixties when the Naga rebellion was at its height. These ten stories reveal the real and living picture of the region, people of which are hitherto marginalized in every other way.

3.0 Status of Naga Women in Naga Society

The Naga people are warriors by nature. In fact, the word 'Naga' itself suggests warriors. They belong broadly to the Mongoloid racial group. However, like any other Naga society is a patriarchal and patrilineal society. The father is the head of the family and he represents the family in certain social and religious rituals. On the other hand, Naga society has distinct and well-defined rules for women. After marriage daughter leaves her maternal clan and joins a new clan. The Naga society demands subordination and complete obedience from women. They are bind by the traditional

customary laws. Chastity towards husband and devotion towards the household matters are expected. It is important to note in this context that there are 14 Naga tribes live in Nagaland and the societal rules for a woman are vary from one tribe to other (Jamir, 2004). In a traditional Ao society women are respected and highly esteemed, but their freedom is restricted to certain defined areas. In the traditional administrative body Putu Menden of Ao Naga society also women could not be members or participate in policy making matters (Jamir, 2004). However, change of society from traditional to modernity has brought a paradigm shift to attitudes towards women. Now a days the roles of women are changing. Whereas in the old system women were not allowed to even take part in political matters, new democracy has offered equal political opportunity to women also. The economic conditions of women has also been changing. Nevertheless, the traditional ‘benevolent subordination’ role of woman can never be eradicated so easily.

Since the stories of Temsula Ao’s *These Hills Called Home: Stories from War Zone* are based on the most crucial period of the history of Nagaland, when the state had gone through bloodshed and turmoil the issue of insurgency and anti-insurgency cannot be overlooked. Similarly, it is equally important to encompass the role and impact upon women of such insurgency and anti-insurgency activities into our discussion. Since the independence of India Nagaland has been demanding independence. Even Angami Zapu Phizo led a delegation to Delhi in 1947 and met Mahatma Gandhi to claim Nagaland’s independence. When in 1956, Phizo finally declared independence the government of India deploy military troops in Khonoma. Since then the period of bloodshed was started in the land. Sanjoy Hazarika states in “Nagaland: 1,000 Years in a Lifetime”-

Churches were burned, villages were razed, aircraft were used to bomb and harass the Nagas. Women were raped and continue to be molested even these days by troops, nearly forty years after the first shots of the Naga uprising were fired. (Hazarika, 1994)

In “Lest We Forget”, the introduction to her short story collection Ao has also commented “what the stories are trying to say is that in such conflicts, there are no winners, only victims and the results can be measured only in human terms. (Ao, 2006). She has attempted to re-tell those stories from a dreadful past which would otherwise loss in memories. In doing so the author has unveiled a number of untold stories of violence on women during the 60s and 70s of the bygone century. While discussing violence on women Preeti Gill has identified three fronts-i) the state, ii)the militants and iii) the escalating violence from their family itself. (Gill, 2013). Gill has also mentioned about the effect of psychological and emotional trauma

that a woman faces after going through any kind of violence whether it is a rape, abuse or molestation. The one who losses her ‘honour’ finds it extremely difficult to live a normal life. Violence in any form leaves permanent mark on a person’s psychological and emotional part.

4.0 Women Characters in *These Hills Called Home: Stories from a War Zone*

Literature is a mirror to the society. Society finds a true reflection in literature and gets influenced by the ideas dealt with in literature. Hence, one cannot undermine or overlook the society which provides the necessary matter and manner. The plots of all ten stories included in *These Hills Called Home: Stories from a War Zone* are taken from the time of insurgency and counter-insurgency period of Nagaland history. The women characters of the stories are those whose pain has so far gone unmentioned and unacknowledged.

In the first story “The Jungle Major” the woman character Khatila is introduced as the most beautiful girl in the village. Unfortunately, she was married to man, who was not so handsome. Many years passed, but the couple did not have any child. It was that time the entire village had come under the new wave of patriotic fervour. Unfortunately, Khatila’s husband also joined the underground army. Khatila was summoned by the government forces. When she did not any answer the soldiers threatened her. The officer gave her a lascivious look. Since her husband was not around she had turned to be a subject of everyone’s lust. Even the villagers visited her evening asking her to tell Punaba not to visit her. She was left all alone not only by her husband, but also by the villagers.

The story “Soaba” of the collection *These Hills Called Home: Stories from a War Zone* is centred on a character called Soaba and his fatal end in the hands of Boss, an ally of the government. The story is set at the time pick period of insurgency in Nagaland and when the Indian government deployed special army forces to control the situations. The government needed some ‘extra-arms’ who would guide their forces in that alien land. So a group of such people came out willingly to serve the government who were rewarded by the government with vehicles, guns and rations. In the town of Mokokchung such group of guards were known as flying squads. Boss was the leader of one such flying squads. Imtila, the wife of Boss was a simple housewife who remained busy taking care of her husband and children. However, her husband’s changed fortune and lifestyle compelled Imtila to set her domesticated lifestyle aside. She was not allowed to go out without a bodyguard. She couldn’t invite her relatives and friends as before. She was instructed to wear expensive clothes and jewellery while entertaining

the guests assembled at the parties arranged by her husband. She didn't have a choice in life. She was expected to behave according to her husband's wishes. Diversion was brought to her monotonous life by Soaba, who had started living in their compound from a few days ago. She liked watching Soaba playing with sticks and stones all by himself. On the other hand, Boss was becoming impossible to live with. He started ordering women every other day to prove his manliness. Some of those women were either caught forcefully or came willingly. Those who went away tamely were rewarded by the Boss. But those who resisted and questioned the manliness of Boss were mercilessly beaten by his guards. Imtila too couldn't raise her voice, rather she shifted her belongings to another room and started sleeping there. This indifference became more intense when one day overdrunk Boss accidentally killed Soaba. After that very incident Imtila locked herself in a room, refusing to open it to anyone. Though she had been suffering the atrocities of her husband for a long period, the accidental death of Soaba compelled Imtila to become strong and show her protest.

Among all the women characters in the short-story Apeyno from the third story "The Last Song" is the most tragic character. Apenyo was the lead soprano of the village choir group, who lived with her widow mother. She had inherited her love of singing from her late father who died during a teacher-training course in Assam. When she reached her eighteenth birthday her natural beauty increased more. She earned the nickname 'singing beauty' in the village. However, her blissful life did not last long. One day the Indian army entered the village and started a massacre as villagers were supporting the rebel troupes by paying taxes. That day most of the villagers were gathered in the church to celebrate the opening ceremony of the new church building. Apenyo was as usual the lead singer of the choir group. Even when the army marched into the church building Apenyo kept singing with all her strength. The soldiers considered it as an act of defiance. They dragged Apenyo out from the church. They took her to the old church and started satisfying their animal desires one after another. When Apenyo's mother Libeni arrived at the scene and tried to rescue her daughter, she was too raped by the soldiers. Some of the villagers went inside the church to lift the limp bodies of the two women. Fearing that those villagers would tell others about their despicable act he ordered his troupe to kill all of them. Apenyo could not save herself from the atrocities. She and her mother Libeni both had lost their invaluable lives. They tried their best by crying and screaming, but such cries and screams remained unheard.

Women in Naga society are expected to learn traditional art of weaving or any other art form. In the story “The Pot Maker” little Sentila is also expected to learn weaving skill. Such skills bring economic support to the family also. Her mother expects her to learn this skill so that she can contribute to the family earning. But, she wants to learn the art of pot making, which is the traditional skill of her mother and grand-mother. Sentila’s mother on the other hand, did not want to teach her that craft as it brings less money and is also very tiresome. The concern of Sentila’s mother teaching Sentila a craft from which she would earn more money reveals the economic sensibility of a Naga mother. At the same time, the story gives us psychological insight into the complex mother-daughter relationship. While, the story “The Night” reveals the exploitation of single mother in Naga society. In the story “The Night” Imnala becomes pregnant twice outside marriage. She used to be a beautiful, hard-working girl when the first incident was occurred. Imnala was betrayed by her suitor who joined the Naga underground army and refused to acknowledge the girl as his daughter. Four years after she becomes pregnant for the second time. Her father Tekatoba’s business partner Alemba, who is a married man used to come regularly to her house and took the advantage of Imnala’s sickness. The mistake committed once accidentally has become uncontrollable passion for both. But, inevitable happened. After Imnala’s pregnancy is confirmed, Alemba rarely comes to their house. For the second time, Imnala is left all alone. In a patriarchal society where woman alone has to bear the stigma of illegitimate pregnancy no excuses are entertained. Imnala’s mother too recalls the teachings of her mother on the necessity of having a husband- “Remember, in our society a woman must have the protection of a man even if he happens to be blind or lame.” (Ao, 2006, p. 53)

Tinula, a little girl studying a boarding school in faraway Assam from the story “The Journey” reveals before us a realistic picture of the northeast. The arduous journey undertaken by this little girl from her school to home and way back takes one to the poverty ridden and underdeveloped northeast. Towards the end of the story, Ao very skillfully has been exploring psychology and existentialist dilemma of the little girl. On the other hand, “A New Chapter” set on mid-sixties Nagaland gives insights into the efforts of Naga underprivileged people to cope with the new order of life. Merenla is one such poor widow who came into an engagement with Nungsang, representing elite, rich, corrupt politicians. Unfortunately, she was duped by Nungsang. In the story Merenla represents the voice of the suppressed, which finally gathers the power of resistance. Her cleansing ceremony of the house by throwing away the rotten pumpkins symbolizes some kind of

ritual. It also suggests the victory of suppressed people over patriarchal masters.

The stories of *These Hills Called Home: Stories from a War Zone* reveal realistic pictures of women in Naga society. Stories like "Soaba" "The Last Song" and "The Night" are manifestos of the tremendous sufferings and pains experienced by the Naga people from the early fifties of the last century. These are the stories of "the victims" where the results can be measured only in human terms. The stories also reveal that in the time of conflicts women are the worst sufferers. Imtila, Apenyo, Libeni, Imnala are representatives of those thousands of marginalized victims. In a region which is already in periphery, subjugation of women is beyond anyone's imagination. Constant suppression of the traditional patriarchal society and atrocities committed by the armed forces have gripped the lives of women of this region during the period of insurgency and counter-insurgency. In "The Last Song" after the heinous crime the soldiers dump the dead bodies of Apenyo and hers mother on the porch of the old church. When the distorted bodies were found, the villagers buried them just outside the boundary of the graveyard according to Naga custom. After many years these two women will be forgotten by the villagers like many other such untold stories of atrocity committed to women. As Ao says, "If one is not familiar with the history of the village, particularly about what happened on that dreadful Sunday thirty odd years ago, one can easily miss these two mounds trying to stay above ground level." (Ao, 2006, p. 31)

The stories also bring into light the pains, sufferings and anguishes of the victimized women. When everyday life in a conflict zone is torn between militarism and militancy, life of a woman has become more vulnerable. She has to take care of her family, children, and even carry the economic burden in absent of her husband. In such situations they become more prone to atrocity from the agents of patriarchy.

References:

- Ao, T. *These Hills Called Home: Stories from a War Zone*. New Delhi: Penguin & Zubaan, 2006.
- Das, P. *Indian English Writing from the Northeast*. Retrieved from academia.edu: www.academia.edu/2573097/Indian_english_writing_from_the_northeast. Retrived on 23 April 2020
- Gill, P. *The Peripheral Centre: Voices from India's Northeast*. (P. Gill, Ed.) New Delhi: Zubaan, 2013.
- Hazarika, S. *Strangers of the Mist: Tales of War & Peace from India's Northeast*. New Delhi: Viking, 1994.

- Jamir, M. P. *Women in Naga politics: a sociological study*. unpub thes., 2004. Retrieved from <http://hdl.handle.net/10603/61802>
- Joseph, R. *Women as Historian: Personal and National Destinies in Temsula Ao's These Hills Called Home*. www.academia.edu/28442617/_woman_as_historian_personal_and_national_destinies_in_temsula_ao_s_these_hills_called_home. Retrieved on 27 March 2020.
- Sithara, P. Enunciating the Everyday Resistance of Women in Temsula Ao's These Hills called Home: Stories from a War Zone. *Literary Endeavour*, X(1), 2019. Pp. 130-134.
- Rushdie, S. *Midnight Children*. London: Vintage, 1995.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 167-175

Cultivation and Farming Dictum as Reflected in the Assamese Oral Proverbs

Dr. Ataur Rahman

*Associate Professor, Department of English
Dhemaji Commerce College
Email: ataurdhemaji99@gmail.com*

Abstract

The Assamese proverbs, based on people's years of experience and observation have enriched the treasure of Assamese language and literature. The Assamese society has been agrarian and hence there has been a good reflection of cultivation and farming in the proverbs. They are the storehouse of indigenous technical knowledge of cultivation and farming and are believed to be as true as the preaching's of the Vedas. This paper makes an analysis of some proverbs associated with cultivation and farming and finds how agricultural scientists have reaffirmed close affinity between the scientifically proven norms of agriculture and the Assamese proverbs.

Keywords: Assamese proverbs, cultivation, farming, indigenous-knowledge

Introduction:

Proverbs are traditionally simple and insightful oral statements or advice that express a perceived truth based on common sense or experience which reflects traditional views in easily understandable and memorable form. They are often metaphorical and use formulaic language. Lord John Russel defined the proverb as "the wit of one, and the wisdom of many".

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 167

According to folklorist Wolfgang Mieder, it is “a short, generally known sentence of the folk which contains wisdom, truth, morals, and traditional views in a metaphorical, fixed, and memorizable form and which is handed down from generation to generation”.

Assam is rich in oral traditions and the Assamese proverbs (Fokora Jojona) have enriched the treasure of Assamese language and literature since time immemorial. People also call these proverbs ‘Daakor boson’. It is believed that there lived a wise person called Daak who had the solution to every human problem and was regarded as a dependable counsel. There is also a group of scholars who claim that the proverbs are not the wisdom of a single individual but are accumulated teachings of a group of learned men. Proverbs are the experiences people gathered down the ages and transmitted from one generation to another. These proverbs not only give lessons on human nature, character, and the relationship between man and man but also are recommendations based on experience and social research in every aspect of life-cultivation of rice and vegetables, fishing, advice on health care, food habit, house construction, care of domesticated animals and maxims of leading life applicable to all men and women, young and old, rich and beggar, wise and the fool, thief and the burglar. The beauty of the proverbs lies in their use of rhyme and rhythm, wonderful deployment of similes and metaphor, alliterations, hyperboles drawn from human nature and activities as well as from non-living objects. There are remarkable differences found in tone, pronunciation, and language of the Assamese proverbs as they have evolved from different parts of ‘Bor Axom’ (Undivided Assam) where several linguistic communities, religious sects, castes, and creed lived together for ages.

Over time some of the proverbs have become obsolete due to their irrelevance in the modern context and though some of the proverbs are gender-biased, caste and class disparity is also evident, yet are in vogue.

Area of research:

This paper covers some of the proverbs also known as *Dakor Boson* about cultivation and farming that has been in use widely throughout Assam.

Objectives: The paper attempts to:

- (i) make an analysis of the Assamese proverbs associated with cultivation and farming
- (ii) find out resemblance of the Assamese proverbs with the scientifically proven norms of cultivation and farming.

Methodology:

The paper is based on analytical discussion on the basis of secondary sources.

Analysis and Discussion:

Like other human societies across the world, the Assamese society,

too, largely relies upon agriculture as the source of living. They plough with a pair of bullocks in the rainy season, bring home the ripe grains, separate the straw and hay yards from grains and grind the grains in the traditional ‘dheki’ and when the season becomes dry and unsuitable for rice cultivation, they plant different varieties of vegetable seeds in the fields. The kitchen gardens are normally put on the campus of their house. This was the life of the common Assamese people for ages. Having no paddy field was considered inferior in society. “*jar nai dhan, tar nai man*”, (He who has no paddy has no social status), one of the Assamese proverbs says. Even, rice finds more important than god, “*agote chaul kotha, pachotha hari kotha*”(First think of rice then utter name of god).

Rice is considered even more precious than gold and silver-

“*Sona rupa kiba kore*
Bhaat nakhale bhokot more
Hira monik thake opar
Khud gal nakhale morone saar”

(What will one do with precious metal like gold and silver, if one does not have rice to eat? If you do not produce paddy you will die of hunger. Precious stones and diamonds are useless unless you eat rice.)

“*Dhanor madhyat dhanyashe shobha*
Dhan nohole mora totikhyane
Ateke krishit koriba saar
Durbhikhyat krishi kore nishar”

Rice is the most precious of all properties, without rice, one will die instantly. Hence, importance should be given to growing more rice to eradicate famines. In ancient Assam, famines occurred frequently due to natural calamities and other factors.

There is a good reflection of rules and the ‘do’s’ and ‘do not’s of rice cultivation in the Assamese proverbs. Regarding showing of sapling seed and cultivation of ‘shali’ rice, there are many proverbs.

“*botor sai kothiya para*”

The seeds of rice (kathiya) should be shown by observing the weather. The seeds need a moderate climate to grow into good saplings, too much rain and too much heat would spoil the seeds. There is a similar proverb that talks about timely sowing of the seeds (of ‘mah’ - black gram)

“*Faal susute mahar botora juu*”

(The harvesting time is near and the farmer still mending his plough)

“*Mah*” is a kind of black gram which is shown at the end of the rains and is reaped in the cold weather. The ‘faal’ is the plough often made of wood and hardened with fire. Sometimes it is also made of bamboo. The ploughman consumes so much time in making ‘faal’ that the time for showing

the ‘mah’ seed has gone. The meaning of the above proverb is similar to that of the well-known English proverbs. “*Strike the iron while it is hot / make hay while the sun shines*. When it’s time to take action or do work it should be done immediately. Likewise, the sowing of seeds should be done when the weather is conducive for the seeds.

Another proverb tells us the time of sowing the *mah* seeds-

“*Bhador sari ahinor sari
Mah boba jiman paari*”

The last four days of the Assamese month of *Bhado* (September) and the first four days of *Ashin* (October) are the best time for the sowing of *mah* (pulse). Another proverb warns sowing in the month of *Shawn* (August) and planting in the month of *Ashwin* (October) cannot bear crops. Therefore, delay in planting will reduce crop productivity.

“*Saunor kothiya nohoy dhan ahinor gosh biphole jai*”

Plantation of the pointed gourd (*Potol*) should be done in the month of *Phagun* (February/March) will give a bumper harvest; another proverb says-

“*Potol ruba Phagune Fal bahibo dugene*”.

The paddy field should be supervised by the owner himself after planting the saplings and the responsibility of the cow should be given to a close associate, either to relatives or trusted friends. Entrusting these responsibilities to other people could be disastrous-

“*nije koriba khetir todarok, gorur dayitta apon lokok*”

(Supervise yourself the paddy field; give the responsibility of cow to kith and kin)

Regarding cultivation of ‘*Shali dhan*’ the Assamese proverbs suggests-

“*Tini parbat ruba shali, ghon ghonkoi diba ali
Jadi nahay shali, tene pariba Daakok gali.*”

It means while planting ‘*shali dhan*’ (shali rice sapling) one needs to make ‘*alis*’ (divisions) in the paddy field as close as possible, if ‘*shali*’ does not grow well then abuse *Daak*. In ‘*shali dhan*’ cultivation, it is necessary to keep the water level balanced, therefore, making ‘*alis*’ (divisions) close to one another is good for the healthy growth of the crops.

“*nakhoa shali dhanor bhat, bukatu nidiu haat*”

(Neither shall I eat ‘*shali*’ rice, nor give hand in mud)

For the cultivation of ‘*shali*’ rice the field should be well ploughed making the ground soft and sticky. The sapling of ‘*shali*’ rice grows well in muddy ground. The above proverb is used to mean one must toil to get a good result. One who finds the work too difficult to accomplish declare that he would discard both; the effort as well as the result.

Water management in the rice field, especially *shali* is essential for the healthy growth of crops. One of the proverbs talks about the height of the bunds to maintain water depth.

"Ali oporat diba ali kheti hol buli janiba bhale"

(make bund over bund and be sure to reap a good harvest)

"Ahin katit rakhiba pani

Jenekoi raakhe rojai rani"

(Keep water in the field in *Ahin -Kati* as king adores his queen)

Up to the months of *Ahin* and *Kati* (September-October), the *shali* rice should be with sufficient water as a king cherishes his queen with all luxuries and comforts. Also, the water level needed for both varieties of rice is different. The knee-deep water level is suitable for *shali*.

"Athur upore thake paani hat garte gos diba jani"

(When water is knee-deep, plant rice in wider spacing)

Spacing between the plants is also important. The planting space of *ahu* rice (autumn) rice is different from the *shali* rice. While *shali* need to be planted closer, *ahu* requires wider space.

"Ahu ruba khujot buri

Sali ruba begot juri"

(Plant *ahu* at step distance, plant *shali* at hands distance)

On making seedling-bed, another saying is-

"Hisatkoi chera dhorar tan"

The Assamese people generally prepare the ‘*kathiya*’ (paddy nursery) near their home. The ground is well ploughed and then water is applied all over the surface before sowing the seeds. Such a plot is easier to work than a ‘*Chera dhara*’ (hard plot) which has been abandoned for a long.

There are tips for taking care of the paddy field after the saplings have been planted in the Assamese proverbs. The quality of seeds, fertility of seeds, right time of sowing the seeds, suitable maintenance will only yield good crops-

"Krishi kariba ekanto mone

Nofole kirishi bina jatane"

(Cultivate with full dedication to reap good harvest)

"manile dhan, namanile potan"

(get good grains when you take care or else get blasted rice)

This proverb has its English counterpart, “*as you sow so shall you reap*”. This has a universal appeal that the way we act in life will affect the treatment we shall receive from others.

The quality of the crops/vegetables can be predicted from their tiny leaves. The proverbs that support this idea are-

"ji mula barhe, tar dupatote sin"
(two tiny leaves of radish speaks about its growth)
"Kalah sai kaan, nora sai dhan"

(Mouth of pitcher depends on the size of the pitcher, growth of the grains can be determined from the hay sticks)

The quality of radish can be known from its two leaves; the plant that shows its early healthy leaves certainly bears good radish. The second proverb says the hay stick talks about the quality of grains similarly a small pitcher has a small mouth while a big pitcher has a big mouth. These Assamese proverbs are the same in meaning to the English proverb "*morning shows the day.*" which means that as morning predicts the atmosphere of the day, the inner qualities of a person can also be known from his childhood; he who will do something worthwhile in life will show signs in his childhood.

Simultaneously the proverbs also say

"Odhik pator gos prye pholhin"
"Rupohi romoni prye xantanhin"

Tress which gives more leaves seldom bears fruit and beautiful women are often childless.

On buying land, there is good advice-

"Mati kiniba maj khal, suwali aniba maak bhal"

Lands should be purchased which slopes towards the centre because it can keep water necessary for cultivation. And a girl whose mother possesses a good moral character should be made wife as she inculcates the social behavior of her mother.

The harvesting time is well explained in the proverbs. Ripe paddy crops are brought home in the Assamese month of '*Ahin*' while the '*Pan*' plant gets maturity in three '*shawon*' i.e. three years-

"Ek Ahine dhan, tini shawone pan".

The ripe crops when brought are separated from the hay sticks by oxen (*morona*) but sometimes it has to be done by foot. People whose feet are soft and delicate get pinched with the sharp beards of the crops and are unable to walk. This proverb talks about the struggle Assamese people underwent in the process of cultivation.

"Kumaliya bharit dhan, shunge phutiloi phure atah pari".

Strict warning is given to farmers not to traverse through the paddy fields, it destroys the crops as cows when kept in others' house turn hostile and disobeys their owner. Grass in the paddy field destroys the crops; hence walking in the middle of the field should be avoided until harvested.

"Goru nosto hoi poror grihot thole, kheti nosto hoi maaj baat lole"
"pothar gosoki nokora bon, haluwai diye khetir gom"

Regarding planting trees in the appropriate direction of the house

the following proverb is significant.

*"Khal dale teteli pach dale oou
Hei gharar manuh uthilene nou"*

A house owner that plants a tamarind tree in front of the house and an ‘owtenga’ (elephant apple) tree behind is surrounded by darkness as sunlight doesn’t pierce because of the thick leaves of the trees. Not knowing the sunrise time, they wake late in the morning. Therefore, big trees should not be planted very near to the house as they obstruct sun rays from entering the house.

As regards to other agricultural products, there are abundant proverbs that not only give wonderful guidance to their plantation but also care for better yielding. Banana trees are common in all Assamese households. Every part of the tree is useful. Therefore, banana trees have special significance. Many proverbs guide the ways of planting banana trees-

*"Ahat amuthon kolor put
Tehe saba Kolor thuk"*

(Plant banana tree by digging at a hand and fist length that gives a banana a healthy shape)

Banana trees should be planted by the pit size of one’s elbow and a fist length that will give the bananas a healthy shape.

Plant a good number of banana trees (three hundred and sixty), clean the plantation area monthly or fortnightly, doing so will bring wealth to the family in addition to good leaves and ‘posola’ (curry made from young banana suckers. The application of organic manures in different varieties of banana trees is suggested in the proverbs. For ‘Athia’ cow-dung is good for growth, ‘Manohar’ needs vegetable waste-turned-manure while the ‘Purakol’ requires kitchen waste with water. On the other hand, wood ash is good for the ‘Malbhog’ variety.

*"Tinikho satthi jupa ruba kol
Mahake pokheke sikunaba tol
Pat-posola labhot khaba
Lankar banijya gharate paba
Athiyat gobar; Manoharat jabor
Purat khai, Malbhogat sai"*

Banana cultivation can make one rich. A farmer can fulfill all his wants (food and cloth) by selling bananas only if the green leaves of the banana plant are not cut indiscriminately for ceremonial and religious purposes.

"Kol rui nakatiba pat tatei kapor tatei bhat"

Jaluk or black pepper is considered the king of spices. It is cultivated in India since pre-historic times. It is being used as a remedy for cold and cough, fever and pain among other treatments. It occupies a special place

in most of the traditional Assamese dishes. Similarly, *Tamul Paan*" is an integral part of social and religious ceremonies in the Assamese society. Rarely any religious functions, rituals, and weeding can happen without *Tamul-paan*. It is one of those significant components that Assamese people can never part away from as long as they exist. Therefore, growing and care of *jaluk* and *tamul-paan* has been mentioned in the proverbs-

*"Jalukot diba gubor, panot mati
Kol puli ruba tinibar kati"*

Cow dung is good for the growth of peeper similarly more soil is required near the *paan* plant. On the other hand, the banana sapling should be planted only after harvest three times.

There are some very practical advice on planting betel nut -

*"Lage tamul nalage
Nalage tamul lage"*

If the areca nut is planted so close to each other there will not be any bearing of nut; if they are planted wider, they bear good areca nut. The exact distance of planting the areca nut plant is also suggested-

"Saate patol, pase ghan soit tamul nadan badan".

(The distance between areca nut tree (*tamul*) of seven *haat* (hand) is wider, five hands are closer, six hands gap bears abundance areca nut).

On ploughing for different crops, the proverbs give wonderful guidelines-

"solla sale mula tare adhay tula tare adhay dhan bina sale paan"

It means sixteen times tilling of the land is needed for radish, half of which i.e., eight times is required for cotton and half of it (four times) for rice and no-tilling for betel vines. Scientific research has proved this maxim to be suitable for the said crops.

There is also a reference to the weather forecast in many Assamese proverbs which are very practical as they are based on several years' observation.

*"Uttare gajile janiba khor; Dokhine gajile mariba lor;
Pubi gajile janiba Paan; Paschime gajile janiba baan"*

(If there is lightning on the north it indicates drought; if it's on the south, run for cover; if it's on the east, there will be good production of betel vine and if it's on the west, there will be floods)

Sunshine and rain prediction can be ascertained from the proverb-

*Maghot raudro, baishakat heet
Sasimah alpobristi bhumit
Maghor hekhot borishe paani
Tehe olpo bristi agoloi jaani.*

It means, if there is ample sunshine in the month of Magh (January-

February) and cold in the Assamese month of Baishakh i.e. April and May, there may be sparse rainfall for the next four months. If rainfall starts in the last part of the Assamese month of Magh, there is possibility of draught ahead.

People have believed after the proverbs that more production of mango indicated the coming of flood and that of jackfruit signifies good rice.

“Ame baan kothale dhan”.

Conclusion:

The traditional Assamese proverbs are the basis of the Assamese culture and tradition. They are believed to be as true as the preaching of the Vedas, the religious texts of Hinduism (*Dakor Boson Vedar Bani*). They are used in daily conversation and may be considered the lifeblood of the Assamese society and the *ready-reckoner* to almost every problem related to agriculture. These proverbs are the indigenous technical knowledge on cultivation and farming which have been adored and practiced by people for generations. Agriculture scientists have found affinity in these wise saying to the scientifically proven norms of agriculture. They are based on years of man's observation and experience which would guide as a beacon to man and woman for generations to come.

Reference:

- Baishya, P. *Asomiya Phakara Jojana*. Guwahati: Rekha Prakashan, 2009. Print.
- Bhagowati, R R B and Neog, M. “Horticulture in Traditional Wise-sayings of Assam”, in *Indigenous Technical Knowledge*. Assam: Biswanath College of Agriculture, 2014. E-book.
- Deka, K. *The Roles, Importance and position of Female Gender through the analysis of Assamese Proverbs*. 2020. <http://journalstd.com/gallery/17-oct2020.pdf>. Retrieved on 15th January 2022.
- Gurdon, P.R. *Some Assamese Proverbs*. Shillong: Assam Secretariat Printing Office, 1896. E-book.
- K Sharma, K and Gogoi, R .”Dakor Boson: Antique Verses of Assam Enriching Agriculture”, in *Indigenous Technical Knowledge*. Assam: Biswanath College of Agriculture, 2014. E-book.
<https://en.wikipedia.org/wiki/Proverb> . Retrieved on 15th January 2022.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 176-184

**Consciousness of Mass Revolution in Sananta
Tanty's Poems : An Analytical Study
(With Special reference to his poetic collection
'Kailoir Dinto Aamar Hobo')**

Dr. Daisy Rani Deka

*Assistant Professor, Dept. of Assamese, Bodoland University, Kokrajhar
Daisydeka25@gmail.com*

Abstract

Sanata Tanty is one of the most popular poets of revolutionary wave in Assamese poetry. Practising poetry from the 70s of 20th century, his poetic style and ideology of poems have caught an eye of attention of the reader society. Basically, we can notice the role of the unstable social and political condition of 80s in Assam in building his revolutionary voice. The history, migration of workers belonging to Tea garden labourer community and abuse from ruling society to them, all these things are equally ignited in the mind of the poet which have became the land of the poet and background for common people. Though he has been practising poetry through various attack-retaliation, instability and thorny situations, his poetry is not incomprehensive at all regarding the presentation of content and style. In this perspective, in reviewing the sense of life, the poet is successful to bring closer working class common people to his poetry. Sananta Tanty's first poetic collection "Ujjwal Nakshtrar Sandhanat" was published in 1981. After that many poetic collections written by him were published incessantly, among those for the poetic collection named 'Kailoir Dinto Aamar Hobo' published in 2013, he received Sahitya Academy Award in 2018. We will try to analyse how Tanty's

wave of consciousness of mass revolution is flowed through the mentioned poetic collection in this research paper.

Keywords : Poetry, People, Land, Voice, Abuse, Revolution, Freedom

Introduction :

Poet Sananta Tanty was born in 4th November 1952 in Kalinagar Tea Estate, Karimganj. Born in an Oriya working class people family, Tanty got his education in Bangla medium. For his livelihood he started his career as a staff in “Assam Tea Staff Provident Fund Organisation” in Jorhat in 1971. After coming to Jorhat he came in contact with Assamese language and in the contiguity with two man of reputation of Assamese literature – Nagen saikia and Homen Borgohain, the door for practising poetry was opened for him. Sananta Tanty has composed fourteen poetic collection namely- Ujjwal Nakshatrar Sandhanat (1981), Moi Manuhar Amal Utsav (1985), Nijor Biruddhe Ses Prastav(1990), Sabda Athoba Sabdahinotat (1993), Mrityur Agor Stopage ot (1996) etc. Besides this, Tanty’s poems are translated to English. In 2017, Dibyajyoti Sharma published Tanty’s poems in a book titled “Selected Poems Sananta Tanty” in English translation.

As a whole, Sananta Tanty’s poems are of progressive conceptual. Therefore, his poems stand against the infringement of identity of common people, political and economical rights. The subsistence of his poems is the “people” for whom he raises his strong voice for the rights of the deprived, justice for the exploited people and for the social dignity of the working class people. Regarding this Kamal Kumar Tanty writes –“He speaks of the agony and misery of his own people, and at the same time, he talks about the injustice towards marginal communities elsewhere. This begins as a personal journey, and by virtue of his political moorings, Tanty makes the experience universal.”¹ This means, his poetic entity of protestation is not centralised, it is marginal and decentralised, which makes this entity universal. Like this, his poetry bears consciousness for people’s freedom in two different manners---firstly, freedom from political, economical and social exploitation and secondly the freedom of individual. The freedom of individual expresses the sense of life and self-confident of common people. Tanty’s poem stands on the completely opposite pole to the infamy of incomprehensibility of current poetry. We can see use of very simple way of expression in his poetry. Language and vocabulary used in such a way as if the poet engages himself in a conversation with someone. In some point, though his poetry touches the traditional symbolism of current poetry, it does not destroy the style of his poetry. In literature, many classify under Marxist ideology when someone represents the exploited over the clash between the exploited and the exploiter. Similarly, they try to judge Sananta

Tanty from that point of view only. But this subject is contradictory and is not acceptable from the side of criticism. Because in some of his poems we see that his poetry represents the middle class society too.

Research Method and Area of Research :

The content of research will be raised through analytical method. Besides taking some selected poems from Sananta Tanty's poetic collection Kailoir Dinto Aamar Hobo as primary source, some other books, magazines, e-magazines etc are taken as secondary source. In this research Paper I have quoted selected origin poem of Sananta Tanty in Assamese version and those poems are translated (Translated by me) into English only for research purpose.

Discussion :

In 'Kailoir Dinto Aamar Hobo' titled poetry, the rebellious voice is equally parallel to deep optimism which makes it more audible. We get a picture of historical conflict of workers belonging to Tea garden labourer community in this poem. The torture of British imposed upon these people who came to Assam for tea cultivation, the retaliation this class came across to stay alive and the rebellion and democratic conflict to sustain own rights of same group of people, all these things are the main backdrop of the poem. The poet says a group of people in the society are always exploiting some others depriving from their rights. They are even deprived of their minimal pleasure and happiness. The most important fact is that there is no less contribution of these people than others towards building the nation. But the poet is self-confident that one day the circle of this intriguing history will end and good days will return. So the poet announces in an optimistic tone –

“আমাৰ চোতালত কাইলৈ উৰিব জয়ৰ পতাকা
বতাহত ভাঁহি আহিব কাইলৈ কোনো সুখৰ খবৰ
গোলাপ বজনীগঙ্গা আৰু ক্ৰিছেন্ট -ইনামৰ সুগন্ধিৰে
ভৱি পৰিব আমাৰ সময়”

(কাইলৈৰ দিনটো আমাৰ হব ,পঃ 11)

(Flag of victory will wave in our courtyard tomorrow
Wind will carry a happy message
Our time will be filled
With scent of rose tuberoses and chrysanthemum)

(Kailoir Dinto Aamar Hobo', Pg-11)

But is it easy to snatch own right from the exploiters away? There is a famous quote said by Che Gue Vera – “The revolution is not an apple that fall when it is ripe. You have to make it fall.”² It means that revolution won't fall down like a ripe apple in your hand, you have to snatch it away by force. Likewise, the poet does not stop only talking about the plight of the working

class people. To achieve good days, to claim own rights, he is doing preparation day and night ----

কাইলৈর দিনটোৰ কেৱল কাইলৈর দিনটোৰ বাবে
আজি আমাৰ চৌদিশে জুই
কাইলৈর দিনটোৰ বাবে আমাৰ ভিতৰে ভিতৰে নিৰ্মাণ
কাইলৈর দিনটোৰ কেৱল কাইলৈর দিনটোৰ বাবে
আমাৰ ভিতৰে ভিতৰে প্ৰস্তুতি

(কাইলৈর দিনটো আমাৰ হব, পৃ: 12)

(Tomorrow just for tomorrow
Today there is fire surrounding us,
For tomorrow construction inside us
Tomorrow just for tomorrow
Preparation inside us)

(Kailoir Dinto Aamar Hobo', Pg-12)

The circumambulation of this kind of preparation is long. Some lose faith in democratic system for being so long and they are to choose armed force path. A non democratic way is a threatening for life and property of a society. The dawn will be with the sound of gunfire and the cries and shouting of people for their lives keep the poet distressed always. Tanty in his poem symbolically represents the crushed and exploited people and questions over and over again those who have faith in non democratic way to keep thinking about common people. The poet believes that the way which brings terrorism instead of peace, can never be the right way of revolution. Hoping for the start of good days from tomorrow the poet says – revolution is a crop of long time cultivation ---

আতংকবাদ
আচলতে বিপ্লব নহয়
বিপ্লব এক দীর্ঘকালীন
অনুভূতিৰ ফচল

(যেতিয়া আপোনালোকে হাতত অস্ত্ৰ তুলি লব, পৃ: 69)

(Terrorism
Is not actually revolution
Revolution is a crop of prolonged feelings)

(Jetiya Aponaloke Hatot Ashtra Tuli Loy, Pg-69)

After completing reading of Sananta Tanty's poetic collection 'Kailoir Dinto Aamar Hobo', we feel like that his tone for mass revolution does not end at the liberation of exploited and crushed people. Some of his poems keep alive the desire of liberation from rape, murder, violence, terror of bomb and guns prevalent in the society. In the same way, the theory of

freedom of the individual arises here. Along with this here arises deep sense of life and self confidence of people. A question arises here whether some people, living in the society, have engaged themselves in crimes somewhere, without knowing about it own selves? But modern busy people do not bother asking own self this question. The contemporary constructed mindset of a society will be the primary base for change of a society. But for some dishonest people in the society some others always have to live in fear for life. Such fear, dread should be diminished from the society. The poet tries to express this thing through his poem –

চারি নবেম্বরত পৃথিবীর কতো যেন
মানবতাৰ বিৰদ্ধে নহয় যুদ্ধ
চারি নবেম্বরত পৃথিবীৰ কোনো ঠাইয়েই
যেন বক্তাঙ্ক নহয় বোমা বিস্ফোৰণত

(চারি নবেম্বর, পৃ:13)

(On fourth November there should be
no war against humanity
On fourth November there should be
no place in blood for bomb blast)

(Chari November, Pg-13)

In the same way, searching for the actual definition of terrorism Tanty expresses some action and reaction of social psychology and values. The poet raises question over equivalent of social rights by presenting very small subjects of the society in a very simple way. The poet has not raised these questions only from the working class people. These questions are asked to women, shopkeepers, and tea garden labourers and equally to minister of the country too. So the matter is not about the division of classes. The question is if anyone is deprived of his rights by getting mentally terrorised by someone? The poet asks a tea garden labourer—

সন্দ্রাসবাদৰ সংজ্ঞা কি-মই এগৰাকী চাহ শ্রমিকক সুধিলো
শ্রমিকজনে প্ৰথমতে বাগিচাৰ মেনেজাৰক
তাৰ পিছত মজদুৰ সংঘৰ নেতাৰসকলৰ
ফালে আঙুলি টোৱালে

(সন্দ্রাসবাদৰ সংজ্ঞা, পৃ-15)

(What is the definition of terrorism-
I asked a tea garden labourer
At first to the manager of the tea garden
After that towards the leaders of the labourers'
union he pointed his finger)

(Santrasbaadar Sangya, Pg-15)

Here for the tea garden labourer, the manager and the leaders of the labourer's union are the reason of terror. Just like for the minister the reason of terror is media. Because the journalists public the matters of personal life of the minister. Therefore finally the poet says that the definition of terrorism is relative. Again, this relativity raises the matter of right and freedom of individual clearly. So for these kinds of thoughts the poet raises some socio psychological issues against the prevalent notion of terrorism. But going against such traditional idea, thinking for the freedom of a sound society and people, the system has devastated the poet. So the poet says—

মই কালি স্বাধীনতা শব্দৰ অর্থ বিচাৰিবলৈ গৈ

নিজৰ যাত্ৰাপথ সলনি কৰাৰ কথা ভাবিছিলোঁ

(দিনবোৰৰ বিৰুদ্ধে, পঃ-41)

(Going to find the meaning of freedom yesterday

I thought of changing my route)

(Dinboror Biruddhe, page 41)

But the poet's point of view is widespread and realistic. In the process to attain social rights and in endeavour for achieving freedom from social diseases, the poet is mentally killed over and over again, but the poet is revived and his consciousness for revolution is awake. The poet announces strongly-

মই আকৌ জী উঠিছোঁ

আচিনাক্ত বন্দুকধাৰীৰ গুলিত নিহত হোৱাৰ পাছত

মই আকৌ জীয়াই উঠিছোঁ

আকৌ জীয়াই উঠিছোঁ, পঃ-21

(I am revived again

After dying by the bullet of unknown gunman

I am revived again)

(Akou Jee Uthiso, Pg-21)

The poet achieves freedom after an intriguing circumambulation. But the poet is not happy with this freedom. His desired freedom could not bring way of freedom for people. Even after achieving freedom, the people of his country are not able to laugh whole heartedly, are not able to get clothes to wear, naked children are spending days in starvation. People have become depressed and mournful. So the poet asks freedom---

তুমি কেনেকুৰা স্বাধীনতা

যি স্বাধীনতাই

এতিয়াও দিয়া নাই

মোৰ মানুহক

বুকু খুলি হাঁহিবলে
পিছিবলে কাপোর দিয়া নাই
নগতাক ঢাকি থবলে

(তুমি কেনেকুরা স্বাধীনতা, পঃ-63)

(What kind of freedom you are
Which freedom
Till not allow
My people
To laugh whole heartedly
Has not provided cloth
To hide
Nakedness)

(Tumi Kenekuwa Swadhinata, Pg-63)

Food, shelter and cloths are men fundamental needs. Men can't live without food, clothes and shelter. When there is hunger in stomach man can't decide what is right and what is wrong and then he may do any kind of crime which may be a great threat to whole mankind. The poet is very much concern about this and his concern is not on the context of his own country only rather the whole world. The poet has said that 'Hunger' is the source of anti-human activities like terrorism and he wants the solution of it in a democratic and constitutional way. The poet has desired freedom of the people of the whole world from the deadliest necessity of man called 'Hunger'-

ভোকৰ বিষয়ে বিল এখন উখাপিত হওক পার্লিয়ামেন্টত
ভোকৰ বিষয়ে আইন এখন গৃহীত হওক পার্লিয়ামেন্টত
আতংকবাদৰ ছারোগেটেড মাদাৰ
ভোকৰ নিবীৰ্য্যকৰণ কৰা হওক চিৰদিনৰ বাবে

(ভোকৰ বিষয়ে বিল, পঃ-83)

(Let a bill on hunger be raised now in Parliament
Let the law on hunger be passed now in Parliament.
Lets sterilized 'Hunger' the surrogate mother of terrorism
For lifetime)

(Bhokar Bisay Bill, Pg-83)

Later on this disrupted and distressed situation of people expresses a deep sense of life and self confidence in Tanty's poem. People have lost faith in the system after their dream of freedom was broken. The image of sorrow and sigh of individualistic people have begun to express in Tanty's poem.

From this side, the poem Breaking News is successful. Because when engaging in a fight for achieving real freedom and social equivalent ends in failure, it brings back people to their own personal lives. Which was astonishing as breaking news came from the part of strong socialists. The poet writes---

অফিচলৈ যোৱাৰ আগতে ব্ৰেকফাস্ট হিচাপে

খাওঁ নিতো একাঁই দুখ

অফিচলৈ গৈ এগিলাচ তৰল দুখ

চাহৰ দৰে পি খাওঁ ভাগৰ মাৰিবলৈ

(ব্ৰেকিং নিউজ, পঃ-35)

(Before going office I eat a full

plate of sorrow as breakfast

After reaching office I drink a

glass of liquid sorrow like tea to get rid of tiredness)

(Breaking News, Pg-35)

The poet has criticised the so-called revolutionary who dreamt of giving freedom to his community and his land but with the time passes he changes his ideology and becomes a supporter of capitalist ideas to full fill his vested interest. Once a revolutionary becomes an opportunist and believer in materialist world who once said the freedom of the poor and dominated people. So, the poet compares such kind of people with rat-

তোমাৰ কথা

ভাৰিহোঁ অকলশৰে

তুমি কেনেকৈ ইমান সোনকালে

মানুহৰ পৰা নিগণিলৈ

সলনি হৈ গ'লা

(গণেশগুৰিৎ লগ পোৱাৰ পাছৰে পৰা, পঃ-32)

(Lonely, I am thinking of you

How can you transform yourself

Man to rat so quickly)

(Ganeshgurit lag poar pachare para, Pg-3)

Conclusion :

As a whole, after reading Sananta Tanty's poetic collection entitled 'Kailoir Dinto Aamar Hobo'— we can say that Tanty can be placed among current Assamese poets of progressive thought. But talking about progressive thought we must notice that just like he raises voice for the working class people, if he gets a chance he also asks about office employees, teacher and the minister of the country. Just like Tanty talks about equivalent of all rights among people of society, he tries to draw a picture of freedom of

the individual and deep sense of life and self confidence. So the poet's consciousness of mass revolution has become universal from every side. This means, Tanty's poems do not stay calm only seeking freedom from poverty and oppression. In parallel to this, his poems raise questions over violence, rape, bomb blasts prevalent in society and people's fear for life in a sublime tone. In our vision, Tanty's poems above all facts and boundary take position with "human-centric" study. So, finally it can be said according to Hiren Gohain -- "In structure of Sananta's poetry the flash of simile is not missing, but the spirit of his poetry is a man providing men deep benignity— "A man speaking to men."

References :

1. <http://muktocinta.org> at 10.30 am last update on 06.11.2018
2. <https://www.goodreads.com> at 11.07 pm last updated on 05.03.2019

Bibliography :

- Ahmed, M.Kamaluddin : Adhunik Asomiya Kabita, Banalata, Jaswabanta Road, Panbazar, Ghy-1, January, 2015
- Barua, Bhaben : Asomiya Kabitar Rupantar Parba, Grantha, Guwahati, 2002
- Borah, Debabhuson : Nirbachan, Bandhab, Panbazar, Ghy-1, 2017
- Deka, Harekrishna : Adhunikatabad aru Annyanya Prabandha, Aank-Baak, Natun Saraniya, Ghy-03, October, 2011
- Goswami, Arup Kumar(Ed) : Dr. Kabin Phukanar Kavita Samalochana Aru Kavyatattwa Bishayak Rachanvali, Bhabani Books, Bhabani Complex, Ghy-781026, 2013
- Hazarika, Jyotirekha(Ed) : Asomiya Kabita : Aitijya aru Rupantar, Banalata, Dibrugarh-1, August, 2014
- Hazarika, Karabi Deka : Asomiya Kabiat, Banalata, Dibrugarh-01, 2006
- Kataki, Chandra : Adhunik Asomiya Kabita, Chandra Prakashan, Ghy-01, 2016
- Nath, Bhanita(Ed) : Adhunik Asomiya Kabi Aru Kabita (Ramdhenur Para Sampratikalai), Purbayon Prakashan, Satmile, Ghy-14, 2017
- Pujari, Archana(Ed) : Asomiya Kabitar Bichar Bisleshan, Jyoti Prakashan, Ghy-01, 2006
- Richards, I.S : Principles of Literary Criticism, Allied Publishers Pvt. Ltd., New Delhi, 1998
- Tanty, Sananta : Kailair Dinto Aamar Habo, Aank-Baak, Natun Saraniya, Gandhibasti, Ghy-3, First Edn, 2013

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 185-207

Identification of Skill Gap of Labourers Employed in Home-Based Informal Enterprises in Kerala, India

Baiju K.C.

*Professor, Department of Economics, Central University of Kerala, Kasaragod,
Kerala, India. E-mail: kcbeuk@gmail.com*

Praveen Das K.

*Ph.D. Research Scholar, Department of Economics, Central University of Kerala,
Kasaragod, Kerala, India. E-mail: pravee305@gmail.com*

Abstract

India is one of the emerging economies in the world, having a high incidence of demographic dividend, constituting more than 50 per cent of its population belongs to the working-age group of 15-59 years, making larger social and economic implications. Home-based enterprises as a source of employment for labourers in the manufacturing and service sector continued to be the most important subdivision of economic activity for the employment of labourers in India HBEs are potential micro-units at the local level, that are to be strengthened by bridging the skill gap for enhancing their income and employment potential. The present study looks into: 'What are the skill sets of the labourers employed in the selected Home-Based Enterprises (HBE), and what mismatches are there with the requisite level?' The need for using digital and online tools for the promotion of HBEs for realising sustainable development goals is highlighted in the study.

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 185

Keywords: home-based enterprises, entrepreneurs, labourers, required skills, acquired skills, skill gap, skill clusters JEL Classification: J24, E26, J 46, L26, E24, M13

1. Introduction

India is one of the emerging economies in the world, having a high incidence of demographic dividend, constituting more than 50 per cent of its population belongs to the working-age group of 15-59 years, making larger social and economic implications. The surge in the demographic dividend of the country would be strengthening the supply side of the Labour force in India as 92 % of its workforce is employed in the informal sector, which experiences up-gradation of skill sets and technological infusion (NSSO,2009-10). The labourers in the informal sector consist of micro-enterprises, casual labourers, home-based workers, unpaid family members, out-of-school youth, domestic workers, migrant labourers, street vendors, etc. (Sanghi, Sensarma, 2014). The typical employment characteristics in the informal sector are picturesque with low-grade work, insecure jobs and an employer may not offer a legal contract (ILO, 2013). The informal sector endowed with labourers belonging to the youth could be productively utilised through, instilling skill up-gradation and training. Many researchers have recognised that human capital and upskilling of the Labour force play a significant role in the processes of producing goods and services (Becker 1964; Mincer 1958; Schultz 1961). Skill development plays a crucial role in instilling skills, reskilling and up-gradation of skills of labourers and enhances the productivity of labourers in the informal sector.

Home-based enterprises as a source of employment for labourers in the manufacturing and service sector continued to be the most important subdivision of economic activity for the employment of labourers, especially for women labourers. Home-based enterprise is a simple business unit, which is very close to the residence rather than in a commercial or industrial shop. These are predominantly concentrated on fabrics work, textile businesses, garments units, confectionaries, artificial bouquet making, beedi rolling, carpet making, automobile repair, electronic gadgets and services (Graham, 2004). The home-based informal enterprises attracted a large number of labourers to self-employment. This is mainly because of the availability of a cheap skilled labour force and the emergence of local entrepreneurial opportunities to promote industrial development (OECD, 1995). Its major objectives lie with employment generation within households, including tiny, cottage and micro enterprises, thereby bringing informal enterprises to the industry by providing better opportunities for the livelihood of home-based labourers. The NSSO, 68th round estimated

that 37.7 per cent of the total labour force in Kerala is self-employed as informal workers. However, the informal sector has been subjected to significant challenges over its emergence (Economic Review, 2017). Fifth Annual Employment and Unemployment Survey (GoI, 2013-14) reported that Kerala has the third position in the incidence of unemployment in India, registering 12.5 per cent of its labour force as unemployed, i.e. double the national average, revealing the glaring instances of mismatch in the incidence of employment not incommensurate with growth (Baiju, Vidya, 2021).

Furthermore, the labourers in the informal sector in Kerala experience acute underemployment, dislocation from the workplace, the built-in problems of home-based work, lack of organisational skills, low bargaining power, dearth of the concrete employer-employee relationship, the relative absence of social security benefits and labour laws (Jaitly, 1997). The State Planning Board of Kerala itself had enlisted many challenges in the informal sector, such as lower job security, poorer growth, fewer paid holidays, lower work protection measures from the employers and indulgence in unfair business practices. The dearth of infrastructure support further aggravates the cited problems of uncertainties and the inherent challenges of informal enterprises, paucity of skill sets, including digital skill sets among the workforce, and lack of skill development and training facilities adversely affecting production, income and employment generation (Economic Review, 2017).

Many of the related studies at the national level conducted in India have given little emphasis on skill up-gradation and employability of home-based enterprises and their employment potential, especially among the young generation constituting the country's demographic dividend (Bennet and McGuinesses, 2009; Sanghi and Sensarma, 2014; NSDC, 2015; Berger and Frey, 2016). The regional economy of Kerala is known for its high human development and social development. However, the problem of unemployment in its growing labour force is exploring alternate ways to income and employment generation through Micro Small and Medium Enterprises (MSMEs) at the local level. HBEs are potential micro-units at the local level, especially in rural areas, which are to be strengthened by bridging the skill gap among the employees to increase productivity and performance, enhancing their income and employment potential. For this, identifying the skill gap among the labourers at the national, regional and local levels would help the skill development policies with intervention measures is needed. HBEs are one among the potential indigenous enterprises which could cater to the income and employment potential at the local level. The skill gaps need to be analysed with empirical data to

understand the skill level of the labourers employed in home-based businesses at the grass-root level.

2. Research Question

In consideration of these issues, the present study sought to investigate the research question:

What are the skill sets of the labourers employed in the selected Home-Based Enterprises (HBE), and what mismatches are there with the requisite level?

3. Objectives of the Study

To address this problem, the objectives set to discuss the domains of skill development for accessing income and employment prospects in the selected HBE industry are:

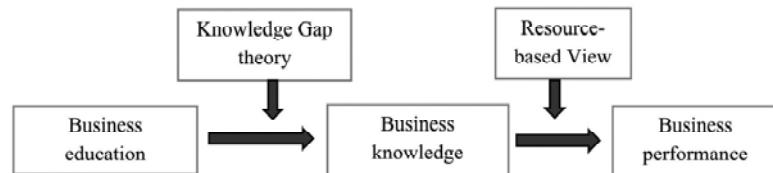
1. To identify the skills sets required to get employed in selected Home-Based Enterprises
2. To explore the acquired skills of the employees working in the Home-based enterprises
3. To analyse the skill gap which needs intervention for skill development
4. Conceptual Framework

4.1 Knowledge gap theory

The knowledge gap theory is primarily concerned with information and knowledge. The concept of knowledge gap theory was developed by Tichenor et al.,(1970). The knowledge gap hypothesis proposes that as more and more information is disseminated into a social system such as a community or a nation; the “haves” gain more knowledge faster than the “have nots” so that relative differentials in knowledge between them increase, both at one point in time and overtime. The theory states that the population with higher socioeconomic status tend to acquire information faster than the lower status sections. The gap in knowledge between these groups tends to increase rather than decrease. The theory has argued that the person with better education takes prior knowledge, enabling them to manage communication and related social interaction (Tichenor et al., 1970).

The knowledge gap theory states that there is a significant knowledge gap between the employer and workers among those who have no business background or education. The employer and workers with a basic business education can handle the critical aspects of a business to a better level, from the misinterpretation of business enterprises to a misunderstanding of the work that creates a knowledge gap between employer and workers (Clarke,et.al. 2010). The gap would be too costly for a business proposing to bridge the gap through training and reduce business risk. Basic education and preliminary knowledge of entrepreneurship, business, and management

skills will help the employer and the labourers in the business to survive.
 Figure 1. The combination of knowledge gap theory and Resource-based View

(Source: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2782257)

4.2 Job Fit theories of Employability of Labourers:

Employability is considered a set of skills needed to complete a task. It varies from one job to another, and it is a yardstick to decide whether one person is fit for a task. The ‘Job fit’ theories mainly look into Person-Environment (P-E) (Chatman, 1989), Person–Organization (P-O) (Kristof *et al.*, 2005), Person–Person fit (P-P) (Van Vianen, 2011), Person- Group fit (P-G) (Jones, 1986), Person- Vocation (P-V), Person- Job fit (Wanous, 1992). The employer’s outlook in selecting an employee will be based on his P – O fit (Person to Organization) with the organisation. The present study follows the concepts ingrained in the Knowledge Gap theory of Donohue *et.al.* (1975) that are closely associated with the person fit theories of employability, further leading to the identification of skill gaps of entrepreneurs and workers in HBEs.

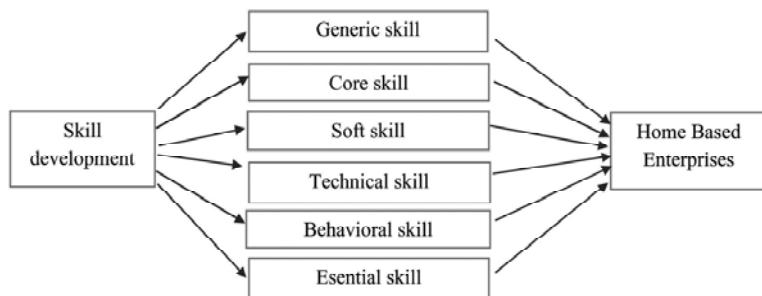
4.3 Skill Development in Home-Based Enterprises:

The concept of home-based informal enterprises has received considerable academic attention and has become well recognised in the literature (Stanger and Woo, 2001; Jay and Schaper, 2003; Mason *et al.*, 2010). Although, Human Capital is the most appropriate conceptual model for augmenting the entrepreneurship and skill development of workers for performing in enterprises effectively. Becker (1964) stated that skills and knowledge are the outcomes of human capital investment that can be acquired through formal and non-formal education, applied knowledge, and experience of work which may contribute to the efficiency of labourers and the success of enterprises. Besides, human capital investments can be entrepreneurship specific or generic.

The generic investments are not related to any entrepreneurship activities that is formal education or experience while entrepreneurship-specific investments are related to entrepreneurship activities of start-up skill, managerial skill, business skill, proprietorship dexterity, entrepreneurial skill and technical skill (Becker, 1964). In this context, the skill development

of labourers in home-based enterprises is positively dependent on six key human capital elements such as generic skills, core skills, soft skills, technical skills, behavioural skills, and essential skills (see Figure 2). This theoretical model may analyse the skill of labourers in enterprises, either micro or small entrepreneurs and workers. The present study seeks to identify skill sets based on the six domain skill groups: generic skill, core skill, soft skill, technical skill, behavioural skill, and essential skill of labourers, including entrepreneurs, workers, and single-headed initiators.

Figure 2: Conceptual framework for major factors of this research

(Source: Proposed Conceptual Model)

5. Database And Methods

The study has adopted an exploratory research design to identify the skill gap of labourers in Home-based informal enterprises in Kerala. A Home-Based Enterprise is a sub-group of the informal economy. The research study has adopted a mixed methodology integrating qualitative and quantitative methods. For identifying the skill sets required for HBE labourers, skill sets are broadly classified into six clusters, viz: generic skills, core skills, soft skills, technical skills, behavioural skills and essential skills, according to the existing body of knowledge and literature review (see Figure 2). Further, a Likert type questionnaire was prepared to identify the component skills of each of the skill clusters. After validating the constructed questionnaire, data were collected during the period January 2022 and February 2022 with the support of the District Industries Centre (DIC), Local self-Governments, NGOs and private entrepreneurs associations etc.

5.1 Area of the study

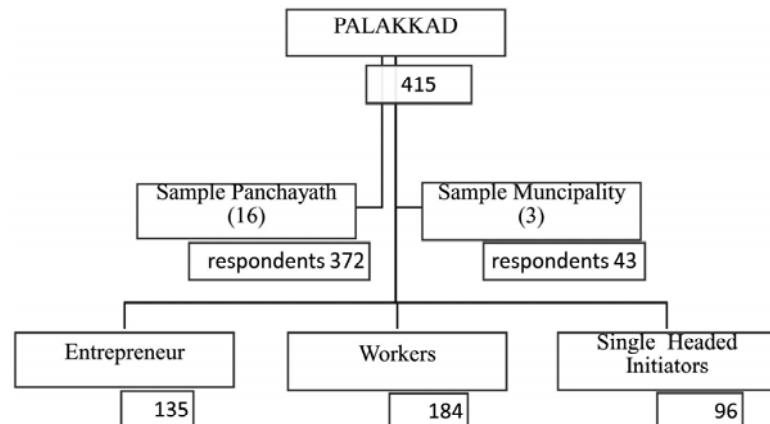
Palakkad is the second most industrialised district in the state, also known as the “Industrial corridor” for its development of informal enterprises among labourers in Home-based enterprises (HBEs) in the manufacturing and service sectors. The respondents of the study area are labourers in the Home-Based Enterprises (HBEs), including both entrepreneurs, single-

headed initiators and workers. The respondents belong to sixteen grama panchayats and three Municipalities in the Palakkad district.

5.2 Sampling procedure

For the study, the stratified random sampling technique has been adopted to select the sample units. This was done considering the demographic profile of respondents and the HBEs run by entrepreneurs, single-headed initiators and workers. The sample taken comprises 135 entrepreneurs, 280 workers and 96 single-headed initiators altogether, making it 415 respondents following the Krejcie Morgan Table, 1970 ($N > 382$). The schematic distribution of the sample is given in Figure 3. The self-rating of labourers was based on a five-point Likert scale, ranging from 1 to 5 scale, denoting one as the lowest level of skill and five as the highest level of skill. The sample survey sought the prior willingness of respondents to participate.

Figure 3: Schematic distribution of sample selected

(Source: Concept map developed by Authors)

The personal interviews and focus group discussions with entrepreneurs, workers, and single-headed initiators were included to identify and document the requisite skill components of each cluster of skills qualitatively and supplement the quantitative data obtained from the designed questionnaire.

6. Analysis and Discussion

6.1 Identification of the skill sets required to get employed in the selected HBEs.

Knowledge and skills drive economic growth and social development for any country. From the literature, the definition of skills revolves around

matching job skills at the workplace and communication and interaction with others. New entrants to labour fail to socialise in the working environment (Song et.al., 2015) and adapt to the skill sets required for particular labour in the fast-changing environment. With the rise in the competition, the organisation increased their scrutiny of employees' skills because skills needed for the workplace have been extended from technical skills to soft skills even among the experienced workforce. As explained in Figure 2, the following six major constructs have been analysed for entrepreneurs and workers in home-based enterprises (HBEs). In pursuance of the review of studies, interviews, and discussion with the employers, entrepreneurs and experts, the component skills of each of these identified clusters have been delineated.

6.1.2 Generic skills: Generic skills have emerged as an essential component of employability skills, which enable an individual to become and remain employable over a lifetime and to lead a happy and prosperous life. Even though there is no globally acceptable list of generic skills, a few examples of generic skills include oral/written communication, teamwork, digital literacy, problem-solving, and information literacy. For the present study, the investigator selected these five as the component skills of the Generic skill and, after interacting with the stakeholders, framed 12 variables like (1) Matching job skills at the workplace, (2) Work scheduling skills at a vacant time (3) Ability to have worked in multiple companies, (4) Eager to updating skill, (5) Wish to acquire new skills, (6) Possess sufficient dexterity for the specific enterprises, (7) Proficiency in manual skill, (8) Recognize opportunity in the field of work, (9) Able to create work plan (10) eager to spot a trend in the area of work (11) Numerical literacy and (12) Statistical literacy.

6.1.3 Core skills: The core skills required for entrepreneurial competency combine entrepreneurial concepts, principles, character traits and related skills. McLaughlin(2021) delineates four core skills as are necessary for entrepreneurs as vision, passion, adaptability and resilience. Based on this assumption and other related readings, a list of 30 subskills and situations were presented in a focus group of stakeholders and selected thirteen items, which emerged as to have a common consensus of the group that has the potential to identify the core skills of labourers. These are (1) Entrepreneurship skills, (2) Risk-taking skills, (3) Business management skills, (4) communication and active listening skills, (5) Networking skills, (6) Critical thinking skills, (7) Problem-solving skills, (8) Creative thinking skill, (9) Customer serving skill, (10) Optimism (11) Initiative to start a business, (12) Persistence and self-motivation, (13) Hardworking skill.

- 6.1.4 Soft skill: Soft skills are character traits and interpersonal skills that characterise a person's relationships with other people. In the workplace, especially in this , these complement the labourers' knowledge and occupational skills. The soft skills that the employers look for in labourers during the behavioural interviews were listed out. The expected 14 skills suggested by the HBE owners were included to identify the skill gap among labourers. These were: (1) Motivation skills, (2) Communication skills, (3) Empathetic listening, (4) Personal relationship skills, (5) Respond positively to feedback skills, (6) Able to resolve differences of opinion, (7) Emotional Intelligence, (8) Honesty, integrity and loyalty, (9) Abstain from bribery and insider-trading, (10) Social responsibility, (11) Respect for customer, (12) Responsibility to take care of asset of others, (13) Respect people, staff, and customers (14) Trust in staff, and customers.
- 6.1.5 Technical skills: Knowledge is power; in this information-explosive era, employees' technical skills count much to the growth of the business and firm. Therefore, it is essential that the HBEs have to provide specialised skill training to their employees to update their knowledge and gain competence to perform their daily tasks and complex works related to computational and physical technology and compete with other enterprises. A set of eleven digital skills suggested by the employees that have been common in employers' responses were selected. They are (1) Digital skills, (2) Online communication skills, (3) Online networking skills, (4) Online trading skills, (5) Modeling skills, (6) Power machine skills, (7) Stitching skills, (8) Multi-needle machine skills, (9) Cutting skills, (10) Varifying skill, (11) workplace instruments using the skill.
- 6.1.6 Behavioural skills: The core of entrepreneurial behaviour is identifying opportunities and putting innovative ideas into practice. For this, the supporting group or persons involved in the labour force needed to carry out a host of tasks which require creativity, drive and willingness to undertake risk. From the interaction and interview with the entrepreneurs, it was found that they are keen to get labourers who would help to realise plans, have ideas and solutions, working systematically and meticulously with initiative. Based on this, eleven entrepreneurial behavioural skills required for HBEs have been identified: (1) Inter-personal communication skills, (2) Customer relation skills, (3) Organization loyalty, (4) Conflict management skills, (5) Negotiation and persuasion skill, (6) Relationship building skills, (7) Time management, (8) Flexibility and adaptability, (9) Social-emotional intelligence, (10) Managerial skill, (11) Multi linguistic ability.

6.1.7 Essential skills: Working knowledge of functional skills are necessary for evolving sound strategies for growing business based on inherent business skills. An entrepreneur has to be skilled in multiple ways to be ready to deal with most crises. The entrepreneurs were asked to narrate a list of skills they have picked up on their journey to establish their business from a fledgling idea to a full-blown profitable company. The following five essential skills were mentioned as the cornerstones of their success and confirmed that they rely on their ability to adapt and implement the five aspects:: willingness to learn, deal with failure, money management, creativity and communication. Based on this, nine items were enlisted in the questionnaire: (1) Working Knowledge of sales, (2) Work knowledge of marketing, (3) Work knowledge of finance, (4) Manage others to work, (5) Manage to other competence, (6) Idea about required Fund/ capital, (7) Fund/ Capital raising skills (8) Aware about new business, (9) understanding the specific business you want to start/work.

6.2 The acquired skills of the employees working in the Home-based enterprises

6.2.1 Development and validation of the research instrument

Based on the theoretical perspective evolved from the readings, the discussion and interviews done in the field, 0 items based on the variables connected to the different clusters of skills of labourers have been prepared. *Cronbach's Alpha* is applied to measure the internal consistency of reliability. For assessment, the average reliability across all possible combinations of split-halves was calculated for each questionnaire item on the scale; the value of Cronbach's Alpha if found to be less than 0.7, was deleted. Thus by selecting the most reliable items from each skill domain, the Likert type schedule was finalized with 70 questionnaire items (see Table 1). The reliability of the constructs has been measured using Cronbach's Alpha and the value for the total constructs is 0.781, which indicates that all constructs are reliable for further analysis.

Table 1: Internal Consistency Reliability–Cronbach Alpha

Sl. No.	Skill Domains	No. of Items Selected	Cronbach Alpha(a)
1	Generic skill	12	0.724
2	Core skill	13	0.759
3	Soft skill	14	0.748
4	Technical skill	11	0.824
5	Bahavioural skill	11	0.813
6	Essential skill	09	0.818
	Total	70	0.781

(Source: Survey data)

6.2.2 Demographic profile of the respondents: The demographic information of labourers employed in home-based informal enterprises in Kerala taken for the present study as per the details provided in the methodology part is given in Table 2. The labourers in the home-based informal enterprises comprise entrepreneurs, workers and single-headed initiators. The roles of the labourers in the home-based informal enterprises played as manufacturers, service labourers, or both manufacturers and service labourers.

Table 2: Demographic Information of the Respondents

Demographic Characteristics		Frequency	Percent
Gender	Male	192	46.26
	Female	223	53.73
Age	<20	3	0.722
	20-40	188	45.3
	41-60	176	42.4
	61-70	32	7.71
	>70	16	3.85
Family's Income	<27000	111	26.74
	27000-300000	267	66.5
	300000-1000000	33	7.95
	>1000000	4	0.96
Level of Education	Up to SSLC	322	77.56
	Degree/PG	34	8.9
	BBA/MBA	0	0
	Diploma/ITI	11	2.65
Sector of business	Agriculture	45	1.84
	Manufacturing	181	43.61
	Service	189	45.54
Total (N)		415	

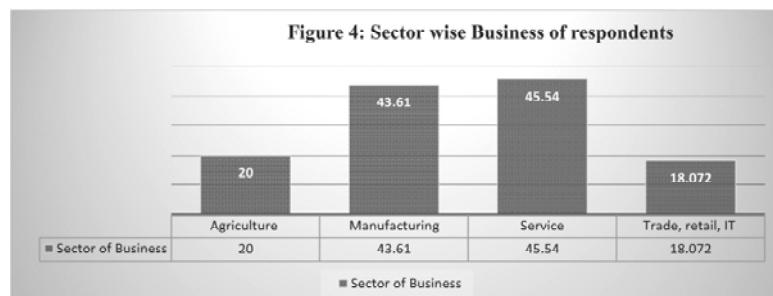
(Source: Survey data)

The respondents are a total sample of 415 from HBE comprising of male (46.26 per cent) and female (53.73 per cent). The majority of gender belongs to the female 223 (53.73%) respondents. This indicates that the workplace at home is a cheaper and more comfortable place for female labourers to engage in their economic activities.

From the age perspective, 45.30 per cent of the respondents belong to the working-age group between 20-40 years old, and 42.40 per cent belongs to the middle-aged group between 40-60 years old, and 7.71 per cent of labourers are between 61 to 70 years old. The rest of respondents around 3.85 per cent are still actively participating in the economic activity

though they are already above 70 years old. Whereas only 0.722 per cent of labourers, below 20 years old are engaged in enterprise activities. From the perspective of education, the majority 77.56 per cent of the respondents have basic education of SSLC, and 8.9 per cent of the labourers were graduates. But on the contrary, only 2.65 per cent of labourers are technically qualified.

From the business sector-wise analysis of the respondents, 20 per cent of the respondents were interviewed from the agricultural sector, 43.61 per cent of labourers was from the manufacturing sector, and 45.54 per cent of respondents were from the service-oriented home-based informal enterprises (See the Figure 4).

(Source: Survey data)

6.3 Acquired skills of employees working in HBEs and the Skill Gap

In order to identify the acquired skill sets of labourers employed in home-based informal enterprises, the opinion of the selected sample is collected using the questionnaire prepared for the purpose. The required skill sets are included and the maximum value is the upper range of the Likert tool (5). The skill gap is the difference between the upper limit and the skill level opined by the sample respondents. The details of the acquired skills and the skill gap are given in Table 3, Table 4, Table 5, Table 6, Table 7 and Table 8. The overall skill gap of all skill clusters has been calculated and detailed in Table 9 and Figure 5.

Table 3: Acquired Generic skill and the Skill gap of labourers in HBEs

A	Generic skill cluster	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1	Job matching skills at workplace	5	4.61	0.39	8
2	Work scheduling skill in the workplace	5	3.78	1.22	24
3	Ability to have worked in multiple companies	5	1.92	3.08	62
4	Work and knowledge updating skill	5	3.95	1.05	21
5	Eager to acquire new specific job skill	5	3.90	1.10	22
6	Possessing skill of specific enterprises	5	3.79	1.21	24
7	Proficiency of manual skill in the enterprises	5	4.12	0.88	17
8	Opportunity recognising skill in the field work	5	3.75	1.25	25
9	Able to recognise workplace plan	5	3.58	1.42	28
10	Eager to spot a trend in the area of work	5	3.94	1.06	21
11	Numerical literacy	5	3.28	1.72	34
12	Statistical literacy	5	2.26	2.74	55
	Overall skill gap of Generic skill	5	3.58	1.42	28.5

(Source: Survey data)

Table 3 describes the required and acquired skills in the generic skill cluster of labourers in HBEs in the selected sample. As per the responses collected from the sample, in the generic skill sets consisting of 12 component skills, it was found that the overall generic skill gap of labourers is 28.5 per cent. Table 3 specifies that the skill gap of job matching skills is 8 per cent, which means 92 per cent of respondents are matched with their job skills at the workplace. The skill gap of ‘Proficiency of manual skill in the enterprises’ is 17 per cent. The skill gap of ‘Ability to have worked in multiple companies’ is 62 per cent and that of ‘statistical literacy’ is 55 per cent. It can be inferred from this that the workplace at home is a more comfortable place for labourers for their economic activities as their job matching skill gap is only 8%. However, their ability to work for another firm is constrained and has 62% skill gap. In general, statistical literacy which is a requisite skill for every enterprise also shows a gap of 55%. Hence there is a need for skill up-gradation in the generic skill cluster.

Table 4: Acquired Core skill sets and the skill gap of labourers in HBEs

B Core skill Cluster	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1 Entrepreneurship skill	5	3.65	1.35	27
2 Risk taking skill	5	4.16	0.84	17
3 Business management skill	5	3.67	1.33	26
4 Communication and active listening skill	5	3.51	1.49	30
5 Networking skill	5	3.26	1.54	31
6 Critical thinking skill	5	3.31	1.69	34
7 Problem solving skill	5	3.61	1.39	28
8 Creative thinking skill	5	3.59	1.41	28
9 Customer servicing skill	5	3.93	1.07	21
10 Be optimistic even in tough time	5	3.94	1.06	21
11 Initiative skill for existing or new business	5	3.61	1.39	28
12 Persistence and self-motivation skill	5	3.54	1.46	29
13 Work hard to achieve goals	5	3.79	1.21	24
Overall core skill gap	5	3.67	1.33	27

(Source: Survey data)

The Core skills constitute 13 major component skills (See Table 4). The study found that the overall skill gap of labourers in the home-based informal enterprises is 27 per cent. The skill gap of ‘risk-taking skill’ is the lowest ie; 17 per cent. The skill gap for ‘critical thinking skill’ is 34 per cent and that of ‘Communication and active listening skill’ and ‘Networking skill’ are 30 and 31 per cent respectively. It can be inferred that the risk-taking skill which is basic to start any business or investment is more among the sample respondents when compared to other skill sets which are necessary to run a prospective and sustainable business namely critical thinking, networking and communication and active listening skills. The other ten identified skills were found to cluster around the overall skill gap 27 per cent, ie; the acquired skills are a quarter less than that of the required leaving larger space for training interventions and skill upgradation.

Table 5- Acquired Soft skill and the skill gap among HBE labourers

C	Soft skill Cluster	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1	Lead and motivate others	5	3.55	1.45	29
2	Assign work to other people	5	3.38	1.62	32
3	Communicate well with clients	5	3.33	1.67	33
4	Listen actively and empathetically	5	3.37	1.63	33
5	Establish a personal relationship	5	3.53	1.47	29
6	Respond either positively or criticism	5	3.41	1.59	32
7	Recognise mood, emotion of others	5	3.55	1.45	29
8	Resolve changes in a equally beneficial	5	3.51	1.49	30
9	Practice honesty and integrity	5	4.65	0.35	07
10	Avoid insider trading, and bribery.	5	3.86	1.14	23
11	Undertake on social responsibilities	5	3.87	1.13	23
12	Take responsibilities of customers	5	3.58	1.4	28
13	Respect people, workers, and customers.	5	2.11	2.89	58
14	Trust staff, customers, and suppliers	5	3.79	1.21	24
	Overall soft skill gap of labourers in HBEs	5	3.53	1.47	29.3

(Source: Survey data)

The soft skill cluster comprises 14 major composite skill sets (see Table 5) and the responses of labourers employed in HBEs in Kerala on the acquired soft skill sets were analysed. The overall soft skill gap of labourers was found to be 29 per cent on average and shows a wide range of soft skills deficits among the labourers in the sample HBEs. In particular, communication skills(33%), empathetical skills (33%), work assigning skills (32%), motivation skills (29%), and customer relationship skills (29%) were all found to be lesser than other skills like undertaking social responsibility, trust staff, customers and suppliers and avoid insider trade and bribery(23% or 24%). The practice of honesty and integrity among HBE workers was found to have less skill gap (7%). This has also indicated that even though there is a prevalence of shortfall in the soft skills of labourers which directly affected the performance of labourers, some basic good skills like honesty and integrity are inherent among the respondents from HBEs. It is also seen that an important soft skillakin to interpersonal skill listed with behavioural skills show more skill gap among the respondents (58%), which warrants intervention for reorientation and attitudinal shift.

Table: 6 Acquired Technical skills and the skill gap among HBE labourers

D	Technical skill Cluster	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1	Digital skill	5	1.91	3.09	62
2	Ability to communicate online using internets	5	1.75	3.24	63
3	Online networking skills	5	1.85	3.14	65
4	Ability to use online tools like Zooms, Skype	5	1.81	3.19	64
5	Modelling skills	5	3.34	1.65	33
6	Power machine using skills	5	3.27	1.73	35
7	Stiching skills	5	3.41	1.59	32
8	Muttiple machine operating skills	5	3.29	1.71	34
9	Cutting skills	5	3.76	1.24	25
10	Verifying skills	5	3.81	1.19	24
11	Workplace instruments using skill	5	4.04	0.96	19
	Overall technical skill gap of labourers	5	2.93	2.07	41

(Source: Survey data)

Table 6 describes the analysis of required and acquired technical skill sets and skill gaps of labourers in the selected HBEs. Technical skills consist of 11 major composite skill sets and the analysis shows that two-thirds of employers and employees lack digital skills (62%), online networking (65%), online communication (63%), and skill in using online tools (64%). The overall analysis found that the deficit in the technical skill of HBE labourers is 41 per cent, which is found to be comparatively high among the skill clusters. The technical skill has larger bearing upon labour productivity and performance. Therefore the performance and skill upgradation of HBEs can be improved by technical skill training and hands on experience. Any training interventions may include some modules for training digitals skills, online communication and familarising online tools and gadgets. Even the labourers from the rural informal sector need to be trained in technical skills and give exposure to make use of online platforms and online communication to compete in this digital economy.

Behavioural skill constitutes of the major 11 composite skill sets and it is found that one-third of employers and workers in each sector of enterprise in the sample lacked behavioural skills (28 per cent) whereas, 42 per cent of the respondents lack the proficiency in multi-linguistic skills, followed by interpersonal skills (30%), Negotiation skills (33%), and Emotional intelligence (28 %). However, the overall behavioural skill gap of labourers is 28 per cent.

Table 7: Acquired Behavioral skill and the skill gap of labourers in HBEs

E	Behavioural skill Cluster	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1	Interpersonal skills	5	3.48	1.52	30
2	Quality customer relation skill	5	3.79	1.21	24
3	Organisation loyalty	5	3.83	1.17	23
4	Conflict management skill	5	3.71	1.29	26
5	Negotiation and persuasion	5	3.35	1.65	33
6	Relationship Building	5	3.53	1.47	29
7	Time management	5	3.88	1.12	22
8	Flexible and adaptability skill	5	3.65	1.35	27
9	Social and emotional intelligence	5	3.59	1.41	28
10	Managerial skills	5	3.81	1.19	24
11	Multi-linguistic ability	5	2.89	2.11	42
Overall behavioral skill gap		5	3.59	1.41	28

(Source: Survey data)

The results are similar to the skill gap listed in the soft skill cluster, viz: the ability to respect customers, staff and others ie; social interaction and interpersonal communication. This indicates that the shortfall of behavioural skill sets of labourers in the HBEs directly affects the social interaction and thereby the performance of labourers.

Table 8: Acquired Essential skills and the skill gap of labourers in HBEs

F	Essential skill	Required skill	Acquired skill	Skill gap	%
1	Key functional knowledge of operation	5	3.77	1.23	24
2	Working knowledge of marketing	5	3.51	1.49	30
3	Working knowledge of finance and operation	5	3.46	1.54	31
4	Control others to work with you	5	3.19	1.81	36
5	Handle others according to skill.	5	3.45	1.55	31
6	Know the idea of fund required	5	3.09	1.11	38
7	Use how much fund/capital to raise	5	3.11	1.89	38
8	Knowledge of the business you want to start	5	3.13	1.87	37
9	Understand about specific business you want	5	3.17	1.83	37
10	Overall skill gap	5	3.32	1.68	34

(Source: Survey data)

The essential skills constitute the nine composite skill sets. The average skill gap between employers and workers in each constituent skill was 34 per cent. The ability to know the idea of funds required (38 %) and capital raising skills(38%) lack more than the other skills. Functional knowledge of marketing skills (30%), functional knowledge of finance and operation skills (31%) and key functional knowledge of the respondents lack by 24 %. The overall essential skill gap of labourers is about 34 per cent. This hints at the shortfall of essential skill sets related to finance management of labourers in the selected HBEs which has a direct bearing on the performance of labourers. Raising funds required for running an enterprise, knowing the idea of required funds and identifying the sources of getting funds need training interventions to empower the entrepreneurs and labourers in HBEs.

Table 9: Overall and the Cluster- specific Skill gap

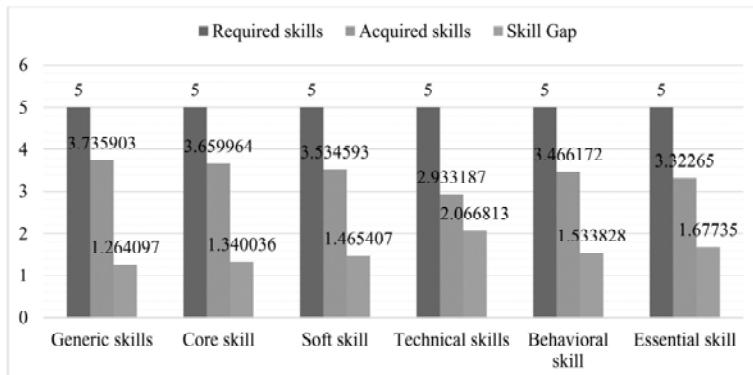
SI No.	Skill clusters	Skills		Skill gap	
		Required	Acquired	Skill Gap	Per cent
A	Generic skill	5	3.735903	1.264097	25%
B	Core skill	5	3.659964	1.340036	27%
C	Soft skill	5	3.534593	1.465407	29%
D	Technical skill	5	2.933187	2.066813	41%
E	Beavioral skill	5	3.466172	1.533828	31%
F	Essential skills	5	3.32265	1.67735	34%
	Total	5	3.442078	1.557928	31 %

(Source: Survey data)

Table 8 describes the overall skill gap of the labourers, particularly in agriculture, manufacturing and service enterprises who actively responded to this study. From the selected skill clusters, the respondents openly propose the skill gap in the generic skills (25 %) whereas the skill gap in core skills (27%) and under the cluster of soft skills (29%). The skill gap in the cluster of technical skills is found to be more (41%) when compared to all other skill clusters. The essential skills (34%) and behavioural skills (31%) respectively are found next to technical skills (see Figure 5). It can be seen that the respondents in the study lack technical skills followed by essential skills, behavioural skills, soft skills, core skills and generic skills. On an average, the skill gap of the sample respondents was found to be 31%. This hints at the need for training, especially on the job training for promoting entrepreneurship as a way of life and sustainable development. The Kaushal Vardhan Kendras, perceived as part of the National Skills Qualification Framework (NSQF) need to prepare modules for imparting

training on all the composite skill clusters. The training to the labourers may be made extension work of higher and technical education department.

Figure 5: Overall skill gap

(Source: Survey data)

7. Conclusions and Suggestions

The present study found that the majority of the informal enterprises in the rural sector are HBEs, engaged with casual labourers, kith and kins and labourers belonging to personal and formal relations. There are no state-level or LSG level robust data covering the expanse and variety of HBEs in the different sectors of economic activity. The HBEs also do not keep scientific records about their laboureress, workforce, required skill sets, details of infrastructure availability, finance mobilization and management. Usually, in most cases, the finance mobilization of the required working capital is done at the entrepreneur's own risk. Therefore, many of the HBE units in the study area are characterised by the distinct factor variables such as low capital intensity, low human capital resources, low level of productivity, the predominance of family labour, having a low level of skill sets and the absence of division of labour in the production process as noticed by earlier researchers (George, Justine, 2014; Tyas, 2009). In the analysis of the nature of skill deficit in selected skill clusters, the study found that the labourers in the sample HBEs experience a shortfall in certain cluster domains, especially in technical skills, behavioural skills and essential skills having larger implications on productivity, income and employment generation. Although labourers have acquired various skillsets, the skill gap in the home-based informal enterprises shows a wide gap existing between employers and workers alike. The study found

that more than 25 per cent of labourers (on average) faced a severe shortage of required skill sets in the home-based informal enterprises to survive.

The analysis revealed that two-thirds of employers and employees in the sample HBEs lacked digital skills, online networking skills, online communication skills and skills in using online tools like zoom, meet etc. Likewise, the respondents were experiencing skill gaps in the behavioural skill cluster like multi-linguistic ability, negotiation and persuasion and interpersonal skills and in the essential skill cluster like fund mobilisation and finance management. This in turn adversely affects the cohesiveness and competitiveness in finding new market outlets and income-generating investments compared to similar enterprises having the said entitlements and the sustainability of the HBEs including odd situations. Reaching out to more HBEs had fetched a larger sample size, which could be attempted in future research in this area.

In pursuance of the analysis and interaction with entrepreneurs and other stakeholders, it is suggested that the HBE labourers need skill development to equip with the required skill sets, especially in technical, behavioural and essential skills. The employers and employees in HBEs may be provided training to equip them to have hands-on experience and competencies. The skill training programmes should give thrust on computer literacy, finance, language and soft skills. The skill development of HBE labourers could be taken as an outreach or extension activity of higher education institutions or Industrial Training Institutes(ITIs). The Ministry of skill development may take special initiatives to make a robust database of the HBEs and design programmes for imparting technological know-how and soft skill training to instil attitudes and requisite skills necessary to deliver the work or job in the labour market. As King and Palmer (2010) suggest, this would address the demand-supply gap of labourers either through formal public educational institutions or private institutions or informal training centres, traditional apprenticeships or non-formal training centres. International Labour Organisation (2020) suggests making skill development part of the formal and non-formal education and technical skills-based vocational education and training for employment or self-employment, pre-employment livelihood skills training, and apprenticeship education and training for employed workers, including training at the workplace and employment-oriented and job-related short courses. This would be a long leap towards addressing entrepreneurial, managerial, and technical skill deficiencies for achieving faster, inclusive and sustainable development of the nation having a surge in its demographic dividend.

References

- Baiju K.C and Vidya P.V. 2021. Inequality in the distribution of consumption expenditure and wealth among the social groups in Kerala: A comparative Analysis, *Arthavijnan, Journal of the Gokhale Institute of Politics and Economics* 63(3)
- Becker, G.S. 1964. Human Capital -A Theoretical and Empirical Analysis. 2nd edn. *Columbia University Press*, 1975 and 3rd 1994. <https://www.scirp.org>
- Bennett, J., & McGuinness, S. 2009. Assessing the impact of skill shortages on the productivity performance of high-tech firms in Northern Ireland. *Applied Economics*. <https://doi.org/10.1080/00036840601007450>.
- Berger, T., & Frey, C. B. 2016. Digitalization, Jobs, and Convergence in Europe: Strategies for Closing the Skills Gap. Oxford - Prepared for the European Commission DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. <https://doi.org/10.1177/0002764217701217>
- Chatman, J. A. 1989. Improving interactional organizational research: A model of person – organization fit. *Academy of Management Review*, 14(3), 333 – 349
- Clark D.N. and Douglas H. 2010. Microbusiness: Characteristics of home-based business in New Zealand. *Small Enterprise Research* 17(2): 112–123.
- Donohue, G. A., Tichenor, P. J., & Olien, C. N. 1975. Mass media and the knowledge gap: A hypothesis reconsidered. *Communication Research*, 2, 3-23. <http://dx.doi.org/10.1177/009365027500200101>
- Economic Review 2017. Vol 1. Kerala State Planning Board, Thiruvananthapuram, Kerala, India
- George, Justine 2014. Informal Sector in India: A Review, Munich Personal RePEc Archive, MPRA Paper No. 70602.
- Government of India 2014. Ministry of Labour & Employment Labour Bureau Chandigarh., Report on Employment in Informal Sector and Conditions of Informal Employment., (2013-14). Pp 1.
- Graham, Tipple. 2004. The place of home-based enterprises in the Informal sector. Evidence from Cochabamba, New Delhi, Surabaya and Pretoria. Sage publication, *Urban Studies*, vol. 42, No. 4, pp 611-632
- International Labour Organisation. 2020. World employment and social outlook Trends.
- International Labour Organisation (ILO).2013. Domestic workers across the world: Global and regional statistics and the extent of legal protection. Geneva: ILO.

- Jaityl, Jaya. 1997. Organising the Unorganised in Kerala: Case Studies of Aruvacode and Kodungallur. *Economic and Political Weekly*, 32, (28). 1729-1736.
- Jay L and Schaper M. 2003. Which advisers do micro-firms use? Some Australian evidence. *Journal of Small Business and Enterprise Development* 10(2): 136–143.
- Jones, G. R. 1986. Socialization tactics, self-efficacy, and newcomers' adjustments to organizations. *Academy of Management Journal*, 29(2), 262 – 279
- King, K., and Palmer, R. 2010. Planning of technical and vocational skills development. Fundamentals of Educational Planning series, vol. 94. Paris: UNESCO
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Kristof-Brown A.L., Zimmerman R.D. and Johnson E.C. 2005. Consequences of individuals' fit at work. A meta-analysis of person-job, person-organization, person-group, and person-supervisor fit. *Personnel Psychology* 58: 281-342.
- Mason CM, Carter S and Tagg S. 2010. Invisible businesses: The characteristics of home-based businesses in the United Kingdom. *Regional Studies* 45(5): 625–639.
- McLaughlin. 2021. Entrepreneurship: From My Perspective www.amazon.com.
- Mincer, J. 1958. Investment in Human Capital and Personal Income Distribution. *Journal of Political Economy*, 66 (4): 281-302.
- Ministry of Labour & Employment Labour Bureau, Government of India . 2013-14. Report on Employment in Informal Sector and Conditions of Informal Employment., Volume IV.
- National Skill Development Corporation(NSDC). 2015. GoI NSSO 66th Round. Socio-Economic Survey. 2009-10. Government of India (GoI).
- NSSO 68th Round. Socio-Economic Survey. 2011-12. Government of India (GoI).
- OECD .1995. “Reducing the Regulatory Burden on Business in the Netherlands: How Can This Be Achieved?”, Best Practice Policies for Small and Medium-sized Enterprises, Paris.
- Schultz, T.W. 1961. Investment in human capital. *American Economic Review*, 51 (1): 1-17
- Song, Z., Chon, K., Ding, G., & Gu, C. 2015. Impact of organizational socialization tactics on newcomer job satisfaction and engagement:

- Core self-evaluations as moderators. International Journal of Hospitality Management. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2015.02.006>
- Stanger, AMJ, Woo, L.A. 2001. Factors Associated with Australian Home-based Business Size: A Pilot Study. Perth, Australia: Centre for Women studies.
- Sanghi, Sunita; Sensarma, Kuntal. (2014). Skill Challenges of Informal Sector in India. Confederation of Indian Industry (CII). PP 33-41
- Tichenor, P.J., G.A. Donohue, and C.N. Olien. 1970. "Mass media flow and differential growth in knowledge <https://doi.org/10.1177/009365027500200101>
- Tyas, Wido Prananing. 2009. Home Based Enterprises as an Income Generator for Low-Income People: Toward a Sustainable Financing and Economic Housing, *Informal Settlements and Affordable Housing. IV*.
- Van Vianen, A.E.M., Shen, C.T. & Chuang, C. 2011. Person-Organisation and Person-supervisor Fits- Employee commitments in a Chinese Context. *Journal of Organisational Behaviour*, 32(6), 906-926
- Wanous, J. P. 1992. Organizational entry: Recruitment, selection, orientation and socialization of newcomers. Reading, MA: Addison-Wesley Publishing Co.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 208-216

Ict Among Rural Hs Teachers' In Classroom Transaction: Present status and Future prospects

Dr. Pradip Mochahary

Assistant Professor, Department of Education, Kaliabor College

Dr. Nabanita Sarmah

Assistant Professor, Department of Education, Biswanath College

Abstract

The present paper is an attempt to determine the attitude of male-female and trained-untrained rural higher secondary school teachers' towards application of ICT in classroom transaction. The study was conducted on 150 teachers from 30 schools of Nagaon District of Assam covering male and female, trained and untrained teachers. For the study descriptive survey method and stratified random sampling has been used. For measurement the attitude among rural teachers' in using ICT in classroom transaction the investigator has applied "Attitude Scale Towards Information Technology for Teachers" developed by Dr. Nasrin and Dr. Fatima Islahi, Aligarh Muslim University. Data's were analysed employing descriptive statistics mean, standard deviation, correlation and inferential statistics 'Z' test. The result of the study revealed that most of the rural higher secondary school teachers' have extremely favourable attitude towards using ICT in classroom transaction. While gender and training wise study it was found male slight ahead of female counterpart and in training sector trained were found higher favourable attitude to untrained

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 208

teachers in case of applying ICT in classroom transaction. Therefore, it can be firmly mentioned that for successful classroom transaction in education process ICT is one the important element along with professional degree.

INTRODUCTION:

The 21st Century is the age of information and communication technology. During the last few decades there has been a tremendous growth in the use of ICT, which has made a dynamic impact on industries, businesses, societies, lives of people and education also. The ancient education system of India was primarily based on the “Gurukul System” and today to reach present system it has gone under various stages where modern education is not restricted within the classroom transaction only. The recent development of technology has brought out changes the whole world including the classroom and ICT plays a crucial role in this respect.

Here, a teacher plays a pivotal role in the process of teaching-learning. Hence, knowledge of ICT and skills to use ICT in teaching–learning has gained enormous importance for today’s teachers. Teachers are expected to know to successfully integrate ICT in to his / her subject areas to make learning more meaningful. This knowledge development during pre-service training has gained much importance with the notion that exposure to ICT during this time is helpful in increasing teachers’ willingness to integrate technology with classroom teaching. During the last few years, IT for change’s work in education has included research to develop a deeper understanding of ICTs in education, teacher-capacity-building on technopagogical processes, piloting demonstrating projects with schools and policy advocacy. Thus, in the 21st century, teaching is a learner centred education system. It reduced the teacher-centred traditional system. The tremendous growth of exploration of knowledge it is only help of information technology, which influence of all section of people. It is also known as A3 means any one, anytime and anywhere.

Concept of ICT:

ICT stands for information and communication technologies are defined, for the purposes of this primer, as a “diverse set of technological tools and resources used to communicate, and to create, disseminate, store, and manage information.” These technologies include computers, the internet, e-mail, web based PC, mobile phone, wireless sets, projectors, interactive boards, broadcasting technologies (radio and television) and different interactive boards. So, ICT is a system that gathers different information or data to communicate over some distance with the help of modern technology. Thus integrating of ICT into education has been

assumed as the potential of the new technological system. ICT is not only the backbone of the information age, but also an important catalyst and tool for inducing educational reforms that change our students into productive knowledge workers.

Attitude has always been a subject of interest for many researchers as well as psychologists. It is considered as exciting and mysterious to some researcher. It can function as a shield to someone or it can even function as a weapon to someone. Having a certain attitude in life is crucial to people so as to help them live in harmony and towards better understanding of things around them. Attitude plays a major role in determining a person's personality. This is because attitude affects the way people perceive and act towards people.

In developing countries, in particular, the policy-makers appear to have adopted ICT in education to accelerate the nations development efforts too in the process. In such hasty adoption, however, building teachers' skills and attitudes towards ICT would have often been ignored. The literature hints at the need for studies not only on the teachers level of IICT skills and their attitude towards ICT but also on the factors responsible to have produced or hindered them. Studying teachers' attitude is particularly important in developing countries like India, where ICT is usually not a part of the school culture. Due to its novel presence in society at large and its intervention in schools in particular, technology may not be well received by the teachers it should prove to be an extra burden on them. The mismatch between the teachers' culture of techno-centric mindedness and their pedagogic culture would often result in their alienation from the use of technology. The delicacy of this situation calls for an investigation of teachers' attitude. The present study focused on examining teachers' attitude towards ICT. It is likely that due to the presence of different types and levels of ICT skills and attitudes possessed by teachers or due to their various pedagogical practices, the actual integration of ICT in pedagogy may get hindered. This study attempted to identify the relationship between the possession of ICT skills by teachers, their attitude towards ICT the actual implementation of ICT in the classroom, all this identifying the factors that determined the success of ICT-pedagogy integration to its facilitation stage.

Approaches to ICT integration in Teacher Education:

Use of ICT within teacher training programmes around the world is being approached in a number of different ways within varying degrees of success. These approaches were subsequently described, refined and merged into following approaches:

1. ICT skills development approach: Here, importance is given to providing training in use of ICT in general. Teachers expected to

be skilled users of ICT for their daily activities. Knowledge about various software, hardware and their use in educational process is provided.

2. ICT pedagogy approach: Drawing on the principles of constructivism, pre-service teachers design lessons and activities that centre on the use of ICT tools that will foster the attainment of learning outcomes. This approach is useful to the extent that the skills enhance ICT literacy skills and the underlying pedagogy allows students to further develop and maintain these skills in the context of designing classroom – based resources.
3. Subject- specific approach: Here, ICT is embedded into one's own subject area. By this method, teachers/ subject experts are not one's only exposing students to new and innovative ways of learning but are providing them with a practical understanding of what learning and teaching with ICT looks and feels like.
4. Practice driven approach: Here, emphasis is on providing exposure to the use of ICT in practical aspects of teacher training. Focus is on developing lessons and assignments. Using ICT and implementing it in their work experience at various levels provides students an opportunity to assess the facilities available at their school and effectively use their own skills.

Thus, teacher can be trained to learn how to use ICT tools. ICT can be used as a core or a complementary means to the teacher training process.

Objectives of the Study:

1. To study the attitude among rural Higher Secondary school teachers' (subject) in applying ICT in classroom transaction.
2. To find out the difference between rural male and female teachers' in their uses of ICT in classroom transaction.
3. To find out the difference between trained and untrained rural teachers' in their of application ICT in classroom transaction.

Hypotheses:

- H:01. There is favourable attitude among the rural Higher Secondary school teachers' in applying ICT in classroom transaction.
- H:02. There is no significant difference between rural male and female teachers' in their uses of ICT in classroom transaction.
- H:03. There is no significant difference between the trained and untrained rural teachers' in their application of ICT in classroom transaction.

Methodology:

The descriptive survey method and stratified random sampling

technique has been used for data collection in the present investigation.

Sample:

For the purpose of present study, 150 higher secondary subject teachers' were selected from rural areas of Nagaon District of Assam. Stratified random sampling technique was used to select the sample. Totally 30 rural higher secondary schools and 5 teachers' were selected from each school. Moreover, 150 teachers' were equally divided into two equal halves consisting 75 each as male and female; trained and untrained.

Tool Used:

To measure the attitude of teachers' in using ICT in classroom transaction, the investigators have used the "Attitude Scale Towards Information Technology For Teachers" developed by Dr.(Mrs.) Nasrin, Associate Professor, Department of Education, Aligarh Muslim University, Dr.(Mrs.) Fatima Islahi; Researcher, Department of Education, Aligarh Muslim University.

Delimitations of the Study:

Following were the delimitations of the study:

- (a) Population of the present study consists of rural higher secondary schools of Nagaon District of Assam.
- (b) The study has been conducted on 150 Higher Secondary subject teachers' only.
- (c) The Government Higher Secondary Schools were only selected for the study.

Analysis and Interpretation of Data:

The data is analyzed by using descriptive statistics. The normality of the data (attitude scores towards ICT application) is assessed by calculating Mean and Standard Deviations. In order to study the significant differences in mean scores among the higher secondary school teachers' (i.e. male and female, and trained versus untrained teachers) 'the 'z' test is employed.

Table No-1: General Attitude of Rural Higher Secondary School teachers' in applying ICT in Classroom Transaction

To study the attitude among rural Higher Secondary school teachers' (subject) in applying ICT in classroom transaction.

Sl. No	Level of attitude	No.	Percentage
1	Extremely Favourable	118	78.67
2	Moderately Favourable	29	19.33
3	Extremely Unfavourable	3	2
Total		No.= 150	100

The above table shows the percentagewise analysis of general

attitude among the rural higher secondary teachers' (subject) towards applying ICT in classroom transaction. From the table it is found that 78.67% teachers have Extremely Favourable attitude towards ICT application in classroom Transaction. While 19.33% teachers' are found moderately favourable and on the other hand only 2% teachers' have extremely unfavourable attitude in the same area. It implies that most of the Rural Higher secondary teachers' Nagaon District have extremely favourable attitude towards ICT in classroom transaction. There the hypothesis formulated: There is favourable attitude among the rural Higher Secondary school teachers' in applying ICT in classroom transaction, is accepted here. This figure is more clearly visible in the **fig no-1** shown below.

Fig No-1 : Graphical representation of General Attitude of Rural Higher Secondary School teachers' in applying ICT in Classroom Transaction.

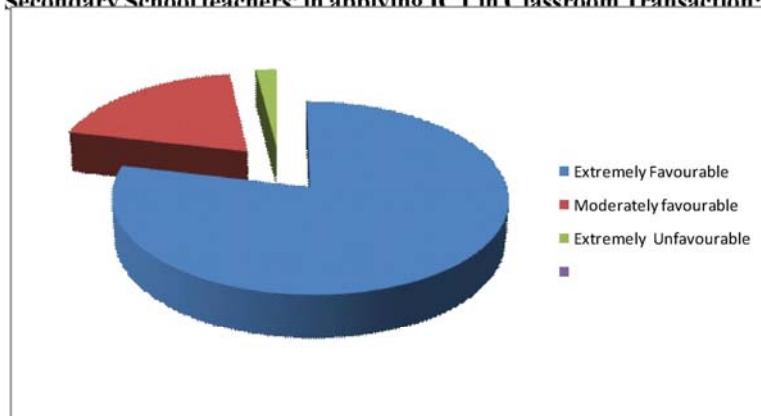

Table No-2: Sex-Wise Rural H.S. School teachers' Attitude in using ICT in classroom transaction

Sex	Mean	S D	SE _d	'Z' Value
Male	119.65	19.14	3.15	0.79
Female	117.15	19.40		

From table-2 it is observed that there are differences in the attitude among the rural male and female higher secondary school teachers' of Nagaon district; the table shows 119.65 and 117.15 mean scores of rural male and female teachers' respectively. Similarly the standard deviations of the same groups are found 19.14 and 19.40, whereas the standard error of difference between two means is obtained 3.15. Thus it shows vivid picture

that there is a meagre difference between rural male and female teachers' in their attitude towards using of ICT in classroom transaction. When Z-test is applied to know the significance of difference between two mean it was found 0.79 which is not significant at both 0.05 and 0.01 level. From this we can infer that there is no significant difference between rural male and female teachers' in their attitude towards application of ICT in classroom transaction. Thus, the null hypothesis made there is no significant difference between rural male and female teachers' in their uses of ICT in classroom transaction is accepted here.

To find out the difference between trained and untrained rural teachers' in their application ICT in classroom transaction

Table 3: Trained and Untrained Rural Higher Secondary School teachers' in Application of ICT in classroom transaction

Variable	Mean	SD	SE _d	'Z' Value
Trained	120.99	17.31	3.12	1.66
Untrained	115.81	20.80		

The above Table reveals that the mean value of attitude scores of rural trained and untrained Higher secondary school teachers' in their application of ICT in classroom transaction. The mean value of trained teacher is found 120.99 with standard deviation of 17.31 and that of the untrained is 115.81 with a standard deviation of 20.80. This indicates that, there is a significant difference in mean of attitude scores among the rural trained and untrained higher secondary teachers'. On the other hand, obtained 'Z' value 1.66 is found significant at both 0.05. Thus, there is a significant difference between the rural trained and untrained higher secondary teachers' towards application of ICT in classroom transaction. Therefore the null hypothesis, which states: there is no significant difference between the trained and untrained rural teachers' in their application of ICT in classroom transaction is rejected here.

Findings of the Study:

From the analysis of the data revealed that (table-1), there are more than seventy percent Rural Higher secondary school teachers' showing extremely favourable attitudes and only a little number of teachers' bearing extremely unfavourable attitude towards application of ICT in Classroom transaction. From table-2 it can be observed, that there is no significant difference between the rural male versus female teachers' in ICT application in Classroom transaction of Nagaon district. Whereas the last table reveals that there is a significant difference in the attitude of rural trained and

untrained higher Secondary school teachers' in using of ICT. So, training can be considered as an important parameter in this regard, specially with young generation teachers.

Suggestions:

1. Most of the government schools including higher secondary lacking in Information & Technology connection and providing proper classroom for their application. Despites that on teacher willingness some can be applied. So, selecting some appropriate ICT can be used for better classroom transaction.
2. ICT is useful in our walk of life. But in educational sector it needs to be careful from forge site in finding out relevant and appropriate sources for correct transmitting of knowledge.
3. Teachers should have adequate time to plan for using of ICT into their pedagogical practices to ensure high quality and appropriate learning.

Conclusion:

India has one of the largest networks of schools in the world. During the last five decades the system has grow manifold in size both in terms of institutions and enrolment. Some say, that the nature of Indian education system shifted from an elite system to a system of mass education. The system demands new knowledge and skills for the teacher and head teachers. It also demands grater capability at the school level to respond to the emerging diversity in the student population and among those entering the teaching profession. The forgoing study reveals the attitude of rural higher secondary school teachers towards using of ICT in classroom transaction in the studied area. A brief study was undertaken to give a clear picture about how differences in attitude are found among teachers' regarding sex and training. Results showed that there are slight differences in attitude among teachers' towards applying of ICT in classroom transaction in regard to training and it is found to be a significant one. But in case of gender, the difference is not significant. So, the role of ICT in education as well as classroom transaction is considered an important one. Therefore, the Government should take initiative to make ICT an integral part of formal education system considering national curriculum framework, which is a remarkable one in Indian education history in this regard. However, considerable work is being done in the direction of integrating IT in to the existing curriculum, developing new strategies, preparing instructional material for effective implementation of IT in education in the formal system. But from Assam's perspective in this area seems to be slow progress.

References:

- Bee Theng, Lau and Chia Hua, Sim . “ Exploring the extent of ICT a adoption among secondary school teachers in Malaysia” International Journal of Computing and ICT research, (2008). 2(2), 19-36.
- Bonk et. al, “the effect of Generative and Evaluative computerized prompting strategies on the development of children’s writing awareness and performance” Dissertation Abstract international, 51(3),1989.
- Goswami, Meena. “Educational technology” Asian books private limited, Darya Ganji, New Delhi 110002.
- Hermans, R., Tondeur, J., Van Braak,J and Valcke, M, “The impact of primary school teachers’ educational beliefs on the classroom use of computers” Computer and Education. (2008). 51, 1499-1509
- Macroff, G.I . “The Empowerment of teachers: Overcoming the crisis of confidence. New York: Teachers College Press.(1988).
- MHRD. “ Sarva Shiksha Abhiyan: A Programme for Universal Elementary Education. Aframework for implementation, Govt. of India: New Delhi. (2000).
- Mondal Naba Kumar and Roy Mouprya, “Integration of ICT in Secondary Education: A Survey Report” J. Interacad,14(4), 561-568(2010)
- National Commission on Teaching and American future (1996), “What matters most: Teaching for American’s future?” Columbia: Teacher College.
- Narasimham,Y. “Attitude of the secondary school English language teachers towards using information and communication technology(ICT)” International Journal of multidisciplinary Educational Research. (2012). 1(1)269-272
- R.Govinda, Project Report on School Management in India, Supported by NIEPA and ANTRIEP, 2002.
- Raina, Dr. M.K, “Educational Technology” Maxford books, New Delhi- 11002
- Rajasekar.S and Vajyapuri, Raja.P . “Higher Secondary Teachers’ Computer knowledge and Their attitude towards Computer” Journal of All India Association for Educational Research. (2007). 19(1), 70-76.
- Sadik, A. “ Factors influencing Teachers’ Attitude personal use and school use of computers” New Evidence from A developing Nation, Evaluation Review, (2006). 30(1),80-113.
- Association of University News, AIU House New Delhi, VOL-47.48/50
Wikipedia Internet (2010)

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 217-227

Interlinkages of Infrastructure Development, Economic Growth and Poverty Reduction: A Theoretical Review

Mr. Nihaljyoti Das

Research Scholar, Department of Economics

Gauhati University, Guwahati, Assam, India

Email id: nihaljyotidas19@gmail.com, Phone: 9101606416

Abstract

This paper explores the different linkages or channels through which infrastructure development promotes economic growth and poverty reduction. Through its capacity to enhance the productivity of other factor inputs, infrastructure attracts private investment and promotes economic growth. But this effect of infrastructure is not as simple as it is seen. It is wide-ranging and interconnected. Infrastructure development can attract private investment, but at the same time, it can also have a detrimental impact on private investment if it is financed through debt financing or foreign borrowing. It can also reduce chronic and transit poverty that persists in society while attaining a higher level of economic growth. However, the importance of various infrastructures is different for each type of poverty. So we conclude that the public authorities should take responsibility for developing infrastructure as a policy tool to reduce poverty and promote higher and sustainable economic growth. Reliance on the private sector to build infrastructure is not a feasible solution for poverty and sustainable economic development (particularly in developing countries) as the private sector operates on the principle of excludability. Also, the private sector may be

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 217

reluctant to make the requisite investment due to the high risk and long gestation period.

Keywords: Infrastructure, Economic Growth, Poverty, Productivity

Introduction

Development economists like P.N. Rosenstein-Rodan (1943), R. Nurkse (1953), A. Lewis (1955), G. Myrdal (1957), A.O. Hirschman (1958), W.W. Rostow (1960), J.W. Mellor (1976), V.K.R.V. Rao (1980) and some others have emphasized that the development of infrastructure is very much crucial for the economic development of any country. They argued that it is essential to develop infrastructure to transfer people from rural areas to urban areas to promote industrialization and improve marginal productivity of labor in agriculture, which ultimately leads to higher economic growth. However, infrastructure development is essential to promote economic growth and ensure that economic growth is sustainable. Therefore, infrastructure development is considered a pre-condition for attaining sustainable economic growth. Again, infrastructure development is also handy in explaining regional growth disparities as the relative endowment of infrastructure explains the backwardness of the regions deficient in infrastructure (Mellor, 1976; D'emurger, 2000). Moreover, infrastructure development is essential to achieve higher economic growth and ensure the inclusiveness of that growth (McKinley, 2010). That means it can reduce poverty that persists in society while attaining a higher level of economic growth. Whether it is chronic or transit poverty, infrastructure development is effective in both the cases of poverty to uplift the situation or standard of living of the poor peoples. But all kinds of infrastructure do not have a similar impact on these two types of poverty. Specific infrastructures can be more effective for transit poverty than chronic poverty and vice-versa (Pouliquen, 2000).

Now, the question that arises is, what is infrastructure? Furthermore, how does it promote economic growth while ensuring poverty reduction and equal distribution of income and wealth? Based on existing academic and scientific literature, these questions will be discussed thoroughly in the following sections.

Definition of Infrastructure

There is not a widespread consensus about the definition of infrastructure. Many national and international agencies have given various definitions of infrastructure. But no single definition is accepted by all due to the scope of infrastructure to include almost all those facilities capable of enhancing the productivity of factor inputs and helps in ensuring economic growth. However, the most widely accepted definition of infrastructure is

provided by World Bank (1994) in its annual report, namely, "World Development Report 1994". According to World Bank, infrastructure comprises the following four categories (World Bank, 1994):

- (a) Public Utilities: Power, telecommunications, piped water supply, sanitation and sewerage, solid waste collection and disposal, piped gas.
- (b) Public works: Roads, major dams, canal works for irrigation and drainage.
- (c) Other transport Sector: Urban and inter-urban roadways, urban transport, ports and waterways and airports.
- (d) Social infrastructure: basic education, primary health care and banking services.

The Rangarajan Commission provided another definition of infrastructure in 2001. It mentioned about six characteristics of infrastructure. Those characteristics are: Natural monopoly; Non-tradability of output; Bestowing externalities on society; High-sunk costs or asset specificity; Non-rivalness (up to congestion limits) in consumption; and, Possibility of price exclusion (National Statistical Commission, 2001).

Based on these characteristics, the Rangarajan Commission has identified the following sub-categories of infrastructure: (i) Railway tracks, signaling system, stations; (ii) Roads, bridges; (iii) Runaways and other airport facilities; (iv) Transmission and distribution of electricity; (v) Telephone lines, telecommunications network; (vi) Pipelines for water, crude oil, slurry, etc.; (vii) Waterways, port facilities; (viii) Canal networks for irrigation; and (ix) Sanitation or sewerage.

In its report on the profile of states, CMIE (1997) has also divided infrastructure facilities into two broad categories: economic infrastructure and social infrastructure. Economic Infrastructure refers to those facilities that help facilitate economic activities in an economy. Transport, communication, power, irrigation, finance, etc., are examples of economic infrastructure. However, financial infrastructure doesn't share the characteristics of a public good like other economic infrastructures. But it is included in economic infrastructure due to its specific importance in any economy. Social infrastructure is comprised of education and health. These infrastructure facilities are essential for human capital formation. Usually, social infrastructures do not have any direct impact on economic activities. Instead, these infrastructures indirectly influence economic activities by impacting labor productivity. However, agencies like Reserve Bank of India (RBI), Insurance Regulatory and Development Authority (IRDA), and Income Tax Department provide other definitions of infrastructure. These definitions are provided according to the specific requirements of these agencies.

So, the definitions primarily differ in terms of their scope and coverage. But most of these definitions revolve around the belief that infrastructures are those basic facilities other than the factor inputs required for the production process. These facilities are not directly productive. But production cannot be taken place without these basic facilities. Therefore, it has been argued that infrastructure provides the base or the structure upon which production takes place. The availability of better infrastructure can significantly raise the production process's efficiency.

Infrastructure-Growth Nexus

As infrastructure, through its wide-ranging effects, helps promote economic growth, the Infrastructure-growth nexus can be traced out in various ways. Most primarily, infrastructure enhances the productivity of other factors of production like labour and capital, excluding stock of infrastructure (Kessides, 1996). It acts as an intermediate input in the production process which is not directly productive but increases the productivity of other factor inputs. Improvement in productivity of factor inputs or higher profitability attracts more private investment into the economy. These effects of infrastructure stimulate aggregate demand and aggregate supply in the economy and facilitate economic growth (Kessides, 1996). Apart from the growth effect, infrastructure can also promote economic development (Aschauer, 1990). The services rendered by infrastructure facilities contribute towards improvement in the standard of living of the people World Bank (1994). Some of these services are directly consumed by households, while others enable them to access employment opportunities and other consumption opportunities. Therefore, through its impact on the productivity of other factors of production and quality of life, infrastructure contributes to the economic development of any country (Kessides, 1996; Aschauer, 1990).

However, the effects of infrastructure development are not as simple as it is seen. These are wide-ranging and interconnected. The evidence mainly revolves around the relationship between public capital (a proxy for public infrastructure) and aggregate output in the most abstract form. Many studies found a statistically significant positive relationship between public capital investment and aggregate output (Aschauer, 1989; Munnel, 1990a, 1990b; Easterly & Rebelo, 1993). However, the magnitude of this relationship tends to reduce as the unit of observation changes from national to regional level, advocating for the operation of economies of scale.

Public capital is also having a significant relationship with private capital. Since increased availability of public infrastructure can improve the marginal productivity of private capital and promote economic growth (Eberts, 1990), public and private capital can be seen as a compliment, not

as a substitute for each other. Public infrastructure reduces the cost of production of private companies, which raises the productivity and profitability of their investment. Further, increased provision of public infrastructure encourages the private companies to invest more to get higher returns and more profits from their investment. In this process, it also creates avenues for better income and more employment opportunities in the economy due to the diversification of economic activities. However, inadequate availability of public infrastructure can act as a hurdle in the path of economic growth as it retards private investment (Reinikka & Svensson, 2002). Therefore, Infrastructure can be regarded as a pre-condition for attracting private investment and higher economic growth. Conversely, the inadequacy of public infrastructure can also retard private investment, which is detrimental to economic growth.

Public infrastructure development can also be used as a macroeconomic stabilisation tool. It is known that investment in public infrastructure can raise employment and purchasing power, which can be handy through its multiplier effect at times of slackening demand or depression. But these effects are short-lived and can be realized immediately after an investment is made (Duffy-Deno & Eberts, 1989). However, public investment in infrastructure can also have a detrimental impact on private investment. If these investments are undertaken by debt financing or foreign borrowing, this can create competition between the private and public sectors, and consequently, the rate of interest on borrowing increases. As a result, public investment in infrastructure crowd out private investment (Kessides, 1996; Agénor & Moreno-Dodson, 2006). This is not conducive to economic growth. Therefore, investment in public infrastructure to deal with a depressionary situation is productive only when financed through a sustainable source.

Further, the relationship between infrastructure and output can be traced at sectoral levels. Infrastructures like improved roads, electrification, irrigation, primary education, and regulated markets are essential for improved agricultural production and productivity (Binswanger, Khandekar & Rosenzweig, 1993; Zhang & Fan, 2004). Irrigation is something that has immense importance in agriculture. It helps farmers revegetate the soil under cultivation and diversify their crops to get higher returns. Improved roads and regulated markets directly connect the farmers to the end consumer benefiting both farmer and consumer by eliminating the additional cost that might exist in the absence of these services and enabling the fair price for the products. Again, developing feeder roads and transmission lines will make it possible to connect rural communities to national grids. This can help build income-generating activities through the free movement of

individuals, households, rural communities, and businesses across the region (Egbo, 2018).

Further, primary education makes the farmer aware of the necessary information and makes use of modern equipment needed to improve production and productivity (Binswanger, Khandekar & Rosenzweig, 1993). Electricity helps to adopt modern irrigation techniques and equipment to increase the production and productivity of the land. In the manufacturing sector, public infrastructure related to Agriculture, banking, communication, transport, electricity, health, and education are essential for improving productivity (Goel, 2003; Mitra, Sharma & Véganzonès-Varoudakis, 2012). Services provided by infrastructure mentioned in agriculture also offer those services to the manufacturing sector. Transportation, electricity (or power), and communication infrastructure are among those infrastructures that have attracted more importance due to higher returns to these infrastructures, particularly transportation infrastructure, as it reduces the transportation cost associated with any economic activity (Pradhan & Bagchi, 2013). Not only that, but it also reduces the cost associated with the payment of wages. Improvement in road infrastructure reduces transportation time, bringing down the transportation cost of companies and, consequently, on the wages paid to the truck drivers (for example). Financial infrastructures like banking facilities are also very significant for agriculture and manufacturing as they release the crucial credit for carrying out activities in these sectors (Binswanger, Khandekar & Rosenzweig, 1993; Goel, 2003; Mitra, Sharma & Véganzonès-Varoudakis, 2012). However, education and health infrastructures are different from other infrastructures. It comes under the category of social infrastructure and mainly influences economic and social outcomes through its impact on human capital. Social infrastructure enables the environment to develop better human capital in any society. Better human capital formation is crucial to have a better and more productive labour force. Social infrastructure provides the services valued for consumption and quality of labour force, which have consequent effects on social indicators of development (Mohanty, Nayak & Chatterjee; 2016). However, these effects can be available only when accompanied by economic infrastructure like transportation, electricity, telecommunication facilities, etc.

Development of public infrastructure also has huge spillover effects at spatial levels. In other words, public infrastructures affect productivity in the region where it is situated and in its neighboring regions due to spillover effects. However, these effects can be positive or negative (Moreno & López-Bazo, 2003). As mentioned earlier, infrastructure development promotes economic growth and a higher standard of living in the region,

which can act as a pull factor for the people of other regions to migrate into the developed region. It is also supplemented by a reduction in transportation costs due to transportation infrastructure development. Therefore, local governments use infrastructure policies to attract more economic activities into the region, which leads to an increase in inter-regional disparities in economic development.

On the contrary, infrastructure development in one region creates new opportunities or avenues for the production of other regions. Further, it also increases the value of capital investments in the region where infrastructure has been developed and its neighbouring regions. It is mainly due to public infrastructures' cost-saving effects (such as reduction in transportation cost) (Cohen & Paul, 2003). Both positive and negative spillover effects of infrastructure development make it an essential factor responsible for regional disparities in economic development.

Infrastructure, Poverty and Inequality

Infrastructure facilities are essential to promote economic growth and ensure the inclusiveness of that growth. That means infrastructure development can reduce poverty that persists in the society while attaining a higher level of economic growth. Whether it is chronic or transit poverty, infrastructure development is effective in dealing with both types of poverty. But the response of different infrastructures is not the same for these two types of poverty. Specific infrastructures can be more effective in dealing with transit poverty, whereas other types of infrastructure can be more effective for chronic poverty (Pouliquen, 2000).

Further, Infrastructure facilities benefit both rural as well as urban poor people. Rural infrastructures like irrigation, fertilizer, electricity, credit facilities, road and communication through its growth effects such as improvement in the firm and non-firm productivity, increased market access, and also enlarging the market size creates more employment and income opportunities for the poor people (Ali & Pernia, 2003; Chowdhury et al., 2007). It also provides services that increase poor people's access to other assets like human, social, financial, and natural assets, which helps them uplift their situation (Pouliquen, 2000). All these effects of infrastructure development in rural areas can help raise income and consumption levels. Consequently, the standard of living of the poor people will be improved (Ali & Pernia, 2003; Chowdhury et al., 2007).

Similarly, in urban areas, infrastructure development benefits poor people more than the non-poor or less-poor. Usually, poor people in urban areas are often used to living in less desirable places characterized by unsanitary conditions, hazardous emissions, accident risks, and prone to natural disasters (Calderón & Servén, 2014). Infrastructure development in

urban areas increases poor people's access to services that were previously unavailable for them or which they could not afford to access once. Therefore, by increased access to the infrastructure facilities, more income opportunities for the poor people can be created. Consequently, an equal distribution of income can be possible, and poverty can be reduced (Chowdhury et al., 2007).

Additionally, a more proportionate increase in income of the poor people will reduce inequality or create an equal society. However, there can be a question: What should be the focus of infrastructure development policy? Should it be more growth-oriented or focused on reducing poverty? However, studies show that the growth-oriented infrastructure policies also influence poverty (Pouliquen, 2000; Ali & Pernia, 2003; Calderón & Servén, 2004). Therefore, the prime intention of any government should be to develop infrastructure facilities. However, is mere quantitative provisioning of infrastructure enough for reducing poverty? Or is there also a quality aspect of those infrastructures? Calderón & Chong (2004) found a relatively more substantial impact of the quantity of infrastructure on income distribution than the quality. They mentioned that increased provisioning of infrastructure is more critical for more equitable distribution of income than the better quality of infrastructure, particularly in developing countries. Also, the impact of infrastructure stock on income distribution gets improved over the years. That means infrastructure development results can be more visible in the long run than in the short-run (Calderón & Chong, 2004).

Conclusion

The existing literature shows that public infrastructure promotes economic growth and improves the quality of life or standard of living in any country or region. It is also capable of reducing poverty and inequality in society. These implications of public infrastructure make it an essential policy in the sphere of any government to achieve its higher growth aspirations while ensuring inclusiveness of that growth for all sections of the society. Most of the infrastructures share the characteristics of public goods and have external economies. Also, the private sector may not make the considerable investment required for infrastructure development (particularly in developing countries), or they may be reluctant to invest in infrastructure due to the risk associated with it and the long gestation periods of returns. Moreover, the private sector always operates on the principle of excludability. But infrastructure is needed by everyone in society to improve their quality of life. Therefore, it becomes the duty of the respective public authorities to make provisions for infrastructure development to promote sustainable economic growth in any country. Public authorities

should not bother whether the focus of infrastructure development policies should be growth-oriented or focused on poverty alleviation. Both theoretical and empirical evidence suggests that the growth-oriented infrastructure development policies benefit the poorer section of the society more than the more affluent section through its redistribution effects. Therefore, infrastructure development is an important policy tool in the sphere of the public authorities to fulfill its twin objective of poverty alleviation and sustainable economic growth.

References

- Agénor, Pierre-Richard, and Blanca Moreno-Dodson. *Public infrastructure and growth: New channels and policy implications*. Vol. 4064. World Bank Publications, 2006.
- Ali, Ifzal, and Ernesto M. Pernia. "Infrastructure and poverty reduction- What is the connection?." (2003).
- Aschauer, David Alan. "Is public expenditure productive?." *Journal of monetary economics* 23.2 (1989): 177-200.
- Aschauer, D.A. "Why is infrastructure" *Is there a shortfall in public capital investment*, edited by Alicia H. Munnell. Federal Reserve Bank of Boston,1990, pp. 21- 50.
- Binswanger, Hans P., Shahidur R. Khandker, and Mark R. Rosenzweig. "How infrastructure and financial institutions affect agricultural output and investment in India." *Journal of development Economics* 41.2 (1993): 337-366.
- Calderon, Cesar A., and Luis Servén. "The effects of infrastructure development on growth and income distribution." *Available at SSRN 625277* (2004).
- Calderón, César, and Luis Servén. "Infrastructure, growth, and inequality: An overview." *World Bank Policy Research Working Paper 7034* (2014).
- Chowdhury, Shyamal, et al. "Urban rural linkages in Bangladesh: Impact of infrastructure and the food value chain on livelihoods and migration of landless households, women and girls in the Northwestern region." *Washington, DC: International Food Policy Research Institute* (2007).
- Cohen, Jeffrey P., and Catherine J. Morrison Paul. "Public infrastructure investment, interstate spatial spillovers, and manufacturing costs." *Review of Economics and Statistics* 86.2 (2004): 551-560.
- Démurger, Sylvie. "Infrastructure development and economic growth: an explanation for regional disparities in China?." *Journal of Comparative economics* 29.1 (2001): 95-117.

- Duffy-Deno, Kevin T., and Randall W. Eberts. *Public infrastructure and regional economic development: A simultaneous equations approach*. Federal Reserve Bank of Cleveland, Research Department, 1989.
- Easterly, William, and Sergio Rebelo. "Fiscal policy and economic growth." *Journal of monetary economics* 32.3 (1993): 417-458.
- Eberts, Randall W. "Public infrastructure and regional economic development." *Economic Review* 26.1 (1990): 15-27.
- Egbo, Obiamaka. "A Causal Analysis of Infrastructure Development and Economic Growth in Developing Economies—A Case Study of Sub-Saharan African Countries." *International Journal of Research & Development* 3 (2018): 156-166.
- Goel, Deepika. "Impact of infrastructure on productivity: case of Indian registered manufacturing." *Indian economic review* (2003): 95-113.
- Hirschman, Albert O. *The strategy of economic development*. Yale University Press, 1958.
- Kessides, Christine. "A review of infrastructure's impact on economic development." *Infrastructure and the complexity of economic development* (1996): 213-230.
- Lewis, W. Arthur. *Theory of economic growth*. Routledge, 2013.
- McKinley, Terry. "Inclusive growth criteria and indicators: An inclusive growth index for diagnosis of country progress." (2010).
- Mellor, J.W. "The New Economics of Growth: A Strategy for India and the Developing World." Cornell University Press, 1976.
- Mitra, Arup, Chandan Sharma, and Marie-Ange Vézazónès-Varoudakis. "Estimating impact of infrastructure on productivity and efficiency of Indian manufacturing." *Applied Economics Letters* 19.8 (2012): 779-783.
- Mohanty, Amar Kumar, Narayan Chandra Nayak, and Bani Chatterjee. "Does infrastructure affect human development? Evidences from Odisha, India." *Journal of Infrastructure Development* 8.1 (2016): 1-26.
- Moreno, Rosina, and Enrique López-Bazo. "The impact of infrastructure on regional economic growth: Some results on its spillover effect." *Universitat de Barcelona* (2003).
- Munnell, Alicia H. "Why has productivity growth declined? Productivity and public investment." *New England economic review* Jan (1990): 3-22.
- Munnell, Alicia H., and Cook, Leah M. "How does public infrastructure affect regional economic performance?." *New England economic review* Sep (1990): 11-33.
- Myrdal, Gunnar. "Economic theory and under-developed regions." Gerald Duckworth & Co., 1957.

- National Statistical Commission. “*Report of the National Statistical Commission.*” 2001. <http://mospi.nic.in/report-dr-rangarajan-commission>
- Nurkse, Ragnar. “Problems of capital formation in underdeveloped countries.” Oxford University Press, 1966
- Pouliquen, Louis. “Infrastructure and poverty.” *Background paper to the World Bank’s 2001* (2000).
- Pradhan, Rudra P., and Tapan P. Bagchi. “Effect of transportation infrastructure on economic growth in India: The VECM approach.” *Research in Transportation economics* 38.1 (2013): 139-148.
- Rao, V.K.R.V. “Infrastructure and economic development.” *Commerce Annual Number, 141*, (1980): 10-11.
- Reinikka, Ritva, and Jakob Svensson. “Coping with poor public capital.” *Journal of development economics* 69.1 (2002): 51-69.
- Rosenstein-Rodan, Paul N. “Problems of industrialisation of eastern and south-eastern Europe.” *The economic journal* 53.210/211 (1943): 202-211.
- Rostow, Walt Whitman, and Walt W. Rostow. *The stages of economic growth: A non-communist manifesto*. Cambridge university press, 1990.
- World Bank. *World development report 1994: Infrastructure for development*. The World Bank, 1994.
- Zhang, Xiaobo, and Shenggen Fan. “How productive is infrastructure? A new approach and evidence from rural India.” *American Journal of Agricultural Economics* 86.2 (2004): 492-501.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 228-232

Phulaguri Dhawa: From Resistance To Tribal Revolt

Ranjit Bordoloi

Astt. Prof. Dept. of Political Science, Dhing College

Email ID: dhingcpolsc7@gmail.com

Abstract

In this paper I would like explore tribal resistance and revolt that took place in Phulaguri Dhawa in 1861, an earliest popular tribal peasant revolt in Assam and North East India its nature, organization, methods and mass participation against the unjust British administration. Due to numbers of faulty legislations against the local peasants, undermining of tribal social organizations, land and goods taxes etc. by British administration were responsible tribal uprising during this period. Tribal movement is considered as more rebellious and ‘civilized’ rulers suppressed them as they had higher level of quality arms. They were in a situation of conflict with the British colonists as seriously encroached customary rights and territories. Phulaguri Dhawa is such kind of revolt against the ineffective British administration i.e. increasing forceful taxes burden and bureaucratic mindlessness. Dhawa means battle, to Lalung (Tiwa) word “Tawa” meaning encounter, battle. Phulaguri Dhawa was the first people’s and peasant revolt in the Brahmaputra valley desiring freedom from British administration. The agitation in Nowgong is mainly in Phulaguri area inhabited by Lalung. The peasant tribe at the very beginning were started organized form peaceful assemble and resistance. Consequent period the resistance took into a violent one. The major objective of the piece of research is to endeavor the nature, issues and participation of masses, leadership of tribal resistance to revolt in Phulaguri (Dhawa

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II + 228

i.e. Tribal Uprising), a desiring freedom from British administration. In this paper I would use historical and analytical methods of research and sources like books, journals, government records, newspapers etc. will be considered.

Key Words: Phulaguri, Dhawa, Resistance, Tribal, Peasant, Revolt

Introduction

Tribal movements in India are old as other kinds of movement. Tribal movements generally considered being *rebellious* and ‘civilized’ rulers suppressed them as they had higher quality arms. The tribal were in a situation of conflict both with the Hindu feudal and the British colonists as the occurring seriously encroached on their indigenous rights and self-govern territories. According to Roy Burnan, during British rule, alienation from land, due to faulty legislation (land & goods taxes too) pertaining to forest lands, and lack of understanding of the tribal social organization (chieftain) were responsible for many tribal uprising. However, later the tribal movement is being characterized by strong tendency towards establishing tribal identity.

In India, from 1763 to 1856 various regions against situations existing due to the Company Rule and numbers of rebellions took place. Nevertheless, these rebellions by nature were not national but local, as were the effect that they had. During colonial period numbers of tribal resistances and revolts outbreaks, similarly there is no systematic analytical work which examines these struggles from the point of view of delineating the roles of specific sections and classes of the tribal population which to leadership, provided guidance, raised local specific issues, mobilization and revolt against the British rule. Since the uprisings had their specific *local issues* as well as purposes they remained isolated from uprisings in different regions. However, the tribal resistance and revolt which took place during colonial period never obtained the focus it rightfully earned, although it contributed a lot in the dissolution of British rule in India. The nature of the struggle against the British changes after 1860. Meanwhile, the British imposed taxes on land and hampered their indigenous beliefs they took it as a challenge to their birth rights and revolt against the British authorities. *Phulaguri Dhawa* is a battle of the peasant against the British wrong administration i.e. increasing tax burden and bureaucratic mindlessness leaded by of the heroic Lalung tribe with organized form of mass (male & female) resistance to revolt in 1861.

Review of the Literature

About eighty-six tribal revolts in India, thirty-seven revolts is said to have occurred in the North East. Tribal resistance in the region had been

considerable and what makes these revolts bear an impact on British policy towards the tribal people (Meeta Deka, 2011). Tribal movements in India are as earlier as other kinds of movement. Tribal movement is considered being rebellious and ‘civilized’ rulers suppressed them as they had higher level of quality arms. The Tribal were in a situation of conflict both with the Hindu over lords and the British colonists as latter seriously encroached on earlier rights and territories (M.S.A. Rao, ed. 2012). Phulaguri Dhawa was the first people’s and peasant revolt in the Brahmaputra valley desiring freedom from British administration. The leaders of the Dhawa were Tiwa (Lalung) Raja Powali i.e. Chieftains (A.J.M. Mills, 1984). In 1861 the peasant population of the Phulaguri area in Nowgong District, mostly tribal, vehemently protested through their mels against the prohibition of poppy and imposition of taxes on incomes and betel-nuts and pan (K.N. Dutt, 1958).

Methodology of the Study

Basically this piece of study is used historical method. The research work is considered based on secondary sources including books, government records, journals, newspapers etc.

Objective of the Study

The major objective of the piece of research is to endeavor the nature, issues and participation of masses, leadership of tribal resistance to revolt in Phulaguri (Dhawa i.e. Tribal Uprising), a desiring freedom from British administration.

Phulaguri Dhawa, 1861

According to Hemkosh Dhawa means battle. Ganesh Senapati a Tiwa researcher states that the word “Dhawa” owes its origin from Tiwa word “Tawa” meaning encounter, battle. Phulaguri Dhawa, 1861 of Nowgong district in Assam was one such local tribal (Lalung) led agrarian uprising. India came under the direct control of the British after end of East India Company Rule in 1858. But the British rulers continued their policy of peasant exploitation and resources. The well-to-do middle-class peasant proprietors and government servants were not actively co-operated who were no less affected by recent taxes on income, trade and profession. It was the 1860 ban on poppy cultivation, the increase in land revenue on dry crop lands in 1861 was much represented in Nowgong that affected the peasant economy the most. In September 1861 about 1,500 peasants marched to district head quarter peacefully. It was fact that the Magistrate always dealt with riots in a high-handed and provocative manner, and did not allow them to even enter his office compound. The Phulaguri locality of October, 1861 was the first occurrence of determined resistance by the riots of Assam through organization of *Raij Mel* (people’s assembly). The British policy of 1860

banned the cultivation of poppy, thereby making totally dependent on Government opium and this prohibition order shattered the domestic economy of the tribal areas where consumption of opium was estimated highest in the province. Definitely, it had also effects on tribal habit and social custom at the same time, introduction of the licence tax which was unexpected to the local tribal and alarmed at the prospect of another impending tax. Again a rumour spread that a new tax was to be levied upon their houses, barriers and betel leaf cultivation.

Method, Participation & Nature of the Revolt

Approximately 1,000 riots assembled by 15th October (1861) 500-600 of whom were armed with *lathis*. A police party that came to spread over a wide area the assembly was driven out, save one policeman who was taken into custody by the people. By 17 October, 3,000 to 4,000 people was gathered. The police incidentally made yet another attempt to break up the assembly and arrested the leaders the same day. However, all of them forcibly rescued by the people, the police had to leave the spot but the situation remained unchanged. The next day, a British officer, Lieutenant Singer came with a people party and met the leading members of the assembly. The riots restate, through a spokesman their complaints about the ban on opium cultivation and their unpleasant will about the income and *pan* taxes. They added that as the District Magistrate had not interested and attended to their grievances, they were examining means of carrying their complaints to the higher authorities in the *mel*. But Singer ordered them to scatter and tried seize their bamboo *lathis*. Accidentally the British officer Singer got killed in the revolt. The panicky Nowgong District Magistrate came himself at treasury and sent armed force to the trouble-spot. He fired on the crowded, leading to several deaths. By 23rd October all was quiet again fresh military forces arrived from Tezpur and Gauhati. *Narsingh Lalung* and eight other *tribal peasant leaders* were punished with long-term imprisonment.

However, the Phulaguri Dhawa tribal uprising was not a proper organized revolt; it was the climax of a large number of deep rooted grievances of Lalung peasants against the British Government. This uprising was damaged the good reputation by colonial journalists as an uprising of some opium eater against the ban of poppy cultivation. The Phulaguri tribal uprising has an immense significance primarily because it inaugurated a new era of peasant awakening in Assam, later such as peasant uprising in Rangiya, Lachima and Pathorighat *Ron*. And, however Phulaguri uprising was basically a tribal led peasant uprising, the rebellious received support and sympathy of other segment of peasant. It was an evidence of people's

desire to liberate them from the slavery of imperialistic exploitation. The decision of the tribal peasant of the Phulaguri locality not to pay taxes and refused to government policies in 1861 must be considered as the beginning part of non-cooperation movement in India.

Conclusion

Observation and discussion from the above it is seen that the Lalung tribe organized and participated in revolt against British government and policies that they were felt disturbed. The peaceful self-governed Lalung (Tiwa) were counted highly exploited social groups since the colonial rule. The Lalung had follow by chief (Raja-Kingdom), customary laws and traditions for administration their affairs. They mostly preferred peaceful existence with isolation and depended on the land and forests as sources of livelihood. It is also observed that the British administration did not pay specific attention and care to improve them in this stage. Tribal economy had contributed in local as well as national economy. State that execution of new irrelevant and unfamiliar legal systems by the British administration, which proved beyond the capacity of the Tribal. Consequently, the under privileged Tiwa is listed as Scheduled Tribe under the new Constitution of India since 1950, and now the Tiwa is fighting for survive another movement as in present form is being characterized by strong tendency towards establishing tribal identity. However, this tribal resistance and revolt later encouraged the entire people to participate actively in the freedom movements of India.

References

- Dutt, K.N. "Landmarks of the Freedom Struggle in Assam", B. N. Dutta Barooah-Lawyer's Book Stall, Gauhati, Assam-, (1958)
- Goha, Amalendu. "Planter Raj to Swaraj: Freedom Struggle & Electoral Politics in Assam, Tulika Books, New Delhi 110049, (2012)
- Ray, B. Datta, J. Deb, Birnal & Sarma, S., "Freedom Struggle in North East India", Omsons Publications, New Delhi-110002, (2011)
- Rao, M.S.A., (ed.). "Conceptual Problems in the Study of Social Movement", Manohar Publishers & Distributors, New Delhi-110002, 2012
- Kalita, D.C. & Sarmah, H., (ed.), "The Phulaguri Dhawa: A study of role the Tiwas", Publication Committee, Department of History, Morigaon College, 2010.
- Das, G.J. "Tribal Movements in Assam with Special Reference to Phulaguri Dhewa and Tea Garden in Assam". *Journal of Critical Reviews*. (2020)
- Senapati, Gonesh., "Rohar Rohial Barua aru Panch Roja Puwali", Tiwa Sahitya Sabha, Jagiroad, Assam, (1997)

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 233-238

Role of Education in Respect of Empowerment of Assamese Women

Dr. Pranati Baruah

*Asstt. Prof. Deptt. of Assamese
Barama College, Barama, Dist-Baksa, Assam
Email: pranatibaruah90@gmail.com*

Abstract

Education is the primary tool in respect of the empowerment of women. Since last few decades women empowerment had been becoming a burning issue in many parts of the world as well as in Assam too. Education is very important for women to uphold the society in every aspect. Without women education a society cannot equally be developed as because women is the half part of a society. In 19th and 20th centuries the women education was a pitiable condition in Assam. In this regard the magazines of Assamese language viz. ‘Arunodoi’, ‘Mou’, ‘Assam Bondhu’, ‘Jonaki’ and ‘Ghar- Jeuti’ are playing a vital role in respect of women education as well as their empowerment. The term Women Empowerment has become popular after the emergent of the Assamese magazines which tried to strengthen the women kept in four walls of household. Thus education is a means to empower women in due course of time.

Keywords: Education, Women education, Empowerment, Magazine, Assamese magazine.

1.0 Introduction

Women are like the better half of a society. Leaving women behind, welfare of a society is impossible. In every society, irrespective of all countries

over the world, the role of women is important. If a women is cultured then it leads to the well being of a family, which again trigger the process of culturation of a society as a whole. Hence, the education of women has huge impact on the society itself. In 19th century the women education is nearly nil in Assam. At that time the Christian Missionaries came to Assam for preaching the Christianity among the poor people of Assam. In spreading Christianity they used to establish schools for women education and gradually education for women was growing up.

0.1 Objectives of the study:

The main objectives of the study are-

1. To study about the empowerment of women and role of education.
2. To study about the needs of women education for equal development of society.
3. To study about the Assamese magazines of 19th-20th centuries viz. Arunodoi, Assam-Bondhu, Mou, Jonaki, Ghar-Jeuti etc. in respect of education.

1.2 Scope and Method of the study

While preparing the proposed research paper, the scope of study covers the role of women in progress of education in the 19th century Assam, the influence of contemporary magazines and the subject matter of women's education in Assam in the current times.

Analytical and narrative methods have been adopted as a method of study.

1.3 Source of data collection

In preparing this research paper, both the primary and secondary data collection methods have been adopted.

1.0 Discussion

1.1. Need of women's education and its role in women's empowerment:

Education not only gives knowledge, but also shows the way forward in every way of life. To guide the lives of people as a means, the education is required. This education is not limited to textbooks, but people can learn from different fields. It is worth mentioning that half of the world's population is women. Women need to be educated as much as men in this regard. Because women play an important role in keeping the house smoothly even when they are engaged in outdoor works, especially in taking children forward. So women need household knowledge as much as their workplace. The first school for a child is their home and the first teacher is the mother. In such a case the role of a mother in the real development of all types of a child is very high. Because today's child is future's good citizen. So, Jawaharlal Nehru said, 'Teaching a man means teaching a family.'

Women also need education to be well done in their workplace. Earlier

women's education meant only staying within the four wall of the house and getting education. Looking at the society of the 19th-20th century, numerous example of this are noticed. But the present time is the time for change. Now, the society of Assam does not want women to be inside the four walls of the house. Women are now mentally and physically strong enough to employ themselves in all workplaces as men. As a result, many women were seen going out of Assam to pursue higher education or jobs in different parts of the world. Now, parents are all aware of this. The revelations and discoveries of science and technology have changed the minds of people as they communicate with difficult and remote places as well. The media has also played a special role in this regard. In any other way, women need to learn knowledge that is well and useful for employment, for livelihood, in society and to take the society forward.

1.2 Women education of 19th and 20th centuries and present time:

Looking at the history of women's education in Assam, the 19th century is an important phase. Because this is the time when the change in women's society in Assam begins. The British regime, especially the American Baptist Missionary, the newly educated indigenous people played a role in changing the society of this equality. The new governance practices, education and economic system introduced in British rule transformed the social life of Assam, which is full of medieval ideologies. Only those engaged in traditional education, scholarships, gradually out through old meditations in the hope of becoming employed and professional and financially transparent.

In the Middle Ages, there was no educational institutions for women's education in the traditional society of Assam. The teachings taught in Tul, Satra, Buddhist Bihar, Muktab etc., were only for boys. In this session, only the boy of upper caste and whole homes could attend such educational programme. There was no concern that women could also learn in the mindset of the people during that period. Only the main responsibility and duty of a woman, who performed household chores within the four walls of the house was considered to be smooth. From the mid 19th century onwards, the reformists of western society gradually helped to transform the Assamese women's society. During this period, the British administration and education system, the efforts of the American Baptist Missionary and the support of some liberal neo-educated people, the women of Assam had the opportunity to look beyond social meditation and look at the outside world. Nevertheless, at that time, most of the women of Assam were neglected by the society and were victims of various evil practices and social evil. Women's first and foremost task in patriarchal society was to convince male members of the household, raise children and solve various household chores. Reforms such as male repression, lack of education, polygamy, child discrimination, etc. in

the society covered women's progress from all sides.

Modern education was introduced in Assam only after it was taken over by the British East India Company. Because it became important to introduce English education in Assam due to the work of the company. Measures were taken up to set up 11 schools in Assam in 1926. These schools ran in Sanskrit. Thus modern education was introduced in Assam under the patronage of the British, although this education was only able to create clerk, sahib etc. to meet the requirement, there was no spread of real knowledge. But the British government did not take any action for women's education

Women education was started by Christian Missionaries in the context of Assam. The problem of education was highlighted by the Missionaries who entered Assam at various places to propagate Christianity in Assam. They went from house to house to bring the women out of the house in this case. The Christian women in particular set up residential schools to facilitate women to read and also provided lodging and accommodation. It is worth mentioning that the Missionaries had to gather girls from Assam with utmost skill and difficulty. Most of the girls were from orphans or poor houses. The missionaries who thought of teaching women in Assam did not have any healthy environment for women's educations in Assam at this time. So, the magazine "Arunodai" was chosen as a medium to bring awareness for women's education.

"Arunodai" was the first Assamese language newspaper and magazine published from Assam in 1846. From the writings of this magazine, we can learn about women's education & missionary schools in the 19th century.

It can be understood that the missionaries also taught women home-loved education in the same discipline as of religious education. Before coming to school, the girls did their necessary works like bathing, cooking rice, washing clothes, cutting yarn, brown ingestion etc. in the morning. Women were educated to be self reliant from education such as wool work, sewing work etc. So, the missionaries paved the way for early education by imparting textbook education, practical knowledge to Assamese women through the establishment of residential schools.

"Arunodai" also reveals the attitude of the people of Assam towards women's education from the writings of the countryman, when Christian missionaries played a leading role in the education of Assamese women. Gunabhiram Baruah sent a letter to "Arunodai" in May, 1853, under the little 'Asom Deshor Likhokolor Proti Nibedon Patra'. In this letter he stated that both boys and girls should learn knowledge, and there is a provision in the scriptures. But people in India do not allow girls to read from a false book. Yet now the invain thought of being a good has gone astray, both the children of the place have learnt to learn the same knowledge. Baruah also

conveyed the letter to parents showing interest in education to children. Hemchandra Baruah was another person who advocated female education. Many of the articles in ‘Arunodai’ show the passion for female education of Hemchandra Baruah. In May, 1861, Baruah’s article title ‘Stree Hikhya’ published in disguise Ha.Cha. reveals the need for women’s education for the betterment of the country.

Some women also supported women’s education as much as such reform-oriented men. In “Aronodai”, in the name of B. Devi and Pa Devi made same arguments in support of female education. In January 1867, B. Devi in her article titled “Bharjyo Swamir Kortobyo Karam” has expressed her concern to teach knowledge to her husband and to teach her children properly. In this case, she mentions that girls need more education than they do. Similarly, Pa. Devi in her article title “Strihokolor Kortobyo Karma” advocates proper education to women by expressing how lack of education makes the mindset of women narrow. The women’s education of contemporary Assam can also be learnt from the pages of magazines like ‘ Assambandhu’, ‘Mou’, ‘Jonaki’ etc. published next to Arunodai. The ‘Assam Bandhu’ magazine, edited by Raibahadur Gunabhiram Baruahs has a variety of journals in terms of the logic of female teaching. Ra. Mahanta under the title ‘Swadhinota Ne swessachar” considers students who are not going to school to be the best than those who are educated. He also urged educated youth to remove women’s education from the minds. Similars, the satire, ‘Sadananda’s samachar’, ‘Sadananda’s New Dictionary’ etc. is found to be a satirical lore about female education . He satires that female education means learning to write letters, concentrating on novels and drama , weaving, cooking etc. forgetting household chores like, lack of energy in the body. Another magazine of 19th century, ‘Mou’ reflects various pictures of education in Assam. According to ‘Mou’, the women’s workplace is home. So the western education taken by men is not suitable for women

One of the notable 19th century magazines that have a significant impact on the national development of Assam is “Jonaki” which is of the opinion that caste can be improved through the teachings of the medium of mother tongue. In the field of women’s education, ‘Jonaki’ realized the need for textbook education as well as the education required is domestic life.

Later, in the 20th century, people’s minds towards women education began to change. Both men and women are seen making a buzz about the weakness of women education during this period. One of the major women’s magazines following on women education of the 20th century was ‘Ghar Jeuti’. ‘Jeuti’ the first women’s magazine in Assam made several efforts to improve women in every way. This magazine gave a platform for many talented women to stand up to the society. The magazine published the greetings of various

women's conferences of contemporary women, results of competition in different fields of women etc.

After the 19th- 20th century, the subject of women education changed a lot from the 21st century to diversity. Today, most women in the world are able to see the light of education. Today's women have gone to different parts of the world to pursue higher education without being in their own state. In this regard, the government has also played a positive role in some grant making schemes, loan assistance, free education etc.

2.0 Conclusion

This research article titled "Role of Education in women Empowerment" can be said to require education for all round development of women. Through education, a women can educate her family, society etc. It can also lead life in a way by finding its own way of learning. A study of the history of women education in Assam shows that Assamese women started learning from the time of the arrival of Christian missionaries to Assam. Women need female education to live equally in society like other people manage their homes smoothly and teach their children proper education. The society of the 19th- 20th century opposed education despite seeing some of the anti-social activities of the contemporary educated men are Assam. In any case, with the passage of time, people's thinking began to change. As a result, the women have been able to come out of their surrounding and get education and employment as much as men. So, the importance of women education in women empowerment is immense. All people in the society should be aware in this regard.

Reference

- Gogoi, Deepankar. *Unobingkho Satikar Asomiya Nari*. Guwahati : Purbanchal Prakash, 2016.
- Neog, Maheshwar *Arunodoi* (Re-edited version). Guwahati. Asom Prakashan Parishad, 2008.
- Baruah, Birlinchi Kr. (Edited) *Arunodoir Dholphat*. Dhemaji : Kiron Prakashan, 2008.
- Mahanta, Aparna (ed.) *Ghar Jeuti*. Guwahati : Asom Prakashan Parishad, 2008.
- Saikia, Arupjyoti (Re-edited version) *Arunodoi*. (Compilation). Nagaon: Krantikal Prakashan, 2008.
- Saikia, Nogen (ed.) : *Assam Bandhu*. Guwahati: Asom Prakashan Parishad, 2003.
- . *Jonaki*. Guwahati : Asom Sahitya Sabha, 2001.
- Saikia, Satyendranath (ed.) *Mou*. Guwahati : Asom Prakashan Parishad, 1980.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 239-247

Premium Investments and Growth of Health Insurance Business in India

Rajbir Saha

Assistant Professor, Department of Commerce

K.R.B. Girl's College, Fatashil, Guwahati – 781009

Abstract

Medical expenses are sky-rocketing, owing to a rise in lifestyle diseases and double digit medical inflation in India. In modern times different diseases occur and to treat them, merely by spending a part of our income, placing a considerable financial burden on poor households. Emerging as an important mechanisms to finance health care needs, thus favorable demand, significant market potential with supportive infrastructure and regulatory environment of health insurance business in India would bring a boom in the insurance market. Therefore, the present study tries to analyze the health insurance business trends, performance and growth in present context of increasing demand. The study is based on secondary data to analyze the business trends of health insurance in India and the growing importance in view of Covid-19 pandemic situation.

Keywords – Health insurance, premiums, claims ratio, growth.

Introduction

Health spending is one of the important causes of poverty in India. The country's public financing for health care is less than one % of the world's total health expenditure, as its home to over 16% of the world's population. Families meet almost 70% of their health expenses out of their

own income. Health insurance have become a necessity today, plays a major role in health care, as because one never knows when illness may strike in case hospitalization and medication proves to be a source of support by taking care of the financial burden of the family may have to go through timely affordable medical help is the demand arises. But this may be easier said than done. Treatment of major illness or accidents can be unaffordable, may leave you poorer by thousands of rupees. Expenses are exorbitant leaving the situation mentally devastated. Organization provides health insurance protection to their employees, if any one belongs to that particular company and should be focused on giving family protection from health expenses by buying a family cover plan. Currently, 10% of the populace has health insurance, which means there is tremendous growth in their area. The Indian health system is one of the largest in the world, with the number of people it concerns, nearly 1.3 billion potential beneficiaries. The health industry in India has rapidly become one of the most important sectors in the country in terms of income and job creation. On average, the remaining costs of poor households as a result of hospitalization accounts for 140% of their annual income in rural areas and 90% in urban areas, ([Wikipedia on Health Insurance](#)).

The Ayushman Bharat - Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana (PMJAY), the largest government funded healthcare program targeting more than 500 million beneficiaries, was allocated Rs 6,400 core (US\$ 887.04 million). Under the Union Budget 2019-20 and as of February 2019, about 12 lakh people have received free treatment under the Ayushman Bharat - Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana and 2 crore beneficiaries had generated. Under the Rashtriya Swasthya Bima Yojna (RSBY), Government of India released budget estimate Rs 2,000 crore (US\$ 286.16 million) in FY18-19, compared to the amount of Rs 436.66 crore (US\$ 66.71 million) which was released in FY16-17. As of July 2019, around 125.7 million families have enrolled as beneficiaries under Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana, ([IBEF, 2019](#)).

Objectives

1. To analyze the investments of premiums of health insurance business in India.
2. To study the growth of health insurance in present pandemic situation.

Review of literature

Aggarwal et al (2013) in their paper studied innovations and challenges of health insurance sector. According to study product development and innovation both are very important for new customers and existing customers. The mixture of health insurance service providers must be effectively ensure the health of citizens. Product innovation would

be the key drivers to reach the penetration target. **Alika M (2013)** in her paper concluded that health insurance sector has great potential in India. Increasing health care cost, growing awareness about health insurance, community based new groups and new policies adopted by the government are some opportunities for health insurance market. **Garg A (2013)** in his paper reported that respondents are satisfied with private sector insurance companies than public sector. Main factors identified for satisfaction of respondents are claim settlement, sales force, time for policy issuance and complaint handling mechanism. **Gill and Kansra (2014)** in their paper concluded that the biggest challenge in health insurance is that the claim paid percentage had risen than the premium percentage. They found the prospect of health insurance industry seems bright as there is rise in medical cost. Specialized treatment has become frequent due to rise in income pattern and there is low public expenditure on health and family welfare. **Shetty (2014)** in his article concluded that expansion of health sector will lead to increase in health insurance sector.

Governments are not able to provide quality of health care and private health care are not affordable for majority of population. According to future models for health care for better quality services, increase in life expectancy, increased income will lead to increase the demand for health insurance. **Subramanya (2014)** in their paper studied the trends in health insurance in India and concluded that increase in population, expanding middle class, increasing awareness and lifestyle diseases, tax benefits are factors that leads to increase in health insurance demand. **Devi S (2015)** in his paper highlighted the problems of health insurance sector. According to him problem exists with every stakeholder like TPA make delay in claims, insurance companies have high claim payout ratio, consumer are less aware about health insurance basic terms and hospital charges more expenses from insured patients. **Itumalla et al. (2016)** in their paper emphasized on present health insurance scenario and issues and challenges facing by health insurance sector in India. The study shows that private sector non-life insurers contribute 26% of gross health insurance premium and 12% contributed by standalone health insurance. Health insurance sector is facing some challenges which are low awareness level, problem with staff, claim settlement, claim processing issues, lack of affordability and distribution channels.

Need for health insurance in India

1. Lifestyles have changed.

Indians today suffer from high levels of stress. Long hours at work, little exercise, disregard for a healthy balanced diet and a consequent dependence on junk food have weakened our immune systems and

- put us at an increased risk of contracting illnesses.
2. Rare non-communicable diseases are now common.
Obesity, high blood pressure, strokes and heart attacks, which were earlier considered rare, now affect an increasing number of urban Indians.
 3. Medical care is unbelievably expensive.
Medical breakthroughs have resulted in cures for dreaded diseases. These cures however are available only to a select few. This is because of high operating and treatment expenses.
 4. Indirect costs add to the financial burden.
Indirect sources of expense like travel, boarding and lodging, and even temporary loss of income account for as much as 35% of the overall cost of treatment. These facts are overlooked when planning for medical expenses.
 5. Incomplete financial planning.
Most of us have insured our home, vehicle, child's education and even our retirement years. Ironically however we have not insured our health. We ignore the fact that illnesses strike without warning and seriously impact our finances and eat into our savings in the absence of a good health insurance or medical insurance plan.

SWOT Analysis

The strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) is a study undertaken to identify internal strengths and weaknesses as well as external opportunities and threats of the health insurance sector.

1. Strengths.
The growth trend of the health insurance sector is likely to be high due to rise in per capita income and emerging middle-income group in India. New products are being launched in this sector by different insurance companies which will help to satisfy customers need. Customers will be hugely benefited when cash less facility will be provided to all across the country by all the insurance companies.
2. Weaknesses.
The financial condition of this sector is weak due to low investment in this sector. The public sector insurance companies are still dominating this industry due to their greater infrastructure facilities. This sector is prone to high claim ratio and many false claims are also made.
3. Opportunities.
The possibility of future growth of this sector is high, as penetration in the rural sector is low. The improvement of technology and the use of internet facility are helping this sector to grow in magnitude and move towards environment-friendly paperless regime.

4. Threats.

The biggest threat of this sector lies in the change in the government regulations. The profitability of this sector is affected due to increasing expenses and claims. The economic slowdown and recession in the economy can affect growth of this sector adversely. The increasing losses and need for insurance might reach a point of no return where insurance companies may be compelled to decline an insurance policy.

Research Methodology

The present study is based on secondary sources of information. For the study have been taken from the Annual Reports of IRDA, journals, website. In the study, data from the year 2014 – 2020 have been considered. The collected data has been presented in the form of table for suitable analysis and to reach a further conclusion.

Analysis & Discussion

Table 1 – Growth of Health Insurance Premium (in crore)

Sectors	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Public sectorinsurer	12882 (64%)	1559 (64%)	19227 (63%)	21509 (58%)	23536 (52%)	24631 (48%)
Private sectorinsurer	4386 (22%)	4911 (20%)	5632 (19%)	7689 (21%)	10655 (24%)	12390 (24%)
Standalone insurer	2828 (14%)	3946 (16%)	5532 (18%)	1831 (21%)	10681 (24%)	13735 (27%)
Industry total	20096	24448	30392	37029	44873	50758
Growth rate (in %age)	15%	22%	24%	22%	21%	13%

Note – Figures in the bracket indicate the market share in total premium

Source – Annual Reports of IRDA, 2020 – 2021

Inference – According to the above table, it has been observed that, during the financial year, 2018-19, health insurance companies collected 44873 crore as health insurance premium registering a growth of 21.2% over the previous financial year of 2017-18. Health insurance premium continues to grow over 20% year on year during the past four years. The four public sector insurers continue to hold a larger market share of 52% during the financial year 2018-19. However, there is a marginal dip in the market share of public sector insurers from 58% in financial year of 2017-18. On the other hand, the share of private sector general insurers has increased marginally from 21% in 2017-18 to 24% in 2018-19 and the share of stand-alone health insurers in health insurance premium has gone up from 21% in 2017-18 to 24% in 2018-19. The growth rate in terms of total %age was higher in year 2016-17 at 24%, as compared to last year of 21%. But the total premium collection have

continue to increase from 2014-15 to 2018-19 but in year 2019-20 it decreased to 8%. As of in year 2019-20, the growth rate has decreased, hence taking a positive note of previous year rate, the public sector would continue to dominate over the other two insurers, paving the way for public sector insurer to achieve and maintain a good growth trend.

Table 2 – Classification of Health Insurance Premium (in crore)

Class of Business	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Government business	2425 (12%)	2474 (10%)	3090 (10%)	3981 (11%)	5672 (13%)	4971 (10%)
Group business	8898 (44%)	11621 (48%)	14718 (48%)	17757 (48%)	21676 (48%)	25881 (51%)
Individual business	8772 (44%)	10353 (42%)	12584 (41%)	15291 (41%)	17525 (39%)	19957 (39%)
Total	20096	24448	30392	37029	44873	50758

Note – Figures in the bracket indicate the share of each class of business in total premium.

Source – Annual Reports of IRDA, 2020 – 2021

Inference – From the above table it clearly shows that health insurance premium have shown an increasing trend up to a extent for the business class during the last six years. Group business growth share have continued to rise with 44% to 51%, making the largest contribution in the health insurance business up to the year 2019-20. The individual business share from 44% to 39% from the year 2014-15 to 2019-20, while the share of govt. business 12% in 2014-15, decreased by 2% and showed a rising rate to 13% in 2018-19, but a slight decrease of 3% in the year 2019-20 have been witnessed. Individual business can't show a good growth pattern over the last six year.

Table 3 – Sector wise net incurred claims ratio of Health Insurance (in %age)

Sectors	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Public sector insurers	112	117	122	108	105	102
Private sector insurers	84	81	84	80	84	82
Stand-alone insurers	63	58	58	62	63	66
Industry Total	101	102	106	94	91	88

Source – Annual Reports of IRDA, 2020 – 2021

Interpretation – It is evident from the table that the net incurred to sector wise claims of health insurance in terms of claims %age is of public sector achieved the rate of 100% and exceeded the beyond the mark. Private sector and stand-alone insurers are at second and third mark respectively. But if in terms of whole industry, it achieved the % mark up to 2016-17 and got decline to a lowest of 94%, 91% & 88% in year 2018, 2019 & 2020 respectively. Standalone insurers showed a poor performance with the rate being in the mid 60% mark. In sector wise claims ratio, the standalone insurers have badly performed.

Growth of Health Insurance business

Due to the ongoing Covid-19 pandemic situation, gripping the whole world and in India also, the health insurance industry has seen a drastic change as the demand and awareness around health insurance benefits have grown rapidly. There is a positive impact of Covid-19 as more people have started investing in health plans. As per the available statistics, health insurance related queries have gone up by 50% and is likely to boost growth in health insurance in a relatively insured market by increasing the insurance penetration rate. As expect by the industry leaders in this field, expect the upward trend to continue throughout the year, as there is immense opportunity for the health insurance sector with customer mindset changing, and making products digitally enabled, Indian insurers collected a record ¹ 7,245 crore in health insurance premiums in this quarter till May end so far as fear of rising healthcare exigencies in the wake of the corona virus outbreak gripped masses across the country. Premium collections from new policies and limit enhancement of existing policies are likely to grow further, given the heightened health risk associated with the Covid-19 pandemic, Increased awareness will, (**Livemint, 2020**) lead to people seeking health insurance more in the short term, and could hope that this remains the trend in the long run as well. As observed more traction in group insurance than individual health insurance, the increase in health insurance business is because of the increasing concern among public to cover themselves against Covid-19 risks. People have realized the fact, that only way to stay financially protected is buying a comprehensive health insurance policy. Unlike all other medical expense for hospitalization, for treating corona virus infection, an insurance plan will come in rescue to safeguard medical expenses, (**Chhabra, 2020**). Amidst, the pandemic situation, Insurance Regulatory and Development Authority (**IRDA**) has introduced a new health policy “**Corona Kavach**” which was launched on July 10 and is being offered by both general and health insurers, is a standard health insurance policy created to meet the treatment requirements for corona virus. The Insurance Regulatory and Development Authority of India has given a green signal to

all general and health insurers to launch Corona Kavach policy to cover medical expenses, (**Indian Express, 2020**) of the Covid-19 positive patients. The purpose of this policy would be the any set-up designated by the government as a hospital for the treatment of Covid-19 should also be also considered as a hospital.

Conclusion

On the basis of above analysis and study, it can be concluded that the health insurance sector or industry have increased during the last the period of last six years. The premium growth was much higher at the public sector. Trend of premium continued to rise during the last six years. The insurance premium in group business showed a constant growth rate as compared to govt. and individual business. Number of persons covered under the health insurance are at public sector, are mostly preferred. Group business was the largest contribution to the health insurance market. The business and sector wise claims ratio with their industry total from the year 2014 – 2017 indicate the rate the mark of 100%, but it slight got decline during the last three year period. The overall business trends in health insurance market could be seen most at the government business level and the public sector insurers. At some level it could witnessed a slight decline in the business market, but still has dominance at the total health business. Be it lives covered, sector wise or business class claims ratio, the public sector still continue to achieve the feet to be at the highest among the private, stand-alone or group business level. People still have the faith in govt. companies and preferred the choose the policy offered by the public sector. The health insurance market will a momentum in its growth because of tendency of risks created due to Covid-19 and the hospitalization or medical expenses, making a choice to purchase a health policy to safeguard oneself and of the family members.

References :

- Aggarwal, A, Kapoor, N, & Anchal, G. "Health Insurance: Innovation and Challenges Ahead." *Global Journal of Management and Business Studies*, 3(5), pp. 475-480. 2013.
- Akila, M. "Penetration of Health Insurance Sector in Indian Market." *International Journal of Management*, 3(1), 2013, pp. 55-67.
- Devi, S. "The Problems with Health Insurance Sector in Indian Market." *Indian Journal of Research*, 4(3). 2015.
- Garg, A. "Satisfaction and Problems of Health Insurance Policyholders in India." *International Journal of Banking, Risk and Insurance*, 1(2), pp. 43-53, 2015.
- Gill, H & Kansra, P. "Prospective Growth of Health Insurance in India: Trends

- and Challenges.” *Pacific Business Review International*, 7(1), pp. 49-54, 2014.
- Itumalla, R, Acharyulu, & Reddy V. K. “Health Insurance India: Issues and Challenges.” *International Journal of Current Research*, 8, 2016.
- Shetty, G. “Health Insurance Evolution In India:- An Opportunity to Expand Success.” *Cognizant 20-20 Insights*, 2014.
- Subramanya, M. “Emerging Trends in Health Insurance In India: Opportunities and Challenges.” *Acme Intellects International Journal of Research in Management, Social Sciences and Technology*, 2(1), pp. 63-69. 2014.
- Annual Reports of IRDA from 2014-15 to 2020-21.
- Chhabra, A. 2020. [Outlookmoney/insurance/secure-your-life-with-health-and-term-plans-amidst-global-pandemic-4599](https://outlookmoney/insurance/secure-your-life-with-health-and-term-plans-amidst-global-pandemic-4599).
- Accessed from <https://www.livemint.com/insurance/news/health/insurance/cover-premiums-hit-a-record-in-may-11592765263224.html>, 2020.
- https://en.wikipedia.org/wiki/Health_insurance_in_India.
- Retrieved from <https://www.ibef.org/archives/industry/healthcare-reports/indian-healthcare-industry-analysis>, 2019.
- <http://www.irda.gov.in>
- Kagan, J. 2020. <https://www.investopedia.com/terms/h/healthinsurance.asp>
- <https://www.newindianexpress.com/business/2020/jul/19/covid-19-corona-kavach-health-insurance-policy-evokes-good-response-by-insurers-2171971.html>.

Sampriti

Vol.-VIII, Issue-II, September 2022

ISBN : ISSN : 2454-3837

Pages: 248-255

Tribal Tourism: Path of Sustainable Development: Case Study on Arunachal Pradesh, India

Dr. Biplab Tripathy

Associate Professor Department of Geography

Arunachal University of Studies, Email- tripathy.biplab@gmail.com

Subhechya Raha

Research Scholar Department of Geography

Arunachal University of Studies

Abstract

Away from the glitches of monotonous life, every soul desires a retreat that could offer them memorable experience that could heal, teach, and help expand the mental periphery. A holiday and vacation can indeed add value to a human life. To spend a mind-blowing holiday, we need an amazing destination. Arunachal Pradesh offers a very distinct flavour of tourism. Along with the mind-blowing scenic beauty of the eastern Himalayas, Arunachal Pradesh serves a very spicy platter of her cultural diversity. Arunachal Pradesh is a home of 26 major tribes and many more sub tribes. There are approximately 3649 tribal villages present in the state, many of which opened their gate for the tourists to experience a world of unknown and wonders. The concept of sustainable tourism contains three important pillars which are economy, environment and culture or social issue. Tribal tourism of Arunachal Pradesh covers all these three aspects. It promotes the economy, sustain the environment and support the culture. Thus, the prospect of tribal

Sampriti, Vol. VIII, Issue-II ✪ 248

tourism is a golden opportunity both for the tourists and the local community in every possible way.

Keywords: Tribe, Tribal Tourism, Tribal Home-stay, Cultural Diversity, Sustainability

Introduction

Travel is an important aspect of a human life. Travel helps expansion of knowledge and vision. It helps us to understand cultural differences and promotes tolerance towards each other. Travel actually helps us develop our consciousness, our inventiveness, and our perspective. It overall influences how we perceive the world around us. After a good long and meaningful travel experience mindset of any individual is bound to modify. Thus a sustainable travel is obviously going to bring some positive value in one's life. Sustainable tourism concerns economy, environment and also the social issues. Sustainable tourism covers every possible positive aspect of human civilization. It tourism doesn't only cover economy and environment, but also consider culture, community development as an integral part of travel experience. It involves providing job opportunity to the local youth. Encouraging and restoring the heritage, tradition etc. All these aspects happen to be part of a broader understanding of sustainable tourism.

Tribal tourism indeed promotes sustainability. Lifestyle of the tribal community is not only a different experience for the tourists but also lesson that should be learnt keenly. We can consider Tribal tourism as one of the beautiful, colourful and vibrant component of sustainable tourism. A very simple yet mundane life of the tribal people can be so much inspiring and empowering to change a city dwellers' mindset to something that regards kindness, care and tolerance towards our mother nature and surrounding. A simple and peaceful life of the tribal community can really be an eye opening event that can literally show us what we had been missing all the while.

Objective

Objective of this study is to understand the scope of sustainable tribal tourism in North East India, with special concern to Arunachal Pradesh. The study aims to highlight the tribal tourism zones in Arunachal Pradesh and understanding the importance of different tribal communities and their contributions and value. The study also targets to realise the overall relationship of sustainable tourism with respective of tribal tourism. How culture and eco tourism blends with each other, the study also aims to find that.

Research Methodology

Secondary data is collected from travel network websites and

government organisation websites. As the entire study has been conducted on the basis of secondary data and information government websites and tourism websites has been studied to find out different information related to the topic Research works on sustainable and eco tourism has been consulted. Different research activities and observations on the study have been studied to understand the concept of sustainable tourism and how tribal tourism fits into the concept.

A brief study on different tribal groups of Arunachal Pradesh is done, keeping in concern the tribal community that offers home-stay and is open for tourism. Their culture and tradition is understood properly and how it would help a tourist evolve with the experience they are going to have with them. Festivals of the tribal communities are also understood from the perspective of sustainability.

Literature Review

Tribal tourism includes culture, diet, forestry and environment of the indigenous people. (Chang, Lin and Chuan 2021). Thus a tribal tourism embraces every aspect of lifestyle of indigenous people, their way of living, their food habit, economy, agriculture, customs, festivals etc.

Indigenous tourism is a kind of tourism activity that is attracted by artistic performance, scenic point, historical heritage and customs of the aboriginal culture” as per Ryan and Huyton. Thus we can understand that the main USP of the tribal tourism is its raw exposure to a world which a city dweller can hardly imagine. They are attracted to their artistic performance, crafts, lifestyle, heritage custom etc.

Tribal tourism can also be termed as ‘Ethnic tourism’ or ‘Ethno tourism’. (Rebecca Hallet 2020). Tribal tourism has so much to do with the culture. Tour to the hearth of ethnicity, so we can obviously term it as a ethno tourism or ethnic tourism.

Aborigines retaining their culture and tradition can be the main attraction of such tourism. Thus tourism and culture exchange can put forward a positive impact on the environment and community. (Chang 2014) The safe cultural exchange of the tribal tourism, the objective of promoting the indigenous heritage, restoring the tribal culture etc all these aspects makes tribal tourism a real sustainable tourism.

Sustainability and Tribal Tourism

A sustainable tourism concerns a proper scope of economy without hampering, damaging or exploiting resource. A proper sustainable tourism must also seek to promote local culture, tradition and custom. A proper cultural understanding and exchange is what expected from Tribal tourism but without tampering the core essence of the indigenous culture. Tribal tourism does promote the culture of the tribal community, envisaging the value they hold

like the tribal agricultural practice, their concern related to environment, their customs of worshipping different aspects of environment all can be a integral part of the tour which will eventually surfaces as vision and value for the visitors who might be living a very hectic city life.

Tribal tourism is indeed a tourism that embraces sustainability from every aspect. A home stay inside a tribal village does not require to burn down or destroy a huge area of forest or destroy any other natural resource, it does not require a gigantic infrastructure, thus it also doesn't require transportation of huge raw materials that would lead to a large amount of green house gas emission. Rather it promotes the ways to preserve the nature, how to grow your own organic food in your own garden, how recycling is being done etc. Tribal tourism upholds the culture, promote the traditions in true sense. With the advent of the wave of westernization the indigenous culture is in the verge of depletion. People are slowly being drifted from their own root, people are even forgetting their mother languages. Thus in such critical scenario a tribal culture, tradition, festival at any obscure corner world remains unseen, unheard, The sagas would remains unsung. Thus tribal tourism gives a platform to these indigenous tribal groups to show their culture, tradition, lifestyle to the people who might haven't experienced the life the way they does, or who doesn't perceive the nature as the tribal communities does.

Tribal Tourism in Arunachal Pradesh

For amazing holidays we need an amazing destination. Arunachal Pradesh offers a very diverse zest of tourism. Along with the mind-blowing scenic beauty of the eastern Himalayas, Arunachal Pradesh serves a very spicy platter of her cultural diversity. Secluded and hidden from the rest of the world, the state became open for tourism since 1992. After 25 years the state celebrated a gala international tourism day on 27th September 2017, spotted as the paradise for the tourists who seek adventure and thrill. Arunachal Pradesh really does offer some splendid chroma of ethnology and heritage of respective tribal groups. Home of 26 major tribes and many more sub tribes, scattered in 3649 villages, tribal tourism is one of the vital attraction for the adventure seekers. And the interesting fact is that every tribe displays their own vibrant shade of praxis. These emerald green valleys of eastern Himalayas are civilized with diverse tribal legions. The Wanchos, Khamtis, Singpohs, Adis, Mishmis, Apatanis, Nyishis and many other ancestries has left their mark on this land, and now this is wide open for the cutting edge visitors. The tribal home stay is now a phenomenal opportunity for an exposure to this unique and exclusive tribal style of living. Highlighting here are some of the beautiful places of Arunachal Pradesh that offers a splendid experience of Tribal home stay within the ethnic heath of the tribal communities. Different

tribal groups of Arunachal Pradesh had opened their door for the tourist letting them taste the flavour of a diverse culture.

I Tribal Villages

- Yazili is a Nyshi Tribal Village is located at the Lower Subansiri district. It can be reach with only a 6 hour drive from Ziro. It is located near the beautiful Ranganadi river. Nyshis do demonstrate a very beautiful holistic, organic and sustainable way of living. They grow their own food, which is absolutely organic and chemical free. Yazili is located beside the majestic unexploited and also mostly unexplored dense forest. Even their religion embraces spirits associated with the nature. Thus, few days of experience in Yazili would definitely influence the tourist's mindset, when he/she also becomes a part of beautiful organic lifestyle.
- Ziro Valley is known for being the house of the Apatani tribes. Beautiful villages of the Apatanis can be spotted near Ziro. Apatanis are known for their amazing skill of natural resource management. They have a very rich traditional knowledge about natural resource and how to conserve and manage them with sustainability. They are known for celebrating colourful festivals, they are also known for their skilled designing work on handloom, bamboo and cane. The pull of having experience with the Apatani tribe is absolutely magnetic. Because of their extremely high productive organic farming and traditional way of managing ecology, UNESCO proposed the Apatanis of the Ziro Valley to be included as the world heritage site.
- A Tagin Tribal Village is located at the Daporijo. The Tagins are one of the Major tribes of Arunachal Pradesh. They are known for utilising resources from the forest. They are also known for their exceptional knowledge of medicine and medicinal plants. They believe that this leads to conservation and protection of medicinal plant, conservation of culture and tradition and also conservation of Biodiversity. And another amazing thing what the Tagin tribe is that they are known is for their pure hearted, warm, hospitable and friendly nature. Thus a visit to a Tagin tribal village would add an amazing experience to one's life.
- Galo tribal Villages are located in Raglam Jungle Range. And Adi Gallong Tribal villages are located at Kombo, Pching area. Overnight stay at Along is required to pay a visit to these villages. A cane bridge connects the remote villages. Galos are the agricultural tribe and women are considered to be the backbone of the agricultural work.
- Villages of Adi and Adi Miniyongs are located near Pasighat. Adis are also known for being expert agriculturists. Their Villages comprising beautiful Bamboo homes demonstrates their excellent craftsmanship

on bamboo works.

II Tribal Festivals

Festivals are an integral part of the Tribal society. They are the symbolism of the speciality and distinction of culture a tribal society holds. Every tribal community do have their special festival or celebration. And every festival has their own set of colour and vibrancy. These festivals are part of their lifestyle which demonstrates their beliefs, faith and practices as a whole. Tribal festivals are an excellent part of sustainable tourism. Tribal festivals are so magnetic that they can attract visitors from faraway places with their magnetism of vibrant colour.

- The Nyokom is the festival of the Nyshi tribe It is celebrated at Itanagar during 24th to 26th of February every year. Nyokom is the festival of Peace, prosperity and harmony. Thus a vision of a peaceful community and a world is demonstrated through this festival.
- Dree is a festival of the Apatani Tribe. It is celebrated at Ziro Valley. During 4th and 5th July every year. This is a festival of Harvest
- Mopin is a festival of the Galo Tribe. It is celebrated at Along during 4th to 5th April every year. Mopin is an agricultural festival
- Si-Donyi is a festival of the Tagin tribe. It is celebrated at Daporijo during 4th January to 6th January every year. This festival is celebrated to bring prosperity.
- Aran festival of the Adi Tribe. It is Celebrated at the Along Valley. It is celebrated around 7th March every year. This is celebrated mostly for harvest purpose.
- Etor is the festival of the Adi Tribe. It is celebrated at Along Valley around 15th May every year. Etor is related to the crop cycle.
- Solung is also a festival of the Adi Tribe celebrated at Pasighat and Boleng within 1st to 3rd September every year. This is also an agricultural festival of the Adi tribe
- Another Adi Tribal festival is Podi Barbi . It is celebrated at Along Valley around 5th September every year. This is a harvest festival which is more like a thanks giving to mother nature
- Torgy festival belongs to the Monpa Tribe. It is celebrated at Tawang. during 10th to 12th January every year. This festival has a religious significance. It runs for 3 days and demonstrate wonderful colourful costume dances with the objective of removing evil spirit and confirming happiness and prosperity.
- Reh is the Festival of the Mishmi Tribe. It is Celebrated at Roing and Anini during 15th to 17th February every year.
- There are many other festivals like Donjinn festival of the Adi tribe celebrated between 2nd to 5th February, Boori Boot festival, Myoko

festival of the Apatanis celebrated during March.

Conclusion

Tribal tourism is a sustainable tourism in real sense. Conservation of nature, economic development and promotion of culture all these three angels are predominant in Tribal tours. This can be look upon as follows:-

- Tribal tourism of Arunachal is more than a tourism experience, rather it is a tour of lesson. Experience with the tribal community can prove to be really visionary
- The tribal tourism of Arunachal Pradesh glorifies the culture and heritage of North East India.
- It helps promote the unique unity in diversity of India. It shows us a very distinct colour of the north eastern state being a very special and integral part of our nation. A proper tourism opportunity in these areas would also help the tourists from all over nation and the world understand the glory and heritage of Arunachal Pradesh.
- It helps understand how indigenous lifestyle and the conservation of nature is related. Conservation of nature does not always require a very big budget and number of workforce, but it also can be done in a very simple way that can be related to day to day activity of life.
- Tribal tourism of Arunachal Pradesh creating job opportunity for the youth. Creating the opportunity to grow is another important point of sustainable tourism.

Thus this becomes a sheer fact that culture and heritage are the true asset of any community and ethnicity. Culture and tradition is that magnet that pulls people from all over the world. The tribal home stay is now a phenomenal opportunity for an exposure to this unique and exclusive tribal style of living. The Wanchos inhabiting in the south-eastern part of the Tirap district, mesmerises people with their gorgeous headgear and heavy string beaded jewellery. The Vaishnav Noctes along the Indo-Myanmar border of the Changlang district would fascinate visitors with their traditional lifestyle. They are far more divided into sub tribes and exogamous clans. The excellent craftsmen Singpohs prevails along the Siang and Noa Dihing rivers. Agriculturists Khampti tribe occupies the fertile bank of Kamlang, Dihing and Tengapani. Mishmis and Mijis of the Dibang valley district are there to cherish the explorers with their rooted indigenous lifestyle. Hrussos or Akas with their painted face are similar enticing to an explorer's eye. The traditional Ponung dance of the Adis can contribute an unforgettable chapter in one's travel diary. The Galos had mastered the awesome art of weaving highly artistic designer clothes specially the popular traditional black and white designer skirt. Thus tribal art and culture is also a show stopper that would attract thousands of visitors.

Thus home stay opportunity with these tribes are gaining momentum and giving a fair acceleration in the Tourism industry of Arunachal Pradesh. Like the Ziro valley home stay with the Apatani tribes, Zomithang home stay with the Monpas, Nampong home stay near the densely forested Patkai hills are alluring enough to attract good number of tourists each year. So if one desires to learn how a tribal kitchen looks like or how does a chicken gets cooked inside a bamboo shell. How does a tribal dance feel around a luminous bonfire at night near a dense tropical forest, Arunachal Pradesh has to be a sure destination. For excitements and goose bumps, for adrenaline and peace mind for spicing up the vacation, for ultimate joy and exploration, Arunachal Pradesh welcomes the entire world with wide open arm.

BIBLIOGRAPHY

- Chang, Lin and Chuang. Study on Sustainable Development Strategy of Indigenous Tribal Tourism; AESEE, (2021)
- Chang Hsiao-Ming. A Study of Indigenous Tribe Tourism Planning and Development – Case by Huanshan in Taiwan; The Journal of International Management Studies, Volume 9 Number 1, February 2014.
- Chang Hsiao-Ming . A Study of Indigenous Tribe Tourism Development – Case by Tamalung Tribe in Taiwan; The Journal of International Management Studies, Volume 9 Number 2, August 2014.
- Hung. A Study of How Indigenous peoples Perceive the Impact of Tourism and Support These Attributes in Their Tribes: Department of Tourism Leisure and Entertainment Management, Tatung Institute of Technology, Taiwan, 2017.
- Dr Gohil . Potential and Planning for Tribal Tourism in India: A Case study on Gond Tribe of Madhya Pradesh State , India; SCHOLEDGE International Journal Of Multidisciplinary and Allied Studies Volume 6, Issue 8, 2019.
- Hallett Rebecca. The truth about tribal tourism; Roughguides.com (2020).
- Kuman Jaswinder, Meenu. Tribal Tourism for Sustainable Development in Himachal Pradesh: Issues and Opportunities, AVAHAN: A Journal on Hospitality and Tourism. (2016).
- Rai Tanuja Customs and Lifestyle of Apatani Tribe of Ziro in Arunachal Prades (2020); tourgenie.com.
- ‘Tribal Village Tour Arunachal Pradesh’; dulcimertour.com
- ‘Arunachal Pradesh Tourism’; www. thomascook.com
- ‘Tribes of Arunachal Pradesh’; www. tourmyindia.com
- ‘North East India Tribal Tour’; www. arkayaholiday.com
- NE Tribe: The Travel Community 2020:www.ne.cab